

КОН ИГЪЛДЪН ЗАВОЕВАТЕЛЯТ

Част 5 от „Завоевател“

Превод от английски: Венцислав Божилов, 2011

chitanka.info

На Клайв Рум

Тези книги вероятно никога нямаше да видят светлината на деня без неуморните усилия на редица талантиливи и всеотдайни хора. Трябва специално да благодаря на Кейти Еспинер за редактирането на това чудовище, както и на Кира Годфри, Тим Уолър и Виктория Хобс. Вярно, много по-лесно щеше да бъде без непрекъснатата намеса, но по-важното е, че нямаше шанс да се получи толкова добре.

К. Игълдън

ОСНОВНИ ГЕРОИ В „ЗАВОЕВАТЕЛЯТ“:

Монгке, Кублай, Хулегу и Арик-Боке — четирима от внуците на Чингис хан

Гуюк — син на Угедай хан и Торогене

Бату — син на Джучи, внук на Чингис; става владетел на Русия

Субодай — великият военачалник на Чингис и Угедай хан

Торогене — майка на Гуюк, управлявала като регент след смъртта на Угедай хан

Сорхатани — майка на четирима внуци на Чингис — Монгке, Кублай, Хулегу и Арик-Боке, съпруга на Толуй, най-младия син на Чингис, жертвал живота си за спасяването на Угедай хан

Байдур — внук на Чингис, син на Чагатай, баща на Алгу. Владетел на Чагатайското ханство с центрове Самарканд и Бухара.

ПЪРВА ЧАСТ
1244 Г.

1.

Бурята ръмжеше над Каракорум, дъждът плющеше в мрака и се стичаше на поточета по улици и алеи. Хиляди овце се бяха скупчили в кошарите извън дебелите градски стени. Маста в руната им ги предпазваше от дъжда, но не бяха извеждани на паша и гладът ги караше да бляят тъжно една на друга. От време на време някоя се качваше тъпоумно на някоя от другарките си, като образуваха хълмче от ритаци крака и облепени очи, преди да се разпаднат на гърчеща се маса.

Ханският дворец беше осветен с лампи, които пращяха и съскаха по външните стени и портите. Вътре дъждът се чуваше като глух рев, който ту се усилваше, ту затихваше и скриваше като с плътна завеса вътрешната галерия. Слугите се взираха към дворове и градини, погълнати от немия унес, който можеше да донесе единствено пороят. Стояха на групички, вонящи на мокра вълна и коприна, зарязали задълженията си, докато бурята премине.

Звукът от дъжда просто засилваше раздразнението на Гуюк, досущ като някой, който тананика наоколо и ти пречи да мислиш. Той наля внимателно вино на госта си и се дръпна от отворения прозорец, чийто каменен перваз вече бе потъмнял от водата. Мъжът, който беше дошъл по негово искане, оглеждаше нервно залата за аудиенции. Гуюк предполагаше, че размерите ѝ ще предизвикат страхопочитание у всеки, свикнал с ниските гери от степите. Спомни си своята първа нощ в притихналия дворец, потиснат от мисълта, че цялата тази маса камък и керемиди със сигурност ще се изсипе отгоре му и ще го смаже. Сега се подсмиваше на подобни образи, но забеляза как погледът на госта час по час се стрелка към тавана. Гуюк се усмихна. Баща му Угедай беше имал наистина велики мечти, когато създаваше Каракорум.

Мисълта накара устните му да се свият в тънка линия. Той остави каменната кана с вино и се върна при госта си. На баща му не се беше налагало да ухажва принцовете на държавата, да подкупва, умолява и заплашва само за да получи титлата, която си беше негова по право.

— Опитай това, Охир — каза Гуюк и подаде на братовчед си едната чаша. — По-меко е от айрага.

Мъчеше се да се държи приятелски с човек, когото почти не познаваше. Охир обаче беше един от стотината племенници и внуци на хана — онези, с чиято подкрепа Гуюк трябваше да разполага. Хаджиун, бащата на Охир, беше голямо име, военачалник, чиято памет все още се тачеше.

Охир прояви любезността да пие без никакво колебание, изпразни чашата на две големи глътки и се оригна.

— Като вода е — каза той, но подаде чашата си за още.

Усмивката на Гуюк замръзна. Един от другарите му се изправи мълчаливо, донесе каната и напълни двете чаши. Гуюк се настани на дългия диван срещу Охир, като полагаше сериозни усилия да се отпусне и да бъде любезен.

— Сигурен съм, че нямаш представа защо те поканих тази вечер, Охир — рече той. — Ти си от добро семейство, с влияние. Бях на погребението на баща ти в планините.

Охир се наведе напред, както седеше. Трудно му бе да скрие интереса си.

— Щеше да съжалява, че не е видял земите, до които стигна ти — рече той. — Аз не... не го познавах добре. Имаше много синове. Но знам, че искаше да участва във Великия поход на запад със Субодай. Смъртта му е ужасна загуба.

— Разбира се! Беше мъж на честта — с лекота се съгласи Гуюк. Искаше Охир на своя страна, а празните комплименти не вредяха никому. Пое дълбоко дъх. — Именно баща ти е една от причините да те покана да ми гостуваш. Онзи клон на родовете следва твоята дума, нали така, Охир?

Охир се извърна и се загледа навън през прозореца. Дъждът още барабанеше по широкия перваз, сякаш нямаше намерение никога да спира. Беше облечен в прост дел върху туниката и гамашите. Ботушите му бяха износени и без украшения. Дори шапката му не подходеше на разкоша в двореца. Изцапана с мас от косата му, тя спокойно можеше да принадлежи и на някой прост пастир.

Той внимателно постави чашата си на каменния под. Лицето му излъчваше сила, която напомняше на Гуюк за покойния му баща.

— Знам какво искаш, Гуюк. Казах на хората на майка ти същото, когато дойдоха при мен с дарове. На събора ще гласувам с останалите. Не преди тях. Няма да позволя да ми вадят душата или да давам обещания. Опитах се да го кажа ясно на всеки, който ме е питал.

— Значи няма да положиш клетва пред сина на самия хан? — Гласът на Гуюк беше станал груб. Червеното вино изби на бузите му и Охир се поколеба от този знак. Другарите на Гуюк се размърдаха около него като кучета, разтревожени от някаква заплаха.

— Не съм казал това — внимателно отвърна Охир. Чувстваше се все по-неприятно в тази компания и реши да се маха колкото може по-бързо. Когато Гуюк не отговори, той продължи, за да обясни: — Майка ти управляваше добре като регент. Никой не може да отрече, че задържа народа като едно цяло, докато при друг можеше да се разпадне.

— Една жена не бива да управлява народа на Чингис — рязко отвърна Гуюк.

— Може би. Макар че тя го направи, при това добре. Планините не се срутиха — усмихна се на собствените си думи Охир. — Съгласен съм, че рано или късно трябва да има хан, но такъв, който да обедини всички. Не бива да има борба за власт, Гуюк, както имаше между баща ти и брат му. Държавата е твърде млада, за да преживее една война между принцове. Когато се появи само един, който е предпочитан, ще дам гласа си за него.

Гуюк почти се изправи от мястото си, като едва се сдържаше. Да го наставляват, сякаш не разбира *нищо*! Сякаш не беше прекарал цели две години в безсилно очакване!

Охир го наблюдаваше и сведе глава пред онова, което видя. Отново погледна крадешком останалите в залата. Четирима. Той беше невъоръжен след грижливата проверка на входа. Беше сериозен млад мъж и не се чувстваше удобно сред другарите на Гуюк. Гледаха го особено, точно както тигър би гледал вързана коза.

Гуюк бавно се изправи и пристъпи към каната на пода. Вдигна я, като преценяваше тежестта ѝ.

— Намираш се в града на баща ми, в неговия дом, Охир — рече той. — Аз съм първородният син на Угедай хан. Аз съм внук на великия хан, а ти не ми даваш клетвата си, сякаш се пазарим за някаква кобила.

Протегна каната, но Охир постави длан върху чашата си и поклати глава. По-младият мъж бе видимо нервен, че Гуюк стои пред него, но въпреки това отказа да бъде сплашван и гласът му прозвуча твърдо:

— Моят баща служеше вярно на твоя, Гуюк. Аз също съм внук на Чингис, макар че няма да бъда хан. Има обаче и други. Байдур на запад...

— Който управлява свои земи и няма претенции тук — озъби се Гуюк.

Охир се поколеба, след което продължи:

— Ако беше посочен от баща си, всичко щеше да бъде много по-лесно, приятелю. Половината принцове вече щяха да са положили клетвата си.

— Това е остаряла повеля — рече Гуюк. Гласът му стана едва доловимо по-дълбок, а зениците му се разшириха, сякаш виждаха само тъма. Дишането му се ускори.

— А също и Бату, най-старият от потомците — продължи Охир с все по-напрегнат глас. — Или дори Монгке, най-големият син на Толуй. *Има* други претенденти, Гуюк. Не можеш да очакваш...

Гуюк вдигна каменната кана. Кокалчетата му бяха побелели от стискането на тежката дръжка. Охир уплашено погледна нагоре.

— Очаквам вярност! — изкрещя Гуюк. Стовари с огромна сила каната върху Охир, като улучи главата му отстрани. Кръвта бликна от зейналата рана над очите на младия мъж и той вдигна ръце, за да се предпази от нови удари. Гуюк стъпи на ниския диван, за да го задържи. Отново стовари каната. От втория удар каменният съд се спуска и Охир извика за помощ.

— Гуюк! — с ужас възкликна един от другарите му.

Всички бяха наскачали на крака, но не смееха да се намесят. Двамата мъже на дивана се бореха. Ръката на Охир се добра до гърлото на Гуюк. Пръстите му бяха хлъзгави от кръвта и той не можеше да задържи хватката си, а каната се стоварваше отново и отново, докато внезапно не се пръсна и Гуюк се оказа стиснал само дръжката с назъбените остри ръбове. Дишаше тежко, възбудено. Със свободната си ръка изтри кръв от бузата си.

Лицето на Охир се бе превърнало в червена каша и само едното му око можеше да се отвори. Ръцете му отново се вдигнаха, но в тях

вече нямаше сила. Гуюк ги отблъсна с лекота и се разсмя.

— Аз съм синът на хана — заяви той. — Кажи, че ще ме подкрепиш. Кажи го.

Охир не можеше да говори. Кръвта го давеше и той се разкашля силно, а цялото му тяло се разтресе. От разцепените му устни се чу гъргорещ звук.

— Не? — рече Гуюк. — Няма да ми дадеш дори това? Нещо толкова малко? В такъв случай приключих с теб, Охир.

Замахна с назъбената дръжка пред ужасените погледи на другарите си. Шумът утихна и Гуюк се изправи, като пусна парчетата камък. Погледна надолу към себе си с отвращение, изведнъж осъзнал, че целият е окървавен — от пръските по косата до широката червена ивица по дела му.

Погледът му се фокусира, сякаш се връщаше някъде отдалеч. Видя увисналите челюсти на другарите си. Трима от тях стърчаха като глупци пред него. Само един стоеше замислен и сериозен, сякаш беше станал свидетел на спор, а не на убийство. Погледът на Гуюк се спря върху него. Гансух беше висок млад воин и се славеше като най-добрия стрелец под неговото командване. Той заговори пръв, със спокойно изражение и глас:

— Господарю, ще го търсят. Позволи да го махна оттук, докато все още е тъмно. Ако го оставим в някоя уличка в града, семейството му ще си помисли, че е бил нападател от крадец.

— Още по-добре изобщо да не го откриват — каза Гуюк. Разтърка кървавите петна по лицето си, но без да показва раздразнение. Гневът му беше изчезнал и чувстваше пълен покой.

— Както заповядаш, господарю. В южния квартал са изкопани нови отходни ями...

Гуюк вдигна ръка, за да го спре.

— Не искам да знам. Направи така, че да изчезне, Гансух, и ще ти бъда благодарен за това. Обърна се към останалите. — Е? Гансух ще се справи ли сам? Някой от вас трябва да отпрати слугите ми. Питат ли ви, Охир си е тръгнал по-рано.

Усмихна се през размазаните петна кръв.

— Кажете, че ми е обещал гласа си на събора, че се е закълел най-тържествено. Може би глупакът ще ми бъде от полза в смъртта, ако не приживе.

Другарите му се задействаха, а Гуюк ги остави и тръгна към банята, до която можеше да стигне, без да пресича главния коридор. Вече цяла година или повече не се беше къпал без слуги, но кожата го сърбеше от кръвта и искаше да бъде чист. Проблемите, които го бяха вбесили по-рано тази вечер, сякаш изчезнаха и той вървеше с лека крачка. Водата щеше да е студена, но Гуюк се беше къпал в ледените реки от дете. Студената вода стягаше кожата и го ободряваше, напомняше му, че е жив.

Стоеше гол в желязната дзинска вана, украсена по ръба с гърчещи се дракони. Не чу как вратата се отваря, тъй като точно в момента изливаше вода върху главата си от дървената кофа. Студът го накара да изпъшка и потрепери, кожата му настръхна и мъжеството му се сбърчи. Отвори очи и се сепна, когато видя майка си. Озърна се към купчината дрехи, които бе захвърлил на пода. Кръвта по тях вече се бе смесила с водата и по дървения под се стичаха червени струйки.

Гуюк внимателно остави кофата. Торогене беше едра жена и сякаш изпълваше малкото помещение.

— Ако искаш да се видиш с мен, майко, след мъничко ще бъда чист и облечен.

Видя как погледът ѝ се спира върху кръвта по пода и се извърна, взе отново кофата и я напълни с розовата вода от ваната. Дворецът имаше собствена канализация, изградиха я дзински специалисти от специално изпечени плочки. Когато махнеше тапата, издайническата вода щеше да изчезне под града, за да се смеси с тинята и нощната мръсотия от кухните. През Каракорум минаваше канал и Гуюк предполагаше, че водата ще се излее в него или в някоя отходна яма, за да попие в земята. Не знаеше и не се интересуваше от подобни подробности.

— Какво си направил? — попита Торогене. Пристъпи с пребледняло лице и вдигна мократа му, смачкана на топка туника.

— Каквото трябваше — отвърна Гуюк. Още трепереше и не беше в настроение да го разпитват. — Това не те засяга. Ще заповядам да изгорят дрехите.

Вдигна отново кофата, но му писна от изпитателния поглед на майка му. Пусна дървения съд и излезе от ваната.

— Поръчах чисти дрехи, майко. Вече трябва да са ги отнесли в залата за аудиенции. Може да идеш да ми ги донесеш, освен ако не смяташ да стоиш тук и да ме зяпаш цял ден.

Торогене не помръдна.

— Ти си мой син, Гуюк. Направих какво ли не, за да те запазя, да ти намеря съюзници. А ти успя да съсипеш целия този труд само за една нощ! Да не мислиш, че не знам, че си поканил Охир? И че не са го виждали да си тръгва? Такъв глупак ли си, Гуюк?

— Значи си ме шпионирала — отвърна Гуюк. Опита се да се изправи и да си придаде нехаен вид, но само се разтрепери още повече.

— Моя работа е да знам какво става в Каракорум. Да знам за всяка сделка и спор, за всяка грешка като тази, която направи днес.

Гуюк престана да се преструва. До гуша му беше дошло от неодобрителния ѝ тон.

— Охир никога нямаше да ме подкрепи, майко. Той не е загуба за нас. Изчезването му дори може да се окаже от полза след време.

— Така ли мислиш? — остро попита тя. — Смяташ, че си улеснил работата ми? Нима наистина съм отгледала глупак? Неговите семейства и приятелите му ще научат, че е дошъл при теб невъоръжен и е изчезнал.

— Не разполагат с труп, майко. Ще си помислят...

— Ще си помислят истината, Гуюк! Че си човек, на когото не може да се има доверие. Че си единственият сред народа, чието гостоприемство не може да накара никого да се почувства сигурен. Че си бясно куче, способно да убие човек, който е пиел чай с теб в собствения ти дом.

Обхваната от гняв, Торогене излезе. Гуюк едва има време да се замисли над чутото, когато тя се върна и му хвърли сухите дрехи.

— Вече повече от две години не минава ден, в който да не се мъча да спечеля онези, които биха те подкрепили — продължи тя. — Привържениците на старите порядки, към които мога да се обърна с довода, че си най-големият син на хана и затова трябва да поемеш властта. Подкупвах хора със земи, коне, злато и роби, Гуюк. Заплашвах да разкрия тайните им, ако не получа гласовете им на събора. Направих всичко това, защото почитам баща ти и всичко, което

построй. Неговите потомци трябва да го наследят, а не децата на Сорхатани, Бату или някой от другите принцове.

Гуюк бързо се облече, наметна небрежно дела върху туниката си и закопча колана на кръста си.

— Да не искаш да ти благодаря? — попита той. — Твоите планове и кроежи още не са ме направили хан, майко. Може би ако бяха, нямаше да ми се наложи да действам лично. Да не мислиш, че ще чакам вечно?

— Не мислех, че ще убиеш един добър човек в бащиния си дом. Тази нощ никак не ми помогна, синко. Толкова съм близо до целта. Още не знам какви поразии си направил, но ако това се разчуе...

— Няма.

— Ако се разчуе, само ще си подкрепил претенциите на всички други от рода. Те ще кажат, че нямаш повече права над този дворец и над града от Бату.

Гуюк стисна юмрук в безсилен гняв.

— Все той. Не минава ден, без да чуя името му. Иска ми се да беше тук тази вечер. Така щях да премахна един камък от пътя си.

— Той никога няма да дойде при теб невъоръжен, Гуюк. Каквото и да си му казал по пътя на врьщане, то само ме затруднява в опитите ми да ти осигуря наследството.

— Нищо не съм му казвал. И наследството не е мое! — озъби се Гуюк. — Колко по-лесно щеше да е всичко, ако баща ми ме беше назовал в завещанието си! Това е в основата на всичко! А вместо това той ме остави да се дърля с всички останали като с глутница кучета, биеща се за парче месо. Ако не беше станала регент, щях да бъда навън при герите и да гледам със завист към града на собствения си баща. А ти продължаваш да го почиташ. Аз съм първородният син на хана, майко! А трябва да се пазаря и да давам подкупи, за да получа онова, което е мое по право. Ако той бе наполовина мъжът, за когото го мислиш, щеше да се замисли над това преди смъртта си. Имаше достатъчно време, за да ме включи в плановете си.

Торогене видя болката в очите му и омекна, гневът ѝ се изпари. Прегърна го съвсем импулсивно, за да го утеши.

— Той те обичаше, синко. Но беше обсебен от града си. Дълго време живя рамо до рамо със смъртта. Борбата с нея го изтощи. Не се съмнявам, че е искал да направи повече за теб.

Гуюк положи глава на рамото ѝ, а в ума му прелитаха сурови и неприятни мисли. Все още се нуждаеше от майка си. Народът се беше научил да я почита през годините на регентството ѝ.

— Съжалявам, че изгубих самообладание днес — промърмори той. Изхлипа насила и тя го прегърна още по-силно. — Просто искам толкова много всичко това. Не мога да го понеса, майко. Всеки ден ги виждам да ме гледат и да се чудят кога ще свикаме събора. Виждам ги как се усмихват при мисълта за поражението ми.

Торогене погали мократа му коса и я приглади.

— Шшш. Ти си различен от тях — рече тя. — Никога не си бил обикновен човек, Гуюк. Подобно на баща си, ти мечтаеш за по-големи неща. Знам го. Заклех се да те направя хан и съм по-близо до целта си, отколкото предполагаш. Вече имаш на твоя страна Монгке, сина на Сорхатани. Постъпи много умно да получиш клетвата му на бойното поле. Братята му не ще посмеят да не послушат майка си. Това е в основата на успеха ни. И Байдур на запад е приел пратениците ми. Сигурна съм, че също ще се застъпи за теб, когато му дойде времето. Сега разбираш ли колко сме близко? Когато Байдур и Бату кажат истинската си цена, ще свикаме народа.

Усети го как се стяга при споменаването на името, което му беше станало омразно.

— Бъди спокоен, Гуюк. Бату е просто човек и не е напуснал земите, които му бяха дадени. След време принцовете, които се обърнат към него, ще видят, че е доволен да бъде господар на русите и че няма амбиции за Каракорум. Тогава ще се обърнат към теб да ги поведеш. Обещавам ти, синко. Никой друг няма да стане хан, докато съм жива. Само ти.

Той се дръпна и погледна надолу към лицето ѝ. Торогене видя, че очите му са зачервени.

— Още колко, майко? Не мога да чакам вечно.

— Изпратих отново пратеници до лагера на Бату. Обещах му, че ще признаеш земите и титлите му, докато е жив и за следващите поколения.

Лицето на Гуюк се изкриви от гняв.

— Не ги признавам! Волята на баща ми не е написана на небето! Нима трябва да оставя човек като Бату да броди свободен по границите ми? Да се тъпче богато с храна и да язди спокойно бели кобили? Нима

трябва да оставя воините от Златната му орда да затлъстят и да си народят деца, докато аз воювам без тях? Не, майко. Бату или ще признае властта ми, или ще бъде унищожен.

Торогене го зашлеви. Ударът беше силен и главата му отлетя настрана. Бузата му почервения и Гуюк погледна майка си зашеметен.

— Точно затова ти казах да не увещаваши сам принцовете, Гуюк. Казах ти да ми се довериш. Слушай. И чуй със сърцето и главата си, не само с ушите. Щом станеш хан, ще имаш цялата власт, всички войски. Думата ти ще бъде закон. В този ден обещанията, които съм направила от твое име, ще бъдат прах, ако решиш да не им обърнеш внимание. Сега разбираш ли?

Макар да бяха сами, тя засъска тихо, за да не ги чуят:

— Бих обещала на Бату и безсмъртие, ако това може да го накара да дойде на събора. Вече две години намира извинения да не дойде в Каракорум. Не смее да ми откаже открито, а ми праща измислици за болести или наранявания, които му пречели да пътува. А през цялото време следи да види какво ще стане в Белия град. Той е умен, Гуюк, никога не го забравяй. Синовете на Сорхатани нямат и половината от неговата амбиция.

— Тогава се пазариш със змия, майко. Внимавай да не те ухапе.

Торогене се усмихна.

— Всяко нещо и всеки човек си има цена, синко. Просто трябва да разбере неговата.

— Можеше да се обърнеш към мен за съвет — докачливо рече Гуюк. — Познавам добре Бату. Ти не си яздила на запад с него.

Торогене тихо цъкна с език.

— Не е нужно да си в течение на всичко, Гуюк. Достатъчно е да знаеш, че ако се съгласи, Бату ще дойде за събора през лятото. Ако приеме предложението, зад нас ще застанат достатъчно принцове, за да те направят хан. Сега разбираш ли защо не биваше да действаш на своя глава? Разбираш ли кое те поставя в опасност? Какво е животът на глава на семейство в сравнение с това?

— Съжалявам — отвърна Гуюк и сведе глава. — Не си ме държала в течение и бях ядосан. Трябваше да ме включиш в плановете си. Но сега вече знам повече и мога да ти помогна.

Торогене изгледа замислено сина си с всичките му слабости и недостатъци. Въпреки това го обичаше повече от града около тях,

повече от собствения си живот.

— Имай вяра в майка си — рече тя. — Ти ще бъдеш ханът. Обещай ми, че няма да има други окървавени дрехи за горене. Че няма да има повече грешки.

— Обещавам — отвърна Гуюк, а умът му вече се беше насочил към промените, които щеше да направи, когато стане хан. Майка му го познаваше твърде добре, за да се чувства удобно край нея. Щеше да й намери някаква малка къща далеч от града, където да изживее последните си дни. Усмихна се при мисълта и сърцето на Торогене подскочи от радост, когато видя отново малкото момче, което бе някога синът ѝ.

2.

Бату си подсвиркваше, докато се носеше в тръс през зеленото поле към малкия гер в гънките между хълмовете. Очите му непрекъснато шареха за съгледвачи. Не беше обявил за посещението си в родината на монголския народ, а можеше да посочи някои, които биха проявили голям интерес към присъствието му там. Сорхатани бе наследила родното място на Чингис хан от съпруга си преди години. Беше върнала туманите обратно в степите — десетки хиляди семейства, които искаха единствено да живеят по начина, по който бяха живели винаги — на открито, в сянката на планините.

Нищо не будеше подозрение около гера на Субодай. Старецът се беше оттеглил без никакви привилегии на властта, като отхвърли всички почести, които се бе опитала да му натрапи Торогене. Бату беше доволен, че го е намерил, макар че старият орлок не се местеше толкова много, колкото някои други. Нямаше голямо стадо, което да се нуждае от нови пасища на всеки няколко месеца. Докато приближаваше, Бату успя да различи само няколко дузини овце и кози, които свободно пасяха наоколо. Субодай си беше избрал хубаво място покрай един поток, на стара заливна тераса, изгладена и изравнена от хилядолетията. Слънцето блестеше ярко и Бату откри, че отново се възхищава на стареца. Субодай беше командвал най-голямата войска на народа, повече от сто хиляди воители, стигнали с бой чак до северните хълмове на Италия. Ако смъртта на хана не ги беше накарала да се приберат у дома, сигурно щяха да изградят империя от море до море. Бату се намръщи на спомените и изпита срам, че навремето беше злорадствал над неуспеха на стареца. По онова време си мислеше, че неговото поколение може да загърби дребнавата политика и караниците, които опетняваха света, който познаваше.

Приближи бавно — знаеше, че не е добра идея да изненадва Субодай. Не бяха точно приятели, макар че уважението му само се беше увеличило през годините след Великия поход. Въпреки това Бату се нуждаеше от съвета на онзи, който вече не участваше в игрите на властта и на чиято дума можеше да се довери.

Още беше далеч, когато чу лай на куче. Сърцето му се сви при вида на огромната хрътка, която излезе зад гера, спря и надигна глава. Бату по принцип не обичаше кучета, а това беше грамадно и черно. Извика: „*Нохой хор!*“, за да предупреди да задържат звяра, но Субодай или жена му не се виждаха никъде. Кучето подуши въздуха, като въртеше глава. Погледна към него през равния участък, изръмжа и се хвърли напред. Кожата на муцуната му се изтегли назад, оголвайки бели зъби и очи. Докато звярът приближаваше, ръката на Бату посегна към лъка, но не го взе. Шансовете му за приятелско посрещане щяха да намалееят, ако убиеше кучето на Субодай.

Понито му изтанцува настрани и Бату изкрещя диво на кучето, като опитваше различни команди. Огромното животно продължаваше да напада и Бату се принуди да смушка коня и да препусне в голям кръг, следван от кучето. Виждаше избилата на устата му пяна, докато звярът ръмжеше и виеше при вида на опитващия се да избяга натрапник.

С крайчеца на окото си Бату видя от гера да излиза жена. Окаяното му положение явно я забавляваше и тя се преви на две от смях. На него пък не му оставаше друго, освен да препуска в кръг, като се мъчи да избегне щракащите челюсти.

— *Нохой хор!* — извика отново той към жената и тя се изправи и го погледна, наклонила глава настрани. След малко сви рамене, пъхна пръсти в уста и рязко изсвири два пъти. Кучето незабавно легна в тревата, но тъмните му очи не се откъсваха нито за миг от конника, дръзнал да навлезе на негова територия.

— Стой — каза му Бату, като го заобиколи отдалеч. Никога не беше виждал толкова грамадно куче и се чудеше къде ли го е намерил Субодай. Звярът го наблюдаваше и Бату нито за миг не отклони вниманието си от него, докато се спешаваше бавно, стараяйки се да не прави резки движения.

— Търся орлок Субодай — каза той.

Чуваше басовото ръмжене зад себе си и едва се сдържаше да не се озърне през рамо. Жената го изгледа и на лицето ѝ заигра подобие на усмивка.

— Може пък да не иска да те види, безименни — жизнерадостно отвърна тя.

Бату се изчерви.

— Познава ме добре. Бях с него на запад. Името ми е Бату, син на Джучи.

През лицето на жената пробяга сянка, сякаш беше чувала неведнъж това име. Вгледа се изпитателно в очите му.

— Ако съм на твое място, не бих докоснала оръжието. Кучето ще ти разкъса гръкляна.

— Не съм дошъл да си отмъщавам — каза Бату. — Намерих мир преди много време.

— Радвам се, че поне един от двамата ви е успял — отвърна тя. Погледът ѝ се стрелна някъде покрай него и Бату се обърна.

Убеден беше, че хрътката се промъква към него. Вместо това видя Субодай, който водеше коня си пеша от рехавата редица дървета недалеч от гера. Бату се изненада от залялата го вълна на облекчение. Някога беше мразил този човек, но пък тогава мразеше мнозина. С времето се беше научил да го уважава. Той не изследваше особено старателно чувствата си, но в много отношения приемаше Субодай като баща. Не че някога би признал подобно нещо. Просто да види Субодай жив и както изглеждаше, здрав, беше като слънчев лъч в помраченото му в момента настроение. Нищо не изглеждаше чак толкова трудно, ако Субодай е до теб. Стига да е до теб, разбира се. Бату все още не знаеше как точно ще бъде приет.

Всички тези мисли преминаха бързо през главата му, докато Субодай приближаваше. Старецът подсвирна на кучето и Бату загледа как свирепият звяр скача и тича към него, внезапно изпълнен с радостния ентузиазъм на пале, клатещо цялото си тяло, вместо да размахва само късия остатък от опашката си. Субодай вървеше, увил небрежно поводата около едната си ръка, а с другата чешеше кучето по главата. Не се усмихна, когато погледът му се премести от Бату към жена му.

— Предложи ли му чай?

— Още не — отвърна тя. — Реших да оставя това на теб.

— Добре. Тогава си върви по пътя, Бату. Нямам какво да говоря с теб.

Бату изчака, но за Субодай разговорът явно беше приключил. Старецът мина покрай него, като цъкаше с език, за да накара кучето да го следва.

— Изминах много път да те видя, орлок — рече Бату.

— Тези титли са минало — кратко отвърна Субодай през рамо.
— Вече съм обикновен човек.

— Не съм дошъл да те моля да водиш войската, старче, а само за съвета ти.

Субодай тъкмо се нареждаше да влезе през ниската врата на гера, но спря.

— Сбогом — каза той, без да поглежда нагоре.

Бату гледаше безсилно как старецът изчезва в полумрака вътре, следван от кучето. Обърна се безпомощно и се озова срещу жената на Субодай, която още стоеше с онази своя крива усмивка. Със сигурност от години не можеше да има деца, но у нея се долавяше нещо майчинско, докато погледът ѝ се плъзгаше по разочарования млад мъж.

— Не обичам гост да бъде отпращан просто така — рече тя. — Ще приемеш ли купа солен чай?

Откъм гера се разнесе раздражено сумтене. Стените бяха съвсем тънки и Субодай с лекота чуваше всяка дума.

— За мен ще бъде чест — отвърна Бату.

Още беше там, когато настъпи вечерта. Субодай като че ли не беше особено притеснен от присъствието му. Старецът се задоволи да го гледа начумерено и мълчаливо да поправя лъка си, докато Бату водеше любезни разговори в продължение на няколко часа. Поне беше научил името на домакинята. Ариуна беше приятна жена и след като се отпусна, остана запленена от новините, които беше донесъл гостът. Дори Субодай изсумтя, когато Бату говореше за земите, които бе получил според завещанието на Угедай. Само с едно движение на четчицата с мастило ханът го бе дарил с огромно владение в Русия. Знаейки, че Субодай слуша внимателно, Бату разказа на Ариуна, че част от онези земи били навремето на баща му, след като изоставил Чингис. Усети погледа на Субодай върху себе си — знаеше, че онези спомени на стареца си остават все така ярки. Бату не погледна към него и след известно време Субодай отново насочи вниманието си към гърнетата с вряща вода, рог и лепило.

Когато слънцето се спусна към хоризонта, Субодай стана, протегна се и изстена.

— Трябва да проверя животните — каза той на жена си.

Бату заби поглед в земята и едва след като Ариуна му каза: „Хайде, иди при него!“, стана и тръгна ухилен. Стигнаше ли се до

говорене, жените понякога бяха безценни.

Намери Субодай с кучето, което се обърна и заръмжа с оголени зъби, докато господарят не му заповяда да млъкне. Заедно провериха оградата на малката кошара, след което опипаха корема на една коза, която съвсем скоро щеше да ражда. Мълчанието беше удобно и за двамата, много по-приятно, отколкото докато седеше в дома на Субодай като нежелан гост. Отвън старецът като че ли се отпусна малко и направи знак на Бату да прегледа козата. Бату проследи очертанията на плода и кимна.

— Още малко остава — отсъди той. — А и тя изглежда щастлива.

— Така е — рече Субодай и се изправи. — Аз също съм щастлив. Животът е труден, Бату, но поне може да бъде прост. Тук е точно такъв.

Годините бяха направили Субодай по-мършав, отколкото го помнеше Бату, но около стареца продължаваше да се долавя сила. Никой не би могъл да го вземе за пастир, независимо къде ще го срещне. Очите му бяха виждали издигането и падането на империи. Бяха виждали Чингис като млад мъж.

Бату не отговори. Накрая Субодай въздъхна и постави ръце върху дървената порта на кошарата.

— Е, кажи какво те е накарало да биеш толкова път. Предупреждавам те, не знам нищо за политиката в Каракорум. Вече не разполагам с шпионска мрежа, ако се надяваш на подобно нещо.

— Не е това. Просто търся съвет от човек, на когото мога да се доверя.

Подобно на Ариуна по-рано, Субодай се вгледа изпитателно в очите му и накрая омекна, а напрежението му изчезна.

— Питай, момче. Но не знам дали ще харесаш отговора ми.

Бату пое дълбоко дъх.

— Познаваш Гуюк не по-зле от всички останали.

Субодай не отговори, така че той продължи:

— Знаеш ли, че новият хан още не е избран?

Старецът кимна.

— Не живея в пустинята. Поне дотолкова съм чувал.

— Трябва да е Гуюк, Монгке, Байдур... или аз. Ние сме единствените четирима пълноправни наследници, а Монгке положи

клетвата си преди години, когато чу за смъртта на Угедай. Той ще подкрепи Гуюк.

Субодай се почеса по бузата.

— Значи е решено. Присъедини се към Монгке и Гуюк. Байдур ще ви последва, щом научи, че сте заедно. Гуюк ще бъде хан, а аз ще бъда оставен на мира.

— Ти така ли би постъпил? — сериозно попита Бату.

Субодай се изсмя, но смехът му прозвуча горчиво и неприятно.

— Аз? Не. Но аз не съм ти и вече съм направил всичките си избори, добри и лоши.

— Тогава защо ми казваш да го подкрепя? Какво би сторил, ако беше на моето място?

Субодай не отговори веднага. Загледа се към притъмняващата равнина, погледът му се зарея над потока и далечните хълмове. Бату чакаше.

— Не съм на твоето място — най-сетне рече Субодай. — Не зная какво те движи. Ако искаш да постигнеш най-добрата сделка, сдържай се колкото можеш по-дълго и прецени момента, когато е възможно даровете му да се превърнат в заплахи. Укрепи собствените си земи и може би ще живееш достатъчно дълго, за да им се радваш.

— А ако не ме е грижа за най-добрата сделка? — попита засегнатият Бату. — А ако мисля, че Гуюк не бива да поведе народа?

— В такъв случай не мога да ти помогна. Ако се изправиш на пътя му, със сигурност ще бъдеш унищожен.

Старецът като че ли беше на път да каже още нещо, но си затвори решително устата.

— Какво има? Говориш с гатанки, старче. Казваш ми, че ти не би го последвал, но че аз ще бъда унищожен, ако не го направя. Що за избор е това?

— Прост — с усмивка отвърна Субодай. Едва сега се обърна с лице към Бату. — Не си дошъл при мен за отговори. Знаеш всичко, което ти е необходимо. Да не би да си смутен от онези, които споделят леглото на Гуюк? Това ли е? Другарите му с гняв ли те изпълват или със завист? — разсмя се Субодай.

— Не ме интересува, ако ще да си ляга и с мъртви кози — с отвращение отвърна Бату. — Важното е, че е малък човек, човек без

никакви мечти. У него има само коварство, а народът се нуждае от ум. Не можеш да твърдиш, че от него ще излезе добър хан.

— От него ще излезе ужасен хан — отвърна Субодай. — Под властта на Гуюк ще видиш как държавата отслабва или се разпада. Но ако ти не се изправиш срещу него, кой ще го направи? Както и да е, вече е късно. Вече си тръгнал за събора. Ще положиш клетва пред Гуюк и той ще стане хан.

Бату примигна изненадано. Воините му го чакаха в една долина на повече от ден път. Субодай нямаше как да го знае, освен ако твърдението му, че няма шпиони, беше лъжа. Може би наоколо живееха и други старци, които от време на време се отбиваха на чай и приказки с орлока.

— Знаеш доста неща за човек, който твърди, че е просто обикновен пастир.

— Хората приказват. Също като теб. Винаги приказват, сякаш нямат по-добри неща за вършене. Да не искаш да ти кажа, че правиш правилния избор? Може би е така. А сега ме остави на мира.

Бату сподави раздразнението си.

— Дойдох да попитам какво би направил Чингис. Ти го познаваше.

Субодай се ухили и показа зъбите си. Отстрани липсваха два, така че бузата му на това място беше хлътнала. Лесно можеше да се види формата на черепа му, кожата се беше опънала върху костта.

— Дядо ти беше безкомпромисен човек. Разбираш ли какво означава това? Мнозина казват „Вярвам в това“, но дали ще се придържат към вярването си, ако децата им бъдат заплашени? Не. Чингис обаче щеше. Ако му кажеш, че ще убиеш децата му, той би ти отвърнал да го направиш, но ще ти даде да разбереш, че цената ще бъде ужасна, че ще съсипе градове и държави и че тази цена *никога* няма да бъде изплатена. Той не лъжеше и враговете му знаеха това. Думата му беше желязо. Така че ти ми кажи дали би подкрепил човек като Гуюк за хан.

— Не — промърмори Бату.

— За нищо на света, момче. Гуюк може да следва, но не и да води. Имаше време, когато подтичваше дори след теб. Това не е слабост на някой дърводелец или майстор на керемиди за покрива.

Светът не може да бъде пълен с кучета водачи, защото глутницата би се разпаднала.

Почеса кучето си зад ушите и то изсумтя доволно.

— Нали така, Темуджин? — каза той на хрътката. — Не могат всички да са като теб, нали?

Кучето отново изсумтя и се излегна по корем, като изпружи лапи напред.

— Нарекъл си кучето си на Чингис? — втрещи се Бату.

Субодай се изкиска.

— Защо не? Идеята ми хареса — и отново го погледна. — Човек като Гуюк не може да се промени. Не може един ден просто да реши, че ще застане начело, и да бъде добър водач. Това не му е в природата.

Бату се облегна на оградата. Слънцето беше започнало да залязва, докато говореха, и сенките около тях се сгъстяваха и сливаха.

— Но ако се изправя срещу него, ще бъда унищожен — тихо рече той.

Субодай сви рамене в сумрака.

— Може би. Нищо не е сигурно. Това не попречи на баща ти да отведе хората си от народа. За него нямаше среден път. И той беше от същото тесто.

Бату погледна към стареца, но едва различи чертите му в здрача.

— Но това не е приключило особено добре.

— Твърде млад си, за да разбереш — отвърна Субодай.

— Опитай — подкани го Бату. Усещаше погледа на стареца върху себе си.

— Хората винаги се страхуват, момче. Може би трябва да живееш дълго само за да го разбереш. Понякога си мисля, че аз живях прекалено дълго. Всички ще умрем. Жена ми ще умре. Аз ще умра, ти, Гуюк, всички, които някога си познавал. Други ще стъпват върху гробовете ни и няма да подозират, че сме се смели и сме се обичали или мразели едни други. Мислиш ли, че изобщо ще ги е грижа? Не, те ще живеят собствения си сляп, кратък живот.

— Не разбирам — отчаяно рече Бату.

— Не разбираш, защото си твърде млад — сви рамене Субодай. Бату чу как старецът тихо въздъхна. — Нищо чудно в тази долина да има кости на мъже и жени, които някога са се смятали за важни. Ние мислим ли за тях? Споделяме ли страховете и мечтите им? Разбира се,

че не. Те са нищо за живите и не знаем дори имената им. Навремето си мислех, че би ми се искало да не ме забравят, да споменават името ми и след хиляда години, но вече не ме е грижа дали ще го правят, защото ще бъде прах и дух. Може би само прах, но все се надявам и за духа. Когато натрупаш години, ще разбереш, че единственото нещо, което има значение, *единственото е*, че си имал храброст и чест. Изгуби тях и няма да умреш по-бързо, но ще бъдеш по-нищожен и от пръстта под краката си. Пак ще станеш прах, но ще си пропилял краткото си време на светло. Баща ти се провали, вярно, но той беше силен и се опита да направи добро за хората си. Не пропиля живота си. Това е всичко, на което можеш да се надяваш.

Дългата реч като че ли измори стареца. Той прочисти гърлото си и се изхрани небрежно на земята.

— Не можеш да пребъдеш на този свят. Тези планини ще си останат тук след мен, както и след теб.

Бату дълго мълча, преди да заговори отново:

— Така и не го познавам. Баща си. Дори не съм го виждал.

— Аз пък съжалявам, че съм се срещнал с него — отвърна Субодай. — Така разбирам честта, момче. Едва след като я изгубиш, разбираш колко е ценна, но вече е твърде късно.

— Ти *си* човек на честта, ако изобщо разбирам нещо.

— Може би съм бил някога, но трябваше да откажа онази заповед на дядо ти. Да убие собствения си син? Беше лудост, но аз бях млад и благоговеех пред него. Трябваше да замина и изобщо да не търся Джучи в руските равнини. Ти не би ме разбрал. Убивал ли си човек?

— Много добре знаеш, че съм убивал!

— Не в битка. Отблизо, бавно, когато можеш да погледнеш в очите му.

Бату бавно кимна. Субодай едва различи движението и изсумтя.

— Прав ли беше да го направиш? Да му отнемеш всички години, които е имал да живее?

— Да. Поне тогава смятах така — отвърна смутено Бату.

— Още си твърде млад. Навремето си мислех, че мога да направя от грешката си нещо добро. Че вината ми ще бъде силата, която да ме направи по-добър от другите. В силните си години си мислех, че ще се поуча от нея, но каквото и да правех, тя винаги си беше тук. Не можех

да върна нещата, Бату. Не можех да залича греха си. Чувал ли си тази дума? Християните говорят за черно петно върху душата. Много уместно.

— Казват също, че петното може да се махне с изповед.

— Не, това не е вярно. Що за човек ще съм, ако можех просто да изтрия простъпките си с приказки? Човек трябва да живее с грешките си и да продължи напред. Може би това е неговото наказание.

Субодай се изсмя, когато си припомни стар спомен.

— Знаеш ли, дядо ти просто забравяше лошите си дни, сякаш изобщо не ги е имало. Навремето му завиждах. И сега понякога му завиждам.

Видя, че Бату го гледа, и въздъхна.

— Просто си пази думата, момче. Това е единственият съвет, който имам за теб.

Повя вятър и Субодай потръпна.

— Ако си ти, Чингис, не ме интересува — промърмори той толкова тихо, че Бату едва различи думите му. — Момчето може да се грижи за себе си.

Загърна дела си.

— Вече е твърде късно да се връщаш при хората си — каза той с по-висок глас. — Добре си дошъл в дома ми, утре ще те изпратя след закуска. Идваш ли?

Не изчака отговор. Луната се издигаше над хоризонта, а Бату гледаше как старецът се връща към гера си. Беше доволен, че е дошъл, и вече мислеше, че знае какво трябва да направи.

Ям станцията беше изненадваща гледка — постройка наскриване. Разположена на триста мили северно от Каракорум, тя имаше една-единствена цел — да бъде брънка от съобщителната верига, простираща се чак до земите на Дзин, до Русия на запад и до Кабул на юг. По същия маршрут пътуваха и бавните каруци с продоволствия и оборудване, така че станцията процъфтяваше. Там, където някога имаше само един гер и няколко резервни коня, сега се издигаше сграда от сив камък с червен керемиден покрив. Все така я заобикаляха гери, най-вероятно за семействата на ездачите и неколцината осакатени войници, които бяха останали да живеят тук. Бату се запита разсеяно

дали един ден станцията няма да се превърне в село наскоро. Ям ездачите не можеха да се местят според сезона, както бяха правили предците им.

Беше избягвал пътните станции при пътуването от новите си земи на север. Само видът на тумана му беше достатъчен някой вестносец да препусне в галоп по веригата. Никой не пътуваше по-бързо от ям ездачите през суровия терен и новината за идването му щеше да стигне много преди него до Каракорум. Дори за това съобщение бе оставил войните си в една гора от борове и брези, твърде далеч, за да бъдат открити. Беше препуснал напред само с двама съгледвачи, докато не стигнаха до един хребет, където можеше да върже коня си и да ги прати нататък без него.

Бату лежеше по корем под лъчите на слънцето и гледаше как спътниците му приближават ям станцията. От комина ѝ се виеше пушек и в далечината се виждаха мъничките очертания на пасящи коне. Когато видя съгледвачите да влизат в сградата, той се обърна по гръб и се загледа в синьото небе.

Имаше време, когато искаше да бъде хан. Ако тогава му бяха предложили, щеше да приеме без никакво колебание. Тогава, докато яздеха на запад със Субодай, животът беше по-прост. Смъртта на Угедай бе сторила повече от това да спре Великия поход към западните държави. Ханът беше направил много, за да измъкне Бату от нищетата и да го прекара нагоре по стълбицата, докато не застана начело на десет хиляди подбрани мъже. Нямахте нищо чудно, че Угедай го е включил в завещанието си, но все пак Бату остана изненадан. Не беше очаквал нищо. Докато пътуваше за новите си земи, попадна на останки от монголски лагер с разтурили се гери и груби дървени постройки. Претърси ги всичките и в една откри гниещо седло със знака на тумана на баща си. Угедай му беше дал земите, които бе избрал баща му, когато избягал от Чингис. Бату беше притиснал седлото до гърдите си и бе плакал за човека, когото никога не бе срещал. Знаеше, че в онзи момент нещо се беше променило у него. Докато гледаше към бездънната синева, затърси в себе си сърбежа на желанието и амбицията, но не го откри. Нямахте да бъде хан. Единствената му цел бе да се увери, че най-добрият от тях ще застане начело на държавата. Ръката му се плъзна по земята, откъсна няколко стръка трева и взе

пръст. Стри ги на прах в покоя на топлия ден и остави ветреца да го отвее.

Високо над него кръжеше ястреб, вероятно заинтересуван от човека, който лежеше по гръб в тревата наред степта. Бату вдигна ръка към него. Знаеше, че птицата може да забележи всеки детайл дори от такава височина.

Слънцето се беше преместило в небето, докато съгледвачите се върнат. Бяха добре обучени и с нищо не показаха, че го виждат, докато не се скриха от евентуалните погледи от ям станцията. Поведоха понитата си покрай него и Бату ги последва, като от време на време се оглеждаше назад. Не беше нужно да ги пита дали съобщението е заминало. Ям станциите бяха прочути с ефективността си. Някой ездач сигурно вече препускаше към следващия пост, намиращ се на около двайсет и пет мили в посока към Каракорум. Само след три дни Торогене щеше да държи запечатаното му писмо в ръцете си.

Бату яздеше замислено през буйната зелена трева. Знаеше, че Гуюк ще изгуби самообладание, когато съборът се провали. Другото съобщение на Бату щеше да стигне Байдур горе-долу по същото време и ако той предприемеше нещо след обещанието за подкрепа, много неща щяха да се променят. Байдур щеше да е по-добър хан от Гуюк, в това нямаше съмнение. За миг му се стори, че чува шепот на стар глас, който му казваше, че *той*, първородният син на първородния син на Чингис, също може да е добър хан. И щеше да е подобаващо, тъй като народът трябваше да бъде вкаран отново в правия път след толкова много време.

Тръсна глава и пропъди гласа от главата си. Баща му беше искал да намери свой собствен път, далеч от ханове и стада. Разговорът със Субодай беше дал на Бату усещане за безкрайността на времето, поглед към десетилетията и дори вековете през очите на стареца. Мъчеше се всякак да го задържи.

Опита се да помисли за всички възможни разклонения на бъдещето, но накрая се отказа. Никой не може да планира всичко. Запита се дали понито му не стъпва върху костите на отдавна мъртви мъже и потръпна леко при мисълта, въпреки топлите слънчеви лъчи.

3.

От много години Каракорум не беше виждал подобно сборище. Докъдето стигаше погледът, земята беше покрита с гери и коне. Семействата се събираха да видят полагането на клетва пред новия хан. Байдур беше довел два тумана воители от запад, двайсет хиляди мъже, които си направиха лагер при река Орхон и пазеха ревниво границите. Недалеч беше и лагерът на четиримата синове на Сорхатани с още трийсет хиляди семейства. Зелените равнини не се виждаха от тях, гери бяха накацали дори високо по хълмовете и на закъснелите им беше трудно да намерят добро място да отседнат.

Нямаше никаква надежда за тишина при подобно множество. Огромни стада блеещи овце и кози, ревящи камили и якове сновяха около града и всяка сутрин излизаха на открито да пасат и да пият. Бреговете на реката се бяха превърнали в кафява кал през седмиците и имаше установен ред за ползването на водата. Вече имаше сбивания и дори убийства. Невъзможно беше да се съберат толкова много хора на едно място и никой да не извади оръжие. Въпреки това дните минаваха в относителен мир и всички чакаха търпеливо, тъй като знаеха, че светът е голям. Някои от първенците на народа идваха чак от Корио^[1], източно от териториите на Дзин. Други бяха тръгнали от новите селища в Персия в отговор на призива от Каракорум. За свикването на всички курултаи бяха нужни почти три месеца. До деня на полагането на клетвата народът живееше от храната, която му осигуряваше градът.

Торогене почти не помнеше кога бе спала истински за последен път. Беше успяла да открадне няколко часа сън вчера, а може би и завчера. Мислите ѝ бяха мудни и всички стави я боляха. Знаеше, че трябва скоро да поспи, иначе рискуваше да стане абсолютно ненужна. Понякога ѝ се струваше, че единствено вълнението я държи на крака. Години работа бяха посветени на този събор и въпреки това имаше хиляди неща за вършене. Само за изхранването на народа от огромните складове беше нужна цяла армия от слуги. Зърното и сушеното месо се разпределяше на всеки принц или глава на род, общо повече от четиристотин души.

Прокара длан по челото си и погледна с обич Гуюк, който се взираше през отворения прозорец. Стените на града бяха по-високи, отколкото в началото, но въпреки това той виждаше морето от гери, които се сливаха в плътно петно, стигащо до хоризонта.

— Толкова са много — промълви тихо.

Торогене кимна.

— Остават само още няколко. Чулгетай още не е пристигнал, но май именно той трябва да измине най-много път. Бату не може да е далеч. Може би още дузина по-маловажни имена още пътуват насам, синко. Изпратих съгледвачи да ги подканят да побързат.

— А имаше моменти, когато си мислех, че това никога няма да се случи — рече той. — Не биваше да се съмнявам в теб.

Торогене се усмихна и лицето ѝ се озари от обич и задоволство.

— Е, научи се на малко търпение. Това е добро качество за един хан.

Изведнъж ѝ се зави свят и осъзна, че през целия ден не е сложила нищо в устата си. Изпрати слугите да намерят нещо за хапване.

— Байдур е ключът — каза Гуюк. — Сигурен съм, че именно неговото присъствие е променило мнението на Бату за него. Сега ще ми кажеш ли какво си обещала на скъпите ми братовчеди?

Торогене се замисли за момент, но накрая кимна.

— Когато станеш хан, ще трябва да знаеш всичко — рече тя. — Предложих на Байдур десет хиляди кюлчета сребро.

Гуюк се облеци към нея. Подобна сума се равняваше на добива на всички познати им мини, може би за цели години.

— А за мен оставила ли си нещо? — остро попита той.

Торогене сви рамене.

— Какво значение има? Среброто ще продължи да излиза от земята. Няма смисъл да го държим в заключени стаи под двореца.

— Но това са десет хиляди кюлчета! Не знаех, че в целия свят има толкова.

— В такъв случай бъди любезен, когато ти се заклева, Гуюк — отвърна тя с уморена усмивка. — Той е по-богат от теб.

— А Бату? Ако съкровищниците са празни, какво е поискал той в замяна на безценната си клетва?

Торогене видя презрителната усмивка на лицето на сина си и се намръщи.

— Ще трябва да се държиш достойно и когато се срещаш с него. Не му позволявай да прочете нищо в очите ти, синко. Един хан не бива да показва на дребните хора, че те означават нещо за него.

Въздъхна, а той продължи да се взира с очакване в нея.

— Разменихме писма по ям ездачите. Не можеше да откаже, когато му казах, че Байдур е обещал да ти се закълне. Нямаше нужда да му предлагам каквото и да било, предполагам. Но все пак го направих, за да не засегна гордостта му.

— У него има твърде много гордост, но това е без значение. Ще го видя пречупен пред целия народ.

Торогене вдигна отчаяно очи към тавана. Колко пъти трябваше да обяснява нещо на сина си, преди да започне да схваща?

— Ако го направиш, ще имаш поданик и враг.

Пресегна се и го хвана за рамото, когато той понечи да се извърне.

— Трябва да разбереш това, освен ако не мислиш, че съм управлявала Каракорум единствено на късмет. Когато станеш хан, трябва да ухажваш хората с власт. Ако унизиш някого, но го оставиш жив, той ще те мрази до края на дните си. Ако отнемеш гордостта му, той няма да пропусне възможността да си отмъсти, ако му се отвори такава.

— Чингис изобщо не се е интересувал от подобни политики — отвърна Гуюк.

— Но баща ти се интересуваше. Той разбираше много по-добре от Чингис как се управлява държава, Чингис можеше само да извоюва империя. Никога нямаше да бъде сигурната ръка, която ѝ е нужна след създаването ѝ. Аз бях тази ръка, Гуюк. Не подминавай с такава лекота това, което ти казвам.

Синът ѝ я погледна с изненада. Торогене беше управлявала държавата повече от пет години, още от смъртта на баща му. Близо две от тях бе сама със Сорхатани, а войската беше в далечни земи. Гуюк изобщо не се беше замислял колко тежко ѝ е било.

— Слушам те — каза той. — Предполагам, отново си му обещала, че ще уважава териториите, които е получил. Или си му предложила да стане орлок на войската?

— Предложих му и двете, но той отказа второто. Тогава разбрах, че няма да стане хан. Той не гори от амбиция, синко, затова не е заплаха за нас. Не зная дали е от слабост или страхливост, но това няма значение. Когато получиш клетвата му, можеш да го отпратиш със скъпи дарове. Повече никога няма да чуем за него.

— Той е единственият, от когото се страхувам — каза Гуюк почти на себе си. Беше рядък момент на честност и майка му го стисна за рамото.

— Той е прекият наследник на Чингис, първороден син на първородния син. Прав си да се страхуваш от него, но вече не е нужно, разбираш ли? Когато и последният от тях пристигне, ще събереш принцовете и военачалниците в шатрата си в равнината, в това число и Бату. Ще вземеш клетвите им, а през следващата седмица ще посетиш всеки лагер и ще ги оставиш всички да коленичат пред теб. Половин милион души ще видят това. Твърде много, за да могат да влязат в града. Ето това ти давам, синко. Ето това заслужи с търпението си.

Сорхатани слезе внимателно от седлото зад най-големия си син. Монгке протегна ръка да ѝ помогне и тя му се усмихна. Радваше се да види отново Каракорум. Домът ѝ в планините Алтай беше далеч от центъра на властта, но това не означаваше, че не беше следила всяка стъпка от пазарлъка на Торогене и Гуюк за ханството. Докато гледаше към Монгке, ѝ се прииска да не беше положил толкова рано клетвата си, но това вече бе минало. Най-големият ѝ син беше видял как баща му Толуй държи на своята дума дори с цената на живота си. Монгке не можеше да стане клетвопрестъпник след това; просто не беше такъв. Сорхатани го гледаше как се спешава с достойнство и отново съзря традиционния монголски воин във всяко негово движение. А и той си беше такъв с широкото си лице и яки рамене. Носеше проста броня и вече бе известен като човек, който не търпи дзински неща. Тази вечер в герите няма да има изискана храна, печално си помисли Сорхатани. Синът ѝ боготвореше простотата и виждаше в нея благородство, което тя не можеше да разбере. Ироничното бе, че сред народа имаше мнозина, които биха последвали такъв син, особено по-старите военачалници. Някои шепнеха, че Гуюк не е мъж сред мъжете, че играел ролята на жената в двореца на баща си. С още по-голямо

отвращение говореха за начина, по който бе продължил практиката на баща си да се огражда с парфюмирани дзински многознайковци с техните неразбираеми драсканици. Ако Монгке вдигнеше ръка, можеше да събере половината народ под знамето си, преди Гуюк изобщо да разбере, че е заплашен. Думата на сина ѝ обаче беше желязо, а клетвата бе положена преди години. Той вече дори не говореше с майка си по въпроса.

Сорхатани се обърна, чула радостен вик, и разпери ръце, когато другите ѝ синове препуснаха към нея. Кублай я стигна пръв и тя се разсмя, когато той скочи от понито, прегърна я и я завъртя. Беше странно да види момчетата си като пораснали мъже, макар че Хулегу и Арик-Боке все още бяха млади воители.

Долови деликатен аромат на ябълки от Кублай, докато я пускаше на земята и отстъпваше, за да ѝ позволи да прегърне братята му. Това бе поредният знак за дзинското влияние върху него и контрастът с Монгке едва ли можеше да е по-силен. Кублай беше по-висок и жилиав като телосложение, макар раменете му да бяха заякнали през последните няколко месеца. Носеше косата си в дзински стил, с дълга опашка на гърба и късо подстригана отгоре и отстрани. Тя се клатушкаше от движенията му като опашка на разгневена котка. Поне беше облечен в прост дел, но никой, който погледнеше към Кублай и Монгке, нямаше да познае, че двамата са братя.

Сорхатани отстъпи назад, изпълнена с гордост при вида на четиримата млади мъже, всеки от които обичаше по свой начин. Видя как Кублай кимна на Монгке, а най-големият ѝ син едва отвърна на жеста. Той не одобряваше маниерите на Кублай, макар че това сигурно се отнасяше за всички братя, които са близки по възраст. Кублай пък на свой ред се възмущаваше от мнението на Монгке, че като най-голям има власт над останалите трима. Сорхатани тихо въздъхна и доброто ѝ настроение се поизпари.

— Има гер за теб, майко — каза Монгке и вдигна ръка да я упъти.

Сорхатани му се усмихна.

— После, Монгке. Изминах дълъг път да видя полагането на клетвите, но още не съм уморена. Кажи ми как стоят нещата в лагерите.

Монгке се забави, за да прецени думите си. Докато се маеше, Кублай пое инициативата.

— Байдур е тук, абсолютно скован и официален. Носят се слухове, че ще се закълне на Гуюк. Повечето принцове си затварят устите за намеренията си, но усещането е, че Гуюк и Торогене са свършили достатъчно добра работа. Когато пристигнат Бату и останалите, май ще си имаме нов хан.

Монгке изглежда свирепо брат си за нахалството да заговори първи, но Кублай като че ли не го забеляза.

— А ти, Кублай? — попита майка му. — Ще му се закълнеш ли? Кублай сви с отвращение устни.

— Както нареди, майко. Не защото мисля, че е правилно, а защото не искам да бъда сам срещу него. Ще изпълня волята ти.

— Трябва да го направиш — отсечено каза Сорхатани без следа от приповдигнатото ѝ досега настроение. — Един хан няма да забрави онези, които са застанали до него — или срещу него. Има клетвата на брат ти. Ако Бату и Байдур коленичат пред него, аз също ще му се закълна заради земите на баща ти. Не бива да бъдеш самотен глас. Това може да бъде... опасно. Дори онова, което казваш, да е истина, подозирам, че няма да се появи сериозен съперник. Народът ще се обедини в избора си.

— Много жалко, че Монгке се закле да го следва по време на Великия поход — каза Кублай и хвърли поглед към брат си. — Това беше първото камъче от лавината.

Видя, че Монгке го гледа свирепо.

— Стига, братко. Нямахте как да си доволен от своя човек! Скочи рано, веднага щом научи, че старият хан е мъртъв. Всички го разбираме. Но все пак, кажи ми честно — ако можеше, пак ли би го избрал?

— Той е синът на хана — отвърна Монгке и се извърна сковано, сякаш обсъждането е приключило.

— Хан, който дори не посочи сина си като наследник в завещанието си — незабавно отвърна Кублай. — Това е много показателно, не мислиш ли? Кълна се, Монгке, ти си онзи, който събра всички ни тук днес. Ти се закле прибързано, преди някой от нас да разбере. Гуюк започна тази надпревара с една крачка преднина заради

теб. Надявам се да си доволен. Както и да се покаже Гуюк като хан, отговорността е твоя.

Монгке се бореше със самия себе си и се мъчеше да реши дали е под достойнството му да оспорва подобни доводи. Както винаги, Кублай успяваше да го жегне доста добре.

— Може би ако беше командвал в битка, малки братко, щеше да знаеш колко са важни авторитетът и чинът. Гуюк е първороден син на Угедай. Той е наследникът на ханството. Не ми трябва някой от дзинските ти документи, за да разбере това.

Това беше болезнена тема между двамата и Монгке не се сдържа да не отвърне на удара, докато той се бе сражавал редом със Субодай, Бату, Гуюк и останалите, Кублай беше учил дипломация и езици в града. Двамата бяха много различни и Монгке се отнасяше с презрение и присмех към уменията на брат си.

— А баща му също ли е бил първороден, щом това е толкова важно? — отвърна Кублай. — Не, Монгке, бил е третият син. Ти ще се закълнеш за нещо, което ние дори не признаваме. Защо? Защото си първородният в семейството ли? Да не мислиш, че това те прави баща на нас, останалите?

Монгке пламна.

— Ако се налага, да. Теб те нямаше, когато баща ни жертва живота си.

Двамата вече бяха лице в лице и гневът им растеше.

— А баща ни заръча ли ти да поведеш малкото ни семейство, Монгке? Каза ли ти: „Заеми се с братята си, синко?“. Досега не си споменавал подобно нещо.

— Той ми даде другите си жени — сковано отвърна Монгке. — Мисля, че е ясно...

— Изобщо не е ясно, глупако — озъби му се Кублай. — Нищо не е така просто като теб.

Монгке беше готов да го удари. Ръката му трепна към меч на кръста и Кублай се напрегна, а очите му блеснаха предизвикателно. Бяха се били хиляди пъти като момчета, но годините бяха променили и двамата. Ако отново се стигнеше до размяна на удари, като нищо нямаше да останат само синини.

— Спрете веднага — заповяда Сорхатани. — Да не искате да се биете пред очите на народа? Да посрамите баща си и името си? Назад!

И двамата.

Последва момент на абсолютна тишина, после Монгке скочи напред, вдигайки ръка да просне Кублай с един удар. Кублай прецени разстоянието и изрита брат си с все сила в слабините. Там нямаше броня и Монгке рухна без звук, като се блъсна тежко в земята. Ударът беше силен и наоколо се възцари пълна тишина. Докато Сорхатани се обръщаше яростно към Кублай, очите на сина й се разшириха. Монгке изпъшка и започна да се надига. Болката несъмнено беше ужасна, но яростта на брат му я заглушаваше. Краката му се подгънаха в агония, докато се изправяше с олюляване. Кублай преглътна нервно, когато той направи несигурна крачка към него и ръката му посегна към дръжката на меча.

Сорхатани пристъпи между двамата и постави голите си ръце върху бронираната гръд на Монгке. За миг той едва не я блъсна настрани. Едрата му лява ръка се вдигна към яката й и сграбчи плата, но не можа да я избута въпреки заслепяващата болка. Задъхан се загледа свирепо над главата й към Кублай с кървясали и насълзени очи.

— Казах да спрете — тихо рече Сорхатани. — Или ще ме събориш на земята, за да се добереш до брат си? Нима вече не слушаш майка си?

Очите на Монгке започнаха да се проясняват. Погледна надолу към нея, после отново към Кублай, който стоеше готов да посрещне атаката. Устата на Монгке се изкриви презрително, когато позна дзинската бойна поза, преподавана на момчетата от стария съветник на хана. Ръката му пусна яката, а Сорхатани сложи длан на бузата му, настоявайки за вниманието му.

— Няма да се биете, Монгке. Всички вие сте мои синове. Що за пример ще дадете с това на Хулегу и Арик-Боке? Виж как ви гледат.

Твърдият поглед на Монгке се плъзна към братята му, които стояха с увиснали ченета. Той изпъшка отново и най-сетне се овладя и отстъпи назад.

— Гуюк ще бъде хан — рече той. Гласът му бе дрезгав, но се чуваше ясно. — Баща му управлява добре, а майка му запази държавата като едно цяло. За никого друго не може да се каже същото. Ти си глупакът, Кублай, ако мислиш, че някой друг трябва да поведе народа.

Кублай предпочете да не отговаря. Брат му беше като побеснял бик и не си знаеше силата. Не искаше да го влудява отново. Вместо това сви рамене и се отдалечи. Веднага щом се махна, Монгке се отпусна и едва не падна. Опита се да се изправи, но болката минаваше на вълни от слабините към стомаха му и от нея му се гадеше. Само присъствието на майка му го спираше да се превие и да зареве като малко дете.

— Понякога се отчайвам — тъжно рече Сорхатани. — Да не мислиш, че ще живея вечно? Ще дойде време, когато ще ти останат само братята ти, Монгке. Те ще са единствените хора, на които ще можеш да се довериш безусловно.

— Държи се и се облича като дзинска курва — изгърси Монгке. — Как мога да се доверя на подобен човек?

— Кублай е твой брат, твоя кръв. Баща ти е в него, Монгке, също като в теб.

— Предизвиква ме при всеки удобен момент. Не съм глупак, майко, само защото не зная двайсетте и седем стъпки на безсмислените му дзински ритуали.

— Разбира се, че не си глупак! Двамата се познавате достатъчно добре, за да се нараните дълбоко, когато сте ядосани, това е всичко. Довечера ще вечеряте заедно и ще вдигнете чаша айраг. Ще бъдете отново приятели. Заради майка си.

Монгке се намръщи, но не отговори, така че тя продължи:

— Защото ми е болно да мисля за синовете си, които така враждуват един с друг. Ще реша, че съм се провалила като майка. Сдобри се с него, Монгке, ако изобщо те е грижа за мен.

— Разбира се, че ме е грижа — отвърна той. Знаеше много добре, че тя го манипулира, но въпреки това отстъпи. — Добре, но можеш да му кажеш...

— Никакви закани и заплахи, Монгке. Ако ме обичаш, ще склучиш мир с него. След няколко дни или седмици ще имаш хана, когото искаш. Кублай може само да преклони глава пред тази необходимост. Бъди достоен в победата си.

Изражението на Монгке се отпусна, когато се замисли над думите ѝ. Можеше да прояви великодушие.

— Обвинява мен за издигането на Гуюк — промърмори той.

— А други мъже ще те почетат. Когато Гуюк стане хан, несъмнено ще те награди като първия, застанал под знамето му. Помисли си за това следващия път, когато двамата с Кублай се дърлите като малки деца.

Монгке се усмихна и потръпна леко от болката в слабините, която премина в тъпо парене.

— Добре, майко. Ще стане твоето, както винаги.

— Добре. А сега ще ми покажеш ли къде е герът ми? Май все пак съм уморена.

Ям ездачът беше покрит с прах. Докато следваше слугата през коридорите на двореца, усещаше тежестта ѝ във всяка гънка и шев на дрехите си, дори по кожата си. Леко се препъна на един тъгъл — умората най-сетне бе взела връх. Беше препускал здравата целия ден и кръстът го болеше. Запита се дали ще му позволят да се измие в някоя от баните на двореца. В продължение на няколко крачки се поглезе с фантазията за гореща вода и млади слугини, които го изсушават с кърпи, но това щеше да си остане фантазия. Пред ездачите от ям станциите се отваряха всички врати. Ако кажеха, че имат лично съобщение за самия хан, щяха да бъдат допуснати до него дори в разгара на битка. В същото време обаче ездачът бе сигурен, че вечерта ще се изкъпе в реката, преди да се разположи на оскъден лагер с мъничък огън. Ям ездачите не носеха шатри, малки гери или каквото и да било, което би ги забавило. Щеше да лежи по гръб под звездите, прибрал ръце в широките ръкави на дела си. След двайсетина години ставите щяха да го болят през влажните дни, обещаваха му старите ездачи. Лично той тайно смяташе, че подобно нещо няма да му се случи. Беше млад и в отлична форма, животът се бе ширнал пред него. При пътуванията си бе видял достатъчно, за да знае за какви неща жадуват хората. Само след няколко години може би щеше да спести достатъчно, за да се включи в някой керван до Бухара. Нямаше да има възпалени стави. Щеше да натрупа богатство. Потръпна леко и погледна към засводения таван над главата си. Не мечтаеше за дворец. Може би някоя къща в града можеше да му допадне, с жена, която да му готви, няколко деца и конюшня с добри коне, с които да тренира синовете си за ям станциите. Животът не беше лош.

Слугата спря пред блестящи медни врати. Двама дневни стражи от полка на стария хан стояха безизразни в червено-черните си брони, подобно на някакви грамадни цветни насекоми.

— Ям съобщение за регента — обяви слугата.

Единият от гвардейците сякаш оживя и завъртя глава към прашния млад ездач, който още вонеше на коне и стара пот. Претърсиха го грубо и му взеха кутийката с прахан и малкия нож. Когато се опитаха да вземат пакета, той го дръпна рязко и изруга под нос. Съобщението вътре не беше за техните очи.

— Искам си нещата на излизане — заяви той.

Гвардеецът го изгледа мълчаливо и прибра нещата, а слугата почука на вратата и я отвори. В сумрачния коридор се изля светлина.

От другата страна имаше стаи в стаите. Ям ездачът бе идвал и преди в двореца, но никога не беше влизал толкова навътре в него. Забеляза, че всяка външна стая си има прислужници, един от които стана и го отведе до следващото помещение. Не след дълго ездачът видя дебела жена, заобиколена от съветници и писари, които бързаха да запишат думите ѝ. Тя вдигна поглед, когато той влезе. Ездачът се поклони дълбоко и остави последния си водач, за да се приближи. За своя изненада видя двама мъже в групата, които се оказаха ям ездаци като него. Погледите им се срещнаха и другарите му кимнаха леко.

Някакъв друг слуга протегна ръка за пакета.

— Трябва да го предам лично на регента — повтори инструкцията ездачът.

Слугата сви устни, сякаш беше вкусил нещо горчиво, но отстъпи. Никой не можеше да възпрепятства ям ездач.

Торогене беше подновила разговора си, но спря, когато чу думите му, и взе пакета. Беше съвсем тънък, увит в кожа. Тя бързо развърза връзките и извади единствения сгънат лист. Ездачът гледаше как очите ѝ се стрелкат напред-назад, докато чете. Можеше да се оттегли незабавно, но беше любопитен. Едно от проклятията на занаята му беше, че носеше интересни вести, но почти никога не научаваше какво гласят те.

За свой ужас видя как лицето на Торогене пребледнява. Тя вдигна очи и с внезапно раздражение видя младия мъж, който стоеше пред нея, сякаш очакваше да сподели новината с него.

— Достатъчно за днес — каза тя на групата. — Оставете ме. Всички. Синът ми да дойде. Събудете го, ако се налага.
После сви пръсти и смачка листа на топка.

[1] Корейско кралство (935–1392), управлявано от династията Корио; производното на името на Запад е Корея. — Б.р. ↑

4.

Нощта беше безоблачна и изгрялата луна осветяваше огромното гъмжило пред Каракорум. В герите вече беше оживено — носеха се слухове, викове и шепоти летяха като вятрец. Градските порти се отвориха в мрака и група конници препусна бързо по западния път. Носеха факли и се движеха като светло петно през трептящия пейзаж, осветявайки хиляди обърнати към тях лица и мръсни гери, докато си проправяха път напред. Гуюк яздеше в центъра в богато украсена броня, блестяща фигура с меч с вълча глава на кръста. Още поизненадващо за любопитните бе, че до него яздеше Торогене. Седеше в седлото като мъж, с изправен гръб, а дългата ѝ коса бе прибрана в дебела плитка. Осветеното златно око измина цяла миля в лек галоп, преди Торогене да даде знак на гвардейците. Те отбиха наляво от главния път и продължиха през равнината между герите. Ездата нощем винаги беше опасна и стадата се пръснаха панически пред тях. Много блеещи животни бяха стъпкани под копитата или се затъркаляха настрани. Чуха се разтревожени викове и навсякъде по хълмовете около тях се появиха светещите точки на факлите, а мнозина наскочаха от леглата си с мечове в ръка.

Гуюк изсвири рязко и посочи към един сумрачен лагер, белязан със знамената на Сорхатани и синовете ѝ. Трима от нощните му стражи дръпнаха рязко поводите и препуснаха в новата посока. Останалите продължиха напред, следвайки пътеките през герите, а хората пред тях бързаха да се дръпнат от пътя им. При липсата на прави пътища в морето от гери Гуюк напрегна очи, за да намери знамената, които му трябваха. Знаеше разположението на събралото се множество, но трудно се ориентираше в тъмното.

Ездачите изругаха, когато се озоваха на открит участък, който никой не разпозна, но в следващия миг един от гвардейците извика и посочи. Всички обърнаха конете и рязко спряха пред лагера на Байдур. Осветените му от факли знамена се развяваха на нощния вятър над главите им. Докато помагаше на майка си да слезе от коня, Гуюк забеляза колко много хора са се събрали да видят какво става. Редици и

редици чакаха с извадени оръжия. Гуюк си спомни, че бащата на Байдур, Чагатай, бе опитал да направи преврат в Каракорум преди години точно в една такава нощ. И от всички хора Байдур бе човекът, от когото най-много можеше да се очаква предателство.

Гуюк видя мъжа, когото навремето бе наричал приятел и който се бе отдалечил от вълненията в държавата и убийството на баща му. Байдур стоеше, сякаш очакваше да бъде нападен, с изваден и вдигнат на рамото меч. Жълтите му очи бяха студени на светлината на факлите и Гуюк му показва празните си ръце. Заради никого нямаше да извади меч с вълчата глава, който носеше. Байдур беше хан на огромен район на запад и Гуюк преглътна горчивината си и осъзна, че трябва да заговори пръв, като молител. Нямаше значение, че той бе белязаният за гурхан, върховен владетел над по-малките ханства. Тази нощ беше просто наследник.

— Идвам с празни ръце, Байдур. Още помня нашето приятелство, когато бяхме едва ли не момчета с мечове.

— Мислех, че между нас всичко е приключило — рязко отвърна Байдур. — Защо си дошъл да нарушаваш съня ми и да вдигаш по тревога хората ми?

Гуюк примигна и погледна с други очи мъжа пред себе си. Едва не се обърна към майка си за съвет, но знаеше, че с това ще се покаже като слабак. За последен път бе видял Байдур да заминава към дома си със своя туман, вцепенен от мисълта, че смятат баща му за предател. Имаше време, когато Байдур можеше да бъде хан в Каракорум, стига бащата небе да бе пожелал щастieto да се усмихне на неговото семейство. Вместо това той бе наследил и бе живял мирно в западното ханство. Гуюк почти не мислеше за него като за заплаха, но властта бе променила Байдур. Говореше като човек, свикнал останалите да скачат при всяка негова дума, сякаш не можеше да има алтернатива. Гуюк се запита дали и около него се носи подобна атмосфера. Намръщи се в сумрака, обхванат от съмнение.

— Помолих и Монгке да се присъедини към нас... господарю — прехапа устна той. Видя, че Байдур е забелязал колебанието му, но се намираха пред Каракорум! Беше почти болезнено да се обръща към този човек с титлите му, когато самият Гуюк нямаше такива. Усети как майка му пристъпва от крак на крак до него и си спомни думите й. Още не беше хан. Дотогава трябваше да бъде смирен.

Вместо да отговори, Байдур също реагира на раздвижването и се поклони дълбоко на Торогене.

— Моите извинения, господарке. Не очаквах да яздиш през нощта. Добре си дошла в дома ми. Чаят е изстинал, но ще наредя да сварят нов.

Гуюк кипеше вътрешно. Поздравът към майка му просто подчертаваше липсата му на статус. Запита се дали Байдур не го е пренебрегнал нарочно, или показваше искрено уважение към най-високопоставената жена в държавата. Тръгна след майка си към гера на Байдур и загледа нетърпеливо как тя навежда глава, за да влезе. Воините на Байдур се взираха в него. Не, не в него, а в меча на кръста му. Гуюк настръхна от опита им да го сплашат. Сякаш беше достатъчно глупав, за да извади оръжие, когато собствената му майка е в гера.

За негово изумление един от гвардейците на Байдур пристъпи към него и се поклони дълбоко. Хората на Гуюк се събраха наоколо, за да го защитят, но той им махна да се дръпнат.

— Какво има? — попита, без да успее да скрие напълно раздразнението си.

— Господарю, питах се дали ще ми позволиш да докосна меча ти, само дръжката. Това е нещо, за което ще си заслужава един ден да разказвам на децата си.

Гуюк внезапно разбра втренчените погледи на воините на Байдур и се усмихна снизходително. Мечът с вълчата глава бе принадлежал на баща му Угедай, а преди него и на Чингис. Беше виждал и друг път как го гледат с благоговение и трепет. Не искаше обаче да бъде докосван от прости воители. Самата мисъл за това го накара да потръпне.

— Имам да обсъждам много неща с господаря ти... — започна той.

Ядоса се, когато воинът се пресегна, загледа го като омагьосан в дръжката, сякаш бе някаква християнска реликва. Направи крачка назад. Представи си как отсича ръката, за да покаже на воина, че е изгубил търпение, но много добре си даваше сметка за взиращите се в него лица, повечето от които бяха верни на Байдур, а не на него.

— Друг път — рязко рече и се вмъкна в гера на Байдур, преди воинът да успее да му досади още повече.

Байдур и Торогене бяха седнали заедно. Беше минало доста време, откакто Гуюк бе виждал за последен път домовете от плъст и сплетени пръти. Струваше му се ужасно тясно и усети с нови сетива колко малко е пространството, как вони на влажни вълнени одеяла и овнешко. В средата съскаше очукано старо котле под надзора на млада слугиня, която се суетеше с чашите и те дрънчаха от нервните ѝ движения. В един гер нямаше много място, където да покажеш символите на богатството и властта си. По-лесно бе да живееш просто, вместо на всяко обръщане да се препъваш в разни скъпи дзински гърнета. Гуюк за момент се поколеба. Изглеждаше му като натрапване да седне от другата страна на Байдур, но ако заемеше мястото до майка си, щеше да остане подчинен в разговора. Колкото и да не му се искаше, той се настани на леглото до нея.

— Това не променя нищо — казваше тихо Торогене. — Целият народ се е събрал при Каракорум — всеки мъж и жена с власт, с изключение на един. Има достатъчно хора за полагането на клетвите.

— Ако продължите, ще е рисковано — отвърна Байдур. — Добре познавам Бату, Торогене. Най-добре е да не го оставяш извън държавата.

Изразението му бе замислено и разтревожено. Гуюк наблюдаваше внимателно по-възрастния мъж, но не видя никаква следа от задоволство или коварство.

Всички чуха приближаващите коне и Байдур стана. Погледна към котлето, което всеки момент щеше да заври.

— Останете тук. Поднеси им солен чай, Ерден.

Байдур ги остави сами, макар че Гуюк не беше толкова наивен, за да повярва, че не могат да ги подслушат. Мълчаливо прие купата с чай от момичето. Ерден му я поднесе като робиня, с наведена глава между протегнатите напред ръце. Гуюк едва не се пресегна, но осъзна, че купата е предназначена за майка му. Стисна зъби и зачака своята. Отново всичко опираше до статус. Е, това скоро щеше да се промени. Нямаше да позволи на Бату да съсипе шанса му да стане хан, независимо какво бяха замислили останалите.

Байдур се върна с Монгке и Гуюк се изправи да ги поздрави. Торогене си остана на мястото, като отпиваше от чая си. Герът и без това беше тесен, а след появата на Монгке изглеждаше направо претъпкан. Раменете му бяха ужасно широки и някак беше намерил

време да облече бронята си. Гуюк се запита дали не е легнал да спи в нея. Нищо не можеше да го изненада в нощ като тази.

Монгке поздрави най-напред Торогене и после Гуюк, като се поклони дълбоко, както подобава на човек, положил клетва пред господаря си. Жестът нямаше да остане незабелязан от Байдур и духът на Гуюк се приповдигна. Той отвори уста да заговори, но за негово раздражение майка му се обади, докато още поемаше дъх.

— Бату няма да дойде на събора, Монгке — рече тя. — Получих вест от него.

— Каква причина е посочил? — попита Байдур, докато Монгке мълчеше като зашеметен.

— Има ли значение? Твърди, че е бил ранен по време на лов и не може да пътува. Това не променя нищо.

— Това променя всичко — рече Монгке. Говореше бавно и замислено. Гуюк откри, че се е навел напред, за да не пропусне нито дума. — Това означава край на събора. Какво друго ни остава? Бату не е глава на някой малък род. Гласът му се чува сред народа, макар да не използва влиянието си. Ако Гуюк стане хан в негово отсъствие, това може да доведе до междусобици в бъдеще. Никой от нас не иска това. Ще се върна при туманите и семействата си. Ще им кажа, че няма да е тази година. Обърна се към Гуюк:

— Имаш клетвата ми, господарю, не съм забравил. Но ще ти е нужно повече време, за да върнеш Бату, преди да продължим напред.

— Не ми е нужно повече време! — рязко отвърна Гуюк. — Всички обещахте да положите клетва пред мен. Е, сега ви призовавам да го направите. Почетете думата си, а по-късно ще се оправя с Бату. Не може един човек да всява хаос в държавата, независимо от произход или име.

Торогене видя, че синът ѝ е на път да им заповяда да му се подчинят, и заговори бързо, преди да е успял да засегне някого от силните мъже в гера.

— Всички положихме много усилия полагането на клетвите да мине без предизвикателства, да имаме един хан без разногласия. Това вече е невъзможно, но трябва да се съглася с Гуюк. Народът е готов за нов хан. Минаха почти пет години от смъртта на съпруга ми. Колко нови земи са били завзети за това време? Николко. Народът чака, а враговете ни отново трупат сили. Вече изгубихме твърде много

влияние и власт. Нека полагането на клетвите да стане сега, само с един отсъстващ. Щом имаме хан, Бату може да бъде призван да се закълне отделно, по заповед на единствения истински водач на държавата.

Монгке кимна бавно, но Байдур се извърна и почеса петното от пот на подмишницата си. Никой друг в гера не знаеше, че е получил лично съобщение. Ако разкриеше, че Бату е обещал да го подкрепи като кандидат за хан, това щеше да означава смъртна присъда за стария му приятел, в това почти нямаше съмнение. Освен ако самият Байдур не се включеше в борбата. Точно тази нощ Гуюк, Торогене и Монгке бяха в ръцете му, заобиколени от войните му. Можеше да вземе всичко, точно както се надяваше Бату.

Стисна юмрук за миг, после отпусна ръце. Баща ми Чагатай нямаше да се поколебае, помисли си той. Кръвта на Чингис течеше във всички тях, но Байдур бе видял твърде много болка и смърт, причинени от безмилостната амбиция. Взе решение и тръсна глава.

— Добре тогава. Обявете полагането на клетвите по новолуние, след четири дни. Народът трябва да има хан и аз ще удържа на думата си.

Напрежението в тесния гер беше почти болезнено, когато Гуюк се обърна към Монгке. Едрият мъж кимна и сведе глава.

Гуюк не се сдържа и се усмихна с облекчение. Освен присъстващите в гера и самия Бату, нямаше друг, който би могъл да го предизвика. След толкова години очакване най-сетне бе на една ръка разстояние от титлите на баща си. Едва чу гласа на майка си — някакво неясно обещание, че Бату ще бъде принуден да се яви в града, когато народът е изразил волята си. Запита се дали наистина вярват, че ще посрещне Бату като приятел след всичко това. Може би майка му очакваше от него да се държи като великодушен господар, показващ милост към онези, които са опитали да го съсипят и не са успели.

Напрежението се стопи в смях, Байдур извади мях с айраг и чаши. Монгке го тупна по гърба за поздрав и Гуюк се засмя, замаян от внезапната промяна на съдбата. Бату едва не бе унищожил дългогодишния труд, но каквито и да бяха намеренията му, те бяха осуетени. Гуюк вдигна чаша с другите и се наслади на парливото пиене в гърлото си. Щеше да си разчисти сметките с Бату. Това беше

клетва, която можеше да даде убедено, макар и в тишината на мислите си.

При първата светлина на новия ден народът вече беше готов. Бяха прекарали много седмици в подготовка за клетвата, от събирането на огромни количества храна и пиене до поправяне, закърпване и излъскване на всяка дреха и броня. Воините бяха строени в идеални правоъгълници и стояха мълчаливо, докато портите на Каракорум се отваряха. Нямаше и помен от суматохата и паниката преди четири дни. Гуюк излезе начело на колоната, яхнал с достойнство коня си. Беше облякъл дел в сиво и тъмносиньо, нарочно избирайки простотата пред пищните или чуждите одежди.

От първия събор, свикан от Чингис, беше имало толкова малко други, че почти нямаше традиции, които да се следват. Пред града бе издигнат огромен павилион и докато слънцето се откъсваше от хълмовете на изток, Гуюк се спеша и подаде поводите на слугата си. Тръгна към мястото си и застана пред копринената шатра, докато първата група приближаваше към него. Освен ако мехурът му не се напълнеше до пръсване, нямаше да влезе в павилиона през целия ден, нито да седне, независимо колко горещ заплашваше да бъде денят. Народът трябваше да види как става хан.

Байдур и Монгке се отличаваха в първата група, както и Сорхатани, Кублай и другите й синове. Първите четиристотин бяха главите на големите родове, като никога без да бъдат заобиколени от приближени, слуги и роби. Повечето бяха облечени в разноцветни коприни или в съвсем прости брони, в зависимост от усещането си за случая. Беше им забранено да носят каквито и да било знамена. Трябваше да приближат Гуюк с проста смиреност, да подгънат коляно и да изрекат клетвата си.

Дори в тази група имаше йерархия. Торогене излезе първа, следвана от Сорхатани. Двете жени бяха управлявали държавата сами и я бяха запазили непокътната след смъртта на Угедай хан. Гуюк видя единствено задоволство на лицето на майка си, докато тя коленичеше пред него. Едва й позволи да докосне земята, преди да я вдигне и да я прегърне.

Не беше толкова бърз със Сорхатани. Макар клетвата да гарантираше верността ѝ, той никога не се бе чувствал удобно с жената, която контролираше родината. След време щеше да прехвърли титлите ѝ на Монгке, както би направил баща му. Тя беше оцеляла, така че бе късметлийка, но жените бяха твърде непостоянни и бе много вероятно да направят някаква огромна грешка. Монгке никога нямаше да действа, без първо да помисли, това поне беше сигурно. Гуюк го гледаше с удоволствие как идва след майка си и повтаря вече дадената в онази далечна земя клетва — първия камък от лавината, която сега ги беше събрала на това място.

След това дойде ред на Кублай и Гуюк бе поразен от острия интелект в очите на младия мъж, който коленичи и изрече думите за гери, коне, сол и кръв. След време той също трябваше да получи някакъв важен пост. Гуюк започваше да се наслаждава на подобни решения. Най-сетне можеше да мисли като хан, а не просто да си мечтае.

Денят продължи с върволица от лица, докато накрая едва правеше разлика между тях. Хиляди дойдоха при павилиона — глави на родове, владетели на земи на хиляди мили оттук. Някои вече показваха признаци на смесване — например най-големите деца на Чулгетай имаха чертите на корейци. На Гуюк му хрумна идеята да им заповяда да поддържат монголската раса чиста, преди да е била погълната от морето подчинени чужденци. Самата мисъл за упражняването на подобна власт му подейства като айраг в кръвта и сърцето му се разтуптя силно. След този ден думата му щеше да е закон за милиони — и други милиони под тяхната власт. Народът се бе разраснал отвъд всичко, за което би могъл да си помисли Чингис навремето.

Привечер Гуюк обиколи големите лагери. Нямаше един-единствен момент, в който да стане хан под възгласите на всички. Вместо това яздеше от място на място, а хилядите мъже коленичеха и припяваха клетвите си. Воините му бяха готови да поразят всеки, който откаже, но тревогите му се оказаха напразни. Накрая светлината започна да помръква и бяха запалени първите факли. Гуюк хапна и се върна в двореца навреме, за да се преоблече и да облекчи червата и надутия си до пръсване мехур. Преди зазоряване бе отново навън, като обиколи и последните от онези, които щеше да управлява —

семействата на кожарите и множеството работници от всякакви народности. Те възкликваха благоговейно при единствения си шанс да зърнат лицето на хана и напругаха очи в полумрака да видят картината, която щяха да запомнят през целия си живот.

Докато слънцето изгряваше отново, Гуюк се почувства изпълнен със светлината му, приповдигнат и опиянен. Беше хан и народът вече се приготвяше за пиршествата, които предстояха през следващите дни. Дори мисълта за Бату в руските му владения се превърна в маловажна досада. Днес бе денят на Гуюк. Народът най-сетне бе негов. Помисли си за празненствата с растящо вълнение. Дворецът щеше да е в центъра им — ново поколение от млади, дръзки и красиви хора, изтръскващи прахта на миналото.

5.

Торогене се отпусна на пейката в градинския павилион. Усещаше духа на съпруга си навсякъде около себе си. Лятото се беше проточило и градът изнемогваше от горещина. Месеци наред рядката жегаше се трупаше, докато не се разразят бури, после настъпваха един-два дни сладка прохлада, след което всичко изсъхваше и процесът започваше отначало. Самият въздух в подобни моменти бе тежък и обещаваще дъжд. Кучетата лежаха задъхани по ъглите на улиците. Всяка сутрин се намираха един-два трупа за разчистване или плачеща жена. На Торогене вече ѝ липсваше властта, с която бе свикнала. Преди Гуюк да стане хан, тя можеше да прати дневната стража да изтръгне с бой признания от дузина свидетели или да прогони семейство крадци, като ги изхвърли на пътя извън градските стени. А само за една нощ бе лишена от тези правомощия и можеше единствено да се обръща с молби към сина си редом с хиляди други.

Докато седеше сред листата, Торогене потърси покой, но не успя да го намери дори в компанията на Сорхатани.

— Не ми казвай, че се радваш да напуснеш града — рече Сорхатани.

Торогене потупа мястото до себе си, но на приятелката ѝ не ѝ се седеше.

— Никой млад хан не се нуждае от майка, която да следи всяко негово действие и грешка. Старото трябва да направи път на новото — изговори думите с неохота, повтаряйки помпозната реч на Гуюк от сутринта. — Имам чудесен дворец, построен ми от Угедай. Ще ми бъде добре там. И съм стара. Направо не мога да повярвам колко уморена се чувствам някои дни.

— Той се отървава от теб — рече Сорхатани и вдигна тънка клонка от пътеката. Сигурно беше паднала тази сутрин, иначе дзинските градинари отдавна да бяха я махнали. Огъна я в ръце като шибалка. — Синът ти трябва да почете това, което постигна, че успя да удържиш държавата да не се разпадне. Къде беше той тогава?

— Дори и така да е, той е хан. Години наред работих за това. Трябва ли сега да се оплаквам, че желанието ми се сбъдна? Що за глупачка ще съм тогава?

— Майка — каза Сорхатани. — Всички ние сме глупачки, когато стане дума за синовете ни. Мием ги, кърмим ги и единственото, което очакваме от тях, е да ни бъдат благодарни до края на дните си.

Разсмя се, настроението ѝ се промени за миг. Торогене също се усмихна, макар всъщност да бе болезнено засегната от заповедта на сина си.

— Той не заплаши да отпрати теб, Сорхатани — рече тя.

— Само защото все още обръща огромно внимание на Монгке. Орлок на войските. Това е повече, отколкото синът ми някога е желал. Кълна се, че изобщо не бяхме помисляли за такова нещо.

— Зная. Гуюк поне веднъж се вслуша в съвета ми. В Монгке тече кръвта на Чингис и туманите ще го последват. Синът ми му има пълно доверие, Сорхатани. Това е важно.

Сорхатани замълча. Вярно беше, че Монгке бе издигнат през първия сезон от управлението на Гуюк, точно както беше предвидила. Кублай обаче никога нямаше да поведе войска под властта на Гуюк. Нещо у двамата извеждаше на преден план най-лошите им черти. На два пъти беше пращала Кублай по някакви задачи, но той не се сработи с хана. Двамата се дразнеха един друг като котараци и нито тя, нито Кублай можеха да дадат задоволително обяснение за това. Имаше моменти, в които ѝ се искаше Гуюк да я беше изпратил обратно в родината, далеч от жегата, вонята и тълпите на града, далеч от политиката, която разваляше всеки мирен ден. Дори в това отношение имаше подозрения. Не мислеше, че Гуюк я цени като съветник, а един спомен за баща му така и не ѝ даваше покой. Преди години Угедай я беше помолил да се ожени за сина му. И сега идеята я караше да потръпне. Угедай беше твърде добър човек, за да упражни принуда, но Гуюк нямаше подобни скрупули. Както стояха нещата, след смъртта ѝ родината на Чингис щеше да бъде наследена от Монгке или от някой от другите ѝ синове, ако остави завещание и то бъде почетено. Можеше само да се надява, че Гуюк ще се задоволи да управлява отделните ханства. Той обаче като че ли нямаше подобни намерения. Всъщност приличаше ѝ точно на онези алчни глупаци, които ще се опитат да си присвоят всичко. Сърцето ѝ се късаше, че един такъв

красив млад мъж има толкова много тъмни страни в себе си. Властта изкарваше у едни най-добрите качества, но Гуюк не показваше развитие в тази посока.

Това бе още едно от нещата, които нямаше да обсъжда с Торогене. Тя още оплакваше съпруга си и беше поставила сина си начело на държавата. Не беше работа на Сорхатани да ѝ посочва слабостите му. Само преди седмица Гуюк беше отказал да приеме делегация първенци от Корио, а бе предпочел да излезе на лов с другари. Сорхатани несъзнателно се намръщи при спомена за напрегнатата среща с корейците. Беше се опитала да намали обидата с думи и дарове, но виждаше гнева им в мълчаливите погледи, които си разменяха. Когато се върна няколко дни по-късно, ханът изпрати съветника си Яо Шъ да изслуша молбите им. Сорхатани също можеше да го стори, ако Гуюк ѝ бе позволил.

От спомена бузите ѝ почервеняха от гняв. Този път беше пренебрегнала разфучалите се слуги и бе влязла насила при него. Надяваше се да го накара да разбере, че животът му не може да бъде безкраен гуляй или лов с приятели. Един хан трябваше да управлява всеки ден и да взема решенията, които другите не можеха да вземат без него.

Гуюк изобщо не се разкая, когато чу думите ѝ. Тъкмо обратното, изсмя ѝ се и я отпрати по начин, който можеше да се прецени като оскърбление. Това също нямаше да бъде споменато пред Торогене, не и точно когато си заминаваше, след като бе завършила делото на живота си. Сорхатани осъзна, че приятелката ѝ ще ѝ липсва, но винаги беше имало теми, които не се бе осмелявала да повдигне пред нея.

Ако не беше Кублай, тя сигурно щеше да полудее сред това гъмжило от глупаци, лъжи, интриги и тайни съюзи. Поне синът ѝ я слушаше. Направо попиваше новата информация, а проникателността му продължаваше да я изумява. Кублай сякаш знаеше всяко нещо, което ставаше в града, и тя дори заподозря, че разполага с шпиони, способни колкото нейните собствени. Но дори той бе разтревожен напоследък. Гуюк замисляше нещо и между туманите и двореца непрекъснато препускаха вестonosци. Воините се упражняваха всеки ден в равнината и се обучаваха на стрелба, докато целият град не се изпълни с противната миризма на барут. Сорхатани имаше човек сред вестonosците, който беше готов да чете посланията, но те често бяха

запечатани. Можеше да ги отвори, ако му наредеше, но това щеше да му коства живота, а тя не искаше да го жертва с лека ръка. Самият факт, че нещо се пазеше в тайна, вече говореше достатъчно, но Сорхатани имаше чувството, че се лута в мъгла. Кублай може и да научи нещо, помисли си тя, или най-малкото да излезе с по-добро предположение. Реши да поговори с него вечерта.

Двете с Торогене вдигнаха очи, когато чуха стъпките на дневните стражи на Гуюк. Торогене се изправи с въздишка и се загледа в далечината, сякаш искаше да отнесе със себе си спомена за града. Двете със Сорхатани се прегърнаха пред безстрастните погледи на гвардейците. Каруци, коне и слуги чакаха, за да я откатят в далечния дворец на брега на Орхон. Лятото също свършваше и Сорхатани не мислеше, че на приятелката ѝ ще бъде позволено да се върне. Гуюк не бе в състояние да скрие удоволствието си от дадените заповеди, макар да ги бе украсил с изискани думи и ласкателства.

— Ще ти дойда на гости — рече Сорхатани, като се бореше с напиралите чувства. Не можеше да обещае на Торогене, че ще я държи в течение, не и пред хора, които щяха да докладват всяка чута дума. Торогене се усмихна, макар в очите ѝ да блестяха сълзи. Беше издигнала сина си на ханския престол и наградата ѝ бе изгнание, независимо как го наричаше Гуюк. Лъжи и интриги, сякаш това бе единственото, което градът можеше да роди от безплодните си камъни. Сорхатани гледаше как Торогене се отдалечава с мъжете — уязвима прегърбена фигура на фона на младите им силни снаги. Изведнъж се уплаши, че един от собствените ѝ защитници е бил отстранен. Въпреки любовта си към лова и разврата Гуюк беше твърдо решен да консолидира властта си. Сорхатани не можеше да намери покой при мисълта за бъдещето. Не можеше дори да се върне в земите си без разрешението на Гуюк. Беше все едно да спи в една стая с раздразнен тигър, който всеки момент може да скочи и да я разкъса на парчета.

Чу в далечината трясъка на оръдията и леко трепна. Монгке несъмнено беше на полето и ръководеше войните си, които се упражняваха в уменията на войната. Сорхатани мълчаливо се помоли за синовете си да бъдат в безопасност под властта на новия хан.

Гуюк крачеше по празните коридори. Знаеше, че е всял ужас у дворцовите слуги със заповедта си да не се мяркат пред очите му. Дни по-рано се беше блъснал в някаква млада жена, която закъсня да се махне от пътя му. Бе издал заповедта, без изобщо да се замисля. Всички бяха твърде свикнали с достолепното ходене — темпото на по-възрастните и особено на баща му. Имаше намерение да остави заповедта си в сила само за няколко дни, докато се научат да скачат като на пружини, когато го видят. Откри обаче, че му е страшно весело да вижда как мъже и жени се спасяват на всеки завой, уверени, че животът им е в опасност, ако дори само ги зърне.

Ускори крачка и се ухили, когато слугите се втурнаха към страничните стаи далеч пред него и бързо разнесоха вестта, че ханът е тръгнал да обикаля. Без да спре, бутна обкованите с мед врати и влезе в залата за аудиенции.

Сорхатани беше там заедно с Яо Шъ, стария съветник на баща му. Дузина други чакаха реда си и се опитваха да не показват, че са прекарвали в помещението половината ден, докато ханът си направи труда да се появи. Гуюк не им обърна внимание и тръгна по каменния под към позлатения стол, инкрустиран с лазурит, който блестеше на светлината от прозорците. Поне въздухът беше свеж от лекия вятър отвън. Беше свикнал с дзинския навик да се къпе редовно и от вонята на немиата плът в затворени помещения му се повръщаше.

Сорхатани следеше внимателно всяко негово движение, докато влизаше, като контролираше изражението си. Щеше да заговори първа, но с Яо Шъ се бяха уговорили за реда през дългите часове на чакане. Обидата отново я жилна, сякаш нямаше друга работа, освен да чака Гуюк, докато се наиграе със слугите. Нищо от това не биваше да излиза наяве. Трябваше да помни, че думата му е закон, че може да отнеме земите или живота ѝ при първия признак на гняв на лицето ѝ. Може би беше по-добре, че Яо Шъ ще открие събранието. Старецът владееше до съвършенство дворцовите маниери и много рядко се случваше да показва емоциите си.

— Господарю хан — започна Яо Шъ, като пристъпи към Гуюк и се поклони дълбоко. Държеше наръч листи и Гуюк ги изгледа с отвращение. — Има много въпроси, които единствено ханът може да реши. — Гуюк сякаш се канеше да отговори, но Яо Шъ продължи, преди да успее да си отвори устата. — Губернаторът на Източно Корио

моли да му бъде изпратен туман, който да се справи с морските разбойници, нападащи бреговете му. За трети път изпраща пратеници в Каракорум.

Яо Шъ млъкна за момент, но Гуюк просто се настани по-удобно на стола си.

— Продължавай, Яо Шъ, какво друго има? — малко шеговито попита той.

— Имаме тумани на дзинска територия, господарю. Да пратя ли вест по ям станциите, че могат да му се притекат на помощ?

Гуюк махна с ръка.

— Много добре, изпрати два. Друго?

Яо Шъ примигна, когато откри, че Гуюк е в онова негово странно настроение. Продължи бързо, твърдо решен да се възползва от ситуацията колкото се може повече.

— Тъъ... губернаторът на Си Ся твърди, че данъците са твърде високи за района му. В провинцията имало чума и е изгубил близо половината си работна ръка на полето. Моли за една година без данъци, за да може да се възстанови.

— Не, той е мой васал.

— Господарю, ако можем да направим жеста, той ще ни бъде посилен съюзник в бъдеще.

— И ще се стигне дотам всеки дребен управител да ми реве на прага. Казах не, съветник. Продължавай нататък.

Яо Шъ кимна и бързо направи справка с листата си.

— Имам над осемдесет молби за женитба, господарю.

— Остави ги настрана. Ще ги прочета в покоите си. Има ли нещо специално в тях?

— Не, господарю — отвърна Яо Шъ.

— Тогава продължавай нататък.

Сорхатани виждаше, че Яо Шъ започва да се обърква. Преди Гуюк беше мързелив и едва успяваше да скрие досадата си, докато слушаше съветниците. Вземането на решения с такава скорост беше толкова необичайно за него, че тя неволно се чудеше какво се опитва да им покаже. Отвращението й към Гуюк караше стомаха й да се свива. Баща му не би подминал вестта за чумата с такава лекота, сякаш хилядите мъртви нямаха никакво значение, сякаш болестта нямаше да се разпространи. Слушаше как Яо Шъ говори за нуждата да се строят

кораби и презрителния отказ на Гуюк да отпусне средства за подобно начинание. В същото време владееха брегови участъци на дзинска територия, а отвъд тях имаше народи, които язدهа вълните с майсторство, за което монголите не можеха и да си помислят.

Яо Шъ повдигна десетки теми и на всички получи бързи отговори. Сорхатани мислено стенеше при някои от тях, но поне това бе по-добро от бездействието от предишните дни. Светът нямаше да стои на едно място, докато Гуюк ловува с красивите си птици. Светлината отвън се промени и той си поръча храна и пиене, но не обърна внимание на нуждите на останалите присъстващи. Минаха часове, преди Яо Шъ най-сетне да приключи и да дойде нейният ред.

Когато Сорхатани пристъпи напред, Гуюк потисна прозявката си.

— Мисля, че за днес е достатъчно — обяви той. — Утре ще бъдеш първа, Сорхатани.

— Господарю — промълви тя ужасено, докато множеството в залата замърмори недоволно. Имаше и други, които ханът не можеше да си позволи да игнорира — важни хора, които бяха изминали дълъг път, за да застанат пред него. Събра кураж и продължи: — Господарю, денят е все още млад. Можеш ли поне да кажеш дали Бату е отговорил на повикването? Ще дойде ли в Каракорум, за да положи клетвата си?

Запътилият се към изхода Гуюк спря и се обърна към нея.

— Това не е работа на съветниците ми, Сорхатани — каза с неодобрителен тон. — Аз ще се справя с това.

Усмивката му беше противна и Сорхатани се запита за първи път дали изобщо е изпратил заповедта на Бату.

— Продължавайте с работата си — нареди Гуюк през рамо, когато стигна вратата. — Държавата никога не спи.

На следващата сутрин по зазоряване Сорхатани бе събудена от слугите. Продължаваше да държи покоите в двореца, които бе получила, докато помагаше на Торогене през тежките години след смъртта на Угедай. Гуюк все още не смееше да ѝ ги отнеме, макар тя да предполагаше, че и това ще стане, след като съсредоточи властта в ръцете си. Седна в леглото, когато слугата почука на вратата и влезе с ниско наведена глава, за да не гледа към господарката си. Никой от народа не спеше гол, но Сорхатани беше възприела дзинския обичай

да облича съвсем тънка копринена роба за сън и отначало имаше смущаващи сцени, докато слугите свикнат с навиците ѝ.

Разбра, че нещо не е наред, веднага щом видя мъжа вместо някое от момичетата, които ѝ помагаха да се изкъпе и облече всяка сутрин.

— Какво има? — сънено попита тя.

— Синът ти Кублай, господарке. Твърди, че трябва да говори с теб. Казах му да дойде, когато се облечете, но отказва да си тръгне.

Сорхатани потисна усмивката си от зле прикритото раздражение на човека. Кублай можеше да въздейства така на хората. Единствено присъствието на лична охрана би го спряло да нахлуе тук.

Наметна по-тежка роба и я завърза на кръста, докато влизаше в стаята, осветена от меката сивкава светлина на утрото. Потръпна, когато видя Кублай, облечен в тъмносиня копринена роба. Когато тя влезе, той вдигна очи и погледна през прозореца към изгряващото слънце.

— Най-сетне, майко! — възкликна, макар да се усмихна, когато я видя разрошена и все още сънena. — Ханът извежда туманите от града.

Посочи към прозореца. Сорхатани го последва и се загледа към равнината. Покоите ѝ бяха достатъчно високо, за да вижда надалеч, и успя да различи тъмната маса конници, яздеци в строй. Гледката ѝ напомни на сянката, която хвърля облак върху земята през лятото, но устните ѝ се стегнаха и главата ѝ внезапно се проясни.

— Гуюк каза ли ти накъде потегля? — попита Кублай.

Майка му поклати глава, макар да ѝ беше болно да признае, че ханът не е споделил с нея.

— Това е... странно — тихо отбеляза Кублай.

Сорхатани го погледна в очите и с жест отпрати слугите да приготвят чай. Двамата ги гледаха как излизат, а когато останаха сами, Кублай леко се отпусна.

— Ако това е някаква демонстрация на сила или просто тренировка, сигурно щеше да знаеш — продължи той. — Гуюк е наясно, че половината град ще наскоча от топлите си легла, за да го гледа как заминава. Няма начин да поведеш тайно армия. Той знае това.

— Ще ми кажеш ли тогава какво прави?

— Говори се, че ще потегли на запад да изпита новите воители, да ги привърже към себе си в планините с тежки походи и учения. Всички търговци от пазара са чули едно и също, което буди подозренията ми. Сякаш слухът е пуснат нарочно, при това доста умело.

Сорхатани съдържа нетърпението си, докато синът ѝ премисляше всички възможности, преди да се спре върху една. Познаваше го достатъчно добре, за да бъде сигурна в заключението му.

— Бату — каза най-сетне той. — Трябва да е той. Бърз удар за премахване на човека, който не е положил клетвата пред хана.

Сорхатани затвори очи за момент. Още бяха сами, но наоколо винаги имаше слухтящи уши и тя пристъпи плътно до сина си.

— Бих могла да го предупредя — едва чуто прошепна.

Кублай се дръпна от нея и я погледна изпитателно в очите.

— Ще изложиш на риск живота на всички ни — каза той, като наведе глава до нейната, сякаш я утешаваше. Дори скрит наблюдател не можеше да е сигурен какво ѝ шепне, докато вдъхва аромата на косата ѝ.

— Нима трябва да стоя със скръстени ръце и да гледам как убиват братовчед ти? — отвърна тя.

— Ако такава е волята на хана, какъв избор имаш?

— Не мога просто да стоя и да бездействам, щом мога да му дам шанс да избяга. Ям ездачите могат да изпреварят войската.

Кублай поклати глава.

— Ще бъде опасно. Ездачите ще запомнят, че са отнесли съобщението. Ако Бату се измъкне, Гуюк ще започне разследване назад по веригата, докато не стигне до теб. Не ще позволя подобно нещо, майко.

— Мога да поръчам на някой слуга да изпрати съобщението до станцията в града.

— На кого би могла да се довериш, когато ханът се върне разярен и започне да търси виновника? Слугите могат да се купят, но ще се пречупят и ще проговорят.

Замълча за момент и погледът му се зарея нанякъде.

— Може да бъде направено от човек, готов да използва конете на ям станциите, без да е един от ездачите. Няма друг начин да се предупреди навреме Бату. Стига да си сигурна, че наистина го искаш.

— Той трябваше да е ханът, Кублай — рече тя.

Синът ѝ така стисна ръката ѝ, че я заболя.

— Майко, не бива да казваш подобно нещо дори на мен. Дворецът вече не е безопасно място.

— Именно, Кублай. Вече навсякъде има шпиони. Само преди година нямаше да ми се налага да си меря думите, в случай че някакъв парфюмиран придворен се втурне да шепне в ухото на господаря си. Ханът отпрати Торогене. Аз също няма да се задържа още дълго, особено щом ме следи. Нека му попреча в това, синко. Искам да го направя.

— Аз ще отнеса съобщението — каза той. — Няма да има нищо писано.

Беше очаквал от нея да възрази, но тя разбираше, че няма кой друг да го направи, така че кимна и отстъпи назад. Очите ѝ блестяха от гордост.

— Добре тогава, Кублай — каза тя с нормален глас. — Излез в степта и ги гледай как заминават. Разкажи ми, когато се върнеш довечера. Искам да знам всичко.

Подслушваните не биха чули нищо тревожно, макар и двамата да знаеха, че той няма да се върне.

— Монгке трябва да е с хана — рече той. — Страшно му завиждам.

— Той е орлокът на хана, най-верният му човек — отвърна тя. Не беше нужно да изрича предупреждението. Монгке не биваше да научи, че се опитват да спасят Бату. Подобна тайна не можеше да се разкрие пред най-големия брат.

6.

Гуюк знаеше, че представлява чудесна гледка на коня си — бял жребец от ханския табун, който бе наследил. Въпреки среднощните пиршества с вино и обилна храна, младостта го поддържаше слаб и изгаряше всичко излишно. Не беше взел огромния обоз каруци и материали, нужен на войската за дълга кампания, за да поддържа мита за учения в планините колкото се може по-дълго. Въпреки това всеки от воините имаше два или три резервни коня. Благодарение на тях Гуюк бе осигурил достатъчно продоволствия и удобства, които да направят отпътуването удоволствие вместо неприятна задача.

Не бе трудно да си представи как дядо му е препускал през същите земи със съгледвачи отпред и войската зад него. Самият Гуюк имаше спомени за Великия поход на запад със Субодай, почти изпитваше носталгия по онова време и се радваше, че отново е с войската. Вярно, потеглиха късно сутринта вместо по зазоряване, тъй като му трябваше време, за да спре главоболието и стомахът му да се успокои. Яздеше с кървясали очи, но физическото усилие прочисти главата му и не след дълго отново изпитваше глад. Докосна кръста си и с ужас напипа първите гънки тлъстина там. Не се съмняваше, че изминаването на две хиляди мили ще го върне във форма и ще стегне мускулите на корема.

Настроението му се вгорчи, докато оглеждаше степите отпред. Трябваше да бъде дискретен, макар понякога да си мислеше, че всичките му военачалници знаят тайните му. Въпреки това не беше напълно откровен, колкото и да му се искаше. Монгке не беше много далеч отзад с туманите, а в неговото сериозно, сякаш непознаващо усмивката лице Гуюк виждаше всички останали, които биха го осъдили заради апетитите му. Помисли си отново за майката на Монгке, онази усмихната лисица, която бе въртяла баща му на пръста си. Гуюк искаше да се отърве от нея, но не можеше да пропъди просто така майката на толкова високопоставен човек. Умът му заработи, докато яздеше, потъна във фантазии, в които можеше да прошепне желанието си на някой доверен воин и Сорхатани просто да изчезне.

Имаше такива, които щяха да изпълнят безпрекословно думата на хана, макар това да би струвало собствения им живот. Това бе опияняваща власт, но въпреки всичко той беше предпазлив. Правеше всичко по силите си да си мери приказките, докато напрежението не станеше непоносимо.

Рязко излезе от унеса си, когато чу рева на бойните рогове отляво. Обърна се и видя два тумана да се носят устремно с пики, както бяха правили вече дузина пъти от сутринта. Туманите препуснаха две-три мили, после оставиха конете си да пасат, докато останалите ги настигнат. Това бе публичното лице на маневрите му и не можеше да се оплаква, че трясъкът и виковете го дразнят. Всеки път, когато спираха, хиляди воители издигаха мишени и се упражняваха в стрелба от галоп, като пускаха и събираха безброй стрели. Изглеждаха внушително и отначало Гуюк бе обхванат от радостна тръпка, че командва подобна сила. След първата седмица обаче започна да му писва, макар понякога да си представяше Бату, завързан за някоя от мишените.

Само при мисълта за това бузите му поруменияха. Изградил беше мрежа от шпиони, в сравнение с която онази на баща му приличаше на детска занимавка. В града хиляди разговори се докладваха по веригата, за да бъдат събрани в края на деня от началника на шпионите и предоставени на Гуюк. Дори във войската онези, които проявяваха глупостта да критикуват хана си, биваха изправяни пред него да отговарят за необмислените си думи. Не се чуваха обаче никакви критики към Бату. Казваха, че бил любимецът на Субодай, внук на Чингис, който отказал да цапа ръцете си с политика и интриги. Гуюк кипна, когато си припомни подробностите. Простите воители се бяха научили да внимават с приказките дори когато се намираха сред приятели. Постъпващата информация почти пресъхна след първите публични наказания, но Гуюк продължаваше да слуша. Беше наредил провинените да бъдат връзвани на стълб и бичувани. Двама бяха екзекутирани по обвинение, че са призовавали за бунтове срещу хана. Гуюк лично гледа как езикът на един бе изтръгнат с клещи, преди да го убият. Усмихна се леко на спомена. Вече нямаше да има подобни приказки.

Сигурен бе, че такива събития не могат да засегнат авторитета му. Ако не друго, лично според него наказанията го бяха засилили.

Нямаше нищо лошо хората да знаят, че ханът им ще наложи волята си толкова безмилостно, колкото го бе правил и Чингис. Воините се страхуваха от него и това беше в реда на нещата. Нямаше да побягнат от врага, ако Гуюк ги гледа.

Измина двеста или повече мили на запад, като спря за два дни, за да упражняват яздене в строй и атака. На третата сутрин поведе войската на север към руските земи, които баща му така глупаво беше дарил на враг. Това бе опетнена кръвна линия, осъзнал беше Гуюк. Бащата на Бату е бил предател и потомъкът му бе наследил тази черта. Помежду им никога не можеше да има доверие, дори да беше призовал Бату в Каракорум и да бе приел клетвата му. Този род можеше да отрови новата държава и не му оставаше друго, освен да го съсече и изгори до корен. Помисли си за майка си и за Сорхатани, които бяха като сестри в манипулирането. Нито едната, нито другата разбираха нуждата му да премахва враговете си. Да остави Бату на мира не беше постъпка на силен, а на слаб хан, който се страхува от предизвикателствата. Гуюк се усмихна. Щеше да даде пример, който да очертае пътя напред и да бъде урок за онези, които дръзнат да изпитат силата на новия хан. Нека всички да видят! От принцовете на Корио до арабите и народите на запад. Нека чуят за смъртта на Бату и да си помислят хубаво, преди да се осмелят да се изправят срещу монголите. Участи на Бату щеше да бъде ужасна и показна. Мълвата щеше да се предава от уста на уста през пустини, планини и зелени равнини. За Гуюк Бату щеше да бъде сигналният огън на върха на планината, посланието му до всички васални държави. В тази си роля Бату щеше да послужи чудесно на хана.

Кублай наблюдаваше от две мили минаващата армия — огромна прашна колона от мъже и коне. Беше опасно да се приближава толкова, но познаваше отлично начина, по който се движеха съгледвачите, и се промъкваше между тях, като продължаваше да следва ханската войска. Помагаше му и обстоятелството, че не беше единственият жив човек в степта. Движението на толкова много воители и коне събуждаше интереса на пастири и бедни семейства, които излизаха от домовете си и в далечината често се виждаше как бързат да се махнат от пътя на хана. Самият Кублай беше облечен в опърпан стар дел, а лицето и

ръцете му бяха почти черни от мръсотия. Надяваше се, че може да мине за един от тях, ако го открият.

Докато лежеше във високата трева, прокара ръка по тъмната муцуна и бърните на коня. Животното лежеше, опряло буза в земята, както беше научено. Въпреки това се нуждаеше от докосване, за да остане в тази неестествена поза. Влажните кафяви очи го гледаха и Кублай не можеше да попречи на опашката да спре да пъди мухите и да разваля прикритието му. Никой не бе в пълна безопасност в близост до туманите и техните съгледвачи, но трябваше да знае какво става. Посланието, което бе научил наизуст, щеше да донесе смърт за мнозина, ако ханът научеше за него. Знаеше, че трябва да е сигурен дали изобщо има нужда от него. Ако ханът поведеше войската си далеч от земите на Бату, Кублай можеше просто да се върне тихомълком в Каракорум. И никой нямаше да спомене за това пътуване.

Тази сутрин туманите бяха завили на север. Каракорум остана далеч зад тях и Кублай ги наблюдаваше с растящ гняв. Най-сетне нямаше съмнение каква е истинската цел на хана. Въпреки това той беше изчакал, за да се увери, че няма да обърнат обратно или да спрат при някое езеро за водопой. Имаше извара и месо в дисагите си и за един ден можеше да измине почти два пъти по-голямо разстояние от туманите, ако се наложеше. В най-добрия случай войската на хана изминаваше по четирийсет мили на ден, като потегляше почти по пладне и се движеше, без много да бърза. Кублай ги следеше, искаше му се да греши, но вече не можеше да отрича истината. Когато и последните редици се скриха от погледа му, той потупа коня си по муцуната, за да го накара да се изправи. Беше почивал цял ден, но не можеше да препуска лудо през нощта. Ако конят му си счупеше крак в тъмното, никога нямаше да ги настигне и Бату нямаше да бъде предупреден.

Следващото утро го завари само на шестнайсет мили северно от войската, недалеч от малко село, разположено до поток в подножието на ниски хълмове. Водата му привършваше и той реши да спре и да си купи продоволствия от селото. Хълмовете наоколо бяха голи и Кублай знаеше, че ще му се наложи да препуска здравата през целия ден.

Подкара коня си бавно, за да видят пастирите, че е сам. Селото се състоеше само от четири малки гери, подсилени с дърво и превърнати в по-постоянни постройки. Мина покрай вонящата отходна

яма и кимна на себе си. Семействата бяха бедни, но поддържаха чистота.

Появата му накара едно стадо кози да се пръсне пред него, а тревожното им блеене свърши работата на куче пазач и вдигна обитателите на крак. Миг по-късно двама мъже се изправиха пред него с опънати лъкове.

— Искам да купя храна и да напълня мяха си с вода от потока — каза на висок глас той.

Мъжете се спогледаха и единият кимна с неохота. Кублай потупа малката кесия със сребърни монети на кръста си, с което привлече погледите им към меча. И двамата зяпнаха оръжието и той се запита дали са виждали през живота си толкова дълго острие. Алчността пролича в очите им и стомахът на Кублай се сви, когато видя как се споглеждат. Нищо чудно тези хора да припечелваха по някоя и друга монета, като ограбваха всеки, сторил глупостта да мине по пътя; двамата все още държаха лъковете си в готовност, а неговият собствен си оставаше на гърба му. Реши да не слиза от коня, за да не му се нахвърлят.

— Донесете достатъчно храна за няколко дни и ще ви оставя — рече той.

Бръкна в кесията и извади две сребърни монети. Двамата мъже свалиха лъковете и единият пристъпи напред да вземе парите, докато вторият наблюдаваше внимателно, все така изпълнен с подозрение.

Кублай извади крак от стремето, докато се навеждаше с монетите. Почти то очакваше, но все пак се изненада, когато мъжът сграбчи дългия му ръкав и се опита да го свали от седлото. Кублай го изрита силно, улучи го под брадата и го отхвърли назад. Устата на мъжа изведнъж се обагри в кръв — беше прехапал езика си. Другият зяпна изненадано и вдигна лъка си, но Кублай препусна напред, като извади меча и насочи върха му към гърлото на мъжа.

В същия миг се чу нов глас, който рязко попита нещо. Осмели се да откъсне очи от ужасения човек и сърцето му се сви. Двама от съгледвачите на Гуюк бяха приближили бавно малката група гери от другата страна, докато той беше зает с двамата.

Кублай прибра меча и незабавно се спеша от другата страна на коня, а мислите му бясно препускаха. Не можеше да избяга от тези мъже. Те бяха много по-привикнали от него на далечни разстояния и

щяха да го настигнат преди настъпването на вечерта. Наруга се за грешката си, после реши да я забрави и намери пълен покой, както се беше научил, докато седеше в краката на ханския съветник преди години. Нямаше полза от паника и той взе бързо решение, докато стоеше и ги чакаше да приближат.

Съгледвачите бяха предпазливи, но виждаха само трима спречкали се мъже, единият с окървавена уста. Подкараха в тръс и Кублай леко отпусна рамене и се прегърби, за да скрие височината си, докато се суетеше около коня си. Беше мръсен като другите двама, дрехата му беше по-скоро дрипа. Единствено мечът го отличаваше и той се надяваше, че няма да му обърнат прекалено внимание. Двамата кандидат-крадци се поклониха дълбоко на ханските съгледвачи и Кублай ги имитира, сякаш изпитваше трепет от срещата с толкова важни хора.

— Не мърдайте — остро заповяда единият съгледвач.

Другарят му остана няколко крачки назад, но първият ги приближи. Кублай предположи, че той е старшият, отдавна свикнал с авторитета на хански човек.

— Какво става тук? — попита съгледвачът. Беше по-възрастен, отколкото очакваше Кублай, но слаб и жилиав като камшик, въпреки годините.

— Просто спречкване, господарю — побърза да отговори Кублай, като сведе глава. — Разправия заради няколко кози, които исках да купя.

С крайчеца на окото си видя как онзи с прехапания език го зяпва. Един съгледвач би се изкушил да даде хубав урок на крадците по пътищата и дори да ги заведе при хана, за да си понесат заслуженото. Нямаше интерес да урежда някакъв си местен спор. Кублай само се молеше двамата да си държат устите затворени и да го оставят да говори.

— Дупча левите уши на животните си, по две дупки, както можеш да видиш ето там — продължи той и посочи. Съгледвачът не се обърна — беше твърде опитен, за да си позволи да се разсейва. — Братовчедите ми правят същото и им казах, че това ще доведе до... въз... разногласия като това, господарю. Животните са мои, бих ги познал навсякъде. Ти си хански човек, господарю. Ако решиш спора, ще съм ти благодарен.

Продължи да дърдори и съгледвачът се отпусна, след което се обърна ухилен към другаря си.

Пастирът с прехапвания език понечи да се обади, но Кублай рязко се завъртя към него.

— Затваряй си устата, Хахан, ти си виновен за всичко. Познавам онази кафявата, сякаш ми е дете.

Двамата пастири зяпаха изумени побъркания, който се обръщаше към тях по такъв начин, но съгледвачите вече губеха интерес. С все така сведен поглед Кублай продължи да играе ролята си.

— Господарю, ако можеш да останеш само докато събера моите животни, ще отправя сто молитви на бащата небе за теб. Жена ми пак е бременна. Нямаме много и не мога да си позволя да изгубя някои от най-добрите си кози родилки.

— Хайде — каза по-възрастният съгледвач на другаря си. Беше изгубил интерес към тримата парцаливи мъже, които се караха на пътя. Кублай продължи да умолява съгледвачите, докато се обръщаха да си тръгнат, но вече беше изпълнен с облекчение. Накрая остана отново сам с двамата пастири. Те се взираха в него, сякаш беше някакво побесняло куче. Онзи с окървавената уста изплю червена хрчка и заговори, макар усилието да му струваше много.

— Кой си ти? — успя да попита той.

— Просто пътник — отвърна Кублай. Мускулите му твърде дълго бяха напрегнати в очакване на атака и ръцете му трепереха, когато отпусна юмруци. — Както казах, трябва ми храна и вода. И ако още имате намерение да ме оберете, втория път няма да съм така милостив. Един вик и онези двамата ще се върнат.

Пастирите инстинктивно погледнаха в посоката, в която бяха изчезнали съгледвачите. Идеята сякаш изобщо не им допадаше. Насред степите правосъдието беше рядкост. Дори далечното присъствие на ханските хора беше достатъчно да всее ужас в сърцата им.

Вместо да обърне гръб на двамата, Кублай отново яхна коня си и го подкара зад тях, докато пълнеха мяха му и приготвяха малък вързоп прясно опечено агнешко и хляб от едро смляно брашно. Миришеше превъзходно, но нямаше да си позволи да му се наслади, докато войската на хана не остане далеч зад него. Земите на Бату се намираха на повече от хиляда мили на север, но не беше достатъчно да стигне до него малко преди хана. Кублай мрачно продължи нататък, като се

оглеждаше за най-малкия признак от съгледвачи в далечината. За да избяга, Бату се нуждаеше от цялото време, което можеше да му осигури.

7.

За три дни здраво препускане Кублай докара коня си до пълно изтощение. Горкото животно пасеше в съня си, но така и не му оставаше време да се възстанови, преди да бъде яхнато отново. Кублай беше скован от болка, когато се качи в седлото на четвъртия ден. Нямаше мазолите на съгледвачите и голяма част от кожата на задника и кръста му се беше протъркала. Всяка сутрин беше агония, докато коричката падаше, след което започваше тъпа болка, която продължаваше през целия ден. Не знаеше колко далеч е стигнал, но едно беше сигурно — войската на хана бе далеч зад него. Бату беше взел цял туман воители и семействата им, когато замина за новите си земи. Хората му вече се бяха увеличили и такова множество не можеше да се скрие лесно. Кублай очакваше да открие следи от тях, макар че това бе предизвикателство за някой следващ ден.

Непосредственият му проблем бе, че конят му губеше тегло с тревожна бързина, потеше се и на устата му избиваше жълта пяна. Време беше да изпробва ям линиите според плана, който му се бе сторил така прост в Каракорум. Той извади от дисагите си парчето плат със зашита за него звънчета. Метна го през седлото и отново се ориентира по околните хълмове. Наоколо не се виждаше жива душа, но беше забелязал ям станция на двайсетина мили назад и излезе на пътеката, прокарана от ездачите. Прегледа се още веднъж и се намръщи на собственото си изтощение. Никой ям ездач не пътуваше с багаж. Теглото беше всичко. Намръщен, Кублай разкопча ремъците на дисагите и остави запасите си да тупнат на земята. Лъкът ги последва и той задържа дълго мечата си, преди да го постави върху малката купчинка кожа и плат. Намираще се на вражеска територия и се чувстваше безпомощен като новородено без него, но нямаше друг избор. Запази единствено малката кожена чанта, от онези, които носеха ям ездачите — можеше да я закрепим на гърба си. Дори беше написал невинно писмо до измислен получател и беше готов да го покаже, ако го спрат и претърсят, макар това да бе малко вероятно. Никой не се месеше на ям ездач.

Внезапно му хрумна да нареже дисагите на ивици и да увие в тях канията на меча. Получи се вързоп, който можеше да скрие. Оръжието бе ценно и макар да се съмняваше, че ще го види отново, не можеше просто да го остави да се търкаля на земята, за да бъде намерено от някой скитник или което бе по-лошо, от съгледвачите на хана, които щяха да минат оттук.

Откара коня си под някакви дървета и зачака настъпването на вечерта. Оставаха му само още няколко мили, а искаше да пристигне в ям станцията по залез-слънце или дори през нощта. Самият Чингис бе определил разстоянието между отделните станции да бъде двайсет и пет мили. Някои от тях работеха толкова отдавна, че помежду им вече имаше широки пътища и около тях бяха изникнали кирпичени къщи за семействата. Кублай опря гръб на едно дърво, увил поводата около юмрука си.

Когато се събуди, дърветата тънеха в мрак. Нямаше представа колко време е спал и изруга, докато ставаше и посягаше към седлото. Конят изцвили и отстъпи назад, така че се наложи да го плесне през муцуната, за да го накара да стои мирен.

Миг по-късно беше отново на пътя, като се заслушваше за признаци на живот. Луната току-що беше изгряла и Кублай бе благодарен, че нощта тепърва настъпва. Не след дълго видя светлини пред себе си и отново препусна в галоп. Звънчетата на седлото зазвъняха високо в мрака.

Ям станцията беше малка, построена от варовик наскреда пустошта, само с няколко допълнителни пристройки и покрит с калдъръм двор. Бяха запалили факли, когато го чуха да приближава, и Кублай влезе уверено. Чакаха го двама мъже. Единият държеше дебел мях, а другият носеше паница с димящо месо, от което още капеше вода от гърнето вътре. Докато се спешаваше, от конюшната изведоха отпочинал кон.

— Кой си ти? — ненадейно попита мъжът с паницата.

— Идвам от Каракорум и нося спешни съобщения — рязко отвърна Кублай. — А ти кой си?

— Извинявай — отвърна мъжът. Още изглеждаше подозрителен и Кублай видя как погледът му се спира върху коня, с който беше пристигнал. Не беше първият сетил се да открадне ям пони по този начин, но качеството на конете, които водеха крадците, обикновено ги

издаваше. Забеляза, че мъжът кима неохотно. Въпреки това отново заговори, докато Кублай награби агнешкото и задъвка лакомо.

— Щом си от Каракорум, значи знаеш кой е ям началникът там.

— Териден ли? — отвърна Кублай с пълна уста. — Едрият християнин с червената брада? Добре го познавам.

Това бе лесно изпитание за млад мъж, който е израснал в града, макар че сърцето му бясно затуптя при мисълта, че може да бъде разкрит. Като се мъчеше да скрие колко е натъртен, Кублай яхна отпочиналия кон, намести малката чанта на раменете си, прие мяха и отпи глътка айраг, разреден с вода. Беше некачествен и кисел, но го стопли и той изпръхтя, докато хвърляше мяха обратно. Оттук нататък за храна щеше да разчита единствено на ям станциите.

— Ще му кажа, че поддържах добре поста — каза той, докато вземаше поводите и подкарваше коня към каменната порта. Хората от станцията вече бяха заети да разседлят предишното му пони и да го изтъркат. От животното се издигаше пара на светлината на факлите и никой не си направи труда да му отговори. Кублай се усмихна, сръга коня с пети и продължи на север. Планът бе проработил и щеше да проработи отново. Трябваше да бъде така, ако искаше да запази преднина. Никое съобщение не можеше да пътува по-бързо от носеното от ям ездачите. Докато не говореше лично с Бату, той щеше да бъде в пълно неведение за грозящата го заплаха.

Докато Кублай се отдалечаваше, служителят от станцията се взираше замислено след него. Никога досега не беше виждал такива жълти очи. Твърдеше се, че Чингис имал такива. Мъжът почеса ухапване от бълха по бузата си, унесен в мисли. Накрая сви рамене и продължи работата си.

Четиримата мъже следяха пътя три дни, като ловуваха на двойки, така че всяка вечер да имат зайци за вечеря. Недалеч имаше огромен развъдник и никак не бе трудно да залагат клопки пред дупките. Имаха добър изглед към пътя през планините и затова прекарваха времето си в приказки, игра на ашици и поправка на старо снаряжение. Знаеха, че ще ги сменят след два дни и краят на дежурството им приближава. Нямаха много поводи за вълнения. Беше минало само едно семейство амбулантни търговци, но мъжете не се интересуваха от евтините стоки

в малката им каруца, теглена от древно еднооко пони. Бяха ги изпратили по пътя им с груб смях и ритник.

— Някой идва — каза Парих, най-младият от групата.

Останалите трима забързаха към ръба на малкия лагер и се загледаха към пътя долу, като внимаваха да не показват главите си. Лъковете бяха увити, за да ги предпазят от влагата, тетивите не бяха опънати. Въпреки това оръжията им бяха подръка. Само след няколко мига можеха да пуснат първите си стрели. Взираха се надолу, като ругаеха сутрешната мъгла, която сякаш излизаше от самите скали, преди да се разсее.

Въпреки мъглата различиха самотния мъж, който вървеше бавно, водейки куц кон. Главата му беше наведена, той приличаше на беден воин, който се връща уморено у дома след много нощи ловуване или търсене на изгубено животно. Въпреки това наблюдателите бяха поставени на пътя като първа линия на защитата и се отнасяха подозрително към всички. Най-възрастният, Тариал, беше видял предостатъчно засади и битки. Само той имаше белези по ръцете и останалите очакваха от него да взема решенията. Звучите се разнасяха далеч в планините и Тариал даде безмълвно знак на Парих да тръгва. Момъкът можеше да разузнае дали някой друг не се прокрадва отзад, както и да стреля от засада, ако нещата не тръгнат на добре. Останалите го изчакаха да заеме позиция, от която можеше да вижда половин миля в посоката, от която идваше непознатият. Младежът вдигна длан към тях. Всичко е чисто.

Тариал се отпусна.

— Само един е. Останете тук и да не сте посмели да ми крадете храната. Слизам при него.

Не направи опит да се скрие, докато се спускаше по каменистия сипей. Всъщност вдигаше колкото се може повече шум, за да не изнерви излишно непознатия. Преди години видя как ягун командирът му изгуби живота си по време на патрул в Самарканд. Беше се спотайвал в сенките, докато някакви крадци обираха дюкян. Докато единият от тях минаваше покрай него, командирът се приближи и постави тежко ръка на рамото му с идеята, че ще го уплаши до смърт. Замисълът успя, но в страха си крадецът заби камата си между ребрата му. Тариал се усмихна с тъга, когато си спомни физиономията на командира.

Щом стигна пътеката, непознатият беше достатъчно близо, за да може Тариал да различи чертите му. Беше висок, необичайно висок. Изглеждаше изтощен и едва тътреше крака. Понито беше прашно като него и стъпваше предпазливо с предния си десен крак.

Кублай усети погледа на Тариал и рязко вдигна глава. Ръката му посегна към кръста, но там нямаше меч. Намръщи се и вдигна свободната си ръка, за да покаже, че е невъоръжен.

— Ям ездач? — извика Тариал.

— Да — отвърна Кублай. Беше бесен на себе си, че е навлязъл така слепешком между хълмовете. Беше изгубил броя на дните и дори на конете, които бе сменил на ям станциите по пътя. А сега всичко постигнато можеше да бъде пропиляно заради неколцина разбойници. За пореден път съжали, че е изоставил оръжието си.

— За кого е съобщението? — попита Тариал. Нещо у този човек събуди инстинктите му, макар да не знаеше какво точно. Светложълтите очи пронизваха Тариал през мръсотията и ръката на непознатия неведнъж посягаше към кръста, сякаш беше свикнал да носи меч. Странно за прост вестоносец, който винаги пътува невъоръжен.

— Никой не спира ям ездач — рязко рече Кублай. — Съобщението не е за теб, който и да си.

Тариал се ухили. Непознатият едва ли беше много по-голям от Парих, но говореше като човек, свикнал да заповядва. Това също беше странно за един ям ездач. Не се сдържа да сондира още мъничко само за да види каква ще бъде реакцията му.

— Като се замисля, един шпионин би казал същото — рече той.

Кублай завъртя очи към небето.

— Шпионин на кон на вестоносец и с кожена чанта? При това без нищо ценно по него, ако мога да добавя.

— О, ние не сме разбойници, момче. Войници сме. Има разлика. Невинаги, ако трябва да съм откровен, но по принцип.

За негова изненада Кублай като че ли се поизправи и погледът му стана по-остър.

— Кой е мингхан командирът ти? — отсечено попита той.

— Намира се на трийсетина мили оттук, момко, така че не ми се вярва да му досаждам с теб. Не и днес.

— Името му — рязко каза Кублай. Всеки туман се състоеше само от десет мингхана. Кублай знаеше името на почти всеки мъж с такъв ранг в държавата.

Тариал настръхна от тона му, въпреки че в същото време остана учуден. Непознатият бе сам, невъоръжен, на стотици мили от където и да било, но въпреки това около него витаеше нещо, което караше Тариал да премисли първите си думи.

— Не приличаш на ям ездачите, които съм виждал досега — предпазливо рече той.

— Нямам време за празни приказки — изгуби търпение Кублай. — Кажи ми името му или се махай от пътя ми.

Преди войникът да успее да отговори, Кублай дръпна поводите и отново закричи, насочвайки се право към него.

Тариал се поколеба. Изкушаваше се да просне ездача на земята. Никой нямаше да го обвини, но някакъв инстинкт за самосъхранение спря юмруците му. Още от първите думи нищо в тази среща не беше наред.

— Името му е Куилдар — каза той. Сигурен бе, че ще може да повали ездача, ако се опита да мине покрай него. Вместо това непознатият спря, затвори очи за момент и кимна.

— В такъв случай съобщението е за господаря му, Бату Борджигин. Лично за него и много спешно. По-добре да ме заведеш при него.

— Трябваше само да кажеш, момко — отвърна Тариал, като продължаваше да се мръщи.

— Веднага.

8.

Не разговаряха много, докато Тариал и Парих водеха Кублай през планината. Бяха оставили само един човек да следи пътя, а останалите трима поеха обратно да уведомят командира си. Куцийт кон на Кублай остана да почива, а той получи най-малкото пони на съгледвачите, раздразнително животно, което все се опитваше да ухапе пръстите му.

Парих делеше мяха си със странния ям ездач, но нито Кублай, нито Тариал изглеждаха в настроение да разговарят и първите му опити да завърже приказка останаха напразни. С Тариал начело тръгнаха по широка пътека, която се виеше нагоре към възвишенията. Кублай виждаше планини в далечината, но имаше само смътна представа къде се намира, въпреки картите, които беше запаметил. Въздухът бе чист и студен, а от мястото, през което минаваха, се откриваше гледка на много мили наоколо.

— Вече изгубих един ден с онзи куц кон — обади се най-сетне Кублай. — Трябва да яздим по-бързо.

— Това пък защо? — незабавно попита Тариал. Изглежда свирепото загадъчния пътник, който раздаваше заповеди на хората, сякаш му бяха лични слуги. Направо не можеше да повярва как Парих едва ли не заставаще мирно всеки път, когато непознатият го погледнеше. Никой ям ездач не се държеше така властно. Тариал знаеше, че този трябва да е някакъв офицер, може би тръгнал по своя работа и използващ ям станциите без разрешение. Помисли си, че Кублай няма да отговори — но той го направи, макар и неохотно.

— Зад мен идва войска. Ще бъде тук след седмица, най-много след десет дни. Господарят ти трябва да бъде уведомен колкото се може по-скоро.

Парих се опули, дори Тариал престана да се мръщи и внезапно се разтревожи.

— Колко голяма войска? — попита той.

В отговор Кублай заби пети в хълбоците на коня си.

— Питай господаря си, когато му предам съобщението — извика той през рамо.

Тариал и Парих се спогледаха за момент, после препуснаха в лек галоп, за да го настигнат.

Докато яздеше, Кублай се опитваше да прецени защитните качества на терена около него. Бату като че ли си беше направил лагер в долините между веригата възвишения, освен ако съгледвачите не го лъжеха за разстоянията. Помисли си отново за описанията, които беше чел в библиотеката в Каракорум. По времето на Чингис туманите унищожили крепост на хашишините, като я сринали до последния камък. Никое укрепление на Бату не би могло да издържи повече от онова. Кублай носеше възможно най-лошата новина, но Бату трябваше да изтегли хората си. Трябваше да бяга пред идващата ханска войска и да продължи да бяга, ако иска да се възползва от нищожния шанс хората му да не бъдат заловени и избити.

Вече с по-бързо темпо съгледвачите го поведоха през поредица хребети и долини. Повечето бяха покрити с гъсти гори. Имаше тесни животински пътеки и те ги следваха, но горите щяха да забавят войската на Гуюк и да я принудят да се придвижва в колона. Щяха да очакват засади и капани, а това щеше да ги забави с дни. Кублай поклати глава, докато яздеше през сумрака под балдахина от клони, които скриваха слънцето. Беше изгубил представа за време и разстояние, но слънцето залязваше, когато стигнаха един вътрешен кръг лагери на съгледвачи и Тариал спря да напълни мяха си, да изпразни мехура си и да смени конете. Кублай се спеша да направи същото. Костите му като че ли скърцаха. Усещаше враждебните погледи на воините на Бату, които кимаха на Тариал и Парих. Може би дузина мъже живееха на това влажно място и се редуваха на постоянна стража. Съмняваше се, че някой може да приближи Бату, без той да научи, но това нямаше да му помогне.

Кублай уморено яхна новото пони и последва Тариал и Парих, оставяйки лагера зад гърба си. Нощта се спусна малко след това и той изгуби всякаква ориентация. Знаеше, че без водач като Тариал щеше да се заблуди като едното нищо. Гората изглеждаше безкрайна и той започна да подозира, че Тариал нарочно го води по обиколни пътища, за да не може да намери обратния път или да доведе някого.

Яздиха цялата нощ, докато Кублай не задряма в седлото, а конят пристъпваше бавно и клюмаше от време на време. Никога не се бе чувствал толкова уморен. Последните пътеки бяха изчезнали и той започна да се чуди дали пък Тариал не се е изгубил. Не можеха да се ориентират по звездите и сякаш пътуваха насън, докато конете преодоляваха невидими препятствия и си пробиваха път през храсталаците, подчинявайки се на резките команди на тримата мъже. Клони и тръни драскаха дрехите и кожата им, докато навлизаха все по-дълбоко в планината.

Утрото дойде бавно, сивата му светлина върна гората в действителността. Кублай беше подгизнал от кисела пот и едва можеше да вдигне глава. Гърбът го болеше ужасно и той се изправяше и прегърбваше на интервали, като се мъчеше да облекчи пристъпите на болка. Тариал го наблюдаваше с едва скрита презрителна усмивка, но пък съгледвачът не беше препускал цял месец, изгаряйки мазнините си и хапвайки само по залък на ден, докато не остане кожа и кости. Кублай беше стигнал до състоянието да негодува горчиво срещу Бату, без да има причина за това. Знаеше, че той никога няма да оцени през какво беше минал, за да му донесе новината за войската на Гуюк, и раздразнението му се засилваше заедно със светлината на новия ден. На моменти гневът беше единственото, което му даваше сили.

Докато слънцето изгряваше, дърветата сякаш престанаха да образуват непроходимата плетеница, през която мъжете бяха минали през нощта. Пътуването в мрака вече се превръщаше в странен спомен с откъслечни картини. Кублай вдигна лице към топлите лъчи на слънцето, отвори кървясалите си очи и откри, че най-сетне са излезли от гората.

Пред тях се простираше красива долина. Кублай напрегна очи и видя в далечината нова стена от дървета. Откритото пространство не беше естествена поляна, а резултат от дългогодишната работа на хиляди хора, които бяха разчистили терена, за да осигурят място, където семействата на Бату да намерят спокойно място за заселване. Гората се простираше във всички посоки на много мили около тях. За първи път Кублай се запита как Гуюк би успял да намери подобно място. Докато беше между дъбовете и брезите, той не бе доловил ни най-слаба миризма на дим от огньовете им.

Пристигането им не остана незабелязано. Веднага щом тримата мъже изведоха конете си иззад дърветата, се чуха викове, които отекнаха надалеч. От скупчените гери и къщурки наизлизаха воители и препуснаха към тях. Кублай се отърси от умората — знаеше, че трябва да е с буден ум за предстоящата среща. Взе мяха си и насочи струята топла вода към лицето си, като разтърка енергично четината над горната си устна и брадичката. Можеше само да предполага колко парцалив и мръсен изглежда. Маскировката му на беден ям ездач вече беше съвсем реална.

Воините препускаха на отпочиналите си коне и изглеждаха отвратително бодри. Докато приближаваха, Кублай разтърка слепоочия, за да пропъди главоболието. Знаеше, че скоро трябва да хапне нещо, иначе можеше да припадне по някое време следобед.

Когато ягун командирът отвори уста да заговори, той вдигна ръка.

— Казвам се Кублай Борджигин, братовчед на Бату и принц на държавата.

Усети как Тариал и Парих едва ли не подскочат в седлата си. Не им беше казал името си досега.

— Заведи ме незабавно при господаря си. Трябва да чуе онова, което имам да му кажа.

Офицерът така затвори уста, че зъбите му изтракаха. Мъчеше се да съчетае представата за принц с мръсния скитник пред него. Жълтите очи го изгледаха свирепо през мръсотията и командирът си спомни описанията на Чингис, които бе чувал. Кимна.

— Ела с мен — каза той и обърна коня си.

— И храна — промърмори със закъснение Кублай. — Не бих отказал храна, а може би и малко айраг или вино.

Воините не отговориха и той препусна след тях. Тариал и Парих го гледаха опулени как се отдалечава. Чувстваха се отговорни за него и не им се искаше да поемат обратно към самотния си пост сред хълмовете.

След известно време Тариал въздъхна раздражено:

— Няма да е зле да останем и да разберем какво става. Най-малкото трябва да разквасим гърлата си.

Когато влезе в самия лагер, Кублай видя широки улици, минаващи покрай домовете. Някои от постройките бяха познатите

традиционни гери, но имаше и много дървени, вероятно изградени от огромните стволове, които е трябвало да изсекат, за да разчистят терена. Бяха хиляди. Първоначалните десет хиляди семейства на Бату бяха отгледали деца през годините в пустошта. Беше очаквал да попадне на самотен лагер, а виждаше пред себе си зачатъка на един нов народ. Дървесината бе в изобилие и сградите бяха високи и яки. Погледна с интерес онези на два етажа и се запита как ли жителите им ще се спасят при евентуален пожар. Камъкът беше рядкост наоколо и целият лагер миришеше на бор и дъб. Осъзна, че от умората мислите му са се зареяли, когато командирът спря пред голяма къща недалеч от центъра на лагера. С огромно облекчение Кублай видя Бату да стои пред дъбовата врата, облегнал се на един стълб със скръстени на гърдите ръце. Две едри кучета надникнаха да видят непознатия и едното изръмжа, но Бату се наведе и почеса ушите му.

— Беше още момче, когато те видях за последен път, Кублай — каза той и около очите му се появиха весели бръчки. — Добре дошъл в дома ми. Ти си мой гост.

Докато се спешаваше, краката на Кублай се подгънаха и той едва не падна. Нечии яки ръце го подхванаха и той измърмори благодарност на някакъв непознат.

— Вкарайте го вътре, преди да е изгубил съзнание — чу се гласът на Бату.

Домът на Бату се оказа по-голям, отколкото изглеждаше отвън, може би защото не бе разделен на много помещения. По-голямата част представляваше открито място с дървена стълба, водеща към платформа за спане в единия край, почти като плевник. Подът беше покрит с безразборно разхвърляни дивани, маси и столове. Кублай влезе, следван от двама воители, като спря на прага, за да могат кучетата да подушат ръцете му. Те като че ли приеха присъствието му, въпреки че едното го следеше толкова внимателно, колкото и двамата мъже зад него. Изчака търпеливо да го претърсят за оръжия, макар да знаеше, че няма да намерят нищо. Докато чакаше, видя деца да надничат от втория етаж. Усмихна им се и те изчезнаха.

— Изглеждаш изтощен — каза Бату, когато воителите приключиха работата си.

Носеше дълъг нож на кръста си и Кублай забеляза, че беше готов да го извади при първия признак за борба. Бату никога не се бе проявявал като глупак, а сред народа се носеше легендата, че навремето Чингис убил човек с подострена люспа от бронята си, когато всички си мислели, че е невъоръжен. Подобна заплаха едва ли можеше да се открие в дел, вонящ на стара урина и пот.

— Не е важно — отвърна Кублай. — Нося съобщение от Каракорум. От майка ми до теб.

Беше огромно облекчение да каже думите, които бе пазил толкова дълго.

— Мога ли да седна? — попита той.

Бату леко се изчерви.

— Разбира се. Ела.

Нареди да донесат чай и храна и единият от воините излезе тичешком да изпълни заповедта. Другият беше дребен жилав мъж с дзински черти и сляпо бяло око. Зае позиция до вратата и Кублай го видя как намира с мъртвото си око към децата горе, преди да се загледа право напред.

— Благодаря — каза той. — Беше дълго пътуване. Искан ми се новината да беше по-добра. Майка ми поръча да те предупредя, че Гуюк идва. Изведе войската от града. Следвах ги няколко дни, докато се уверя, че потеглят на север. После ги изпреварих, но са на не повече от седмица път зад мен, ако има и толкова. Съжалявам.

— С колко тумана разполага? — попита Бату.

— Десет, с по два или три резервни коня на човек.

— Катапулти? Оръдия?

— Не. Пътуват като ударен отряд, само че много по-голям. Всички продоволствия са на резервните коне, поне доколкото видях. Братовчеде, майка ми предприе огромен риск, като изпрати мен. Ако се разчуе...

— Няма да излезе от мен, имаш клетвата ми — отвърна Бату. Погледът му се отнесе, докато обмисляше чутото. Под мълчаливия натиск на погледа на Кублай се върна в реалността и се съсредоточи.

— Благодаря ти, Кублай. Няма да го забравя. Искан ми се да разполагам с повече от седмица за подготовка, но и толкова ще бъде достатъчно.

Кублай примигна.

— Той има сто хиляди воители. Да не мислиш да се сражаваш?

Бату се усмихна.

— Мисля, че е по-добре да не обсъждам това с теб, братовчедо. Почини няколко дни, яж и си върни силите, преди да поемеш обратно към града. Ако оцелея, ще ти засвидетелствам своята благодарност. Предай много поздрави на майка си.

— Брат ми Монгке е с хана — продължи Кублай. — Той е орлок на войските на Гуюк и знаеш, че не е глупак. Проумей, Бату! Дойдох да те предупредя, за да можеш да избягаш.

Бату го погледна и видя ужасната умора в начина, по който Кублай се свлече до масата.

— Ако обсъдя това с теб, няма да мога да те пусна да си вървиш, не разбираш ли? Ако съгледвачите на Гуюк те заловят, и без това разполагаш с твърде много информация.

— Няма да посмеят да ме измъчват — отвърна Кублай.

Бату само поклати глава.

— А ако Гуюк заповяда? Много се надценяваш, приятелю. Предполагам, че майка ти ще оцелее заради вярната подкрепа на Монгке към Гуюк. А точно в този списък има място само за един.

Кублай взе решение, отчасти защото не можеше да си представи отново да се качи на кон, като се има предвид как се чувстваше в момента.

— Ще остана, докато не бъде безопасно да замина. А сега ми кажи, че не мислиш да атакуваш войската на хана. Същата войска, която превзе Йенкин, разруши крепостта на хашишините и посрами афганските племена! С какво разполагаш, най-много с двайсет хиляди воители, повече от които необучени момчета? Ще бъде истинско клане.

Храната и чайт пристигнаха и Кублай се нахвърли върху тях. Гладът прогони всичките му тревоги. Бату отпиваше от чашата си и го наблюдаваше внимателно. Кублай беше известен с ума си. Дори Чингис бе забелязал внука си и каза на братята му да се обръщат към него за съвет. Бату не можеше да подмине мнението на младежа дори когато беше категорично противоположно на неговото.

— Ако побягна, ще бягам завинаги — рече той. — Бях в Унгария, Кублай, на пет хиляди мили от дома. Малцина са живите, които разбират като мен, че от хана не може да се избяга. Гуюк ще ме преследва до края на света, без изобщо да се замисли.

— Тогава пръсни хората си във всички посоки. Заповядай им да навлязат дълбоко в руските степи като пастири. Кажи им да заровят броните и мечовете си, така поне ще оцелеят. Не можеш да се изправиш срещу него, Бату.

— Гората е огромна... — започна Бату.

Кублай се беше съживил от соления чай и го прекъсна, стоварвайки юмрук върху масата:

— Гората само ще ги забави, няма да ги спре. Чингис е изкачил планините около дзинската стена с хора точно като тези. Казваш, че познаваш войската. Помисли тогава. Време е за бягство. Спечелих ти няколко дни, достатъчно, за да ти осигуря преднина. Макар че дори това... Е, това е всичко, с което разполагаш.

— И аз съм ти благодарен, Кублай. Вече го казах. Но ако реша да бягам, колко хора от тази долина ще са живи след една година? Няколко хиляди? Или няколкостотин? Посветили са живота си на мен. Тези земи са мои, дадени са ми от Угедай хан. Никой няма правото да ми ги отнема.

— Защо не дойде в Каракорум? Ако беше подгънал коляно тогава, ако беше дал клетвата си, сега насам нямаше да идва войска.

Бату въздъхна и разтърка лице. За момент изглеждаше уморен почти колкото Кублай.

— Просто исках да бъда оставен на мира. Не исках воините ми да бъдат призовани за някаква безсмислена война на Гуюк. Подкрепях Байдур, сина на Чагатай, но накрая той избра да не се бори за ханската власт. Не мога да кажа, че го виня. Не очаквах съборът да продължи без мен, но така стана. Може би е суета или просто грешка. Нещата можеха да се развият другояче.

— А след това? Можеше да дойдеш и след като Гуюк бе избран за хан.

Изражението на Бату стана ледено.

— Бих сторил дори това, за да спася хората си. Бих коленичил пред онази парфюмирана жаба и бих се заклел.

— Но не го направи — посочи Кублай, смутен от кипящия гняв на домакина си.

— Той не поиска това от мен, Кублай. Ти си първият човек от Каракорум, когото виждам, откакто Гуюк стана хан. За момент дори си помислих, че идваш да ме повикаш да се закълна. Бях готов за това.

С жест обгърна целия лагер около тях, както и кучетата, децата и семействата.

— Това е всичко, което искам. Старият хан направи добър избор, когато ми даде тези земи. Знаеше ли това?

Кублай поклати мълчаливо глава.

— Когато дойдох тук — продължи Бату, — открих няколко гниещи гери и дървени къщи дълбоко в гората. Бях изумен. Какво търсеха тези останки от народа ни толкова далеч от родината? После открих разбито седло, върху което все още личеше знакът на баща ми. Това са земите, в които се е настанил Джучи, когато е избягал от Чингис, Кублай. Земите, избрани от първородния на великия хан. Духът на баща ми е тук и макар че Гуюк може никога да не го разбере, това е домът ми. Ако просто стои настрана, никога няма да бъда заплаха за него.

— Но той идва. И ще изгори лагера до основи — тихо рече Кублай.

— Точно затова трябва да се изправя срещу него — кимна замислено Бату. — Може би ще приеме личен двубой, между двама внуци на Чингис. Мисля, че нещо толкова драматично може да му хареса.

— Ще заповяда да те надупчат със стрели, преди да си отвориш устата — рече Кублай. — Не ми харесва да казвам тези неща, Бату. Но трябва да знаеш, че онзи човек никога не би рискувал собствения си живот. Зарежи тези безумни планове. Говориш в отчаянието си, разбирам! Но нямаш избор...

Кублай млъкна. Внезапно му беше хрумнало нещо. Бату видя това и бързо посегна да хване ръката му.

— Какво има? Какво изведнъж ти дойде на ума?

— Не, нищо — отвърна младият мъж и освободи ръката си.

— Нека аз преценя — каза Бату.

Кублай внезапно се изправи, при което едното куче заръмжа.

— Не. Няма да бързам с това. Дай ми време да помисля.

Закрачи напред-назад. Идеята, която му бе хрумнала, беше чудовищна. Знаеше, че е свикнал прекалено много да решава проблеми зад сигурните стени на града, без да му се налага да обмисля последиците. Ако заговореше на глас, светът щеше да се промени.

Задържа си езика зад зъбите и отказа да каже каквото и да било, докато не бъде готов.

Бату го гледаше как крачи и не смееше да се надява. Като момче Кублай беше любимият ученик на съветника на хана. Когато говореше, дори високопоставените мъже млъкваха и го слушаха.

Бату чакаше мълчаливо и само се намръщи на един от синовете си, който пропълзя под масата и се уви около крака му. Малкото момче погледна доверчиво нагоре, убедено, че баща му е най-силният и най-храбрият мъж на света. Де да беше така.

Кублай установи, че му е трудно да мисли под изпълнения с надежда и нужда поглед на Бату, и излезе навън, без да каже нито дума. Воинът с бялото око излезе подире му и застана наблизко, без да сваля поглед от него. Кублай не му обърна внимание и излезе на пътя, застана в центъра и остави хората да сноват около него. Лагерът беше устроен като градче с виещи се улици, които вървяха във всички посоки. Усмихна се, когато си даде сметка, че нито една от тях не е права, за да не позволи на врага да препусне с пълна скорост. Подобно на лагерите от гери, пътеките лъкатушеха и правеха осморки, за да объркат евентуалния нападател. Мястото бе изпълнено с енергия, от високите гласове, рекламиращи стоките си, до звуците от новото строителство. Докато стоеше, Кублай видя двама мъже да мъкнат голям ствол нанякъде, прегърбени под почти непосилната му тежест. Мърляви малчугани тичаха около него, все още в блажено неведение за света на възрастните.

Ако Кублай не стореше нещо сега, Бату или щеше да атакува и да бъде разбит, или да бяга и да бъде преследван. Нима беше изминал толкова дълъг път само за да стане свидетел на унищожаването на тези семейства? Но се беше заклел на хана. Беше дал дума да му служи с гери, коне, сол и кръв. Думата му беше желязо и той бе в капан между клетвата си и необходимостта.

Изрита някакво камъче, обхванат от внезапна ярост. Едно дете извика стреснато и го изгледа намръщено, като търкаше крака си. Кублай дори не го забеляза. Вече бе заобиколил клетвата си, като предупреди Бату, но можеше да го преживее. Онова, което замисляше, беше по-лошо.

Когато най-сетне се обърна, видя Бату да стои до едноокия воин на прага. Кучетата лежаха в краката им.

Кублай кимна.

— Добре, Бату. Имам да ти кажа още нещо.

9.

Гуюк обичаше дългите летни вечери, когато светът сякаш спираше за цяла вечност, потопен в сивкава светлина. Въздухът бе почист и топъл и той изпитваше покой, докато гледаше как слънцето започва да клони към запад, обагряйки небето в хиляди нюанси на червено, оранжево и пурпурно. Стоеше пред малката врата на гера, обърната към лагера на туманите. Винаги беше едно и също, сякаш изграждаха същински град в пустошта. Всичко, което им бе необходимо, се носеше от резервните коне. Надушваше миризмата на месо и подправки и пое дълбоко дъх. Чувстваше се силен. Светлината щеше да се задържи още дълго и гладът вече ясно напомняше за себе си. Опита се да се присмее на собствената си предпазливост. Той беше хан. Законите на Чингис не го обвързваха с нищо.

Скочи на гърба на понито, като се наслаждаваше на енергията и младостта си. Лицето му бе зачервено. Двама мингхан командири стояха наблизко и правеха всичко възможно да гледат накъдето и да е, само не към него. Гуюк направи знак на чакащия слуга и Анар пристъпи напред с ловната орлица. И птицата, и мъжът бяха смълчани от напрежение. Гуюк вдигна дясната си ръка, на която имаше дебела кожа от пръстите до над рамото. Пое тежестта на птицата и завърза ремъците. За разлика от ястребите орлицата винаги се мъчеше да се освободи от качулката. Беше гологлава, с остри, възбудени очи. За момент птицата размаха яростно криле, разкривайки белите пера отдолу. Гуюк се извърна от надигналия се вятър, докато орлицата започна да се успокоява, като трепереше леко. Погали внимателно главата ѝ, без да забравя силния клюн, способен да разкъса гърлото на вълк.

Когато птицата се успокои, той тихо подсвирна и един от мингхан командири се приближи със сведена глава. Сякаш предпочиташе да не вижда нищо и да не знае какво става. Гуюк се усмихна. Разбираше предпазливостта му. Животът на мъжа беше в ръцете му и можеше да му бъде отнет само заради един поглед или неуместна дума.

— Тази вечер ще ловувам на изток — каза Гуюк. — Прибрал ли си съгледвачите?

Сърцето му биеше силно и гласът на хана му се стори задавен, но мингхан командирът кимна в отговор, без да каже нищо. Седем пъти през едномесечния поход Гуюк беше правил едно и също, отдавайки се на страсти, които никога не бе изпитвал с младата си жена в Каракорум.

— Ако има нужда от мен, прати хора на изток.

Мингхан командирът се поклони, без да вдига очи. Гуюк хареса дискретността му. Без нито дума повече, ханът кимна на Анар и двамата поеха в тръс към границата на лагера. Гуюк държеше с лекота птицата, която гледаше устремено напред.

Всеки път, когато минаваха покрай воини, виждаше сведени глави. Яздеше изпъчен и излезе в обширната равнина. Наоколо пасяха десетки хиляди резервни коне — табунът бе толкова огромен, че покриваше земята като сянка и всяка вечер опасваше високата трева до последния стрък. Тук също имаше воини, стоящи на стража с животните. Един-двама го забелязаха от разстояние и приближиха, докато не видяха, че е ханът. В следващия миг станаха слепи и глухи и обърнаха конете си, сякаш не бяха видели нищо.

Вечерната светлина започна да отслабва и омеква, когато Гуюк подмина стадата. С всяка миля чувстваше как част от товара му изчезва и сякаш сяда по-изправен в седлото. Сенките се издължиха пред него и в приповдигнато настроение му се прииска да ги подгони, сякаш бе малко момче. Хубаво бе да загърби сериозните въпроси на ханския живот поне за малко. Това също бе нещо, което му липсваше, когато се връщаше в лагера. Тогава винаги чувстваше как отговорностите се трупат отгоре му като тежко наметало. Дните щяха да бъдат изпълнени с обсъждания на тактики, доклади и наказания. Въздъхна тихо при тази мисъл. Живееше за скъпоценните моменти далеч от всичко това, когато можеше да бъде самият себе си. Поне за малко.

На около половин дузина мили източно от лагера двамата с Анар попаднаха на един почти пресъхнал поток. Покрай коритото му растяха нарядко дървета и наслаждавайки се на пълния покой и уединение, Гуюк избра място, където сенките се събираха по-нагъсто. Подобни неща бяха безценни за един хан. Непрекъснато бе заобиколен

от мъже и жени, от момента на събуждането си до последните срещи на светлината на факлите, преди да си легне. Само ромонът на потока и шумоленето на листата го изпълваха с чиста радост.

Развърза ремъците около краката на птицата и я изчака да се подготви, след което вдигна ръка и я хвърли във въздуха. Орлицата бързо се издигна на могъщите си криле и закръжи на стотици крачки над него. Беше твърде късно за лов и Гуюк реши, че тя няма да се отдалечи твърде много от него. Развърза примамката и завъртя въжето, като я гледаше с гордост. Тъмните ѝ пера бяха поръбени в червено и произходът ѝ бе благороден като неговия собствен — беше потомка на орела, уловен от самия Чингис като момче.

Започна да върти примамката около себе си на тънкото въже, описвайки все по-бързи и по-бързи кръгове. Видя как орлицата рязко зави и се спусна, изчезвайки за момент зад близкия хълм. Гуюк се усмихна. Познаваше тактиката на птицата. Въпреки това тя го изненада, като се появи от противоположната страна на посоката, в която гледаше. Той успя да зърне за миг размазаното петно, което рязко спря с разперени криле и се спусна върху примамката, за да я прикове за земята. Извика тържествуващо, за да похвали птицата. Даде ѝ парче прясно месо с увитата си в кожа ръка и орлицата го глътна лакомо, докато Гуюк връзваше отново ремъците. Ако беше по-светло, щеше да излезе на лов за лисица или заек, но нощта наближаваше. Остави я на рога на седлото, мълчалива и бдителна.

Докато ханът упражняваше птицата, Анар беше постлал дебели одеяла от конски косъм на меката земя. Младежът беше нервен, знаеше какво предстои. Гуюк свали твърдата си кожена ръкавица и известно време остана неподвижен, като го гледаше. Накрая ханът оголи зъбите си в бавна усмивка на хищник.

Изражението му се смени, когато в далечината се чу тропот на копита и звън на звънчета. Той вдигна глава, вбесен, че му пречат. Дори ям ездачите трябваше да бъдат предупредени да не го прекъсват тази вечер. Застана със стиснати юмруци, очаквайки натрапника. Каквато и да беше причината, щеше да върне човека в лагера със заповед да изчака до сутринта. За миг се запита дали някой глупак не е решил да си направи удоволствието да обезпокои хана. Подобна проклетия допадаше на простолюдието и Гуюк си обеща, че ще научи

името на ям ездача. Наказанието определено щеше да му достави удоволствие.

Отначало не го разпозна в сгъстващия се здрач. Не го беше виждал, откакто се върнаха от запад в Каракорум, а и ездачът приближаваше в бавен тръс и приведен. Когато Бату вдигна глава, очите на Гуюк се разшириха. За миг осъзна, че е по-сам, отколкото е бил от години. Скъпоценната му войска беше твърде далеч, за да може да я извика. Видя как Бату се усмихва мрачно. Анар извика нещо, но Гуюк не го чу, а се хвърли към коня си и извади закрепения за седлото меч. Орлицата беше станала нервна заради непознатия. Съвсем импулсивно Гуюк дръпна ремъка, който държеше краката ѝ, преди да се отдалечи от коня, за да има повече свободно пространство.

— Няма защо да бързаш, господарю — извика Бату. Изчака, докато не се увери, че Гуюк няма да се опита да избяга с коня, след което се спеша. — Този момент назрява отдавна. Още няколко мига не са от значение.

Гуюк с ужас видя, че той носи меч на кръста си. Докато го зяпаше, Бату извади оръжието и заразглежда острия ръб.

Гуюк стисна меча с вълчата глава, който бе наследил, оръжието от синкава стомана с леко извита дръжка. Предаваше се в семейството от поколения, от хан на хан. Почерпи сила от допира му и захвърли ножницата настрани.

Бату приближи бавно, като пазеше идеален баланс и стъпваше сигурно на земята. Светлината бе слаба и мракът бързо се сгъстваше, но Гуюк виждаше как очите му блестят. Озъби се, мъчейки се да пропъди страха си. Беше по-млад от Бату и бе обучаван от майстори на меча. Леко разкърши рамене и усети първите капчици пот, избили на челото му, когато сърцето му заби по-бързо. Не беше агне, че да се остави да бъде заклан без бой. Бату като че ли усети увереността му и спря, а очите му се стрелнаха към Анар. Спътникът на Гуюк стоеше замръзнал на десетина крачки встрани, зяпнал като гладно пиле. Ханът осъзна с мъка, че любовникът му също ще бъде убит, ако Бату успее в лудостта си. Стисна зъби и вдигна оръжието.

— Нима ще нападнеш самия хан? Собственият си братовчед?

— Не си мой хан — каза Бату и направи още една крачка. — Не съм се заклевал пред теб.

— Идвах, за да приема клетвата ти, Бату — каза Гуюк.

Бату отново спря и Гуюк със задоволство видя, че е успял да го разтревожи. И най-малкото преимущество беше от значение. И двамата бяха без брони и отлично си даваха сметка, че двубоят ще продължи само няколко мига. Може би двама майстори биха могли да издържат повече време, но за обикновените воители острата като бръснар стомана в ръцете им бе смъртоносна. Един удар можеше да стигне до кост или да отсече крайник.

Бату се озова до понито на Гуюк и той се възползва от момента.

— Удряй!

Бату отскочи от животното, очаквайки то да го ритне. И двамата бяха виждали бойните коне на християнската кавалерия, обучени да бъдат оръжия в битка. Понито на Гуюк обаче не помръдна; вместо това орлицата на гърба му се хвърли с широко разперени криле. Гуюк скочи напред в същия миг, като ревеше с пълни гърди.

В страха си Бату замахна към птицата и мечът я посече, преди ноктите ѝ да стигнат до него. Крилете скриха раната от погледа на Гуюк, но орлицата изкрещя и падна почти в краката му. Той се хвърли към гърдите на Бату и за един тържествуващ миг осъзна, че острието на противника му е твърде ниско, за да отбие удара.

Бату отстъпи настрани и освободи меч си от осакатената птица. Беше паднала по гръб и грабливите ѝ нокти продължаваха да разсичат въздуха, опитвайки се да го докопат. За момент ръката на Бату остана изпъната, отделена от тялото. Гуюк беше вложил всичко в атаката си и едва успя да възстанови равновесието си, но успя да насочи острието нагоре и засегна Бату в ребрата с ръба, докато се отдръпваше за нов удар. Лекият дел се раздра и изпод него бликна кръв. Бату изруга и отстъпи по-надалеч от птицата и господаря ѝ.

Гуюк се усмихна, макар вътрешно да беснееше от раната, нанесена на орлицата му. Не смееше да погледне надолу към нея, но писъците ѝ вече отслабваха.

— Да не си мислеше, че ще бъде лесно? — предизвикателно рече той. — Аз съм ханът на народа, братовчедо. Нося духа и меч на Чингис. Той няма да позволи да падна от ръката на някакъв жалък предател.

Без да сваля очи от Бату, Гуюк извика през рамо:

— Анар! Скачай на коня и препусни към лагера. Извикай дружинниците ми. Междувременно аз ще довърша тази мърша.

Ако се беше надявал да провокира Бату да нападне, успя. Докато Анар тичаше към бялата си кобила, Бату се хвърли напред, а мечът сякаш оживя в ръката му. Гуюк вдигна оръжието си да блокира удара и изпъшка, когато усети силата на противника зад удара. Увереността му се пропука и той отстъпи крачка назад, преди да заеме отбранителна позиция. За миг си спомни първите си уроци — започнеш ли да отстъпваш, трудно можеш да спреш.

Оръжието на Бату беше толкова бързо, че не успя да го види, и само благодарение на дългогодишното обучение Гуюк успя да парира още два удара напълно инстинктивно. Мечовете звъннаха и той усети остро парене в ръката си. За свое отвращение вече дишаше тежко, докато Бату се сражаваше със затворена уста и нанасяше порой удари. Гуюк спря още една атака, която можеше да го разпори като коза, но дробовете му вече горяха, а Бату изглеждаше неуморен и сякаш ставаше все по-бърз и по-бърз. Нещо отново ухапа Гуюк, този път по крака — върхът на меча на Бату поряза дълбоко мускула на бедрото му. Той направи още една крачка назад и едва не падна, когато кракът му се подгъна. Не можеше да се обърне към Анар и не чуваше нищо освен собственото си дишане и звъна на мечовете. Надяваше се слугата му да е избягал. Започваше да мисли, че няма да победи този мъж, който въртеше меча с небрежната сила на дървар, сечащ тънка бреза. Продължаваше да се отбранява отчаяно, като усещаше как горещата кръв се стича по крака му, докато изчакваше удобен момент.

Не видя как Анар се хвърли отстрани. При отбиването на поредния удар мечът на Гуюк сочеше надясно и той бе останал уязвим. В същия миг Анар се блъсна в Бату и двамата се затъркаляха в тревата. Гуюк чу собственото си сърце да тупти оглушително, сякаш светът изведнъж беше замрял.

Анар бе невъоръжен, но се опита да задържи Бату, докато той скачаше на крака, с което даде така необходимия шанс на Гуюк. Бату заби два пъти меча си в хълбока на Анар — два свирепи удара, които изкараха въздуха и живота му. Въпреки това ръцете на младежа останаха вкопчени в дела на Бату и той не можа да запази равновесие. Гуюк пристъпи напред, обхванат от дива ярост. Първият му удар не успя, тъй като Бату завъртя Анар като щит, след което го пусна да падне. Гуюк се хвърли с намерението да улучи сърцето на противника си, но беше твърде бавен. Мечът на Бату се заби в него, преди да успее

да нанесе удара. Гуюк ясно усещаше всеки пръст метал, който проникваше в гърдите между ребрата му. Завъртя се, яростта му даде сила да опита да заклеши острието. Изпъшка, когато то разкъса нещо вътре в него, но Бату не можеше да го освободи. Двамата почти се прегърнаха, разстоянието беше твърде малко, за да може Гуюк да замахне с меч си. Вместо това стовари дръжката в лицето на Бату, като счупи носа и сцепи устните му. Усещаше как силата му изчезва като изливаща се от него вода и ударите му ставаха все по-слаби, докато накрая едва можеше да повдигне ръце.

Мечът се изплъзна от пръстите му и изведнъж краката му станаха безполезни и той тупна на земята. Мечът на Бату бе все така забит дълбоко в гърдите му. Анар лежеше на земята, давеше се и пръскаше кървави слюнки. Погледите им се срещнаха и Гуюк се извърна. Изобщо не се интересувахе от съдбата на някакъв си слуга.

Пред очите му падна черно перде. Усети как Бату дърпа дръжката на меч си като някакъв далечен напън, който почти не му причиняваше болка. Когато оръжието най-сетне се освободи, Гуюк усети как червата и мехурът му се изпразват. Не беше бърз край и той се вкопчи в живота, като пъшка без капка мисъл известно време, докато дробовете му не престанаха да поемат въздух.

Бату стана и се загледа с подувачи се очи към мъртвия си братовчед. Спътникът му още не бе издъхнал и Бату мълчаливо зачака хъхренето да замлъкне, а отчаяните очи да се изцъклят мъртвешки. Когато и двамата си отидоха, той се отпусна на коляно, остави меч на земята до себе си и вдигна ръка към лицето си, за да установи пораженията. Кръвта течеше на лепкава струя от носа му и той се изплю на тревата, когато гъстата течност го задави. Погледът му се спря върху меч на Гуюк с озъбената вълча глава на дръжката. Поклати глава на собствената си алчност и затърси с очи ножницата. Със сковани движения изчисти острието, прибра го в нея и постави оръжието върху гърдите на Гуюк. Робата на хана вече бе натежала от изстиващата кръв. Нищо не пречеше на Бату да вземе меч, но не можеше да го направи.

— Моят враг ханът е мъртъв — тихо промърмори той, загледан в неподвижното лице на Гуюк. Благодарение на Кублай знаеше, че Гуюк ще зареже гвардейците си и безопасността на лагера. Беше чакал три безценни дни в криене и наблюдение, като рискуваше да бъде открит

от съгледвачите. През цялото време го измъчваха съмнения, по-лоши и от жаждата. Ами ако Кублай грешеше? Ами ако беше пропилял дните, които му бяха нужни да отведе хората си на безопасно място? Беше на крачка от отчаянието, когато най-сетне Гуюк се появи.

Стана, все така загледан надолу. Лятната нощ вече беше настъпила, макар да бе сигурен, че двубоят е продължил съвсем кратко. Погледна към мъртвата орлица и изпита съжаление — знаеше, че птицата е потомка на орела на самия Чингис. Изпъна гръб, изправи се и напълни дробовите си с чист въздух. Получените рани започваха да се обаждат. Не бяха сериозни, а той беше силен. Чувстваше живота във вените си и вдиша дълбоко, като се наслаждаваше на усещането. Не съжеляваше за решението си да се изправи срещу хана с меч в ръка. Имаше лък и можеше да повали и двамата, преди изобщо да разберат, че са атакувани. Вместо това ги бе убил с чест. Изведнъж се разсмя на глас, обхванат от радост, че е останал жив след битка. Не знаеше как ще я кара държавата без Гуюк. Това нямаше значение за него. Собствените му хора щяха да оцелеят. Като продължаваше да се смее тихо, Бату избърса меча си в туниката на слугата и го прибра в ножницата, след което тръгна към коня си.

Когато Монгке пристигна, воините стояха мълчаливи и потресени около тялото на хана си. Слънцето изгряваше, от близките дървета грачеха гарвани. Долните клони бяха покрити от черните птици и много от тях скачаха на земята с разперени криле, поглеждайки към мъртвата плът. Докато Монгке слизаше от коня, един воин раздразнено ритна към особено нахален гарван, но той успя да отлети, преди да пострада.

Гуюк лежеше там, където беше паднал, с меча на баща си на гърдите. Монгке си проби път през хората си и се спря над тялото, скрил емоциите си зад студената физиономия, на която се научаваше всеки воин. Остана дълго време така и никой не посмя да се обади.

— Разбойници щяха да вземат меча — най-сетне каза той. Дълбокият му глас бе станал дрезгав от гняв. Наведе се и вдигна оръжието, извади го наполовина от ножницата и видя, че е почистено. Погледът му отново се насочи към телата и се спря върху кървавите петна по туниката на слугата.

— Никого ли не видя? — внезапно попита и се извъртя към най-близкия съгледвач. Мъжът трепереше, докато отговаряше.

— Никого, господарю — поклати глава той. — Когато ханът не се върна, излязох да го търся... после се върнах да съобщя на теб.

Погледът на Монгке го изпепели и съгледвачът се извърна, обхванат от ужас.

— Твоя задача беше да разузнаеш земята на изток — тихо рече Монгке.

— Господарю, ханът заповяда да прибера съгледвачите — каза мъжът, без да посмее да вдигне очи. Потеше се видимо, една струйка се стичаше по бузата му като сълза. Трепна, когато Монгке извади меч с вълчата глава, но не се дръпна назад и остана да стои с наведена глава.

Лицето на Монгке беше спокойно, докато се движеше. Стовари ръба на меча върху врата на мъжа с цялата си сила, отсичайки главата. Тялото падна безжизнено напред, докато Монгке се обръщаше към трупове. Искаше му се Кублай да е тук. Въпреки цялото си отвращение към дзинските дрехи и маниери на брат си, знаеше, че Кублай би му предложил добър съвет. Чувстваше се изгубен. Убийството на съгледвача дори не започна да потушава обзелите го ярост и безсилие. Ханът бе мъртъв. Като орлок на войската му, отговорността за това можеше да бъде единствено негова. Дълго време стоя мълчаливо, след което пое дълбоко и бавно дъх. Баща му Толуй беше дал живота си, за да спаси Угедай хан. Монгке беше с него в последните му мигове. По-добре от всеки друг осъзнаваше честта и изискванията на поста си. Не можеше да направи нещо по-малко от баща си.

— Не можах да защита господаря си, пред когото дадох клетва — промърмори той. — Животът ми е обречен!

Един от военачалниците го бе приближил, докато стоеше над тялото на хана. Илугей беше стар воин, ветеран от Великия поход на Субодай на запад. Познаваше Монгке от много години и незабавно поклати глава при думите му.

— Смъртта ти няма да го върне — рече той.

Орлокът се обърна към него, пламнал от гняв.

— Отговорността е моя — рязко каза той.

Илугей предпочете да сведе глава, вместо да посрещне погледа му. Видя как мечът помръдва в ръката на Монгке, изправи се и пристъпи напред без признак на страх.

— И моята глава ли ще вземеш? Господарю, трябва да оставиш гнева. Смъртта не е избор. Не и днес. Войската има само теб за водач. Далеч сме от дома, господарю. Ако паднеш, кой ще ни поведе? Къде да отидем? Да продължаваме напред ли? За да предизвикаме един внук на Чингис? Или в родината? Ти трябва да ни поведеш, орлок. Ханът е мъртъв, народът е без водач. Останал е беззащитен, а навсякъде около него дебнат кучета. Нима искаш да настъпи хаос и гражданска война?

Монгке с неохота се застави да се замисли за нещо повече от трупове на поляната. Гуюк не беше живял достатъчно дълго, за да остави наследник. Монгке знаеше, че той има съпруга в Каракорум. Смътно си спомняше, че е срещал младата жена, но не можеше да се сети името ѝ. Осъзна, че то вече няма значение. Помисли за майка си Сорхатани и сякаш чу гласа ѝ в главата си. Нито Бату, нито Байдур имаха подкрепата на войската. Като орлок Монгке беше в идеална позиция да застане начело на народа. Сърцето му се разтуптя по-бързо при мисълта и лицето му пламна, сякаш стоящите около него можеха да чуят мислите му. Не беше мечтал за това, но реалността бе стоварена отгоре му от трупове, проснати в краката му. Погледна към лицето на Гуюк, така отпуснато и бледо, останало без капчица кръв.

— Бях верен — прошепна Монгке на трупа.

Помисли си за дивите гуляи на Гуюк в града и как му прилягаше от тях. Познаваше вкусовете му и никога не се бе чувствал наистина удобно в негово присъствие, но всичко това вече беше минало. Помъчи се да си представи бъдещето. Отново му се прииска Кублай да е тук, вместо на хиляди мили в Каракорум. Той щеше да знае какво да прави, какво да каже на хората.

— Ще си помисля — каза на Илугей. — Увийте тялото на хана и се пригответе за път.

Погледна към окаения труп на слугата на Гуюк и забеляза струйката черна кръв, изтекла от устата му. Дойде му вдъхновение и заговори отново:

— Ханът е умрял храбро, в бой с убиеца си. Нека хората го знаят.

— Да оставя ли тялото на убиеца? — попита Илугей с блеснали очи. Никой не обичаше лъжата повече от монголските воители. Можеше дори да е истина, макар да се чудеше как мечът на Гуюк е успял да бъде почистен и положен така внимателно от умиращ човек.

Монгке се замисли за момент, после поклати глава.

— Не. Разсечете го на четири и хвърлете парчетата в някоя отходна яма. Нека мухите и слънцето пируват.

Илугей се поклони тържествено на заповедта. Стори му се, че вижда пламъчето на амбицията да се разгаря в очите на Монгке. Беше сигурен, че няма да се откаже от правото си да бъде хан, независимо как се е стигнало дотук. Илугей бе презирал Гуюк и мисълта за Монгке начело на държавата бе облекчение за него. Той не търпеше коварните дзински влияния, които бяха станали такава важна част от културата на народа. Щеше да управлява като Чингис, като традиционен монголски хан. Илугей се помъчи да не се усмихне, макар вътрешно да ликуваше.

— Твоя воля, господарю — със спокоен глас отвърна той.

10.

Отне му месец да върне войската в Каракорум, почти половината от времето, което им трябваше на отиване. Освободен от командването на Гуюк, Монгке вдигаше хората всяка сутрин по зазоряване, поддържаше здраво темпо и мърмореше при всяко спиране за ядене или сън.

Когато видяха светлите градски стени, настроението на мъжете трудно можеше да се определи. Носеха тялото на хана и доста от тях се срамуваха, че са се провалили в дълга си към Гуюк. Монгке обаче яздеше гордо, вече сигурен в авторитета си. Гуюк не беше обичан хан. Мнозина воители решиха да подражават на командира си и не сведоха глави.

Новината беше стигнала преди тях благодарение на ям ездачите. Така Сорхатани имаше време да подготви града за дните на траур. Мангали с кедрово дърво и черно алое бяха запалени по зазоряване, когато войската приближи. Сив дим се издигна над Каракорум и обгърна града в мъгла и тежки аромати. Като никога вонята от запушените канали не се долавяше.

Заобиколена от дневни стражи, облекли най-добрите си брони, Сорхатани чакаше при градската порта, загледана към пътя, по който щеше да се прибере войската на сина ѝ. Кублай едва беше успял да го изпревари под прикритието на ям ездач. Сорхатани усещаше годините си, докато стоеше на вятъра и се взираше в прашния облак, вдигнат от десетките хиляди коне и хора. Един от гвардейците прочисти гърлото си и получи неудържим пристъп на кашлица. Сорхатани го изглежда предупредително да замълчи. Монгке още беше далеч, така че тя направи крачка към воина и постави длан на челото му. Гореше и Сорхатани се намръщи. Зачервеният мъж не беше в състояние да отвърне на въпросите ѝ. Докато му говореше, той вдигна безпомощно ръка и тя раздражено му махна да излезе от строя.

Усети сърбеж в собственото си гърло и преглътна, за да се овладее и да не се изложи. Двама от слугите ѝ бяха на легло със същата

треска, но тя не можеше да мисли за това точно сега, когато Монгке се прибираще у дома.

Мислите ѝ се зареяха към съпруга ѝ, мъртъв от толкова много години. Беше дал живота си за Угедай хан и никога не се бе осмелил да мечтае, че един от синовете му някога ще се въздигне. Но кой друг можеше да е хан сега, след като Гуюк го няма? Бату дължеше всичко на нея, не само живота си. Кублай беше сигурен, че той няма да бъде пречка за семейството ѝ. Тя отправи мълчалива молитва към духа на съпруга си и му благодари за жертвата, която направи възможно всичко това.

Войската спря и се разположи около града, разтовари конете и ги пусна да тичат свободно и да пасат тревата, която бе избуяла по време на отсъствието им. Не след дълго равнината около Каракорум отново ще се превърне в гола пустош, помисли си Сорхатани. Гледаше как Монгке приближава с мингхан командирите си и се запита дали някога ще му разкаже каква роля е изиграла в смъртта на Гуюк. Нещата не се бяха развили по начина, по който ги бяха замислили с Кублай. Единственото ѝ желание бе да спаси Бату. В същото време обаче не изпитваше съжаление за загубата на хана. Вече беше видяла как някои от любимците му се превръщат в треперещи от ужас отрепки, след като закрилникът им си беше отишъл. Трудно ѝ бе да не се наслаждава на страха им, след като толкова дълго се бяха радвали на дребнавото си господство. Беше освободила стражите, които Гуюк бе поставил да я държат под око. Нямаше реална власт да го направи, но те вече бяха усетили накъде духа вятърът и побързаха да се ометат от покоите ѝ.

Монгке спря и се спеша, за да я прегърне със скована официалност. Сорхатани забеляза, че носи меч с вълчата глава на кръста си, символа на властта. Не показа, че го е видяла. Той още не беше хан и му предстоеше да измине тежък път през следващите дни, докато Гуюк не бъде погребан или изгорен.

— Искате ми се да можах да се върна с по-добри новини, майко.

Думите трябваше да бъдат изречени.

— Ханът загинал от ръката на слугата си, докато бил на лов.

— Това е черен ден за народа — официално отвърна Сорхатани и сведе глава. Гърдите ѝ се свиха от напирещата кашлица и тя преглътна гъстата си храчка.

— Трябва да има нов курултай, ново събиране на принцовете. Ще изпратя вестоносци да се съберат в града идната пролет. Народът трябва да има хан, сине мой.

Монгке я изгледа остро. Може би само той бе доловил лекото натъртване върху последните думи, но очите ѝ блестяха. Кимна едва забележимо в отговор. Военачалниците вече бяха приели идеята, че той ще бъде следващият хан. Трябваше само да се обяви за такъв. Пое дълбоко дъх и погледна към почетната стража, събрана от Сорхатани. Заговори тихо, но уверено:

— Не в града, майко, не на това място от студен камък. Аз съм бъдещият хан, внук на Чингис хан. Решението е мое. Ще свикам народа в равнината Аврага, където Чингис е направил първия събор.

В очите на Сорхатани се появиха неканени сълзи на гордост. Тя сведе мълчаливо глава.

— Народът се откъсна много от заветите на дядо ми — извиси се гласът на Монгке, за да достигне до командирите и гвардейците. — Ще го върна отново на правия път.

Погледна през отворената порта към града, където десетки хиляди се трудеха за империята, грижейки се за всичко, от най-незначителните данъци до приходите и дворците на владетелите.

На лицето му се изписа отвращение и за първи път, откакто бе чула за смъртта на Гуюк, Сорхатани изпита тревога. Беше предполагала, че Монгке ще се нуждае от помощта ѝ, когато поеме управлението на града. А ето че той сякаш гледаше през Каракорум с някакво вътрешно зрение, като че ли изобщо не го виждаше.

Когато Монгке заговори отново, думите му потвърдиха страховете ѝ.

— Оттегли се в покоите си, майко. Поне за няколко дни. Донесох горяща клонка в Каракорум. Ще се погрижа този мръсен град да се изчисти, преди да стана хан.

Сорхатани отстъпи крачка назад, а той възседна коня си и тръгна през портата към двореца. Всичките му хора бяха въоръжени и тя видя мрачните им лица в нова светлина, докато следваха господаря си в Каракорум. Закашля се от прахта, която бяха вдигнали, докато на очите ѝ не избиха сълзи.

Следобед мангалите с благоуханията вече тлееха и градът започваше официалния период на оплакване на Гуюк хан. Тялото му лежеше в прохладното мазе на двореца, готово да бъде почистено и облечено за погребалната клада.

Монгке влезе през полираните медни врати в залата за аудиенции. Старшите сановници в Каракорум се бяха събрали по негова заповед и всички коленичиха при появата му и опряха глави в дървения под. Гуюк се чувстваше добре от подобни неща, но това беше грешка.

— Ставайте — рязко им заповяда Монгке, докато минаваше покрай тях. — Ако трябва, кланяйте се, но няма да търпя подобно дзинско раболепничене в мое присъствие.

Настани се с отвратена физиономия на пищния трон на Гуюк. Присъстващите се надигнаха колебливо и той се намръщи, когато се вгледа по-внимателно в тях. В помещението нямаше нито един истински монгол — наследство от няколкото години управление на Гуюк, както и на баща му преди него. Какъв смисъл имаше да завладява държава, ако превземаха ханството му отвътре? Кръвта беше на първо място, макар тази проста истина да бе забравена от хора като Гуюк и Угедай. Присъстващите в залата управляваха империята, определяха данъци и трупаха богатства, а техните завоеватели продължаваха да живеят бедно и просто. Монгке се озъби при тази мисъл и уплаши чиновниците още повече. Погледът му спря върху Яо Шъ, ханския съветник. Изучава го известно време, припомняйки си някогашните уроци с дзинския монах. От Яо Шъ се беше запознал с будизма и бе научил арабски и мандарински. Макар да презираше много от наученото, Монгке все пак се възхищаваше на стареца и Яо Шъ вероятно бе незаменим. Той стана от трона и тръгна покрай редицата, като избираше някои от тях с кратко докосване по рамото.

— Застани до трона — казваше им и продължаваше нататък, а те бързаха да се подчинят. Избра общо шестима и накрая спря пред Яо Шъ. Съветникът стоеше изправен, макар да бе най-старият от всички в залата. Беше познавал Чингис на младини и дори само това беше достатъчно, за да бъде почетен.

— Можеш да използваш тези в екипа си, съветник. Останалите ще бъдат от народа, с монголска кръв. Обучи ги да поемат нещата по-нататък. Няма да позволя моят град да се управлява от чужденци.

Лицето на Яо Шъ стана пепеляво, но той можеше единствено да се поклони в отговор.

Монгке се усмихна. Беше облечен в бойна броня — знак за присъстващите, че дните на коприната са към края си. Държавата бе възникнала във война, а после бе управлявана от дзински придворни. Вече нямаше да бъде така. Монгке отиде при един от гвардейците си и му промърмори заповед в ухото. Мъжът се изнесе тичешком, а писарите и придворните зачакаха нервно, докато Монгке стоеше пред тях с леката си усмивка и гледаше през отворения прозорец към града.

Когато се върна, воинът носеше пръчка с ивица кожа на единия край. Монгке я взе и разкърши рамене.

— Затлъстели сте от град, който не се нуждае от вас — каза той и изплющя с бича. — Стига толкова. Махайте се от дома ми.

За момент събралите се мъже останаха потресени от думите му. Колебанието им беше предостатъчно за Монгке.

— И сте станали бавни по времето на Гуюк и Угедай. Когато някой, който и да е, от народа ми ви заповяда, ще изпълнявате!

Шибна най-близкия писар през лицето, като се постара да го удари и с пръчката. Човекът изквича и падна назад и Монгке започна да го бичува, като замахваше силно. Останалите се мъчеха да се отдалечат с панически викове. Монгке се ухили и продължи да удря отново и отново, като понякога пускаше кръв. Всички се завтекоха към изхода и той ги подгони като подивял, шибаше крака, лица — до каквото успееше да се добере.

Подкара ги по коридорите към двора на двореца, където сребърното дърво блестеше на слънцето. Някои падаха и Монгке със смях ги риташе да станат и да продължат да бягат с натъртени ребра. Беше воин сред овце и използва бича, за да ги събере на купчина, сякаш събираше агнета. Те се запрепъваха напред към градската порта под развеселените погледи на стражите от двете кули. Монгке не спря, въпреки че бе плувнал в пот. Риташе, блъскаше и дереше, докато и последният не се озова извън градските стени. Едва тогава спря задъхан в сянката на портата.

— Достатъчно живяхте на гърба на народа — извика им той. — Време е да работите за прехраната си или да умрете от глад. Влезете ли отново в града ми, ще ви взема главите.

От групата се надигна вой на страх и гняв и за момент Монгке дори си помисли, че ще му се нахвърлят. Мнозина имаха жени и деца в града, но това изобщо не го интересуваше. Жаждата да наказва го изгаряше и почти му се искаше да се осмелят да го нападнат, за да може да извади меча си. Не се страхуваше от чиновници и писари. Те бяха дзинци и въпреки цялата си ярост и остър ум не можеха да направят нищо.

Когато воят премина в безсилно мрънкане, Монгке погледна нагоре към стражите.

— Затворете портата — нареди той. — Запомнете лицата им. Видите ли някой от тях отново зад стените, имате разрешението ми да го надупчите със стрели.

Разсмя се на злобата и ужаса, изписан по лицата на опърпаните и насинени придворни. Никой не събра кураж да оспори заповедта му. Изчака да затворят портите, докато гледката към степта се стесни до цепка и накрая изчезна. Отвън се надигна вой и плач. Монгке кимна на дневната стража и най-сетне захвърли окървавения бич и тръгна сам обратно към двореца. Докато вървеше, видя хиляди дзински лица да надничат от къщите към мъжа, който напролет щеше да стане хан. Намръщи се. Гледката отново му напомни, че градът се е отдалечил много от своите корени. Е, той не беше Гуюк и нямаше да чака години наред въпреки амбицията си. Държавата беше негова.

Миризмата на алое от сутринта вече бе едва доловима. Градът отново вонеше като лечебница след битка. Помисли си кисело за забралите рани, които бе виждал, надути и пълни с гной. Нужен бе кураж и спокойна ръка за изцеждането на подобна рана — разрез и остра болка, които да дадат начало на излекуването. Усмихна се, докато вървеше. Той щеше да бъде тази ръка.

Привечер целият град потъна в хаос. По заповед на Монгке войните бяха влезли в Каракорум, обикаляха всяка улица на групи по десет-двайсет души и претърсваха домовете на хиляди семейства. При първия намек за съпротива измъкваха собствениците навън и ги пребиваха публично, като ги оставяха на паважа, докато близките им не се осмелят да ги приберат. Някои останаха да се търкалят навън цяла нощ.

Дори леглата на болните биваха претърсвани за скрито злато или сребро, заемащите ги биваха изхвърляни със завивките и принуждавани да чакат на студа, докато войните не си свършат работата. Болните бяха много, кашляха неудържимо и се тресяха от треска, с празни очи. Дзинските семейства пострадаха повече от останалите, макар че мюсюлманските бижутери изгубиха всичко само за една нощ — от материалите до завършените и готови за продаван изделия. По принцип всичко събрано трябваше да се отчете, но в действителност ценните неща изчезваха в деловите, които войните носеха върху броните си.

Утрото не донесе отдих, а само разкри разрухата. На всяка улица имаше най-малко по един труп и навсякъде из Каракорум се чуваше плач на жени и деца.

Дворецът беше в центъра на всичко това. Започна се с претърсване на пищните покои, принадлежали на приближените и любимците на хана. Съпругите или бяха взети от офицерите на Монгке, или пропъдени извън градските стени при мъжете си. Всички символи на високо положение, от гоблените до будистките статуетки, бяха премахнати. Тук поне Монгке можеше да държи нещата под контрол и откритите скъпоценности бяха прилежно струпани в хранилищата долу. Далеч повече предмети бяха изгорени на големи купчини по улиците.

Вечерта на втория ден от завръщането си в града Монгке свика най-доверените си военачалници в залата за аудиенции. Илугей и Ноян бяха монголи като него, силни мъже, израснали с лък в ръка. И двамата не показваха никаква привързаност към дзинската култура, а онези, които бяха повлияни от нея, вече бяха обръснали главите си и се бяха отървали от дрънкулките на онзи народ. Волята на орлока беше недвусмислена, когато прогони с бич дзинските писари от града.

Срещата с командирите без дзински писари, които да си водят записки, вече означаваше скъсване с двора на Гуюк. Монгке знаеше, че Яо Шъ е отвън, но не можеше да пусне стареца, преди да приключат със сериозната работа. Не изгаряше от радост, че ще трябва да изплаща дълговете на Гуюк. Един бащата небе знаеше как ханът бе успял да заеме такива огромни суми при празна хазна. В двореца вече се бяха появили нервни делегации от търговци, дошли да си приберат златото срещу представените документи. Монгке се намръщи при

мисълта за това. С отнетото от чужденците в Каракорум богатство можеше да изплати повечето дългове, макар че това щеше да го остави без средства месеци наред. Честта му изискваше да го направи, както и практичното съображение, че се нуждае от добри отношения с търговците. Работата на хана май не се свеждаше само до печелене на сражения.

Още не беше сигурен дали е постъпил правилно с премахването на чиновниците от топлите им местенца в двореца. Част от него подозираше, че Яо Шъ му представя всеки дребен проблем като начин да го укори за постъпката му. Въпреки това споменът за прогонването им от града му доставяше огромно задоволство. Трябваше да покаже, че не е Гуюк и че градът ще бъде управляван от монголи.

— Прати ли хора при Торогене? — попита той Ноян.

Военачалникът се изправи гордо пред него в традиционен дел, с лъщяща от прясната овча мас кожа. Не носеше броня, макар Монгке да му бе позволил да задържи меча си по време на срещата. Нямаше да се страхува от собствените си хора, за разлика от Гуюк и Угедай.

— Пратих, господарю. Ще ми докладват лично, когато приключат.

— А жената на Гуюк, Огул Хаймиш? — попита Монгке и погледът му се премести върху Илугей.

Устните на военачалника се стегнаха, преди да отговори.

— Това не е... уредено все още, господарю. Пратих хора в покоите ѝ, но вратата била залостена и реших, че ще искаш всичко да стане тихомълком. Утре ще ѝ се наложи да излезе.

Монгке остана съвсем неподвижен и Илугей започна да се поти под жълтия му поглед. Накрая орлокът кимна.

— Как изпълняваш заповедите ми, си е твоя работа, Илугей. Съобщи ми, когато имаш новини.

— Да, господарю — каза Илугей и въздъхна с облекчение. Докато Монгке извъръщаше поглед, военачалникът отново заговори. — Тя е... популярна в града, господарю. Всички говорят за бременността ѝ. Може да се стигне до размирици.

Монгке свирепо изгледа потящия се мъж.

— Тогава се погрижи за нея през нощта. Направи така, че да изчезне, Илугей. Имаш заповед, действай.

— Да, господарю.

Илугей задъвка замислено устна.

— Никога не се разделя с двете си спътнички, господарю. Чух слухове, че старата познава билки и древни заклинания. Чудя се дали не е заразила Огул Хаймиш със своите магии?

— Не съм чувал... — Монгке млъкна. — Да, Илугей. Това ще свърши работа. Разбери истината.

Обвинението в магьосничество се наказваше безпощадно. Никой нямаше да е склонен да се застъпи за Огул Хаймиш, ако сянката на подозрението падне отгоре ѝ.

Монгке се почувства уморен, докато освобождаваше командирите и пускаше Яо Шъ. Дните бяха дълги за един бъдещ хан, но той беше намерил цел в живота си. Раната щеше да бъде разрязана и изчистена. Само след няколко месеца щеше да управлява монголска империя без дзинска поквара в сърцето ѝ. Това бе чудесна мечта и очите му блестяха доволно, докато Яо Шъ се покланяше пред него.

11.

Торогене седеше в сама в притихналата зала в летния дворец на съпруга си, осветявана от една-единствена лампа, която съскаше тихо. Беше облечена спретнато в бял дел и нови пантофи от бял лен. Сивата ѝ коса беше прибрана плътно назад, нито един кичур не бе успял да се освободи от двете фиби. Не носеше накити — беше раздала всичко. В моменти като този ѝ бе трудно да погледне назад към живота си, но можеше да се съсредоточи върху настоящето. Макар очите ѝ все още да бяха подути от плач по Гуюк, бе успяла да намери нещо като покой. Всичките ѝ слуги си бяха отишли. При първата вест за войниците, приближаващи по пътя от Каракорум, сърцето ѝ бе прескочило един удар. В двореца имаше дванайсет слуги, някои от които бяха с нея от десетилетия. Със сълзи на очи тя им даде всичкото сребро и злато, което успя да намери, и ги отпрати. Несъмнено щяха да бъдат убити от войниците, сигурна беше в това. Новината за смъртните списъци на Монгке вече беше достигнала до нея, наред с описания на екзекуциите в града. Той премахваше всички, които бяха подкрепили Гуюк да стане хан, и Торогене не беше изненадана, че е изпратил войници за нея. Чувстваше единствено умора.

Когато последният слуга пое по пътя по-далеч от Каракорум, Торогене си намери тихо местенце в двореца, от което да гледа залеза. Беше твърде стара да бяга, дори да си въобразеше, че може да се изплъзне от преследвачите си. Странно бе да очаква неизбежната вече смърт, но откри, че може да пренебрегне страха и гнева и да се изправи пред нея. Мъката по любимия ѝ син бе все още прясна и може би твърде голяма, за да изпитва някаква тъга за самата себе си. Беше изтощена като човек, преживял буря и останал да лежи върху скалите, твърде замаян, за да прави нещо друго, освен да диша и да се взира неவிждащо.

От тъмнината отвън се чуха гласовете на хората на Монгке, които слизаха от конете. Различаваше всеки звук — от стъпките им по камъка до подрънкването на снаряжението и броните. Торогене вдигна глава и се замисли за по-добрите години. Съпругът ѝ Угедай беше

чудесен човек, чудесен мъж, поразен твърде рано от безмилостната съдба. Ако беше останал жив... Въздъхна. Ако беше останал жив, нямаше да е сама и нямаше да чака смъртта в дворец, който някога бе щастлив дом. Изведнъж се сети за розите, които ѝ бе подарил Угедай. Щяха да подивеят в градините, оставени без грижа. Умът ѝ прескачаше от едно нещо на друго, без да престава да чува приближаващите стъпки.

Не знаеше дали Угедай би се гордял с Гуюк в последните му години. Синът ѝ не беше велик човек. Лишена от всякакво бъдеще, тя виждаше ясно миналото и имаше много неща, за които да съжاليا, много пътища, по които ѝ се искаше да не беше тръгвала. Глупаво беше да гледа назад и да мечтае нещата да бяха различни, но не можеше да се сдържи.

Когато нечий ботуш остърга външната врата на залата, мислите ѝ се разпиляха и тя вдигна очи, обзета от внезапен пристъп на страх. Ръцете ѝ се свиха в скута, докато воините се вмъкваха един след друг в помещението. Стъпваха леко с извадени оръжия, готови да посрещнат всяка атака. Едва не се разсмя на предпазливостта им. Изправи се бавно и коленете и гърбът ѝ запротестираха.

Командирът отиде до нея и я погледна озадачено.

— Сама ли си, господарке? — попита той.

За момент очите ѝ блеснаха.

— Не съм сама. Не ги ли виждаш? Съпругът ми, Угедай хан, стои от дясната ми страна. Синът ми, Гуюк хан, стои отляво. Не ги ли виждаш как те гледат какво правиш?

Офицерът леко пребледня и погледът му се стрелна надясно и наляво, сякаш наистина виждаше духовете, бдящи над нея. Намръщи се при мисълта, че другарите му слушат и всяка дума ще бъде съобщена на Монгке.

— Имам заповеди, господарке — едва ли не извинително рече той.

Торогене вирна още повече брадичка и се изпъна.

— Убиват ме кучета — промърмори тя и презрението пропъди страха ѝ. Когато заговори отново, гласът ѝ бе силен. — Всяко нещо си има цена, войнико.

Погледна нагоре, сякаш можеше да види през каменния покрив над главите им.

— Монгке хан *ще* падне. Очите му *ще* се напълнят с кръв и няма да познае почивка, сън и покой. *Ще* живее в болка и мъчения, а накрая...

Офицерът извади меча си и преряза гърлото ѝ с едно бързо движение. Торогене падна със стон, кръвта шурна и опръска ботушите му. Мъжете не казаха нито дума, докато я гледаха и чакаха да умре. Когато всичко свърши, излязоха тихомълком, изнервени от тишината. Възседнаха конете си и потеглиха обратно, без да се поглеждат един друг.

Докато се изправяше пред Монгке, Илугей се чувстваше странно смутен — чувство, което бе необичайно за него. Знаеше, че е благоразумно за един нов водач да премахне всички, които са подкрепяли предшественика му. Беше съвсем нормално да се премахнат и всички, които имаха кръвна връзка с предишния режим. Това гарантираше, че в бъдеще няма да има бунтове, когато забравените деца съзреят и се научат да мразят. Уроците от собствения живот на Чингис бяха добре научени и от потомците му.

Илугей бе изпитал особено удоволствие да включи собствените си врагове в списъците, които беше подготвил за Монгке — власт, на каквато не се бе наслаждавал досега. Просто изричаше името на писаря и на следващия ден верните гвардейци на хана намираха човека и изпълняваха екзекуцията. Никой не можеше да обжалва списъците.

Но онова, което бе видял тази сутрин, го беше смутило и го бе извадило от обичайното му равновесие. И преди беше виждал мъртвородени. Собствените му жени бяха родили четири такива през годините. Може би заради това от вида на мъничкото тяло му беше приляло. Подозираше, че Монгке *ще* съзре слабост в това, така че запази гласа си спокоен и напълно безизразен, докато докладваше.

— Мисля, че жената на Гуюк е изгубила ума си, господарю — рече той. — Говореше и плачеше като малко дете. През цялото време държеше в обятията си мъртвото новородено, сякаш е още живо.

Монгке прехапа замислено устна. Беше раздразнен, че такова просто нещо можеше да стане така сложно. Наследникът беше заплаха. Без такъв можеше да върне Огул Хаймиш при семейството ѝ. Напомни си, че е хан по всичко освен по име. Но въпреки това новата

му власт си имаше граници. Мислено наруга хората на Илугей, че са навлезли в такива подробности около престъпленията ѝ. Публичното обвинение в магьосничество не можеше да бъде подминато с лека ръка. Сви юмрук и се замисли за хилядите други неща, които имаше да върши за деня. Четирийсет и трима от най-близките последователи на Гуюк бяха екзекутирани само за няколко дни и кръвта им още не беше засъхнала на градското игрище. Щеше да има и още, докато срязваше цирея на Каракорум.

— Обвинението остава — най-сетне каза той. — Добави името ѝ в списъка и да се свършва.

Илугей сведе глава, скривайки собственото си смътно разочарование.

— Твоя воля, господарю.

12.

Огул Хаймиш стоеше на брега на Орхон и гледаше как тъмните води се носят покрай нея. Двама мъже стояха от двете ѝ страни, за да ѝ попречат да се хвърли в реката, преди да е дошло времето. Тя потръпна леко в студа на утрото, мъчейки се да овладее ужаса, който заплашваше да я лиши от всякакво достойнство.

Монгке стоеше недалеч с някои от приближените си. Видя го да се усмихва, когато един от офицерите му каза нещо. Дните, в които те щяха да представляват ярка и живописна сцена, бяха отминали. Всички до последния човек, от воините до първенците, бяха облечени в прости делове без никаква украса, ако не се броят оскъдните бродерии. Повечето бяха обръснали черепите си в традиционния монголски стил, оставяйки само една опашка. Лицата им бяха като от камък, намазан с овча мас. Единствено Яо Шъ и неколцината му оцелели дзински писари бяха невъоръжени. Останалите носеха дълги мечове, които стигаха до коленете им — тежки кавалерийски оръжия, създадени за посичане. Каракорум имаше собствена леярна, пред чиито пещи оръжейниците се потяха денем и нощем. Не беше тайна, че Монгке се готви за война веднага след като изколи и последните поддръжници и приятели на Гуюк.

Поддръжници и приятели на съпруга ѝ. Огул не чувстваше нищо в този ден, сякаш имаше някаква защитна обвивка около сърцето си. Беше изгубила твърде много за твърде малко време и все още бе замаяна от всичко случило се. Не можеше да понесе погледа на старата си прислужница Баярмаа, вързана с десетки други, очакващи в мрачно мълчание Монгке да заповяда смъртта им.

Орлокът като че ли не бързаше. Беше солидна фигура в центъра на останалите, почти един път и половина по-широкоплещест от най-едрия воин в свитата си. Въпреки масивното си тяло той се движеше с лекота като човек, уверен в силата си и все още достатъчно млад, за да ѝ се наслаждава. Огул стоеше и мечтаеше да го види как рухва мъртъв пред всички, но това си бяха само мечти. Монгке не обръщаше внимание на окаяното положение на скупчените пленници. Пред очите

й той прие чаша айраг от един слуга, като се смееше с приятелите си. Някак това, че изобщо не го беше грижа за участието им и в последния им ден, я жегна повече от всичко. Огул видя как един от вързаните изпусна мехура си. Гамашите му потъмняха от тънката струйка урина, която се събра на локвичка в краката му. Човекът като че ли не забеляза, погледът му вече беше изцъклен. Огул се извърна, мъчейки се самата тя да събере кураж. Единственото, от което имаше да се бои този мъж, беше ножът. За нея краят щеше да е бавен.

Това, че Монгке се бе съгласил, че жената на един хан е от владетелско потекло, никак не ѝ помагаше. Погледна към тъмния канал, прокопан от Угедай, и потръпна отново. Усещаше напъна да изпразни собствения си мехур, макар да се бе постарала да не пие тази сутрин. Лицето и ръцете ѝ бяха ледени; кръвта се бе отдръпнала от тях, а сърцето ѝ биеше бясно. Въпреки това Огул се потеше и дрехата на подмишниците ѝ вече беше мокра. Съсредоточи се върху малките промени в тялото си, докато чакаше, правейки отчаяни опити да се разсее.

Монгке допи айрага си и подхвърли чашата на слугата. Кимна на един от офицерите си и онзи изрева заповед да се строят. Всички мъже застанаха мирно, дори някои от пленниците се поизпънаха, доколкото позволяваха въжетата им. Огул поклати глава, докато гледаше горките глупаци. Нима очакваха да впечатлят палачите си и да получат милост? Такава нямаше да има.

Яо Шъ също бе тук и на Огул ѝ се стори, че долавя огромното напрежение у стареца. Беше чула, че съветникът не е присъствал на първите екзекуции, като се оправдавал с разклатено здраве. С тънкия си усет към жестокостта Монгке бе доловил неудобството му. Сега Яо Шъ играеше роля във всички смъртни наказания. Огул се заслуша в списъка и гледаше тъжно как всеки пленник вдига леко глава, когато чуе името си.

След безкрайното чакане процедурата изведнъж започна неочаквано бързо. Пленниците бяха повалени на колене, от групата на Монгке излезе един много млад воин и извади дългия си меч. Огул знаеше, че младежът е спечелил честта като награда за някаква проява пред Монгке. Много от воините желаеха тази задача, ако още не са окървавили мечовете си в битка. Тя си припомни, че Чингис бе избил

десетки хиляди в някакъв чуждоземен град, само за да накара хората си да свикнат с реалността на убиването.

Не слушаше Яо Шъ, който с несигурен глас четеше обвиненията от свитъка пред себе си. Палачът зае позиция над първата коленичила фигура, твърдо решен да изнесе добро представление пред Монгке.

Когато избиването започна, Огул се извърна към реката, като се мъчеше да не обръща внимание на одобрителните викове и смеха от групата на Монгке. Баярмаа беше четвърта в редицата и Огул се насили да гледа, когато дойде нейният ред. Престъплението ѝ бе единствено връзката ѝ с Огул Хаймиш, беше обвинена, че е покварила съпругата на хана с черната си магия.

Баярмаа не беше свела глава или изпънала шия и палачът ѝ заговори грубо. Тя не му обърна внимание, а се обърна към Огул. Двете се спогледаха и Баярмаа се усмихна, преди да бъде убита с два удара.

Огул отново се загледа към тъмните води, докато всичко не свърши. Когато и последният от групата беше мъртъв, тя се обърна и видя младия воин да оглежда оръжието си с изумена физиономия. Несъмнено се беше нацърбило от досега с костите. Монгке излезе напред, потупа го по гърба и пхна в ръката му чаша айраг, докато Огул наблюдаваше с мрачна омраза. Когато орлокът я погледна, сърцето ѝ се сви от паника и изтръпналите ѝ ръце стиснаха въжето.

Яо Шъ изрече името ѝ. Този път гласът му определено трепереше и дори Монгке го погледна намръщено. Чингис беше постановил народът му никога да не пролива кръвта на владетеля си, а обратното изпълваше Огул с ужас.

— Огул Хаймиш, която опозори името на хана с магьосничество и отвратителни действия, дори с... убийството на собственото си дете.

Ръцете ѝ се свиха в юмруци при тези думи и тя затърси сили в себе си, за да се задържи на крака.

Когато приключи с четенето на обвиненията, Яо Шъ попита дали някой няма да се застъпи за нея. Миризмата на кръв изпълваше въздуха и никой не помръдна. Монгке кимна на воините от двете ѝ страни.

Огул се тресеше, докато я вдигаха и полагаха върху дебел килим от плът. Усети как мускулите на краката ѝ се свиват неконтролируемо. Тялото ѝ искаше да избяга, но не можеше. Яо Шъ неочаквано започна

да припява пресекливо молитва за нея. Монгке го изгледа свирепо, но старецът не млъкна.

Воините я увиха в килима и мухлясалата тъкан се притисна в лицето ѝ и напълни дробовите ѝ с прах. Паниката я изпълни и тя извика, но викът ѝ бе приглушен от килима. Усети придърпването, докато стягаха вързопа с кожени ремъци и закопчаваха катарамите. Нямаше да вика за помощ пред Монгке, но не успя да сдържи ужасения стон, който се изтръгна от гърдите ѝ като от попаднало в капан животно. Остана неподвижна сякаш цяла вечност. Чуваше ударите на сърцето си в гърдите и ушите си, подобно на барабан. Изведнъж се задвижи и започна бавно да се върти, докато я търкаляха към канала.

Ледената вода я обгърна и тя започна диво да се съпротивлява, навсякъде около нея изригнаха сребърни мехури. Навитият килим потъна бързо. Огул задържа дъха си колкото можеше повече.

Сорхатани лежеше под съвсем тънка завивка, макар че нощта беше студена. Кублай бе коленичил до нея и когато пое ръката ѝ, едва не се дръпна рязко назад от горещината ѝ. Треската беше прогорила пътя си през Каракорум и всеки ден съобщаваха за все по-малко случаи. Всяко лято беше една и съща. Няколко дузини или стотици умираха от някаква болест. Най-често жертвите бяха оцелелите от предишния мор, които още бяха слаби и мършави.

Кублай усети как сълзите опариха очите му, когато майка му се закашля — отначало слабо, а после все по-силно, докато не започна да се дави, гърбът ѝ се изви в дъга и мускулите ѝ се стегнаха под кожата. Изчака я, докато не успя да си поеме треперливо въздух. Изглеждаше смутена, че я вижда в такова окаяно състояние, и му се усмихна немощно. Очите ѝ бяха като стъклени от треската.

— Продължавай — рече тя.

— Яо Шъ се е заключил в покоите си. Никога не съм го виждал толкова разстроен. Смъртта не беше добра.

— Не съществува подобно нещо — изхриптя Сорхатани. — Смъртта никога не е добра, Кублай. Единственото, което можем да направим, е да не ѝ обръщаме внимание, докато не ѝ дойде времето.

Усилието ѝ да говори беше огромно и той се опита да я спре, но тя махна с ръка на възраженията му.

— Хората са толкова добри в това, Кублай. Живеят със съзнанието, че ще умрат, но колкото и пъти да го казват, не вярват на думите си. Мислят, че смъртта някак ще ги подмине, че ще живеят вечно и никога няма да остареят.

Закашля се отново. Кублай трепна и я зачака търпеливо да се успокои и да си поеме дъх.

— Дори сега очаквам да... живея, Кублай. Виж само каква глупава старица съм.

— Нито си глупава, нито си стара — тихо рече той. — И все още имам нужда от теб. Какво ще правя без нашите разговори?

Видя я да се усмихва отново, но кожата ѝ се набръчка като стар плат.

— Не смятам... да се събера с баща ти тази вечер. Бих искала да кажа на Монгке какво мисля за смъртните му списъци.

Изражението на Кублай се вкисна.

— Доколкото чувам, здравата е впечатлил принцовете и военачалниците. Те са от онези, които се възхищават на касапницата. Казват, че бил новият Чингис, майко.

— Може би... е — каза тя и се задави.

Кублай ѝ подаде чаша ябълков сок и тя отпи със затворени очи.

— Можеше да прогони Огул Хаймиш и старата ѝ прислужница — каза Кублай. Беше изучавал живота на дядо си Чингис и подозираше, че майка му е права, но това не премахваше горчилката му. Брат му си бе спечелил слава на безмилостен човек със смъртта на по-малко от сто души. И това определено не го zlepоставяше пред народа. Хората гледаха на него като на човек, който ще положи началото на нова епоха на завоевания и разширяване. Въпреки всичките си опасения и лична неприязън Кублай чувстваше, че може би са прави.

— Той ще стане хан, Кублай. Не бива да поставяш делата му под въпрос. Той не е Гуюк, не го забравяй. Монгке е силен.

— И тъп — промърмори синът ѝ.

Майка му се разсмя и последвалият пристъп на кашлица беше най-лошият. Продължи ужасно дълго и когато тя избърса уста с

чаршафа, Кублай видя кърваво петънце по тъканта. Не можеше да откъсне очи от него.

Когато пристъпът отмина, Сорхатани поклати глава.

— Не е глупак, Кублай — едва чуто прошепна тя. — Разбира нещата далеч по-добре, отколкото предполагаш. Безчислените воители на хана не могат отново да станат пастири. Той вече е яхнал тигъра, синко. И не смее да слезе от него.

Кублай се намръщи. Беше раздразнен, че майка му сякаш подкрепяше Монгке във всичко. Искаше да сподели гнева си с нея, а не да чува извинения за действията на брат си. Преди обаче да заговори отново, изведнъж разбра. Сорхатани му беше майка и приятел едновременно, но никога не можеше да погледне ясно на синовете си. Това беше сляпо място за нея. С тъга си даде сметка, че единственото, което може да постигне, е да я нарани. Затова предпочете да си затвори устата, въпреки всичките си аргументи, и да запази мълчание.

— Ще си помисля — рече той. — А сега оздравявай, майко. Несъмнено ще искаш да си тук и да видиш как Монгке става хан.

Тя кимна едва-едва и той избърса потта от лицето й, след което я остави.

Тялото на Гуюк бе изгорено на погребална клада извън Каракорум и дните на траур достигнаха кулминацията си. Дори в прохладното мазе на двореца трупът бе започнал да се разлага и около кладата се носеше задушлива миризма на благовонни масла. Монгке гледаше как съоръжението се срутва в себе си и пламъците изригват към небето. Естествено, половината народ беше пиан, под предлог че бди да види как духът на хана се преселва в отвъдния свят. Хиляди отиваха със залитане до кладата и ръсеха айраг в огъня или го пръскаха от устата си. Не един и двама приближаваха прекалено близо и се дърпаха с писъци, когато дрехите им се подпалваха и се налагаше да ги гасят. В здрача нощни пеперуди и насекоми цвърчаха в огъня, привлечени от светлината на града и герите. Монгке си помисли за момичетата, слугите и воините, които бяха погребани с Чингис. Усмихна се при мисълта, че в смъртта му за Гуюк ще се грижат единствено мухите.

Когато огромната клада се превърна в тлееща купчина, все още по-висока от човешки бой, Монгке изпрати да повикат братята му. Кублай, Хулегу и Арик-Боке го последваха на крачка отзад по негова заповед и малката група тръгна обратно през притихналия град, оставяйки народа да продължи гуляя си. След тази нощ щяха да се народят деца. Мъже и жени щяха да загинат в пиански сбивания, но такъв бе редът на нещата — животът и смъртта се преплитаха и вървяха вечно заедно. И това беше добре.

Градът изглеждаше пуст. Почти несъзнателно, Монгке и Кублай водеха групата — пълни противоположности като физика и външен вид. Зад тях Хулегу имаше широкото чело и масивното телосложение на Монгке, докато Арик-Боке беше най-дребният, а погледът му се стрелкаше от човек на човек, докато вървеше. Стар белег обезобразяваше най-малкия брат — дебела линия през лицето, която варираше на цвят от тъмнорозово до жълто. Една злополука преди години го беше оставила със счупен нос и се чуваше как диша през устата, докато вървяха. Всеки би познал, че са братя, но в малката група се долавяше повече напрежение, отколкото приятелство. Всички мълчаха и чакаха да видят какво е замислил Монгке за тях.

Кублай усещаше напрежението повече от другите. Само той беше отказал да изостави дзинските си навици — от косата до дрехите от фина коприна. Беше истински малък бунт, но Монгке бе избрал засега да не повдига въпроса.

Нощните стражи пазеха пред двореца под светлината на фенерите. Когато групата приближи, застинаха неподвижно като статуи. Монгке бе толкова потънал в мисли, че сякаш не ги забеляза. Пресече енергично външния двор и Арик-Боке трябваше да подтичва, за да не изостане от другите, докато вървяха през коридорите към залата за аудиенции.

До обкованите с полирана мед врати имаше още стражи. По блестящата мед нямаше нито едно зелено петно, а във въздуха се носеше силната миризма на вакса за под. Монгке може и да не беше все още хан, но заповедите му бяха закон в града и всички работеха здравата.

Кублай гледеше със скрито раздражение как брат му влезе и прекоси помещението, махна кърпата от една кана с вино и си наля чаша, която пресуши с няколко бързи глътки. Нямаше къде да се седне.

Залата беше почти празна, ако не се брои дългата маса, покрита с безразборно пръснати свитьци и карти, някои от които съшити с пъстроцветни конци. Блясавият трон на Гуюк и Угедай беше изчезнал и несъмнено щеше да остане в някой склад през следващите сто години.

— Пийте, ако искате — каза Монгке.

Хулегу и Арик-Боке се присъединиха към него на масата, а Кублай остана сам и зачака да чуе защо са тук. Отговорът не закъсня.

— През пролетта ще бъда хан — каза Монгке. Тонът му не бе тържествуващ, той само съобщаваше простия факт. — Аз съм орлок на войската и внук на Чингис. Байдур няма да оспори избора ми, а Бату ми писа, че имам подкрепата му.

Замълча, когато Кублай леко пристъпи от крак на крак. Двамата най-важни принцове бяха получили огромни земи по силата на завещанието на Угедай. Нямахше да предизвикат брат му. Въпреки че мислеше мудро, Монгке се бе издигнал над всички тях. Приемаше положението си като нещо естествено, но истината беше, че той бе единственият, когото туманите биха приели.

— Значи ще бъдеш хан, братко — рече Кублай, приемайки неговото заключение. — Баща ни би се гордял да види един от синовете си издигнат толкова високо.

Монгке впери поглед в него, търсейки някаква подигравка. Не откри и изсумтя, доволен от господстващата си роля.

— Въпреки това няма да ви изоставя — каза той на братята си. Кублай забеляза, че се обръща към Хулегу и Арик-Боке, но все пак кимна, докато Монгке продължаваше: — Ще се издигнете с мен, както би желал баща ни. Тази вечер ще обсъдим бъдещето на нашето семейство.

Кублай се съмняваше, че ще има истинско обсъждане. Монгке бе уверен в новата си роля, раздаваше мъдрост като баща на децата си, а не като брат. Тупна Хулегу по рамото и Кублай си помисли колко си приличат двамата. Макар Монгке да бе малко по-широк в раменете, Хулегу имаше същите студени очи като неговите.

— Няма да чакам пролетта, за да започна настъпление — каза Монгке. — Светът чака твърде дълго смъртта на един слаб хан. Враговете ни натрупаха сили, докато никой не ги стискаше за гърлото

или не опираше нож във вратовете им. Време е да им напомним кои са господарите им.

Хулегу изсумтя одобрително, пресуши поредната чаша червено вино и млясна с устни. Монгке го гледаше доволно. Явно виждаше у него същите качества, които бе забелязал и Кублай.

— Хулегу, написах заповед да поемеш командването на войската на Байдур на запад, с още три тумана от Каракорум. Направих те орлок на сто хиляди воини и ти давам трима от най-добрите си хора — Байджу, Илугей и Китбука.

За най-голямо смущение на Кублай Хулегу направо коленичи и сведе глава.

— Благодаря, братко — каза той и се изправи. — Това е огромна чест.

— Ще опустошаваш земите на юг и запад, като използваш за център Самарканд. Байдур няма да се противопостави на заповедта ми. Довърши делото, започнато от дядо ни, Хулегу. Стигни по-далеч и от него. Целта ми е да си създадеш свое ханство, пълно с богатства.

Монгке подаде на Хулегу свитък и загледа как брат му развива карта на района, копирана с голямо старание и белязана с извитите заврънкулки и точки от нечия отдавна изсъхнала персийска ръка. Кублай я загледа като омагьосан и приближи въпреки волята си. Библиотеката на Каракорум пазеше много чудеса, които още не бе виждал.

Хулегу разстла картата на масата и я задържа развита с чаши по краищата. С блеснали очи заразглежда изобразените земи. Монгке го потупа по гърба, наведе се и посочи със свободната си ръка.

— Най-големият град е тук, братко, на брега на реката Тигър. Самият Чингис никога не е стигал толкова далеч. Това е центърът на вярата, която наричат ислям. Ще го завладееш за мен и ще го направиш сърце на новото си ханство.

— Ще бъде направено, братко — отвърна шашардисаният Хулегу.

Монгке видя ликуването му, усмихна се и напълни отново чашата му.

— Потомците на Толуй дойдоха на власт — рече той, хвърляйки поглед към Кублай. — Няма да позволим да я изпуснем, не и сега. Пътят, започнат от Чингис, ще бъде продължен от семейството ни.

Това трябва да е съдба, братя. Баща ни даде живота си за един хан, майка ни удържа града и родината обединена, когато всичко можеше да бъде унищожено.

Очите му блестяха, изпълнени с видения за бъдещето.

— Всичко досега е било подготовка за този момент. Четирима братя в една стая, а светът ни очаква като сладка девица.

Кублай гледаше мълчаливо как Хулегу и Арик-Боке се ухилват, увлечени от помпозните думи на Монгке. Не се чувстваше удобно да остане настрана от тях и импулсивно взе последната останала чаша, посегна да си сипе вино. По-младите братя му направиха място да вземе каната, а Монгке леко се намръщи. Докато отпиваше, Кублай видя със свито сърце как Арик-Боке направо трепери от очакване да чуе какво му е отредено. Белегът му бе потъмнял още повече и беше станал почти червен.

Монгке избра този момент да стисне ръката на най-младия брат.

— Арик, говорих с майка ни и тя се съгласи с мен.

Кублай рязко вдигна глава. Не мислеше, че Сорхатани е била достатъчно добре, за да обсъжда каквото и да било. Монгке продължи, без да забелязва подозренията му.

— Двамата с нея се съгласихме да наследиш ханството в родината без самия Каракорум, който ще остане собственост на хана. Не искам това разяждано от болести място, но казват, че се е превърнало в символ за народа. Останалото е твое и ще го управляваш от мое име.

Арик-Боке едва не разля виното си, докато също коленичеше и свеждаше предано глава. Когато се изправи, Монгке го хвана за тила и го разтърси приятелски.

— Тези земи бяха на баща ни, Арик, а преди него са принадлежали на Чингис. Грижи се за тях. Направи ги зелени, напълни ги със стада.

— Ще го сторя, братко, кълна се — отвърна Арик-Боке. Само с няколко думи беше получил невъобразимо богатство. Очакваха го безброй стада и милиони коне, наред с изключително висок пост в държавата. Монгке го беше направил владетел само за миг.

— Ще говоря допълнително с вас утре — продължи Монгке. — Елате сутринта и ще ви кажа всичко, което съм замислил.

Обърна се към Кублай и по-младите братя замръзнаха, долавяйки напрежението, което винаги бе съществувало между двамата. Монгке беше до мозъка на костите си монголски воин в разцвета на силите си. Кублай беше по-висок, а дзинската му роба рязко контрастираше с всичко наоколо.

— Хулегу, Арик, сега ни оставете — тихо рече Монгке. — Искam да поговоря насаме с брат ни.

Нито един от двамата не погледна към Кублай, докато излизаха. Вървяха с пружинираща стъпка, внезапно окрилени от възможността да осъществят най-големите си амбиции. Кублай почти завиждаше на увереността им и на лекотата, с която бяха получили всичко.

Когато останаха сами, Монгке внимателно напълни чашите и му подаде едната.

— А с теб какво да правя, братко?

— Изглежда, че си решил всичко. Защо просто не ми кажеш?

— През целия си живот почти не си напускал града, Кублай. Докато яздех със Субодай на запад, ти беше тук и си играеше с книги и пера. Докато превземах Киев, ти се учеше да се обличаш като дзинска жена и да се къпеш два пъти дневно.

Монгке се наведе към брат си, подуши и се намръщи на деликатния аромат около Кублай.

— Може би някой пост в градската библиотека ще бъде подходящ за човек с твоите... вкусове.

Кублай се вцепени. Много добре знаеше, че брат му нарочно го дразни, но въпреки това усети как бузите му пламват от оскърблението.

— Няма нищо срамно в учението — процеди той през зъби. — Щом ти ще си хан, може би наистина ще бъда най-щастлив тук, в града.

Монгке отпи замислено от виното си, макар Кублай да подозираше, че е взел решение много преди срещата. Брат му не беше особено интелигентен, но пък за сметка на това бе старателен и търпелив. Тези качества можеха да послужат на човек почти колкото острия ум.

— Въпреки всичко обещах на баща ни, че ще се грижа за семейството, братко. Съмнявам се да е искал от мен да те оставя сред прашни свитъци и с изцапани с мастило пръсти.

Кублай се застави да не поглежда ръцете си, макар да знаеше, че това е вярно.

— Той искаше синовете му да бъдат воини, Кублай, а не дзински писари.

Въпреки волята си, Кублай не се сдържа.

— Когато бяхме малки, братко, самият Чингис каза на хората си да идват при мен, когато имат проблем. Каза им, че мога да виждам и през най-гъстия храсталак. Да не би да ме питаш какво искам от теб?

Монгке бавно се усмихна.

— Не, Кублай. Казвам ти какво искам аз. Хулегу ще разруши твърдините на исляма, Арик-Боке ще се грижи за благоденствието на родината. Имам сто други маши в огъня, братко, чак до Корио. Всеки ден посрещам пратеници и посланици от десетина малки държави. Аз съм бъдещият хан, сърцето на народа. Ти обаче трябва да тръгнеш по друг път, който Угедай и Чингис оставиха недовършен.

Умът му моментално направи заключението и Кублай преглътна с мъка.

— Сун — промърмори той.

— Сун, Кублай. Десетки градове, милиони селяни. Това ще бъде делото на живота ти. От мое име ще довършиш онова, което започна Чингис.

— И как искаш да изпълня тази твоя голяма мечта? — тихо попита Кублай, като скри нервността си с голяма глътка вино.

— Чингис започна завладяването на Дзин с района Си Ся. Съветниците ми са открили друга порта към Сун. Искam да поведеш войската покрай югозападната граница, Кублай, в района Юнан. Там има само един град, макар да е в състояние да свика армия, равна на моята. Въпреки това мисля, че задачата не е чак толкова трудна дори за човек, който не е цапал още ръцете си с кръв.

Усмихна се на снизходителната си подигравка.

— Искam да станеш внука, когото искаше Чингис, Кублай. Монголски завоевател. Открих, че имам средството и волята да променя живота ти. Закълни ми се днес и ще ти дам да поведеш туманите. Ще те превърна в ужаса на сунския двор, в име, което няма да посмеят да изрекат на глас.

Кублай пресуши чашата си и потръпна, а кожата на ръцете му настръхна. Трябваше да изкаже първото си подозрение, в противен

случай то щеше да го тормози до края на живота му.

— Да не очакваш да бъда убит, братко, като ме изпращаш срещу подобен враг? Това ли е замисълът ти?

— Още ли търсиш игри и заговори? — със смях отвърна Монгке. — Май Йо Шъ те е държал твърде дълго под крилото си, братко. Понякога нещата са прости, каквито и трябва да бъдат. Наред с теб бих изгубил ценни оръдия и най-добрите си военачалници. Нима бих пратил Уриан-Хадай на смърт? Успокой се, братко. След няколко месеца ще стана хан. Имаш ли представа какво означава това за мен? Спомням си Чингис. Да стоя на неговото място е... повече, отколкото мога да обясня. Не ми е нужно да играя игри или да кроя сложни схеми. Сун вече нахлува в територията на Дзин, при това не само на един фронт. Ако не отговоря бързо със сила, постепенно ще си върнат завладяното от Чингис. Това е единственият ми замисъл, братко. Единствената ми цел.

Кублай видя простата истина в погледа на Монгке и кимна. В момент на откровение осъзна, че брат му се мъчи да отговаря на ролята, която си беше спечелил. Един хан се нуждае от широта на погледа, да може да се издигне над дребните кавги на семейства и народ. Монгке се мъчеше да прави точно това. Беше впечатляващо и Кублай с усилие се отърси от съмненията си.

— Каква клетва искаш? — попита накрая той.

Монгке го гледаше внимателно, скрил добре чувствата си.

— Закълни ми се, че ще изоставиш дзинските навици, че по време на кампанията ще се обличаш и държиш като монголски воин, че ще се обучаващ с меч и лъка всяка сутрин, докато не останеш без сили. Закълни се, че няма да прочетеш нито една учена книга по време на похода, нито една, и ще ти дам войската още днес. Ще ти дам Уриан-Хадай, но командването ще бъде твое.

За момент устните му се свиха присмехулно.

— Ако това е твърде много за теб, можеш да се върнеш в библиотеките тук, да гледаш как годините отминават и непрекъснато да се питаш какъв ли си можел да станеш, какво ли си могъл да направиш с живота си.

Мислите на Кублай препускаха. Монгке се опитваше да бъде хан. Изглежда смяташе, че може да наложи подобна промяна и у брат си. Почти се умиляваше да види този едър здравеняк така искрен и

добросърдечен. Помисли си за Яо Шъ и мирните години, които бе прекарал в Каракорум. Обичаше тишината на библиотеката, величието на проникновението. Част от него обаче винаги бе мечтала да води мъже в битка. Кръвта на баща му течеше в жилите му точно така, както и в жилите на Монгке.

— Обеща на Хулегу ханство, ако превземе Багдад — каза Кублай след размисъл, който сякаш бе продължил цяла вечност.

Монгке се изсмя и смехът му отекна в залата. Беше започнал да се тревожи, че ученият му брат ще откаже. Чувстваше се почти опиянен от способността си да прозре бъдещето, докато посягаше към купчината карти и документи.

Пръстът му спря върху огромните земи на Северен Китай.

— Тук има два района, братко. Нан-чин и Чин-чао. Мога да ги дам. Избери си някой от тях и ще бъде твой, с моята благословия. Ще имаш залог в дзинските земи, свое собствено владение. Ако се согласиш, ще можеш да го посетиш. Преди да ти обещаая повече, нека видя дали можеш да печелиш битки за мен.

Усмивката му остана, когато видя как Кублай изучава като омагьосан картите.

— Разбрахме ли се?

— Дай ми Яо Шъ като мой съветник и се споразумяваме — каза Кублай, оставяйки думите да излязат от устата му, преди да се е разкъсал в избора си. Има моменти, когато решението трябва да се вземе бързо и част от него бе изпълнена със същото вълнение и радостна възбуда, които бе видял у по-младите си братя.

— Имаш го — незабавно отвърна Монгке. — Бащата небе ми е свидетел, можеш да вземеш всички останали в Каракорум дзински книжници, стига да кажеш „да“! Ще видя как семейството ми се издига, Кублай. Светът ще запомни имената ни, кълна се.

Кублай се взираше внимателно в картите. Нан-чин се намираше близо до Жълтата река и той си спомни, че равнината често бива заливана. Районът бе многолюден и Монгке със сигурност очакваше, че ще избере него. Чин-чао беше южно от Йенкин, на границата на основната монголска територия. Там бяха отбелязани само две градчета. Прииска му се Яо Шъ да беше тук, за да каже мнението си.

— С твое позволение, ще взема Чин-чао — най-сетне каза той.

— Това ли? Не е достатъчно. Ще ти дам още... — пръстът на Монгке запълзя по картата — Хуай-мън. Владения с такива размери са почти ханство, братко. И ще има още, ако постигнеш успехи. Не можеш да кажеш, че не съм щедър.

— Даваш ми повече, отколкото очаквах — съвсем честно рече Кублай. — Добре, братко. Имаш клетвата ми. Ще се опитам да бъда онзи, който искаш да съм.

Протегна ръка и Монгке я стисна с гордост и задоволство. И двамата останаха изненадани от силата на другия.

През пролетта народът се събра в равнината Аврага, дълбоко в родината на прадедите. Най-старите мъже и жени още помнеха времето, когато Чингис бе обединил племената тук, бе сменил отделните им знамена само с един прът избелени конски опашки. Равнината беше огромна и почти плоска, виждаше се на много мили във всяка посока. През едната ѝ част минаваше поток и Монгке се погрижи да пие от водата там, където бе стоял Чингис преди толкова много години.

Бату беше оставил руските си владения, за да дойде с почетната си стража. Удивително приличаше на баща си Джучи. Беше видимо потресен да намери Сорхатани така съсипана и отслабнала, раздирана от кашлица, която се влошаваше с всеки ден. Треската ѝ идваше на вълни и понякога Кублай вярваше, че майка му се е вкопчила в живота само за да види как Монгке става хан.

От запад дойде Байдур, синът на Чагатай. Богатството му беше очевидно в златотканите му дрехи и прекрасните коне на хилядата му гвардейци. Като хан на родината, Арик-Боке беше уредил всичко, така че се събраха в рамките на два месеца. Един по един принцовете и военачалниците идваха и се установяваха на лагер, докато огромната равнина не почерня от хора и животни. Християнски монаси пристигнаха чак от Рим и Франция, принцовете на Корио изминаха хиляди мили да почетат мъжа, който щеше да ги управлява. Докато не дойде и последният, множеството търгуваше, разменяше стоки и коне и сключваше сделки, които щяха да направят едни богати, а други бедни за поколения напред. Айраг и вино се лееха на воля, десетки хиляди животни бяха заклани, за да послужат за храна.

Когато моментът настъпи, Монгке излезе пред множеството, всички коленичиха пред него и изрекоха клетвите си. Никой не го предизвика. Той беше внук на Чингис хан и бе доказал кръвната си линия, правото си да управлява. Горчивите години на управлението на Гуюк категорично останаха в миналото. Кублай коленичи с останалите, като си мислеше за войската, която трябваше да поведе към земите на Сун. Запита се дали Монгке наистина разбира предизвикателството, което му беше наложил. Кублай беше прекарал по-голямата част от живота си в града. Бе наточил ума си с великите философии на Лао Дзъ, Конфуций и Буда, но всичко това беше минало. Когато сред възторжения рев Монгке стана хан, Кублай потръпна, като си казваше, че това е тръпка от очакване, а не от страх.

ВТОРА ЧАСТ

*Златото се изпитва с огън, а силният мъж
— с неприятел.*

Сенека

13.

Сюлейман беше стар, но планините и пустините бяха калили плътта му, жилите и тесните мускули изпъкваха под кожата. Караше шейсетата си година, но волята му оставаше силна и твърда като диамант заради живота, който бе водил. Когато заговори, в гласа му се долавяше лек упрек:

— Не попитах това, Хасан, нали? Попитах дали знаеш кой е откраднал храната от кухнята, а не дали ти си го направил.

Видимо разтрепераният Хасан измънка нещо неразбираемо. Беше коленичил на каменния под пред големия стол на Сюлейман. Господарят му бе облечен в тежка роба, която го пазеше от студа преди зазоряване, докато Хасан беше само по мърлява ленена туника. Намираха се в сянката на планината и помещението виждаше слънчева светлина единствено следобед. Дотогава можеше да се използва като зимник, в който да държат месо, за да не се развали.

— Ела по-близо, Хасан — каза Сюлейман, като се подсмиваше. Изчака го да се затътри на колене до подножието на стола и рязко замахна с ръка, като го зашлеви с опакото на дланта си. Хасан се претърколи, сви крака и скри глава в ръцете си. От носа му потече кръв и той мълчаливо впери ужасен поглед в лъщящите капки. Сюлейман гледаше как младият мъж вдига пръст и размазва кръвта си на червена линия по камъка. Очите на Хасан се напълниха със сълзи и Сюлейман се изсмя на глас.

— Няколко откраднати сладкиша, Хасан. Заслужаваха ли си?

Хасан замръзна. Не беше сигурен дали въпросът не крие някакъв капан. Кимна бавно и Сюлейман цъкна с език.

— Искан ми се всички да бяха толкова лоши лъжци като теб, Хасан. Светът щеше да бъде далеч по-безинтересен, но пък много проблеми просто биха изчезнали. Има ли нещо в тая твоя глава, което да разбере, че не бива да крадеш от мен? Че винаги научавам и те наказвам? А ти продължаваш да го правиш. Дай ми пръчката, Хасан.

Младежът погледна окаяно господаря си. Поклати глава, но беше научил, че ако откаже, само ще си изпати още повече. Надигна се

неумело под развеселения поглед на Сюлейман и пресече ледената стая, а насиненото му тяло протестираше. Малко бяха дните, в които не ядеше бой. Не разбираше защо господарят го наказва. Искаше му се да беше устоял на меденките, но ароматът им го бе докарал почти до лудост. През годините Сюлейман му беше избил твърде много зъби, за да яде, без да го боли, а меденките бяха меки, топяха се на езика и от вкуса им почти изпадаше в екстаз.

Сюлейман потупа младежа по ръката, когато той му даде пръчката. Беше бастун с тежест на края и скрит кинжал в дръжката, напълно подходящ във всяко отношение за онзи, който водеше клана на хашишините в Аламут. Видя, че Хасан плаче, и го прегърна през раменете с тънката си ръка, докато се изправяше.

— Тихо, момко. От пръчката ли се боиш? — с мек тон попита той.

Хасан кимна окаяно.

— Разбирам. Не искаш да бъдеш удрян. Но ако не го направя, ще откраднеш отново, нали?

Хасан погледна неразбиращо стареца с неговите жестоки черни очи и мършащо лице. Беше по-млад и по-едър от Сюлейман, раменете му бяха заякнали от безкрайния труд в градините. Сигурно щеше да бъде и по-висок, ако изправеше гръб. Но въпреки това трепна уплашено, когато старецът го целуна по бузата.

— По-добре да приемеш наказанието си като добро момче. Можеш ли да го направиш заради мен? Можеш ли да бъдеш храбър?

Хасан сведе глава и от очите му потекоха сълзи.

— Точно така. Кучета, момчета и жени, Хасан. Всички те трябва да ядат бой, иначе се разглезват.

Сюлейман внезапно замахна и стовари бастуна върху главата му. Младежът извика и падна назад, а старецът го приближи, сипейки удари отгоре му. В отчаянието си Хасан прикри лице и Сюлейман незабавно го удари в гърдите с кокалестия си юмрук, точно над стомаха, под гръдния кош. Хасан се преве с тих стон на пода, като се мъчеше да си поеме въздух.

Сюлейман го гледаше с обич, изненадан, че леко се е задъхал. Старостта беше същинско проклятие. Сигурно щеше да продължи да наказва слабоумния, ако синът му не бе избрал точно този момент да

изкачи шумно стълбите до стаята. Рух ал Дин влезе, като едва удостои с поглед Хасан.

— Изпратиха отговор, татко.

Сюлейман се вкисна от тези думи и се изпъна замислен, като бършеше с палец петънце кръв от бастуна.

— И какво казват, синко? Или ще ме оставиш да чакам?

Рух се изчерви.

— Върнаха нашия човек жив и здрав, но съобщението им е да изоставим крепостта.

Сюлейман направи знак на Хасан да стане, за да му даде бастуна да го прибере. Беше странно, но понякога предпочиташе компанията на слабоумния пред тази на сина си, сякаш беше любимата му хрътка. Може би защото Хасан никога не можеше да го разочарова, тъй като Сюлейман очакваше толкова малко от него.

— И нищо друго? — попита той. — Никакви преговори, никакви контрапредложения? Нима онзи хански брат, онзи Хулегу, не ми дава нищо за страданията, които понасям?

— Нищо, татко. Съжалявам.

Сюлейман не изруга, нито реагира по някакъв друг начин. Разглеждаше подобни прояви като абсолютно безсмислени, даже лошо — като предимство за врага. Дори когато се сгорещяваше от побоите над Хасан, успяваше да говори спокойно и мило. Докато мислеше, чу далечния звън на порцеланови чаши от виещата се стълба на кулата. Усмихна се, предвкусвайки удоволствието.

— Почти е време за сутрешния ми чай, Рух. Ще останеш ли с мен?

— Разбира се, татко — отвърна Рух. Не беше чул пристигането на жената и погледът му се стрелна изненадано към нея, докато тя влизаше с тежкия поднос. Понякога дарбите на баща му сякаш се доближаваха до свръхестественото. Несъмнено знаеше за всичко ставащо в крепостта, от най-незначителния слух до уменията и обучението на всеки от хората му.

Хасан се обърна бързо, когато чу стъпките ѝ. Камеела означаваше „най-съвършена“ на арабски и тя бе прекрасна, както предполагаше името ѝ, с черна коса и гладка мургава кожа. Бедрата ѝ се поклащаха, докато вървеше, и Хасан не можеше да свали очи от тях.

Сюлейман тихо се засмя при вида на омагьосания младеж. Преди две години му бе хрумнало да му я даде за съпруга. Голямо удоволствие му достави объркването и ужасът, когато слабоумният разбра за подаръка. Хасан не беше докосвал жена дотогава и представляваше невероятно забавна гледка. Ако Сюлейман владееше нещо до съвършенство, то бе да открива слабите места у хората. Хасан можеше да бъде накаран да направи каквото и да било от страх, че Камеела ще пострада. Понякога Сюлейман използваше болката му с почти художествено майсторство, а слабоумният играеше ролята на платното. Записваше много от онова, което ставаше помежду им, за наизидание и обучение на бъдещите майстори на Ордена. Подобни подробни описания бяха рядкост и той бе доволен, че допринася за световното познание.

Камеела му поднесе чая, без нито веднъж да погледне към съпруга си. Сюлейман следеше с наслада начина, по който тя се контролираше. Едно куче може да бъде научено само на прости номера, но хората бяха забележително изкусни и сложни. Знаеше, че тя не смее да обърне внимание на Хасан в негово присъствие. Неведнъж Сюлейман го беше пребивал до кръв в краката ѝ само заради една дума или усмивка. Знаеше, че глупакът ще се влюби в прекрасната млада жена, но чудото бе, че тя също изглеждаше привързана към него. Сюлейман обгърна чашата с кокалестите си ръце и погледна към устието, докато вдишваше деликатния аромат. Де да можеше да принуди монголските военачалници да танцуват със същата лекота, с която караше слугите си.

Докато Камеела се покланяше, той се пресегна и прокара бавно пръст по челюстта ѝ.

— Много си красива — каза.

— Оказваш ми голяма чест, господарю — отвърна тя, без да вдига глава.

— Да — каза той. Оголи жълтите си зъби в усмивка и пресуши чая си. — Вземи Хасан със себе си, цвете мое. Трябва да говоря със сина си.

Камеела се поклони на заповедта и Сюлейман се загледа как Хасан се тътри след нея с треперещи ръце. Изкушаваше се да ги извика отново и се канеше да го направи, но Рух ал Дин заговори, преди да успее. В очите на сина му се четеше раздразнение.

— Шират може да бъде разрушен като доказателство за решимостта ни. Крепостта е несигурна, пълна е с гущери и напукани камъни. Ако я разрушим показно, това може да ни спечели най-малко още година. Може би дотогава монголските войски ще продължат нататък.

Сюлейман изгледа сина си и за пореден път му се прииска да беше създал по-интелигентен потомък. Години наред се бе надявал на наследник, който да прилича на него, но тези надежди и мечти отдавна се бяха превърнали в прах.

— Не умилюстивяваш тигъра, като го храниш със собствената си плът — озъби се той. Хасан и Камеела бяха успели да се измъкнат и Сюлейман беше гневен, че Рух е прекъснал удоволствието му. — Ако е писано подобна мерзост да бъде моето завещание, той трябва да го изкопчи от нас. Трябва да разберем какво иска онзи военачалник и да се молим да не е като дядо си Чингис. Мисля, че не е. Такива хора са рядкост.

— Не разбирам — рече Рух.

— Не разбираш, защото си слаб човек и лаком, поради което имаш шкембе и трябва да идеш при докторите ми да изгорят брадавиците от мъжеството ти.

Млъкна за момент и зачака дали синът му ще се осмели да отвърне на обидите. Рух ал Дин остана мълчалив и Сюлейман изсумтя подигравателно, след което продължи:

— Когато Чингис дойде в дома на баща ми, той желаше единствено унищожение. Хана изобщо не го бе грижа за богатства и разчиташе на себе си за власт и титли. Бъди благодарен, че светът не е видял твърде много подобни мъже, синко! За останалите винаги ще се намери нещо. Предложил си на този Хулегу мир и той е отказал. Сега му предложи злато и виж какво ще каже.

— Колко да му отнеса? — попита Рух.

Баща му въздъхна.

— Нито една жълтица. Ако се върнеш при него с товари скъпоценности, ще се запита колко ли сме задържали за себе си. Това само ще го настърви още повече да види крепостта ни превзета. Дори Чингис вземаше данък от градовете, защото онези около него се радват на блясъка на скъпите метали и рубините. Предложи... точно

половината от всичко в съкровищницата, така че да можем да удвоим предложението, ако откаже.

— Нима си готов да му дадеш всичко? — изуми се Рух.

Баща му го зашлеви жестоко през лицето и той падна, шокиран и с пламнала буза. Когато продължи да говори, гласът на Сюлейман беше абсолютно спокоен:

— Каква утеха ще бъде да имаш злато в кесията си, ако Аламут и Шират ги няма? Никой по целия свят не смее да ни заплашва освен тези. Монголите не бива да идват тук, синко. Никоя крепост не може да устои вечно, дори Аламут. Ще му предложа и дрехите на гърба си, ако има и най-малка възможност това да го накара да ни остави на мира. Вероятно може да бъде купен със злато. Ще разберем.

— А после? Ако откаже, тогава какво? — попита Рух. Бузата му още гореше от удара.

— Откаже ли златото, ще превърнем в развалини Шират, който някога беше една от перлите ни. Знаеш ли, че съм роден там, синко? Но въпреки това ще го жертвам, ако това ще спаси останалото.

Поклати глава с уморен цинизъм.

— Ако монголският принц настоява за повече, няма да имам друг избор, освен да пратя най-добрите ни хора да отровят храната и виното му, да поразят офицерите му и да го убият в съня му. Опитах се да избегна подобно проклятие, синко. Не искам да вбесявам този разрушител на градове, този касапин на жени и деца.

Сюлейман стисна юмруци за миг. Баща му беше изпратил хора срещу великия хан и те се бяха провалили. Резултатът бе вихър от унищожение, който остави градове в руини и пося смърт из целия район. Там, откъдето бе минал Чингис, и до днес оставаше пустиня.

— Ако не ни даде друга възможност, ще отнема живота му. Човекът, който заплашва съществуването ни, не е по-велик от пастирите, грижещи се за стадата ми. Всички са смъртни.

Хулегу гледаше труповете, които се поклащаха леко на вятъра. Монгке би се гордял с него, сигурен беше. Не беше показал милост, докато се движеше на юг и запад от Самарканд. Мълвата, че има нов хан и че трябва да се боят от него, вече се бе разнесла. Хулегу разбираше задачата си и с удоволствие правеше всичко, за да спечели

одобрението на по-големия си брат. Само девет младежи бяха останали от градчето, след като воините му изклаха всичко живо. Реката течеше червена и влачеше труповете по течението си. Хулегу се наслади на гледката, представяше си как водата ще тече червена още стотици мили и ще всее страх у онези, които я видят. Пред него вече нямаше да има затворени порти.

Беше изгорил три града и дузина градчета по пътя си на запад, като убиваше малцина, но оставяше жителите им разорени и гладни, отнемаше им и последното парче хляб и кана олио или сол. Не знаеше името на укрепеното селище, чиито жители се опитаха да се съпротивляват, залостиха портата с желязно резе и се изпокриха по мазетата, докато войниците им държаха стените.

Градчето падна само за един ден. Макар да нямаше толкова оръдия, колкото Монгке бе дал на Кублай, Хулегу все пак разполагаше с достатъчно. Неговите осемдесет бяха подредени в редица и полираните им каменни гюлета разбиха портата на втория залп, но Хулегу не спря, за да нападне. Вместо това заповяда стрелбата да продължи, превръщайки камъните в чакъл, а защитниците летяха във въздуха сред кървави пръски. Туманите гледаха безстрастно и чакаха заповедите му.

Само мисълта, че не бива да пропилява оскъдните запаси барут, го накара да спре канонадата. Наслаждаваше се на гръмовната буря, която можеше да вдигне само с едно махване на ръка. Беше опияняващо да каже „Падни!“ и градската стена да рухне пред очите му. Вечерта изпрати хората си, които се надбягваха кой ще стигне пръв до града, за да граби.

Младите жени бяха изнасилени и навързани на ридаещи групи, готови за залозите и пазарлъците, които щяха да последват. Децата и старците бяха убивани на място. Смачканите мъже не бяха нужни никому. Златните и сребърните предмети бяха изнесени от всяка къща и натрупани на централния площад, за да бъдат претеглени и оценени. Хулегу имаше ковачници. Предпочиташе да разтопява скъпите метали, за да премахне допълнителните сплави, които изплаваха над по-тежкото злато. Работата се ръководеше от персийски майстори, които предаваха на огъня древните предмети. Беше им позволено да задържат една хилядна от всичко събрано и да го делят помежду си. Вече бяха станали богати и Хулегу бе принуден да изсече стотици

дървета и да чака изработването на нови каруци, на които да товарят награбеното.

Много от защитниците бяха паднали със стените, кашляха и се давеха, покрити с прах. Някои се опитаха да се предадат, но към тях Хулегу изпитваше единствено презрение. Загледа се с удоволствие в люлеещите се тела. Не ги беше обесил за врата, за да умрат бързо. Неколцина бяха провесени за краката, но повечето бяха окачени с въжета под мишниците и им бяха разрязали коремите, за да умрат от загуба на кръв. Оставаха живи дълго време и виковете им се носеха по хълмовете.

Когато градчето бе предадено на огъня, Хулегу направи знак на Илугей да среже въжетата на пленниците. Всички те бяха мъже, които се бяха сражавали храбро и бяха заловени. За селище с население десет хиляди души бяха нищожно малко на брой, но Хулегу изпитваше известно уважение към тях. Гледаше ги сурово и мълчаливо как се изправят и разтриват китките си. Двама от деветимата хлипаха, а останалите се взираха в него с мълчалив ужас и безсилна ярост. Гледката му действа като глътка хубаво вино и го накара да се чувства силен.

Не говореше местния език, така че думите му трябваше да се превеждат от един от алхимиците, мюсюлманин с тюрбан на главата на име Абу Карим.

— Ще ви дам коне — каза Хулегу. — Ще тръгнете пред воините ми, пред каруците и оръдията. Препуснете на запад и на юг и кажете на всички, че идвам. Кажете на всеки срещнат, че трябва да отвори вратите си за мен, че трябва да ми даде жените, дъщерите и богатствата си, които ще бъдат мои. Така може да запази живота си. Кажете им, че ако някой град, село или дори една къща залости вратите си за мен, ще унищожа всички, докато самата земя не запищи от болка.

Обърна им гръб, без да чака преводачът да приключи. Багдад се намираше на югозапад и тамошният халиф му беше отправил шумни заплахи и лъжи. На север пък го привличаха твърдините на хашишините. Хулегу изсумтя раздражено, разпънат между две изкушения.

14.

Кублай виждаше множеството около себе си, от копаещите отходните ями до воините, които водеха конете си, и жените при огньовете, приготвящи храна за съпрузите и синовете си. Никога не беше познавал живота на чергарско племе, но нещо в него намираше покой в простотата му. Загледан в далечината, отново се зачуди на народа, който бе повел на юг. В колоната, яздеща към границата със Сун, сигурно имаше половин милион души. Не беше сигурен дори за броя им.

Изпъна гръб с тих стон, докато жена му и синът му приготвяха гера. Не че малкият Джъндзин беше от особена полза, забеляза той. Заповедта на Монгке не се отнасяше за семейството му и осемгодишното момче още носеше дзинска копринена туника и гамаши, както и чифт меки ботуши от овча кожа. Черната му плитка се мяташе напред-назад при всяко движение. Кублай се опита да не се разсмее, когато видя как детето отмъкна шепя димящо месо от купчината, която Чаби пхаше в хлебни джобове. Беше се извърнала само за момент, но малкият имаше бързи ръце. Джъндзин беше напълнил бузите си, преди тя да се обърне. За лош късмет — а може би не — точно тогава майка му реши да го попита нещо. Чаби обожаваше и глезеше първородния си син, но това не означаваше, че инстинктите ѝ са притъпени. Докато Джъндзин се мъчеше да отговори с пълна с горещо месо уста, тя го смуши в корема и той изплю храната, като се кискаше.

Кублай се усмихна. Още се изненадваше на силата на чувствата си, когато погледне към семейството си. Не само момчето го изпълваше с радост; времето със семейството изведнъж му бе помогнало да разбере собствените си родители. Баща му бе дал живота си, за да спаси хана, и Кублай най-сетне оцени мащаба на тази жертва. Толуй го бе направил заради народа със съзнанието, че никога вече няма да види синовете или жена си. По някакъв странен начин това беше дълг, който всички те трябваше да платят, съзнавайки, че както и да изживеят живота си, няма да могат да бъдат равни на баща си в

последното му дело. Кублай усещаше, че Монгке се мъчи от същия товар. По-големият му брат се опитваше да бъде съизмерим с един идеал, но никога нямаше да познае покой и винаги щеше да търси одобрението на мъртвия им баща.

Монгке поне не се бе поскъпил на хора и продоволствие. С Уриан-Хадай като орлок и Баяр като старши военачалник, Кублай замина с двеста оръдия и хиляди каруци, пълни с барут и оборудване, скрито под тежък насмолен брезент. Имаше екип от деветдесет и четирима мъже и жени, които помагаша във воденето на придвижващия се народ. Докато стоеше умислен, Кублай виждаше някои от тях наблизо. Щом се нахранеше, те идваха при него с вестите, оплакванията и проблемите на множеството. Въздъхна при мисълта за това, но тези задачи бяха негова работа — засега. Всяка вечер заспиваше като пребит, но въпреки това се събуждаше преди изгрев и се упражняваше с меч и лъка. Когато бронята започна да му се струва лека, той дори си представи как благодари на Монгке за промените, които му беше наложил. Ханът знаеше по-добре от брат си какво е да си воин. За съжаление това бе единственото, което знаеше.

Подмишницата го засърбя и Кублай пъкна пръст под железните люспи да се почеше, като изсумтя от малкото удоволствие. Животът бе хубав. Беше видял дзинските си владения и във въображението му от черната земя бързо израстваха зелени стръкове. Само забиването на няколко оцветени пръта в меката почва беше отбелязало цяла нова епоха в живота му. Яо Шъ бе уредил хиляди парцели да бъдат дадени под наем, който трябваше да се плати с първата реколта. Ако дзинските селяни се трудеха усърдно, две пети от добивите им щяха да бъдат за Кублай и парите от тях щяха да отидат за строителството на град на север.

Тази мечта си заслужаваше, тъй като не се свеждаше само до морето воини и коне, което се простираше чак до хоризонта. Макар да бе просто един огромен квадрат, очертан в тревата, хората му вече бяха започнали да го наричат Шан-ду, или Горната столица. Онези, които не говореха дзински, го наричаха Санаду. Прошепна тихо думата.

С въздишка Чаби избърса челото си с длан и каза на Джъндзин да внесе подноса за печката. Устата на Кублай се напълни със слюнка. Напоследък все беше гладен. Жена му стана и се протегна. Той я

погледна и погледите им се срещнаха, обединени в умората. Мечтите за дворци изчезнаха и стомахът му изкурка.

— Донесе ли ми мях вино? — попита.

— Разбира се — отвърна тя. — Макар да се надявам да не го изпразниш отново целия и утре да ми се оплакваш, че главата ти ще се пръсне. Не очаквай съчувствие от мен.

— Никога не се оплаквам! — засегна се Кублай. — В това отношение си мълча като камък.

— Значи тази сутрин в гера се е препъвал друг мъж? Който ругаеше и настояваше да узнае кой му е откраднал шапката? Мислех си, че си ти. Всъщност надявам се да си бил ти, защото беше неудържим през нощта, който и да си бил.

— Сънувала си, жено.

Тя му се ухили, отметна назад дългата си черна коса и бързо започна да я сплита. Кублай се зазяпа нарочно в гърдите ѝ, които се полюшваха под дрехата. Тя изсумтя.

— До вратата има кофа вода. Измий се, дърт пръч такъв. И стига си мечтал, че яденето ще изстине. Знам, че така или иначе ще се оплакваш, но няма да ти обърна внимание.

Тя влезе вътре и Кублай я чу как гълчи Джъндзин, че е отмъкнал още един джоб. Изкиска се тихо. Когато бе потеглил от Каракорум, нямаше представа колко време ще му е нужно да стигне до земите на Сун. Бяха изминали почти две години, откакто Монгке бе станал хан, а Кублай бе прекарал едната от тях само в пътуване, като ден след ден се придвижваше с огромното си войнство на юг. Туманите бяха тръгнали със семействата си и сред тях не се усещаше нетърпение. Не беше нужно да спират, за да преживяват. За тях пътуването беше част от живота, също както и достигането на целта. Вечер воините си играеха с децата си, пееха, залагаха, любеха се, грижеха се за животните и вършеха хиляди други дребни неща, които можеха да вършат където и да е. За човек, прекарал по-голямата част от живота си в Каракорум, всичко това беше нещо ново и странно.

Кублай спазваше клетвата си към Монгке и не беше развил нито един свитък, откакто напусна града. Отначало му беше ужасно трудно и спеше лошо, сънуваше стари текстове. По границите на Сун имаше много останки от онази древна култура. Вече бяха минали през стотици малки градчета и села и той не можеше да се сдържи да не

отмъква книгите, които му попадаха. Растящата му колекция пътуваше с него и мисълта за нея го тормозеше непрекъснато.

Яо Шъ му беше предложил да му чете вечер. Макар да бе гузен, че заобикаля клетвата си, Кублай не можеше да отрече, че това му донесе известно успокоение. Синът му Джъндзин като че ли харесваше монотонния глас и оставаше до късно, вместо да заспи, като се вслушваше във всяка дума. Умът на Кублай беше страдал като пустиня по време на суша и новите идеи се изливаха в него и го съживяваха.

Тялото му също се беше стегнало през месеците пътуване. Ожулванията от седлото се бяха превърнали в болезнен спомен. Подобно на опитните воители, той вече си имаше тъмножълт мазол на кръста с ширината на мъжка длан. Посегна да го почеше и се намръщи, когато усети, че е хлъзгав от потта, която сякаш си оставаше по кожата му, независимо колко често се къпеше. Монгке поне не можеше да възрази на стремежа му да се поддържа чист. Макар да носеше броня, Кублай страдаше по-малко от обриви и загниване на кожата, отколкото хората си. През влажното лято миризмата на развалено месо беше по-силна дори от вонята на мокра вълна и коне. На Кублай все още му липсваха прохладните дзински дрехи, които бе обикнал така много.

Орлокът му бе издигнал гера си недалеч от неговия. Той имаше три жени и множество слуги, които се грижеха за всяка негова нужда. Кублай примижа и видя Уриан-Хадай, който бе застанал над един от тях и му обясняваше как най-добре се шие седло. Гърбът на орлока беше прав като стрела, както винаги. Кублай тихо изсумтя. Вече беше решил, че Уриан-Хадай е човек на Монгке, очите на хана по време на експедицията. Орлокът беше опитен офицер, от онези, които със сигурност можеха да впечатлят брат му. Дори беше наранил нарочно бузите си в миналото, за да не му расте брада. Неравните розови белези недвусмислено показваха, че е поставил дълга пред себе си, макар Кублай да виждаше в това извратена суетност.

Уриан-Хадай като че ли усети погледа му и рязко се обърна към него. Хванат в крачка, Кублай вдигна ръка за поздрав, но орлокът се престори, че не го забелязва, и се обърна към гера си, към собствения си малък свят в лагера. Кублай подозираше, че мъжът вижда в него само някакъв учен, облечен във власт от брат си, без да я е заслужил.

На ежедневните им срещи долавяше леката му ирония, докато излагаше стратегиите си. Двамата не се харесваха особено, но това нямаше значение, стига Уриан-Хадай да продължава да се подчинява. Кублай отново се прозя. Надушваше храната и устата му копнееше за вино, което да заглуши мислите му. То бе единственото средство да отпусне ума си, да престане да разнищва всяка идея и от остатъците ѝ да съшива нови. Огледа се за последен път и си каза, че може да се отпусне. Част от напрежението в раменете и гърба му изчезна, докато се вмъкваше в гера, за да попадне в засадата на Джъндзин, който го бе дебнал търпеливо.

Туманите никога не бяха съвсем сами, докато пътуваха на юг. Подобно огромно и бавно множество не бе в състояние да изненада Сун. Из околните хълмове неизменно се спотайваха съгледвачи. Вестите пътуваха по-бързо от тях. Последните села, на които се натъкваха, бяха изоставени, понякога по пътя виждаха странни знаци, нанесени с кръв. Кублай се запита дали жителите не са били изклани, за да не помагат на врага. Не би го учудило. Макар да обичаше културата на дзинците, той не хранеше илюзии относно тяхната жестокост или армиите, срещу които щяха да се изправят неговите хора. Сун го превъзхождаше стотици пъти. Имаше укрепени градове, оръдия и огнемети, добра стомана, арбалети и отлична дисциплина. Докато яздеше в тръс, Кублай изброяваше силните и слабите страни на враговете, както бе правил хиляди пъти досега. Силните им страни бяха застрашителни и невъзможни. Единствената им слабост, за която можеше да се сети, бе малобройната им конница и че избираха командирите по произход или след писмен изпит в градовете. В сравнение с хора като Уриан-Хадай и Баяр, Кублай се надяваше, че сунските генерали ще изглеждат като хилави книжници. А той можеше да бие някакви си книжници.

С периферното си зрение забеляза как един съгледвач препуска към Уриан-Хадай да докладва. Продължи да гледа напред, макар сърцето му да се разтуптя от нетърпение. Бяха минали дни, откакто монголската колона бе прекосила границата на Сун и бе продължила на изток. Каквото и да правеха през месеците на приближаването му, сунските армии вече трябваше да отговорят. Очакваше сблъсък. Беше

премислил най-подробно построяването и бойните планове, но всичко това можеше да се промени, когато най-сетне срещнат неприятеля. Кублай се усмихна, когато се сети за една книга. Нямаше нужда да я чете отново, за да си припомни всеки ред. Беше наизустил труда на Сун Дзъ преди много години. Не пропускаше иронията, че книгата за изкуството на войната е дело на дзински генерал. Враговете му я познаваха толкова добре, колкото и той.

Уриан-Хадай бавно го приближи, като нарочно не бързаше, макар че хиляди очи го следяха с интерес. Стигна до Кублай и сведе официално глава.

— Врагът е излязъл, господарю — каза той отсечено и сухо, сякаш обсъждаше дажбите храна. — Заели са позиция от другата страна на някаква река, на двайсетина мили на югоизток. Съгледвачите съобщават за двестахилядна пехота и около десет хиляди конници.

Нарочно говореше с безразличие, но Кублай усети как потта опари струпеите по подмишниците му. Числото бе ужасяващо. Дори Чингис не се беше изправял срещу толкова многоброен враг, може би с изключение на Гърлото на язовеца, далеч на север.

— Ще позволиш ли, господарю? — каза Уриан-Хадай в проточилото се мълчание.

Кублай му кимна да продължи, като потисна раздражението си от надутия тон на орлока.

— Биха могли да ни атакуват, след като прекосим реката, но тъй като тя е все още помежду ни, предлагам да продължим нататък. Можем да ги принудим да изоставят капаните и рововете, които са изкопали. Юнанският град Та-ли е само на сто мили на юг. Ако се насочим към него, няма да имат друг избор, освен да ни последват.

Уриан-Хадай зачака търпеливо, докато Кублай размишляваше. Орлокът не бе възразявал на непрекъснатото му месене по въпросите за продоволствието и строя. Подобни неща можеха да се очакват от един новак. Битките обаче бяха отговорност на орлока. Самият Монгке го бе подчертал недвусмислено, преди да напуснат Каракорум.

— Грижи се за него — бе казал ханът. — Не позволявай помалкият ми брат да бъде убит, докато витае някъде.

Двамата стари бойни другари си бяха разменили многозначителни усмивки и Уриан-Хадай потегли. Сега времето беше

дошло и той бе готов да поведе Кублай през първото му изпитание на бойното поле.

Докато чакаше, орлокът разтърка белезите по бузите си. Имаше няколко упорити кичура, които някак бяха оцелели през годините стъргане. Така и не беше решил дали да се пореже отново, или просто да изскубе проклетите косми, когато пораснат достатъчно. Докато Кублай размишляваше, Уриан-Хадай нави един дълъг косъм около пръста си и рязко го дръпна.

— Трябва да прекосим Чън-ша Чан — внезапно рече Кублай. Беше начертал карти в ума си, които бяха почти свършени.

Уриан-Хадай примигна изненадано и Кублай кимна. Беше взел решение.

— Това е името на реката, за която спомена, орлок. Намира се между нас и града, който ми бе казано да превзема. Трябва да я пресечем в някой момент. Те познават терена, поради което са се събрали от другата страна. Готови са да се защитават навсякъде, където решим да пресечем. Ако намерим брод, ще ни избият във водата, а после ще се нахвърлят върху онова, което остане от нас.

Уриан-Хадай поклати глава, мъчейки се да намери правилните думи, с които да убеди учената глава, която почти не бе напускала Каракорум през живота си.

— Господарю, те вече имат всички предимства. Не можем да им позволим да изберат и бойното поле, защото рискуваме да бъдем унищожени. Нека ги прилъжа да ни преследват трийсетина мили покрай брега. Ще пратя съгледвачи да търсят места за прекосяване. Не може да има само един брод. После стрелците ни ще прикриват прекосяващите и ще им излезем в гръб.

Кублай усещаше натиска на Уриан-Хадай, желанието му да го накара да отстъпи. Намеренията на орлока бяха твърде очебийни и това го раздразни.

— Както казваш, орлок, те са избрали позициите си внимателно. Ще очакват от нас да се втурнем през реката като диваците, за каквито ни смятат, и да измрем като мухи.

Внезапно се сети за начин да прекара бързо хората си и се усмихна.

— Не. Ще ги посрещнем тук, орлок. Ще ги изненадаме.

Уриан-Хадай изгуби дар слово за момент.

— Господарю, трябва да възразя на решението ти. Аз...

— Изпрати ми генерал Баяр. Ти се върни при туманите.

Орлокът моментално сведе глава и всички признаци на гняв угаснаха като пламък на свещ.

— Твоя воля, господарю.

Отдалечи се още по-сковано, отколкото беше дошъл. Кублай се загледа кисело след него. Не след дълго мястото на орлока зае Баяр. Изглеждаше разтревожен. Беше сравнително млад за високия си пост, в началото на трийсетте. За разлика от Уриан-Хадай лицето му беше гладко, ако не се брои черният кичур на брадичката му. От тялото му се носеше силна воня на гнило. Кублай отдавна беше свикнал с нея и прие поздрава му. Не беше в настроение да разсейва опасенията на Баяр.

— Имам задача за теб, генерале. Заповядвам ти да я изпълниш без оплаквания и възражения, разбираш ли?

— Да, господарю — отвърна Баяр.

— Когато бях момче, четох как воините на Чингис пресекли река със сал от овчи кожи. Чувал ли си за подобно нещо?

Баяр поклати глава и леко се изчерви.

— Не мога да чета, господарю.

— Няма значение. Спомням си всичко. Трябва да заколиш около шестстотин овце за това, което съм намислил. Гледай да им прережеш вратовете високо, така че кожата да остане незасегната, когато се одере. Вълната трябва да бъде остригана, предполагам. Работата е деликатна, Баяр, така че я дай на внимателни мъже и жени под твое командване.

Баяр го погледна неразбиращо и Кублай въздъхна.

— Няма лошо да знаеш малко история, генерале. Не бива всяко поколение да открива отново нещо, което е вече открито. Не и когато черната работа вече е свършена. Идеята е да се зашият дупките в кожата, като се остави само онази при врата. Силни мъже ще надуят кожата и ще запечатат отворите с катран или смола. Разбираш ли? Сложи на огъня казани и с двете вещества. Не зная кое ще свърши по-добра работа. Когато се надуят, кожата ще се носят по водата, генерале. Ако ги свържеш с леки пръти, ще получиш сал, способен да носи много мъже едновременно.

Замълча, докато пресмяташе. Това бе едно от нещата, които винаги правеше бързо.

— С три сала, или хиляда и осемстотин кожи, би трябвало да прекараме... две хиляди воини едновременно през реката. За половин ден можем да разположим около двайсет хиляди мъже на другия бряг. Да приемем, че другата половина отиде за прекарването на конете, като саловете ги водят. Да, с въжета на шиите им, за да могат да плуват против течението. Общо един ден, ако няма спънки. Колко време ще ти трябва да приготвиш саловете?

Очите на Баяр се разшириха, когато видя, че погледът на принца вече не е зареян нанякъде, а се е съсредоточил върху него.

— Два дни, господарю — с пресилена увереност отвърна той. Трябваше да впечатли човека, който го командваше. Уриан-Хадай вече бе изгубил репутацията си. Баяр не искаше и той да си спечели неодобрението на брата на самия хан.

Кублай кимна замислено.

— Добре тогава. Това е единствената ти задача, докато не приключиш. Давам ти два дни, генерале. А сега заповядай колоната да спре. Изпрати съгледвачи обратно в района, където чака врагът. Искам да знам всяка подробност за реката — течение, брегове, терен. Всичко, до най-дребния детайл. Да докладват след вечеря.

— Да, господарю.

Баяр преглътна нервно, след като бе освободен. Никога не беше чувал овчи кожи да се използват по такъв начин. Щеше да му е нужна помощ и предположи, че е най-добре да не се обръща към Уриан-Хадай. Когато роговете изсвириха и туманите започнаха да се спешават и да се грижат за конете, Баяр видя каруцата, в която пътуваше Яо Шъ, главният съветник на Кублай. Старият дзински монах вероятно разбираше от разни неща като салове, Баяр бе почти сигурен в това.

Когато слънцето изгря на следващия ден, Баяр вече се беше изгубил в предизвикателството. Първите надути кожи бяха приготвени предишната вечер и откарани с кон до близката река. С голяма тържественост те бяха пуснати във водата, яхнати от доброволци. Двамата мъже потънаха, преди да стигнат средата, и трябваше да ги

изтеглят с въжетата, привързани на кръста им. Изглеждаше невъзможно, но според Йо Шъ със сигурност е било правено, но в по-малък мащаб. Опитаха да натрият кожата с масло след остригването на вълната, после ги надуха и запечатаха бързо, преди да ги оставят да изсъхнат. Когато се върна на брега, Баяр мълчаливо се помоли на майката земя. Беше заложил на натриването с масло и бе натоварил със задачата хиляди семейства. Ако и това не свършеше работа, нямаше да влезе в срока, който сам си беше определил. Застанал в сутрешния сумрак, Баяр погледна към Йо Шъ, черпейки увереност от спокойствието му. Двамата стояха един до друг, докато двама воители се завързаха с въже и легнаха върху кожата, за да се оттласнат от брега. Не можеха да плуват и се чувстваха ужасно неудобно, докато гребяха в тъмната вода.

В средата течението беше силно и държащите въжетата бяха помъкнати надолу по течението заедно с воитите върху кожата. Въпреки това двамата продължиха напред и Баяр нададе радостен вик, когато видя един от тях да се изправя и да вдига ръка от отсрещните плитчини, преди да яхне кожата и да поеме обратно. Върнаха се много по-бързо, подпомагани от ръцете, дърпащи въжетата.

Баяр тупна Йо Шъ по гърба и усети костите под пъстрата му роба.

— Това ще свърши работа — каза генералът, опитвайки се да скрие облекчението си.

Уриан-Хадай не беше тук. Орлокът бе решил да не забележи внезапната трескава дейност, обхванала лагера. Докато семействата обработваха кожата, мажеха и шиеха всеотдайно, орлокът изведе мъжете си да се упражняват в стрелба с лъковете и оръдията, за да подобрят скоростта си. На Баяр не му пукаше. Намери работата за завладяваща и вечерта на втория ден отиде при гера, издигнат за Кублай, като едва сдържаше усмивката си, докато влизаше.

— Готово е, господарю — с гордост докладва той.

За негово облекчение, Кублай се усмихна в отговор на явното му задоволство.

— Никога не съм се съмнявал в това, генерале.

15.

Хулегу не изпитваше жегата и жаждата, докато яздеше на север. Основната част от войската му бе продължила без него, готова да обсади Багдад. Центърът на исляма беше могъщ град на река Тигър и Хулегу знаеше, че няма да падне бързо. Решението бе трудно, но беше решил, че отклонението до твърдината Аламут ще бъде бърз удар, не по-обременителен от смазването на главата на змия, преди да се захванеш за истинска работа. Вместо това му се наложи да изтърпи тежък преход от стотици мили през най-враждебната територия, която бе виждал. Слънцето подхранваше кипящия гняв, който сякаш се трупаше в него от седмици. Той заслони очи и се загледа нагоре към планините. Видя сняг на върха, известен като Соломоновия трон. Някъде из тези затънтени чукари се намираше най-яката крепост на хашишините исмаилити.

Последните градчета и села отдавна бяха зад гърба им. Воините му яздеха през изпепелена равнина, по камънаци и сипеи, от които много коне окуцяха. Нямаше пасища и Хулегу беше изгубил време, за да набави зърно и вода за хората и животните. Първоначално на север пое три тумана, но той беше изпратил единия към Багдад, а другият бе натоварен да осигурява вода, когато се сблъска с пустинния терен. Хулегу нямаше желание да вижда как най-добрите му коне умират от жажда. Трудностите обаче не можеха да го спрат. Ако не друго, те само засилиха увереността му. Никоя голяма цел не се постига лесно, казваше си той. Страданието я прави ценна.

В миналото Чингис се бе заклел да унищожи култа на хашишините. Великият хан може би дори беше смятал, че е успял, но те бяха оцелели като бурени между камъните. Докато поглеждаше към единствения си туман, Хулегу се изправи в седлото и гордостта му бе очевидна за всички. Беше израснал с разказите за Чингис. Да се изправи срещу един от старите врагове му доставяше повече от задоволство. Щеше да заповяда скъпоценната им крепост да бъде разрушена и почернелите ѝ от пушека камъни да се изтъркалят в долините. Закле се, че само змии и гущери щяха да пълзят там, където

бяха стъпвали хашишини. Монгке нямаше да се сърди за изгубеното време, сигурен бе Хулегу. Багдад нямаше да падне през следващия сезон. Имаше време да довърши личния въпрос между семейството си и мюсюлманите, обитаващи Аламут.

Трима водачи от последното градче, през което минаха, водеха тумана през равнината. Бяха принудени да съдействат с нож на гърлото. Хулегу имаше съгледвачи и шпиони из района, но никой от тях не успя да открие точното местоположение на крепостта. Дори писмата, които бе разменил с хашишините, получаваше от видни търговци в градовете, предаваха ги техни вестоносци. Най-изчерпателната информация му посочваше само една планинска верига и нищо повече. Дори това му беше струвало цяло състояние в сребро и цял ден изтезания на човек, предаден от приятелите си. Нямаше значение. Хулегу винаги беше знаел, че ще дойде в района да ги преследва. Разпитваше непрекъснато водачите, но те само спореха помежду си на арабски, свиваха рамене и сочеха към планината. От много време не бе виждал друга жива душа, когато съгледвачите му се върнаха в галоп с покрити с пяна коне.

Хулегу се намръщи, когато ги съзря да се насочват към него пред редиците на туманите. Още отдалеч видя напрегнатата им стойка в седлата и се застави да надене студената физиономия.

— Господарю, отпред има хора — каза първият съгледвач. Докосна с дясната си ръка челото, устните и сърцето си в знак на почит. — На дванайсет мили или малко повече. Видях само осем коня и копринен навес, така че приближих, докато другарят ми остана извън обсега им, готов да препусне обратно.

— Разговаря ли с тях? — попита Хулегу. Потта се стичаше по гърба му под бронята и настроението му се подобри при мисълта, че сигурно е близо, щом в подножието на планината го очакват непознати.

Съгледвачът кимна.

— Водачът им каза, че се наричал Рух ал Дин, господарю. Твърди, че имал властта да говори от името на исмаилитите. Каза ми да ти предам, че е приготвил прохладна шатра и напитки за теб, господарю.

Хулегу смръщи чело и се замисли. Нямаше особено желание да сяда с мъже, чиято основна работа бе свързана със смъртта. И

определено нямаше да яде или пие с тях. Но в същото време не искаше да позволява войните му да видят, че се бои да го направи.

— Кажи му, че идвам — рече той.

Съгледвачът препусна пред редиците за нов кон, а Хулегу извика генерал Илугей и му кимна, докато той приближаваше.

— Подготвили са място за среща, генерале. Искam да го обградиш, за да са наясно с последствията от евентуално предателство. Аз ще вляза, но ако не изляза, искам да ги унищожиш. Ако падна, Илугей, ще оставиш белег в историята им, който да напомня за ужасната им грешка. Разбра ли ме? Не за мен, а за онези, които ще дойдат след мен.

Илугей сведе глава.

— Твоя воля, господарю, но те не познават лицето ти. Нека аз отида на твое място и да видя какво са замислили. Ако смятат да убиват, нека аз ги разоблича.

Хулегу се замисли за момент, но накрая поклати глава. Беше усетил червейчето на страха в стомаха си и от това гневът се надигна в него като горещината на деня. Не беше в състояние да спре страха си, но пък можеше да се изправи срещу него.

— Не и този път, Илугей. Те разчитат на страха, който всяват. Той е част от силата им, може би дори нейната основа. Само с няколко смъртни случая на година карат всички други да треперят от ужас. Няма да им дам подобно нещо.

Рух ал Дин седеше в лека роба и отпиваше напитка, изстудена с лед. Ако монголският генерал не пристигнеше скоро, скъпоценният запас, донесен от върховете, щеше съвсем да се разтопи. Погледна към капещия бял блок в дървеното ведро и направи знак да добавят още две парченца в чашата му. Поне можеше да се наслади на лукса, докато чака.

Монголите продължаваха да яздят около малката му група, същинска стена от движещи се мъже и коне. В продължение на половин ден се бяха забавлявали с подигравателни викове, а хората на Рух напълно ги пренебрегваха. Нужно бе време да се разположат десет хиляди войни на позиция и Рух се запита дали ще види брата на хана преди залез. Монголите нямаше да открият скрити сили, макар че

несъмнено бяха пропилили енергията си в претърсване на възвишенията наоколо. За хиляден път прехвърли предложенията, които можеше да направи от името на баща си. Списъкът не беше дълъг. Злато и в краен случай крепост, предложена по такъв начин, сякаш направо му се откъсва от сърцето. Рух се намръщи. Искаше му се баща му да беше тук и да води преговорите. Старецът можеше да продаде собствената си сянка по пладне, но Рух знаеше, че има вероятност да не остане жив до края на срещата. Монголите бяха непредвидими, досущ като гневни деца с мечове. Можеха да се отнесат към него любезно и с почит или просто да му прережат гърлото и да продължат абсолютно безразлично нататък. Въпреки следобедния ветрец и прохладната напитка Рух откри, че все пак се поти. Не знаеше какво да прави, ако предложенията му бъдат отхвърлени. Никой не очакваше монголите да се появят в района — сигурни източници твърдяха, че са се насочили към Багдад, на стотици мили оттук. Дори естествената преграда на сухата равнина изобщо не ги беше забавила и Рух осъзна, че се страхува. Преди залез можеше да се превърне в поредния труп, очакващ да се разпадне на прах.

Отначало не разбра, че Хулегу е дошъл. Рух ал Дин беше свикнал с великолепието на халифите и очакваше поне нещо като кортеж и фанфари. Вместо това един пращен воин сред многото други слезе от коня. Рух го наблюдаваше разсеяно, като не пропусна да забележи невероятно широките му рамене, когато спря да поговори с двама-трима около него. Монголите обичаха борбата, което бе едно от малкото цивилизовани неща у тях. Рух ал Дин се питаше дали братът на хана няма да приеме предизвикателството на едно състезание, когато видя, че мъжът крачи към шатрата. Изправи се, като остави напитката си.

— Салаам алейкум. Добре дошъл. Предполагам, че ти си принц Хулегу, брат на Монгке хан. Аз съм Рух ал Дин, син на Сюлейман ал Дин.

Преводачът преведе арабския на грубия език на военачалника и Хулегу погледна към него. Рух избра този момент да се поклони дълбоко. Баща му беше наредил това, макар той да негодуваше вътрешно. Воинът се взираше хладно в него и Рух видя как погледът му се стрелна към вътрешността на шатрата, отбелязвайки всяка подробност. Хулегу още не беше влязъл на сянка. Стоеше на прага и

гледаше свирепо вътре, докато неговите десет хиляди продължаваха да вдигат ужасна врява около тях. Прахта се виеше във въздуха на струйки, видими на залязващото слънце. Рух се помъчи да запази спокойствие.

— Сигурно си жаден, господарю — продължи той с надеждата, че не прекалява с титли и почести. — Моля, седни на сянка. Хората ми са донесли лед за разхлаждане.

Хулегу изсумтя. Не се доверяваше на мъжа с изпито лице пред него — до такава степен, че не възнамеряваше да разкрие, че разбира езика му. Помисли си за предложението на Илугей да дойде на срещата вместо него и се запита дали непознатият наистина е онзи, за когото се представя. Под натиска на жеста с отворена длан Хулегу се наведе, колкото да влезе вътре. Намръщи се при вида на един стол с гръб към слугите на Рух и излая заповед на хората си. Един монголски офицер нехайно влезе в шатрата след него, излъчвайки заплаха с всяко свое движение. Рух остана неподвижен, докато столът беше замъкнат по килима до копринената стена. Хулегу най-сетне седна, като направи знак на човека си и на прислужника с подноса с високи чаши да се махат.

— Казах ви да разрушите крепостта си — започна той. Беше поставил длани на коленете си и седеше изпънат, готов всеки момент да скочи. — Изпълнено ли е?

Рух прочисти гърлото си и отпи от чашата си, докато преводачът говореше. Не беше свикнал толкова бързо да се стига до същината и това го изнервяше. Беше се надявал да започне преговори, които да продължат цялата нощ и може би през по-голямата част от следващия ден, но изведнъж откри, че бърбори под този жесток поглед и излага забързано част от обещанията, а предупрежденията на баща му се топят като леда в напитката му.

— Беше ми казано, господарю, че ще започнем работа по замъка Шират следващата пролет. До края на следващата година от него няма да е останало нищо и ще можеш да кажеш на твоя хан, че сме се подчинили.

Изчака превода, но след него Хулегу не каза нищо. Рух се помъчи да намери думи, с които да продължи. Баща му бе заръчал да накара монголите да разберат, че са нужни месеци за събарянето на десетките хиляди обработени каменни блокове. Ако приемеха предложението,

работата можеше да се протака и отлага. Щяха да са нужни много енергия и усилия, но разрушаването на замъка щеше да продължи години. Може би дотогава далечният хан щеше да си строши врата или огромната войска на Хулегу да се е насочила към други цели, върху които да излее злобата си.

— Шират е високо в планината, господарю. Не е лесно да се развали нещо, което се е издигало от хилядолетия. Но ние разбираме, че искаш да съобщиш за успеха си на хана, твой брат. Приготвили сме дарове за него, злато и скъпоценности, достатъчни да напълнят цял град.

За първи път видя искрица интерес в очите на Хулегу и това донякъде му вдъхна увереност.

— Покажи ми ги — каза монголът и думите му бяха преведени с един звук от преводача.

— Господарю, не са тук. И ти, и аз отговаряме пред по-могъщи хора. Аз съм просто пратеник на баща си, както и ти говориш от името на твой хан. Беше ми казано да ти предложи четири хиляди пръста злато, както и два сандъка златни динари.

Само изричането на думите беше достатъчно Рух ал Дин да плувне в пот. Сумата беше огромна, достатъчна за основаването на малък град. Монголът просто го гледаше, докато преводачът нареждаше монотонно.

— Приемате ли данъци от съюзниците си? — натисна го Рух.

Хулегу изчака търпеливо края на превода.

— Не. Приемаме данъци от онези, които ни служат — отвърна той. — Ти каза своето, Рух ал Дин. Изрече онова, което ти е било наредено. Сега чуй мен.

Млъкна, докато преводачът навакса, като през цялото време наблюдаваше внимателно Рух.

— Основната ми грижа е центърът на исляма, градът Багдад. Ще превзема това място, разбираш ли?

Рух кимна смутено, когато чу превода.

— В сравнение с него баща ти и вашата секта не означават почти нищо за мен. За честта на дядо ми бих се задоволил да ви видя превърнати на прах, но вие ми предлагате злато и приятелство. Добре тогава, ще приема двойно по-голяма сума в злато и разрушаването на

две от крепостите ви. Ще приема клетва за подчинение към мен и семейството ми.

Изчака отново преводача, за да може да следи реакцията на Рух ал Дин.

— Но няма да ти дам думата си. Както сам каза, и двамата имаме пред кого да отговаряме. Когато се върна при брат си, той ще ме попита дали съм говорил с онзи Сюлейман. Нищо друго няма да свърши работа, разбираш ли? Между семействата ни може да има мир, но само след като съм разговарял със Сюлейман. Отведи ме в Аламут, за да се срещна с него.

Рух се помъчи да не издаде задоволството си. Беше се страхувал, че монголят ще откаже всичко предложено, че може би дори ще стигне дотам да го убие в шатрата. Насред задоволството обаче се промъкна и пипалцето на подозрението. Монголският водач може би виждаше преимущество в това, че ще приближи войската си до древната твърдина. Рух не знаеше дали хората му могат да я открият сами. Помисли си за непристъпната крепост с нейната единствена пътека, виеща се по отвесната скала. Нека дойдат и да зяпат нагоре. Катапултите и оръдията им не можеха да се доберат толкова нависоко. Можеха да си реват и фучат сто години в подножието на върха и никога да не успеят да стигнат до него.

— Ще направя както казваш, господарю. Ще пратя вестonosец и ще бъдеш приет като приятел и съюзник.

Погледът му стана лукав и той поклати печално глава.

— Колкото до златото, едва ли има толкова много в целия свят. Ако приемеш първата част като дар, не се съмнявам, че останалото може да се събира всяка година като данък.

За първи път от началото на срещата Хулегу се усмихна. Младият мъж като че ли още не бе осъзнал, че животът му е в ръцете му.

Сюлейман вдиша дълбоко, наслаждавайки се на аромата на овчатор в кристалния въздух. Мъничката поляна в края на Аламут беше чудо на рядко срещано планиране, свидетелство за уменията и проникателността на предците му. Малки дървета осигуряваха сянка на стадото и Сюлейман често идваше тук, когато искаше да помисли

на спокойствие. Поляната беше колкото малка нива, достатъчна да изхранва дузина овце и шест кози. Бяха тлъсти и вълната им лъщеше на слънцето, а постоянното им блеене бе като мехлем за душата му. Някои приближиха, щом го видяха, спряха наблизко, без да се страхуват, очаквайки да им даде храна. Сюлейман се усмихна и им показва празните си ръце. В сърцето си винаги мислеше за себе си като за пастир — както на животни, така и на хора.

Разходи се по тлъстата почва до отвесната скала в единия край и прокара пръсти по нея. Там имаше малка колиба, пълна с торби храна за зимата и сиви блокове сол за животните. Провери ги внимателно, като гледаше за плесен, която можеше да бъде отровна за безценното му стадо. Известно време бе изцяло погълнат да изнася торбите на светло и да оглежда съдържанието им. На място като това беше трудно да повярва, че е изправен пред пълното унищожение на своя клан.

Трудно е да се пазариш с хора, които сякаш желаят единствено края ти. Сюлейман се надяваше, че синът му няма да се върне с празни ръце, но се съмняваше в това. Монголският първенец щеше да настоява да посети Аламут и щом откриеше пътя през лабиринта долини и пътеки, щеше да обсади крепостта и да ги мори с глад. Сюлейман погледна печално през малкото пасище. Животните нямаше да изхранят дълго време хората му. В Аламут рядко се събираха повече от шейсет или седемдесет души, плюс още толкова слуги. Общността винаги е била малка и не би могла да оцелее без златото, което получаваше за работата си. Не можеше да се съпротивлява със сила на монголите, както не бе в състояние и баща му срещу Чингис. Сюлейман се намръщи, когато осъзна, че е останал без избор. Трима от хората му бяха навън и трябваше да се върнат с пари. Прехвърли наум търговците, които им беше поръчано да убият. Нямаше да чуе за хората си, докато не си свършат работата. Осемнайсет други бяха във върхова форма в крепостта, обучени в методите на безшумното убийство. Изкушаваше се да изпрати всички навън, но те щяха само да си пречат един на друг. Обучението им не ги подготвяше за масирано нападение. Всичко бе съсредоточено върху промъкването и смъртоносния удар от ръка или оръжие. На младини Сюлейман беше загробил богат търговец, като просто бе сложил опиат във виното му, след което затисна устата и носа му, докато спеше. Върху тялото не бяха останали никакви белези и убийството все още се смяташе за почти идеален

пример в занаята. Въздъхна при спомена за по-щастливите времена. Монголите не уважаваха традициите и като че ли изобщо не се бояха от възмездието, което можеше да ги сполети. Неговите хашишини щяха да бъдат изпратени срещу самия хан, може би докато Аламут търпи предстоящата обсада. Сюлейман не се съмняваше, че ханът ще се разгневи, ако изгуби собствения си брат, независимо как ще нагласят да изглежда смъртта му. Старецът пресметна наум необходимото за пътуването време, като се мъчеше да измисли най-добрия начин да се справи и с двамата. Все още се надяваше, че могат да бъдат подкупени или подлъгани, но ролята му като пастир на стадото означаваше, че трябва да вземе предвид всички възможности.

Потънал в мисли, не видя как Хасан излиза от сенките на малката колиба. Гледаше през поляната, заслонил очите си от залязващото слънце. Младият мъж внезапно се хвърли напред и замахна с плоския камък към главата му. Ударът попадна отстрани и Сюлейман извика от изненада и болка. Залитна и почти приклепна, когато зрението му се замъгли. Помисли си, че някакъв камък е паднал от скалите горе, и замаяно опипваше лицето си за кръв, когато Хасан удари отново и го събори.

Сюлейман усети вкуса на кръвта, стичаща се в гърлото от разбитата му уста. Погледна изумено нагоре, неспособен да разбере какво става. Когато позна стоящия над него Хасан, погледът му се насочи към омацания в червено камък в ръката на младежа.

— Защо, синко? Защо направи това? Нима не бях твой баща? — зададено попита той.

Видя, че Хасан е обхванат от чувства и диша тежко като оставено на слънце куче. Изглеждаше ужасен от постъпката си и докато светът се въртеше, Сюлейман вдигна ръка към него.

— Помогни ми да се изправя, Хасан — кротко рече той.

Младежът отново пристъпи напред и за момент старецът си помисли, че ще изпълни молбата му. В последния момент Хасан отново вдигна камъка, го стовари с все сила в челото на Сюлейман и счупи черепа му. Мракът го погълна и той не чу как слабоумният побягна с плач обратно в крепостта.

Хулегу трябваше да признае, че е впечатлен от Аламут. Крепостта беше построена от камък, който се различаваше от околните скали. Трудно му бе да си представи усилията, положени за пренасянето на всеки блок до клисурата, разширяването ѝ с чукове и длета и полагането на камък върху камък. Крепостта сякаш беше израснала от земята.

Вдигна глава да я огледа, после проточи още повече врат. От най-добрата позиция оръдията му едва щяха да достигнат крепостта и смъртоносните им гюлета само щяха да одраскат немощно стените, без да причинят никаква щета. Не разполагаше с нищо друго, което би могло да достигне твърдината оттук, и погледът му различи единствената пътека, която се виеше нагоре. Щурмът срещу портите бе немислим. Съмняваше се, че повече от двама души могат да застанат пред тях, без да полетят към смъртта си в пропастта, дълбока хиляди стъпки.

Бяха им нужни много дни да стигнат до крепостта и Хулегу разбираше, че щеше да му бъде доста трудно да я открие без Рух ал Дин. Десетте хиляди воители биха могли да претърсят всяка сяла клисура и долина в планините, но това би му отнело месеци. Тримата му водачи изглеждаха изумени не по-малко от монголите и Хулегу подозираше, че единствено ужасът ги е накарал да обещаат, че ще ги доведат дотук.

Между него и Рух ал Дин възникна леко недоразумение след първата им среща. Младият мъж беше настоял монголт да измине последната част от пътя само с почетната си гвардия. Хулегу отново се усмихна, когато си помисли за това. За да се пазари, човек трябва да има някакво предимство, а Рух не разполагаше с такова. Хулегу просто му описа по колко начини може да бъде измъчван човек, за да се изкопчи информация от него, и Рух бе замълчал. Вече не яздеше гордо и не бърбеше с хората около себе си. Той и спътниците му бяха разбрали, че са просто пленници, въпреки всички чудесни обещания, които бяха дали.

Аламут обаче за първи път смути самонадеяността на Хулегу. Южната войска приближаваше Багдад и той не искаше да започва обсада, която би могла да продължи две години, ако не и повече. Когато стигна началото на пътеката, видя слизащи надолу хора, вероятно със съобщение от бащата на Рух. Хулегу погледна

раздразнено стръмните стъпала и импулсивно прати един от хората си да препусне нагоре. Имаше някаква смътна надежда, че дребните монголски понита ще успеят да се справят. Познаваха планините в родината и бяха пъргави животни.

Загледа с интерес как самотният конник достигна първия завой на стотици крачки над главите им. Чу как офицерите се обзалагат шепнешком, после един от тях изруга и Хулегу заслони очи, за да погледне нагоре.

Конят и ездачът рухнаха на земята миг по-късно и трясъкът отекна от околните възвишения. Нито човекът, нито животното оцеляха при падането и Хулегу изруга под нос, докато Илугей радостно събираше сребърните монети от останалите командири.

Слизащите мъже спряха, надникнаха през ръба и си заръкомахаха, след което продължиха надолу. Когато най-сетне стъпиха на равното, двамата бяха целите в пот и прах. Поклониха се набързо на монголските офицери и затърсиха с очи Рух ал Дин. Хулегу се спеша и тръгна към тях, докато му се кланяха.

— Господарю, баща ти е мъртъв — чу да казва единият от тях. Рух нададе вик на болка и мъка и Хулегу се изсмя.

— Май новият господар на Аламут ще ме отведе нагоре, Рух ал Дин. Хората ми ще водят. Стой плътно до мен. Не искам да паднеш и да се пребиеш в този момент на скръб.

Рух ал Дин го зяпна с притъпен от отчаяние поглед. Раменете му се отпуснаха, когато проумя думите на Хулегу, и той закрачи почти замаяно след първите воители, които щяха да изкатерят пътеката до крепостта високо горе.

16.

Залязващото слънце обагреше небето в златно и червено, когато Кублай спря огромната си войска на брега на реката. Беше разузнал района и бе събрал всички при един от бродовете на картата. От другата страна на тъмната ивица вода стоеше в очакване сунският командващ. Той знаеше, че Кублай ще трябва рано или късно да пресече реката, може би дори тази нощ. Кублай се ухили във вечерния сумрак, когато видя как сунските колони маневрират по-близо до брода, готови за всичко, което беше предвидил. Двете огромни армии се взираха една в друга през буйната преграда. Кублай можеше да си представи объркването в командването на противника от нежеланието на монголските тумани да атакуват. Съмняваше се, че врагът ще мигне през нощта.

Преди да помръкне и последната светлина на деня, оръдейните екипи приключиха подготовката си, отбелязаха местата и поставиха затъмнени фенери на пръти. През нощта, преди луната да изгрее, оръдията бяха изтикани безшумно на посочените позиции от десетки яки доброволци. В същото време основната част отстъпи назад от реката. Кублай не беше забелязал подобна подготовка в сунския лагер, но не искаше да бъде изненадан от някой енергичен офицер, осенен от същата идея. Този път воините му щяха да прекарат нощта по седлата или на тревата до конете си. Семействата бяха на една миля от реката, далеч от всякаква опасност. Кублай се запита какво ли прави Чаби в момента. Тя знаеше, че нощта ще бъде опасна за него, но не показва изобщо страха си, сякаш на света не съществуваше човек, който би могъл да застраши съпруга ѝ. Той я познаваше достатъчно добре, за да усети преструвката ѝ, но въпреки това я намери за странно окуражаваща. Мисълта как ще каже на жена си и сина си, че се е провалил, беше по-добра мотивация от всичко, което би могъл да му предложи Монгке.

Луната бавно се издигна в небето и Кублай стоеше и я гледаше, като търкаше потни длани в дрехата си и си мечтаеше за по-лека роба. Дори нощите бяха топли толкова далеч на юг и никога не се чувстваше

удобно. Оръдията му бяха маскирани с клонки и той не мислеше, че врагът ще успее да види какво е направил. Само по себе си в най-добрия случай това щеше да е само жест, бързо всяване на страх в нощта, преди да се оттеглят и да възстановят реда. Един млад командир би взел подобно решение с намерението да убие неколцина и да накара неприятеля да потича малко. Кублай се изкиска тихо. Надяваше се на повече. Графикът беше важен и той напрегна очи в тъмното, очаквайки знак. От няколко дни не беше разговарял с Уриан-Хадай, ако не се броят кратките любезни поздрави. Орлокът явно негодуваше срещу властта, която Кублай упражни върху него и която неочаквано се бе превърнала от празна формалност в реалност. Кублай усещаше, че Уриан-Хадай е нащрек и го чака да направи някаква грешка. Предстоящата битка бе важна в много отношения и залогът го тревожеше. Трябваше не само да разбие сунската армия, но и да покаже на собствените си генерали, че става за водач. Той усети как главоболието започва да пулсира зад очите му и се замисли дали да не се обърне към някой шаман за стрита върбова кора или листа от мирта. Не, трябваше да бъде на мястото си, когато моментът настъпи.

Баяр видя как луната изгрява и потегли в бавен тръс. Според преценката си се намираше на по-малко от десет мили северно от сунската армия от другата страна на реката. Накрая двамата с Кублай се бяха съгласили да изгубят още два дни, за да прекарат достатъчно хора със саловете. Три тумана бяха пресекли реката, като повечето време отиде в прехвърляне на конете и оръжията. Саловете си бяха свършили работата и Баяр усещаше, че редиците са пълни с очакване. С мъничко късмет противниците дори нямаше да имат представа, че той се е отделил от войската на Кублай. Ускори темпото, като прецени внимателно скоростта, която бе необходима да изминат разстоянието и да останат със свежи коне. Десет мили не бяха много за монголските понита. Можеха да се справят с тях, преди луната да е стигнала зенита си, и накрая пак да препуснат в галоп.

Почвата беше здрава по-далеч от реката и нямаше много препятствия, макар че никой не обичаше да язди нощем, независимо какви са условията. Щеше да има паднали и пострадали, но Баяр имаше заповеди и бе изпълнен с радостно въодушевление. Никой не

обичаше изненадващата атака повече от сънародниците му. Самата идея го изпълваше с ликуване. Пък и по-добре, че Уриан-Хадай още е от другата страна на реката, при Кублай. Орлокът бе посрещнал с присмех големите салове и Баяр беше доволен, че се е махнал поне за известно време от гадния му поглед. Долавяше дружеско отношение у Кублай, каквото не беше очаквал. В много отношения най-могъщият враг в историята на народа не беше лъжица за устата на брата на хана. Баяр се усмихна, докато препускаше. Нямаше намерение да разочарова Кублай.

Кублай видя в далечината ярката светлинка в небето. От това разстояние бе като светла точка, която изчезна почти моментално. Беше се страхувал, че ще изпусне знака, и се опита да отпусне схванатите си мускули, които бяха останали стегнати твърде дълго. Баяр беше там и бе изстрелял дзинския фойерверк от седлото си. Докато Кублай се обръщаше да даде заповед, в небето се появи втора искра, в случай че първата е останала незабелязана.

От другата страна на реката пискливи гласове започнаха да раздават заповеди.

— Огън по моя команда — извика Кублай. Спеши се, за да се погрижи за собственото си устройство — дълга тръба, пълна с барут и поставена в желязна рамка. Поднесе затъмнения фенер, запали фитила и се дръпна назад, когато той засъска и захвърля искри, преди да се понесе високо във въздуха с ослепителен блясък.

Артилерийските екипи чакаха търпеливо този момент и когато видяха сигнала, огромните желязни оръжия затрещяха като гръмотевици над реката. Проблясъците по двата бряга продължиха за миг, оставяйки призрачен образ в очите на всички, които се взираха в мрака. Не можеха да видят къде падат гюлетата, но далечните писъци накараха артилеристите да се разсмеят, докато чистеха цевите и презареждаха, като ги тъпчеха с торби барут и пъхаха кухи тръстици в запалителните отвори. Дулата на оръдията бълваха огън, но самите гюлета бяха невидими, докато прелитаха над водата. Кублай прецени бързината на стрелбата и се запита как може да я подобри. Между изстрелите имаше твърде дълга пауза, но той бе разположил повечето от стоте си тежки оръдия покрай брега и хвърляше всичко върху

позициите на противника. Бомбардировката със сигурност бе унищожителна. Можеше да си представи проблясъците и гърмежите от сунска гледна точка, следвани от свистенето на каменните топки, сеещи разруха във вражия лагер. Много от гюлетата се разпадаха в момента на изстрелването, което намаляваше обхвата им, но пък пращаше остри като бръснач парчета по неприятеля.

При всички други обстоятелства сунските войници щяха да се оттеглят бързо. На Кублай му се искаше да може да се заслуша за туманите на Баяр, но грохотът на оръдията бе твърде силен и продължаваше непрекъснато. Изчака колкото може повече, след което изстреля втора ракета в нощното небе. Бурята замря, макар да се чуха един-два последни гърмежа. След трясъците внезапната тишина и мрак бяха абсолютни. Кублай напрегна слух. Някъде отдалеч се чу нов шум, който постепенно се засили. Разсмя се на глас, когато разпозна монголските барабанчици, събудили други гръмотевици оттатък реката.

Баяр никога не бе участвал в нощна битка. Беше съзрял сигналната ракета и после видя изумено как речният бряг се озарява от златни проблясъци като неумолима вълна на унищожение. Веднъж беше виждал гръмотевична буря без дъжд, когато всичко се осветяваше час по час от ослепителните светкавици. Сега беше същото, но всеки проблясък и гърмеж сееше хаос в сунския лагер. Надяваше се, че Кублай ще спре баража, преди воините му да достигнат противника. Ярките проблясъци му позволиха да види, че е в обхват, и той започна да изпразва колчана, като пускаше стрела след стрела почти без да се замисля. Не можеше да се цели и се ориентираше единствено от проблясъците, но нападнаше в широка линия и хиляди воители запращаха стрелите си в небето. Изгуби броя на изстрелите и едва когато пръстите му напипаха само въздух, Баяр изруга и закрепил лъка за седлото. Извади меч си и всички по редицата направиха същото.

Сунските войници ги бяха чули да приближават, но навсякъде сред гъстите им редици се търкаляха мъртъвци. Кублай бе постигнал далеч по-голям успех, отколкото предполагаше. Войниците се бяха скупчили на брега на реката и се притискаха един в друг, за да

отблъснат очакваното прехвърляне. Гюлетата бяха прокарали кървави пътеки в масата чакащи хора. Редиците се пръснаха в паника и хората побягнаха от ужасната невидима смърт, която продължаваше да вилнее из лагера им. Тичаха, за да излязат извън обхвата на оръдията, някои захвърляха щитовете и мечовете си.

От мрака върху тях се изсипаха стрелите на туманите на Баяр. Сунските войници се озоваха между челюстите и се въртяха и блъскаха, мъчейки се да намерят спасение от унищожението. Първите редици на Баяр удариха безредната тълпа, като се врязаха в нея на пълна скорост. Коне и хора се блъскаха; понито на командира им рухна, когато удари група войници и я разби. Той падна тежко и се претърколи през някого, който изкрещя в ухото му. В същия момент оръдейната стрелба спря и Баяр се озова в мрака, вкопчен в двубой с човек, когото не виждаше. Беше изгубил меч си, но юмруците му бяха бронирани до кокалчетата и той заблъска тъмната фигура, докато тя не остана да лежи неподвижна.

Сунската армия беше в пълен безпорядък. Баяр изруга, когато някой друг се блъсна в него, но човекът се надигна и побягна. Нямаха представа за размерите на противника, който се беше врязал в тях през нощта, и сунските офицери напълно бяха изгубили контрол. Туманите запазиха строя си, напредваха бавно и избиваха всичко по пътя си.

На лунната светлина някакъв ездач се извиси с понито си над Баяр. Той изкрещя, преди вдигнатият меч да полети надолу.

— Дай ми коня си! И ако ме порежеш, ще ти откъсна ушите.

Воинът моментално се спеша и му подаде поводите. Друга редица ги приближаваше и Баяр отново трябваше да извика, за да го разпознаят. Даде си сметка, че не може да остави воина да бъде съсечен от собствените си другари, и му нареди да скочи зад него. Понито изпръхтя от допълнителната тежест и той го успокои с почесване по ушите, преди да го подкара към предната редица. Бяха проникнали в сунския лагер и Баяр видя, че някои от хората му са взели фенерите от постовете и подпалват с тях шатрите и каруците. Светлината на огъня започна да възстановява представата му за бойното поле и онова, което се разкри пред очите му, го изуми и изпълни със задоволство. Сунската армия бягаше и той яздеше по килим от мъртъвци, хиляди и хиляди. Редиците отпред продължаваха

да убиват, но онези отзад също трябваше да окървавят мечовете си и той изрева заповед авангардът да обърне.

Заповедта му незабавно бе повторена от бойните рогове. Първите пет редици спряха и следващите ги настигнаха, сред тях и Баяр. Той мина покрай задъхани мъже, оплискани в кръвта на враговете. Седяха превити в седлата, отпуснали десните си ръце на високите лъкове. Мнозина подвикваха на новодошлите къде са били, докато те са вършели сериозната работа. Духовете бяха приповдигнати и Баяр се засмя, докато продължаваше напред. Светлината на пламъците се засилваше, когато все повече и повече шатри попадаха в огъня. Отпред виждаше масата хора, отчаяно мъчещи се да се отделят от тъмната редица коне. Баяр забеляза едно пони без ездач и спря за момент, за да може непознатият му спътник да се прекачи. Недалеч лежеше мъртвец и генералът със задоволство откри колчан с половин дузина стрели. Скочи за момент от коня, преобърна тялото и взе от земята дълъг нож, но не успя да открие меч. Редицата му беше продължила без него и той препусна, за да я настигне, а избиването започна отново.

Кублай чакаше, раздиран от вълнение. Чуваше звуците на битката в нощта, трясъка и писъците на хора и животни. Нямахме начин да знае как се справя Баяр и копнееше за светлина, както никога преди. Запита се дали не могат да изстрелят много ракети наведнъж, за да осветят бойното поле, но разполагаше с ограничени запаси. Идеята обаче беше съблазнителна. Трябваше да я запомни за в бъдеще.

— Достатъчно — каза той почти на себе си. Взе още една ракета от вързопа и я постави в основата, като я насочи към небето. Тя се издигна в небето с пронизителен вой, подобен на онзи, който издаваха стрелите с кухи върхове, използвани понякога от монголите. Туманите от тази страна на реката бяха готови за сигнала и започнаха да се прехвърлят през брода. Ако противникът все още държеше позициите си, те щяха да нагазят във водата без нужната защита. Стрелците можеха да изстрелят залп през реката, но тъмнината правеше прицелването невъзможно. Кублай извади меча си — предпочиташе да усеща тежестта му в ръката си.

Конят му нагази във водите на брода сред хиляди други; всички се опитваха да пресекат колкото се може по-бързо. Усети как понито се спъна в някаква дупка и побърза да прибере меча, за да не го изгуби. Трябваше да действа с двете си ръце и усети как пламна от срам, когато ги размаха, за да не падне.

Конят му пръхтеше и цвилеше, докато изкачваше брега с останалите. Кублай не можеше да контролира животното, дори да иска, и препусна презглава към звуците на сражението. Всички планове се разлетяха на парчета и той изгуби представа за разположението на туманите и дори за посоката, в която се движи. На светлината на горящите шатри различаваше огромна маса мъже. Надяваше се, че не се е насочил право срещу туманите на Баяр. Нямаше смисъл да напънга слух за монголска реч или дори за барабанчиците. Конете около него заглушаваха всичко, а и по време на прекосяването бе успял да напълни едното си ухо с вода, така че беше глух от едната страна.

На двеста разкрача пред него първите редици достигнаха сунските войници, които бягаха от туманите на Баяр. Монголските воини не бяха опънали лъковете си заради прекосяването на реката и едва имаха време да извадят мечове, преди войските да се сблъскат. Кублай не спря и не се дръпна настрани. Увлечен в пресата препускащи коне, той се носеше презглава напред. Потупа ухото си, за да махне водата, и надуши силната миризма на кръв. Започваше да осъзнава, че въпреки всички преимущества на изненадващата нощна атака пълният хаос и от двете страни бе опасен. Отпред чу викове и разпозна характерните ликуващи възгласи на монголските воини. Опита се да прецени по луната каква част от нощта е отминала и смътно се запита къде ли се е дянал Уриан-Хадай. Не беше виждал орлока след първия оръдеен залп. Виковете се засилиха, той се носеше към тях, подпомаган от светлината на горящите шатри. Пожарът започваше да се разпространява из цялата речна долина.

Кублай рязко спря в светлината на три горящи каруци, струпани заедно. С огромно облекчение откри Баяр, който крещеше заповеди и въдворяваше някакво подобие на ред. Когато го видя, Баяр се ухили и насочи коня си към него.

— Най-малко половината се предадоха — каза той.

Вонеше на кръв и пушек, но ликуваше. Кублай се насили да надене студената физиономия — изведнъж се сети, че трябва да се

прави на недостъпна фигура с ужасяваща власт. Баяр сякаш не забеляза.

— Прекърших гръбнака на най-добрите им части — продължи той, — а онези, които не побягнаха, захвърлиха оръжията. Докато не изгрее слънцето, няма да знам подробности, но не вярвам да контраатакуват тази нощ. Победата е твоя, господарю.

Кублай прибра меча си, който така и не бе опитал кръв. Купчините мъртъвци наоколо изглеждаха нереални. Планът му беше проработил, но умът му запрехвърля куп неща, които би могъл да направи по друг начин.

— Искам да поработиш със сигналните ракети, за да осветяваме с тях бойното поле — рече той.

Баяр го изгледа странно. Видя млад мъж, седнал с отпуснати на седлото ръце и подгизнали гамаши. Докато Кублай се оглеждаше с интерес, той кимна.

— Добре, господарю. Ще започна изпитанията още утре. А сега трябва да приключа със събирането на пленниците. Караме ги да късат дрехите си на ивици, за да ги връзваме.

— Да, разбира се — отвърна Кублай. Погледна на изток, но нямаше и намек за приближаващо утро.

Хрумна му една мисъл и той се усмихна, предвкушвайки сладкия момент.

— Изпрати ми орлок Уриан-Хадай. Искам да чуя оценката му за победата.

Баяр успя да замаже собствената си усмивка и сведе глава.

— Твоя воля, господарю. Ще ти го изпратя веднага щом го откроя.

Слънцето изгря, разкривайки сцена на пълно унищожение. Във въображението си Кублай можеше да я сравни единствено с онова, което бе чел за битката при Гърлото на язовеца в северните части на Дзин. Мухите се бяха събрали на облаци и мъртвите бяха толкова много, че не можеше и да се мисли да бъдат погребани или дори изгорени. Трябваше да ги оставят да гният и съхнат на слънце.

За кратко утрото донесе известно вълнение, докато преследваха останалите сунски части, а монголските семейства бавно прекосяваха реката. Туманите препуснаха с пълни колчани и настигнаха пръснатия враг, преди слънцето да е изгряло напълно. Още хиляди бяха насила

върнати при реката, лишени от оръжия и брони, за да бъдат вързани с останалите. Монголските жени и деца вървяха сред тях, дошли да видят страховитите мъже, победени от техните съпрузи, братя и бащи.

По време на битката Яо Шъ беше останал в основния лагер. Премина брода със семействата, след като стана достатъчно светло, за да язди без опасност да падне. По пладне беше в гера на Кублай, издигнат по негова заповед от страната на бойното поле. Чаби вече беше там и в очите ѝ се четеше загриженост за изтощения ѝ съпруг. Суетеше се около него, вадеше чисти дрехи и готвеше достатъчно храна, за да нахрани всеки, който дойде да говори с Кублай. Яо Шъ ѝ кимна, прие купа с нещо и яде бързо, за да не я обиди. Тя го наблюдава, докато не опразни съдинката. Старецът седеше на ниско легло със свитъците, които трябваше да прочете на хана, но не можеше нито да направи, нито да каже нещо, докато не му дадат разрешение. Дори след сражение правилата за поведение в гера си оставаха неизменни.

Джъндзин влезе тичешком и рязко спря с опулени очи. Яо Шъ се усмихна на момчето.

— Толкова много пленници! — възкликна то. — Как успя да ги победиш, татко? Цяла нощ имаше светкавици и гръмотевици. Изобщо не мигнах.

— Спа като заклан — промърмори Чаби. — И хърка като баща си.

Джъндзин изглежда намръщено майка си.

— Бях твърде развълнуван, за да спя. Видях един човек с отрязана глава! Как успяхме да победим толкова много хора?

— С планиране — отвърна Кублай. — С по-добри планове и по-добри хора, Джъндзин. Питай Уриан-Хадай как го направихме. Той ще ти обясни.

Момчето погледна баща си със страхопочитание, но поклати глава.

— Той не обича да говоря с него. Казва, че много питам.

— Така е — рече Чаби. — А сега си вземи купата и иди някъде да ядеш. Баща ти трябва да говори с много от хората си.

— Искам да слушам — почти изплака момчето. — Ще бъда мирен, обещавам.

Чаби го перна по главата и му тикна купата в ръцете. Джъндзин излезе, хвърляйки й свиреп поглед, който бе напълно пренебрегнат.

Кублай седна, прие своята купа и я опразни бързо. Когато беше готов, Яо Шъ зачете с монотонен глас докладите за убитите и осакатените, както и за награбената плячка. След известно време Кублай му махна да спре. Очите му бяха червени и подути, говореше дрезгаво.

— Достатъчно. Нищо не успявам да запомня. Ела довчера, след като си почина.

Яо Шъ стана и се поклони. Беше обучавал Кублай от малък и не бе сигурен как да покаже гордостта си от него. Бяха унищожили два пъти по-голяма войска от своята, при това на чужд терен. Новината вече пътуваше към Каракорум с най-бързите вестonosци. Те щяха да стигнат до ям станциите на дзинска територия и оттам писмата щяха да продължат още по-бързо и да достигнат столицата само за няколко седмици. Яо Шъ спря при вратата на гера.

— Орлок Уриан-Хадай чака решението ти за пленниците, господарю. Имаме... — направи справка с един гъсто изписан свитък, като го разви целия, за да го прочете — четирийсет и две хиляди и седемстотин души, мнозина от които ранени.

Кублай се намръщи от бройката и разтърка очи.

— Да се нахранят със собствените си припаси. Ще реша какво да правя с тях...

Млъкна, защото Джъндзин отново влезе в гера. Лицето му бе невероятно бледо и момчето дишаше тежко.

— Какво има? — попита Чаби.

Детето само я погледна.

— Е, момче? Какво има? — повтори Кублай. Пресегна се и разроши косата на сина си. Жестът като че ли го изтръгна от унеса му и Джъндзин заговори, сякаш гълташе думите между несигурните вдишвания.

— Избиват пленниците — каза той. Изглеждаше зле и очите му не се откъсваха от кофата до вратата, сякаш можеше да му потрябва.

Кублай изруга. Не беше заповядвал подобно нещо. Без да каже нито дума, мина покрай сина си и излезе навън. Генерал Баяр тъкмо крачеше към гера. Като че ли изпита облекчение, че вижда Кублай. По

негов знак слугите доведоха коне и двамата мъже бързо ги яхнаха и препуснаха в тръс през лагера.

Яо Шъ погледна с опасения собствения си кон. Открай време не беше особено добър ездач, но Кублай и Баяр вече ги нямаше. Джъндзин излезе от гера и се втурна след тях, без да поглежда назад. Старецът въздъхна и извика един млад воин да му помогне да се качи на седлото.

Кублай яздеше покрай вързани пленници много преди да види Уриан-Хадай. Четирийсет хиляди души бяха коленичили с наведени глави и чакаха в редици, които се губеха в далечината. Някои от тях разговаряха полугласно или вдигаха очи, докато минаваше, но повечето мълчаха с празни погледи. Мъката и поражението бяха изписани на лицата им.

Кублай изруга под нос, когато зърна орлока да дава знак на група млади воители. Вече имаше дузини обезглавени тела в спретнати редици и докато приближаваше, той видя как мечовете се завъртяха и още хора изпопадаха на земята. Чувахе тихия стон на ужас от онези най-близо до жертвите и звукът го изпълни с ярост. Стегна се, когато Уриан-Хадай погледна към него. Не биваше да унижава орлока пред хората, независимо колко му се искаше да го направи.

— Не съм давал заповед за избиване на пленници — каза Кублай. Остана нарочно на седлото, за да не го гледа отвисоко.

— Не исках да те занимавам с всяка дребна подробност, господарю — отвърна Уриан-Хадай. Изглеждаше леко озадачен, сякаш не разбираше защо братът на хана прекъсва изпълнението на задълженията му.

Кублай усети как гневът му се надигна и отново го овладя.

— Четирийсет хиляди не са дребна подробност, орлок. Те се предадоха на мен и трябва да защитавам живота им.

Уриан-Хадай прибра ръце зад гърба си и сви устни.

— Господарю, твърде много са. Нима ще ги пуснеш да си вървят? Ще се изправим отново срещу тях...

— Казах ти решението си, орлок. Погрижи се да бъдат нахранени и да се прегледат раните им. После ги освободи. След това те чакам в гера си. Това е всичко.

Уриан-Хадай стоеше безмълвно и се мъчеше да проумее новината. С известно закъснение сведе глава, миг преди вбесеният Кублай да го освободи от поста му.

— Твоя воля, господарю — каза орлокът. — Извини ме, ако съм те обидил с нещо.

Кублай не му обърна внимание. Яо Шъ и Баяр бяха пристигнали и той хвърли поглед към съветника, преди да заговори отново. На безупречен мандарински и на развален кантонски се обърна към пленниците около него.

— Ще ви оставим живи и ще ви бъде позволено да се приберете по домовете си. Предайте на другите. Разнесете новината за тази битка и разкажете на всички, че са се отнесли милостиво с вас. Вие сте поданици на великия хан и се намирате под моя закрила.

Яо Шъ кимна със задоволство, а Кублай обърна коня си и го смушка с пети. Дълго време усещаше изгарящия поглед на Уриан-Хадай върху гърба си, но това нямаше значение. Имаше планове за сунските градове. Планове, които не можеха да започнат с избиване на невъоръжени хора.

На връщане към гера видя сина си да тича с наведена глава и задъхан. Кублай дръпна поводите и протегна ръка надолу. Джъндзин я хвана и баща му го издърпа в седлото зад себе си. Двамата продължиха заедно и след известно време Кублай усети как синът му се размърда неудобно. Момчето беше видяло доста ужаси този ден. Кублай се пресегна назад и го потупа по крака.

— Каза ли им да престанат да ги убиват? — тихо попита Джъндзин.

— Да. Да, спрях ги — отвърна Кублай. Усети как тежестта върху гърба му се увеличи, когато синът му се отпусна.

Аламут беше тихо и спокойно място. Досега Хулегу не беше намерил в градовете нищо особено, което да му хареса, но в крепостта имаше нещо просто и подредено, което му допадаше. С изненада установи, че съжालява, задето тя трябва да бъде унищожена. Стоеше на най-високата стена под яркото слънце и гледаше надолу към планинската верига, простираща се на много мили в далечината. Дори се замисли за момент дали да не остави сто семейства тук, за да пазят

мястото за хана, но това бе само фантазия. Беше видял мъничката полянка зад основните постройките. Животните там можеха да изхранят само няколко души. Крепостта бе дотолкова изолирана, че не можеше да си представи каквато и да било търговия тук или някакъв друг начин за контакт със света. Аламут не пазеше проход, нямаше стратегическо значение. Беше идеално място за хашишините, но не подходеше за нищо друго.

Докато вървеше, Хулегу прекрачи тялото на млада жена, като внимаваше да не стъпи в лепкавата локва кръв около главата ѝ. Погледна надолу и се намръщи. Момичето беше прекрасно и той предположи, че стрелецът, пуснал стрелата в шията ѝ, го е направил от разстояние. Ама че загуба.

Беше му нужен цял ден да вкара двеста души в крепостта — воините крачеха в колона по един по тясната пътека, след което задържаха вратата за следващия. Рух ал Дин беше безсилен и не намери кураж да се хвърли в пропастта. Не че щяха да му позволят, но пък опитът би си заслужавал. Воините бяха заели коридорите и помещенията на Аламут със спокойна методичност, а хашишините само стояха и гледаха, като все още очакваха някакви насоки от Рух ал Дин. Когато започна избиването, те се пръснаха, опитвайки се да защитят семействата си. Хулегу се усмихна на спомена. Воините му бяха претърсили замъка стая по стая, етаж по етаж, като наръгваха и застрелваха всичко живо. За известно време група хашишини успя да се барикадира в едно помещение, но вратата не издържа на бравите и бяха прегазени. Други оказаха съпротива. Хулегу погледна през бойниците към двора далеч долу и видя подредените тела на хората си. Беше изгубил трийсет и шестима воители — повече, отколкото беше очаквал. Повечето умряха от отровни остриета, нанесли рани, които сами по себе си не представляваха опасност. Когато настъпи утрото, единственият жив беше Рух ал Дин, който седеше в безмълвно отчаяние на двора.

Хулегу осъзна, че е време да приключва. Трябваше да остави хора тук, но не да живеят, а да разрушават. Щяха да са им нужни месеци да съборят крепостта, а той не можеше да чака, докато Багдад се съпротивлява на войската му. Беше риск и дори лукс да издирва хашишините, но не съжеляваше. Поне за кратко беше вървял по стъпките на Чингис.

Нужна му бе цяла вечност да се спусне по стълбите, изсечени вътре в стените. Накрая излезе под яркото слънце и примигна. Рух ал Дин седеше с опрени в гърдите колене и със зачервени очи. Когато Хулегу се появи, той вдигна очи и преглътна нервно. Сигурен беше, че всеки момент ще умре.

— Стани — заповяда му Хулегу.

Един от воините го изрита здравата и Рух се изправи с мъка, като леко се поклащаше от изтощение. Беше изгубил всичко.

— Ще оставя хора да разрушат крепостта, камък по камък — каза Хулегу. — Не мога да остана още. Всъщност изобщо не трябваше да си губя времето да идвам тук. Когато се върна, надявам се, че ще имам възможност да посетя другата крепост, която е контролирал баща ти.

Усмихна се, наслаждавайки се на пълното поражение на врага си.

— Кой знае? Само плъхове живеят в Аламут и ще ги прогоним с огън, когато тя падне.

— Получи каквото искаше — дрезгаво рече Рух. — Можеш да ме пуснеш.

— Ние не проливаме кръвта на владетелите — отвърна Хулегу. — Това е закон, постановен от дядо ми, и аз ще го почета.

Видя как в очите на Рух се появи искрицата на надеждата. Смъртта на баща му беше пречупила младежа. Не беше казал нито дума, докато монголите вилнеяха из Аламут, с надеждата, че ще го пощадят. Рух вдигна глава.

— Нима ще ме оставиш жив? — попита той.

Хулегу се разсмя.

— Нима не казах, че почитам великия хан? Никакъв меч няма да те посече, никаква стрела няма да продупчи плътта ти.

Обърна се към воините около Рух ал Дин.

— Дръжте го.

Младежът извика, когато го сграбчиха, но те бяха твърде много и не можеше да се съпротивлява. Воините хванаха ръцете и краката му и ги опънаха така, че той остана да лежи безпомощен на земята. Погледна нагоре и видя на лицето на монголския военачалник само злоба.

Хулегу го изрита с все сила в ребрата. Чу ги как изхрущяха, последвани от писъка на Рух. Изрита още два пъти и усети как

гръдният кош поддава.

— Трябваше сам да си прережеш гърлото — каза му Хулегу, докато Рух ал Дин в агония се мъчеше да си поеме дъх. — Как да уважавам човек, който не може да направи дори това за хората си?

Кимна на един воин и той започна да скача върху разбития гръден кош. Хулегу погледа известно време, след което се отдалечи удовлетворен.

17.

Яо Шъ беше изпълнен със странни чувства, докато се полюшваше в каруцата, която го отвеждаше в сунските земи. Като млад монах бе познавал Чингис още преди да стане първия хан на монголите. Беше загърбил естествения ход на живота, за да наблюдава как онзи невероятен човек обединява племената и атакува Дзин. Дори по онова време Яо Шъ се беше надявал да повлияе на хана, да докара цивилизацията в двора му.

Годините някак отминаха, Яо Шъ беше изгубил от поглед първите си амбиции. Странно бе как човек може да се забрави в хилядите задачи, изникващи всеки ден. Винаги имаше някакъв проблем за решаване, някаква работа за вършене. Позволил беше животът да изтече между пръстите му и с всяка година все по-рядко и по-рядко вдигаше очи от занимаващите го в момента подробности. Имаше време, когато можеше да запише амбициите и желанията си само на един лист. Все още не бе сигурен дали е изгубил способността си да мисли ясно, или просто е бил наивен.

Въпреки това беше запазил надеждата жива. След смъртта на Чингис Яо Шъ бе продължил да работи с Угедай хан, а после и с Торогене като регент. Беше останал в Каракорум като първи съветник през краткото и горчиво управление на Гуюк. Угедай беше обещаващ, помисли си той, загледан в миналото. Третият син на Чингис беше човек с големи планове и мечти, но сърцето му го предаде и начело на държавата застана слабият му син. Яо Шъ въздъхна, взирайки се в плътните редици, яздещи навсякъде около него. Беше остарял в служба на ханове.

Възкачването на Монгке беше ужасен удар. Ако някога се бе раждал човек от тестото на Чингис, това беше именно Монгке. Чингис беше безмилостен, но пък бе заобиколен от врагове, твърдо решени да го унищожат. Той се беше изградил в конфликти и бе прекарал целия си живот във войни. Яо Шъ се усмихна печално на спомените за стария кучи син. Философията на Чингис хан би шокирала будистките му учители дотам, че да ги вкара едва ли не в ступор. Те никога не бяха

срещали някого като онзи вятърничав унищожител на градове. У Чингис всички неща се събираха в едно. Беше запазил младия си народ, като избиваше враговете си, а в същото време това му доставяше огромно удоволствие. Яо Шъ си спомни как Чингис се беше обърнал към дзинските първенци по въпрос за откуп. Беше им казал най-сериозно, че заловен мюсюлманин може да откупи свободата си за четирийсет жълтици, а цената на дзински първенец е само едно магаре.

Изкиска се тихо. Монгке не беше наследил това чувство за хумор. То бе привличало мъжете към Чингис, те усещаха у него онзи буен и ликуващ живот, който Яо Шъ не беше срещал у никого другиго. Определено не и у внука му. Въпреки искрените си усилия да бъде добър хан, Монгке не показваше истинско разбиране на нещата. Докато гледаше назад през поколенията, Яо Шъ се запита с тревога дали не е пропилял живота си, привлечен като нощна пеперуда към фенер, изживявайки най-добрите си години просто така, за нищо.

Фенерът беше угаснал със смъртта на Чингис. Яо Шъ си бе казвал много пъти, че трябваше да се върне у дома тогава, след като сънят приключи. Самият той би посъветвал друг на негово място да направи именно това. А вместо това бе останал да види какво ще стане, беше поемал задачи, докато Угедай не започна да му се доверява за всичко.

Загледа се към гъстите редици конници. Най-сетне бе взел решение да напусне двора. Не, Монгке го беше направил вместо него, когато прогони с камшик дзинските чиновници от Каракорум и показа, че градът вече не е място, където цивилизованите хора са добре дошли. Изпита почти облекчение, когато започна да се подготвя за дългото пътуване към дома. Не притежаваше почти нищо и беше раздал по-голямата част от богатството си на бедните в Каракорум. Не се нуждаеше от много и знаеше, че има манастири, които биха го приели като изгубен син. Мисълта как угощава будистките монаси с истории за приключенията си беше примамлива. Можеше дори да им чете „Тайната история“ и да им представи една съвсем различна гледна точка към света. Съмняваше се, че ще повярват и на половината от онова, което бе видял.

В Каракорум Яо Шъ беше гледал с тъга колекцията си от книги, когато бе пристигнал вестоносец с новината накъде тръгва Кублай.

Старецът се бе усмихнал на прищевките на съдбата. Проблемът как ще измине безопасно хилядите мили на изток беше решен. Щеше да тръгне с Кублай до земите на Дзин и една нощ щеше да стане от постелката си при огнището и да се махне от спомените на всички. Не беше обвързан с клетва към никой жив и имаше известно равновесие в това, че монголите го отвеждат в родината, както навремето го бяха извели от нея.

Ала това така и не се случи. През месеците пътуване и разговори отново бе запленил от Кублай и интересът му пламна, докато младият мъж обикаляше новите си владения в Дзин и говореше. О, как говореше само! Яо Шъ винаги беше знаел, че Кублай е интелигентен, но идеите и безграничното му любопитство бяха събудили въображението на съветника. Хиляди нови стопанства бяха прегледани и регистрирани само за няколко месеца. Кублай щеше да бъде земевладелец, който взема само една скромна част от доходите и оставя хората си да преуспяват. Яо Шъ не смееше да повярва, че най-сетне е намерил наследник на Чингис, който може да обича толкова дзинската култура. Една пролетна вечер бяха спрели само на трийсет мили от стар манастир, но въпреки това Яо Шъ остана в каруцата си през цялата нощ и не направи нито една крачка към него. Каза си, че една година повече няма да има особено значение.

Сега бе на път към сунския град Та-ли и отново в сърцето му се надигна надежда. Беше видял Кублай да пощадява четирийсет хиляди пленници и се съмняваше, че младият мъж изобщо разбира какво невероятно събитие е това. Орлокът Уриан-Хадай все още се чумереше в гера си и не можеше да проумее защо е бил посрамен пред собствените си хора. Яо Шъ поклати учудено глава, отчаяно се надяваше да не се разочарова и този път. Чингис беше унищожавал градове, за да отпрати послание до всички, които помислят да му се противопоставят. Яо Шъ се беше отчаял и не вярваше, че ще открие някой негов потомък, който да не се опитва да подражава на великия хан.

Вече не можеше да се махне. Трябваше да види какво ще стори Кублай с този град. За първи път от десетилетия Яо Шъ усещаше вълнение и имаше цел. Кублай беше различна порода от братята си Хулегу и Монгке. Все още имаше надежда за него.

Районът Юнан беше един от най-слабо заселените в земите на Сун. Само един град свързваше отдалечената територия с останалите части на обширната държава. Изхранваха го няколко хиляди стопанства и само дузина села и малки градчета. Може би от векове населението не се беше увеличавало и преимуществата на мира бяха очевидни. Войската на Кублай минаваше през безкрайни земи с тлъста почва, покрита с оризища или зърнени култури; виждаха се стада от рядка порода говеда с дълги рога, за които се говореше, че дават най-доброто месо на хиляди мили наоколо.

Та-ли беше опасан с висока стена и яки порти, макар че предградието на търговците бе плъзнало към вътрешния град като мъх по камък. Тази част от Сун се намираше на цял свят разстояние от земите, завладени от Чингис. Никой не беше виждал монголски воин или друга войска освен тази на императора.

Кублай се взираше в спокойната, тиха сцена, в която войската му изобщо не се вписваше. Виждаше пушека, издигащ се от хилядите комини над града, но селяните бяха зарязали нивите си и бяха потърсили убежище зад стените. Земята и предградията бяха изоставени и се простираха, докдето стигаше поглед.

Почвата бе суха, воините се намираха достатъчно близо до града, за да могат жителите му да ги наблюдават смълчани от ужас. Кублай каза нещо на Баяр и остана на мястото си, докато заповедта му бъде предадена надолу по веригата на командването. Монголската войска се спеша и започна да изгражда лагера си.

Кублай гледаше как издигат гера му, като най-напред връзват дървената рамка. Всичко се вършеше от група воини и благодарение на рутината строежът вървеше бързо. Издигнаха централния стълб и закрепиха за него по-тънките пръти на покрива, като ги връзваха с влажни сухожилия. Накрая положиха дебелото покритие от плъст, наместиха малката врата и внесоха печката. Чаби и Джъндзин приближиха, яхнали едно пони; момчето беше хванало майка си през кръста. Кублай разпери ръце и Чаби приближи коня, за да може Джъндзин да скочи към баща си.

Кублай изпъшка и залитна назад, докато поемаше тежестта му.

— Вече си твърде голям за това — каза той и го задържа за момент, преди да го пусне на земята. На Джъндзин вече му личеше, че

ще бъде висок като баща си, а очите му имаха онзи златист цвят, който отличаваше кръвната линия на Чингис. Той се изпъна колкото се може повече, с което разсмя баща си.

— Лъкът ти е тук, Джъндзин. Вземи го от гера и ще ти помогна да се упражняваш.

Момчето нададе ликуващ вик и изчезна през вратата. Усмивката се задържа на лицето на Кублай. Усещаше силно отговорността да бъде баща. След време Джъндзин щеше да стане самостоятелен мъж, но за момента си оставаше дете, дългокрако и кльоцаво, с два щръкнали зъба отпред. Кублай се радваше, че е взел семейството си на похода. Жената и децата на Уриан-Хадай бяха на сигурно място в Каракорум, но Кублай не искаше да оставя дълго Джъндзин на грижите на Монгке. Това щеше да отчужди сина му от него.

Кимна на войните, които се поклониха и забързаха да издигнат собствените си жилища. Докато Чаби се спешаваше и го целуваше по врата, личните му слуги влязоха в гера с хранителните продукти и голям чайник. Отвътре Джъндзин питаше къде му е колчанът. Кублай игнорира гласовете и предпочете да прекара последните моменти дневна светлина загледан към града, който трябваше да превземе. Първият му град.

Чаби го прегърна през кръста.

— Бременна съм — каза тя.

Кублай се обърна и я задържа на ръка разстояние. Сърцето му подскочи и той я прегърна. По-големият брат на Джъндзин беше умрял като бебе, после имаха и едно мъртвородено. Заболя го, когато отново видя в очите ѝ надеждата, смесена със страх.

— Това дете ще бъде силно — рече той. — Ще се роди по време на поход! Момче ли ще бъде? Ще накарам шамана да хвърли костите. Ако е момче, трябва да му изберем име.

— Още не — с насълзени очи каза Чаби. — Нека първо се роди, после ще му даваме име. Не искам да погребвам още едно дете.

— Няма да се наложи, жено. Онова беше в Каракорум, когато бащата беше някакъв си кекав учен. А сега той е свиреп военачалник, командващ желязо и огън. Завинаги ще запомня, че ми го каза, преди да превзема първия си град. Мога да го кръстя Та-ли, макар да ми звучи малко момичешко...

Чаби сложи длан на устата му.

— Шшш, съпруге. Никакви имена. Просто се моли да оживее и после ще си говорим за имена, колкото искаш.

Той я прегърна отново и двамата останаха заедно наскре лагера. Чабн усети как мислите на Кублай се насочват към града, който трябваше да завладее за хана.

— Справяш се добре — промълви тя и положи глава на рамото му.

Той кимна, но не отговори. Запита се дали Чингис някога е бил обхващан от подобен трепет. Стените на Та-ли изглеждаха яки и непристъпни.

Влизаха в гера, когато се появи Яо Шъ. Старецът вдигна ръка за поздрав и Кублай отвърна на жеста. Познаваше Яо Шъ, откакто се помнеше, и монахът винаги беше добре дошъл.

— Ще искаш ли да ти чета тази вечер, господарю? — попита той.

— Не... разбира се, освен ако не си намерил нещо, което си заслужава да се чуе.

Кублай не можеше да се сдържи да не провери. Яо Шъ имаше талант да изравя интересни текстове на всевъзможни теми, от чифтосването при животните до правенето на сапун.

Старецът сви рамене.

— Имам едни записки за управлението на прислугата в дома на благородник. Могат да почакаат до утре, ако си уморен. Аз... надявах се да поговорим по други въпроси, господарю.

Кублай беше яздил цял ден. Макар новината на Чабн да бе подпалила кръвта му, вълнението вече отшумяваше. Беше ужасно уморен, но Яо Шъ не беше човек, който би го тормозил с маловажни подробности.

— Тогава влез да вечеряш с нас, бъди мой гост, стари приятелю.

Наведоха се да минат през вратата и Кублай се настани на леглото покрай заоблената стена, като бронята му изскърца. Надуши миризмата на овнешкото с подправки, което се печеше на големия тиган, и устата му се напълни със слюнка. Запази мълчание, докато Чабн не им поднесе плитки купички солен чай. Джъндзин беше намерил лъка и колчана си и ги беше поставил в скута си, като едва се сдържаше на едно място. Кублай не обърна внимание на нетърпеливия му поглед и отпи, усещайки как горещата течност го освежава.

Яо Шъ също прие купичката, но му беше неудобно да говори пред жената и сина на Кублай. Въпреки това той трябваше да знае. Предвид възрастта му, Кублай беше последният му ученик. Други нямаше да има.

— Защо пощади онези хора? — попита най-сетне той.

Кублай свали купата си и го изгледа странно. Чаби погледна над тигана, а Джъндзин престана да се върти и като че ли забрави напълно лъка.

— Странен въпрос за един будист. Мислиш, че трябваше да ги избия ли? Уриан-Хадай определено беше на това мнение.

— Чингис би възразил, че смъртта им ще бъде предупреждение за всички, които се осмелят да се изправят срещу него. Той беше човек, който разбираше силата на страха.

Кублай се изкиска, но смехът му беше безрадостен.

— Забравяш, че двамата с Монгке пътувахме с него, макар че тъкмо се бяхме научили да седим на гърба на коня. Виждал съм бялата му шатра пред градските стени.

Намръщи се и хвърли поглед към Джъндзин.

— Виждал съм също червената и черната след тях.

— Но ти пощади армия, която може отново да вземе оръжието.

Кублай сви рамене, но погледът на стареца не трепна. Младият мъж заговори отново под мълчаливия му натиск:

— Аз не съм като дядо си, старче. Не искам да се бия за всяка стъпка по тази земя. Дзинците не бяха особено верни на своите водачи. Надявам се тук да открия същото.

Замълча. Не му се искаше да разкрива прекалено много надеждите си. Когато Яо Шъ не каза нищо, продължи с тих глас:

— Когато се изправят срещу туманите ми, ще знаят, че да се предадат няма да означава край за тях. Това ще ми помогне да спечеля. Захвърлят ли оръжията си, ще ги пусна да си вървят. След време ще проумеят, че може да се вярва на думата ми.

— А градовете? — неочаквано попита Яо Шъ. — Техните жители са заложници на първенците. Не могат да се предадат, дори да искат.

— Тогава ще бъдат унищожени — спокойно отвърна Кублай. — Повече не мога да направя.

— И би избил хиляди заради безумието на шепа хора — каза Йо Шъ. В гласа му имаше тъга и Кублай впери поглед в него.

— Какъв избор ми остава? Затварят портите си пред мен, а брат ми наблюдава.

Йо Шъ се наведе напред с блеснали очи.

— Тогава покажи на Монгке, че има и друг начин. Изпрати пратеници в Та-ли. Обещай да пощадиш хората. Сунските армии са твоя грижа, а не търговците и селяните.

Кублай се изкиска.

— Търговците и селяните никога няма да се доверят на внук на Чингис. Сянката му ме следва, Йо Шъ. Ти би ли отворил портите си пред монголска войска? Не мисля, че аз бих го сторил.

— Тези може би не. Но следващите ще го направят. По същия начин, по който освободените войници ще разнесат мълвата за великодушието ти из земите на Сун.

Йо Шъ замълча, за да може Кублай да обмисли думите му, след което продължи:

— В собствената им история има един сунски генерал на име Цао Бин, който превзел град Нандзин без нито една жертва. Следващият град отворил портите си за него, защото знаел, че няма да има клане. Разполагаш с могъща войска, Кублай, но най-добрата сила е онази, която не се налага да използваш.

Кублай замислено отпи от чая си. Идеята допадаше на някаква част от него. Друга част пък копнееше да впечатли Монгке. Дали щеше да се чувства добре след клането, което очакваше брат му? Потръпна леко. Определено не. Осъзна, че мисълта за това бе тежала на раменете му като бронята, която беше принуден да носи. Дори само идеята за алтернатива беше като светлинка в тъмна стая. Пресуши купата си и я остави настрана.

— Какво станало накрая с Цао Бин?

Йо Шъ сви рамене.

— Май бил предаден, отровен от собствените си хора, но това не намалява значението на делата му. Ти не си дядо си, Кублай. Чингис изобщо не се интересуваше от дзинската култура, докато ти можеш да видиш достойнствата й.

Кублай се замисли за инструментите за мъчения, който бе открил в изоставени военни постове, за улиците с кървави петна и

разлагащите се тела на престъпници. Помисли си за масовото самоубийство по стените на Йенкин, когато шейсет хиляди момичета предпочели да се хвърлят от тях, вместо да видят града си превзет от Чингис. Светът обаче беше сурово място, накъдето и да погледнеш. Дзинците не бяха по-добри от дебелите християнски монаси, които не губят апетита си, докато пред тях изкормват еретици. Под погледа на Яо Шъ той се замисли за печатните книги, които бе виждал, за огромните набори йероглифи, гравирани върху дърво и подредени с умопомрачително старание и усилия само за да разпространяват идеите на дзинските градове. Помисли си за храната им, за фойерверките, за хартиените пари, за компаса, който държеше сред нещата си и който незнайно как сочеше все в една и съща посока. Те бяха изобретателни хора и той ги обичаше много.

— Превзел град без нито една жертва? — тихо попита Кублай.

Яо Шъ се усмихна и кимна.

— Мога да го направя, старче. Или най-малкото да опитам. Ще изпратя посланици в Та-ли и ще видим.

На следващата сутрин Кублай заповяда на войската си да обкръжи града. Приближаваха Та-ли от четири посоки в масивни колони, които се събраха извън обсега на оръдията. Хората зад стените щяха да видят, че няма измъкване, и ако още не знаеха, щяха да разберат, че армията на императора няма и не би могла да им се притече на помощ. Кублай нарочно поиска да видят силата му, преди да изпрати хората си да преговарят. Яо Шъ изказа желанието си да бъде един от малката група, която щеше да влезе в града, но Кублай му забрани.

— Следващият път, старче, обещавам ти. Жителите на Та-ли може и да не са чували за Цао Бин.

Административната зала на Та-ли представляваше голо помещение без никакви удобства. Стените бяха покрити с бял гипс, подът беше от рядко твърдо дърво, чиято повърхност бе разчертана по ширината на залата, така че посетителите вървяха по деликатна плетеница от фигури, докато се озоват пред префекта на града.

Мън Гуан се взираше през малката капандура, докато чакаше. Виждаше ситния дъжд високо горе, почти като мъгла от сивото небе,

което отразяваше така добре настроението в града. Носеше регалиите на поста си — дебела златоткана дреха върху копринена туника. Тежестта ѝ му действаше успокояващо; знаеше, че богато украсената шапка и наметалото са по-стари от него и са били носени от по-добри мъже или най-малкото от такива с по-добър късмет. Отново се озърна към откритото помещение и остави спокойствието му да се предаде и на него. Тишината бе един вид друго наметало, пълната противоположност на монголите с техния детински гняв и непрестанна врява. Чу отдалеч как пристигат, тропайки по коридорите на правителствените сгради, без да се замислят за достойнството или възрастта на всичко наоколо. Стисна мълчаливо зъби. Вниманието му беше така изострено, че усети как стражите се напрягат да видят натрапниците и настръхват като свирепи хрътки. Каза си, че самият той не бива да показва подобни чувства. Императорската войска го бе предала, беше оставила града му на милостта на груби и агресивни чужденци. Пригответил се беше за смъртта, но после монголският военачалник бе изпратил дузина от хората си пеша към градските стени.

Вместо оръдеен изстрел Мън Гуан бе получил любезна молба за аудиенция. Още не знаеше дали това не е някаква подигравка, начин монголите да се насладят на унижението му. Та-ли не можеше да устои на войската, която го бе обкръжила в черни колони. Префектът не беше от хората, които се залъгват с напразни надежди. Знаеше, че ако монголите бяха пристигнали година по-късно, тук щеше да има армии, способни да защитят провинция Юнан, но разстоянията бяха огромни и плавното течение на времето изведнъж беше спряло около града му. Трудно бе дори да даде израз на яростта, която го беше обзела. Заемаше този пост вече трийсет и седем години и през цялото това време градът работеше и спеше в мир. Преди пристигането на монголите Мън Гуан беше доволен човек. Името му нямаше да остане в историята и най-много обичаше да се хвали пред дъщерите си именно с това майсторско постижение. А сега подозираше, че ще намери място в анализите, освен ако бъдещите владетели не заповядат на писарите си да премахнат името му от официалните хроники.

Докато монголските пратеници влизаха в залата, Мън Гуан се помъчи да не се намръщи при мисълта, че ботушите им съсипват фино изработения под. Дървото блестеше на светлината на утрото

тъмночервено и излъскано от вековете търкане и мазане с восък. За негово изумление монголите донесоха със себе си воня, която напълно заглуши аромата на лака. Очите му се разшириха, когато тя удари ноздрите му, но не му оставаше друго, освен да се престори, че не я забелязва. Гадната смрад на разложено месо и мокра вълна надвисна като физическа сила в помещението. Запита се дали те изобщо я долавят и дали съзнават какъв ужас всяват у него със самата си поява тук.

От дузината мъже десет имаха червеникавата кожа и широките рамене, които свързваше с монголите, докато другите двама бяха с поцивилизовани черти, макар и леко загрубели от смесената кръв. Предположи, че са от Дзин на север, от слабаците, чиито земи бяха покорени от Чингис. Двамата мъже се поклониха леко, наблюдавани с интерес от монголските си спътници. Мън Гуан затвори за момент очи и се приготви да изтърпи оскърбленията, които предстояха. Нямаше нищо против, че ще изгуби живота си. Човек може да избере да се освободи от него като от тенекиено канче и небето ще погледне благосклонно на подобен жест. Достойнството му обаче бе нещо съвсем друго.

— Господарю префект — започна единият от дзинците, — името на този смирен пратеник е Ли Ун. Нося ти думите на Кублай Борджигин, внук на Чингис хан, брат на Монгке хан. Господарят ми ни изпрати да обсъдим предаването на Та-ли. Той се закле пред свидетели, че нито един мъж, жена или дете няма да пострадат, ако градът го признае за свой господар и владетел. Поръчано ми е да предам, че ханът обявява този град и тези земи за свои. Той няма интерес да вижда как реките потичат червени. Иска мир и ти предлага възможност да спасиш живота на онези, които се обръщат за съвет към теб.

Кръвта бавно се отдръпна от лицето на Мън Гуан, докато Ли Ун изричаше отровно дръзките си думи. Стражите на префекта реагираха по същия начин, стиснаха дръжките на мечовете си и се загледаха напред, без да помръднат от местата си. Малката монголска група не бе въоръжена и префектът копнееше да заповяда на хората си да се нахвърлят върху нахалниците и с бързи удари да сложат край на арогантността им. Видя как монголите се оглеждат и мърморят нещо на варварския си език. Почувства се омърсен от присъствието им и се

застави да остане неподвижен, докато мислеше. Дребният дзински предател го гледаше с очакване и на Мън Гуан му се стори, че вижда насмешка в очите му. Това вече беше прекалено.

— Какво е един град? — внезапно рече той и сви рамене. — Ние не сме тъпоумни дзински селяни без капка чест и без място на колелото на съдбата. Живеем за удоволствието на императора. Умираме по негова заповед. Всичко, което виждате, е негово. Не мога да предам нещо, което не е мое.

Ли Ун остана абсолютно неподвижен и останалите заслушаха превода на сънародника му. После заклатиха глави и изръмжаха нещо нечленоразделно. Мън Гуан бавно се изправи и погледна към стражите, които извадиха дългите си мечове. Монголите наблюдаваха представлението с пълно безразличие.

— Ще предам думите ти на господаря си, господарю префект — каза Ли Ун. — Той ще бъде... разочарован, че отказваш великодушието му.

Яростта опари гърдите на Мън Гуан и пребледнелите му бузи отново пламнаха. Дзинският предател говореше невъзможни неща, които нямаха място в тихия ред на тази провинция. За момент префектът не бе в състояние дори да изрази отвращението и презрението си. Нямаше значение, ако ще пред стените да чакаха милион воини. Те не съществуваха и нямаха нищо общо със съдбата, която беше избрал. Знаеше, че ще бъде благодарен, ако императорът спаси Та-ли. Но ако той бе решил да остави града да бъде унищожен, значи такава беше съдбата му. Мън Гуан не можеше да вдигне ръка, за да се спаси. Помисли за жените и дъщерите си. Знаеше, че те също ще предпочетат смъртта пред безчестието, което този глупак му предлагаше да обмисли. Изобщо не ставаше дума за избор.

— Заловете ги и ги вържете — най-сетне каза той.

Двамата дзински преводачи нямаха време да повторят думите му и Ли Ун го изгледа изцъклено, зяпнал като шаран. Стражите се задвижиха, преди Мън Гуан да завърши заповедта.

Щом бяха нападнати, стоящите досега безразлично монголи за миг се разфучаха, заблъскаха и заудряха с юмруци, ботуши, лакти и както им попадне. Това бе поредното доказателство за дивацината им и Мън Гуан изпита още по-голямо презрение към тях. Видя как един от стражите залита назад след удар в носа и трябваше да се извърне, за

да не го засрамва още повече. Съсредоточи се отново върху капандурата и приличащия на пара дъжд. В залата се втурнаха още стражи и той престана са обръща внимание на приглушеното пъшкане и виковете, докато пратениците най-сетне не замлъкнаха.

Когато свали глава, трима от групата бяха в безсъзнание, а останалите, задъхани, се мъчеха да скъсат въжетата, оголили зъби досущ като животни, каквито и бяха. Не се усмихна. Помисли си за библиотеките и архивите на Та-ли, които заплашваха те, и изпита единствено презрение. Никога не биха разбрали, че възможностите за един цивилизован човек не включват малодушно предаване, независимо от последствията. Начинът да умреш винаги е в крайна сметка личен избор, стига да можеш да го разбереш наистина.

— Отведете ги на площада — каза той. — След като се освежа, ще присъствам на бичуването и екзекуцията им.

Вонята им се беше засилила, когато бяха започнали да се потят, и сега изпълваше помещението. Мън Гуан с мъка се овладя да не повърне и задиша съвсем плитко. Определено трябваше да се преоблече, преди да приключи с тази мръсна работа. И щеше да заповяда да изгорят тези одежди, докато се къпе.

18.

Китките на пленниците бяха вързани за железни стълбове на централния площад на Та-ли, поставени тук преди много време за наказание на осъдените престъпници. Когато Мън Гуан пристигна, горещото слънце беше високо в небето и се бе събрала огромна тълпа, която изпълваше целия площад. Наложиха се стражата да разчиства пътя пред префекта с дървени палки, за да може той да наблюдава наказанието, след което му донесоха удобен стол, на който да настани старите си кокали. Други издигнаха навес, за да му пази сянка. Той се настани и отпи от поднесеното му студено питие. На лицето му не се изписваха никакви емоции.

Когато най-сетне беше готов, Мън Гуан направи знак на мъжете с камшиците, застанали до стълбовете. Въжетата бяха от смазана кожа с дебелината на детски пръст и се стоварваха върху плътта с глух плясък, болезнен като удара от сопа. Надяваше се монголите да крещат и да се посрамят. Те си подмятаха нещо и той предположи, че се окуражават един друг. Забеляза също, че дзинските преводачи се обръщат към тълпата. Онзи дребният, Ли Ун, дърпаше въжетата си, докато говореше на множеството. Мън Гуан поклати глава. Предателят никога нямаше да разбере сунските селяни. За тях благородниците живееха в друга плоскост на битието, толкова високо над тяхната, че не можеха да я проумеят. Префектът гледаше как кротките му подчинени се взират в пленниците с безизразни лица. Един от тях дори се наведе да вземе камък и го хвърли с все сила, от което Ли Ун приклезна. Мън Гуан си позволи да се усмихне леко, скрит зад вдигнатата си чаша.

Първите удари започнаха в постоянен ритъм. Както и можеше да се очаква, дзинците виеха и се мъчеха да се отскубнат, извиваха гръб и дърпаха железните стълбове, сякаш можеха да ги издърпат от земята. Монголите търпяха като тъпоумни добичета и Мън Гуан се намръщи. Изпрати един от стражите със заповед да засилят ударите и се отпусна в стола си, когато плющящият ритъм се ускори. Те обаче продължаваха да си стоят и да си подвикват. За своя огромна изненада Мън Гуан видя

как един се разсмя на някакъв коментар. Поклати леко глава, но беше търпелив човек. Имаше и други камшици, с прикрепени към кожата остри метални парчета. Те щяха да ги накарат да запеят.

Ли Ун беше на служба при Кублай едва от година. Постъпил бе при брата на хана, когато куманите минаха през земите на Дзин, за да преброят хилядите стопанства из огромната територия. Знаеше, че начинанието крие рискове, но заплащането беше добро и редовно, а езиците винаги му се бяха удавали. Не беше очаквал да бъде заловен и измъчван от стария глупак, управляващ Та-ли.

Болката беше просто непоносима. Отново и отново достигаше точката, в която вече не можеше да издържа, но ужасът продължаваше. Беше вързан за стълба и нямаше къде да избяга, нито как да ги накара да спрат. Плачеше и умоляваше при всеки удар, без да обръща внимание на монголите, които се извъръщаха засрамено от него. Някои от тях му подвикваха да се надигне, но краката му бяха останали без сила и той увисна на стълба, придържан единствено от въжетата на китките. Копнееше да изгуби съзнание или да полудее, каквото и да е, стига да престане да чувства, но тялото му категорично отказваше и той си остана буден. Ако не друго, сетивата му се изостриха още и болката се засили, докато накрая не можеше да повярва, че е възможно да боли повече.

Чу префекта да дава някаква заповед и бичуването престана. Ли Ун отново се помъчи да се изправи и заповяда на коленете си да не се подгъват. Огледа се и изплю кръв — беше прехапал езика си. Площадът бе част от стар пазар недалеч от градските стени. Виждаше огромната порта, която скриваше от поглед войската на Кублай. Ли Ун изстена при мисълта, че спасителите са толкова близо, но са слепи. Не можеше да умре. Беше твърде млад и дори още не си бе взел жена.

Видя как потапят окървавените камшици в кофи с вода, след което ги предават на други хора, които ги смазаха и ги увиха в предпазни тъкани. С растящ ужас видя да носят други вързопи и да ги полагат на земята. Напрягна се и застана на пръсти, за да види какво има в тях, когато войниците започнаха да развиват тежкото платно. Тълпата замърмори в очакване и Ли Ун закрещя с дрезгав глас към нея.

— Стотици оръдия са подредени пред тези стени и са готови да ги направят на чакъл! Пред вас се е изправила огромна войска, а благородният принц обеща да пощади живота на всички в Та-ли! Предлага ви милост и достойнство, а вие пленявате хората му и ги налагате с камшици. Как ще реагира той сега, когато не се върнем? Какво ще направи? Нашата кръв беше пролята и ще последва вашата, на всеки мъж, на всяка жена и на всяко дете в града. Тогава си спомнете, че вие сте си го избрали. И че сте могли да отворите портите и да останете живи!

Видя как мъчителят му развива дълъг камшик и отчаянието го заля, когато металът в кожата проблесна. Беше виждал веднъж как бичуват до смърт човек — някакъв изнасилвач, заловен от властите в родния му град. Устата му пресъхна при спомена. Мехурът му щеше да се изпразни, тялото щеше да се превърне в гърчеща се пихтия под бича. В смъртта, която го очакваше, нямаше капка достойнство. Обхванат от ужас, Ли Ун гледаше как мъжът завърта камшика в кръг, за да изпробва кожените ленти. Някъде в далечината се чу ниско свистене. То се засили и половината тълпа излезе от унеса си, когато нещо тежко удари огромната порта и звукът отекна над главите им.

— Той идва! — изкрещя им Ли Ун. — Унищожителят е дошъл. Свалете господарите си и запазете живота си или улиците ви ще се превърнат в кървави реки преди залез.

Последва нов удар, последван от още два, когато стрелците на Кублай определиха разстоянието. Едно гюле прелетя над тях, пропускайки стената, и разби покрив от другата страна на площада. Тълпата трепна.

— Той идва! — отново извика Ли Ун, опиянен от облекчението. Чу някой да дава рязка заповед, но още стоеше обърнат към тресящите се порти, когато стражът стигна до него и преряза гърлото му с едно бързо движение. Монголите изкрещяха от ярост, когато кръвта му се плисна на сивата земя. Напрегнаха всички сили и заклатиха стълбовете напред-назад, мъчейки се да се освободят. Мън Гуан проговори отново и още войници извадиха мечовете си, когато градската порта падна с трясък.

Сред облака прах откъм стените тълпата видя черната редица монголски конници на фона на яркото слънце. Хората започнаха да се

изнасят, изпълнени със страх, докато ездачите влизаха в безупречни редици в града.

Мън Гуан бавно се изправи, докато площадът се опразваше. Лицето му бе неестествено бледо. Олюля се, светът сякаш се разпадаше около него. Беше си казал, че войската около Та-ли не съществува, че противникът не може да му повлияе по никакъв начин. А ето че те бяха влезли, бяха го накарали да ги види. Той стоеше като истукан, така шокиран, че умът му напълно престана да работи. Смътно осъзна, че стражите зарязват окървавените стълбове, за да го защитят с високо вдигнати мечове. Поклати бавно глава, сякаш дори сега можеше да откаже на натрапниците да влязат в Та-ли.

С дълги копиринени знамена, развяващи се от лявата и дясната му страна, врагът излезе напред в лъскава броня, която проблясваше на слънцето. Мън Гуан зяпна към Кублай, който спря недалеч от групата въоръжени мъже и ги изгледа презрително. Монголският водач знаеше, че воините около него можеха да напълнят въздуха със стрели при първия знак за опасност, но стражите на Мън Гуан не помръднаха. Бавното му приближаване ги изнервяше — сякаш беше неуязвим, толкова по-високо над тях, че просто не можеха да го заплашат. Под свирепия му поглед мнозина войници сведоха глави, сякаш самото слънце ги бе заслепило.

Кублай видя мършав старец в чиста роба, застанал неуверено пред него с празен поглед. Тълпата беше избягала и на площада се бе възцарила пълна тишина.

В затишието един от вързаните монголи успя да изскубне стълба си от камъните. Изрева тържествуващо, сграбчи го като сопа и тръгна към Мън Гуан с недвусмислени намерения. Кублай вдигна ръка и мъжът се закова на място, задъхан от силните емоции.

— Казах, че мога да пощадя Та-ли — каза Кублай на безупречен мандарински. — Защо не ме послуша?

Мън Гуан се взираше в далечината, умът му сякаш се бе превърнал в студена буца, която не можеше да отговори. Беше живял дълго и десетилетия наред бе служил като префект на града. Животът му беше добър. Чуваше гласа на врага като шепот на тръстика в тъмното, но не отговори. Не можеха да го накарат да признае присъствието им. Пригответи се за смъртта, пое дълбоко дъх и издиша бавно, за да успокои разтуптяното си сърце.

Кублай се намръщи на липсата на реакция от страна на стареца. Видя страха в очите на сунските войници и яростта по лицата на своите хора, а префектът стоеше и гледаше към града, сякаш беше единственият човек на площада. Подухна ветрец и Кублай тръсна глава, за да развали магията. Беше видял тялото на Ли Ун да виси на китките си и взе решение.

— Аз съм от благороден род — каза Кублай. — Земите ми на север навремето са били част от територията на Сун под властта на императора. Скоро ще бъде същото. Обявявам този град за свой по право. Моята закрила, моята сянка пада върху всички ви от този момент. Предайте се и ще ви покажа милост, както баща към децата си.

Мън Гуан не каза нищо, макар че най-сетне вдигна очи, колкото да срещне погледа му. Поклати глава съвсем леко, сякаш потръпна.

— Добре тогава — каза Кублай. — Явно ще трябва да разочаровам един приятел. Вземете този и провесете тялото му от стената. Останалите ще живеят.

Наблюдаваше внимателно как монголът с железния кол си проправи път през стражите и избута Мън Гуан напред. Старецът тръгна без съпротива, а войниците му не сториха нищо. Не смееха да се спогледат, най-сетне бяха разбрали, че животът им зависи от една-единствена дума на този странен принц, който говореше на езика на властта.

— Думата ми е желязо — каза им Кублай, докато отвеждаха Мън Гуан. — След време ще започнете да разбирате това.

Хулегу беше леко задъхан, когато спря и предаде орлицата на дресьора ѝ. Птицата изкрещя и размаха криле, но човекът я познаваше добре и бързо я успокои с ръка на шията.

Генерал Китбука носеше напръскан в бяло керкенец на дясната си ръка, но на колана си имаше само два гълъба и физиономията му бе кисела. Хулегу му се ухили, докато се спешаваше и предаваше малкото еленче с безжизнено люлееща се глава. Готвачът му бе местен персиец, който твърдеше, че навремето бил служил при самия халиф. Когато го заловиха на връщане към града от някакъв далечен пазар, Хулегу го прати при готвачите си. Харесваше му да яде ястията, на които би трябвало да се наслаждава халифът, макар да се грижеше първо да

бъдат опитвани за отрова. Тъмнокожият мъж закима при вида на животното, след което изгледа с блеснали очи разфучалата се орлица. Сънародниците му обичаха въздушния лов. Ястребите и керкenezите бяха истинско съкровище, но едрите орли бяха почти непознати в района. Птицата с тъмnozлатист цвят, кацнала на китката на дресъора, струваше цяло състояние.

Хулегу погледна към Багдад, който се намираше само на две мили на север. Войските му бяха обкръжили древния укрепен град и дори бяха преградили Тигър с понтони, построени докато го нямаше. Във всички посоки се виждаха тъмните петна на туманите, които чакаха търпеливо. Халифът бе отказал да разруши стените в знак на добра воля. Хулегу още пазеше писмото му някъде. Думите бяха достатъчно ясни, но посланието си оставаше загадка. Халифът бе писал на последователите на Мохамед с увереността, че те ще се надигнат да защитят центъра на своята вяра. Хулегу се запита къде ли са били, докато войската му се е установявала около града. Едно поколение по-рано халифът можеше и да бъде прав, но Чингис бе изклат почти всичко живо в района неведнъж, а два пъти. Забавно беше да си представи как оцелелите изпъlзват от развалините само за да се озоват отново срещу Чингис на обратния му път към територията на Си Ся по време на последната му кампания. Багдад нямаше подкрепата, на която се бе радвал в предишните векове, но халифът като че ли не си даваше сметка за изолацията си.

Хулегу прие предложението му портокалов сок, изстуден през нощта в реката. Пресуши чашата си на един дъх и я метна на слугата, без да се обръща да види дали онзи е успял да я улови. Жителите на Багдад определено не споделяха вярата на господаря си в Бог. Всяка нощ дезертираха, като се спускаха с провесени от грапавите стени въжета, рискувайки да си потрошат костите. Хулегу нямаше представа колко души има вътре, но всяка сутрин откриваше поредните стотина, които хората му подкарваха. Това се беше превърнало почти в лов за тях. Хулегу ги остави да упражняват стрелбата си по групите бегълци. Мъжете и момчетата биваха избивани, а жените и момичетата ставаха плячка на онези, които се бяха изявили пред командирите си. Халифът не се беше предал. Докато не го стореше, животът на хората му беше обречен.

Хулегу чу цвърченето на прясно отрязаното еленско месо в тигана със сгорещена мас. Усещаше се дъх на чесън и устата му се напълни със слюнка. Този готвач беше истинско чудо. Жалките гълъбчета на Китбука нямаше да добавят много месо към обяда на генерала, помисли си той, но пък това беше разликата между орлите и ястребите. Неговата орлица можеше да повали дори вълк. С нея сме като две капки вода, самодоволно си помисли Хулегу. Хищниците не се нуждаят от милост. Можеше да завиди на откровената жестокост на птицата. Тя не се измъчваше от колебания и страхове, нищо не тревожеше ума ѝ, посветен изцяло на убиването.

Отново погледна към Багдад и устните му се свиха в тънка линия. Оръдията му едва откъртваха по някое парче камък. Защитните стени на града се издигаха под ъгъл и гюлетата се плъзгаха по тях, без да нанесат особени поражения. Когато барутът свършеше, щеше да се наложи да използва катапулти и требушети. Рано или късно монголите щяха да разрушат стените, но не с всяващия ужас гръм и трясък, не със същото чувство за божествена мощ. Багдад беше известен с това, че на мили около него нямаше камъни, но хората му бяха предвидили това и ги бяха събирали в каруци на идване. Снарядите обаче щяха да привършат и щеше да се наложи Хулегу да изпрати туманите си да събират нови.

Намръщи се, уморен от мислите, които го тормозеха през всеки мъчително бавно изнизващ се ден. Можеше да атакува стените по всяко време, но противникът все още беше силен. Упоритите защитници можеха да убиват по четирима или петима монголи за един изгубен от техните. В края на краищата, именно това бе целта на замъците и укрепените градове. Можеха да изливат земно масло и да хвърлят камъни върху онези, които се опитват да се покатерят. Щеше да бъде кървава работа, а Хулегу не искаше да губи хиляди воители само заради един град, независимо какви богатства се криеха зад стените му, ако можеше да се вярва на слуховете. По-добре беше да разруши стените или да чака, докато гладът не принуди халифа да дойде на себе си.

— Ако ме накараш да чакам още дълго — промърмори Хулегу, загледан към града в далечината, — нещата ще станат само по-лоши за теб.

Генерал Китбука вдигна глава, щом чу думите му, и Хулегу осъзна, че мъжът още се надява да бъде поканен да сподели обеда му. Усмихна се, спомняйки си как орлицата се спускаше от небето. Месото беше твърде много за един човек, но той не отправи покана. Ястребите и орлите не летят заедно, напомни си Хулегу. Бяха от различни породи.

Халиф ал Мустасим бе разтревожен. Предците му бяха създали малка империя около Багдад, която съществуваше вече пет столетия, а градът беше нейната перла. Бе оцелял дори след опустошителния поход на Чингис, който беше помел района преди десетилетия. На Ал Мустасим му харесваше да вярва, че Аллах е направил монголския хан сляп за града и той е минал покрай него, без да спре. Може пък и да беше вярно. Халифът беше не само от владетелския род на Абасидите, но и главен водач на мюсюлманската вяра в света, градът му бе светлина за всички правоверни. Нима към Багдад вече не пътуваха армии, които да го освободят? Ал Мустасим опря длани една в друга и усети потта по тях, а пръстите му се хлъзгаха. Той беше едър, плътта му бе омекнала от прекарания в разкош години. Усети лепкавата пот по подмишниците си и щракна с пръсти, давайки знак на младите робини да го избършат с кърпи. Не загърби тревожните мисли, когато те вдигнаха ръцете му и избърсаха гладкото кафяво туловище, разкрило се под коприната. Почти не забеляза, когато едно от момичетата пхна лепкав сладкиш в устата му, сякаш угояваше бик.

Докато лежеше, в стаята тичешком влезе ято смеещи се деца и той ги погледна с любов. Те носеха шум и живот, достатъчни да разкъсат отчаянието, което го налягаше с тежестта си.

— Камарата! — настойчиво извика синът му и го погледна умоляващо. Останалите деца чакаха с надежда да видят чудото и изражението на Ал Мустасим омекна.

— Добре, само за малко, после продължавате с уроците — разреши той.

Махна с ръка и децата се пръснаха пред него с възторжени викове. Устройството бе построено по схемите на великия мюсюлмански учен Ибн ал Хайтам. „Камара“ означаваше просто „тъмна стая“, но името се беше утвърдило. Само неколцина слуги го последваха по коридора към помещението. Децата тичаха

развълнувано пред него, като разказваха на онези, които още не бяха виждали устройството.

Само по себе си то представляваше стая, голямо помещение от черна тъкан, в което бе тъмно като в нощ. Ал Мустасим се загледа с гордост в черния куб, сякаш беше негово изобретение.

— Кой ще бъде пръв? — попита той.

Децата заподскачаха и завикаха имената си и той избра една от дъщерите си, малко момиче на име Сури. Тя застана на съответното място, тръпнеща от вълнение. Когато завесата падна и се възцари пълен мрак, децата завикаха неспокойно. Слугите донесоха лампи и не след дълго малката Сури бе осветена ярко от фенерите. Беше се изпъчила неподвижно и Ал Мустасим се засмя, когато я видя.

— А сега вие идете ей там, зад преградата. Затворете очи и не ги отваряйте, докато не ви кажа.

Те се подчиниха и пипнешком минаха зад черната завеса.

— Готови ли сте всички? — попита той.

Светлината от фенерите щеше да мине през мъничка дупка в завесата. Ал Мустасим не разбираше напълно как лъчите могат да пренесат обърнатото изображение на Сури, но тя щеше да се появи в помещението с останалите деца като игра на светлини и сенки. Това беше истинско чудо и Ал Мустасим се усмихна, докато им казваше да си отворят очите.

Чу ги как ахват възхитено и надават възторжени възгласи.

Преди да каже на друг да заеме мястото на Сури, халифът чу гласа на везира Ариман, който говореше на слугите отвън. Намръщи се — моментът на чиста радост бе съсипан. Този човек нямаше да го остави на мира. Ал Мустасим въздъхна, когато Ариман се покашля пред камарата, за да привлече вниманието му.

— Съжалявам, че те безпокоя, халифе, но имам новини, които трябва да чуеш.

Ал Мустасим остави децата да си играят и те вече вдигаха врява в тъмната стаичка. Примигна, когато излезе на светло, след което изпрати двама слуги вътре да се погрижат момчетата да не счупят нещо.

— Е? Нещо да се е променило от вчера или завчера? Още ли сме обсадени от неверници?

— Обсадени сме, халифе. По зазоряване изпратиха още един залп през стените.

Държеше една стрела, все още със свитъка на нея. Беше развил друг свитък и му го подаде да го прочете. Ал Мустасим махна с ръка, сякаш самото докосване щеше да го оскверни.

— Поредното искане да се предадем, не се и съмнявам. Колко подобни видях вече? Заплашва и обещава, предлага мир, после унищожение. Това не променя нищо, Ариман.

— В това съобщение казва, че ще приеме данък, халифе. Не можем да продължим да го пренебрегваме. Този Хулегу вече е прочут с алчността си. Във всеки град, който разруши, се появяват хората му и питат: „Къде е златото? Къде са скъпоценностите?“. Изобщо не го интересува, че Багдад е свещен град. Вълнуват го единствено съкровищниците.

— Искаш да ме накараш да му дам богатството на рода си ли?

— Или да видиш града в пламъци? Да, халифе, предпочитам първото. Той няма да си отиде. Надушва кръв, а хората са уплашени. Навсякъде се носят слухове, че арабите вече преговарят с него и му разказват за тайните проходи към града.

— Няма тайни проходи — рязко отвърна Ал Мустасим. Гласът му прозвуча пискливо и сприхаво дори за самия него. — Щях да знам, ако имаше.

— И все пак по пазарите се говори точно за това. Хората очакват монголските воители да се промъкнат всеки момент в Багдад, докато ние се бавим. Онзи човек иска само злато, така казват. Защо халифът не се прости с богатството си, за да останем живи?

— Чакам, Ариман. Нямам ли съюзници? Приятели? Къде са те сега?

Везирът поклати глава.

— Те помнят Чингис, халифе. Няма да се притекат на помощ на Багдад.

— Не мога да се предам. Аз съм светлината на исляма! Само библиотеките... Животът ми не струва дори колкото един том в тях. Монголите ще унищожат всичко, ако стъпят в града ми.

Гневът му се засили от намръщената физиономия на Ариман и той се дръпна по-далеч от камарата, за да не чуят децата разговора им. Беше вбесен. От Ариман се очакваше да подкрепя халифа, да измисли

как да победи врага. А ето че везирът предлагаше единствено да хвърлят златото на вълците.

Ариман гледаше отчаяно господаря си. Двамата се познаваха от дълго време и той разбираше страховете му. Бяха напълно основателни, но това не бе избор между оцеляване и гибел. А между това да се предадат и да запазят известно достойнство или да рискуват да си навлекат гнева на най-унищожителната раса, за която Ариман беше чувал. В историята им имаше твърде много подобни примери, за да бъдат забравяни.

— Шахът на Хорезъм се съпротивлява до последно — тихо рече Ариман. — Беше мъж сред мъжете, истински воин. А къде е сега? Градовете му са почернели камънаци, хората му са прекършени, роби или мъртъвци. Сам поиска от мен винаги да ти казвам истината. Ще я чуеш ли сега, когато ти казвам да отвориш портите и да спасиш колкото може повече хора? С всеки изминал ден, през който чака в жегата, гневът му расте.

— Някой ще дойде на помощ на града. Тогава ще им покажем — жално рече Ал Мустасим. И сам не си вярваше. Ариман изсумтя презрително.

Халифът стана от дивана и отиде при прозореца. Долови аромата на сапун от пазара. Хиляди блокчета се произвеждаха в работилниците в западния квартал. Това беше град на кули, на наука и чудеса, а ето че го заплашваха с остри железа и барут хора, които дори нямаше да разберат какво стои пред очите им и само щяха да го разбият на парчета. Отвъд стените се виждаха монголските войски, движещи се като черни насекоми. Почти не можеше да говори от мъка и сълзи напълниха очите му. Помисли си за децата, които си играеха в блажено неведение за ставащото около тях. Отчаянието го притисна още повече.

— Ще изчакам още месец. Ако никой не се притече на помощ на дома ми, ще изляза при враговете.

Гърлото му се беше стегнало и с мъка произнасяше думите.

— Ще изляза при тях и ще започна преговори за капитулация.

19.

Хулегу гледаше как портите се отварят, бутани от налагани с камшици хора. Вече се потеше и усещаше как слънцето пече все по-силно кожата му. По природа беше мургав и не бе страдал от слънчеви изгаряния преди безкрайните седмици на обсадата на Багдад. Сега всеки ден усещаше първата целувка на жегата като допир на нажежено желязо. Потта го щипеше, капеше от веждите и миглите, дразнеше очите му и го караше да премигва. Беше направил всичко възможно да държи туманите във форма и нащрек, но отегчението на обсадата беше като обривите, които плъзваха бавно по плътта на иначе здравите мъже. При тази мисъл почеса слабините си и усети циреите там. Опасно беше да позволи на шамана да ги среже, тъй като имаше опасност от инфекция, но когато оставаше сам в гера, Хулегу всяка вечер изстискваше най-лошите, като махаше твърдите бучки, докато болката не го накара да спре. Мазната бяла маса оставаше по пръстите му. Можеше да надуши вонята ѝ дори сега, докато стоеше и чакаше халифа.

Поне всичко щеше да приключи скоро. Бяха направени два опита за измъкване от обсадата, и двата покрай реката. Първият беше с малки лодки, построени зад железните порти на реката.

Те бяха унищожени със земно масло, безпомощните нещастници бяха полети с него от хвърлените от брега гърнета, после запалени с горящи стрели. Хулегу не знаеше кой е умрял онзи ден. Нямаше начин да идентифицират труповете, дори да беше проявил интерес.

Вторият опит беше по-изтънчен — само шестима мъже, почернили телата си със сажди и масло. Бяха стигнали понтоните, построени от воините му през Тигър и привързани към тежките стволове, забити в мекото речно дъно. Един зорък съгледвач ги видя как се плъзгат по водата и монголските воители опънаха лъковете и се прицелиха внимателно, като си пускаха закачки. Вероятно това бе последният удар върху надеждите на халифа. Хулегу не беше съвсем сигурен, но скоро след това получи вест, че Ал Мустасим ще се срещне с него извън града на следващия ден.

Намръщи се при вида на дългата свита, излизаща от града. За пореден път беше настоял за капитулация, но халифът дори не си направи труда да отговори, а предпочете да изчака срещата. Хулегу започна да брой проточващата се колона. Двеста, триста, може би четиристотин души. Накрая всички излязоха и портите се затвориха зад тях, оставяйки войниците на халифа да ескортират господаря си.

Предишната нощ Хулегу не бе стоял със скръстени ръце. Нямаше достатъчно голям навес, който да побере цялата свита на халифа, но монголите бяха разчистили терен на каменистата земя и бяха постлали дебели килими, заграбени от градовете по пътя им. По краищата бяха поставени плюшени възглавници, добавени бяха и груби дървени пейки, почти като онези в християнските църкви, които Хулегу бе виждал в Русия. Но нямаше олтар, а само проста маса и два стола за първенците. Генералите му щяха да останат прави, готови да извадят мечове при първия знак за предателство.

Хулегу знаеше, че хората на халифа са му докладвали за приготовленията, които виждаха от градските стени. Малката колона се насочи безпогрешно натам и той се усмихна при вида на безупречно маршируващите мъже. Не беше поставил ограничение на броя войници, които Ал Мустасим можеше да вземе със себе си. Десет тумана обсаждаха града и той се погрижи пътят на халифа да минава през собствените му тежковъоръжени и намръщени воители. Посланието би трябвало да е достатъчно ясно.

Самият халиф пристигна в колесница, теглена от два едри скопени коня. Хулегу примигна, когато видя туловището на човека, който управляваше града и наричаше себе си светлината на исляма. Определено не беше воин. Ръцете, държащи поводите на колесницата, бяха тлъсти, търсещите монголския водач очи почти не се виждаха от подпухналата плът. Хулегу не каза нищо, докато слугите помагаша на халифа да слезе. Генерал Китбука пристъпи до него, за да го отведе на мястото му, докато Хулегу премисляше какво иска от тази среща. Задъвка вътрешната страна на бузата си, докато хората на халифа заемаха местата си. Всичко това беше фарс, маска, която да запази частица от достойнството на този дебелак, макар да не заслужаваше нищо. Въпреки това Хулегу не бе отказал предложението и дори предпочете да не шикалкави около подробностите. Важното беше, че човекът е готов да се пазари. Единствено халифът можеше да го

направи и Хулегу се запита отново какви ли огромни богатства се крият в града, известен като пъп на света. Мълвата за Багдад се носеше на хиляди мили оттук; беше чувал разкази за древни брони от нефрит и копия от слонова кост, свещени реликви и статуи от масивно злато, по-високи от трима мъже. Жадуваше да ги види с очите си. Беше превърнал награбеното злато в кюлчета и груби монети, но копнееше да намери изделия, които да впечатлят братята му Монгке и Кублай. Дори се изкушаваше да запази библиотеките, за да дразни Кублай. Човек никога не може да стане достатъчно богат, но поне може да има повече от братята си.

Докато халифът настаняваше туловището си на стола, Хулегу стискаше и отпускаше юмруци, посягайки несъзнателно към онова, което му се дължеше. Седна на мястото си и се загледа хладно във воднистите очи на Ал Мустасим. Усещаше парещото слънце по тила си и се замисли дали да не повика за навес, но забеляза, че лъчите светят право в лицето на халифа. Въпреки персийската си кръв дебелакът не се чувстваше удобно в жегата. Хулегу кимна.

— Какво смяташ да ми предложиш срещу града и живота си, халифе? — попита той.

Кублай яздеше на изток през гъста гора, която сякаш нямаше край. Знаеше, че няма защо да се страхува от нападение. Съгледвачите му се бяха пръснали на трийсет мили във всички посоки, но дърветата се издигаха нагъсто и създаваха неестествен сумрак, който караше коня му да се дърпа уплашено от сенките. Казаха му, че напред имало поляна, но слънцето залязваше, а той още не беше видял огромната канара или езерото, описано от съгледвачите.

Генерал Баяр яздеше малко пред него и майсторски водеше коня си през дебелата шума. Кублай нямаше вродените му умения, но не изоставаше, заобиколен от личната си гвардия. Поне гората беше пуста. Бяха открили едно изоставено село из гъсталаците, отдалечено на много мили от най-близкия път. Който и да бе издигнал жалките паянтови постройки, отдавна ги беше напуснал.

В течение на половин ден теренът постепенно се надигаше и точно когато слънцето докосна хоризонта, Кублай стигна един хребет, от който се откриваше изглед към долина със стръмни склонове и

абсолютно черно езеро право под него. Конят му изцвили доволно при гледката; беше изподраскан и прашен като ездача си. Кублай остави Баяр да води, нямаше нищо против да следва избрания от него път. Двата поведоха конете надолу по склона. Отпред като безброй светулки замигаха фенери.

Баяр не изглеждаше така уморен, както се чувстваше той. Не беше много по-млад, но беше в по-добра форма от Кублай, който бе прекарал живота си сред книгите в Каракорум. Както и да упражняваше тялото си, то като че ли никога нямаше да постигне издръжливостта на воините и командирите. Половината тумани го бяха изпреварили и мнозина сигурно вече спяха в малките си гери или под звездите, ако нямаше къде да се разположат.

Въздъхна при тази мисъл. Почти не помнеше кога за последно бе спал цяла нощ. Сънуваше кошмари и непрекъснато се будеше, умът му продължаваше да работи трескаво, сякаш съществуваше независимо от него. Чаби го успокояваше с хладна длан на челото, но после бързо заспиваше, като го оставяше буден и замислен. Беше принуден да държи наблизко подвързана в кожа книга с празни страници, за да си записва идеите, които му хрумваха точно преди да се унесе. По-късно смяташе да прехвърли записките си върху по-добра хартия и да остави разказ за похода си в земите на Сун. Щеше да заема достойно място на лавиците в Каракорум, ако нещата продължаваха да се развиват по този начин.

Месец след падането на Та-ли още три града се озоваха под властта му. Беше изпратил вестоносци, които да съобщят за великодушието му. Погрижи се да избере хора от Дзин, които се бяха присъединили към туманите през годините. Те разбираха какво иска той и одобряваха, както можеше и да се очаква, така че Кублай не се съмняваше, че ще говорят добре за монголския водач, който по нищо не отстъпва на един дзински благородник.

През онези първи месеци имаше момент, когато дори си мечтаеше как прекосява земите на Сун, как армии и войски се предават без нито един разменен удар, докато не застане пред самия император. Това продължи съвсем кратко, докато не се появи Уриан-Хадай. Кублай се намръщи при спомена. Сигурен беше, че старият генерал се радва, задето носи лоши новини.

— На хората не им се плаща — назидателно му бе казал Уриан-Хадай. — Ти каза, че не им е позволено да грабят, и те започват да се гневят. Досега не съм виждал войската в такъв смут, господарю. Може би не осъзнаваш, но ще започнат да негодуват срещу добротата и великодушието, които показваш на враговете ни.

Кублай си спомни как очите на орлока проблеснаха с потиснат гняв, когато той продължи:

— Скоро ще станат трудни за управление, ако продължаваш по същия начин. Те не разбират подобна политика. Разбират само, че им отнемаш играчките и наградите.

Бавно издиша, докато водеше коня си през гъстите храсталаци. Добрите решения никога не се вземат под въздействието на гнева. Яо Шъ го беше научил на тази истина преди години.

Уриан-Хадай може и да се наслаждаваше, че му казва нещо толкова очевидно, но проблемът бе истински. Туманите жертваха безпрекословно живота и силите си за хана или онзи, който ги водеше от негово име. В замяна им се позволяваше да грабят и поробват, когато им се отвореше възможност. Кублай си представяше жаждата им при мисълта за всички онези тлъсти сунски градове, недокоснати от войни и трупапи векове наред богатства от търговия. Той обаче отказваше да ги гори и едва дузина градски първенци се бяха простили с живота си заради отказа си да се предадат. Жителите на последния град изкараха префекта си навън и го проснаха в прахта пред хората на Кублай. Бяха разбрали избора, който им се предлага — да живеят и благоденстват, вместо да се съпротивляват и да бъдат унищожени.

Кублай се спешно сковано и кимна на Баяр, който отведе конете. Вечерта бе спокойна, някъде наблизо бухаше бухал, несъмнено разтревожен от преминаването на толкова много хора през ловната му територия. Пресегна се, загреба шепа студена вода и наплиска с доволен стон лицето и врата си. Имаше решение на проблема. Плащаше на много от онези, които съпровождат туманите, и разполагаше със стотици хиляди сребърни и златни монети. Можеше да плаща и на воините, поне известно време. Намръщи се и загреба още вода, за да приглади назад косата си. Това щеше да стопи само за няколко месеца и без това оскъдните средства, отпуснати му от Монгке. След това нямаше да има пари за подкупи, нито източник на нови доходи. Яо Шъ го бе уверил, че селяните от северните му

владения ще засеят нивите си, но Кублай не можеше да взема решения за бъдещето въз основа на несигурни данни. Войската се нуждаеше от храна и припаси. Да се добави и сребро към това беше съвсем логично, стига да намереше достатъчно сребро.

Застанал на брега на езерото и загледан напред, Кублай замръзна, после вдигна очи към небето и се разсмя на глас. Намираше се в страна, в която на войника се плащаше като на всеки друг работник. Трябваше да намери мините, където се добива рудата. Беше уморен и гладен, но за първи път от началото на деня не го чувстваше. Година по-рано задачата щеше да му се стори невъзможна, но оттогава бе видял как сунските градове отварят портите си и се предават на новия господар. Когато среброто от Монгке свършеше, той вече щеше да получава данъци от новите си земи, дори да не успееше да открие източниците на сребро на императора. Щеше да накара градовете да финансират собственото си завладяване!

Не чу как Яо Шъ се появи зад него. Въпреки възрастта си старецът още се движеше безшумно. Кублай се стресна, когато чу гласа му, после се усмихна.

— Радвам се да те видя в добро настроение — рече Яо Шъ. — Щях да съм още по-щастлив, ако Баяр не беше избрал място с толкова много комари.

Все още завладян от идеята, Кублай сподели намеренията си. Говореше много бързо на мандарински, без да осъзнава, че съвършеното му владение на езика кара стареца да се чувства горд. Когато приключи, Яо Шъ кимна.

— Добър план, струва ми се. Една сребърна мина се нуждае от много работници. Едва ли ще е много трудно да намерим някого, който да е чувал или дори работил в такава. Още по-добре пък ще е да спрем плащането на сунските войници. Както при откриването на вече изсечените монети, ние ще се възползваме, а те ще пострадат и може би ще изгубят донякъде вяра в онези, които им плащат.

— Утре ще изпратя съгледвачи да се заемат — каза с прозявка Кублай. — А дотогава имам достатъчно, за да плащам на хората с добри дзински монети. Ще направиш ли нужните сметки?

— Разбира се. За основа ще взема цената на евтина курва в малко градче. Мисля, че човек трябва да спестява един-два дни, за да си

позволи подобен лукс. Ако не друго, това ще ги научи на дисциплина — засмя се Яо Шъ. — Планът е добър, Кублай.

Усмихнаха се един на друг, давайки си сметка, че Яо Шъ се обръща към него по име само когато няма кой да ги чуе.

— А сега иди при жена си — каза съветникът. — Яж, прави деца, почивай. Трябва да останеш здрав.

Строгийт му тон събуди у Кублай спомени за някогашните уроци.

— Някъде далеч оттук императорът на Сун беснее от пристигащите доклади. Изгубил е една армия и четири града. Няма да чака да стигнеш до него. Може би се е надявал, че хората ти ще се изтощят от прехода през земите му, но вместо това ще чуе, че си в чудесно състояние и трупаш сили, че се храниш добре и въпреки това продължаваш да си гладен.

Кублай се ухили, когато си представи картината.

— Твърде съм уморен, за да се тревожа за това точно сега — рече той и така се прозя, че чак челюстта му изпука. — Май като никога ще успея да поспя.

Яо Шъ изглеждаше скептичен. Рядко спеше повече от четири часа и смяташе по-дългия сън за проява на ужасяващ мързел.

— Дръж си книгата подръка. Много се забавлявам да чета това, което си записваш.

Кублай отвори уста да протестира.

— Това е личен дневник, старче. Нима Чаби ти е позволила да се ровиш в него? Какво стана с уважението?

— Служа ти по-добре, когато знам какво мислиш, господарю. И намирам наблюденията ти върху орлок Уриан-Хадай за изключително интересни.

Кублай изсумтя на ведрото изражение на стария монах.

— Виждаш твърде много неща, стари приятелю. Иди и ти да си починеш. Замислял ли си се за мандаринската дума за банка? Означава „движение на среброто“. Ще открием откъде го получават.

Хулегу се наслаждаваше на чувството за власт над халифа на Багдад. Преструвките на стареца бяха направени на пух и прах през сутрешните часове. Хулегу наблюдаваше търпеливо как Ал Мустасим говори със съветници и проучва безкрайни сметки върху фин

пергамент, прави предложения и контрапредложения, на повечето от които Хулегу просто не обърна внимание, докато човекът срещу него не разбра реалното положение на нещата. Когато утрото отмина, Хулегу нареди на оръдейните и катапултните екипи да започнат тренировки наблизко, с което изнерви писарите. Халифът се загледа в далечината към движещите се редици воители и герите, пръснати на мили във всички посоки. Огромната войска държеше града в здравата си хватка и той нямаше сили да пробие обсадата, нито надежда да получи мир. Никой не идваше на помощ на Багдад. От изражението му и начина, по който седеше, с рамене, отпуснати над пръстените тлъстина, личеше, че Ал Мустасим осъзнава този факт.

Хулегу тържествуваше от пълната безпомощност на този така могъщ владетел, чувстваше се опиянен, като гледаше как халифът бавно осъзнава, че всичко, което цени, се намира в ръцете на хора, които изобщо не се интересуват от неговия народ и култура. Отклони и последното предложение. Знаеше, че хората по тези земи обичат да се пазарят, но това тук бяха просто конвулсии на труп. Всичко, което можеха да му предложат, се намираше в Багдад, а градът щеше да отвори портите си за монголите. Съкровищниците и храмовете щяха да бъдат подложени на разграбване. Въпреки това изчакваше Ал Мустасим да изгуби всяка надежда.

Спряха по пладне, за да могат хората на халифа да постелят молитвените килимчета и да опрат чела в земята, припявайки в един глас. Хулегу използва времето, за да отиде при старшите си командири и да провери дали са още нащрек. Нямаше да има изненади, сигурен беше. Ако чужда войска наближеше на по-малко от шейсет мили, той щеше да научи много преди в сърцето на халифа да се появи и искрица надежда. Вече беше решил, че владетелят на Багдад ще бъде убит, ако дойде подобна новина. Като духовен водач Ал Мустасим беше повече от господар на хората си. Можеше да се превърне в символ и дори в мъченик. Хулегу се усмихна при тази мисъл. Мюсюлманите и християните много тачеха мъчениците си.

Поклати развеселено глава, заслушан в монотонното припяване. За него бащата небе беше винаги над главата, а майката земя — в краката му. Ако изобщо гледаха, те не се намесваха в живота на човека. Вярно беше, че духовете на земята могат да бъдат и злонамерени. Хулегу не можеше да забрави участта на собствения си баща, избран

да даде живота си вместо Угедай хан. Потръпна под горещото слънце при мисълта за милионите духове, които го гледаха тук.

Вдигна глава, отказвайки да се огъне пред страха. Духовете не бяха досаждали на Чингис, а за него определено можеше да се каже, че е посял повече ужас и разрушения от всеки друг в огрявания от слънцето свят. Щом гневните духове не бяха посмели да докоснат него, нямаше да тормозят и внука му.

Дългоочакваният момент дойде късно следобед, когато дори Хулегу бе позволил на слугите си да сложат на изгорелия му врат влажна кърпа. По фините одежди на халифа имаше тъмни петна и той изглеждаше изтощен, макар че през целия ден само седеше и се потеше.

— Предложих ти богатствата на Крез — каза Ал Мустасим. — Повече от всичко, което е виждал човек. Ти поиска да оценя народа и града си и аз го направих. Ала отказваш и това? Какво повече можеш да поискаш от мен? Защо изобщо съм тук, щом не искаш да вземеш нищо в замяна?

Погледът му беше измъчен и Хулегу отново се настани на мястото си и постави меча си на скута.

— Няма да се оставя да ме направят на глупак, халифе. Няма да взема няколко каруци красиви дрънкулки и да позволя хората да казват, че така и не съм разбрал какво друго има в древния град. Не, няма да се смееш, когато си отидем.

Халифът го изгледа съвсем объркано.

— Но ти видя списъците, официалните записи на съкровищницата!

— Списъци, които писарите ти биха могли да съставят през седмиците преди да излезеш въоръжен с тях. Аз ще реша какъв данък да вземам от Багдад. Няма да позволя ти да го определяш.

— Какво...

Халифът млъкна и поклати глава. Погледна отново към враговете около себе си, те се губеха в далечината като неясно тъмно петно. Не се съмняваше, че ще разрушат града, ако им даде тази възможност. Сърцето му затуптя болезнено в гърдите и той усети острата миризма на собствената си пот.

— Опитвам се да уредя мирен край на обсадата. Кажи ми какво искаш и ще започна отново.

Хулегу кимна, сякаш човекът пред него бе излязъл с добър довод. Почеса брадичка и установи, че четината е пораснала отново.

— Заповядай на твоите хора да се разоръжат. Да изхвърлят всеки меч, всеки нож, всяка брадва от града, така че моите да ги съберат. После ти и аз ще тръгнем заедно към Багдад само с почетна стража, която да държи тълпата настрана. След това ще говорим отново.

Халифът уморено се изправи. Краката му бяха изтръпнали и залитна, но успя да запази равновесие.

— Искаш да оставя хората си беззащитни.

— Те вече са беззащитни — махна с ръка Хулегу. Качи краката си на масата и се облегна назад. — Огледай се отново, халифе, и ми кажи, че не е така. Опитвам се да намеря начин за мирно решение. Когато хората ми претърсят дворците ти, ще знай, че няма измама. Не се безпокой, ще ти оставя малко злато, поне колкото да си купиш нови одежди.

Мъжете около него се изкискаха и халифът ги изгледа, обхванат от безсилна ярост.

— Ще ми дадеш ли дума, че няма да има насилие? Хулегу сви рамене.

— Стига да не ме предизвикаш. Казах ти условията си, халифе.

— В такъв случай се връщам в града — каза Ал Мустасим.

Хулегу се замисли за момент.

— Ти си мой гост. Изпрати човек със заповедта. Ще прекараш нощта в гер, да се запознаеш с обичаите ни. Имаме мюсюлмани в лагера. Може би те ще се зарадват на безценните ти напътствия.

Погледите им се срещнаха и халифът се извърна пръв. Нямаше абсолютно никакъв избор, досущ като риба на въдица, която Хулегу дърпаше, както му се хареса. Не му оставаше друго, освен да се хване и за най-малкия шанс да накара монголите да се махнат от Багдад, без да пролеят кръв по улиците му. Кимна.

— За мен е голяма чест — тихо промълви той.

20.

Обезоръжаването на Багдад не беше лесна задача. Започна добре, тъй като жителите виждаха огромната монголска войска около стените. Глашатаите на халифа четяха заповедите му на всеки ъгъл и не след дълго из улиците бяха изнесени първите оръжия. За семействата беше обичайно да имат меч или копие в дома си, реликва от някоя стара война или просто за защита. Мнозина не искаха да се разделят с оръжието, използвано от баща им или дядо им. Не беше лесно и да накарат касапи, дърводелци и строители да предадат скъпоценните си инструменти. Към края на първата сутрин градът започна да негодува и някои оръжия бяха взети обратно, преди да бъдат отнесени. Преди залез градската стража на халифа трябваше да се справя с разгневени тълпи и в един момент едва не бе погълната от тях. Из целия град трите хиляди стражи се сблъскаха с кипящия гняв на гражданите, а бяха малко срещу много. Хората на халифа започнаха да обикалят на групи и се мъчеха да съсредоточат значителни сили на едно място, след което продължаваха нататък. В резултат събирането се забави още повече. Началото не беше особено обещаващо, а с падането на нощта тревогите се засилиха.

Стражите трябваше да запазят собственото си оръжие, за да наложат властта на халифа, но видът им само разпалваше вече и без това опасните страсти. Всеки баща и син се страхуваше от въоръжени мъже, след като бе предал собствените си оръжия. На всяка улица стражите бяха замеряни с керемиди и гнили зеленчуци, хвърляни отгоре от пъргави момчета, които сипеха ругатни.

Дните минаваха, а след стражите вървяха разгорещени крещящи тълпи. Войниците стискаха ядосано зъби, продължаваха работата си и се опитваха да не забелязват как от всяка улица, в която влизат, се измъкват хора с мечове и ножове.

На четвъртия ден един от хората на халифа беше улучен от нещо зловонно, което се разтече гадно по тила му. Човекът отдавна се намираше под силно напрежение — наричаха го предател и страхливец, подиграваха му се и го заплюваха. Вбесен, той се завъртя с

изваден меч и видя група момчета, които му се смееха. Те се разпръснаха, но в яростта си той успя да хване едно и му нанесе свиреп удар. Задъхан, стражът обърна момчето. Беше убил най-малкото и най-кльощавото хлапе, което лежеше със зейнала червена рана на шията, грозна и широка, достигаща чак до костта. Стражът погледна към яките мъже, на които беше платено да носят оръжията. Един от тях хвърли своя наръч и си тръгна. Останалите зад него пристъпиха напред, като викаха други да дойдат и да видят какво е направил. Гневът растеше и стражът разбра, че ще последва сурово улично правораздаване. Страхът му пролича на лицето му и той започна да отстъпва. Успя да направи само няколко крачки, преди да бъде препънат и съборен. Обхванатата от страх и ярост тълпа му се нахвърли, впиваше нокти в него, забиваше юмруци и пети в плътта му.

От края на улицата се появиха тичешком дузина стражи. Сякаш по даден сигнал, тълпата се пръсна във всички посоки. До мъртвото момче остана труп, който беше така премазан и разкъсан, та едва можеше да се познае, че е човешки.

На следващата сутрин из цял Багдад имаше размирици. Когато научи за тях, задържаният в монголския лагер халиф изгуби търпение. Вярно беше, че стражите бяха малцинство в многолюдния град, но бяха разположени в осем яки каменни казарми и наброяваха три хиляди души. Ал Мустасим даде нови заповеди и личното си разрешение всички нарушители и бунтовници да бъдат избити. Погрижи се заповедта да бъде прочетена на всеки ъгъл. Стражите посрещнаха новината с радост и започнаха да точат мечове. Един от тях беше станал жертва на тълпата и това нямаше да се повтори. Тръгнаха на групи от по двеста души и претърсваха кварталите, а стотици други бяха наети да отнесат оръжията при стените и да ги изхвърлят навън. Ако някой се осмеляваше да възрази, налагаха го с тежки пръчки, а накрая отнасяше и по няколко ритника. Ако някой в гнева си извадеше оръжие, тутакси го убиваха. Оставяха телата да се търкалят по улиците, за да послужат за урок на останалите. Стражите не изпитваха страх или срам, че си отмъщават на тълпата. Тъкмо напротив, гледаха сурово жителите, докато си вършеха работата.

Тълпите оредяха пред лицето на одобреното използване на сила и хората се помъчиха да се върнат към някакво подобие на нормален

живот. Шепнеха името на убитото момче като заклинание срещу злото, но събирането на оръжията продължи без повече произшествия.

След единайсет дни чакане търпението на Хулегу беше към края си, когато дойде съобщението, че обезоръжаването е приключило и че може да влезе и да разгледа града. Количеството оръжия беше впечатляващо и той се принуди да отдели цял туман, който да го натовари на каруци. Повечето оръжия бяха закопани да ръждясват и само отделни изделия си намериха нови собственици сред монголските командири. Багдад го чакаше напълно беззащитен за първи път в историята си. Хулегу се наслади на тази мисъл, докато възсядаше коня си и чакаше мингхана от хиляда воители да се строи около него. Отпред халифът зае мястото в колесницата си с омърляни одежди и изпохапан от бълхи. Хулегу се разсмя, когато го видя, после даде заповед да потеглят.

Сигурен бе, че влизането в града все още крие известна опасност. Само няколко скрити лъка по покривите бяха достатъчни, за да предизвикат поредния бунт. Хулегу яздеше в пълно бойно снаряжение и шлем, тежестта на бронята го караше да се чувства неуязвим, докато най-сетне минаваше през портата. Туманите му бяха готови да атакуват града и той остави хора да държат всички градски порти отворени. Надяваше се, че е помислил за всичко, и бе в добро настроение, докато яздеше по опустялата, ехтяща главна улица.

Не след дълго външните стени останаха далеч зад него. Градът бе построен предимно от кафяви печени тухли и напомняше на Хулегу за по-малката Самара на север. В негово отсъствие туманите бяха водили ожесточена битка, преди да я разграбят. Когато той дойде на юг след завладяването на крепостта на хашишините, Самара беше опустошена, в канавките течеше кръв, а от отделни квартали не бе останало нищо. Това бе една от причините градът на халифа да не получи помощ. Офицерите на Хулегу бяха свършили съвестно работата си.

Багдад беше многократно по-голям от Самара и между кафявите сгради се издигаха множество богато украсени джамии. Яркосините плочки и невероятни геометрични украси улавяха слънчевите лъчи и хвърляха цветни отблясъци в сивите улици. Хулегу знаеше, че на мюсюлманите е забранено да изобразяват хора и затова правеха украси от симетрични, сложно преплетени шарки. Твърдеше се, че тяхната

математика се е развила от изкуството, тъй като са били принудени да изчисляват ъгли и симетрии, за да почитат своя бог. Хулегу се изненада, че този стил му допада далеч повече от бойните сцени, поръчани от Угедай в Каракорум. В повтарящите се форми и линии, покриващи огромните стени и дворове, имаше нещо почти успокояващо. Над града се извисяваха минарето и кулите, които също блестяха в различни цветове. Когато погледна нагоре, Хулегу различи дребните човешки фигури, които го наблюдаваха отдалеч. Нямаше съмнение, че виждат и войската му пред града.

Мина покрай прочутия Дом на мъдростта и се наведе в седлото, за да надникне през засводения вход към тъмносиния вътрешен двор. Нервни книжници надничаха от всеки прозорец и той си спомни, че зад стените се намира най-голямата библиотека по тези земи. Сигурен беше, че ако Кублай беше тук, щяха да му потекат лигите, но той искаше да види други неща. Мингханът му следваше малка група стражи през града и в един момент пресякоха Тигър по мост от бял мрамор. Багдад беше много по-голям, отколкото си беше представял Хулегу, огромните му размери ставаха истински очевидни само когато си между стените му.

Слънцето се беше издигнало високо в небето, когато стигнаха укрепения дворец на халифа и се озоваха във вътрешните градини. Хулегу изсумтя при вида на един паун, който избяга от въоръжените мъже с разперена опашка.

По-голямата част от мингхана остана извън двореца със заповед да посети всички банки в града. Хулегу не го беше грижа какво си мисли халифът за него. Докато се спешаваше, цял туман от десет хиляди воители влизаше бавно в града — дисциплинирани мъже, които щяха да издирият скритите богатства, без да предизвикат поредния бунт.

Беше в добро разположение на духа, докато слугите на халифа го водеха през прохладните помещения надолу, където чакаше господарят им. Знаеше, че могат да му устроят засада, но разчиташе на заплашителното присъствие на хората си. Халифът трябваше да е луд, за да му посегне при толкова много монголи зад градските стени — и толкова малко оръжия, с които да им се противопоставят. Хулегу беше сигурен, че в Багдад има скрито оръжие. Беше почти невъзможно да се издири всеки нож, меч и лък в безбройните къщи с техните мазета и тайни стаи. Обезоръжаването до голяма степен беше символичен акт,

но все пак засили чувството за безпомощност сред жителите, които се надяваха той да спази думата си и да си тръгне.

Халиф Ал Мустасим чакаше в края на третото каменно стълбище към съкровищницата, намираща се дълбоко под земята и осветявана единствено от фенери. Слънчевите лъчи не можеха да проникнат тук, но не беше влажно, а прашно и прохладно. Дори в мръсните си одежди владетелят на града изглеждаше далеч по-самоуверен, отколкото в монголския лагер. Хулегу следеше за някаква измама, докато стражите на халифа вдигаха резето. Беше от желязо и толкова тежеше, че едва успяха да го помръднат. Накрая Ал Мустасим пристъпи напред, опря длани във вратите и ги избута, докато не се отвориха безшумно. Хулегу не се сдържа и прекрачи прага, за да види какво лежи от другата страна. Самият той пък бе наблюдаван от халифа, който видя как алчността пламва в очите му.

Навремето съкровищницата вероятно е била естествена пещера под града. Стените бяха все още груби на места и се губеха в далечината. Слугите на халифа явно вече бяха влизали тук, тъй като навсякъде бе добре осветено от висящите от тавана лампи. Хулегу се усмихна, когато си даде сметка, че величественото отваряне на вратите беше представление в негова чест.

Чакането определено не се оказа напразно. Златото хвърляше своя единствен по рода си отблясък, наредено на кюлчета с дебелината на човешки пръст, но това беше само мъничка част от всичко. Хулегу преглътна на сухо, когато видя размерите на пещерата. Всеки ъгъл беше затрупан със статуетки и лавици. Неволно се запита колко ли е било извадено оттук през последните дни. Халифът несъмнено се бе постарал да запази част от богатството си и Хулегу знаеше, че ще му се наложи да положи доста усилия, за да намери другите помещения и сандъци, където и да се намираха те. Въпреки всичко гледката бе впечатляваща. Само едно помещение беше колкото хранилищата на Монгке, ако не и по-голямо. Макар да си даваше сметка, че трябва да предаде най-малко половината богатство на брат си, Хулегу осъзна, че с един удар се е наредил сред най-богатите хора на света. Разсмя се на глас, загледан в богатството на древни народи. Халифът се усмихна нервно.

— Ако направиш справка със списъците, ще видиш, че съм описал всичко. Договарях се честно за града си.

Хулегу се обърна към него и положи ръка на рамото му. Един от стражите настръхна, но в следващия миг във врата му беше опрян меч. Хулегу не му обърна внимание.

— Да, показва ми видимите съкровища. Великолепни са. А сега ми покажи и останалото, истинското богатство на Багдад.

Халифът погледна с ужас усмихнатия мъж. Поклати неразбиращо глава.

— Моля те, няма нищо друго.

Хулегу се пресегна, хвана здраво брадичката на халифа и я разклати леко.

— Сигурен ли си? — попита той.

— Кълна се — отвърна халифът. Дръпна се от оскърбителната хватка, докато Хулегу говореше на един от войните си.

— Кажете на генерал Китбука да започне опожаряването на града — рече той. Мъжът изтича нагоре по стълбите и Ал Мустасим го гледаше как се отдалечава с изкривено от паника лице.

— Не! Добре, има малко скрито злато в езерцата в градината. Това е всичко. Давам ти думата си.

— Вече е твърде късно — тъжно отвърна Хулегу. — Поисках да съставиш точен опис на данъка, а ти не го направи. Сам си го изпроси, халифе, и градът ти ще плати заедно с теб.

Ал Мустасим измъкна кама от гънките на робата си и се опита да атакува, но Хулегу просто отстъпи настрана и остави хората си да се намесят и да избият оръжието от месестите пръсти. Той го взе и кимна замислено.

— Освен това поисках да предадеш всичкото оръжие, а ти не направи и това — процеди. — Затворете го в някоя малка стая и го дръжте там, докато работим. Уморих се от тези лъжи и обещания.

Не беше лесна задача да извлекат туловището на халифа нагоре по стълбите, така че Хулегу остави войните си да се трудят, а самият той влезе в съкровищницата да види какво е спечелил. Китбука знаеше какво да прави. Двамата с Хулегу бяха съставили плана още преди седмици. Единствената трудност бе да се доберат до съкровищата на Багдад, преди да предадат града на унищожение.

По тези места зимата беше мека и туманите на Кублай се настаниха в новите си земи, на сигурно в герите си. От записите за руските кампании на Субодай, Кублай знаеше, че зимата е най-доброто време за атака, но толкова далеч на юг естественото монголско преимущество за водене на война в студовите почти се стопяваше. Армиите можеха да се придвижват през студените сезони и той не бе сигурен, че военните действия ще бъдат отсрочени. Враговете му несъмнено изпитваха същото неудобство. Монголите бяха навлезли в земите им и никой не знаеше накъде ще бъде насочен следващият им удар.

Кублай беше очаквал да се сражава за всяка крачка на сунска територия, но след първата битка доби чувството, че го игнорират. Град Кунмин беше отворил портите си без съпротива, последван от Цюдзин и Цюенсинан. Запита се дали пък императорът не се е парализирал от шок заради нечуваната наглост. Бяха минали векове от последния опит някой да нахлуе в земите му, но случилото се с Дзин едва ли беше останало незабелязано. Ако Кублай беше на негово място, щеше да въоръжи цялото население за тотална война и да хвърли милиони срещу монголската военна машина, докато не я разпердушини напълно. Все още се боеше именно от това. Единственото му успокоение беше, че районът Юнан бе изолиран от останалата територия на Сун от огромна верига възвишения и планини. За да стигне до някой голям град, трябваше да измине двеста мили пресечен терен, за който по картите нямаше никакви детайли. С всяка изминала седмица Кублай се тормозеше все повече, тъй като бе хвърлил хора и пари за откриването на сребърните мини на императора. Чакането се оказа много по-дълго, отколкото се надяваше. Мнозина от съгледвачите се върнаха с празни ръце или с лъжливи следи, които прахосваха време и енергия. След като минаха два месеца без успех, Кублай се принуди да тръгне на изток към първите хълмове, оставяйки малки групи воители в умиротворените градове, които да осигурят редовното доставяне на продоволствия.

Десетте тумана и следващото ги множество се движеха бавно през страната. Кублай бе дал изрична заповед на Уриан-Хадай да купува храна, вместо да я отнема насила, но в резултат на това малката му хазна видимо се стопи. На една среща орлокът бе настоял, че е пълна глупост дзинското сребро да се дава на местните селяни, но

Кублай отказа да обсъжда темата и го отпрати при туманите, без да изпита задоволство. Знаеше, че прекалено много се наслаждава да дразни стареца, но не можеше да дава обяснения на човек, който никога не би могъл да разбере онова, което се опитваше да направи. Големи и малки планински селища останаха непокътнати зад монголските редици и монетите започнаха да текат месец след месец, докато и най-простият воин подрънкваше, докато препускаше в тръс. Носеха дзинските монети на кожени върви около вратовете си или ги окачаха на коланите като украшения. Нововъведението ги държеше мирни, докато чакаха да видят какво могат да си купят с тези пари в сунските градове. Единствено Уриан-Хадай отказа месечното си възнаграждение и заяви, че докато е на поста си, няма да позволи да бъде превърнат в търговец. Под гневния поглед на орлока, на Кублай му се прииска да го лиши от поста, но се сдържа — знаеше, че това ще е проява на чиста проклетия. Уриан-Хадай беше вещ командир, а той се нуждаеше от всички опитни хора.

Пътуването беше бавно въпреки пътищата през възвишенията. Не бяха никакви непристъпни планини, а само поредица върхове и проходи на хоризонта, целите зелени от честите дъждове. Понякога ръмеше дни наред и земята се превръщаше в лепкава кал, която ги забавяше още повече и каруците затъваха в нея. Влачеха се пешком и язدهха напред, жените и децата измършавяха като стадата, които колежа, за да поддържат мъжете силни. Пасищата бяха единственото хубаво нещо в този преход и Кублай прекарваше вечерите в капещия гер с Чаби и Джъндзин, като слушаше Яо Шъ, който му четеше поезията на Омар Хаям. Във всяко градче разпитваше за сунски войници или мини. Жителите на тези затънтени места почти не бяха стъпвали в големите градове и той изпита облекчение, когато съгледвачите му откриха имението на стар сунски войник на име Он Чан. Изправен пред въоръжените мъже, Он Чан изведнъж откри, че знае доста неща. Бившият войник разказа на Кублай за град Гуян, разположен само на четирийсет мили от имперски казарми и сребърна мина. Не било случайност, че двете неща вървели заедно, каза той. Хиляда войници живеели и работели в градче, чиято единствена роля била да осигурява местните мини. Он Чан прекарал там част от кариерата си в армията и говореше с удоволствие за строгата дисциплина, като им показва ръката си, на която имаше само два пръста

и палец, за да подкрепи думите си. Да се родиш в селищата около Гуян означавало да умреш в мините, каза той. Животът в района бил беден, но пък там се добивало огромно богатство. Нищо чудно през целия си живот Он Чан да не беше попадал на по-внимателна публика. Настани се удобно в малката си къща, докато Кублай попиваше всяка негова дума.

— Казваш, че изкарват пръстта на повърхността и я нагорещават?

— В огромни пещи — отвърна Он Чан, запали някакви билки в лулата си и дръпна с наслада. — Пещи, които реват по цял ден и работниците оглушават само след няколко години. Никога не съм искал да припарвам до тези неща, бях там само за да ги охранявам.

— И каза, че копаят олово...

— Оловна руда, смесена със сребро. Намират се заедно, макар да не знам защо. Среброто е чист метал, а оловото може да се стопи. Виждал съм ги как изливат слитъците сребро на място и трябваше да си отваряме очите на четири, за да не позволим на работниците да откраднат и една люспа от него.

После започна да разправя как някакъв се опитал да глътне остри парчета сребро, от което на Кублай му призля. Подозираше, че сунският ветеран знае не повече от него за истинския процес, но въпреки многословието си той разкри много полезни подробности. Мината при Гуян несъмнено представляваше мащабно предприятие, щом цяло градче съществуваше с единствената цел да добива руда. Кублай си беше представял нещо по-малко, но Он Чан говореше за хиляди работници, размахващи денонощно кирки и лопати, за да пълнят ковчежетата на императора. Старецът наперено твърдеше, че в Сун имало още седем подобни мини, но Кублай взе думите му за измислица. Собствените му хора копаеха две богати жили, но той никога не бе посещавал тези места. Направо не можеше да си представи цели осем подобни мини, чиято руда се превръща в монети. Това означаваше нечувани богатства и власт.

Накрая старецът остана без въздух и млъкна, като се почувства още по-добре от манерката айраг, която Кублай извади от дела си. Той стана и Он Чан му се ухили беззъбо.

— Имаш ли достатъчно сребро, за да платиш на водач? — попита старият сунски войник. Кублай кимна и старецът се изправи,

като хвана ръката му и я раздруса. — Тогава ще дойда. Няма да намериш мината без водач.

— А какво ще стане с нивата и семейството ти? — попита Кублай.

— Земята тук е пълен боклук и всички го знаят. Само креда и камънаци. Един мъж трябва да печели пари, а аз ги надушвам у теб.

Погледът на Он Чан се плъзна по чистия дел на Кублай и осакатената му ръка помръдна, сякаш му се искаше да докосне фино изтъканата материя. Въпреки волята си, Кублай бе развеселен. Усети мрачния поглед на жената на стареца, която стоеше на прага. Погледна я за момент и тя незабавно сведе глава, ужасена от въоръжените мъже около дома си.

— Откъде да знам, че мога да ти имам доверие? — попита Кублай.

— Сега съм Он Чан селянинът, но навремето бях Он Чан офицерът, командващ осем души, преди да изгубя пръстите си заради някакъв глупак с права лопата. Казаха ми да си предам бронята и меча, дадоха ми заплатата и това беше всичко. Двайсет години, а накрая ме отпращат с празни ръце. Не си мисли, че ще ти причиня неприятности. Не мога да държа меч, но пък ще ти покажа пътя. С удоволствие бих видял физиономииите им, когато съзрат хората ти.

Он се разкиска, задави се и се разкашля, докато не засмука отново лулата като успокояваща цигарка. Хриповете му отслабнаха и накрая затихнаха, като го оставиха със зачервено лице.

— Плащам на хората си по четири сребърни монети месечно — каза Кублай. — Ще получиш допълнително, когато ми намериш сребърна мина.

Лицето на Он Чан светна.

— Четири! За толкова ще ходя ден и нощ, накъдето кажеш.

Кублай се надяваше, че Яо Шъ не е прекалил с изчисленията си за заплатата на войните. Това бе една от малкото области, в които будисткият монах нямаше опит. Кублай губеше половин милион монети месечно от средствата за кампанията и макар че Монгке бе повече от щедър, разполагаше в най-добрия случай с шест месеца, преди отново да се изправи пред проблема с грабежите. Кублай все още се мъчеше да предвиди последиците от това свое просто решение, но си представи как хората му се озовават в някой мирен град с твърде

много монети в кесиите си. Цените щяха да хвъркнат незабавно. А воините щяха да пропият всичко, да се карат за местните курви и накрая да се бият до забрава.

Намръщи се при тази мисъл. Далеч на север Санаду се строеше от дзински работници, които смятаха, че той ще се върне с пари, с които да им плати. Новата столица, за която мечтаеше, щеше да остане в развалини, ако не намереше нов източник на сребро.

— Добре. От днес си Он Чан водачът. Трябва ли да те предупреждавам какво ще ти се случи, ако ни подведеш?

— Не мисля — отвърна старецът и отново му показва голите си венци.

21.

Халифът плачеше, докато пламъците поглъщаха Дома на мъдростта. Събраните през вековете научни и философски трудове бяха сухи като подпалки, огънят се разпространяваше с рев, бързо се превърна в същински ад и прескочи върху скупчените съседни сгради. Монголските стражи го бяха изоставили, за да не пропуснат ограбването на древния град. Ал Мустасим изчака известно време, но накрая излезе от двореца, като прекрачваше трупове, и мина покрай езерцата в дворовете, в чиято тиня бяха скрити златни кюлчета. Водата им бе мътна и цялата риба беше измряла, избита за забавление, докато бяха вадили богатствата.

Продължи нататък по улиците, по които имаше кървави дири. Неведнъж монголски воители се втурваха срещу него с окървавени мечове от страничните улички. Разпознаваха го по туловището и го подминаваха, оставяйки след себе си странно зловещо чувство. По заповед на Хулегу никой не биваше да докосва халифа. Останалите жители не се радваха на подобна закрила и Ал Мустасим заплака, когато видя труповете и подуши дима. Домът на мъдростта бе само един от многото пожари, но той се задържа доста време там със зачервени от лютивия пушек очи.

Може би милион души живеяха в Багдад по времето, когато градът бе обкръжен от туманите на Хулегу. Имаше цели квартали, в които се приготвяха благовония, както и други, в които живеяха алхимици и представители на хиляди занаяти. Една част бе построена около басейни за оцветяване на платно, които бяха достатъчно големи, че хората да газят в разноцветните течности. Там също бушуваше пожар и Ал Мустасим спря, загледан към стотиците каменни купи. В някои имаше удавени мъже и жени с боядисани лица и все още отворени очи. Халифът продължи нататък като в унес. Опитваше се да приеме волята на Аллах; знаеше, че хората със свободна воля могат да причинят огромно зло, но реалността и мащабите му го зашеметяваха и той бродеше като залитащ просяк по собствените си улици. Труповете бяха навсякъде, вонята на кръв и огън се стелеше във

въздуха. Писъците обаче продължаваха — още не беше свършило. Не можеше да си представи ума на човек като Хулегу, който може да заповяда избиването на цял град, без да изпита капка срам. Ал Мустасим вече знаеше, че Хулегу е възнамерявал да унищожи Багдад от самото начало и че всичките им преговори са били просто занимавка за него. Монголът беше такова колосално зло, че просто не можеше да го проумее. Докато денят отминаваше, видя толкова много сцени на болка и мъчения, като че ли бе попаднал в ада. Краката му бяха окървавени и раздрани от острите камъни, но не усещаше болка. Думите на Корана отекнаха в главата му: „За неверниците ще бъде скроена дреха от огън и върху главите им ще се излива вряща вода. Тя разтопява и вътрешностите, и кожата им. За тях ще има боздугани от желязо“. Монголите не бяха християни, хиндуисти или юдеи, но те също щяха да страдат рано или късно, както страдаха жителите на града му. Това бе единствената му утеха.

Спря на белия мраморен мост и погледна надолу към реката. Опря ръце на каменния парапет и видя течението да влачи стотици тела, преплетени в червената вода, с отворени уста като риби на сухо. Страданието им беше приключило, но неговата мъка само се засили, докато накрая му се струваше, че сърцето му ще се пръсне в гърдите.

По залез-слънце още бе там, потънал в отчаянието си, така че генерал Китбука трябваше да го разтресе, за да го върне в реалността. Ал Мустасим се загледа замаяно в очите на монголския офицер. Не разбираше думите му, но жестовете бяха ясни и Китбука го задърпа. Тръгнаха обратно към двореца, където лампите вече бяха запалени. Ал Мустасим си мечтаеше само смъртта да го вземе по-бързо. Не смееше да мисли за жените от харема си, нито за децата. Миризмата на кръв се засили и най-неочаквано той се превеи и повърна. Сръчкаха го да продължи напред, краката му оставяха кървави следи по мраморния под.

Хулегу седеше в главната зала и пиеше от златна чаша. Някои от робините на халифа му прислужваха и лицата им пребледняха, когато разпознаха човека, който бе техен господар.

— Казах ти да останеш в двореца... а ти не ме послуша — поклати глава Хулегу. — Довечера ще вляза в харема ти. Чух, че вратата на онази част от двореца е известна като портата на удоволствията.

Ал Мустасим го погледна тъпо. Жените и децата му все още бяха живи и надеждата се съживи отново в него.

— Моля те — тихо промълви той. — Моля, пощади ги.

— Колко жени има там? — попита с интерес Хулегу. Хората му бяха започнали да опразват просторните подземия, като трупаха на купчини съкровища и произведения на изкуството, сякаш бяха подпалки. Като се изключи това, самият дворец бе непокътнат.

— Седемстотин жени, много от тях майки или бременни — отвърна Ал Мустасим.

Хулегу се замисли за момент.

— Можеш да задържиш сто от тях. Останалите ще дадем на офицерите си. Работиха много и заслужават награда.

Мъжете около Хулегу изглеждаха доволни. Господарят им се изправи и хвърли чашата вино, която издрънча шумно по пода.

Хулегу тръгна през коридори и зали, докато не спря пред заключената врата, зад която се криеха градините на харема. Погледна с очакване към Ал Мустасим, но халифът нямаше ключ или не знаеше къде е. Хулегу посочи вратата и миг по-късно хората му я избиха.

— Само сто, халифе. Прекалено щедро е, но днес съм в много добро настроение.

Ал Мустасим събра сили и потисна напиралите сълзи. Жените запищяха, когато видяха кой е дошъл в градините им, но той ги успокои. Те се подредиха със сведени глави и Хулегу тръгна по редиците, като ги разглеждаше като добитък и очевидно се забавляваше. Позволи на Ал Мустасим да избере сто плачещи създания, после изпрати останалите при чакащите мъже, които ги посрещнаха с възбудени викове. Децата останаха, вкопчили се в жените, които познаваха, или плачеха, останали без майки.

Хулегу кимна на Ал Мустасим.

— Направи чудесен избор. Ще взема тези стоте за себе си. Децата не ми трябват.

Каза нещо на стражите на гърления си език и те започнаха да дърпат жените от харема една по една, като изблъскваха децата, ако се опитваха да ги последват. Ал Мустасим се сви от това последно предателство, макар част от него да го очакваше. Изрече думи от Корана за жените и децата си. Не можеше да ги погледне, но им обеща

мир в рая, с пророка и любовта на Аллах за вечни времена. Хулегу го изчака да свърши.

— Тук вече не остана нищо. Вземете дебелака и го обесете.

— А децата, господарю? — попита един от хората му.

Хулегу погледна към халифа.

— Поисках да се предадеш, а ти не го направи — рече той. — Може би тогава щях да проявя милост. Първо убийте децата, после го обесете. Изстисках Багдад. Тук вече няма нищо, което да си струва.

Кублай лежеше по корем и тихо ругаше. Беше изпратил съгледвачите си да търсят сребро, плащаше на хора за информация на стотици мили наоколо, без да се замисля, че сунският император най-сетне ще разбере за интереса му и ще реагира. Това беше грешка и макар да можеше да проклина собствената си наивност, нямаше как само със силата на желанието си да разкара армията, разположила се на лагер около мините на Гуян. Собствените му тумани все още се намираха на двайсет или повече мили на запад; той беше излязъл напред само с новоизпечения водач Он Чан и двама съгледвачи, за да се запознае с подробностите. Кублай се намръщи, докато лежеше и се взираше към гъмжилото хора и машини. Това не беше само отряд, изпратен да охранява мините, а сериозна сила с оръдия и десетки хиляди мъже, въоръжени с пики, копия и арбалети. Не можеха да бъдат изненадани или хванати в засада, но той се нуждаеше от среброто, което се намираше зад тях. Съмняваше се, че императорът е оставил нещо ценно освен рудата. Замисли се дали да не отмени атаката и единствено мисълта как Монгке в крайна сметка ще научи, че се е оттеглил, го караше да продължава да крои планове.

Мината се намираше в плитка долина, която щеше да осигури скорост на атакуващите монголи. Оръдията щяха да гърмят надолу, ако успееш да ги докарат до хребета, докато на сунските войници щеше да им се наложи да стрелят нагоре. Никое предимство не биваше да се пренебрегва пред лицето на такова множество. Кублай се взираше внимателно като земемер, отбелязвайки всяка особеност на терена, която можеше да му е от полза. Осъзна, че оръдията ще изиграят основната роля. Никога досега не бе виждал да ги използват на бойно поле, поне през деня, но сунските командири със сигурност имаха по-

богат опит от неговия. Не можеше да приеме, че офицерите са получили постове си благодарение на връзките си с двора или с изпити, независимо какво се говореше. Обмисли отново всичко, което бе чел за военното дело на Сун, как в битките има ритуален елемент, по-силен и от този на дзинците, с удар и контраудар. Рядко се биеха до пълно унищожение, а само докато една от страните не надделее. Това също щеше да е предимство. Туманите му се сражаваха, за да разгромят, да разклатят и пречупят волята на врага, докато не го направят на прах под краката си.

Погледна през гъстата трева към Он Чан, който се взираше също толкова напрегнато към сунските редици. Когато усети погледа на Кублай върху себе си, селянинът вдигна очи и сви рамене.

— Ставаше дума за допълнително плащане след намирането на мината, господарю — рече той. Докато говореше, започна да рови в джобовете си за лулата, но Кублай се пресегна и го спря. Не искаше тънката струйка дим да издаде позицията им.

— Имам да планирам битка, Он, внезапно забогатели — прошепна му той. — Потърси ме след нея и ще ти там бележка да я занесеш на интенданта ми.

Он Чан отново погледна масивния лагер около миньорското градче и подъвка устни, явно копнеещ за лулата си.

— Мисля, че предпочитам да стане преди битката, господарю. В случай че не потръгне така добре за теб.

Видя изражението на Кублай и продължи забързано:

— Сигурен съм, че всичко ще е наред, но ако ми позволиш да си получа парите сега, ще се върна при семейството ми.

Кублай завъртя очи към небето. После заедно с Он Чан и съгледвачите запълзя по корем, докато не се убеди, че никой сунски разузнавач няма да ги види. Не беше забелязал наблюдатели при внимателното промъкване насам и не знаеше дали това се дължи просто на липсата им, или защото са много по-добри от него в маскировката. Не носеше никакви отличителни белези — ако го познаеха, щяха да го преследват до последно. Само това, че бе яздил двайсет мили дотук, беше сериозен риск, но трябваше да види мястото с очите си.

Когато се върна при туманите, Кублай се заплати щедро с Он Чан и му даде тлъста кесия сребърници, при вида на която лицето на

стареца грейна. Той похарчи две монети за старата кобила, която му бяха отпуснали, и не след дълго пое по пътя си, без да поглежда назад. Кублай се усмихна, докато гледаше след него. Среброто, което му беше дал, бе инвестиция, която щеше да се изплати многократно, стига да успееше да се сдобие с мината.

Утрото беше чудесно и ясно, когато той събра генералите си. Уриан-Хадай се беше простил донякъде с обичайно киселото си настроение поради изгледите за битка. Баяр също беше доволен и попиваше всяка дума на Кублай, който описваше обстановката до най-дребния детайл.

— Това множество войници трябва да се изхранва — каза Кублай, — а стопанствата в района просто не са в състояние да издържат подобна армия. Намерете продоволствените им линии или складовете, в които държат храната си. Унищожете всичко. Няма да се сражават толкова добре на празен стомах.

Баяр кимна, но остана на мястото си.

— Превъзхождат ни числено — продължи Кублай, — но ако им е наредено да защитават мината, ще използват отбранителна тактика и няма да излязат напред, щом бъдат нападнати. Това е нашето предимство. Уриан-Хадай, ти ще разположиш оръдията в гъсти редици и ще изсипеш гюлета върху тях. Започни с контролен изстрел от хребета и премести оръдията по най-бързия начин до местата, откъдето могат да достигнат позициите им. Ако някой се насочи срещу батареята, трябва да бъде унищожен. Това ще ми позволи да изтегля почти всички хора и да ги използвам за атака по фланговете.

Уриан-Хадай кимна неохотно.

— С колко конници разполагат? — попита той.

— Видях най-малко десет хиляди коне. Не зная каква част от тях са резервни. Възможно е да имат пет хиляди души кавалерия. Не бива да им позволяваме да ни притиснат от страни, но разполагаме с достатъчно добри стрелци, които да ги държат на разстояние.

Кублай пое дълбоко дъх и усети как стомахът му се свива от нерви и очакване.

— Не забравяйте, че не знаят какво е война от поколения, докато нашите воители са се сражавали през целия си живот. Това ще бъде от огромно значение. Засега задачата е да изведем туманите колкото се може по-бързо в обсега и да приближим оръдията по-бързо, отколкото

сме го правили някога. Семействата ще останат тук с тежките коли и продоволствията. Искам бързо движение, за да се озовем пред тях, преди да са се усетили. Нуждая се от твърд фронт, ако искам да ги ударя по крилата.

Погледна най-старшите си командири. Знаеше, че макар да се различават като характери, може да разчита и на двамата.

— Ще ви дам нови заповеди, когато нападнем. Дотогава ни остава да се молим да не завали.

Тримата погледнаха едновременно към пролетното небе, но високо горе се рееха само няколко бели облачета.

Монгке хвърли свитъка доклади върху купчината, която бе станала висока почти колкото стола му, и разтърка уморено очи. Беше напълнял, след като стана хан, и знаеше, че вече не е в такава форма, в каквата беше навремето. Години наред бе приемал масивната сила на тялото си за нещо естествено, но времето краде всичко и те променя толкова бавно, че едва забелязваш, докато не стане твърде късно. Глътна корема си и си каза за стотен път, че трябва да се упражнява повече с меч и лъка, ако не иска от силата и жизнеността му да останат единствено спомени.

Проблемите на огромната империя изобщо не можеха да се сравняват с онези, с които се беше сблъсквал като командир. Великият поход на запад със Субодай беше по-прост като начин на живот и като препятствия за преодоляване. По онова време и през ум не би му минало, че ще му се наложи да посредничи в заплетени спорове между таоисти и будисти или че сребърните монети ще се превърнат в такава важна част от живота му. Ям линиите изсипваха потоци информация, които заплашваха да го удавят независимо от многобройните монголски чиновници, които се трудеха в града. Всяка сутрин трябваше да се занимава със стотици дребни проблеми и да чете безброй доклади, да взема решения, засягащи живота на хора, които никога нямаше да види. В току-що захвърления свитък имаше молба от Арик-Боке за средства — няколко милиона сребърни монети, металът за които трябваше да бъде изкопан от мините и претопен. Макар да завиждаше на малкия си брат в родината, на простия живот, Монгке всъщност беше открил, че тази работа му харесва. Обичаше да решава

проблемите на другите, да бъде онзи, към когото се обръщат със своите въпроси и несгоди. Хората от Сирия до Корея гледаха към Каракорум точно както беше мечтал навремето Угедай хан. Банкерите можеха да изплащат разписки за сребро в различни страни благодарение на мира, въдворен от Монгке. Ако се появяха разбойници или крадци, той разполагаше с широка мрежа за залавянето им, хиляди семейства, посветени единствено на управлението на ханските земи от негово име, подпомагани от неговия авторитет. Потупа печално корема си. Както всички друга неща, и мирът си имаше цена.

Коленете му изпукаха, докато се изправяше. Изстена тихо, когато главният му съветник Уриг влезе, помъкнал още книжа.

— Почти обед е. Ще ги прегледам, след като се нахраня — каза Монгке. Смяташе да прекара и един час с децата си, когато се върнат от училището в града. Наред с родния си език те можеха да говорят мандарински и персийски. Един ден искаше да види синовете си ханове, точно както майка му бе хвърлила всичките си сили, за да издигне най-големия си син над останалите.

Уриг остави завързаните с канап свитъци. Задържа само един и Монгке въздъхна. Много добре познаваше съветника си.

— Добре, кажи ми, но по-бързо.

— Това е доклад от дзинските владения на брат ти Кублай — каза Уриг. — Разходите за новия му град са станали неимоверни. Тук имам сметки.

Подаде свитъка и ханът отново седна да го прочете. Накрая се намръщи.

— Щом му свършат парите, ще трябва да спре — сви рамене той.

Уриг се притесняваше да говори за брата на хана. Чувствата на Монгке към Хулегу, Арик-Боке и Кублай бяха сложни и никой не искаше да се меси в тях, независимо колко се оплакваше ханът.

— Можеш да видиш, че е похарчил почти всичко, което му даде за кампанията, господарю. Имам доклади, че издирва сребърни мини в земите на Сун. Възможно ли е да е намерил такива и да не ти е съобщил?

— Щях да разбера — отвърна Монгке. — Имам приближен до Кублай човек, който ми докладва за всяка негова стъпка. Последното съобщение дойде преди седмица по ям линиите и според него още не е намерил мина. Не може да е това. А как стои въпросът с онези негови

стопанства? Преди две години отдаде под наем хиляди парцели. Селяните вече са ги изорали и засели два пъти или повече, ако отглеждат ориз. На дзинските пазари реколтата ще му осигури достатъчно сребро, за да продължи строежа на дворците си.

Монгке се намръщи, замислен върху собствените си думи, докато преглеждаше счетоводните справки за Санаду. Били са поръчани огромни количества мрамор, достатъчни за издигането на дворец, който да не отстъпва на неговия в Каракорум. Усети как зрънцето на недоверието покълва в него.

— Не съм се намесвал нито в неговата кампания, нито в тази на Хулегу.

— Хулегу изпрати огромни дарове, господарю. Само Багдад осигури достатъчно злато и сребро, за да поддържа Каракорум цяло столетие.

— А колко сме получили от Кублай? — попита Монгке.

Уриг прехапа устна.

— Засега нищо, господарю. Предположих, че е вложил парите в новия си град с твое разрешение.

— Не съм му забранявал — призна Монгке. — Но земите на Сун са богати. Може би е забравил, че действа от името на хана.

— Уверен съм, че не е така, господарю — колкото се може внимателно отвърна Уриг. Не можеше да критикува брата на хана, но липсата на добро счетоводство от земите на Сун го тормозеше от месеци.

— Може би трябва лично да видя онзи Санаду, Уриг. Затлъстял съм от този мир, а е възможно братята ми да са станали твърде самоуверени, когато не чувстват погледа ми върху себе си. Кублай направи достатъчно, предполагам.

Умълча се замислено за известно време.

— Не, не е честно. Справи се добре с онова, което му дадох, даже по-добре, отколкото смеех да се надявам. Вече трябва да е открил, че се нуждае от мен, за да довърши Сун. Може дори да се е научил на малко смиреност, малко от онова, което е нужно, за да води туманите в битка. Бях търпелив, Уриг, но може би е време ханът да излезе на бойното поле.

Потупа шкембето си с печална усмивка.

— Изпрати ми хората си, когато се върнат с доклада. Една добра езда няма да ми се отрази зле.

22.

Кублай гледаше как сунските войници излизат тичешком от шатрите си и се подреждат в стройни редици. Още не можеше да повярва колко близо бяха стигнали туманите му до мината, преди роговете да обявят тревога. На по-малко от две мили оттук звучеше ревът на месинговите тръби, приглушен от неравния терен. Сунските командири трябваше да изпратят съгледвачите си по-далеч и редовно да ги сменят с хора от основния лагер. Кублай мислено се помоли това да бъде първата от многото грешки, които щяха да направят.

Почерпи сили от дългата редица конници от двете си страни, която пое в тръс напред. Мингханът на Баяр бе прекъснал продоволствените линии на противника преди четири дни и остана в засада, причаквайки евентуалните подкрепления. Нито един от стоте сунски войници не успя да се добере до своя лагер. Кублай се надяваше, че там започват да огладняват. Нуждаеше се от всяко преимущество, което можеше да открие.

Полегатият склон, водещ надолу към мината, свършваше на равно поле с ширина няколко мили. Кублай се опита да се постави на мястото на сунския генерал. Теренът не беше добър за отбранителна битка. Никой командир не би избрал място, от което да не може да владее най-близките възвишения. Но точно такава битка предстоеше, тъй като намиращият се на хиляди мили император бе заповядал на подчинения си да задържи позицията независимо от размера и силите на противника. Нямаше да отстъпят, Кублай беше сигурен в това. Вдигна юмрук и монголските редици спряха, като леко се извиха в дъга по дължината на хребета. Слънцето бе високо в небето и денят беше топъл. Виждаше се надалеч отвъд мината до мизерното градче, което й осигуряваше работници всяка сутрин. Въздухът трептеше над част от терена, разкривайки местоположението на пещите. Кублай се окуражи от факта, че те продължаваха да работят. Може би все пак щеше да намери сребро в складовете. Виждаше потока работници, напускащи мястото; докато чакаше да избутат оръдията, трептенето в

далечината спря. Мината беше спряла работа и въздухът стана напълно неподвижен.

Зад него артилеристите шибаха конете и бутаха тежките оръдия, мъчейки се да ги изкарат колкото се може по-бързо на хребета. Кублай и Баяр бяха експериментирали с волове, коне и дори камили, за да намерят най-доброто съчетание от скорост и издръжливост. Воловете бяха отчайващо бавни, така че ги оставиха в лагера при семействата и използваха четворки коне. С тях оръдията можеха да се движат три пъти по-бързо, макар че разходът на коне беше огромен. Стотици окуцяваха или късаха жилите си, докато теглеха оръжията и каруците с гюлета и барут.

Кублай преповтори наум заповедите. Противникът се бе строил бързо в долината и той виждаше как изтегля напред своите оръдия и мангали, с които да запали барута. Да се атакува лагерът означаваше монголите да препускат през порой от гюлета и стомахът на Кублай се сви от страх при тази мисъл. Намръщи се, когато видя, че сунските полкове остават по местата си, сигурни, че той трябва да отиде при тях.

Изпрати по един воин пред туманите. Хиляди очи от двете страни гледаха как те водят бавно конете си по полегатия склон. Монголските воители ги чакаха да огледат дали няма скрити ровове или шипове в тревата, а сунските полкове се напрегнаха, решили, че това са първите ездачи на предстоящата самоубийствена атака. Мангалите до оръдията задимяха силно, когато в тях добавиха още въглища. С разтуптяно сърце Кублай чакаше някой от двамата ездачи да падне. Чувствата му бяха смесени, когато те стигнаха живи и здрави до равното и продължиха напред, докато спряха на разстояние един хвърлей от противника. Бяха млади мъже и Кублай не се изненада, когато започнаха да отправят обиди и подигравки към противника. По-обезпокоително беше, че сунският командир не бе поставил капани. Явно искаше монголите да препуснат с все сила към него, за да може да ги унищожи. Това беше или основателна увереност, или пълно невежество и Кублай се потеше, без да знае на кое да заложи. Ездачите му се върнаха при туманите сред виковете и смеха на другарите си. Напрежението бе станало непоносимо, но един бърз поглед показва на Кублай, че четири от собствените му оръдия са също готови и мангалите са запалени и димят далеч от торбите барут и гюлетата.

Останалите чакаха да бъдат изтеглени на позиция от екипите веднага щом определят обхвата. Кублай си каза, че противникът едва ли е очаквал да се изправи срещу толкова много тежки оръжия.

Още се надяваше да ги изненада. Персийските химици, работещи в Каракорум, бяха изобретили по-фин барут с повече селитра, отколкото в дзинската смес. Кублай почти не разбираше от тази наука, но по-малките зърна горяха по-бързо и изхвърляха гюлето с по-голяма сила. Концепцията беше ясна за всеки, който някога бе слагал в тигана голямо парче месо или го е нарязвал на дребно преди това. Гледаше с безпокойство как освобождават четирите оръдия от платформите им и как подпъхват дървени блокчета, за да повдигнат максимално черните дула. Блокчетата често се разбиваха при стрелба и екипите носеха чували с резервни, изсечени на ръка от брезово дърво. Торбите с барут бяха натъпкани в дългите цеви и по един здравеняк във всеки екип взе тежко каменно гюле, като се движеше трмаво като бременна жена. С напън повдигаше топката до дулото, докато друг от екипа се грижеше тя да не падне. За момент Кублай едва не нареди да сложат по втора торба барут, но не смееше да рискува някое оръдие да се пръсне при изстрела. Трябваше му всички.

На три четвърти мили надолу сунските полкове чакаха в безупречни бляскави редици. Виждаха какво се случва на хребета, но стояха като статуи с развети знамена. Кублай чу как артилеристите му си подвикват — използваша знамената на противника, за да преценят силата и посоката на вятъра. Започнаха да припяват, наблягайки на четвъртия такт. Почти едновременно железните оръдия бяха повдигнати и наместени от пъшкащите мъже. Щяха да стрелят направо, докато вятърът не променеше посоката си.

Кублай вдигна ръка и четирите фитила бяха запалени и закрити от вятъра, докато командирите се приготвяха да ги поднесат към напълнената с барут тръстика; искрата щеше да възпламени торбата в цевта и да изстреля каменната топка във въздуха.

Кублай спусна ръка, като едва не трепна в очакване. Последвалият звук нямаше равен на себе си. Дори гръмотевицата не звучеше така ужасяващо. Железните дула избълваха пушек и пламък и снарядите полетяха нагоре. Кублай проследи извития им път и сърцето му затуптя по-бързо, когато осъзна, че със сигурност ще достигнат

неприятеля. Зяпна, когато гюлетата прелетяха над полковете и удариха твърде назад, за да се види какви поражения са нанесли.

Последва момент на пълно мълчание, после всички, които видяха резултата, зареваха с пълно гърло, а останалите екипи ширнаха конете, за да извлекат по-бързо и другите оръдия. Можеха да улучат врага. Или сунските командири не бяха преценили предимствата на хребета, или барутът на монголите бе по-добър от техния.

Кублай изкрещя нови заповеди, обхванат от желание колкото може по-скоро да се възползва от новопоявилото се преимущество. Гледаше мъчително бавното нагласяне на оръдията — артилеристите грабнаха тежките чукове и започнаха да избиват блокчетата, докато други повдигаха железните цеви, за да направят място.

В долината зареваха рогове и в настъпилата суматоха започнаха да раздават противоположни заповеди. Кублай виждаше, че някои сунски офицери смятат, че просто трябва да се изтеглят по-близо до мината. Други, които бяха видели гюлетата да прелитат над главите им, крещяха гневно и сочеха нагоре към хребета. Нямаше безопасна позиция, която да заемат. Трябваше или да атакуват, или да изоставят мината и да се преместят извън обхвата на оръдията — в този случай Кублай смяташе да поведе бързо туманите напред и да плени оръдията им. Напрегна се, докато артилеристите приготвяха всички оръдия за масивен залп.

Когато дойде и той, топките от полиран камък прелетяха и заподскачаха през сунските редици. Конете и хора рухваха, сякаш бяха пронизани с нажежено желязо. Две оръдия на противника бяха улучени и се преобърнаха, смазвайки хора под себе си. Кублай ликуваше, докато артилеристите продължаваха да работят, плувнали в пот.

Екипите започнаха да се състезават и оръдията им загърмяха по-бързо, бълвайки огън и дим по врага. Кублай се обърна шокиран, когато едно от тях се пръсна, убивайки човека при дулото. Друг загина, когато другарят му не успя да охлади бързо цевта със закрепената на дълъг прът гъба. Торбата с барут се възпламени, докато я тикаше навътре и я разкъса в ентусиазма си. Пламъкът намери единствения изход и го обгори за миг. Останалите екипи си взеха поука и безумното темпо понамаля.

Кублай беше твърде далеч, за да види изражението на Баяр, макар да си го представяше. Оръдията бяха проектирани да разрушават градски стени, а сега имаше възможност да ги използва срещу вражески редици. Воините около него още бяха потресени от нанесените поражения и Кублай се запита дали вече ще препускат устремно срещу сунските оръдия, след като бяха видели посред бял ден на какво са способни те.

Противниковите редици се затваряха над падналите, но Кублай не вярваше, че ще успеят да издържат дълго на убийствената канонада. Изобщо не завиждаше на сунския командващ, който и да бе той. Зачака сунските войници да се оттеглят, но те продължаваха да стоят на позициите си, докато редиците им сякаш бяха разкъсвани от кървави нокти. Кублай погледна към най-близката купчина гюлета и прехапа устна, когато видя, че са останали не повече от дузина. Огромната им тежест ги правеше трудни за превозване като самите оръдия и много каруци се бяха изпочупили по пътя. Гледаше почти като омагьосан как купчината намалява, докато не остана само една топка. Оръдието бе охладено за последен път. Над воините около него се издигна пара и се вля в по-големия облак, скриващ целия хребет. Кублай се раздразни, когато облакът скри гледката и го остави сляп за няколко дълги мига, преди да се разсее. Чу как артилеристите изстреляха последното гюле, след което повечето оръдия замлъкнаха, а екипите им се наредиха гордо до тях. Последваха още два изстрела от по-бавните, но накрая всичко приключи и оръдията останаха да стърчат, станали изведнъж ненужни след касапницата, която бяха строили.

Чувствата на Кублай рязко се промениха, когато способността му да удря изведнъж изчезна. Въздухът бе наситен с миризма на сярата и трябваше да изчака, докато лекият вятър разнесе дима.

Когато отново видя сунските полкове, разбра, че те бяха понесли ужасни загуби. Хиляди войници разчистваха трупове, а офицерите препускаха напред-назад пред редиците, окуражаваха ги сочеха нагоре към хребета и несъмнено убеждаваха, че най-лошото е отминало. Кублай преглътна на сухо. Противникът не беше пречупен. Докато се вираше в далечината, видя как сунските артилеристи се втурват към оръдията. Времето сякаш се забави и той чуваше всеки удар на сърцето си, докато вдигаше ръка. Хората му трябваше да изминат половин миля, между сто и двайсет и сто и осемдесет удара на

сърцето. Усещаше ясно всеки един от тях. Изрева заповедта и туманите му прехвърлиха хребета и пуснаха конете в галоп. Кублай остана неподвижен, докато се носеха покрай него, знаейки, че трябва да бъде спокойният център, да ги наблюдава отвисоко, за да преценява хода на битката и да реагира според обстановката — нещо, което воините долу не можеха да направят.

Понесоха се към сунските редици и войниците, които бяха принудени да изтърпят най-ужасните моменти в живота си, нададоха гневни предизвикателни викове. Кублай извика на знаменосците и те вдигнаха флаговете, които трябваше да дадат знак на Уриан-Хадай и Баяр да заобиколят в широка дъга и да ударят фланговете.

Не можеше да се довери на сърцето си, за да прецени времето. Когато сложи пръст на шията си, отначало не успя да напипа пулса, после усети колко е бърз и се отказа. Туманите излязоха в пълен галоп на равното и Кублай видя как черните иглички на стрелите политат пред тях — друг вид ужас за сунските войници, които още стояха по местата си и предизвикваха монголите да приближат.

Трепна, когато първите сунски оръдия откриха огън. Видя траекторията на гюлетата, пронизващи препускащите редици. Туманите преодоляха разстоянието с безразсъдна скорост и докато сунските артилеристи презареждаха, воините му стреляха по тях и артилеристите започнаха да падат по-бързо, отколкото можеха да ги заместят. По фланговете Уриан-Хадай и Баяр приближиха и спряха на двеста крачки от противника. Двата тумана пуснаха стрели, изстреляни от лъкове, които други освен монголите не можеха да опънат. Там нямаше оръдия, но повечето стрелци на Кублай улучваха яйце от петдесет крачки. Пронизваха човек от сто и двайсет, а най-добрите можеха дори да си изберат къде точно да забият стрелата.

Горе на хребета покрай него продължаваха да минават още хиляди воини. Цял туман напираше напред в отчаяно желание да не остане настрана от сражението. Почиващите си артилеристи крещяха окуражаващо — знаеха, че тяхното участие беше приключило. Кублай откри, че трепери, когато последният воин прехвърли хребета. Около него имаше само двайсет лични гвардейци и момче барабанчик на камила, което трябваше да дава сигнали. Всеки командир долу можеше да го види и той беше единственият, който бе в състояние да прецени

цялото бойно поле. Потисна желанието си да даде нови заповеди — на този етап те само щяха да забавят командирите му.

За момент се надигна в стремената, за да види какво точно се случва. Умът му продължаваше да ражда идеи и планове; знаеше, че трябва да направи леярни, които да изработват железни гюлета за оръдията. Трудно бе да се направи идеална сфера без неравности, която да не пръсне цевта или да не полети в неправилната посока. Желязото трябваше да се нагрее до разтопяване, а необходимите за целта температури бяха много по-високи от онези, които можеха да се развият в преносимите пещи, с които разполагаше. Друг вариант беше оловото, но мекият метал лесно се обезформяше. Запита се за момент дали не може да използва топилнята на мината. Далеч по-лесно бе да се полира камък, но за това бяха нужни седмици труд, а както сам беше видял, трупаните близо година запаси можеха да се изразходват само за една сутрин.

Тръсна глава, за да пропъди натрапчивите мисли. Сунските части се скупчваха, нападнати от всички страни. Повече от половината войници се търкаляха мъртви и всеки, облечен в командирска броня, вече беше изстинал и надупчен със стрели. Докато Кублай гледаше, двете крила изстреляха последните си стрели. Задните редици насочиха копия напред и воините препуснаха в галоп, за да отворят с дългите оръжия проходи във вражеските редици. Воините отзад извадиха мечове и дори от това разстояние Кублай успя да чуе бойния им вик.

Хулегу беше уморен. През месеците след опожаряването на Багдад бе зает с управлението на огромна територия. Беше навлязъл в Сирия и бе превзел град Алепо, като разби една малка армия и изкла три племена кюрди, които извършваха разбойнически набези срещу местните селища. Първенците на Дамаск бяха дошли при него много преди да атакува града им. Примерът на Багдад не бе останал незабелязан и те се предадоха, преди да им отправи заплаха. Сега имаше нов наместник там, който управляваше от негово име и ако не се броят няколко показни екзекуции, градът бе оставен недокоснат.

Беше се изненадал, когато откри, че Китбука е християнин, макар това да не притъпяваше правоверната му ярост към мюсюлманските

градове. Китбука отслужваше литургии в джамиите, преди да ги изгори, което беше нарочна обида към местните. Хулегу се усмихна на спомена. Двамата заедно бяха заграбили повече богатства, отколкото бяха виждали някога Субодай, Чингис или Угедай, като изпратиха голяма част от тях на брат му в Каракорум. Друга част бе използвана за възстановяването на градовете и поставянето им под властта на новите наместници. Хулегу поклати развеселено глава; още се изненадваше, че по такъв начин може да си спечели благодарност. Паметта беше къса или може би подходът му работеше, защото убиваше всеки, който би могъл да възрази. Багдад беше възстановен с мъничка част от съкровищата на халифа и там бе назначен монголски управител. Всеки ден пристигаха търговци със семействата си, за да си намерят дом в града, където земята и къщите изведнъж бяха поевтинели изненадващо. Търговията вече се разрастваше и започнаха да се събират първите данъци, макар че градът не бе и частица от онова, което беше преди.

Спрял беше да пренощува в един крайпътен хан, дъвчеше бавно храната си и си мечтаеше мюсюлманите да бяха насочили безспорните си дарби към алкохола. Беше опитал кафето им и го бе намерил за твърде горчиво, абсолютно негодно за употреба от мъж. Запасите му от вино и айраг отдавна бяха изчерпани и докато не намереха нов доставчик, войската също оставаше на сухо, а това правеше хората раздразнителни и избухливи. Хулегу знаеше, че ще се наложи да засели тук няколкостотин семейства, които да приготвят огнената напитка, на която се наслаждаваше от малък. С това малко изключение беше доволен от земите, които бе завладял за себе си. Синовете му щяха да си имат ханство и Монгке щеше да го почете. Изкиска се уморено, докато ядеше. Странно бе, че все още търсеше одобрението на брат си. На тяхната възраст разлика от няколко години не би трябвало да има значение, а ето че имаше. Пресуши чаша с някакъв плодов сок и се намръщи на сладникавия вкус с дъх на метал.

— Още малко, господарю? — попита слугата и повдигна каната.

Хулегу му махна да се разкара, като се мъчеше да не мисли колко добре би му се отразил един айраг точно сега, за да оправи вкуса в устата му. Усети болка в корема си и го разтри с късите си яки пръсти. Напъна се за момент, но нямаше газове. Болката се засили и на челото му изби пот.

— Донеси ми вода — намръщено нареди той.

Слугата се усмихна.

— Вече е твърде късно за вода, господарю. Вместо това ти нося поздрав от Аламут и пожелание за мир, който със сигурност не заслужаваш.

Хулегу го зяпна, после се опита да се надигне. Краката му бяха омекнали и той се олюля, но намери сили да извика.

— Стража! При мен!

Залитна към масата. Вратата рязко се отвори и двама от хората му нахълтаха с извадени мечове.

— Дръжте го — изсъска Хулегу.

Заля го вълна на слабост и той падна на колене и бръкна дълбоко в гърлото си. Под ужасения поглед на хората си избълва съдържанието на стомаха си. Беше ял доста и се напъваше отново и отново, а помещението се изпълни с горчива миризма. Болката продължаваше да се засилва, но поне главата му донякъде се проясни. Слугата не беше оказал съпротива и просто стоеше между войните и го наблюдаваше внимателно, леко намръщен.

Хулегу беше як като бик, но сърцето му биеше бясно и лицето му се обливаше в пот, сякаш бе тичал цял ден. Потта капеше от носа му на дървения под.

— Въглен — изръмжа той. — Стрийте колкото можете да намерите... във вода. Вземете от огнището. Доведете шамана...

Млъкна замаяно, но събра сили и продължи:

— Ако припадна, сипете го в гърлото ми, колкото може повече.

Видя, че стражите се колебаят. Не искаха да пуснат слугата. Хулегу се озъби. Гневът му растеше заедно с болката.

— Убийте го и вървете — извика той и падна.

Чу задавания звук, когато прерязаха гърлото на слугата и се втурнаха навън. Опита се да повърне отново, но стомахът му вече бе празен и от всяко напъване пред очите му излизаха искри. Главата му сякаш беше станала огромна и пулсираше, пълна с кръв. Сърцето туптеше твърде бързо и го оставяше замаян и без сили. Смътно си даваше сметка за хората, които изпълниха стаята. Някой поднесе към устните му дървена купа, пълна с черна смес, която той изпи и моментално повърна върху дрехите си. Насили се да пие отново, купа след купа, докато не му се стори, че стомахът му ще се пръсне.

Въгленът скърцаше между зъбите му и той се опита да прочисти устата и гърлото си, като кашляше между глътките. В стаята вече имаше дузина мъже, които трескаво стриваха въглените на прах с всеки инструмент, който им попаднеше. Не след дълго Хулегу изпадна в безсъзнание, целият изпоцапан със собствения си стомашен сок.

Когато се събуди, беше тъмно. Очите му бяха покрити с нещо и клепачите бяха залепнали. Разтри ги и изскубна мигли. Движението му беше забелязано и се чува възгласи, че е буден. Той изстена, но острата болка в стомаха беше изчезнала. Устата му бе като прежулена и още усещаше по зъбите си частиците въглен, които го бяха спасили. Същата гадост навремето бе спасила Чингис и Хулегу мислено благодари на духа на стареца, че го е научил на тази хитрина. Спомни си, че хашишинът бе уверен в резултата от самото начало. Без въглена смъртта му беше неминуема. Ако убиецът беше запазил мълчание, Хулегу щеше да умре, без да знае защо.

Не можеше да повярва колко е слаб. Генерал Китбука се извисяваше над него, но Хулегу не можеше дори да помръдне. Усети как го повдигат и видя, че се намира в друга стая в крайпътния хан, с дебели одеяла под главата и раменете.

— Извади късмет — каза Китбука.

Хулегу изсумтя. Не му се мислеше за ужасяващите мигове преди да изгуби съзнание. Всичко бе станало толкова неочаквано — от довършването на вкусната гозба до борбата за живот под самодоволния поглед на убиеца. Стори му се, че ръцете му още треперят, и пхна грамадните си юмруци под одеялата, за да не го види Китбука.

— Значи въгленът подейства — промърмори той.

— Или си твърде голям инат, за да умреш — рече Китбука. — Шаманът твърди, че няколко дни ще сереш черно, но иначе си постъпил правилно.

— Ти моли ли се за мен?

Китбука долови подигравката, но я пренебрегна.

— Разбира се, че се молих. Та нали си жив?

Хулегу отново се опита да се надигне. Мислите му изведнъж се проявиха.

— Трябва да предупредиш братята ми и особено Монгке. Прати дузина бързи вестonosци по ям линиите.

— Вече заминаха — отвърна Китбука. — Случи се вчера, господарю. Спа цял ден.

Хулегу се отпусна назад. Усилията да стои надигнат и да мисли го бяха изтощили, но беше жив, а бе очаквал да срещне смъртта. Потръпна, преследван от тревожни догадки. Нима господарят на Аламут беше изпратил убийците си, преди Хулегу да влезе в крепостта? Напълно възможно. По-вероятно обаче бе да е имал хора, пратени по задачи, които са се върнали и са открили Аламут в руини. Хулегу си представи как се кълнат да отмъстят на онези, които бяха разбили сектата и бяха убили водачите ѝ. Затвори очи и бързо започна да се унася. Колко подобни убийци имаше? Може би е бил само един, вече поредният труп на пътя.

Китбука погледна надолу доволен, че лицето на приятеля му донякъде възвръща цвета си. Можеше само да се надява, че атаката е била последната конвулсия на умирация клан. Въпреки това знаеше, че ще минат години, преди Хулегу да отиде където и да било, без да е ограден с отряд стражи. Дори да бе оцелял само един хашишин, опасността си оставаше. Искаше му се отровителят да беше останал жив, за да може да го изведе в гората и да го поразпита с помощта на огъня и желязото.

23.

Кублай беше дал изрична заповед работниците в миньорското градче да не бъдат докосвани. Като никога, Уриан-Хадай нямаше какво да каже срещу това. Някой трябваше да продължи да вади рудата от земята, а никой от хората на Кублай не разбираше от тази работа дори след като се запознаха с топилнята и торбите странни прахове в постройките около нея. Огромната купчина черно олово и шлага беше част от това място и във въздуха непрекъснато се долавяше горчивата миризма на химикали, които изсушаваха гърлото и караха воините да кашлят и плюят, докато претърсваха.

Баяр лично съобщи новината, когато откриха готовото за изпращане сребро. Кублай видя по изражението му, че начинанието си е струвало, а реалността го изуми. Пречистеният метал изпълваше дълга каменна сграда с желязна врата, която трябваше да бъде разбита, тъй като никой не успя да намери ключа. Вътре върху яки дървени маси бяха наредени тънки потъмнели кюлчета, които чакаха да бъдат натоварени в каруци и откарани в столицата на императора.

Баяр дори не ги беше преброил и Кублай имаше удоволствието да го стори пръв. Преброи двеста и четирийсет кюлчета на една маса, после умножи по осемдесет маси и резултатът се оказа зашеметяващ. Всяко кюлче можеше да бъде стопено и от него да се изсекат най-малко петстотин монети, стига да разполагаше с подходящите инструменти. Известно време Кублай просто седя в смълчаното помещение, после на лицето му се появи усмивка и Баяр се разсмя. Съдържанието на склада възлизаше на почти десет милиона монети, достатъчно да плаща на войската си сегашната сума в продължение на две години. Кублай се намръщи при мисълта, че трябва да прати част от плячката на Монгке в Каракорум, но вече отдавна беше просрочил това задължение. Имайки предвид реакцията на Он Чан, когато му бе предложил парите, той се запита дали няма начин да намали месечното заплащане, без да изгуби доверието на хората си. След подобна находка едва ли можеше да се позове на финансови затруднения. Новината несъмнено вече се разпространяваше из лагера.

— Намери ми първенците на градчето или онези, които управляват мината — каза той на Баяр. — Искам да знам дали това е продукцията за един месец или за година. Трябва да оставя хора, които да отбраняват това място и то да продължава да работи.

— Императорът ще се бие, за да си върне мината, ако е наистина толкова ценна — отвърна Баяр, който продължаваше да се оглежда със страхопочитание.

— Надявам се. Искам да изпрати най-добрите си сили, генерале. Ако продължавам със същото темпо, ще съм грохнал старец, когато стигна столицата му. Нека дойдат и ще добавим нови богати земи към ханството.

За момент го жегна, че всичко, което беше спечелил, всичко, което бе постигнал, беше за славата на Монгке в Каракорум, но потисна мисълта. Ханът беше щедър — с хората, с военачалниците си, с оръдията и дори със земите. Кублай осъзна, че животът на учен в Каракорум вече не му липсва. Монгке се бе заел да го промени и беше успял в едно важно отношение. Кублай нямаше отново да стане човекът, който беше преди. Вече бе свикнал дори с бронята. Установи, че очаква с нетърпение бъдещите битки, изпитанията и трудностите, срещу които щеше да се изправи с елитните тумани на народа си. Потупа Баяр по рамото.

— В едно миньорско градче ще се намери нещо за пиене, сигурен съм. По-добре да побързаме, преди хората да са пресушили всичко.

— Първата ми работа беше да поставя стража в кръчмите — отвърна Баяр.

Кублай се ухили.

— Не се и съмнявам. Е, покажи ми ги.

Двамата се обърнаха при звука на тичащи стъпки. Устата на Кублай пресъхна при вида на един съгледвач, плувнал в пот и покрит от главата до петите с прах. Човекът бе на крачка от припадъка и се облегна на една от масите, без да обръща внимание на богатството върху нея.

— Сунска армия, господарю, придвижва се бързо насам — задъхано докладва той. За миг побеля, сякаш щеше да повърне. Кублай го сграбчи за рамото.

— На какво разстояние? — остро попита той.

Съгледвачът с мъка си поемаше дъх и тялото му трепереше под ръката на Кублай.

— Петдесет мили, може би и по-малко. Минах разстоянието наведнъж.

— Колко са?

— Повече от туманите. Не зная със сигурност. Зърнах ги и препуснах колкото се може по-бързо.

Погледна с надеждата да получи одобрение; тревожеше се, че може би не е трябвало да бърза толкова.

— Добре си се справил — увери го Кублай. — Хапни нещо и поспи в някоя каруца. Няма да оставаме тук.

Обърна се към Баяр. От приповдигнатото му настроение не беше останало нищо.

— Няма да се свърши сега, генерале. Надявах се на малко повече време, но сме пъхнали ръка в гнездо на оси и те ще хвърлят всичко срещу нас, всяка армия, която успеят да съберат.

— А ние ще ги разбием — отвърна Баяр.

Кублай кимна, но очите му бяха помръкнали.

— Трябва да печелим всяка битка. А на тях им е достатъчна само една победа.

— Преживявал съм и по-лоши ситуации — сви рамене Баяр.

Кублай примигна към него и се разсмя. Част от напрежението му изчезна.

— Навлязохме в сърцето на Сун, Баяр. *Не си* имал по-лоши ситуации.

— Били сме дзинския император — невъзмутимо отвърна Баяр. — Град след град, армия след армия. Имай вяра в хората си, господарю. Няма да те разочароваме.

За момент Кублай остана без думи. Отначало беше водил туманите като интелектуално упражнение и се наслаждаваше на предизвикателството на маневрите и тактиката, на намирането на начини да обърка противника. Думите на Баяр го накараха отново да премисли всичко това. Щеше да поиска от хората си да умират за него, за семейството му. Беше същинска лудост, че изобщо са готови да го последват. Установи, че е трогнат от това, което видя на лицата на Баяр и съгледвача. Реши да не се обяснява — почти със закъснение си спомни, че трябва да държи останалите на разстояние. Още не беше

успял да систематизира умението да води хора. Всичко се случваше в движение, беше като някаква странна алхимия. Беше нещо повече от ранг или дисциплина, повече от структурата на войската, изградена от семейството му, повече дори от легендата за дядо му. Някои от тях го следваха заради тези неща или просто защото животът в туманите им харесваше. Други, най-добрите, бяха готови да рискуват всичко за Кублай, защото го познаваха. Бяха го преценили и бяха предали доброволно живота си в ръцете му. Като никога, той не бе в състояние да изрази какво означава това за него и затова потърси убежище в резките заповеди.

— Погрижи се среброто да бъде прибрано, генерале. Ще изпратя вестоносци в лагера да предупредят семействата, че ще останат сами още известно време. Кажи на хората си да намерят добро място, където да се разгърнем и да посрещнем онези войници. Ще ги прегазим до един.

Баяр се ухили, когато видя как пламъкът в Кублай се разпали отново.

Чаби беше пред гера си, когато Кублай пристигна. Щом го видя, тя остави козите кожи, които режеше и шиеше. Джъндзин зърна баща си в същия миг и се хвърли към стената на гера, където беше поставил стол. Докато Кублай слизаше от коня, синът му се покатери на покрива и се провесил над вратата. Навсякъде около него се насъбраха жени, за да чуят новините. Не можеха да прекъснат брата на хана, но Чаби знаеше, че ще я засипят с въпроси веднага щом той си тръгне.

— Насам идва друга армия — каза Кублай. Беше леко задъхан. Чаби му подаде мях айраг и той отпи дълга глътка. — Трябва да се преоблека и е време да вдигате лагера.

— Има ли опасност за нас? — попита тя, като се мъчеше да запази спокойствие.

Кублай поклати глава.

— Засега не, но ако се наложи туманите да се движат с максимална бързина, не искам да ви оставям уязвими. Семействата трябва да са наблизо.

Чаби се обърна, когато един гер наблизо падна, превръщайки се за миг от дом в дървено скеле и рула плъст. Кублай не беше дошъл сам,

навсякъде около нея се чува виковете и в лагера изведнъж закипя трескава дейност. Всичко беше направено така, че да се премести бързо, и тя имаше слуги за целта. Видя двама от тях да идват, помъкнали поводи и оглавници за воловете, които теглеха каруцата.

— Слизай, Джъндзин — извика Кублай на сина си. Знаеше, че момчето го дебне, за да скочи отгоре му, но сега не беше време за игри.

Джъндзин се намръщи, но се подчини.

— Изглеждаш разтревожен — тихо рече Чаби.

Кублай сви рамене и се усмихна.

— Имаме по-добри хора, но не и численост, Чаби! Ако местните сунски владетели се обединят, могат да изкарат на бойното поле армия, в сравнение с която моята ще прилича на разбойническа шайка.

— Но пък нямат човек като теб — рече тя.

Той кимна.

— Което е вярно, вярно е — отвърна с усмивка. — Аз съм необикновен.

Чаби усещаше безпокойството му, докато погледът на Кублай се стрелкаше из лагера, без да пропуска нито една подробност.

— Не е нужно да се тревожиш за нас — каза му тя.

Кублай бавно се обърна, като се опитваше да слуша жена си и същевременно да реши някакъв друг проблем. Провали се и в едното, и в другото.

— Хмм?

— Не сме беззащитни, Кублай. Колко сме в лагера, около триста хиляди? Това е цял град, в който всеки е въоръжен.

Тя извади нож от колана си.

— Дори аз. Осакатените мъже са достатъчно, за да формират още няколко тумана. Много от тях все още могат да яздят или да боравят с лъка.

Кублай отново насочи вниманието си към жена си. Разбираше, че тя се опитва да го успокои, и потисна раздразнилия го импулс да ѝ опише дивашкия ужас на едно нападение срещу лагер. Нямаше да постигне нищо добро, ако я уплаши. Животът на хиляди зависеше от способността му да ги защити. Думите и обещанията не означаваха нищо пред лицето на подобно бреме. Накрая той само кимна и тя като че ли се отпусна.

— В тенджерата има овнешко и малко пресен лук. Ще ти отрежа малко. Приготвила съм и хляб, можеш да си вземеш за из път.

— И чесън — каза той.

— Ще намеря, докато поговориш със сина си. От три дни чака да ти скочи. Човек не може да мине покрай гера, без да бъде издебнат от покрива.

Кублай въздъхна.

— Джъндзин! Идвай насам.

Момчето отново се появи, все още начумерено. Кублай посочи към гера.

— Хайде, качвай се, нямам много време.

Чаби се изсмя под нос, а лицето на Джъндзин грейна. Той се покатери отново по платнената стена и зачака като паяк над вратата.

— Искам да видя сина си — каза Кублай. — Може пък да е вътре.

Наведе се да влезе и Джъндзин се хвърли отгоре му. Кублай залитна от тежестта му и изрева в престорена изненада. След малко пусна момчето на земята.

— Достатъчно. Помогни на майка си и на слугите. Местим лагера.

— Може ли да дойда с теб? — попита Джъндзин.

— Не и сега. Когато пораснеш, обещавам.

— Вече съм пораснал.

— Вярно е, но недостатъчно.

Джъндзин замрънка на висок глас, а Чаби излезе с два пакета храна. Откакто Кублай бе пристигнал, стотици гери наоколо вече бяха разглобени и натоварени в каруците.

— Ще биеш всички, Кублай. Сигурна съм. Ще покажеш на брат си, че е бил прав да те изпрати срещу Сун.

Повдигна се на пръсти и целуна мъжа си по шията.

Кублай гледаше напрегнато как туманите се строяват пред него. Противникът щеше да го открие където и да се разположеше, така че избра една тревиста равнина с нисък хълм наблизо и загледа как блестящите вражи редици пълзят по земята към хората му. Всеки от

воините знаеше, че ръката, която държеше меч над тях, е там. Щяха да се сражават добре пред погледа му.

Слънцето светеше ярко, но настроението му си остана кисело. Не можеше да проумее тактиката на противника. Съгледвачите съобщиха, че към основния му лагер са се насочили няколко армии, но те не се обединяваха. Всяка приближаваше, сякаш не принадлежеше на една и съща държава. Кублай благодари на бащата небе за това, макар да проклинаше множеството хора, което бяха пратили срещу него.

Кимна на момчето върху камилата до себе си и загледа как то поднася дългата тръба към устните си и изсвирва сигнала. Отговориха му Баяр и Уриан-Хадай, като всеки поведе четирите си тумана към приближаващите карета на врага. Двайсет хиляди мъже останаха назад като резерва, възседнали конете си и чакащи търпеливо, загледани в далечината. Кублай извади речно камъче от джоба си и потърка заоблената му повърхност. Яо Шъ му бе казал, че това ще му подейства успокояващо.

Генералите се разделиха и препуснаха покрай фланговете на сунската армия, като намериха идеалното разстояние непосредствено извън обсега на арбалетите. Пред очите на Кублай внезапен рояк стрели се вдигна във въздуха между войските, подобно на сянка на облак, плъзгаща се през равнината.

Първите стрели бяха последвани от съсипващи залпове, пускани на всеки шест или осем удара на сърцето. Сунските пехотинци свиха редиците си и фланговете се огънаха навътре. Темпото им се забави и те оставиха диря от пищащи мъже и трупове след себе си. Не можеха да отвърнат на обстрела и Кублай стисна юмрук, когато видя как мечоносците се опитват да си пробият път през ужасните остриета, пронизващи щитове и броня. При настъплението им Уриан-Хадай се оттегли, но пороят от стрели не секна и атаката спря. Туманите на орлока отново се подредиха в права редица, за да подновят стрелбата.

Кублай чакаше с разтуптяно сърце. Последните няколко стрели се изсипаха върху сунските войници и в следващия миг воините му вече препускаха в галоп. Пиките се насочиха напред, но противникът също сведе дългите си копия и заби дръжките им в земята. Туманите на Уриан-Хадай и Баяр удариха като сключващи се челюсти по двата фланга. Кублай поклати глава при мисълта за хора и коне, носещи се с пълна скорост към ужасните метални оръжия, но у воините му като че

ли нямаше капка колебание. Вече бяха достатъчно близо, за да различи ярките червени разрези на наръганите коне и хора.

— Пратете резерва — ясно изрече той.

Барабанчикът се взираше в сражението с отворена уста и Кублай трябваше да повтори заповедта, преди тръбата отново да бъде вдигната. Още два тумана тръгнаха в тръс, после в лек галоп към врага. Кавалерийските пики се представяха добре срещу настръхналите копия на предната сунска редица, но Кублай трябваше да положи усилия, за да не трепне в очакване на сблъсъка. Точно в момента изобщо не завиждаше на хората си.

От ниския хълм видя как сунските части се огъват, все още притискани по фланговете, докато настъплението им бе спряно от новата атака. Погледът му не стигаше до тила им, но той се надяваше, че някои от тях вече бягат, обхванати от ужас.

Обърна се, когато чу тропота на копита, и очите му се разшириха. Около четирийсет конници излязоха в галоп от гората в подножието на хълма. Ясно различаваше главите на животните, препускащи нагоре по полегатия склон.

Гвардейците му не останаха със скръстени ръце. Преди той да успее да даде заповед, и дваисетимата вече се бяха втурнали да посрещнат заплахата и летяха в галоп надолу, опънали лъковете си. Кублай рязко се обърна в седлото, оглеждайки се за други заплахи. Битката продължаваше пред него, само на осемстотин крачки от позицията му, но той изведнъж беше останал сам с младия барабанчик, който бе преbledнял като нова плът. Кублай извади меч си вбесен, че не е проверил горичката. Почувства се унижен при мисълта колко самоуверен е бил сутринта, когато си избираше мястото заради добрата видимост, която му осигуряваше то. Някой сунски офицер се беше досетил къде ще застане и бе скрил хора, които да издебнат удобния момент. Кублай се изчерви, че е бил надхитрен по такъв начин. Видя първите стрели да политат във въздуха, като много от тях бяха отбити от щитовете на сунските конници. Въпреки това три коня рухнаха и заблъскаха конвулсивно с копита, цвилейки от болка.

Монголските гвардейци се отдръпнаха назад, поваляйки още от нападателите. Направиха го в последния момент и едва успяха да захвърлят лъковете и да извадят мечове, когато двете части се срещнаха с такава скорост, че хора и животни се блъскаха и падаха

заше метени или мъртви на земята. Кублай чу писъците и се обля в пот. Хвърли поглед към продължаващото сражение, но нямаше сигнал, с който да изпрати подкрепления към собствената си позиция.

Само на стотина крачки надолу по склона гвардейците му се биеха като дяволи, за да спрат неприятеля. Кублай преглътна и усети как крайниците му ужасно натежават. Това е страх, осъзна той. Сунският командир несъмнено бе поверил тази задача на най-добрите си хора. Те не очакваха да останат живи, но щяха да се доберат до него.

Гвардейците му боравеха с меча и лъка от момчета и не падаха лесно. Кублай зяпна как петима противници заобикалят хората му и пришпорват конете си към него. Мечовете им бяха окървавени и те нададоха викове, когато го видяха на коня, само с едно момче на камила до него.

Един от гвардейците хвърли с всичка сила меча си. Той се заби в гърба на единия от противниците, който изкрещя от болка. Мъжът падна, без да пуска поводата, събаряйки и коня си. Кублай видя как посичат внезапно останалия без оръжие гвардеец. Беше жертвал живота си с тази постъпка, но това нямаше да е достатъчно. Четирима сунски конници стигнаха хребета и препуснаха още по-бързо, готови да нанесат удар, който щеше да отсече главата му. Той ги гледаше, вцепенен от ужас. Не можеше да избяга. Някаква част от него знаеше, че най-добрият му шанс за оцеляване е да препусне с все сили подалеч от тях, но никога нямаше да се възстанови от такова бягство. Страхливостта беше най-непростимият грях и знаеше, че ако побегне, никога вече няма да поведе тумани.

Гвардейците му продължаваха да се сражават долу, но двама бяха съзрели заплахата и си пробиха път през схватката. Кублай ги видя как се понасят нагоре след четиримата войници. Усещаше всеки удар на сърцето си, а умът му работеше ясно и преценяваше възможностите. Той поклати глава, виждайки собствената си смърт в образа на четиримата приближаващи. Вдигна меч и страхът му внезапно изчезна, оставяйки го едва ли не замаян. Пое отново дъх и едва сега се усети, че е престанал да диша. Изпита едва ли не радост, че парализиращия ужас вече го няма. Можеше да се движи и шумът на битката отново достигна до него, когато сетивата му се събудиха.

Четиримата конници летяха към него и барабанчикът внезапно закрещя и смушка с пети камилата. Животното се понесе с рев напред,

изпречвайки се на пътя на врага. Първият нападател се блъсна в косматия му хълбок и прелетя над момчето. Конят му събори камилата на колене и тя изрева, изпъвайки шия.

Мъжете отляво на Кублай рязко дръпнаха поводите и изругаха, когато изпуснаха момента да ударят. Кублай се озова само срещу един и ръката му се задвижи сякаш сама, за да посрещне меча, който видя като размазано петно, приближаващо лицето му. Чу се звън, мъжът прелетя край него и Кублай усети удара чак в рамото си. Който и да беше противникът му, успя да овладее пръхтящия си кон, бързо дръпна повода и се обърна, за да нанесе втори удар. Кублай го посрещна спокойно. Беше силен, а изострените му сетива сами му даваха скорост. Не беше взел съзнателно решение да отбие удара, тялото му се движеше само след хилядите часове тренировки. Веднага щом оръжията се докоснаха, той инстинктивно завъртя меча в прав удар. Сунският войник рязко трепна, когато острието прониза гърлото му и потъна в хрущял. Бликна кръв и Кублай примигна от парещата течност.

Камилата се надигна на крака с неземно врещене, зарита в паника и конят на Кублай се дръпна странично. Друг конник връхлетя, докато първият падаше. Кублай усети как увереността го изпълва, докато се извъръщаше настрани и нанасяше удар така, както го бе учил навремето Яо Шъ, като леко охлаби хватката върху дръжката на меча, за да хване ръката на противника и да го дръпне, изкарвайки го от равновесие.

Точно тогава конят му отстъпи назад, докато Кублай дърпаше. Вместо да нанесе удар в оголената брадичка, той успя само да свали противника от седлото. Видя, че кракът му се е оплел в стремето, и го пусна. Глезенът на мъжа се усука и изхрущя. Войникът нададе писък и размахна ръце, докато висеше безпомощно с глава до земята, а всяко следващо движение само усукваше още повече счупения крак.

Кублай изпъшка от болка, когато нещо удари ръката му, и се обърна в мига, когато връхлетелият върху камилата вдигаше меча си за нов удар. От падането лицето му се бе превърнало в кървава каша и той залитна назад. Кублай извади крак от стремето и го изрита, улучвайки го в челюстта. Докато се движеше, усети глух удар в нагръдника, когато някой се помъчи да се добере до него. Олюля се в седлото и замахна отчаяно с меча. Зърна нападателя си, но в следващия миг той бе повален на земята и Кублай зяпна, когато един от

гвардейците му нанесе свиреп удар с ботуша си и продължи да тъпче, докато гръдният кош на противника не хлътна.

Задъхан, сякаш бе тичал цели мили, Кублай погледна гвардееца в очите. Мъжът му кимна, но не като воин на командира си, а като на човек, току-що оцелял заедно с него в сражение. Кублай бавно издиша и се огледа. Всички сунски войници бяха мъртви, но само четирима от гвардейците му стояха на крака. Трима бродеха между трупите по склона и нанасяха резки удари с мечовете си при най-малкото движение на някой ранен. Все още бяха обхванати от ярост и Кублай беше сам с четвъртия, който го беше спасил.

Камилата изрева отново от болка и Кублай забеляза, че кракът ѝ е счупен и виси, сякаш се държеше само на кожата. Умът му се проясни и той се огледа за барабанчика, който се бе хвърлил към нападателите. Затвори очи за момент, щом видя проснатата фигура на земята. Спеша се и изръмжа, когато натъртванията съобщиха за себе си. Разрезът на ръката му трябваше да се зашие. Усети нещо да капе от пръстите му и вдигна изненадано ръка. Би трябвало да изпитва повече болка, щом течеше толкова много кръв.

Момчето беше в безсъзнание и на челото му вече се бе появила голяма цицина. Кублай отвори едното му око с палец и видя, че зеницата се свива от светлината. Тъкмо се канеше да заговори, но замръзна, щом си спомни за битката, която би трябвало да командва. Краката и гърбът му запротестираха, докато се изправяше. Не се опита да възседне коня, а само заслони очи и се загледа надолу.

Неприятелят беше прекършен. Хиляди войници стояха в обезсърчено мълчание с вдигнати ръце, за да покажат, че са захвърлили оръжията си. Мнозина вече бяха вързани и стояха на колене, свели глави от изтощение. В далечината малцина бяха презглава от кървавото бойно поле, преследвани от групички от по двама-трима монголски воители. Кублай изпусна затаения дъх и го заля вълна от облекчение. Момчето изстана и той се върна при него.

— Как ти е името? — попита. Би трябвало да го знае, но мисълта му изведнъж бе станала мудна и бавна.

— Беран, господарю — отвърна със слаб глас момчето. Едното му око беше кървясало, но то щеше да оживее.

— Твоята храброст ме спаси. Никога няма да го забравя. Когато пораснеш достатъчно, ела при мен и ще те поставя начело на сто мъже.

Момчето примигна през болката и на лицето му плъзна усмивка, но в следващия момент се обърна настрани и повърна в тревата.

Кублай му помогна да стане и се загледа как Беран залитна към камилата. На подутото лице на момчето се изписа смут, когато видя състоянието ѝ.

— Ще ти намерим друга да яздиш, момко. С тази камила е свършено.

Момчето трепна, макар че разбра. За момент Кублай срещна погледа на гвардееца, който стоеше наблизко. Изражението на мъжа беше някак отнесено. Той също бе здравата очукан от битката и Кублай трудно можеше да намери думи, за да изрази благодарността си. Искаше да го награди, но човекът просто беше изпълнил дълга си.

— Довечера ела при мен в гера ми — каза Кублай. — Мисля, че имам един меч, който ще ти хареса. За спомен от малкото сбиване на хълма.

Гвардеецът му се ухили, разкривайки окървавена уста с липсващи зъби.

— Благодаря, господарю. Ако разрешиш, бих искал да върна сина си при майка му. Ще се тревожи.

Кублай кимна отсечено и леко зяпна от изненада, когато гвардеецът потупа олюляващия се барабанчик по рамото и го поведе надолу по склона. Неволно се запита дали мъжът щеше да се сражава с такава бясна енергия, ако не бе видял сина си на земята, но това нямаше значение. Останал сам, Кублай се облегна уморено на коня си. Беше оцелял. Ръцете му започнаха да се тресат и той ги вдигна, оглеждайки мазолите от меча по всеки пръст на окървавената си дясна ръка. Вече не бяха изцапани с мастило. За първи път се чувстваше наистина удобно в бронята, която със сигурност бе спасила живота му. Разсмя се, облегнат на коня си, и посегна да потърка муцуната му, оставяйки петно ярка кръв, която животното бързо облиза.

24.

Сюан, син на небето и наследник на империята Дзин, гледаше към бляскавата повърхност на езеро Ханджоу и слушаше смеха на децата си, които се плискаха под яркото слънце. Вълничките, които правеха на плиткото, се разпространяваха към по-дълбоката вода, където един рибар ловеше пъстърва и зяпаше твърде очебийно семейството на дзинския император. Сюан въздъхна. Малко вероятно бе толкова незначително същество да шпионира за сунския двор, но човек никога не може да бъде сигурен. През годините мирен плен Сюан се бе научил да не се доверява на никого освен на жена си и децата си. Наоколо винаги имаше очи и уши, които докладваха всяка негова дума и постъпка. Навремето си мислеше, че ще свикне, но всъщност ставаше тъкмо обратното. Всеки път, когато усещаше поглед върху себе си, сякаш някой отново и отново го бодеше по чувствително място, докато не му се приискаше да заругае с пълно гърло. Веднъж го беше направил и злощастният писар, който го бе ядосал, бързо се прости с поста си, само за да бъде заменен с друг още същия ден. Никога не оставаше наистина сам. Сюан беше дошъл в Сун, спасявайки се от монголската войска, и домакините така и не знаеха какво да правят с него. По кръв беше братовчед на императора и следваше да се отнасят към него с уважение. В същото време двете разклонения на рода не бяха приятели или съюзници от векове, а още по-важното беше, че той бе изгубил земите, богатството и властта си — сигурен знак, че династията му е сполетяна от лош късмет. Истината беше, че късметът бе изиграл много малка роля в трагедиите, които го бяха сполетели. Пълчищата на Чингис бяха превзели столицата Йенкин. Сюан бе предаден от собствените си генерали и беше принуден да коленичи пред хана. Дори десетилетия по-късно спомените го преследваха под спокойното изражение, което показваше на света. Йенкин бе опожарен, но вълците на Чингис продължаваха да преследват Сюан, все така неуморими и диви. Беше прекарал младостта си в бягство от тях — година след година, град след град. Синовете и братята на Чингис разкъсваха земите му, докато

единственото безопасно място не се оказа от другата страна на границата със Сун. Това бе най-лошият възможен избор, но друг не му беше останал.

Отначало беше очаквал, че ще го убият. Докато го мъкнеха из сунските провинции от благородник на благородник, той беше свикнал да скача от леглото си при всяко скърцане нощем, убеден, че идват да го премахнат. Беше сигурен, че ще нагласят нещата така, че да изглежда като убийство при грабеж, и ще обесят показно неколцина селяни. Първото десетилетие обаче мина, без нито веднъж да усети острието на нож на врата си. Старият сунски император беше умрял и Сюан дори не бе сигурен, че синът му още помни за съществуването му. Погледна набръчканата кожа на опакото на дланта си и сви юмруци, за да я изглади. Нима наистина бяха минали шестнайсет години, откакто бе прекосил границата с последната си армия? Беше на четирийсет и девет и още можеше да си спомни гордото момче, което бе някога, коленичило пред Чингис пред своята столица. Още си спомняше думите на хана. „Всички велики мъже имат врагове, императоре. Твоите ще чуят, че си стоял с моя меч на врата си, и всички армии и градове на Дзин не ще успеят да отстранят острието“.

Спомените сякаш бяха част от друга епоха, от друг живот. Най-хубавите години на Сюан бяха преминали, докато беше пленник, роб, очакващ да си спомнят за него и тихомълком да го убият. Беше видял как младостта му повяхва, за да бъде отвята от безмълвни ветрове.

Отново погледна езерото с младежите и девойките, които се къпеха в него. Неговите синове и дъщери, почти зрели хора. Образите им бяха размазани, зрението му вече не бе така остро. Въздъхна, изгубен в меланхолия, която сякаш разпридаше дните, така че рядко беше в света и понякога само смътно осъзнаваше съществуването му. Тяхната участ го натъжаваше повече, отколкото неговата собствена. В края на краищата, той бе познал свободата, поне за малко. Най-големият му син Ляо-Дзин беше озлобен младеж, дребнав, придирчив и истинско изпитание за брат си и сестрите си. Сюан не го винеше за слабостите му. Помнеше как собственото му безсилие го терзаше, преди най-сетне да успее да стане безчувствен към отминаващите сезони. Четенето помагаше. Беше намерил ново копие на „Към себе си“ на Марк Аврелий в една библиотека. Макар да не го разбираше

напълно, имаше нещо в посланието за приемането на съдбата, което прилягаше на положението му.

Още тъгуваше за жена си, умряла преди десет години от някаква болест, която я ядеше отвътре. Тогава беше написал куп писма, бе нарушил мълчанието си и беше умолявал сунския двор за доктори, които да я спасят. Никой не дойде и всеки път, когато му позволяваха да я посети, тя беше малко по-слаба от преди. Умът му избяга от темата, както правеше и при много други въпроси. Не смееше да остави мислите му да се зареят по гневните пътища.

Ято патици прелетя над главата му и Сюан ги загледа, като им завиждаше за способността да летят и да кацат, където им се хареса. Свободата бе толкова просто нещо, така недооценявано от онези, които я имаха. Сюан получаваше всеки месец средства за текущи разходи. Имаше слуги, които да се грижат за него, и покоите му винаги бяха добре обзаведени, макар че рядко му се разрешаваше да остане на едно и също място за повече от година. Дори му позволиха да живее с децата си след смъртта на жена си, макар да бе открил, че това е съмнителна благословия. В същото време не знаеше нищичко за външния свят и за политиката на сунския двор. Живееше в почти пълна изолация.

Ляо-Дзин излезе от езерото, от стройното му тяло капеше вода. Гърдите му бяха голи, с фини мускули, долната част на тялото му бе прикрита от ленени панталони, които прилепваха към бедрата. Кожата на младежа настръхна от ветреца и той тръсна дългата си черна коса и се избърса енергично, като поглеждаше към баща си с обичайната намръщена физиономия. Двайсетгодишен, той бе най-голямото му дете, едно от трите, които Сюан бе довел в Сун преди толкова много години. Последното, вече дванайсетгодишно момиче, се бе родило, без да познава друг начин на живот. Сюан й се усмихна, когато тя му махна от водата. Обичаше сяпо момичетата си — чувство, което му бе трудно да изпита към двамата си синове.

Ляо-Дзин нахлузи проста риза през главата си и завърза косата си на опашка. Можеше да мине за млад рибар, без никакъв знак за произход и богатство. Сюан го наблюдаваше, като се питаше в какво ли настроение би се чувствал той след плуване. С периферното си зрение видя как синът му тръгва по малкия чакълест плаж към него. Понякога едва си спомняше грейналото, жизнерадостно момче, което

бе някога Ляо-Дзин. Оттогава обаче почти винаги виждаше сълзи, ярост и мрачно мълчание. Никога не знаеше какво може да очаква от него.

Ляо-Дзин седна на камъчетата, прибра колене към гърдите си и ги обгърна с ръце, за да се стопли.

— Писа ли на префекта, както обеща? — неочаквано попита той.

Сюан затвори очи за момент, уморен от разговора още преди да е започнал.

— Не съм обещавал, че ще му пиша. От много време не ми е отговарял.

Устните на Ляо-Дзин се изкривиха презрително.

— И защо да го прави? Каква полза от теб?

Младежът награби шепа камъчета и ги метна с рязко движение във водата. Една от сестрите му изписка уплашено, макар да не беше улучена. Когато видя кой е хвърлил камъчетата, поклати укорително глава и нагази по-надълбоко.

Когато заговори отново, Ляо-Дзин почти хленчеше:

— Знаеш ли, няма закон, който да ми попречи да вляза в армията на Сун, татко. Каквото и да си мислят за теб, аз мога да се издигна. И след време може би дори ще имам свой дом. Бих могъл да си взема жена.

— Много би ми се искало — отнесено се съгласи Сюан.

— Нима? А не си писал на единствения човек, който би могъл да се съгласи. Не си направил нищо, както винаги, а дните се точат толкова бавно, че едва издържам. Ако майка ми беше жива...

— Не е — каза Сюан с твърд тон, който не отстъпваше на този на сина му. — И не мога да направя нищо, докато този префект не бъде преместен на друг пост или не умре. Не вярвам, че вече изобщо си прави труда да чете писмата ми. Не е отговорил на нито едно вече осем... не, десет години!

Настроението му беше развалено, покоят на деня си отиде, пропъден от свирепия поглед на сина му.

— Предпочитам да съм в затвора, отколкото тук с теб — изсъска Ляо-Дзин. — Там поне мога да мечтая за деня, в който ще ме освободят. А тук нямам никаква надежда. Трябва ли да остарея така? Да не би да очакваш да се грижа за теб, когато изкуфееш, докато стана набръчкан и безполезен? Няма да стане. По-скоро бих се удавил в

езерото или бих сложил примка на врата си. Или на твоя, татко. Може би тогава най-сетне ще се избавя от този плен.

— Има слуги, които да се грижат за мен, ако се разболея — тихо отвърна Сюан.

Мразеше да чува горчивите думи на сина си, но го разбираше напълно. Самият той дълго се бе чувствал по същия начин; част от него продължаваше да се чувства така. Ляо-Дзин беше като пръчка, която разбърква мътните дълбини на душата му, и Сюан оказа физическа съпротива, като се дръпна и стана, за да не слуша повече. Вдигна глава да извика другите си деца и спря за момент. Кулите на Ханджоу можеха да се видят в далечината, бяха творения на някаква древна династия отпреди повече от хиляда години. В редките дни, когато му позволяваха да дойде тук, рядко някой го тормозеше, а ето че сега видя кавалерийски отряд, препускащ в тръс по пътя към брега на езерото. Докато наблюдаваше със смътен интерес, конниците обърнаха към него. Сюан се сепна и дойде на себе си.

— Хайде, всички вън от водата — извика той. — По-бързо, идват хора.

Дъщерите му закряхаха, а братът на Ляо-Дзин Чиун се втурна навън, пръскайки капки по сухите камъни. Ездачите язدهа покрай заобления бряг и Сюан все повече се уверяваше, че идват за него. Не успя да сподави спазъма на страха, който докосна сърцето му. Дори Ляо-Дзин се беше умълчал и гледаше с напрегната физиономия. Не беше невъзможно на войниците да им е било най-сетне заповядано да ги премахнат и двамата го знаеха много добре.

— Да не си писал на някого на своя глава? — попита Сюан сина си, без да откъсва поглед от приближаващите непознати.

Ляо-Дзин се поколеба достатъчно дълго, за да стане ясно, че го е правил. Сюан тихо изруга под нос.

— Надявам се да не си привлякъл вниманието на някого, който ни желае злото, Ляо-Дзин. Никога не сме били сред приятели.

Войниците спряха на двайсет крачки от треперещите момичета, които се дръпнаха назад, за да застанат по-близо до баща си и братята си. Сюан скри страха си, докато командирът им слизаше от коня — набит як мъж със сива коса и широко, почти квадратно червендалесто лице. Мъжът праметна поводите през главата на коня и закрачи към малката група, която го наблюдаваше.

Сюан забеляза малкия лъв, гравирен върху люспестата броня, докато офицерът се покланяше. Не познаваше всички рангове в сунската армия, но знаеше, че този пред него се е доказал с лъка и меч, както и че е минал изпит по тактика в някоя от казармите в града.

— Този скромнен войник е Хун Цайо-Уън — каза мъжът. — Имам заповед да ескортирам негово величество Сюан, син на небето, до Леопардовата казарма, за да му бъде подбрана подходяща броня.

— Какво? Какво означава това? — невярващо попита Сюан.

Цайо-Уън го погледна с немигащите си очи.

— Хората на Негово Величество са се събрали там — отсечено отговори той. Правилата не му позволяваха да се обърне директно към Сюан. — Негово Величество ще пожелае да се присъедини към тях.

Вдигна ръка да посочи към хората си и Сюан видя, че бяха докарали резервен кон, оседлан и чакащ.

— Негово Величество ще пожелае да дойде с мен сега.

Сякаш парче лед докосна сърцето на Сюан и той се запита дали не е настъпил моментът, в който сунският император най-сетне се е уморил от съществуването му. Възможно бе да го отведат някъде, където да го екзекутират тихомълком и да направят така, че да изчезне. Знаеше, че няма смисъл да възразява. Виждал беше много сунски войници и официални лица през шестнайсетте години плен. Ако настоеше за смислено обяснение, Цайо-Уън щеше просто да повтори напълно безстрастно дадената му заповед, оставайки все така любезен. Сюан бе започнал да свиква с каменните стени на сунските маниери.

За негова изненада синът му бе онзи, който заговори.

— Бих искал да дойда с теб, татко — тихо рече Ляо-Дзин.

Сюан се намръщи. Ако това беше заповед за екзекуция, присъствието на сина му щеше да означава само още един труп по залез-слънце. Поклати глава с надеждата, че жестът е достатъчно красноречив отговор. Ляо-Дзин обаче пристъпи напред и се обърна с лице към него.

— Позволили са на хората ти да се съберат след толкова много време? Това е важно, татко. Нека дойда с теб, каквото и да се окаже.

Сунският офицер стоеше като изваяна от камък статуя, без да дава никакъв признак, че ги е чул. Противно на желанието си, Сюан погледна покрай сина си.

— Защо съм необходим сега, след толкова години?

Войникът запази мълчание, очите му бяха като от черно стъкло. В позата му обаче нямаше нищо агресивно. Беше минало много време, откакто Сюан бе преценявал настроението на бойци, но не усети заплахата и от останалите в малкия отряд. Взе решение.

— Ляо-Дзин, назначавам те за младши офицер инджан. По-късно ще ти обясня задълженията и отговорностите.

Изчервен от гордост и радост, синът му се отпусна на коляно и сведе глава. Сюан постави за момент длан върху тила му. Преди години сигурно щеше да се въздържа от какъвто и да било знак на привързаност, но сега не го беше грижа дали някакви безчестни сунски войници го гледат или не.

— Готови сме — каза Сюан на Цайо-Уън.

Офицерът леко поклати глава.

— Имам само един резервен кон и заповедите ми са да отведе Негово Величество до казармата. Нямам заповед за никого друго.

Тонът му беше кисел и Сюан усети как старият гняв, който не си бе позволявал да изпитва от години, се събужда отново. Човек в неговата позиция не можеше да има чест, не можеше да си позволи гордост. Но въпреки това той пристъпи към войника и се наведе напред с блеснали от ярост очи.

— Кой си ти, че да ми говориш по такъв начин? Ти, кучи син без род и потекло? Какво решавам аз, не е твоя работа. Кажи на някой от хората си да слезе от коня си и да се върне пеша или дай собствения си кон.

Целият живот на Хун Цайо-Уън бе минал в подчинение на строгата йерархия. Реагира на уверената заповед на Сюан така, както би сторил с всеки друг старши офицер. Сведе глава и в очите му вече не можеше да се открие предизвикателство. Тогава Сюан окончателно се увери, че това не беше отряд за екзекуции. Мислите му препускаха, докато Цайо-Уън даваше заповеди на хората си и един от тях се спеша.

— Кажи на брат си да отведе сестрите ти у дома — обърна се на висок глас Сюан към сина си. — Ще дойдеш с мен в казармата. Ще видим какво е толкова важно, че да ме притесняват.

Ляо-Дзин едва успяваше да скрие паниката и задоволството си, докато съобщаваше вестта на брат си и сестрите си. Беше яздил няколко пъти през живота си, но не и на обучен боен кон. Ужасяваше се от мисълта да не злепостави баща си, докато тичаше към коня и

скачаше в седлото. Животното изпръхтя от непознатия ездач и Сюан рязко завъртя глава и погледна замислено.

— Чакай — каза той.

Погледът му обходи другите коне и се спря върху един, който стоеше спокойно, без следа от напрежението на първото животно. Сюан погледна към Цайо-Уън и долови прикрития му гняв. Може би офицерът не беше избрал нарочно най-буйното животно в отряда, но той се съмняваше в това. Бяха минали много години, откакто Сюан се бе занимавал за последен път с войници, но старите му навици се връщаха бързо. Отиде при другия ездач и го погледна с пълната увереност, че ще се подчини.

— Слизай — каза той.

Войникът едва погледна към Цайо-Уън, преди да прехвърли крак и да скочи на дребните камъчета.

— Този — посочи Сюан на сина си.

Ляо-Дзин не беше разбрал какво прави баща му, но също се спеша и дойде да хване поводите.

Сюан му кимна без повече обяснения и вдигна за момент ръка към останалите си деца. Те стояха безнадеждно и гледаха как баща им и брат им яхват конете и се отдалечават покрай брега на езерото в посока към град Ханджоу.

25.

В Ханджоу имаше много казарми за императорските войски. Най-добрите разполагаха дори с бани и в тях войниците можеха да учат занаята, да тренират телата си и да спят и да се хранят в огромните спални помещения.

Леопардовата казарма имаше вид на изоставена от много години. Покривите бяха хлътнали, плацът бе обрасъл с бурени, стърчащи през пясъка и камъните. Сюан мина под покрития с лишеи засводен вход и спря с хората на Цайо-Уън в открития двор. Беше зачервен от язденето, отдавна неизползваните мускули на краката и гърба му протестираха. Въпреки това не се бе чувствал така добре от години, и то единствено благодарение на вкуса на свободата и възможността да командва.

Цайо-Уън се спеша, без да каже нито дума и без да погледне към двамата мъже, които бе довел със себе си. Сюан виждаше следите на гнева в походката му, докато вървеше към първата сграда. Той погледна към сина си и рязко му кимна да слезе от коня. Не знаеше какво да очаква, но през последните години новите неща бяха толкова малко, че почти всичко беше добре дошло.

Отрядът стоеше мълчаливо и чакаше. След известно време Цайо-Уън излезе от постройката и хвана поводите на коня си. За изненада на Сюан, офицерът яхна коня си и го обърна обратно към портата. Двама от хората му взеха поводите на конете на Сюан и сина му и ги поведоха към изхода.

— Какво е това? — остро попита Сюан. Разбра, че Цайо-Уън го е чул, по начина, по който се стегна гърбът му. Офицерът предпочете да си отмъсти с нелюбезност и отговор не последва. Отрядът изчезна, оставяйки баща и син да се взират объркано един в друг.

Някъде отблизо се чу вик и Сюан рязко се завъртя. Към него тичаха хора, които познаваше, спомени от различно време. Ляо-Дзин се напрегна, сякаш очакваше да бъдат нападнати, но баща му постави ръка върху неговата. Когато заговори, очите му блестяха от напирещите сълзи.

— Познавам тези хора, Ляо-Дзин. Те са от моя народ.

Усмихна се, когато осъзна, че синът му не би могъл да познае никого от мъжете, които започнаха да се тълпят около тях.

— Те са от *твоя* народ.

Трябваше да положи усилия, за да задържи усмивката си, когато започна да разпознава хора, които не бе виждал шестнайсет години. Времето не прощава. Възрастта никога не прави човек по-силен, по-бърз или по-жизнен. Сюан беше изумен и потресен. Виждаше лица, които помнеше като млади, без бръчки, и те някак все още бяха тук, но вече набръчкани и уморени. Може би в родината годините нямаше да оставят такъв отпечатък. Съмняваше се, че дори са били хранени достатъчно добре и че са им позволявали да поддържат форма.

Бяха се скупчили около него и някои дори посегнаха да докоснат дрехите му, сякаш да се уверят, че е истински. После гласове, които не бе чувал от много време, извикаха заповеди и тълпата се отдръпна. Дворът продължаваше да се пълни, от спалните помещения излизаха още и още хора, но онези, които бяха офицери навремето, рязко им заповядаха да се строят за преглед. Хората се подчиняваха с усмивка и от редиците им подвикваха въпроси. Сюан не можеше да им отговори. Беше изгубил дар слово от напирашите чувства. Стоеше изправен, очите му блестяха, докато гледаше парцаливите стотни, които маршируваха да заемат местата си на обраслия с бурени плац.

Скоро обаче забеляза, че излизащите навън хора са намалели. Сърцето му се сви. Беше довел близо четирийсет хиляди мъже в земите на Сун. Някои несъмнено бяха умрели — най-възрастните от тях вече би трябвало да приближават седемдесетте. Естествени причини също би трябвало да вземат своето, но когато огледа мълчаливите карета, успя да преброи едва осем хиляди души.

— Къде са отишли всички? — тихо промърмори той.

Един от онези, които раздаваха заповеди, бе облечен в мръсни дрипи. Беше измършавял и оголената му на места кожа бе толкова мръсна, че мръсотията се бе превърнала почти в татуировка. Тъжно бе да се види как подобен човек се опитва да стои гордо пред другите. Сюан не го разпозна, но въпреки това отиде при него и го погледна отблизо. Той посрещна погледа му и в очите му проблесна надежда, която изобщо не изглеждаше на мястото си.

— Много време мина — каза Сюан. Канеше се да попита за името на мъжа, когато изведнъж си го спомни заедно с ранга. — Шао Сяо Бохай.

Сюан се опита да сподави болката си, когато Бохай се усмихна, разкривайки само два дълги жълти зъба в устата си. Навремето този човек бе командвал хиляди и беше един от опитните му пехотински офицери, но бе почти невъзможно да свърже спомените с торбата кожа и кокали, която стоеше пред него.

— Това ли са всички? — попита Сюан.

Бохай сведе глава, после се просна пред него. Останалите последваха примера му на мига и единствено Сюан и синът му останаха прави на плаца.

— Ставайте всички — заповяда Сюан. Сълзите в очите му бяха пресъхнали и знаеше, че не бива да показва емоции пред тези хора. Те се нуждаеха от нещо повече.

— Е, Шао Сяо Бохай? Не отговори на въпроса ми. Можеш да говориш свободно с мен.

Гласът на мъжа отначало беше само хрип. Той облиза устни и венци, докато най-сетне успя да оформи думите.

— Някои избягаха. Повечето бяха хванати и убити пред очите ни. Други така и не се върнаха.

— Но толкова много? — поклати глава Сюан.

— Негово Величество няма да иска да чуе оплакванията на войниците — рече Бохай, загледан в неопределена посока.

— Заповядвам ти да ми кажеш — меко отвърна Сюан. Изчака мъжът да оближе отново устни.

— Всяко лято плъзваха болести и някои умряха от лошата храна. Една година към шест хиляди от нас бяха отведени да работят в някаква въглищна мина. Не се върнаха. Всеки месец губим по неколцина от ръцете на стражите или на сунски благородници, дошли да се забавляват. Невинаги научаваме съдбата на отведените. Те не се връщат. Ваше Величество, от шестнайсет години не съм виждал всички заедно. Едва преди три дни научих, че сме изгубили толкова много.

В мътните очи проблесна искра.

— Търпяхме с надеждата да видим Негово Величество още един път, преди да умрем. Това ни беше дадено. Ако няма да има спасение и

освобождение, то ще ни бъде достатъчно.

Сюан се обърна и видя, че синът му е зяпнал, а на лицето му е изписан ужас.

— Затвори си устата, синко — тихо рече той. — Това са добри мъже, от твоята кръв. Не ги посрамвай заради нещо, което не са могли да контролират.

Повиши глас, така че Бохай и стоящите по-наблизо да чуят думите му.

— Мръсни са, защото не са им давали вода. Мършави са, защото не са получавали храна. Виж отвъд дрипите, синко. Те са мъже на честта и силата, доказали своята издръжливост. Те са хората, които някога се сражаваха за мен.

Сюан не чу как Цайо-Уън приближава зад него, докато онзи не заговори:

— Колко затрогващо. Питам се дали императорът им ще ги прегърне въпреки лайната и въшките по тях?

Сюан рязко се завъртя и пристъпи плътно до Цайо-Уън. Като че ли изобщо не обърна внимание на меч на колана му.

— Пак ли ти? Още ли не съм те научил на скромност?

И за най-голямо изумление на Цайо-Уън го смушка с пръст в гърдите.

— Тези хора бяха съюзници на твоя император, а как се държат с тях? Прегладнели, оставени в собствената им мръсотия, без нормална храна? Дори враговете ми биха се отнесли с тях по-добре от вас.

Пълното изумление остави Цайо-Уън вцепенен за момент. Когато ръката му посегна към дръжката на меч, Сюан пристъпи още по-близо, докато носовете им почти се докоснаха и в лицето на сунския офицер пръснаха гневни слюнки.

— Живях достатъчно, мършо такава. Покажи ми острието и ще видиш какво ще ти сторят тези невъоръжени мъже с голите си ръце.

Цайо-Уън погледна покрай него и изведнъж си даде сметка за редиците вбесени мъже, които наблюдаваха сцената. Внимателно отстъпи назад. Сюан със задоволство видя как по челото на офицера се търкулна капка пот.

— Лично аз бих уморил от глад всички ви — каза Цайо-Уън. — Но вместо това ще бъдете изпратени срещу монголските тумани. Не се съмнявам, че императорът би предпочел да види мечовете на диваците

притъпени и нацърбени от вашите черепи, вместо от тези на сунските войници.

Подаде плик със заповеди и Сюан го взе, като се мъчеше да скрие изумлението си. Счупи императорския печат, който познаваше така добре, и зачете бързо, докато Цайо-Уън се отдалечаваше. Сунският офицер успя да измине около четирийсет крачки по плаца, преди Сюан да вдигне ръка.

— Спри! — извика той.

Войникът продължи напред, скованият му гръб показваше гнева му. Сюан повиши още глас, докато не зарева.

— В тези заповеди се споменава твоето име, Хун Цайо-Уън.

Сунският офицер се закова на място. Върна се със зачервено от гняв лице. Сюан не му обърна внимание и продължи да чете, докато онзи стоеше, треперейки от възмущение.

— Изглежда, че братовчед ми не е пълен глупак — каза Сюан. Цайо-Уън изсъска от обидата, но не помръдна. — Спомнил си е, че в земите му има само една група, която се е изправяла срещу монголите и преди... и ги е отблъснала. Тези хора са пред теб, Цайо-Уън.

За негово удоволствие най-близките редици изпънаха рамене и изпъчиха гърди.

— Тук пише, че трябва да очаквам оръжейници и инструктори, които отново да ги вкарат във форма за война. Къде са тези хора?

— Пътуват насам — процеди през зъби Цайо-Уън. — Къде е споменато името ми?

— Ето тук — каза Сюан и му показва дебелия пергамент, покрит с мънички черни знаци. Беше изненадан, че офицерът може да чете. Нещата се бяха променили през последните години.

— Не го виждам — каза Цайо-Уън, присвил очи към страницата.

— Ето тук. Където се казва, че мога да избира сунски офицери, които да ми помагат с продоволствията и обучението. Избирам теб, Цайо-Уън. Компанията ти ми харесва твърде много, за да се лиша от нея.

— Не можеш — отвърна Цайо-Уън. Ръката му отново посегна към меча и бързо се отдръпна, когато откъм най-близките мъже се разнесе гърлено ръмжене.

— Твоят император е написал, че мога, Цайо-Уън. Избирай. Можеш да се подчиниш или да бъдеш обесен, не ме интересува какво

ще бъде решението ти. Императорът е казал, че отново ще излезем на поход. Може би ще бъдем унищожени, не зная. Може пък да тържествуваме. Ще бъде по-лесно да се реши, когато сме се нахранили добре и сме натрупали сили, сигурен съм в това. Взе ли решението си, Хун Цайо-Уън?

— Ще се подчиня на заповедта на моя император — каза мъжът, като го гледаше убийствено.

— Мъдро от твоя страна да покажеш такова подчинение и смиреност — похвали го Сюан. — Ти ще бъдеш пример за всички нас. Тук пише, че има налични средства, така че се погрижи да донесат храна от града. Хората ми са гладни. Повикай лекари, които да се погрижат за слабите и болните. Наеми слуги, които да почистят казармата, и бояджии, които да я освежат. Намери майстори да сменят счупените керемиди по покрива, дърводелци за възстановяване на конюшните, касапи и търговци на лед, които да напълнят зимниците с месо. Ще бъдеш много зает, Цайо-Уън, но не се отчайвай. Трудът ти ще бъде от полза за последната дзинска армия, а по-добра кауза от тази няма.

Погледът на Цайо-Уън се отмести към документите в ръката на Сюан. Независимо от несправедливостта и унижението, не смееше да не се подчини. Достатъчна бе само една дума от някой старши офицер, че е отказал да изпълни законна заповед, за да е свършено с него. Сведе глава, сякаш се наложи да прекърши кости, за да го направи, после се завъртя кръгом и се отдалечи.

Сюан се обърна към хората си, които го гледаха с невярващи усмивки. Синът му зяпаше и клатеше изумено глава.

— Никой от нас не си е помислял, че днешният ден ще приключи по такъв начин — каза Сюан. — Ще натрупаме сили през идните месеци. Ще се храним добре и отново ще тренираме с меч, копие и лък. Ще бъде трудно. Вече не сме в първа младост. Когато сме готови, ще се махнем за последен път от това място. Няма значение дали ще препуснем срещу монголите. Няма значение дали ще препуснем към ада. Важното е... че ще се махнем.

Гласът му се пречупи, докато казваше последните думи, а хората му закрещяха ликуващо и гласовете им ставаха все по-силни и мощни, докато не започнаха да отекват по плаца и извън територията на казармата.

Кублай седеше мрачно умълчан в герите на лечителите, докато един изтормозен шаман превързваше раната му. Ръцете на мъжа бяха сръчни и прецизни, работеха почти инстинктивно. Кублай се намръщи от болка, когато шаманът стегна възела и се поклони отсечено, преди да продължи нататък. Генерал Баяр лежеше през една койка, надянал студената физиономия на безразличието, докато друг шаман шиеше разреза на крака му, от който бавно се процеждаше тъмночервена кръв.

Появи се Яо Шъ, помъкнал наръч листа с набързо надраскани числа.

— Къде са сунските оръдия? — неочаквано се обърна Кублай към Баяр.

Не искаше да научава от Яо Шъ броя на осакатените и убитите. Още не. Все още леко трепереше от схватката на хълма — треперенето продължаваше много по-дълго от самия сблъсък. Баяр се изправи да му отговори и размърда намръщено крака си.

— Намерихме ги, докато още ги докарваха, господарю, на около миля назад. Оставих от нашите хора да ги наглеждат.

— Колко са?

— Само четирийсет, но с достатъчно барут и гюлета, за да може всяко да стреля дузина пъти. Снарядите са по-малки от нашите.

— В такъв случай, зарязваме нашите. Нареди да бъдат смазани и покрити с мушамы, но ще ги оставим тук, докато не намерим време за почивка или направим още гюлета и барут.

Баяр го погледна уморено. Бяха получили вест за още две армии, които приближаваха бързо, за да помогнат на вече разбитите. Единственият им шанс бе да се насочат към първата и да я разбият, преди да се наложи да се сражават на два фронта.

— Събрахте ли стрелите? — попита Кублай.

Баяр се олюляваше, беше напълно изтощен. Кублай видя как призовава цялата си воля да отговори — видимо усилие, което го изпълни с възхищение.

— Един мингхан обикаля бойното поле и прибира всичко, което може да се използва отново. Ще съберем може би около половината. Ще изпратя и още в лагера за поправка. Ще ни ги донесат, когато са готови.

— Изпрати ги с ранените, които не могат да се бият — каза Кублай. — И провери запасите в лагера. Искам майсторите да работят денонощно. Не можем да останем без стрели.

Стисна юмрук и погледна към търпеливо чакащия Яо Шъ.

— Добре. Колко хора сме изгубили?

Нямаше нужда старецът да се консултира с листата си, за да отговори.

— Девет хиляди и няколкостотин. Шест хиляди от тях са мъртви, а останалите са твърде тежко ранени, за да продължат. Шаманите казват, че ще изгубим още хиляда до сутринта, както и други през следващата седмица.

Баяр изруга под нос и Кублай потръпна, а ръката му затуптя в такт с пулса му. Една десета от войската му си беше отишла. Беше натъртен и уморен, но знаеше, че утрото ще донесе нова битка срещу бодри войници. Можеше само да се надява, че дългият преход е изтощил донякъде сунските бойци.

— Кажете на хората да се нахранят и да се наспят колкото се може по-добре. Искам да са готови преди зазоряване за онова, което ни чака. Прати ми Уриан-Хадай.

— Господарю, ти си ранен. Трябва да почиваш.

— Ще почивам, когато съм сигурен, че всички съгледвачи са изпратени и ранените са върнати в главния лагер. Днес няма да има топла вечеря.

Баяр прехапа устна, но реши да се обади.

— Трябва да бъдеш свеж сутринта, господарю. Двамата с Уриан-Хадай ще се погрижим за всичко. Моля те, почини си.

Кублай впери поглед в него. Макар тялото да го болеше и краката едва да го държаха, не можеше да си помисли за сън. Имаше толкова много работа за вършене.

— Ще опитам — обеща той. — След като говоря с орлока.

— Да, господарю — отвърна Баяр.

През лагера мина съгледвач, търсеше ранените и онези, които се грижат за тях. Кублай го видя пръв и сърцето му се сви. Гледаше го с периферното си зрение как пита един воин и той посочва към него. Когато съгледвачът приближи, Кублай го изгледа свирепо.

— Какво има?

— Трета армия, господарю. Идва от изток.

— Сигурен ли си, че не е същият доклад, който чух преди? — остро попита Кублай.

Човекът пребледня, когато го видя ядосан, и Кублай се опита да се овладее.

— Не, господарю. Армиите са отбелязани. Тази е нова, около шейсет хиляди души.

— Същинско гнездо на оси — промърмори Баяр.

Кублай кимна. Искаше му се да препусне незабавно, но Уриан-Хадай дойде при него, докато гребеше студена яхния и дъвчеше със замаяни очи.

Орлокът имаше странно изражение, когато застана пред Кублай. За по-малко от седмица бяха провели три големи сражения, като всеки път противникът имаше числено превъзходство. Уриан-Хадай очакваше младият мъж да се прегъне стотици пъти досега, но той винаги си беше на мястото, даваше спокойно заповеди, пращаше подкрепления там, където има нужда от тях. Орлокът виждаше, че братът на хана е изтощен, но не се е прекършил под напрежението, поне засега.

— Господарю, третата армия е по-малка и няма да стигне дотук до утре или вдругиден. Ако тръгнем срещу тях сега, ще можем да си починем преди битката. Хората ще бъдат по-бодри и ако утре се наложи да се сражаваме два пъти, ще имат по-добър шанс да оцелеят.

Уриан-Хадай зачака напрегнато отговор. Беше започнал да свиква младият мъж да пренебрегва съветите му, но въпреки това от чувство за дълг продължаваше да ги дава. Очакваше да бъде срян.

— Добре — изненада го Кублай. — Ще тръгнем на изток и ще прекъснем контакта им с по-голямата армия.

— Да, господарю — каза Уриан-Хадай, като едва не заекна. Думите му се сториха недостатъчни. — Благодаря — добави той.

Кублай остави празната купа и разтърка лице с длани. Без да брой загубата на съзнание за известно време, не помнеше кога беше спал за последно. Чувстваше се замаян и зле.

— Може невинаги да те слушам, орлок. Но ти имаш повече опит от мен. Не съм забравил това. Ще преместим също и основния лагер. Трябва да намерим безопасно място за семействата — гора или някаква долина, където да почиват. Трябва да продължим напред, а те не могат да ни следват с подобно темпо.

Уриан-Хадай промърмори нещо и се прегъна достатъчно, за да мине това за поклон. Искаше по някакъв начин да повдигне духа на младия мъж, който седеше с протегнати крака, твърде уморен, за да помръдне. Нищо не му дойде на ум, така че се поклони отново и се оттегли.

Баяр беше станал свидетел на разговора и приближи, а устните му се извиха в усмивка, докато наблюдаваше как Уриан-Хадай започва да издава новите заповеди.

— Харесва те, да знаеш — рече той.

— Смята ме за глупак — отвърна Кублай, без да се замисля, и после прехапа раздразнено устни. От умора му беше трудно да си държи езика зад зъбите. Трябваше да води, без да показва слабост, без да откровеничи.

— Не, не те смята — каза Баяр. Кимна замислено, все още загледан в Уриан-Хадай. — Видя ли го тази сутрин, когато сунските войници притиснаха крилото му? Не изпадна в паника, а просто отстъпи, строи отново хората си и се върна на позицията си. Добра работа.

На Кублай му се искаше генералът да млъкне. Последното, което му трябваше, бе да кара един офицер да коментира действията на друг.

— Уриан-Хадай не е роден водач — продължи Баяр.

Кублай въздъхна и затвори очи, но в тъмното заиграха зелени светлинки.

— Хората го уважават — не млъкваше Баяр. — Видели са, че е способен. Не го почитат като божество, но знаят, че няма да ги пожертва за нищо. Това означава страшно много за простите воители.

— Достатъчно, генерале. Той е добър човек, ти също. Всички сме такива. А сега се качвай на коня си и замъкни туманите на още двайсет мили, за да пресечем пътя на някой сунски велможа.

Баяр се разсмя на тона му, но изтича към коня си и раздаваше заповеди, преди Кублай да успее отново да повдигне натежалите си клепачи.

Откакто Монгке бе станал хан, народът се бе увеличил много повече, отколкото би могъл да мечтае някога Чингис. Брат му Арик-Боке се бе възползвал от мира в родните степи и раждаемостта беше

скочила до небето. Каракорум се бе превърнал в голям град с растящо население извън стените, където се бяха появили нови квартали от камък и дърво, така че първоначалният град вече не се виждаше. Почвата беше добра и Монгке бе насърчавал големите семейства, тъй като те щяха да увеличат войските на хана. Когато потегли през пролетта, той поведе със себе си двайсет и осем тумана, повече от четвърт милион души, които препускаха бързо с малко багаж. Нямаха оръдия и бяха взели минимално количество припаси. Точно с такива конници Чингис и Субодай бяха помели целия континент. Монгке бе готов да направи същото.

Беше се опитал да бъде модерен хан, да продължи започнатото от Угедай дело за изграждане на стабилна цивилизация върху огромните територии на ханството. Години наред се бореше с желанието да излезе на бойното поле, да язди, да покорява. Всеки инстинкт теглеше ума му надалеч от скуката в управлението на градовете, но той беше задушил всичките си съмнения и се бе принудил да управлява, докато неговите генерали, принцове и братя проправяха новите пътища. Великото ханство бе образувано бързо, само за три поколения. Не можеше да избяга от чувството, че всичко спечелено може да бъде изгубено още по-бързо, ако не го доизгради и не създаде закони, за да просъществува. Беше насърчавал създаването на търговски пътища и ям станции, които се простираха като нишки във всички посоки и свързваха хората, така че и най-бедният пастир знаеше, че си има хан и господар. Монгке се бе погрижил всеки огромен район да има местно управление, подчинено лично на него, така че онеправданите да могат да се оплачат за негодите си и може би дори да видят воители, изпратени да отговорят на тях. Понякога си мислеше, че цялата тази държава е твърде голяма и сложна, за да бъде разбрана от един човек, но по някакъв начин тя работеше. Където имаше явна корупция, тя биваше изкоренявана от чиновниците му и виновниците бяха премахвани от високите им постове. Управителите на градовете знаеха, че отговарят пред по-висока власт от своята, и си мълчаха, макар Монгке да не знаеше дали от страх или заради чувството за сигурност. Данъците постъпваха като пълноводна река и вместо да трупат богатствата в съкровищници, той ги използваше за изграждането на училища, пътища и нови селища за народа.

Мирът изискваше повече усилия от войната и Монгке бе разбрал това още през първите години на управлението си. Мирът износваше човека, докато войната можеше да му даде живот и сила. Имаше моменти, когато си мислеше как братята му ще се върнат в Каракорум и ще го намерят като някаква съсухрена черупка, стрита на прах от тежкия воденичен камък на отговорността, който непрестанно се въртеше над главата му.

Докато яздеше с туманите, Монгке чувстваше как се освобождава от тежестта на годините. Трудно му бе да не си помисли за похода със Субодай, как се изправяха срещу християнските рицари и разбиваха чуждоземни войски, принуждавайки ги да се подчинят. Субодай би жертвал пръстите на дясната си ръка за войска като тази, която командваше сега Монгке. По онова време ханът бе млад и да се озове отново в седлото пред редиците воини беше подмладяване, ехо от миналото, което го изпълваше с радост. Твърде много време хоризонтът му беше прекалено ограничен. Земите на Дзин се намираха на юг и щеше да види онзи нов град, създаден от Кублай наскоро хубавия чернозем. Искаше сам да реши дали брат му не е престъпил правомощията си. Не можеше да си представи, че Хулегу би се отметнал някога от великия хан, брат си, но Кублай винаги е бил независим, човек, който трябва да знае, че е наблюдаван. Монгке не можеше да се отърси от подозрението, че не е трябвало да го оставя твърде дълго да действа на своя глава.

Писмото на Хулегу, носещо личния му печат, беше единственият горчив момент през месеците на подготовка. Монгке си каза, че не се бои от хашишините, които брат му бе изтръгнал от апатията, но кой човек не би се страхувал. Знаеше, че може да се владее в битка, когато всичко около него не върви добре. Можеше да поведе атака и да се изправи лице в лице срещу враговете. Беше доказал храбростта си. Но мисълта, че някакъв маскиран убиец може да опре нож до гърлото му докато спи, го караше да потрепери. Ако хашишините бяха решили да се разправят с него, със сигурност щеше да ги накара да го чакат още година-две.

Арик-Боке беше дошъл в Каракорум да поеме администрацията, докато ханът отсъства. Монгке се бе погрижил той също да е наясно с риска, но най-малкият му брат само се беше изсмял и бе посочил гвардейците и слугите, които сновяха навсякъде в двореца и града.

Никой не можеше да влезе незабелязано. Монгке изпита облекчение, че брат му ще бъде в безопасност — и че най-сетне се маха от Каракорум.

Само за четиринайсет дни туманите му стигнаха Санаду, на по-малко от двеста мили северно от Йенкин и северните земи на Дзин. Половината от воините му бяха едва на по дваайсет години и прекосяха разстоянията с лекота, докато Монгке страдаше заради изгубената си форма. Единствено гордостта го караше да продължава напред, когато мускулите му се превръщаха в болезнени възета, но най-лошото беше отначало, а след десетина дни в седлото тялото му започна да си спомня старата си сила.

Поклати възхитено глава при вида на новия град, растящ на хоризонта. Брат му беше действал мащабно, превръщайки фантазии в реалност. Монгке установи, че се гордее с Кублай, и се запита какви ли промени ще открие у брат си, когато се срещнат отново. Не можеше да отрече чувството на удовлетворение, че е допринесъл за това. Беше изпратил по-младия си брат в света, принуждавайки го да погледне отвъд прашните си книги. Знаеше, че е малко вероятно Кублай да изпитва благодарност, но така бе устроен светът.

Останаха в Санаду достатъчно дълго, за да направи обиколка на града и да прегледа многобройните съобщения, пристигнали преди него по ям станциите. Мърмореше, докато се занимаваше с тях, но не бяха много местата, където ям ездачите да не могат да го открият рано или късно. Животът в ханствата не замираще само защото Монгке е излязъл с войската. Някои дни откриваше, че работи толкова здраво, колкото в Каракорум, и това му доставяше същото удоволствие.

По време на краткия му престой Санаду остана без храна, сол и чай. Жителите щяха да гладуват известно време, но неговите нужди бяха по-важни. Толкова много тумани не можеха да събират храна по пътя си. За първи път Монгке трябваше да поддържа продоволствена линия след себе си, така че стотици каруци пътуваха бавно на юг след воините му. Припасите се попълниха, докато почиваше в Санаду, но когато продължи нататък, те отново се превозваха на хиляди мили, купувани в Каракорум и северните дзински градове. Монгке се ухили при мисълта, че сянката му се простира толкова надалеч. Храната им щеше да ги настига, когато спират, и беше малко вероятно разбойници

да рискуват да нападнат каруците, защото ханските съгледвачи никога не се отдалечаваха много от тях.

Поведе туманите на юг, като се наслаждаваше на разстоянията, които изминаваха. Единствено ям ездачите можеха да пътуват по-бързо, но пък те сменяха конете си на всяка станция. За великия хан туманите бяха готови да продължат до края на света, без да се оплакват. Покрай минималните дажби той вече беше изгубил част от тлъстината, натрупана по кръста му, и издръжливостта му се бе увеличила, което допълнително повдигаше духа му.

Монгке прекоси северната граница със Сун в един студен есенен ден, докато вятърът фучеше между редиците конници. Ханджоу се намираше на петстотин мили на юг, но между туманите и имперската столица имаше най-малко трийсет града, всеки със силен гарнизон. Ханът се усмихна, смуши коня си и се наслади на вятъра в лицето си. Беше дал на Кублай проста задача, но брат му никога не би успял да се справи сам. Двайсет и осемте тумана на хана щяха да бъдат чукът, който да смаже сунския император. Чингис никога не бе изкарвал на бойното поле подобно множество и докато препускаше в галоп по прашния път, Монгке усети как годините в Каракорум бавно се разкъсват на прашни парцали, оставяйки го свеж и необременен. Като никога ям ездачите останаха зад него. Без станциите си те не можеха да се движат по-бързо от войните му и Монгке се почувства наистина свободен за първи път от години. Най-сетне разбираше истината в думите на Чингис. Нямаше по-добър начин от този да изживееш живота си.

Кублай и Баяр седяха, опрели гърбове в масивна белезникава канара. Уриан-Хадай ги наблюдаваше с неразгадаема физиономия. Близнакът на огромния камък се издигаше наблизко и помежду им имаше закътана площ, която местните пастири явно използваша, когато валеше. По земята имаше толкова много тор, че не растеше никаква трева и краката на всеки, който тръгнеше през нея, натежаваха все повече и повече след всяка крачка.

Естествено, овцете вече ги нямаше. Туманите на Кублай уловиха около осемдесет животни и някои късметлии щяха да се радват на топла вечеря. Останалите трябваше да се задоволят с кръв от резервните коне и малко кобилешко мляко или сирене, стига да имаха.

Навсякъде около тях се бяха пръснали понита, които цвилеха и пръхтяха, докато пасяха тревата, израснала на толкова гъсти туфи, че затрудняваше придвижването им през хълмовете. Не можеха дори да яздят в тръс по толкова неравен терен. Конете трябваше да бъдат водени бавно, а главите им клюмаха от умора.

— Можем да се върнем до последното място — каза Баяр. — Няма да ни очакват, а онези стрели ще ни трябват.

Уриан-Хадай кимна уморено. Макар да бе участвал в похода на Субодай на запад, никога досега не му се бе случвало да води едва ли не непрекъснати сражения. Имаше време, когато бе отвърщал с присмех на съобщенията за многолюдните сунски градове, но реалността се оказа точно толкова лоша, колкото се твърдеше в докладите. Туманите на Кублай бяха останали без барут, гюлета и стрели. Врагът ги задушаваше само с числеността си. Уриан-Хадай още не можеше да повярва, че бяха принудени да отстъпят, но беше изгубил броя на разбитите армии, а онази, която се мъчеше да се добере до тях, беше свежа и добре въоръжена. Туманите през повечето време разчитаха единствено на мечовете си, тъй като дори пиките се бяха изпочупили и трябваше да ги захвърлят. Изправен пред новите пълчища, втурнали се към него, Кублай беше отстъпил бързо, за да потърси удобна позиция на високо.

— Още ли са там? — попита Кублай.

Баяр се изправи със стон и надникна иззад скалата. Долу се виждаха нестройните карета на сунските части, които се мъчеха да изпълзят нагоре по склоновете на възвишението.

— Все така приближават — каза Баяр и се свлече обратно. Кублай изруга, макар да очакваше точно този отговор. — Не можем да се бием на такъв терен, нали знаеш?

— Знам, но трябва да останем пред тях — отвърна Кублай. — Ще намерим изход от тези хълмове и щом се стъмни, ще се махнем от тях. Няма да ни настигнат, поне днес.

— Не ми харесва да оставяме основния лагер незащитен толкова дълго — обади се Уриан-Хадай. — Ако една от тези армии се натъкне на него, всички ще бъдат изклани.

Кублай се напегна, раздразнен, че Уриан-Хадай му го напомня. Чаби и Джъндзин са в безопасност, отново си каза той. Съгледвачите му бяха намерили добро място в една гора, която се простираше на стотици мили. Семействата и следващите лагера щяха да се насочат към най-дълбоките ѝ дебри, възможно най-далеч от пътищата. Но въпреки това беше достатъчно само един съгледвач да забележи пушека от огнищата или да чуе блеенето на стадата. Щяха да се бият, разбира се. При спомена за спокойния кураж на Чаби гърдите му се стегнаха, но беше съгласен с Уриан-Хадай относно крайния резултат. Някакво малко гласче в него се тревожеше не по-малко и за запасите от стрели в лагера. Без тях туманите му бяха като вълк с извадени зъби.

— Намери начин онзи сунски кучи син да изчезне и ще се върна да видя как я карат — раздразнено рече Кублай. — Дотогава просто ще се движим пред него и ще се надяваме да не се натъкнем на друг велможа, излязъл на лов за нас.

— Бих могъл да изпратя малък, бърз отряд за стрели — каза Уриан-Хадай. — Дори няколко хиляди могат да се окажат решаващи на този етап. Двайсет бързи съгледвачи би трябвало да успеят да се промъкнат покрай сунските части.

Кублай умножи числата наум и бавно издиша. Не се съмняваше, че съгледвачите ще оцелеят на отиване, но дали щеше да е така на връщане, когато щяха да мъкнат по един колчан във всяка ръка, един на гърба си и два завързани на седлото? Щяха да бъдат беззащитни и да станат лесна плячка на първия сунски кавалерийски отряд, който ги

забележи. Нуждаеше се от повече от две хиляди стрели. Трябваша му най-малко половин милион. Най-добрите брезови стрели с пера лежаха по бойните полета на петдесет мили зад тях и вече се огъваха, изложени на слънце и влага. Мисълта го вбесяваше. Беше се гордял с организацията си, но сунските армии просто продължаваха да прииждат една след друга и не даваха на хората му време да си поемат дъх.

— Трябва да открием друг град с имперска казарма — каза той. — Там ще намерим всичко, което ни е нужно. Къде са картите?

Баяр бръкна в пазвата си и извади влажна от пот тъмножълта козя кожа, нагъната толкова много пъти, че когато я отвори, по нея имаше бели линии. На картата бяха отбелязани десетки градове, означени със символи, оставени от някой отдавна мъртъв писар. Баяр посочи града отвъд планинската верига, по която се бяха проснали изтощените тумани.

— Шаоян — каза той, като мушкаше с пръст. Когато се наведе, от челото му покапа пот и остави тъмни петна върху кожата. Баяр изруга и избърса лице с длани.

— Значи нещата са ясни — обяви Кублай. — Трябва да стигнем до града, да се справим с гарнизона и някак да се доберем до оръжейните им запаси, преди армията зад нас да ни е настигнала или жителите на града да са ни видели сметката.

Изсмя се горчиво.

— Има вероятност гарнизонът да е извън града — замислено рече Уриан-Хадай, след като Кублай се облегна на канарата. — Пък и кой знае, може вече да сме ги разбили. Или да ни търсят в момента, подобно на всеки сунски войник в района.

Кублай се надигна, като се мъчеше да мисли въпреки изтощението.

— Ако са там, можем да ги примамим да излязат. Да пратим хора по пазарите, които да се разприказват. Слухове за монголска войска на петдесет мили в погрешната посока със сигурност ще изкарат гарнизона навън. Вече знаем, че имат заповед да ни атакуват веднага щом ни видят. Не могат да останат в града, ако им се пусне подходяща примамка.

— Ако изобщо са там — съгласи се Уриан-Хадай.

— Но ако не се хванат, ще влезем във враждебен град, гонени по петите от друга армия — посочи Баяр. Сам бе изненадан, че призовава за предпазливост, но Уриан-Хадай като че ли се беше съгласил с идеята.

Кублай стана, разтърпка схванатите си крака и погледна надолу към сунските части, които се тътреха след тях. Теренът беше толкова пресечен с туйфите трева, че не можеха да се движат по-бързо от онези, които преследваха. Поне за това можеше да е благодарен. Главата му се проясни от раздвижването. Тихо подсвирна на най-близките мингхан командири и им кимна в посоката, в която трябваше да поемат. Време беше да продължат напред.

— Знаеш ли, с удоволствие бих разгледал складовете им — каза той, — но дори гарнизонът вече да е излязъл, префектът няма да ни остави просто да влезем и да си вземем, каквото си пожелаем.

— Жителите на Шаоян няма да знаят как върви войната — каза Уриан-Хадай. — Ако му дадеш възможност, може и да се предаде.

Кублай го изглежда внимателно, търсейки някакъв знак за подигравка, но лицето на Уриан-Хадай бе като изсечено от камък. Помладият мъж се ухили.

— Може — съгласи се той. — По пътя ще си помисля. Хайде, преследвачите ни приближават. Какво ще кажете за бързи десет мили през върха, за да се отскубнем от тях?

Всички, които го чуха, изстенаха недоволно, но се надигнаха на крака. При подобен терен това беше единственото, което можеха да направят, за да не бъдат гонени по петите от сунските части.

Монгке мразеше обсадите, но без тежката сила на катапултите и оръдията се изправяше пред същите проблеми, с които някога се бе сблъсквал Чингис. Градовете бяха замислени да държат настрана мародерстващи войски като неговата, макар че този път не те бяха основното му препятствие. Някъде на юг Кублай се сражаваше със сунските армии. Монгке с удоволствие би разрушил стените на градовете, покрай които минаваше, но основната му цел бе да стигне при брат си. Напълно го устройваше градовете да залостват портите си пред него — и гарнизоните да си останат на сигурно място зад стените. Проблемът му бе в продоволствената линия, която с всяка

следваща миля на юг ставаше все по-уязвима. Градовете, които се бояха от четвърт милион воители, нямаха нищо против да нападнат дълга върволица каруци, охранявана само от няколко хиляди души. Когато линията се прекъсна някъде зад него, Монгке се принуди да намали дажбите. Разпрати съгледвачи на стотици мили наоколо в търсене на стада, които да откъснат. Стадата бяха сред ресурсите, които сунските градове не можеха да скрият зад стените си, и когато навлезе в района на равнините, Монгке се натъкна на толкова много говеда, че продоволствената линия стана ненужна. В продължение на няколко славни дни хората му се тъпчеха до пръсване с печено телешко, от което още капеше кръв, като си връщаха част от тлъстините, изгубени при усиленото препускане. Така проблемите на кампанията станаха равностойни на всичко, с което Монгке си бе имал работа в Каракорум, но простите препятствия, които трябваше да преодолява сега, му носеха повече задоволство.

Докато продължаваше напред, Монгке си отбелязваше градовете, при които щеше да се върне, след като приключи разчистването на Юга с Кублай. Очакваше с все по-голямо нетърпение да види брат си и си представяше физиономията му, щом съзри войската, която му водеше за подкрепление.

Градчетата бяха лесна плячка в сравнение с големите градове. Туманите на Монгке само за една сутрин можеха да изсекат дървета и да сковат груби стълби, по които да изкатерят стените. Но въпреки това той бе оставил стотици селища непокътнати и воините му продължаваха покрай тях. Щяха да почакаат, докато дойде време да се връща.

Малко повече от месец след пресичането на границата съгледвачите съобщиха за огромна сунска армия, напредваща с развети знамена. Новината се разпространи мълниеносно сред туманите и воините бяха готови за действие, когато Монгке се втурна към коня си. Никаква пехота не бе в състояние да устои на воините му, а те жадуваха да влязат в сражение.

Двайсет и осемте тумана препуснаха в указаната от съгледвачите посока с пълна скорост и на третата вечер видяха врага. Монгке със задоволство отбеляза, че противникът е почти два пъти по-малоброен от войската му. Като никога на военачалниците му нямаше да се налага да измислят начини да се справят с превъзхождащи ги числено армии.

Планът му от самото начало беше да удари Сун с по-голям чук, отколкото някой досега бе успявал да извади. Сунските императори бяха оцелели при Чингис, Угедай и Гуюк. Нямаше да оцелеят при неговото управление.

Когато падна нощта, туманите събраха резервните коне зад себе си. Ако противникът атакуваше през нощта, животните най-вероятно щяха да се подплашат и да изпотъпчат всичко около себе си или най-малкото, да попречат на контраатаката. Воините дъвчеха ивици сушено телешко и го прокарваха с айраг или вода — който каквото имаше. Увиваха поводите около краката си и лягаха да спят на влажната земя. Всеки мъж знаеше, че ще бъде на седлото преди зазоряване, а по изгрев-слънце ще се сражава.

Докато хората му се настаняваха да почиват, слугите на хана му издигнаха гер, като използваха плът и рейки от половин дузина вързопи. Докато работеха на лунната светлина, Монгке постла тънко одеяло и коленичи на него, като се уви в дела над бронята, за да се стопли. Виждаше как дъхът му излиза като пара от устата и съзнателно накура сърцето си да бие по-бавно, оставяйки тревогите на деня да го напуснат. Звездите сияеха болезнено ярко и той се помоли на бащата небе битката да мине добре, Кублай да е в безопасност и народът да благоденства. Дори в личните си молитви мислеше като хан.

Не искаше да влиза в приготвения за него гер. Изобщо нямаше изгледи сънят да го споходи, а и се чувстваше силен и спокоен. Росата по тревата беше замръзнала и можеше да чува всяка стъпка на стражите, обикалящи постовете си. Беше заобиколен от хората си. Чувахе ги как хъркат, как викат в съня си и мърморят нещо неразбираемо. Засмя се и се опъна на одеялото, решен да прекара нощта също като тях.

Събуди се сред тишина, скрил глава под сгънатата си ръка. Студът от земята сякаш се беше просмукал в него и така се бе схванал, че едва помръдваше. Вратът му изскърца, докато се надигаше и търкаше лице с длани. Някаква сянка се раздвижи наблизо, ръката на Монгке се стрелна към меча и го извади наполовина от ножницата, преди да осъзнае, че човекът в тъмното му подава купичка чай.

Усмихна се печално на собствената си нервност. Лагерът около него се събуждаше, макар че до зазоряване имаше още време. Конете пиеха вода от подадените им мехове, макар че можеха да намерят влага

и в замръзналата роса. Всичко наоколо се раздвижваше и Монгке отпи от чая си, предвкушвайки идващия ден. Нямаше да остави жив нито един войник от армията, изправила се срещу туманите му. Колкото и да му се искаше да всее ужас, разпращайки неколцина пощадени да разкажат за битката, трябваше да разчита най-вече на скоростта. Задачата му бе да изстиска всичко от хора и животни, като си пробие път на юг и се носи преди мълвата, докато не стигне Ханджоу. Така противникът нямаше да има време да се окопае и да се приготви за него. Кублай имаше двеста чудесни оръдия. Монгке щеше да ги използва, за да смаже имперския град.

Изправи се и се протегна, като се чудеше на странното настроение, което го бе накарало да спи на замръзналата трева. В косата му още имаше скреж и той я разтърка с една ръка, докато допиваше чая си. Усети как солта и топлата течност достигат празния му стомах и въздъхна при мисълта за студеното месо за закуска.

Конят му беше подготвен от слугите, нахранен, напоен и излъскан до блясък. Монгке отиде да прегледа копитата му, макар това да бе само стар навик. Някои от хората вече бяха по седлата и чакаха, като си приказваха с приятелите около тях. Той прие дебелата питка стар хляб със студено агнешко и мях айраг, с който да прокара храната.

— Искаш ли да обсъдим тактиката, господарю хан, или просто да ги прегазим?

Орлокът му Серианх се усмихваше, докато говореше. Монгке се изкиска с пълна уста. Погледна изсветляващото небе и пое дълбоко дъх.

— Утрото ще бъде чудесно, Серианх. Кажи ми какво си намислил.

Както подобава на старши командир, Серианх реагира без колебание, отдавна свикнал да взема бързи решения.

— Ще препуснем по фланговете извън обсега на стрелите им. Не искам да ги обкръжаваме и да ги караме да се окопаят. С твое позволение, ще ги оградя от три страни и ще се движа с тяхната скорост. Сунската кавалерия ще се опита да се откъсне и да запази маневреност, така че първо ще посрещнем нея с пиките. Колкото до пехотата, можем да я ударим отзад и да продължим към първите редици.

Монгке кимна.

— Става. Използвайте първо лъковете, преди младите воители да влязат в ръкопашен бой. Дръж лудите глави назад, докато врагът не се огъне. Не е чак толкова многочислен. Би трябвало да сме приключили по обед.

Серианх се усмихна. До неотдавна изправянето срещу стохилядна войска означаваше битка до последния човек, кървава и отчаяна схватка. Никой обаче не бе виждал такава сила като туманите на Монгке и всички старши командири се наслаждаваха на мощта, която водят.

Някъде наблизо се чу звън на звънчета и Монгке изруга тихо. Поредният ям ездач ги беше настигнал. При липсата на ям станции, където да сменя коня си, сигурно беше яздил почти до смърт, за да донесе писмата.

— Никога не ме оставят на мира — промърмори Монгке.

Серианх го чу.

— Мога да му кажа да изчака края на битката — предложи той.

— Не — поклати глава Монгке. — Ханът никога не спи, нали така? Аз обаче спя, така че това си е живо нещастие за мен. Строявай туманите, орлок. Ти командваш.

Серианх се поклони дълбоко и се отдалечи, като вече раздаваше на екипа си заповеди, които щяха да бъдат предадени надолу до всеки воин.

Ям ездачът беше дотолкова покрит с прах и кал, че изглеждаше едно цяло с коня си. Докато се спешаваше, мръсотията по него се напука. Носеше само малка кожена чанта през рамо и беше много мършав. Монгке се запита кога ли е ял за последно при липсата на ям станции, които да го поддържат на територията на Сун. Едно беше сигурно — след туманите не оставаше почти нищо, което можеше да се използва за ядене.

Двама гвардейци приближиха ездача. Той ги погледна изненадано, но застана с разперени ръце и отворени длани, докато го претърсят внимателно. Отвориха дори кожената чанта и подадоха жълтите листа на ездача, преди да я захвърлят на земята. Той завъртя очи заради предпазните мерки, които явно го забавляваха. Накрая гвардейците приключиха и се отдръпнаха, за да се присъединят към другарите си. Ханът чакаше търпеливо, протегнал ръка за писмата.

Видя, че ям ездачът е по-възрастен от повечето и може би скоро щеше да се оттегли от тази работа. Наистина изглеждаше изтощен от здравето препускане. Монгке взе листовите и се зачете. Челото му се сбърчи озадачено.

— Това са списъци на стоки от Санаду — рече той. — Сигурен ли си, че не си объркал пакетите?

Ездачът пристъпи към него и надникна. Посегна към страниците и Монгке не видя тънкия бръснач, скрит между протегнатите му пръсти. Беше не по-широк от показалец и само върхът му проблесна, докато мина рязко през гърлото на хана и обратно. Плътта се отвори като шев под налягане, като уста с бели устни, от която бликна кръв и оплиска и двамата.

Монгке се задави и посегна с дясната си ръка към раната. С лявата изблъска мъжа и той се просна на земята. Надигнаха се яростни и ужасени викове, един воин се хвърли от седлото към мъчещия се да се изправи нападател и го прикова към земята.

Монгке усети как топлината напуска тялото му, оставяйки плътта студена като камък. Стоеше с разтворени крака, за да не изгуби равновесие. Пръстите му не можеха да притиснат раната и в очите му се изписа отчаяние. Навсякъде около него крещяха мъже, препускаха напред-назад и викаха Серианх и ханския шаман. Монгке виждаше отворените им усти, но не чуваше гласовете им, а само пулса в ушите си и звук като от буйно течаща вода. Седна на земята и се озъби, когато болката се засили. Смътно осъзна, че някой превързва врата му и нечия ръка притиска раната толкова силно, че не можеше да диша. Опита да се освободи, но огромната му сила беше изчезнала. Зрението му започна да отслабва, а той все още не можеше да повярва, че всичко се случва наистина. Някой трябваше да спре това. Някой щеше да му помогне. Кожата му стана бледа, докато кръвта изтичаше на тласъци. Той падна на една страна и очите му се изцъклиха.

Серианх стоеше над него и го гледаше с потрес. Беше разговарял с хана само преди минута и се вираше невярващо в свитата фигура, сграбчила с дясната си ръка окървавената превръзка стягаща гърлото. Кръвта попиваше в земята, превръщайки я в черна кал.

Серианх бавно се обърна към ям ездача. Лицето му беше разбито от юмруци, докато Монгке умираше. Зъбите и носът бяха счупени, едното око бе извадено с пръст. Въпреки това той се изсмя към

Серианх и заговори на език, който орлокът не знаеше, но завалената му реч звучеше ликуващо. Серианх видя, че бузите му са светли под мръсотията, сякаш беше избръснал брадата си, разкривайки кожа, дълго време скривана от слънцето. Хашишинът продължаваше да се смее, докато орлокът заповядваше да го вържат и приготвят за мъчения. Сунската армия беше забравена и Серианх заповяда да донесат мангали и железни инструменти. Монголите познаваха добре страданията и наказанията. Щяха да го поддържат жив възможно най-дълго.

Кублай се вираше напред, докато препускаше в тръс по пътя към Шаоян. Градът се намираше в сърцето на Сун и той подозираше, че не е бил нападан от векове. Нямаше яка външна стена и се бе разпрострял на цели мили — централна част, заобиколена от по-малки селища, които се бяха слели през годините. В сравнение с този град Санаду приличаше на провинциално селище, дори целият Каракорум би се изгубил в него. Кублай се опита да прецени броя на хората, които би трябвало да живеят на тази огромна площ, заета от сгради, работилници и храмове, но резултатите надхвърляха въображението му.

Изтощените тумани изнемогваха, след като бяха изминали над седемдесет мили в тръс или бавен ход, оставяйки преследвачите си колкото се може по-назад. Беше изпратил съгледвачи в града, но се съмняваше, че са на повече от един ден пред него поради темпото, което бе наложил. Хората и конете бяха на път да рухнат. Трябваше им месец, за да отдъхнат, добра храна и паша, преди отново да влязат в сражение, но нямаше да намерят тези неща в Шаоян, заобиколени отвсякъде с врагове.

Когато първите му воители изведоха конете си на една широка улица, от жителите нямаше нито следа. Подобно място не можеше да се защитава и на Кублай му оставаше само да се чуди на общество, което бе разрушило стените си, за да построи нови райони и квартали. Трудно му бе дори да си представи подобен уседнал живот.

Не се виждаше и никакъв гарнизон, който да се изправи срещу тях. Съгледвачите на Кублай вече бяха разпитали жителите, прибегвайки ту до подкупи, ту до заплахи. Беше извадил късмет, но пък той му се полагаше след месеците на тежки сражения. Гарнизонът, състоящ се от десет хиляди първокласни мечоносци и арбалетчици, бе напуснал града, за да се присъедини към императорските армии. Кублай им пожела дълъг лов на много, много мили отук.

Чу как Уриан-Хадай дава сигнал с рог, който изпрати две групи от по три тумана по широките улици към центъра на града, за да не

приближават по един и същи път. Кублай предполагаше, че Шаоян има център и че най-старите му части са били погълнати от разпъззелите се квартали. Никак не му харесваше да язди по улици, а около него да се издигат високи сгради. Твърде лесно бе да си представи как внезапно се появяват стрелци и обсипват хората му със стрели, а те нямат място за маневриране. За пореден път изпита благодарност към Монгке, че го е накарал да носи броня.

Шаоян изглеждаше изоставен, но Кублай усещаше скрити погледи и виждаше, че командирите около него са нервни и подскочат при най-малкия признак за движение. Едва не извадиха мечовете си, когато наблизко се чу писък, но това беше само дете, плачещо зад залостена врата.

Туманите, които яздеха с Кублай, носеха знамената му, увиснали заради липсата на вятър. Те го бележеха като водач за всеки, който надзърташе от скривалището си, и той усети как сърцето му затуптя по-бързо; започваше да се убеждава, че мъртвешката тишина наоколо е капан. На всяка странична уличка се напрягаше, проточваше врат да види какво има на нея, оглеждаше канавки и алеи, водещи до затворени магазини и високи каменни сгради, издигащи се понякога на по три или четири етажа. Никой не се втурваше навън, за да смъкне воините му от конете. Когато чу чаткането на копита отпред, помисли, че това са някои от неговите хора. Беше изпратил напред съгледвачи, но улиците образуваха истински лабиринт и от тях нямаше и следа, когато видя малката групичка конници.

Непознатите нямаха брони. Носеха прости гамаши и туники, а двама бяха с голи ръце, водеха конете си с лекота. Кублай забеляза подробностите и се огледа още веднъж за засада. Покривите си оставаха чисти и нищо не помръдваше. Сунските конници просто стояха и ги гледаха, после един от тях каза нещо на другите и те бавно поведоха конете си напред.

Около Кублай мечове бяха извадени от ножниците с тихо съскане. Изскърцаха лъкове. Непознатите се движеха сковано под втренчените погледи, като много добре си даваха сметка, че улицата може да се окаже лобното им място само при една погрешна стъпка.

— Нека приближат — промърмори Кублай на хората около себе си. — Не виждам оръжия.

Напрежението се засилваше, докато малката група приближаваше редицата монголски воители. Един от непознатите намери Кублай с очи — вероятно го разпозна заради знаменосците от двете му страни. Сякаш чул гласа му, той вдигна много бавно ръце и се завъртя в седлото първо на едната страна, после на другата, за да покаже, че не крие нищо.

— Свободно — каза Кублай на воителите.

Ръцете им се уморяваха от държането на опънатите тетиви, пръстите им можеха да се приплъзнат. Не искаше непознатият да бъде убит, след като си бе навлякъл толкова много неприятности, за да говори с него. Лъковете и мечовете се спуснаха неохотно и непознатите си поеха дъх.

— Достатъчно близо сте — каза Кублай, когато помежду им оставаха само дузина крачки.

Сунската група погледна към човека, който бе приближил най-много. Голите му ръце бяха яки и мускулести, макар че късо подстриганата му коса беше бяла, а лицето му бе покрито с дълбоки бръчки.

— Името ми е Лиу Ин-Сан — каза мъжът. — Аз съм префект на Шаоян. Аз съм онзи, който посрещна съгледвачите ти.

— Значи си и онзи, който ще ми предаде Шаоян — отвърна Кублай.

За Негова изненада Лиу Ин-Сан поклати глава, сякаш не се намираше пред хиляди въоръжени мъже, завзели града оттук до най-външните му части. Кублай за миг си представи Шаоян пронизан от нож, чието острие е самият той. Не, три ножа, като се броят Баяр и Уриан-Хадай. Далеч зад него имаше воители, които още не бяха влезли в града и чакаха нетърпеливо новини от предните редици.

— Дойдох невъоръжен, за да кажа, че не мога да го направя — каза Лиу Ин-Сан. — Императорът даде заповед на всички градове. Ако се предам, Шаоян ще бъде опожарен, за да послужи като урок за останалите.

— Срещал ли си се с този император? — попита Кублай.

— Той не е посещавал Шаоян — отвърна Лиу Ин-Сан.

— Тогава как изисква вяност от теб?

Мъжът се намръщи и се запита дали може да обясни идеята за дълг на хора, за които бе чувал, че малко се различават от дивите

зверове. Донякъде се обнадежди от факта, че Кублай говореше с него на безупречен мандарински, езика и диалекта на дзинските благородници.

— Положих клетва, когато бях назначен за префект на града — каза той. — Заповедта е недвусмислена. Не мога да ти дам онова, което искаш.

Мъжът се потеше и Кублай ясно разбираше дилемата му. Ако се предадеше, градът щеше да бъде унищожен от разярения господар. Ако окажеше съпротива, очакваше Шаоян да бъде сполетян от същата участ, но от туманите. Кублай се запита дали Лиу Ин-Сан разполага с решение, или е тръгнал към тях с очакването да бъде съсечен.

— Ако аз стана император, тази твоя клетва за вярност ще важи ли към мен? — попита той.

Лиу Ин-Сан остана абсолютно неподвижен, докато обмисляше думите му.

— Възможно е. Но, господарю... ти не си мой император.

Напегна се, докато говореше; много добре осъзнаваше, че животът му виси на косъм. Кублай се помъчи да потисне усмивката си. Префектът щеше да вземе друго решение, ако знаеше, че в момента към града приближава сунска армия. Кублай не можеше да си позволи да бъде хванат в капан тук. Погледна към слънцето и си помисли, че скоро ще трябва да се махне от това място.

— Не ми оставяш много възможности, Лиу Ин-Сан — рече той. Мъжът леко пребледня, очаквайки неизбежната смърт. Кублай продължи, преди онзи да успее да отговори: — Нямам намерение да спирам в Шаоян. Имам други битки да водя. От теб исках само продоволствия за хората си, но щом няма да ми предадеш града, ще трябва да дам тази заповед.

Обърна се в седлото и вдигна ръка. Хората му отново извадиха мечове и опънаха лъкове.

— Чакай! — със задавен глас извика Лиу Ин-Сан. — Мога...

Поколеба се и като че ли взе някакво решение.

— Не мога да те отведа до казармата, която се намира на по-малко от миля по тази улица.

Кублай бавно се обърна към него и повдигна въпросително вежда.

— Няма да предам Шаоян — каза Лиу Ин-Сан. Кублай забеляза, че потта направо се лее от него. — Ще заповядам на хората си да се барикадират по домовете си. Ще се моля бурята да премине през града без кръвопролития, да си вземеш всичко необходимо и да се махнеш.

Кублай се усмихна.

— Мъдро решение, префекте. Тръгни към дома си покрай казармата и гледай да окажеш съпротива, ако някой те нападне. Не мисля, че ще се случи. Не и днес.

С треперещи ръце Лиу Ин-Сан обърна коня си и се отдалечи. Хората му бяха подкарани пред монголската войска и язدهа сковано, очаквайки всеки момент да бъдат надупчени със стрели.

Кублай се ухили, но ги следваше плътно, водейки колоната си, докато не стигнаха казармата на градския гарнизон. Обширният плац донякъде успокои напрежението на монголските воители. По краищата му се издигаха двуетажни сгради, които можеха да поберат хиляди.

Лиу Ин-Сан спря и Кублай видя, че префектът все още очаква да бъде съсечен.

— Ще дойде време — каза му Кублай, — когато ще застана отново пред теб и ще поискам да предадеш Шаоян. Тогава няма да ми откажеш. А сега се прибирай у дома. Днес никой няма да умре.

Лиу Ин-Сан си тръгна със спътниците си, които час по час се обръщаха, докато се отдалечаваха, и най-сетне изчезнаха сред улиците на града. Кублай осъзна, че наоколо няма жива душа. Жителите на Шаоян наистина се бяха изпокрили в домовете си, за да не се озоват пред нашественика.

Хората му започнаха да отварят сградите на гарнизона, разкривайки огромни конюшни, оръжейни, спални помещения и кухни. Един воин пхна пръсти в устата си и остро изсвири, привличайки вниманието на Кублай. Той поведе коня си към мястото за тренировки и видя колоната на Уриан-Хадай да влиза от другата страна. Кублай се обърна към съгледвачите, които неизменно бяха до него.

— Един да каже на орлока да се яви при мен. Друг да намери генерал Баяр, където и да се е запилял.

Съгледвачите препуснаха в галоп по камъните и приятното чаткане на копитата отекна в сградите около плаца. Кублай се спеша и влезе в дълга зала, която го накара да се ухили след първите няколко

крачки. Виждаше хиляди пики по рафтове, а по-нататък попадна на щитовете, натрупани върху дървени подпори. Мина покрай лъкове, които не можеха да се мерят с неговия. Помещенията следваха едно след друго и когато Уриан-Хадай стигна първото, той вече стоеше в залата за амуниции, изпълнена с миризмата на лепило, дърво и пера. Имаше десетки работни маси, на които всеки ден се бяха трудили работници и резултатът от труда им бе складиран в идеални колчани, подредени грижливо на рафтове покрай стените. Извади една стрела и я огледа, като прокара палец през перата. Сунските полкове се обслужваха от истински майстори.

Свали лъка от куката на гърба си и го опъна с бързи движения. Чу как някой ахна зад него и се обърна. Уриан-Хадай стоеше на входа с изписано на лицето задоволство — нещо, което не можеше да се види много често. Кублай му кимна, опъна лъка и прати стрелата към отсрещната стена. Тя проби дървото и изчезна от другата страна, оставяйки дупка, през която проникна слънчев лъч, а по пода се посипаха пера. За първи път от дни умората на Кублай изчезна.

— Нареди на хората си да ги съберат по-бързо, Уриан-Хадай. Прати съгледвачи да намерят място, където да спим и да се нахраним, някъде извън града. Утрешният ден ще настъпи скоро и трябва да сме готови.

Усмихна се, докато оглеждаше залата. Някой трябваше да пресметне точно, но тук сигурно имаше милион стрели в чисто нови колчани, ако не и повече.

— Отново си имаме зъби, орлок. Да ги използваме.

Синът на небето Сюан никога не бе виждал Сун във война. Мащабите ѝ бяха впечатляващи, но темпото му се струваше опасно бавно. Мина цял месец, преди да го поканят на среща със сунските първенци в града. Присъстваха над сто души, настанени според ранга им на редиците седалки. Най-влиятелните заемаха местата, където се водеха реалните разисквания, а онези от по-горните редове само се навеждаха да слушат. Всички замълчаха, когато Сюан влезе, придружаван от официални лица.

Първоначалното му впечатление бе за пъстроцветна маса, зяпащи го очи и колосани зелени, червени и оранжеви роби. Модите

бяха толкова, колкото и присъстващите. Някои носеха прости туники с перли, докато други се потяха във високите си яки и шапки, украсени с какво ли не, от пера на паун до огромни скъпоценни камъни. Някои от по-младите приличаха на воители, но огромното мнозинство наподобяваше пъстри птици, които едва помръдват под пластове коприна и накити.

Появата на Сюан вкара в смут слугите, които нямаха ясни инструкции какво да правят. По благородство той превъзхождаше всички в помещението, но беше фиктивен владетел на чужда държава и командваше нищожна сила възрастни войници. Намериха му място на първия ред, но в дъното, което си беше типичен компромис.

Отначало той се задоволяваше само да гледа и слуша, запознавайки се с политиката и участниците в нея, докато изтичаше поредният месец на подробни разговори. Малко лица му бяха познати от престоя му в Сун, но знаеше, че първенците в залата могат да изкарат милион войници на бойното поле, стига да го решат или да получат пряка заповед от императора. Сюан още не беше видял братовчед си. Възрастният император рядко напускаше двореца си и войната бе оставена на грижата на велможите. Въпреки това той бе настоял Сюан да присъства на съвета като един от малцината, изправили се срещу монголските орди и останали живи. Търпяха присъствието му, макар да не беше приет като отдавна изгубен син. Гордите сунски благородници едва ли не го гледаха високомерно. Налагаше се да го търпят, но когато той не пожела да говори, мнозина от тях изпитаха тайно задоволство и приеха, че е сплашен от могъществото им.

Срещаха се два пъти месечно, макар рядко да се случваше всички места да бъдат заети, както беше при първата му поява. Тъй като се явяваше по-редовно от половината велможи, Сюан научи за втората огромна армия, навлязла под командването на Монгке хан на територията на страната. За близо цяла сутрин тази заплаха едва не остави на заден план дребнавите борби и политиката на двора. Двама благородници със съседни владения взеха думата и говориха без обичайната едва прикрита неприязън. Нещата обаче стигнаха само до обещания за примирие, а следобед единият излезе ядосано, следван от слугите си, а другият едва сдържаше яростта си от оскърблението, нанесено на рода и поста му.

Въпреки липсата на всякакъв ред все пак стана дума за военните действия. Сюан научи, че на юг туманите на Кублай са разбили единайсет армии, или общо около седемстотин и петдесет хиляди войници. За да не позволят на нашествениците да укрепят силата си със заловените оръжия, единственият избор бе да хвърлят войска след войска срещу монголите, принуждавайки Кублай непрекъснато да се движи и да се сражава, за да го доведат до изтощение. По време на дебатите Сюан бе видял четирима благородници, които се сбогуваха и напуснаха, за да излязат на бойното поле. Никой от тях не се завърна, а когато дойдоха новините, имената им бяха включени в свитъка на почетните загинали.

В началото на третия месец Сюан влезе в залата с по-лека стъпка. Помещението бе полупразно, но благородниците продължаваха да пристигат и да заемат обичайните си места. Той отиде при един от писарите, които записваха казаното на заседанията, и остана пред него, докато онзи не вдигна глава.

— Днес ще говоря — заяви Сюан.

Писарят едва не се ококори, но кимна и добави официалното име на Сюан със своите четчици и мастила. Задачата му отне известно време, но човекът си знаеше работата и не трябваше да прави справки. Събралите се първенци не пропуснаха събитието. Мнозина зяпаха Сюан, докато се връщаше на мястото си, а други пратиха вестonosци на съюзниците си. Докато той чакаше търпеливо, все повече и повече благородници идваха от домовете си в града, докато залата не се претъпка като първия ден.

Сюан се запита дали някой от тях знае, че предишната вечер е бил извикан в императорския дворец и взет от казармата, в която живееше с хората си. Срещата беше кратка, но той със задоволство откри, че възрастният му братовчед е наясно, че има война и че засега крайт ѝ не се вижда. Императорът на Сун се чувстваше отчаян като самия Сюан и го отпрати с една заповед — да изтръгне благородниците от самодоволното им бездействие. Остатъкът от нощта бе прекаран в компанията на сунски писари и като никога на Сюан му бе позволено да види записите, които му трябваха. Беше пожертвал съня си, за да научи колкото може повече, и сега седеше спокойно в залата, а умът му прехвърляше факти и стратегии.

Изтърпя ритуалното откриване на съвета, макар че формалностите се проточиха цяла вечност. Двама взеха думата преди него и той ги изслуша любезно и изчака провеждането на някакви незначителни гласувания. Един от говорещите явно знаеше, че благородниците чакат изказването му и се постара да приключи побързо, докато другият се забрави и близо цял час говори надълго и нашироко за доставките на желязо в източните провинции.

Когато двамата си седнаха на местата, писарят обяви името му и Сюан се изправи. Всички завъртяха глави към него, докато вървеше към средата на залата, за да се обърне към амфитеатрално разположените седалки и балкони. Възцари се абсолютна тишина, никой дори не помръдваше. Беше привлякъл вниманието им.

— Според имперските записи в Ханджоу, в момента разполагаме с над два милиона обучени действащи войници, без да се броят загубите. Почитаемите благородници в тази зала имат общо единайсет хиляди оръдия. И въпреки това някакви си сто хиляди монголи ги карат да изглеждат като малки деца.

Чуха се възмутени възгласи, но добре прецененото позоваване на записите не остана незабелязано. Единствено императорът разполагаше с подобна информация и това усмири онези, които можеха да се развикат и да го накарат да млъкне. Сюан пренебрегна мърморенето и продължи:

— Смятам, че с течение на времето самата ни численост ще доведе до успех въпреки липсата на общо командване. Допуснати са грешки, сред които и преценката, че войската на Кублай е на бойното поле и рано или късно ще трябва да се прибере, за да попълни запасите си. Но това не ѝ е нужно, почитаеми благородници. Монголите не са на бойното поле. А са просто на ново място, тъй като всички места са нови за тях. Не може просто да се изчака, както се изрази така красноречиво някой в тази зала. Ако не бъдат унищожени, ще стигнат до Ханджоу след година, две или десет. Отне им повече време, за да завладеят земите на Дзин на север, които са много по-големи от тези на Сун.

Трябваше да млъкне заради надигналите се възражения, но мнозинството искаше да чуе какво има да каже и разпалените възражения затихнаха.

— Въпреки това в крайна сметка те биха се огънали пред сунските армии. Монголският хан обаче доведе нова войска в Сун, по-голяма от всяка, която е повеждал някога. Според докладите става дума за над четвърт милион души, и то без онези в техните лагери. Не разполагат с оръдия, така че стратегията им е ясна.

Отново се възцари пълно мълчание и всички напругаха слух. Сюан нарочно заговори по-тихо, за да не може някой да го прекъсне:

— Ханът подминава сунските градове и напредва с невероятна скорост. Ако не бях прочел докладите на съгледвачите в канцеларията на императора, нямаше да повярвам, но всеки ден монголите изминават огромни разстояния, като се движат на юг. Намерението им несъмнено е да стигнат до туманите на Кублай, като се справят с всяка изпредила им се армия. Това е дръзка стратегия, която показва презрение към военната мощ на Сун. Монгке хан ще унищожи хората на бойното поле и след това ще започне да превзема градовете или със заловените оръдия, или с обсада. Ако не бъде спрян, той ще се появи пред портите на Ханджоу след по-малко от година.

Велможите викнаха като един, възмутени от тази обидна срещу храбростта и силата им. Да им чете подобни лекции някакъв си провалил се император беше твърде много, направо нетърпимо. Потрезвите глави отново си дадоха сметка, че говорещият се бе срещал с императора, със своя братовчед по кръв. Шумът постепенно утихна, докато не останаха само неколцина викащи, но и те в крайна сметка се настаниха на местата си с гневни физиономии. Сюан продължи, сякаш не бе имало прекъсване:

— Трябва да се сложи край на индивидуалните действия на отделни благородници. Те не успяват да ликвидират заплахата. Заплаха, която сега стана още по-голяма. Нужно ни е не друго, а пълна мобилизация на сунските сили.

Двама сунски велможи мълчаливо се изправиха, показвайки на императорския секретар, че искат да говорят.

— Сега е моментът да ударим — продължи Сюан. — Монголският хан е с войските си. Ако успеем да го спрем сега, ще последва период, през който и Дзин, и монголските земи ще могат да бъдат завладени.

Изправиха се още четирима.

— Това вече няма да бъде защитна война, почитаеми благородници. Ако съберете армиите си под командването на един водач, ще имаме шанс да обединим отново Дзин и Сун.

Замълча. Дузина сунски велможи се бяха изправили, местейки поглед от него към императорския секретар, чиято задача бе да въдворява някакво подобие на ред в разискванията. Докато не се върнеше на мястото си, Сюан формално не можеше да бъде прекъснат, макар че това правило често се забравяше. Този път обаче те чакаха, осъзнавайки важността на предстоящото обсъждане. Сюан се намръщи — знаеше, че е малко вероятно желаещите да вземат думата, за да допринесат за вземането на ясно решение.

— Тази война вече не може да бъде водена от отделни индивиди. Назначете командващ, който да има пълната власт. Изпратете половин милион войници срещу Кублай и още толкова срещу монголския хан. Обкръжете малките им войски и ги смажете. Така ще си спестите ужаса да видите Ханджоу в пламъци. Аз видях как Йенкин гори, почитаеми благородници. Това ми беше достатъчно.

Седна под мълчаливия натиск на многобройни погледи, питайки се дали думите му изобщо са достигнали до някого в тази зала.

— Съветът дава думата на господаря Сун Уин — звънна гласът на императорския секретар.

Щом чу името, Сюан скри гримасата си и зачака. Имаше право на отговор преди края.

— Почитаеми благородници, имам само два въпроса към височайшия оратор — каза Сун Уин. — Има ли пряката заповед на императора да обедини армиите? И има ли намерение командването на сунските войници да премине в негови ръце?

Останалите в залата отвърнаха с подигравателни възгласи и Сюан се намръщи още повече. Спомни си воднистите очи на братовчед си по време на кратката среща. Императорът беше слаб човек и той още чувстваше ръката, вкопчила се в ръкава му. Беше поискал пълномощно, имперски мандат, но онзи бе махнал пренебрежително с ръка. Властта се ограничаваше с онова, което бяха готови да приемат велможите, и Сюан знаеше, че братовчед му се страхува да даде подобна заповед. Защо иначе му бе нужно да вика стар враг в личните си покои? Ако императорът заповядаше, а те откажеха, слабостта му щеше да стане явна и империята щеше да се разпадне на враждуващи

части. Гражданската война щеше да постигне това, което монголите не можеха.

Всичко това мина през ума на Сюан, докато отново се изправяше сковано.

— Имам доверието на императора, че ще се вслушате, господарю Сун Уин. Имам вярата му, че няма да позволите Сун да бъде унищожен от дребни котерийни борби, че лоялните сунски благородници ще разпознаят истинската заплаха. И не аз съм онзи, който ще ви поведе срещу монголите, господарю. За целта е нужен човек, който да се ползва с пълното доверие на този съвет. Ако си готов да поемеш тази отговорност, господарю, аз ще те подкрепя.

Сун Уин примигна и се изправи, като явно се питаше дали Сюан току-що не бе съсипал шанса му да направи тъкмо това. Дзинският император беше като трън в очите на събралите се велможи, подкрепата му беше безполезна.

— Надявах се да видя личния печат на императора — каза Сун Уин с блеснала в очите неприязън. — А вместо това чувам уклончиви думи без реално съдържание и без възможност да се провери точността им.

Залата се смълча и Сун Уин осъзна, че е отишъл твърде далеч и едва не е обвинил Сюан в лъжа. Но си припомни, че онзи няма никакъв статут, и отново се успокои. Този провалил се владетел нямаше да настоява за възмездие и наказания.

Колебанието му струваше търпението на императорския секретар, който по-добре от повечето присъстващи знаеше какво е станало през нощта между неговия господар и дзинския му братовчед.

— Съветът дава думата на господаря Дзин Ан — обяви на висок глас той.

Сун Уин рязко затвори уста и седна неохотно на мястото си, докато един по-млад благородник кимаше на секретаря.

— Има ли някой тук, който ще отрече присъствието на войските на хана и на по-малкия му брат на юг и на запад? — с ясен и уверен глас попита Дзин Ан. — Има ли някой, който ще отрече, че те представляват опасност за всички ни, дори все още да не блъскат по портите на Ханджоу? Нека гласуваме още сега. Издигам името си като командир на една от двете армии, които трябва да изпратим.

За момент Сюан престана да се мръщи и вдигна глава, но гласът на младия благородник се изгуби в надигналия се рев. Дори числеността на армиите беше обект на спорове и сърцето на Сюан се сви, когато осъзна, че събралите се не могат да бъдат изтръгнати от апатията им. На моменти Дзин Ан гневно се кълнеше, че ще поведе собствените си хора срещу Кублай, че ще действа сам, щом никой няма здравия разум да види какво трябва да се направи. Сюан разтърка очи — умората и безсънието напомняха за себе си. Беше виждал тази сцена четири пъти досега, когато млади благородници заминаваха да се сражават с туманите. Бойният им дух не беше достатъчен. В залата прехвърчаха обвинения и заплахи, всеки велможа се мъчеше да надвика съседа си. Нямаше да се стигне до решение днес — ако изобщо се стигнеше — а монголските войски приближаваха. Сюан поклати глава, смаян от безумието на положението. Можеше да опита отново да се срещне с императора, но той бе заобиколен от хиляди придворни, които щяха да разгледат молбата му и да решат дали изобщо да я предадат нагоре. През годините си на пленничество беше видял твърде много сунска бюрокрация и не таеше особени надежди.

По време на обедната почивка Сюан приближи младия благородник, който продължаваше да говори яростно с двама други. Те се смълчаха при появата му и Дзин Ан се обърна и се поклони инстинктивно пред ранга му.

— Надяхах се на по-добър резултат — каза Сюан.

Дзин Ан поклати печално глава.

— Имам четирийсет хиляди мъже, сине на небето, както и обещанието за подкрепа от един братовчед.

Въздъхна.

— Имам сигурни сведения, че онзи Кублай е бил видян около Шаоян. Изобщо не трябваше да съм в тази зала и да споря със страхливци. Мястото ми е там, срещу по-слабата от двете армии. Четирийсет хиляди ще бъдат разгромени от войската на хана на север.

Устните му се изкривиха раздражено и той посочи последните тръгващи си благородници.

— Може би когато го видят да язди по улиците на Ханджоу, тези глупаци ще проумеят нуждата да работят заедно.

Сюан се усмихна на възмутеното изражение на младия мъж.

— Може би и тогава няма да разберат — рече той. — Иска ми се да разполагам със силна армия, която да ти изпратя, господарю Дзин Ан. Но все пак моите осем хиляди са твои, ако желаеш да ни приемеш.

Дзин Ан махна с ръка, сякаш ставаше въпрос за дреболия. Всъщност хората на Сюан не можеха да променят особено положението и двамата го знаеха много добре. В разцвета на силите си щяха да са ценни, но след годините лоша храна и още по-лоши условия на живот едва започваха да се възстановяват през последните няколко месеца. Въпреки това младият благородник прояви учтивост.

— Ще тръгна в първия ден на следващия месец — каза той. — За мен ще бъде чест да бъда съпроводен от такива мъже. Надявам се, че ще бъдеш в състояние да ме съветваш.

Усмивката на Сюан стана още по-широка. Изпитваше истинско удоволствие. Отдавна сунски благородник не се бе отнасял така с него.

— Готов съм да ти помогна по всякакъв начин, господарю Дзин Ан. Може би докато дойде време да потеглим, ще намериш други благородници, склонни да споделят възгледите ти.

Дзин Ан погледна към празната зала.

— Може би — промърмори той, но като че ли не му се вярваше особено.

Орлок Серианх крачеше напред-назад, докато говореше на събралите се офицери. Двайсет и осем предводители на тумани стояха пред него. Зад тях се бяха строили двеста и осемдесет мингхан командири.

— Изпратих съгледвачи на север към ям станциите — каза Серианх.

Гласът му бе дрезгав от хилядите заповеди, които бе дал, за да попречи на войската да се разпадне и да настъпи пълен хаос, докато хиляди гласове спореха какво да правят. Монгке хан лежеше мъртъв, увит в платно в един празен гер. Останалата войска бе събрала нещата си, готова да потегли в която и да е посока веднага щом Серианх даде заповед.

— Хулегу ще бъде известен за смъртта на хана след месец, най-много два. И ще се върне. Братът на хана Арик-Боке ще научи новината още по-скоро, тъй като е в Каракорум. Ще има нов курултай,

нов събор, който да избере следващия хан. Пратих дузина конници на юг, които да намерят Кублай и да му съобщят вестта. Той също ще се върне в родината. Времето ни тук приключи, докато не се възкачи нов велик хан.

Най-старшият му военачалник, Салсанан, пристъпи напред и орлокът се обърна към него.

— Орлок Серианх, готов съм да поведе тумани към Кублай, за да помогна за изтеглянето му. Няма да ни благодари, ако го изоставим тук.

Салсанан замълча за момент.

— Той може да е следващият хан.

— Внимавай какво говориш, генерале — рязко отвърна Серианх.
— Не е твоя работа да изказваш предположения и да пускаш слухове.

Въпреки това се поколеба и се замисли. Монгке имаше много синове, но приемствеността на ханската власт не бе минавала гладко от смъртта на Чингис насам.

— Да помогнеш за изтеглянето му, да. Ние изгубихме хан, а господарят Кублай изгуби брат. Вземи осем тумана и го изведи жив и здрав от територията на Сун. Аз ще върна хана в родината.

28.

Кублай седеше на чист въздух под короната на древни дъбове. Понасяше болката мълчаливо, докато Чаби промиваше раната на дясната му ръка с айраг; самият той също отпиваше от мяха, за да се стопли. И двамата бяха наясно, че човек може да приключи битката само с незначително порязване, за да умре дни или седмици по-късно, обхванат от треска. Като си тананикаше, Чаби подуши ръката му и сбърчи нос. Кублай изсъска през зъби, когато тя натисна посинелите краища и към пръстите му потече тънка струйка гной.

— Имам шамани за тази работа, нали знаеш — меко й каза той.

Тя изсумтя.

— Те са заети, а ти няма да ги повикаш, докато ръката ти не позеленее.

Отново го оципа силно и той подскочи. Струята гной стана червена, а Чаби кимна доволно и докосна с длан заобления си корем, в който растеше нов живот. Кублай се пресегна и го потупа развълнувано, докато тя превързваше раната с чиста ивица плат.

Семействата и следващите лагера бяха навлезли по-дълбоко в гората, докато той се биеше с врага, скривайки всички следи, които можеха да ги издадат. Кублай се бе принудил да прати стотици воители да ги търсят сред зелените гъсталаци.

Само за да стигне дотук, трябваше да си проправи път през две сунски армии и запасите му от стрели отново се стопиха, макар да бе събрал колкото можеше повече от използваните. При липсата на лечители и почивка ранени воители умираха всеки ден.

Погледна нагоре. Чувстваше се странно неудобно под дебелите клони, от които всичко тънеше в полумрак. Поне бяха скрити. Семействата и следващите лагера бяха в безопасност в гъстата гора, но той не можеше да се отърси от страха, че гъсталаците крият и дебнещия неприятел. Дори за човек от Каракорум гората изглеждаше задушаваша в сравнение с откритите степи.

Вгледа се по-внимателно в жена си, когато тя стана, и забеляза тъмните петна под очите й. Изглеждаше слаба и Кублай се наруга, че

не е направил по-добри приготовления. Трябваше да се досети, че семействата ще бъдат принудени да колят животните, докато го чакат да се върне. Огромните стада обикновено се попълваха всяка пролет, но едно от нещата, които липсваха в гората, беше добрата паша. Земята бе покрита с гниеци листа и малкото зеленина беше опоскана напълно още през първия месец. Семействата се хранеха с елени и зайци, дори с вълци, ако попаднаха на тях, но не след дълго гората бе опразнена в радиус от петдесет мили. Стадата овце и кози се бяха свили дотолкова, че всеки се хранеше веднъж дневно, при това със съвсем малко месо в гозбата.

Когато Кублай най-сетне се бе върнал, народът му не представляваше вдъхновяваща гледка. Всички се бяха насъбрали да посрещнат туманите и той се погрижи да ги похвали, че са оцелели, макар да кипеше от гняв при мисълта колко зле са били без него. Ребрата на безценните волове се брояха и той се запита колко от тях ще имат сила да теглят каруците, когато дойде време да продължат нататък. Синът и бременната му жена получаваха месо колкото да оцелеят и на него му идеше да излее яростта си върху останалите. И може би щеше да го направи, ако те не бяха също толкова отслабнали и бледи като Чаби.

— Трябва да преместим лагера — тихо рече тя. — Не ми се мисли какво ще се случи, ако се задържим още тук.

— Не мога да ви изведа сега. Те прииждат непрекъснато — каза той. — Никога не си виждала подобно нещо, Чаби. Просто нямат край.

Докато говореше, устните на жена му се свиха.

— И така да е, не можем да останем тук. На двайсет мили наоколо няма нито един заек и когато последните животни бъдат заклани, ще настъпи глад. Някои от мъжете казаха, че са готови да тръгнат на своя глава, ако не се върнеш по-скоро.

— Кои са те? — остро попита той.

Чаби поклати глава.

— Мъже със семейства. Можеш ли да ги виниш? Разбираме, че сме в беда, Кублай.

— Ще докарам още стада от сунските кошари по хълмовете и от селата. Ще намеря и нови животни да теглят каруците.

Изруга под нос. Знаеше, че няма да се получи. Дори да можеше да подкара стадо към гората, следите от него щяха да бъдат забелязани

от всеки сунски съгледвач. Вече беше изложил на опасност позицията им, като върна туманите в лагера. Направеше ли го отново, щеше да остави широк път през гората. Притисна с пръсти тъглчетата на очите си, за да пропъди донякъде умората. Лагерът осигуряваше на воините всичко, от стрели до подслон и топла храна, но вече се намираха в безизходица.

— Мога да пратя туманите да съберат храна и животни за колене или да попълня най-слабите стада...

Изруга отново.

— Не мога да мисля за това, Чаби! Прокарах пътеки през Сун, но трябва да продължа, в противен случай всичко постигнато ще отиде на вятъра.

— Толкова ужасно ли е да си починам през зимата? Ще бъдеш тук, когато детето се роди, Кублай. Пращай хората си да съберат всичко живо, нападай местните градчета и ще бъдеш готов да потеглиш отново напролет.

Кублай изстена при тази мисъл. Част от него отчаяно желаше просто да спре и да си почине. Никога не се бе чувствал толкова уморен.

— Разчистих път до Шаоян и нататък, Чаби. Ако съм в състояние да продължа, ще мога да стигна столицата им напролет или през лятото. Спра ли сега, ще трябва да се изправя срещу още дузина техни армии, свежи и силни.

— И ще изгубиш лагера, ако продължиш — остро рече тя. — Ще изгубиш майсторите на стрели, кожарите и сарачите, работещите на полето жени и мъже, които те поддържат. Дали туманите ще продължат да се сражават добре, ако семействата им гладуват?

— Няма да гладувате — каза Кублай.

— Думите не правят дела. Положението беше страшно, преди съгледвачите ти да ни открият, съпруге. Някои мъже се готвеха да вземат последните запаси храна за себе си и да оставят най-слабите да умрат от глад.

Кублай се вцепени и погледът му стана суров.

— Този път *ще* ми кажеш имената им, Чаби. Ще ги обеса по дърветата.

— Това е само отвличане на вниманието! Вече няма значение. Намери начин да решиш проблема, съпруге. Зная под какво

напрежение си или си мисля, че зная. Сигурна съм, че ще намериш изход.

Кублай се отдалечи на няколко крачки от нея, загледан в зелените шубраци около себе си.

— Тази земя е богата, Чаби — след известно време рече той. — Мога да отделя един месец, за да си набавим нови стада. Можем да ги подкараме насам, но тогава ще изпратя половината лагер обратно в Каракорум.

Вдигна ръка да я спре, когато тя отвори уста.

— Това не са битки като онези на Чингис, който е можел да събере целия народ и да напада с туманите от центъра. Сунските жители са многобройни като мравки, пращат армия след армия. Трябва да мисля като нападател, тръгнал с минимум продоволствия. Жените и децата могат да се върнат у дома с достатъчно воители, които да ги пазят. Ти и Джъндзин ще тръгнете с тях. Това е. Поиска решение и го получаваш. Мога да отделя един месец, струва ми се.

— Можеш, но аз никъде не тръгвам. Няма да изгубя още едно дете по трудния път към дома, Кублай. Оставам в лагера, докато не родя.

Кублай видя изписаната на лицето ѝ решимост и въздъхна.

— Твърде съм уморен, за да споря с теб, жено.

— Добре — отвърна тя.

На Кублай му се свидеше всеки изгубен ден, докато туманите претърсваха района на сто и повече мили за стада. През зимата начинанието отнемаше повече време от предвиденото и той видя две пълни луни, преди да изведе семействата от гората. Тъмните месеци бяха по-студени, отколкото миналата година. Ледът пукаше в изсъхналите клони в гората, прекрасни и мъртви едновременно. Винаги имаше гориво за печките и герите бяха заобиколени от купчини дърва, по-високи от човешки бой.

Земята още беше замръзнала, когато започнаха да вдигат лагера и да напускат дебрите на гората. Зад себе си оставяха обичайните следи — от черните кръгове по земята там, където се бяха издигали герите, до гробовете на мъртвите. Повечето бяха на ранени мъже, които шаманите не бяха успели да спасят, но имаше и много по-малки

гробове на деца, непреживели първата си година. Нямаше планини, където да ги положат за погребение в небето и да нахранят с тях мършоядите. Имаше голяма вероятност огньовете от погребалните клади да се разпространят или да бъдат забелязани от врага, така че дълбаеха замръзналата земя — само толкова, колкото да ги побере.

Кублай събра лагера на една открита равнина. Стотици волове бяха впрегнати, напоследък се бяха хранили по-добре, отколкото когато ги беше заварил. Наред със стадата, от сунските градчета бе взето зърно и едрите животни бяха лъснали косъма, муцуните им бяха влажни и розови. Кублай изпращаше двеста хиляди души към дома, предимно жени и деца. Десет хиляди мъже щяха да пътуват с тях — ранени, осакатени или остарели. Все още можеха да се сражават, ако се наложеше.

Воините замърмориха по навик срещу заповедта. Но те също бяха видели сунските армии и в прощалните им прегръдки се долавяше и облекчение. Семействата щяха да стигнат бързо до границата с Дзин и напролет да се озоват в по-спокойни земи. Кублай беше изпратил вестоносци към собствените си владения. Семействата щяха да са в безопасност по пътя на север. Беше задържал само най-добрите занаятчии и пастири, ковачите, майсторите на въжета и кожарите. Повечето гери щяха да отпътуват, така че туманите ги очакваше сън под открито небе в дъжд и скреж.

Кублай трябваше да задържи няколко каруци за пещите и инструментите — среброто му щеше да продължи с него на изток. Знаеше, че лагерът няма да бъде жизнерадостно място оттук нататък. Вече не беше стан на придвижващ се народ, а военен лагер, в който всеки бе посветен единствено на туманите.

Двете грамадни групи бавно се разделиха, като си подвикваха прощални думи. Туманите гледаха мрачно как семействата им се смаляват в далечината. Чаби остана с Джъндзин и слугите си, но никой не посмя да възрази на решението на брата на самия хан. Бяха разузнали територията до границата и в тази посока нямаше армии. Опасността дебнеше само на изток и всеки мъж в туманите знаеше, че работата не е довършена. Трудно беше да си весел в ден като този.

Все още бяха много, когато навлизаха още по-дълбоко в земите на Сун, но вече бяха отстранили ненужното. Поддържаша добро темпо и макар вечер да нямаше песни, воините поне бяха изпълнени с

решимост. В отсъствието на жените се хранеха от общи казани, пълни до ръба с гъста супа.

Докато дните ставаха все по-дълги, Кублай мина през полетата, на които бе водил сражения. Яздеше с ужас през купищата гниещи трупове. Лисици, вълци и птици бяха пирували и плътта бе оглозгана до кокал, врагове и приятели лежаха едни до други под слънцето и дъжда. Туманите преминаваха през бойните полета с пълно безразличие и Кублай се чудеше как изобщо могат да задържат нещо в stomасите си. Въображението го накара да се замисли за собствената си смърт, оставен да лежи на някаква чужда земя. Не знаеше дали подобни мисли тревожат хора като Уриан-Хадай, нито дали ще признаят истината, ако ги попита.

Съгледвачите съобщиха за кавалерия на четирийсет мили от Шаоян, но които и да бяха, противниците се бяха изтеглили бързо пред туманите и се движеха надалеч, препускайки така, сякаш ги преследва самият ад. Без да получават заповед, воините на Кублай започнаха да ускоряват темпото с всеки следващ ден. Каруците в орязания лагер изоставаха максимум на двайсет мили, достатъчно, за да получат подкрепление, ако внезапно бъдат нападнати. През студените дни мъжете пиеха топла кръв от резервните кобили, като редуваха животните, така че никое да не остане без сили. Бяха сами и нямаше да има нови припаси, докато не стигнат Шаоян. Кублай се питаше как ли ще реагира префектът, когато го види да се връща. Щеше да оцелее при преминаването им за втори път — нещо, с което малцина можеха да се похвалят.

Кублай най-сетне беше разбрал, че има твърде малко воини, за да троши главите им в сунските стени. В крайна сметка безчетните врагове щяха да превърнат туманите му в прах. Взел беше решение и се питаше дали изобщо беше същият онзи мъж, който бе навлязъл в земите на Сун с такава младежка самоувереност. Тогава не беше рискувал всичко. А сега щеше да ги поведе към сърцето на империята за един силен удар. Нямаше да спре заради Шаоян. Нямаше да спре заради каквото и да било.

Туманите виждаха хората по покривите на къщите, докато преминаваха покрай разпълзелия се град. Кублай вдигна ръка, без сам да знае дали за поздрав или за сбогом. Щеше да прониже сърцето на

сунския дракон с един удар. Другите градове нямаше защо да се страхуват от него.

След Шаоян земята вече не беше лишена от онова, което може да нахрани един гладен войник. Първите малки градчета бяха разграбени за храна, но Кублай забрани да ги разрушават. В горския лагер хората му видяха огромното количество наградено сребро, докарано от хиляда коня; кюлчетата минаваха от ръка на ръка, полагаха ги на влажните листа. Въпреки че не им беше плащано от месеци, воините поне знаеха, че среброто го има, и не мърмореха твърде често и на висок глас.

Не беше очаквал ям ездаци толкова далеч на юг. Линиите на пътните станции свършваха в териториите на Дзин и когато Кублай видя не един, а двама вестоносци, те почти не приличаха на бързо препускащите издръжливи конници, които познаваше. Съгледвачите ги доведоха заедно и Кублай спря в широката равнина, щом чу песента на звънчетата по седлата им. Кимна на Уриан-Хадай и орлокът изрева заповед туманите да спрат за почивка.

— Изглеждат полумъртви — промълви Баяр на Кублай, докато ездачите приближаваха със съгледвачи от двете им страни.

Вярно беше и Кублай се запита как ли са успели да оцелеят без ям станциите, където можеха да се нахранят и да сменят конете си. И двамата бяха размъкнати, единият очевидно изпитваше болка и пъшкаше при всяка стъпка на коня. Спряха и Баяр им каза да се спешат. Първият се плъзна от седлото и леко се олюля, когато краката му докоснаха земята. Докато го претърсваха, Баяр погледна към сивото лице на другаря му.

— Имам стрела някъде в гърба — слабо каза ям ездачът. — Счупена е, но май няма да мога да сляза.

Баяр видя, че дясната му ръка е увиснала и се люлее безжизнено, увита в поводите. Извика един от хората си и двамата го свалиха от седлото. Ездачът се опита да не изкрещи, но сподавеният му стон беше по-лош и от вик.

Баяр постави човека на колене и огледа стърчащото пънче на стрелата, забито високо между раменете. Всяко вдишване несъмнено причиняваше болка на ездача и генералът тихо подсвирна. Пресегна се и докосна стрелата, при което мъжът трепна и изруга.

— Плътта гние — каза Баяр. — Оттук надушвам. Ще поръчам на някой шаман да изреже стрелата и да обгори раната. Добре си се справил.

— Някой друг намери ли ви? — попита ездачът. Наведе се напред, задъхан като куче. Баяр поклати глава и мъжът изруга и се изплю. — Бяхме дванайсет. От много време ви търся.

В очите му се четеше гняв и генералът настръхна.

— Решихме да се позабавляваме и да разгледаме тукашните пейзажи. Намери ни тъкмо когато приключваме. А сега искаш ли да предадеш съобщението си, или първо да извадя стрелата?

Вторият ездач беше претърсен и му бе позволено да приближи до Кублай. Човекът отвори кожената си чанта и извади сгънат плик, затворен с печата на Монгке. Баяр и раненият наблюдаваха мълчаливо как Кублай разчупва печата и чете.

— Вече няма нужда. Той знае.

Раненият ездач клюмна и Баяр го хвана под мишниците, без да обръща внимание на вонята на пот и урина. Усети, че плътта му гори, което бе сигурен белег за треска. Въпреки това остана изненадан колко лек е ездачът. Младият мъж бе станал само кожа и кости, за да донесе съобщението, и генералът се запита какво ли е било толкова важно, че да бъдат изпратени дванайсет ездачи с една и съща вест. Беше достатъчно опитен, за да знае, че добрите новини не идват по такъв начин. Обърна се към един от подчинените си.

— Доведи шаман. Ако искаме човекът да оживее, стрелата трябва да се извади и раната да се почисти. Вземи го.

Предаде замаяния ездач и стана, като несъзнателно избърса ръце в гамашите си.

Кублай беше пребледнял. Листът с разчупения печат висеше забравен в отпуснатата му ръка. Той се взираше в далечината с очи като от мътно стъкло. Настроението на Баяр помръкна още повече, докато го приближаваше.

— Толкова ли е зле? — тихо попита генералът.

— Толкова е зле — потвърди Кублай с дрезгав от мъка глас.

Сюан се чувстваше жив за пръв път от години, докато яздеше на запад. Старите му умения още си бяха тук, потънали в дълбок сън,

подобно на семена под есенните листа. Личеше си, че хората му се чувстват по същия начин. Бяха остарели в плен, най-добрите им години отидоха напразно, но с всяка миля, която ги отдалечаваше от Ханджоу, миналото също оставаше назад. По-важна от това беше новината, която пристигна, докато напускаха града. Били заловени монголски съгледвачи, тръгнали на юг. Всеки носел едно и също послание, написано с писмеността на родината им.

Сюан беше видял един от оригиналите, още изцапан с кръвта на пратеника. Само подозрителен ум можеше да види преимущества в оповестяването на смъртта на хана по време на поход. Сюан имаше такъв ум, плод на годините плен. Въпреки това страшно му се искаше новината да е вярна. Известни му бяха традициите, които монголите спазваха така безропотно. Ако се върнеха в родината си, това щеше да бъде отговор на молитвите му — всъщност и на молитвите на Сун.

Тръсна глава, за да проясни мислите си с физическото движение. Нямаше значение дали Монгке хан е наистина мъртъв, или играе някаква коварна игра. Сюан не знаеше дали ще остане жив, когато открит туманите на Кублай, но бе сигурен, че никога вече няма да се върне в Ханджоу.

Погледна към най-големия си син, който яздеше от дясната му страна. Ляо-Дзин още беше опиянен и в екстаз от свободата, без значение накъде яздат и какво ги очаква. Беше се посветил на обучението с цялата си младежка енергия. Сюан се усмихна. Хората му харесваха сина му. От него щеше да стане чудесен император, стига да имаше империя, която да управлява. Но и това нямаше значение: Бяха свободни. Свободата беше като сладко лято за всеки мъж в редиците.

В хаоса около подготовката на осемте хиляди души за заминаване със сунските полкове не му беше трудно да освободи от плен и другите си деца. Сюан просто бе изпратил двама от хората си на коне през града със заповеди от свое име. Никой не посмя да се усъмни в авторитета му, а и да го беше направил, отговорите биха били твърде бавни, за да ги спрат. Сюан дори им беше наел слуги с парите на сунския си братовчед. Още при първата безлунна нощ щеше да ги изпрати на север с неколцина от най-добрите си мъже. Щяха някак да оцелеят в старите му владения. Все още не беше казал на Ляо-Дзин, че ще тръгне с тях, по-далеч от напредващите на изток монголски тумани.

От двете страни на дзинската част яздеха сунски благородници. Дзин Ан се оказа верен на думата си и събра почти петдесет хиляди войници, половината от които кавалерия. Сюан не знаеше, че младият мъж има такива възможности, но изглежда родът му е бил поколения наред сред военния елит. Дзин Ан беше успял да привлече на своя страна и свой братовчед, който дойде с още четирийсет хиляди. За Сюан това бе огромна войска, макар че двамата благородници все още негодуваха срещу липсата на подкрепа от страна на съвета или на самия император.

Разполагаха и със стотици оръдия, които забавиха тройно темпото им, но Сюан се въодушеви при вида на черните чудовища, напредващи тромаво по хубавите пътища. Понякога той дори си мечтаеше за варианти на бъдещето, в които разгромява монголската войска, опустошаваща земите на Сун. Една решителна победа щеше да обедини дори съвета на велможите и да ги накара да се насочат заедно срещу по-голямата заплаха от север. В най-оптимистичните дни Сюан си позволяваше да си представя как си връща старите земи. Приятна мисъл, но все пак се усмихваше на собствената си наивност. Монголите не бяха побеждавани поколения наред. Искаше му се Цайо-Уън да беше тук и да види гордо яздещите дзински войници. Навъсеният сунски офицер беше успял да изчезне, когато му пратиха заповед да се яви в казармата. Страхливец, помисли си Сюан. Това също нямаше значение.

Шаоян не беше далеч и бяха изпратени съгледвачи, които да търсят туманите на Кублай. Монголите се бяха появили в района преди месеци и Сюан не очакваше още да са наблизо, но въпреки това щеше да ги открие. Щеше да ги догони. Пресегна се и потупа шията на коня си, отново обзет от буйната радост, че най-сетне е свободен. Обърна се към Ляо-Дзин и извика над шума на коне и хора:

— Развей знамената, Ляо-Дзин! Покажи на Сун кои сме.

Синът му се усмихна, показвайки белите си зъби, и предаде заповедта на знаменосците от двете си страни. В известен смисъл това беше най-тежката задача през изминалите няколко месеца. Намирането на плата не беше трудно, но Сюан бе принуден да натовари със задачата своите хора, за да не научат благородниците или братовчед му и да му забранят, преди да е потеглил. Бяха разкрили и съшили дългите знамена, украсявайки жълтата коприна с герба на династията.

Сюан откри, че е затаил дъх, докато знаменосците развиваха знамената. Коприната затрептя на вятъра като златна река.

Войниците от последната дзинска армия вдигнаха глави. Очите на мнозина се насълзиха от гледката — не бяха очаквали да видят това отново. Посрещнаха с радостни викове знамето на дзинския император и гърлото на Сюан се стегна от гордост, мъка и радост.

29.

Следобедът отминаваше, но туманите останаха на място, само на няколко мили източно от Шаоян. Воините видяха, че издигат гера на Кублай, и постоянното леко напрежение изчезна. Нямаше да има неочаквана заповед да се качват по седлата и да продължат напред. Осемдесетте хиляди мъже имаха триста хиляди резервни коне, които тичаха заедно, пъстри като есенни горски листа. Освен че осигуряваха кръв и мляко за ездачите, понитата носеха и различни товари, от резервни плочки за броня, въжета и лепило до буци кораво сирене. Това бе тайната на успеха им — само те от всички други народи можеха да нападат на стотици мили от основния си лагер.

Кублай изглеждаше почти в транс, застанал наред празния участък земя, заобиколен от морето от коне и хора. Каруците в далечината бавно приближаваха. Той забеляза Баяр, който идваше отново да говори с него, но не му отговори, а продължи да стои мълчаливо, затворен напълно в себе си.

Именно Баяр беше дал заповедта да издигнат гера. Генералът бе изпълнен с лоши предчувствия. Каквото и да беше прочел Кублай, новината го бе оставила блед и поразен в равнината. Разпитването на ям ездач за съобщенията му се наказваше с бичуване, но въпреки това Баяр следеше внимателно как пратеникът приема купичка чай и джоб от хляб с месо. Ездачът дъвчеше със същия унесен поглед, който имаше и Кублай, и генералът изгаряше от желание да се поразходи с него и да открие истината.

Каруците пристигнаха без много шум и вълнение — жените и децата вече ги нямаше. Волове и камили бяха разпрегнати и пуснати да пасат. На тревата бяха разположени пещи, подхранвани с въглища, докато тежкото желязо не засвети в червено. Воините, които се нуждаеха от някаква поправка, се събраха около тях, без да бързат. Навсякъде мъжете се отпускаха на земята, за да дадат почивка на краката и гърбовете си. Мнозина използваха момента да се облекчат на някое по-отдалечено място или да се изпикаят в тревата. Други точеха мечове и проверяваха лъкове и стрели, както обичаха да правят при

всяка възможност. Някои се хранеха, други си приказваха, но странното мълчание в сърцето на туманите се разрастваше и все повече и повече воители започваха да разбират, че нещо не е наред.

Когато герът беше готов, Баяр отново отиде при Кублай.

— Има къде да си починеш, господарю — каза той.

Кублай с мъка се изтръгна от унеса си.

— Донеси ми багажа — тихо рече той. — Вътре има неща, които ми трябват.

Баяр се поклони и побърза да се отдалечи. Заради необичайните случки през този ден бързаше да се върне при Кублай колкото се може по-скоро. Изпрати четирима души при каруците да донесат големите вързопи, завързани с въже.

— Внесете ги вътре — нареди той. Кублай не беше помръднал. — Господарю, толкова ужасни ли са новините? Ще ми кажеш ли какво има?

— Ханът е мъртъв, генерале — отвърна едва чуто Кублай. — Брат ми е мъртъв. Никога вече няма да го видя.

Баяр се дръпна потресен. Поклати глава, сякаш можеше да отрече думите. Гледаше как Кублай влиза в гера и изчезва в полумрака вътре. Чувстваше се така, сякаш е получил ритник в гърдите и е останал без въздух. Наведе се, опря длани в коленете си и се опита да мисли.

Уриан-Хадай се намираше достатъчно близо, за да забележи, че Баяр е разтърсен от онова, което му бе казал Кублай. Приблужи до помладия генерал с предпазливо изражение. Искаше да научи, но в същото време силно се тревожеше от онова, което може да чуе.

Баяр забеляза, че наоколо има мнозина, които бяха видели реакцията му. Вече почти не се преструваха, че гледат и слушат. Въпреки страха от наказания малко вероятно бе двамата ям ездачи да бъдат оставени дълго на мира. Вестта не можеше да се скрие. Мисълта го накара да плувне в пот. Новината щеше да се разпространи по целия свят. Кампании щяха да бъдат прекратени, градове щяха да замрат. Властимащите в ханствата щяха да научат, че отново ще настане хаос. Някои щяха да се страхуват от бъдещето; други — да точат мечовете си.

— Монгке хан е мъртъв — каза Баяр на началника си.

Уриан-Хадай пребледня, но бързо се окопити.

— Как се е случило? — попита той.

Баяр вдигна безпомощно ръце. Всичко постигнато от Кублай в земите на Сун бе отишло на вятъра само с едно съобщение. Направо не можеше да мисли. Уриан-Хадай забеляза това и така стисна устни, че те побеляха.

— Вземи се в ръце, генерале. И преди сме губили ханове. Народът продължава напред. Ела с мен да говорим с ям ездачите. Те със сигурност знаят повече от нас.

Баяр го зяпна, но го последва. Орлокът се насочи към здравия ям ездач, който го гледаше като заек, внезапно озовал се пред вълк.

— Ти. Кажи ми какво знаеш.

Ям ездачът преглътна мъчително залька си хляб и месо и се изправи.

— Беше хашишин, генерале.

— Орлок — озъби се Уриан-Хадай.

Човекът трепереше, докато повтаряше титлата.

— Орлок. Бях изпратен с дузина ездачи. Други поеха на север към ям станциите в Дзин.

— Какво? — пристъпи Уриан-Хадай към него. — Били сте на територията на Сун ли?

— Ханът идваше на юг, орлок — още по-нервно запелтечи човекът. Знаеше, че ям ездачите би трябвало да са неприкосновени, но рано или късно щеше да му се наложи да разкаже как е умрял ханът. Смъртта му беше като удар в сърцето за всеки ям ездач в ханствата. Никога вече нямаше да се ползват със същото доверие.

— Колко далеч са те? — остро попита Уриан-Хадай. — Колко души са? Трябва ли да те питам за всяка подробност, преди да я изплюеш?

— Аз... извинявай, орлок. Двайсет и осем тумана, но те няма да продължат насам. Орлок Серианх ги връща обратно в Каракорум. Другите братя на хана вече би трябвало да са научили, Арик-Боке със сигурност, тъй като е в столицата. Господарят Хулегу би трябвало да получи вестта всеки момент, ако вече не я е получил.

Ездачът се зачуди какво още да каже под студения поглед на Уриан-Хадай.

— Присъствах, когато откриха тялото на Гуюк хан, орлок. Народът ще се върне при Каракорум, докато не се избере нов хан.

— Аз пък присъствах, когато Субодай научи новината за смъртта на Угедай, младежо. Не ми казвай неща, които вече са ми известни.

— Няма, орлок. Извинявай.

Отчаян от ям ездача и нервността му, Уриан-Хадай се обърна към Баяр:

— Имаш ли въпроси към него?

— Само един — отвърна Баяр. — Как е успял хашишинът да стигне до хана наред такава войска?

Изтощеният младеж ги погледна така, сякаш залъкът бе заседнал в гърлото му.

— Той... бил облечен като ям ездач. Пуснали го да мине. Бил претърсен, но чух, че успял да скрие бръснач.

— Исусе Христе! — изръмжа Уриан-Хадай.

Баяр го изглежда изненадано, макар че християнските ругатни ставаха популярни дори сред онези, които не бяха и чували за самата вяра.

Кублай остана дълго в гера, без да помръдне. Искаше Чаби да дойде при него, но не можеше да събере сили да прати някой да я извика. Чувахе звуците на хората наоколо, но малкото затворено пространство поне го скриваше от погледите им. Изпитваше облекчение, че е отделен от тях, макар да не плачеше. Мислите му се движеха трудно. Като момче веднъж беше плувал в леденостудена река и внезапно престана да чувства ръцете и краката си. Беше безпомощен и си помисли, че ще се удави. Монгке го измъкна навън — по-големият брат, който се смееше, докато Кублай трепереше, свит на кълбо на брега.

Имаше стотици спомени, хиляди разговори, които се блъскаха, за да изплуват в ума му. Помнеше как Монгке го изпрати да удари Сун, помнеше и стария гер, който бяха открили в една долина като петнайсетинагодишни момчета. Докато останалите спяха, Кублай и Монгке бяха извадили железните подпори. Гнилото дърво и плътта се бяха срутили и двамата размахваха ръце и се въртяха бясно отдолу. Истинско чудо бе, че не се нараниха един друг в ентусиазма си.

Не беше велика история, подобаваща за погребението на един хан — просто две момчета, решили да полудуват през нощта. По-

късно бяха открили, че герът изобщо не е бил изоставен. Собственикът се върна и беше толкова вбесен, че се закле да открие злосторниците. Така и не успя да го направи. Въпреки всичките зрели години, минали оттогава, Кублай се усмихна на спомена. Беше губил приятели и преди, но си въобразяваше, че братята му винаги ще са до него, и в добри, и в лоши моменти. Загубата на Монгке подсече основите на всичко, което изграждаше света му.

Кублай едва осъзна, че пада, когато краката му се подгънаха. Озова се проснат върху дебелия килим, а навсякъде около него се вдигаше прах. Задави се и ръцете му несъзнателно намериха кожените върви на бронята, развързаха възлите и лакираният люспест нагръдник се отвори. В пристъп на гняв рязко дръпна последния ремък и захвърли нагръдника. Раздвижването го накара да продължи и той свали шлема и набедрениците с груби движения. Метна ги настрани и те издрънчаха в другите части, търкалящи се по платнения под. Не след дълго последната част от бронята се присъедини към купчината и той остана по прости гамаши и дебела копринена туника с дълги ръкави, които скриваха свитите му юмруци. Почувства се по-добре без бронята и обгърна с ръце коленете си, като обмисляше какво да направи.

Баяр видя препускащия съгледвач преди Уриан-Хадай. Потупа по-възрастния мъж по рамото и двамата се обърнаха и загледаха как ездачът насочва коня си към единствения гер, който успя да види в морето от пасящи коне и почиващи си мъже.

Съгледвачът се спеша пред гера, но Баяр го пресрещна, хвана го за ръката и го отведе настрани, за да е сигурен, че Кублай не може да ги чуе.

— Докладвай — нареди той.

Съгледвачът беше зачервен и лицето му лъщеше от пот. Беше препускал бързо и дълго. Хвърли поглед към гера и се поклони пред двамата мъже.

— Орлок, генерале. Недалеч има сунска армия. Десет пехотни полка, ако не и повече. Пет конни и много оръдия. Имат свои съгледвачи и успях да направя само груба преценка, преди да поема насам.

— На какво разстояние са? — попита Уриан-Хадай. Погледът му се спря върху самотния гер.

— На около трийсет мили на изток — махна с ръка съгледвачът в посоката, от която изгряваше слънцето.

— Оръдията ще ги забавят, ще стигнат тук едва утре — с облекчение каза Баяр.

— Освен ако не реагират на докладите на съгледвачите си и не продължат без оръдията — кисело отбеляза Уриан-Хадай. — Така или иначе, няма значение. Трябва да се оттеглим.

Съгледвачът ги изгледа изненадано. Беше излязъл далеч пред туманите и нямаше представа за вестта, пристигнала в негово отсъствие. Двамата военачалници не си направиха труда да го осветлят по въпроса.

— Смени коня и се връщай колкото се може по-скоро — каза му Уриан-Хадай. — Искам да ги проследиш внимателно. По-добре вземи още трима и ги разположи по пътя, за да ми предават бързо какво става.

Съгледвачът се поклони и се отдалечи тичешком.

Каквото и да се канеше да каже Баяр, думите бяха забравени, когато Кублай излезе от гера. Беше оставил бронята си вътре и двамата военачалници зяпнаха пред промяната. Беше облечен в роба от златотъкана коприна с широк тъмночервен пояс. На гърдите си имаше бродиран тъмозелен дракон, най-висшия символ на дзинската аристокрация. Стискаше дълъг меч и кокалчетата му бяха побелели върху ножницата. Огледа се и тръгна към най-старшите си офицери.

Баяр и Уриан-Хадай коленичиха и сведоха глави.

— Господарю, съжалявам да чуя подобна новина — каза Уриан-Хадай. Видя, че Кублай гледа към четиримата съгледвачи, които скочиха в седлата и препуснаха с все сили на изток. Предпочете да обясни, преди да са го попитали. — От изток приближава сунска армия, господарю. Няма да пристигнат навреме, за да ни попречат да се оттеглим.

— Да се оттеглим — като ехо повтори Кублай, сякаш не го е разбрал.

Уриан-Хадай заекна под жълтия му поглед.

— Господарю, можем да им се изплъзнем. До началото на пролетта ще стигнем територията на Дзин. Ям ездачът каза, че братята

ти вече би трябвало да са получили вестта. Те също сигурно пътуват към дома.

— Орлок, ти изобщо не ме разбираш — тихо рече Кублай. — Аз съм у дома. Това е моето ханство. Няма да го напусна.

Уриан-Хадай се опули, когато най-сетне разбра значението на дзинската роба.

— Господарю, ще има курултай, събор на принцовете. Твоите братя...

— Моите братя нямат думата какво става тук — прекъсна го Кублай. Гласът му стана твърд. — Ще довърша онова, което започнах. Казах. Това е моето ханство.

Произнесе думите някак учудено, сякаш едва сега бе проумял бушуващата в него буря. Очите му бяха като златни люспи под лъчите на слънцето.

— Не, това е моята *империя*, Уриан-Хадай — продължи той. — Няма да ме накарат да я оставя. Пригответи туманите за битка, орлок. Ще се изправя срещу враговете си и ще ги унищожа.

Сюан крачеше напред-назад в мрака. Умът му бръмчеше твърде силно, за да може да почива, жилеше го с въпроси и спомени. Армиите бяха странно нещо, понякога далеч по-голямо от индивидуалната сила на съставляващите ги войници. Хора, които иначе биха побягнали, оставаха по местата си, щом имаха приятели и водачи. Но в същото време всички те трябваше да спят и да се хранят. Сюан и преди се бе разполагал на лагер недалеч от врага и това си оставаше едно от най-странните му изживявания. Войските бяха толкова близо, че той виждаше монголските лагерни огньове като светещи точки в тъмната равнина. Двамата сунски благородници бяха разположили навсякъде стража и съгледвачи, но никой не очакваше монголите да предприемат нощна атака. Силата им бе в скоростта и маневрите — преимущества, които изчезваха в мрака. Сюан се усмихна при мисълта за мъжете, спящи мирно редом с онези, които ще убиват на светло. Единствено човекът бе в състояние да измисли такъв странен и изкуствен начин за умиране. Вълкът може да разкъса плътта на елен, но никога не би спал и сънувал до плячката си.

Някъде наблизно се чуваше здравето хъркане на някакъв войник, проснат по гръб. Звукът накара Сюан да се изкиска, макар да му се искаше също да може да опита мехлема на съня. Вече не беше млад и знаеше, че ще го почувства утре, когато зазвучат тръбите. Само се надяваше сражението да не продължи толкова дълго, че умората да доведе до смъртта му. Това бе една от големите истини за битките — нищо не изтощава човека по-бързо от втурването напред и ръкопашния бой.

В мрака се раздвижиха сенки и Сюан вдигна глава, внезапно обхванат от паника. Чу гласа на сина си и се отпусна.

— Тук съм, Ляо-Дзин — прошепна той.

Малката група дойде при него и макар да бе тъмно, той разпозна всички. Четирите му деца бяха единственият знак, който бе оставил на този свят. Дзин Ан беше разбрал това. Сюан се усмихна при мисълта за младия сунски благородник. Можеше да отпрати децата си и без да го пита, но беше много вероятно да бъдат открити. Сюан беше рискувал и бе разговарял честно с него, но се оказа прав в преценката си. Дзин Ан го беше разбрал моментално.

Сюан пхна торбичка монети в ръката на сина си. Ляо-Дзин го погледна изненадано, мъчейки се да различи чертите му в тъмното.

— Какво е това? — тихо попита той.

— Подарък от приятел — отвърна Сюан. — Достатъчно, за да изкарате известно време. Ще оцелеете и ще живеете сред сънародници. Не се съмнявам, че ще откриете и други, готови да ви помогнат, но каквото и да стане, имате шанс да живеете и да имате собствени деца. Нали това искаше, Ляо-Дзин? Някой може би все пак те е чул. А сега върви. Осигурих ви коне и ви давам двама души, които да ви съпровождат, синко. Те са верни и копнеят да се приберат у дома, но не исках да пратя повече, за да не решат да ви ограбят.

Сюан въздъхна.

— Научих се да не се доверявам. Това ме кара да изпитвам срам.

— Аз оставам! — заяви на висок глас Ляо-Дзин. Сестрите му зашъткаха, но той им предаде торбата и пристъпи към баща си. Наведе глава и зашепна в ухото му: — Другите трябва да тръгнат. Но аз съм офицер от твоя полк, татко. Нека остана. Нека бъда до теб.

— Бих предпочел да останеш жив — отсечено отвърна Сюан. — Утре мнозина от тези наоколо ще умрат. Аз може да съм един от тях.

Ако това стане, нека да знам, че синовете и дъщерите ми са свободни и в безопасност. Като твой командир ти заповядвам да тръгнеш с тях, Ляо-Дзин, с цялата ми обич и с благословията ми.

Ляо-Дзин не отговори. Застана настрана и изчака сестрите си и брат си да прегърнат баща си за последен път. Без да каже нито дума, ги поведе в тъмното към чакащите коне. Сюан почти не виждаше в нощта, но ги чу как се качват в седлата и как най-малкото му момиче тихо хлипа за баща си. Сърцето му се късаше от този плач.

Малката група се отдалечи от лагера и той отново изпита задоволство, че е поискал разрешението на Дзин Ан. Нямаше да има тревожни викове на стражи в нощта. Идеята беше харесала на младия благородник и той дори подписа документи, които щяха да помогнат на децата, ако ги спрат на границата. Всичко останало беше в ръцете на съдбата. Сюан беше направил всичко по силите си, за да им даде шанс.

Чуха се приближаващи стъпки и сърцето му се сви. Не се изненада, когато тъмната фигура заговори с гласа на Ляо-Дзин.

— Заминаха. Ако ще умираш утре, ще бъда до теб — каза синът му.

— Трябваше да ме послушаш, синко — рече Сюан и продължи малко по-меко: — Но тъй като не си го направил, поне се разходи с мен из лагера. Тази нощ няма да спя.

За негова изненада Ляо-Дзин се пресегна и го докосна по рамото. Те не бяха семейство, което открито показваше привързаност, затова жестът бе още по-силен. Сюан се усмихна в мрака и двамата закряха.

— А сега нека ти разкажа за врага, Ляо-Дзин. Познавал съм го през целия си живот.

Каракорум беше пълен с воини, равнините пред града отново бяха почернели от туманите и всяка стая в града се заемаше най-малко от едно семейство. Двеста хиляди фамилии се бяха върнали в родината и на стотици мили наоколо не остана никакъв дивеч. В претъпканите лагери често ставаше дума за Санаду на юг, който отчаяно се нуждаел от жители.

Арик-Боке стоеше в най-дълбокото подземие на двореца, цялата суматоха бе далеч над главата му. Беше студено и той потръпна и разтърка настръхналата кожа по ръцете си. Тялото на брат му лежеше тук и той не можеше да откъсне поглед от него. Традиционалист до последно, Монгке бе оставил заръки да бъде отнесен в планината на дядо си и да бъде погребан до него. Когато бъде готов, Арик-Боке лично щеше да откара тялото. Родината щеше да погълне брат му в недрата си.

Тялото беше увито и ужасният бял разрез на гърлото бе защит. Въпреки това Арик-Боке потръпна при мисълта, че е сам в слабо осветеното помещение с бледата подигравка на брата, когото беше познавал и обичал. Монгке му бе поверил управлението на Каракорум, докато го няма. Беше му дал земите на предците им. Монгке винаги бе разбирал, че кръвта и братството са сила, която не може да бъде пречупена дори от смъртта.

— Направих всичко, което искаше, братко мой — каза Арик-Боке на трупа. — Ти ми довери столицата си и аз не те разочаровах. Хулегу пътува насам, за да почете теб и всичко, което направи за нас.

Не заплака. Знаеше, че Монгке би се присмял презрително на ревящи сопотиви братя със зачервени очи. Смяташе да се напие до безсъзнание, да отиде сред воините, докато те също се наливат, да пее, да повръща и отново да пие. Може би тогава щеше да пролее някоя сълза, без да изпитва срам.

— Кублай ще се върне скоро, братко — каза той.

Въздъхна. Скоро трябваше да се връща горе за погребалния пир. Само искаше да каже няколко думи на брат си. Беше почти толкова трудно, колкото ако Монгке бе жив и го слушаше.

— Искан ми се да бях там, когато баща ни е дал живота си за Угедай хан. Искан ми се да можех да дам своя живот, за да спася теб. Това би била ролята ми в този свят. И щях да го направя, Монгке, кълна се.

Долови ехото в подземиято и взе ръката на Монгке, като се изненада колко тежка е тя.

— Сбогом, братко. Ще се опитам да бъда такъв, какъвто искаше. Поне това мога да направя в твоя чест.

30.

Преди слънцето да изгрее, преди да се появи дори сивата светлина, предвещаваща новия ден, двата лагера започнаха да се будят и подготвят. Чай се вареше в десетки хиляди котлета, ядеше се обилна храна. Мъжете изпразваха мехурите си, често по няколко пъти, тъй като мускулите им бяха стегнати от нерви. Сунските артилеристи преглеждаха за хиляден път безценните си оръжия, търкаха полираните гюлета и проверяваха торбите с барут дали не са се намокрили и не са станали неизползваеми.

Когато се появи бледата светлина, известна като вълча зора, двете армии се виждаха една друга. Монголите вече бяха на конете си и се строяха на мингхани от по хиляда души, които щяха да действат независимо в предстоящото сражение. Воините разкършваха гърбове и язدهха напред-назад пред редиците. Мнозина проверяваха тетивите на лъковете си, като ги опъваха без стрели, и разгрываха яките мускули на раменете си.

Някои неща трябваше да почакаат до съмване, но веднага щом стана възможно да се различи бял конец от черен, Дзин Ан заповяда на артилеристите да заемат позиции отпред. Други се преместиха по фланговете, за да попречат на атака от страни. Виждаше загледаните в полковете му монголски офицери, отбелязваше си позициите им и вземаше предвид особеностите на едни формации в сравнение с други. Усмихна се. Колкото и храбри и бързи да бяха, на монголите щеше да им се наложи да препускат под обстрела на оръдията, за да достигнат редиците му. Беше се поучил от пораженията на другите и бе разположил десетките си хиляди кавалеристи по крилата. Опита се да се постави на мястото на монголите, да види как биха отговорили на подобна демонстрация на сила, но не успя. Те бяха въшливи диваци, докато той беше благородник от древна империя.

Сунските полкове се строиха зад редиците оръдия. Яхнал коня си, Дзин Ан загледа как подчинените му подреждат стрелците в първите редици. Техните тежки ръчни оръдия се презареждаха бавно и бяха пословично неточни, но едва ли можеха да пропуснат, бълвайки

огън заедно с тежките топове. Зад тях бяха мечоносците в своите лакирани брони от желязо и дърво, строени в мълчаливи дисциплинирани редици. Дзин Ан беше разположил там дзинския контингент, зад защитата на оръдията.

Харесваше мъжа, който някога е бил император. Беше очаквал Сюан да бъде обсебен от статуса си, след като бе изгубил толкова много. Той обаче напомняше на сунския благородник за собствения му баща, мъртъв от почти десет години. Откриваше същата умора от света, смекчена от сдържан хумор и чувството, че са видели повече, отколкото биха си направили труда да запомнят. Дзин Ан не мислеше, че дзинските войници ще побягнат, но в същото време не смееше да повери стратегията си на тези застаряващи мъже. Те изглеждаха достатъчно добре сутринта, но ако сражението продължеше през целия ден, нямаше да издържат на темпото на два пъти по-младите от тях войници. Мислено си отбеляза да ги държи под око по време на битката, за да е сигурен, че слабото място в редиците няма да се огъне.

На слънцето сякаш му трябваше цяла вечност да изпълзи над източния хоризонт. Дзин Ан си представи как то показва лика си на жителите на Ханджоу и на велможите, които още се отнасяха презрително към заплахата за своята култура и за императора.

Глупаци. Той се надяваше, че преди залез ще успее да разбие чуждата войска, осмелила се да нахлуе в земите на Сун. С такава победа зад гърба си човек можеше да се издигне наистина високо. И то само за един ден, каза си той и усети как потта избива по кожата му. Само един дълъг ден.

Кублай беше на коня, с Баяр и Уриан-Хадай от двете страни. Другите командири бяха построили туманите, но оставаха готови за всяка заповед на тримата мъже, които наблюдаваха сунските позиции.

— Не разбирам какво правят там имперските знамена на Дзин — каза Кублай, като се мръщеше. — Не е ли подигравка да показват цветовете на онези, които сме победили? Ако е така, те са глупаци. Ние победихме Дзин. Не могат да ни уплашат.

— Господарю, по-важното е, че редиците оръдия намаляват способността им да маневрират — каза Уриан-Хадай. Още пламтеше от възмущение, че Кублай бе отказал да се вслуша в съвета му да се

оттеглят. В безсилието си беше станал още по-скован и говореше с още по-назидателен тон. — Твърде много залагат на тежките оръжия, господарю, а ние си оставаме все така подвижни. Моите уважения, но трябва да посоча, че от самото начало бях против влизането в сражение. Този начин на построяване само подкрепя гледната ми точка. Защо да се самоубиваме, като се хвърлим срещу оръдията им?

Кублай се дразнеше, че Уриан-Хадай бе така очевидно прав. Преди да чуе новината за смъртта на брат си, той знаеше, че ще трябва да отстъпи пред сунските полкове и да ги принуди да го преследват и да зарежат оръдията си или да се влачат бавно по петите му, без шанс да го настигнат. Така можеше да избере най-удобното място за атака.

Беше просто проява на здрав разум никога да не позволява на врага да получи това основно преимущество. Всички оръдия на Кублай, заловени и докарани от родината, в момента ръждясваха на стотици мили оттук. Оръжията бяха ужасяващо мощни на подходящото място и в подходящото време, но докато някой не намереше начин да ги придвижва бързо, те най-често забавяха бързата конница. Изглежда, че сунският командващ изобщо не разбираше това.

Въпреки че стоеше напълно неподвижно, Кублай чувстваше как част от него се бунтува и се мъчи да излезе навън — дива, пръскаща яростни слюнки, настояваща да атакува точно най-силните позиции на врага. Щеше му се да събере цялата си мъка и болка от смъртта на брат си и да я запрати срещу онези железни оръдия. Искаше да покаже на Монгке, че има кураж, независимо дали духът на брат му го знаеше или не.

— Според Сун Дзъ условията за победа са седем — каза той. — Да ти ги изброя ли?

— Сун Дзъ никога не е виждал барут да се употребява във война, господарю — упорито настоя Уриан-Хадай.

— Първо. Кой от двамата пълководци е носител на моралния закон? Кой е в правото си, орлок? Това има значение за войниците. Противникът защитава земите си, така че може би трябва да присъдим това условие на него. Аз обаче съм внук на Чингис хан и всички земи са мои.

Уриан-Хадай го зяпна тревожно. Никога не беше виждал Кублай така силно съсредоточен. От учения в него не бе останало нищо и орлокът се боеше да не би мъката да е повлияла на разсъдъка му.

— Второ. Кой от пълководците има по-големи способности? Според мен ти, Уриан-Хадай, както и ти, Баяр. Противникът е построил къща със стени от оръдия, която не може да премести. Трето. У кого са преимуществата на небето и земята? Според мен и у нас, и у тях, тъй като теренът е равен и небето е чисто.

— Господарю... — опита се да го прекъсне Уриан-Хадай.

— Четвърто. Коя страна има по-сурова дисциплина? Нашата, орлок, страната на хората, чийто живот е труден от самото раждане, но те издържат. Ние не сме се размекнали в сунските градове. Пето. Чия войска е по-силна? По численост — може би те, но ние сме побеждавали армиите им и преди. Мисля, че сме по-силните.

— Шесто. На чия страна са по-добре обучените командири и воини? На нашата. Всеки мъж тук се е сражавал и е печелил много пъти. Ние сме ветерани, Уриан-Хадай. Ние сме елитните тумани на държавата. Противниците ни са живели в мир твърде дълго.

Кублай замълча за момент.

— Последното условие е странно. Коя армия е най-постоянна в наградите и наказанията? Сун Дзъ вероятно е ценил доброто командване, стига да го разбирам правилно. Без да познавам противника, не мога да съм сигурен, но да кажем, че тук сме равни. Крайният резултат е на наша страна, орлок.

— Господарю, оръдията...

— Оръдията трябва да се охладят между два изстрела — озъби се Кублай. — Цевите трябва да се изчистят от горящи парчета плат и въглени. Трябва да се пъкне нова торба барут и внимателно да се пробие с тръстика, в която също да се сипе барут. Гюлето трябва да бъде вдигнато от земята и напъхано през дулото. Всичко това отнема време, орлок, а ние няма да им го дадем. Ще имат само един изстрел, след който ще бъдем при тях и ще избием артилеристите. Можем да издържим един изстрел.

Досега се взираше с очакване към сунските части, но сега се обърна към Уриан-Хадай. Жълтите му очи пламтяха.

— Трябва ли да се отнасям с уважение към онези сунски войници, които не разбират нищо от война? Трябва ли да се страхувам от оръжията им, от барута им? Не се страхувам, орлок. И няма да се уплаша.

— Господарю, моля те, размисли. Нека си стоят там няколко дни, докато им свърши водата. Нека огладнеят, докато ние събираме храна и оставаме силни. Не могат да останат завинаги на едно място, нито да ни позволят да препускаме около тях. Нека опожаря най-близките селища и ще бъдат принудени да отговорят, да излязат срещу нас.

— И дотогава друга сунска армия ще им се е притекла на помощ — горчиво отвърна Кублай. — Нима още не си научил, че тези хора просто нямат край? Днес ще отговоря на тяхната арогантност с моята собствена. Ще препусна право към зейналите дула на оръдията им.

Уриан-Хадай го изгледа поразен.

— Господарю, трябва да стоиш настрана от битката. Ако бъдеш убит...

— ... ще бъда убит. Взел съм решение, орлок. Остани с мен или влез в редиците под командването на други.

Уриан-Хадай бавно сведе глава, разбрал най-сетне, че няма да убеди младия мъж да промени решението си. Погледна отново към сунските оръдия като човек, който знае, че трябва да препусне срещу тях.

— В такъв случай, господарю, предлагам да настъпим в разреден строй и след първия изстрел да съберем редици за масирани залпове със стрели и атака с пики. Ако позволиш, господарю, бих оставил в резерва и две групи от по петстотин тежковъоръжени конници, които да ударят образуваните се в редиците им пролуки.

Кублай неочаквано се ухили.

— Интересен човек си ти, орлок Уриан-Хадай. Надявам се да преживееш днешния ден.

Уриан-Хадай се намръщи кисело.

— Аз също, господарю. С твое позволение, ще предам тези заповеди на мингханите и ще им кажа първо да атакуват артилеристите.

Когато Кублай кимна, той продължи:

— Сунците не са разположили толкова много оръдия в тила си, господарю. Генерал Баяр е сравнително компетентен. Той може да ги заобиколи с един туман и да ги атакува в гръб.

Баяр се изкиска на неохотното признание.

— Добре — отвърна Кублай. След вземането на решението се чувстваше по-леко. Свършено беше. Щеше да препусне срещу

оръдията с хората си, костите на съдбата вече бяха хвърлени високо във въздуха.

Уриан-Хадай даде новите заповеди на мингхан командирите. Те на свой ред ги предадоха на водачите на ягуни, командващи сто души, както и на най-нисшите командири начело на десет конници. Слънцето почти не бе помръднало в небето, когато всеки воин вече знаеше какво се очаква от него. Кублай не произнесе реч. Дори да го беше направил, малцина щяха да чуят думите му. Наблюдаваше ги и установи, че не изглеждат изненадани от заповедта и просто се подготвят, като проверяват за последен път коне и оръжия. Кублай отправи мислена молитва към духа на брат си. Днес щяха да умрат мъже, които можеха да живеят още дълго, ако беше взел друго решение.

Спря за момент и моментът се проточи. Сякаш пред него се вдигна завеса, сякаш слънчевите лъчи за първи път пробиха мрака на мъката му. Почти чуваше гласа на Монгке, пропит с гняв или подигравка. За миг му се стори, че брат му е застанал зад него. Смушка коня си и го поведе към Уриан-Хадай и Баяр, които обсъждаха плана на сражението с група други командири. Не се спеша.

— Имам нова заповед, орлок Уриан-Хадай. Ще заобиколим тази армия и ще продължим към Ханджоу. Ако врагът изостави оръдията си, за да ни преследва, ще обърнем и ще го разкъсаме на парчета. Вземете ли ги със себе си, ще го атакуваме, докато оръдията се влачат от воловете.

— Слава Богу — отдъхна си Уриан-Хадай.

Мъжете около него се усмихваха и Кублай изведнъж разбра под какво напрежение са били досега. И въпреки това не се бяха уплашили от онова, което бе поискал от тях. Сърцето му се изпълни с гордост.

— Ние сме туманите на Монгке хан — каза Кублай. — Препускаме, нанасяме удар и продължаваме нататък. По конете! Да оставим сунските глупаци зад себе си.

По редиците се разнесе смях, щом научиха новината, и, думите на Кублай бяха повторени хиляди пъти. Туманите препуснаха в тръс, а намиращите се на по-малко от миля сунски полкове гледаха смутено как противникът напуска бойното поле, оставяйки след себе си само прах, конски изпражнения и опасана трева.

Салсанан не беше очаквал задачата му да бъде толкова трудна, когато доброволно предложи да остави туманите на хана и да продължи на юг. Макар да не знаеше къде точно се намира Кублай, той очакваше да го открие, следвайки дирята опожарени селища и градове. А се оказа, че страната е почти незасегната от преминаването на войските. Вярно бе, че имаше малко животни по пасищата и че селяните тичаха да се скрият от войниците, защото им отнемаха всичко, което ставаше за ядене. И все пак това нямаше нищо общо с разрухата, която очакваше да види.

Неговите осемдесет хиляди не бяха взели дори обичайните припаси. Всеки воин имаше само два резервни коня и докато продължаваха напред, туманите на Салсанан всеки ден губеха по няколко окуцели понита. Тъй като не можеха да поддържат темпото, животните бързо биваха убивани и осигуряваха достатъчно месо за около двеста души. Воините оставяха само костите, но често цепеха и тях, за да се доберат до костния мозък, преди да продължат напред.

След цял месец търсене на Салсанан все повече и повече му се искаше Монгке хан да беше все още жив. Страната беше просторна и безбройните градчета го изкушаваха да спре и да се отдаде на грабеж. Единствено чувството за дълг го караше да продължава напред. Хората му бяха дисциплинирани, но той започваше да се пита къде ли се е дянал Кублай. Изглеждаше невъзможно да пропусне сто хиляди души, дори в огромните територии на Сун. Разпитваше всеки разтреперан селски старейшина и градски сановник, но едва когато стигна Шаоян, префектът на града му даде по-сигурни напътствия. Докато препускаше, Салсанан си напомняше, че мъжът, когото бе дошъл да върне в родината, може да бъде следващият хан. Трябваше да действа внимателно с учения принц.

По пътя на изток съгледвачите го извикаха да избърза пред туманите, за да види с очите си странната гледка, за която му бяха докладвали. Стотици тежки оръдия се търкаляха на пътя, а животните, които ги теглеха, бяха изклани. Трупове бяха разфасовани вещо, по-голямата част от месото липсваше. В много случаи мухите се въртяха само около главата, копитата и петната кръв по земята. Имаше и мъртви хора — невъоръжени селяни, чиито ръце още стискаха камшици и поводите. Салсанан се усмихна, разпозна ръката на сънародниците си.

Само на няколко мили по-нататък откри първите останки от разбита армия. Трупове все така лежаха в прахта. На билото на съседния хълм телата бяха по-нагъсто, сякаш на това място е бил даден отпор. Салсанан бавно поведе коня си между трупове и спря, когато пред погледа му се разкри същинското бойно поле. Навсякъде имаше убити, пръснати на купчини като изсъхнали насекоми.

Салсанан видя в далечината фигури, които се движеха между мъртвите, но спряха и се загледаха в ужас към войните му. Знаеше, че след битка винаги има оцелели. В хаоса някои получаваха удар в главата или губеха съзнание от раните си. На следващия ден част от тях се изправяха на крака и поемаха едва-едва към домовете си, докато войските и войната продължаваха нататък без тях. Докато навлизаше по-навътре в полето, покрито с мъртъвци, Салсанан гледаше как изнемошелите сунски войници вдигат безропотно ръце, заобиколени от монголските воители.

Кимна като омагьосан, зачетен в следите от сражението. Сблъсъкът е бил жесток. Имаше твърде много тела на монголи и Салсанан можеше да възстанови развитието на атаката им по трупове и изпочупените пики. Личеше си, че туманите на Кублай са били отблъсквани неведнъж и може би дори са били обкръжени. Сунският командир е познавал тактиката им и е отговорил, без да изпада в паника.

Взе една счупена стрела и почеса глава с върха ѝ. Щеше да говори с оцелелите, но първо обходи бойното поле, като учеше от кървавото описание що за човек е онзи, който един ден може би щеше да управлява държавата.

Откри едно място, където тревата беше превърната в кал, недалеч от основната битка. Един туман се бе събрал тук и после е бил пратен обратно. Салсанан почти виждаше как атакуват. Намръщи се, докато вървеше през полето на битката. Мнението му за брата на Монгке се променяше. Атаката е била стегната, дисциплината — отлична. Сунските редици са отстъпили и Салсанан виждаше изпотрошените и окървавени копия там, където бяха направили опит да задържат позициите си. Дългогодишният опит го накара да се огледа за втора атака, предприета в подходящия момент. Ето там. Поведо коня си за походите през телата, като внимаваше да не се подхлъзне.

Откри мястото, където бе решена битката. Земята беше осеяна със стрели за арбалети, много от които още стърчаха като бодили от парчета броня. Воините на Кублай бяха препускали под тежък обстрел, за да обърнат и да атакуват в пълен галоп. Салсанан разпозна увереността им и кимна доволно. У човека, който ги е командвал, не е имало и капка колебание.

Един от хората му направи знак и той яхна коня и отиде при него.

— Какво има? — попита, докато приближаваше.

Воинът посочи телата наоколо. Миризмата на изсипани вътрешности беше ужасна и мухите забръмчаха в лицето на Салсанан, който размаха ръка, за да ги прогони. Въпреки това се наведе, за да разгледа по-добре.

— Толкова са *стари* — каза съгледвачът.

Салсанан се огледа. Наистина беше така. Всички бяха с бръчки по лицата, а най-близките изглеждаха мършави и слаби.

— Защо им е трябвало да излизат на бой с толкова стари войници? — промърмори той.

Беше стъпил върху някакво жълто знаме и се наведе да вдигне раздраната тъкан. Забеляза част от нарисован знак, но той не му говореше нищо. Пусна смачканата коприна.

— Които и да са били, не е трябвало да се изправят срещу нас.

Погледът му се спря в средата на падналите, където лежеше мъж с късо подстригана прошарена коса, заобиколен от мнозина други, които сякаш се бяха опитали да го защитят. Почти отгоре му лежеше много по-млад мъж, единственото младежко лице, което се виждаше наоколо. По всички имаше рани от стрели и мечове, макар че самите стрели бяха извадени от телата.

Салсанан сви рамене и обърна гръб на малката драма.

— Вече със сигурност сме близо до тях. Кажи на хората да ускорят темпото. И се погрижи съгледвачите да се покажат по-рано. Не искам да бъда атакуван от сънародници.

Салсанан настигна туманите на Кублай в покрайнините на град Чанша. Отначало двете страни бяха предпазливи като вълци, навлизащи в чужда територия. Съгледвачите им се срещнаха и

препуснаха обратно със съобщения за водачите. Войските спряха на достатъчно разстояние, за да не се чувстват застрашени. Кублай излезе с Баяр и Уриан-Хадай. Вестта го накара да прекъсне преговорите с префекта на града почти наред изречението.

Двамата със Салсанан се срещнаха един пролетен следобед, когато подухваше топъл ветрец, а в небето имаше само няколко облачета като кобилешки опашки. От двете им страни се бяха наредили шестнайсет тумана. Тези на Кублай бяха свирепи ветерани, оцапани със стара кръв и мръсотия. Войните срещу тях бяха свежи, с блестящи брони. Всяка от страните гледаше изумено другата, чуваха се много подигравателни викове.

Кублай се беше изчервил от удоволствие при вида на толкова много тумани. Изчака Салсанан да се спеша пръв и да се поклони, преди да слезе от коня си.

— Нямах представа колко си добре дошъл — каза Кублай.

— Господарю, изглежда на мен се е паднало да ти съобщя най-лошата новина — отвърна Салсанан.

Усмивката на Кублай изчезна.

— Вече знам, че брат ми е мъртъв. Ям ездачите ме откриха. Двама от тях.

На челото на новодошлия се появи вертикална бръчка.

— В такъв случай не разбирам, господарю. Щом са те открили, защо не си поел към дома? Народът се събира при Каракорум. Погребението на хана...

— Брат ми Монгке ми даде задача, генерале. Взех решение да я довърша.

Отначало Салсанан замълча. Беше свикнал с властта и се чувстваше на мястото си в стълбицата на командването. Но смъртта на хана сякаш премахна жизненоважна подпорна гредка и обичайната му увереност беше изчезнала. Леко заекна, когато опита да заговори отново, изнервен от жълтите очи на ханския брат.

— Господарю, натоварен съм със задачата да те ескортирам до родината. Това е единствената ми заповед. Нима казваш, че няма да дойдеш?

— Казвам, че *не мога* — рязко отвърна Кублай, — докато не видя Сун под ботуша си. Бащата небе те праща при мен, Салсанан. Твоите тумани са дар точно когато си мислех, че няма да има такъв.

Салсанан разбра какво си е помислил Кублай и заговори бързо, за да го изпревари, преди да е дал заповед, която няма да може да отмени.

— Ние не сме подкрепление, господарю. Заповедта ми е да те върна в Каракорум. Кажи ми къде е лагерът ти и ще започна приготовленията. Ханът е мъртъв. Ще има събор в Каракорум...

Кублай отново се изчерви, този път от гняв.

— Да не си глух? Казах, че няма да се върна, докато не си свърша работата. Докато не получа главата на сунския император. Каквито и да са заповедите ти, аз ги отменям. Вие *сте* подкрепления, при това ужасно необходими. С вас ще изпълня желанието на хана.

Салсанан стисна зъби и опита да се успокои. Трудно му беше да схване чутото. Усети как собственият му гняв се надига и гласът му стана по-твърд, докато отговаряше:

— С цялото ми уважение, не съм под твоё командване, господарю. Нито туманите ми. Щом няма да се връщаш у дома, трябва да те оставя тук и да поема обратно. Ще отнеса всичките ти съобщения до Каракорум.

Кублай се извърна и уви поводите около ръката си. Виждаше туманите на Салсанан, подредени в мълчаливи редици, губещи се в далечината. Жадуваше да ги притежава, да удвои силите си с един удар. Зад него ветераните му чакаха въодушевени и сигурни, че тази нова войска е дошла да подсили мощта им. Да я видят как си заминава бе равносилно на малка смърт, на изоставяне в момент на тържество. Поклати глава. Не можеше да позволи това. Всяка миля на изток означаваше по-нагъсто разположени градчета, по-добри пътища и по-многолюдно население. Ханджоу беше само на петстотин мили отук, а той вече виждаше богатството и силата на околните градове. Нуждаеше се от хората на Салсанан. Те бяха отговорът на молитвите му, знакът на добронамерените духове, притичали му се на помощ в най-трудния момент.

— Не ми оставяш избор, генерале — каза той и очите му проблеснаха гневно. Скоси с лекота в седлото. — Генерал Баяр, орлок Уриан-Хадай, вие сте свидетели.

Извиси глас, за да бъде чут от чакащите воители от двете страни.

— Аз съм Кублай Борджигин. Аз съм внук на Чингис хан. Аз съм най-големият брат на Монгке хан.

— Господарю! — възкликна шокираният Салсанан, който започна да схваща какво се случва. — Не можеш да го направиш!

Кублай продължи, сякаш военачалникът не се беше обаждал:

— Пред всички вас, в земите на моите врагове, аз се обявявам за велик хан на държавата, на ханствата на братята ми Хулегу и Арик-Боке, на ханството на Чагатай и на всички други. Обявявам се за велик хан на земите на Дзин и Сун. Казах и думата ми е желязо!

За миг последва пълно мълчание, след това туманите му изреваха ликуващо и вдигнаха оръжия. Воините на Салсанан от другата страна отвърнаха на рева.

Салсанан опита да заговори отново, но гласът му се изгуби във врявата. Кублай извади меч си и го вдигна високо. Ревът стана два пъти по-силен, сякаш заплашваше да ги смаже.

Кублай погледна надолу към Салсанан, докато прибираше меч в ножницата.

— Кажи ми *отново* какво не мога да правя, военачалнико — рече той. — Е? Имам правото. Заявявам го чрез кръвта си. А сега ще ми дадеш или клетвата си, или главата си.

Сви рамене.

— За мен няма значение.

Салсанан го зяпна с увиснала челюст от онова, което бе видял току-що. Озърна се назад към ликуващите си воини и последните остатъци от съпротивата му изчезнаха. Бавно коленичи в тревата и погледна нагоре към хана на държавата.

— Предлагам ти гери, коне, сол и кръв, господарю хан — промълви той с изцъклен поглед.

31.

По зазоряване Арик-Боке застана в равнината пред Каракорум. Двата най-големи синове на Монгке бяха получили места до чичо си. Асутай беше на шестнайсет, а Урун Таш на четиринайсет, но по широките им рамене личеше, че ще имат масивното телосложение и силата на баща си. Очите им още бяха зачервени от мъка. Арик-Боке беше мил с тях в дните след пристигането на ужасната новина и двамата младежи гледаха на него като на почитан герой.

Хулегу стоеше от дясната страна на брат си, все още със силен загар от престоя си в Персия и Сирия. Под командването на Катбука беше оставил една малка част, която да пази новите градове, новото ханство, което си беше спечелил там. Арик-Боке буквано чувстваше гордостта на брат си. Хулегу се беше справил добре с Багдад, но районът далеч не бе умиротворен. Не можеше да остане дълго в Каракорум.

Арик-Боке разтърка белега на обезобразения си нос. Усети се за лошия си навик и си махна ръката, твърдо решен да запази достойнство през този велик ден. Погледна към събралите се тумани и принцовете, прекосили половината свят при вестта за смъртта на хана. Бяха изминали много дълъг път от младия народ, който бе създал Чингис от враждуващите помежду си племена. И това личеше по броя им и очевидното им богатство.

Тялото на Монгке хан лежеше скрито в огромна покрита каруца, построена специално за тази задача и за този ден. Тя щеше да бъде теглена от четирийсет бели коня и следвана пеша от хиляди мъже и жени. Сълзите им щяха да осолят земята, докато се връщат при вечния дом на дядото на Монгке. Горди принцове щяха да вървят след нея, оставили знаците на ранг и влияние, за да оплачат бащата на народа.

Арик-Боке се загледа в залязващото слънце. След като се стъмнеше, по пътя, започващ от Каракорум, щяха да запалят факли и процесията щеше да тръгне. А дотогава щяха да го чакат. Той се обърна към Хулегу и брат му кимна. Арик-Боке се усмихна, припомняйки си първата напрегната среща след завръщането на

Хулегу. За първи път от години братята бяха излезли от града като двама бедни пастири, метнали мехове айраг през рамо. Наоколо имаше много огньове, около които се гушеха мъже и жени, за да се предпазят от студа. Хулегу и Арик-Боке бяха седнали да участват в бдението, като през цялото време разговаряха за хана и брата, когото бяха изгубили. Почетоха Монгке, като напълниха усти с айраг и го изплюха във въздуха, след което и двамата се напиха безпаметно.

Хулегу беше почернял от силното слънце. Дори миришеше различно, от кожата му се носеше аромат на карамфил и непознати подправки. През онази първа нощ очите му сияеха, докато описваше земите, които бе видял, с техните озарени от слънцето планини и древни тайни. Разказа на Арик-Боке за гримираните персийки, които бе виждал да танцуват до изтощение, пръскайки пот като диаманти в светлината на празничните огньове. Говореше за огромни пазари, за змии и магьосници, за месинг и злато. Чак беше прегракнал от обяснения и възхищение.

Преди слънцето да изгрее, Арик-Боке вече знаеше, че Хулегу не иска империята на великия хан. Брат му се бе влюбил в пустинните земи и вече го сърбеше да се върне при тях, всеки ден в студените степи на родината му се струваше изгубен. На сутринта станаха със стонове и скърцащи стави, но бяха в мир един с друг.

Арик-Боке издиша бавно и си заповяда да се отпусне. Време беше — народът чакаше обръщението му. Пое дълбоко дъх, пълнейки дробовете си с аромата на благовонията, който се стелеше тежко наоколо.

— Брат ми Монгке ми повери родината, степите, където се е родил самият Чингис. Повери ми и Каракорум, докато го няма. Ще продължа делото му, стремежите му, идеята му за малките ханства. Държавите не могат да бъдат оставени без грижа, всички сме съгласни по този въпрос.

Сърцето му биеше силно и той отново пое дъх.

— Аз ще бъда велик хан, наследник на Чингис, наследник на Угедай, Гуюк и брат ми Монгке. Изречете клетвите си и почетете желанието на брат ми.

Хулегу коленичи пръв и Арик-Боке постави ръка на рамото му. Последваха синовете на Монгке, пред очите на всички. Арик-Боке им бе предложил земи и богатства и не му се наложи да им обяснява

алтернативата. След подобна публична изява никой нямаше да им шепне, че биха могли да вземат властта.

Докъдето стигаше погледът, туманите следваха техния пример. Като вълна, вдигната от хвърлен в езеро камък, събралите се принцове коленичиха и предлагаха гери, коне, сол и кръв. Арик-Боке леко потръпна и затвори очи. Единствено Кублай липсваше на огромния събор пред Каракорум. Но щеше да научи новината от ям ездачите, които чакаха да препуснат, а дотогава целият свят щеше да знае, че има нов хан. Добре че не беше човек с големи амбиции, в противен случай със сигурност би оспорил властта на Монгке, когато бяха още млади. Арик-Боке се опита да изтласка съмнението, което го гризеше и не му даваше покой. Кублай трябваше да се върне в родината, когато научи за смъртта на Монгке, но не го беше направил. Той беше мечтател, чувстваше се по-добре в библиотеките и сред свитъците, отколкото начело на държавата. Ако по-големият му брат решише да го предизвика, Арик-Боке щеше да отговори с цялата сила, която владееше.

Усмихна се, когато си представи тръгналия на война учен. Кублай беше върнал в родината жените и децата на туманите си. Те също бяха положили клетвите си, коленичили в прахта пред Каракорум. Както синовете на Монгке бяха избрали пътя си, така и Кублай щеше да бъде принуден да приеме новия ред. Арик-Боке въздъхна от удоволствие при вида на десетките хиляди, паднали на колене пред него. Най-младият син на Толуй и Сорхатани се бе осмелил да протегне ръка, когато народът се нуждаеше от хан. Днес беше неговият ден, а слънцето тепърва изгряваше.

ТРЕТА ЧАСТ
1260 Г.

32.

В имперската заседателна зала в сърцето на Ханджоу цареше хаос. Сунските велможи се бяха събрали, без да бъдат повикани, уверени, че не бива да изпускат онова, което става. Цяла сутрин вестonosци и слуги непрекъснато докладваха на онези, останали в градските си домове. Все повече и повече благородници вземаха решение и викаха носилките си. Най-младите идваха на коне, препасали меч и заобиколени от верни стражи. В залата нямаше усещане за мир или сигурност. Напрежението и шумът се покачваха неотклонно.

Бяха пътували от имененията си за погребението на стария император, но когато то свърши, останаха в градските си домове в очакване да бъдат извикани на съвета. Монголските войски се намираха опасно близко до столицата. В Ханджоу цареше страх, атмосферата беше трескава и напрегната. Войниците по стените се взираха в далечината, сякаш монголските конници можеха да се появят от сутрешната мъгла без никакво предупреждение. Информацията се купуваше и продаваше срещу нанизни сребърни монети, разпространителите на слухове предаваха наученото срещу най-високата предложена им цена.

Този ден съветът започна от слуха, че императорът е готов да направи обръщение. Никой не знаеше кой е пуснал мълвата, но вестта достигна до всеки благороднически дом още преди зазоряване. Изгревът не донесе официално призоваване и само дузина велможи дойдоха в императорския квартал, за да заемат местата си. Разчу се, че са там, и докато слънцето се издигаше в небето, броят им се удвои и учетвори, тъй като висшите благородници се тревожеха да не бъдат изключени от някакво важно събитие. Кулминацията настъпи в ранния следобед. Последните осем глави на сунски благороднически фамилии решиха независимо един от друг, че вече не могат да чакат новия император да ги призове. Влязоха в залата заедно с гвардейци и слуги, така че когато слънцето започна да клони към запад, всички места и балкони бяха заети.

Сун Уин беше в центъра на всичко това, висок и слаб, облечен в бяла роба в знак на траур. Много от останалите носеха не така традиционното тъмносиньо, за да отбележат смъртта на императора, но в залата не цареше типичната за погребение спокойна атмосфера. Гонгът, който обикновено обявяваше началото на съвета, мълчеше и мнозина поглеждаха към него, все така очаквайки дълбокият му глас да призове за ред. Той не можеше да бъде ударен без заповед на императора, но въпреки това те вече бяха тук и чакаха някой да предприеме нещо. Никой не знаеше как да започнат.

Денят наближаваше края си, а Сун Уин бе заел централно място в средата, за да могат другите да идват при него. Чрез слугите и васалите си той събираше информация, наблюдаваше групите, които се събираха за момент и после се пръсваха като листа на вятъра. Не показва никакви признаци на умора през дългите часове; тъкмо обратното, сякаш ставаше все по-енергичен, височината и самоувереността му доминираха в помещението. Множеството около него се увеличи и шумът стана почти непоносим. Носеха се храни и напитки и се консумираха в залата, без никой да напуска мястото си.

По лицата на събралите се бе изписано напрежение и дори страх. Беше им забранено да се събират без заповед на императора и за мнозина решението да дойдат означаваше да рискуват титлите и именията си. Нямаше да се осмелят да се появят тук, ако император Лидзун беше все още жив. Наследникът на драконовия трон беше единайсетгодишно момче, за което не знаеха нищо. Именно този факт им беше дал смелост да се присъединят към множеството в залата. Светлината на небето бе угаснала, империята внезапно беше оставена да се носи сама по течението. При такава зла поличба се стигна до несигурен консенсус. Вече не можеха да пренебрегват врага.

За Сун Уин хаосът бе като силна напитка. Всички, които идваха да се видят с него, бяха представители на най-древните домове в империята. Той говореше тихо с васалите си, същински център на спокойствие и традиция в засилващата се буря. Разнесе се остра миризма на опиум и Сун Уин видя развеселен как благородниците нагласят богато украсените подноси, за да успокоят нервите си с ритуалния процес, започващ с пускане на меки топчета в бронзови съдове и завършващ с изтягане назад, дърпане от лулите и обвиняване в облаци горчив дим. Собствените му пръсти потръпваха нервно от

желанието да ги последва, но се владееше. Събранието бе нещо ново и той не смееше да изгуби и капка от разума си.

Когато денят започна да клони към края си, мнозина велможи клекнаха върху порцелановите гърнета, донесени от слугите им. Робите им скриваха напълно как изпразват дълго съдържани мехури и черва, след което слугите бързо изнасяха димящото съдържание навън, за да могат господарите им да останат в залата. Сун Уин чакаше подходящия момент. Имаше най-малко още две други групи, които биха могли да открият съвета. Едната можеше да бъде пренебрегната поради липса на поддръжници, но младият мъж в центъра на другата фракция се бе изчервил от внезапното си издигане. Братът на Дзин Фен бе убит при последната атака срещу монголските пълчища. Това би трябвало да отслаби дома му поне за един сезон, но новият глава бе поел умело задълженията си.

Сун Уин се намръщи при спомена за търговското споразумение, което се бе опитал да наложи на фамилията. Изглеждаше като жест на приятел, финансова помощ с някои условия, които да им помогнат през трудния период до стабилизирането на дома. Една-единствена клауза щеше да му позволи да присвои част от земите им в случай на фалит. Всичко беше перфектно, изтънчено и солидно едновременно. Отказът от тяхна страна щеше да означава обида и той бе чакал с нетърпение да получи обратно подпечатания документ. Когато това стана, Сун Уин бе очарован да види свършените линии на фамилния герб върху дебелия пергамент. После погледът му се плъзна надолу до единствения ред, който правеше от договора оръжие, коварно и остро като кинжал. Редът липсваше.

Сун Уин поклати раздразнено глава, докато Дзин Фен потупваше някакъв поддръжник по рамото. Такова свършено копиране на документа, в това число и на почерка на личния му писар, беше нещо нечувано. Нищо не можеше да направи. Имаше избор — да приеме преправения договор или да го остави случайно да изгори в огнището и да изпрати извиненията си. Беше го приел, в знак че оценява чудесния удар.

Сун Уин наблюдаваше съседа си изпод спуснати клепачи и се питаше дали няма да е най-добре Дзин Фен да понесе тежестта на императорското неодобрение — първият взел официално думата се излагаше на най-голям риск, но пък и никак не му се искаше да се

лиши от подобно преимущество. Усмихна се замислено, наслаждавайки се на напрежението в раменете си и на начина, по който усещаше пулса във вените си. Всичко в живота бе свързано с риск.

Изправи се бавно наред суматохата и васалите му се умълчаха и се обърнаха към него. В подобна напрегната тълпа това просто действие беше достатъчно. Тишината и покоят бързо обхванаха цялата зала. Присъстващите зарязаха шепненето и откритите спорове и най-неподобаващо за положението си проточиха вратове да видят кой ще се осмели да заговори пръв без официалната заповед на императора.

Сун Уин хвърли за последен път поглед към входната арка, за да види дали императорският глашатай или секретарят не са там. Не се съмняваше, че момчето вече е чуло за събранието. Шпионите на стария император със сигурност се намираха в залата, готови да докладват на новия си господар всяка дума и кой я е изрекъл. Пое си дълбоко дъх. Така или иначе моментът беше настъпил и залата тънеше в мълчание. Над сто благородници го гледаха с очи, блеснали в светлината на запалените фенери. Повечето бяха твърде слаби, за да повлияят на резултата от деня, но имаше трийсет и двама други, които държаха властта в държавата. Дзин Фен беше сред тях. Може би беше плод на въображението, но на Сун Уин му се стори, че въпросните трийсет и двама изпъкват на фона на тълпата. Макар всички да носеха бяло или тъмносиньо, той почти усещаше точките в помещението, където се криеше силата.

— Почитаеми благородници — започна. Тишината беше такава, че почти не му се наложи да повишава глас. — Присъствието ви тук показва, че разбирате ситуацията. Нека продължим с увереността, че император Лидзун едва ли би искал от нас да стоим със скръстени ръце, докато земите ни се разоряват и съсипват от нашественика. Намираме се в тежко положение, почитаеми благородници, и знаем, че сме изправени пред ужасен враг. Изгубихме велики и древни фамилии. Начело на други застанаха нови наследници, а истинските кръвни линии бяха прекъснати.

В залата зашепнаха и той заговори по-силно, за да задържи вниманието им. Беше планирал всяка дума през дългите часове на деня.

— Приемам своята част от общата ни вина, че се забавлявахме с игрите на влияние и власт, докато империята страдаше. Гледах как благородници напускат тази зала и видях имената им изсечени върху камъка на честта като мъже, паднали в защита на свободата ни.

Погледна към Дзин Фен и младият мъж му кимна неохотно.

— Благодарение на слабостта ни, благодарение на недоверието ни един към друг ние позволихме на врага да допълзи по-близо от всеки друг до имперската столица. Хвърляхме сламки на вятъра, за да го спрем, пилеехме силите си в политически игри и лични отмъщения. И платихме висока цена. Почитаеми благородници, благоволенieto на небето се отдръпна от нас. Императорът си отиде от този свят. В момент на слабост и хаос врагът идва като вълк с окървавена муцуна. Знаете това.

Отново пое дълбоко дъх. Дзин Фен можеше да се възползва и да вземе думата. Нямаше секретар, който да посочва говорещите или да контролира дебатите. Младият мъж обаче чакаше мълчаливо.

— Без гласа на императора — продължи Сун Уин — ние нямаме пълномощията да вдигнем империята на оръжие. Зная това. И го приемам. Опитах се да се обърна към император Хуайдзун, но не получих отговор от двора. Уведомен съм, че мнозина от вас са били отправяни от невежите придворни. Именно затова сме тук, почитаеми благородници. Знаем, че вълкът идва към Ханджоу, знаем и какво трябва да се направи. Трябва или да се бием с него, или да плащаме данък, за да напусне земите ни. Няма трета възможност. Ако бездействаме, това означава да загърбим дълга си и да хвърлим честта си в прахта. Ако бездействаме, ще си заслужим унищожението, което със сигурност ще дойде.

Замълча за момент — знаеше, че за следващите си думи може да бъде обвинен в държавна измяна. Можеше да се прости с живота, с дома и със славната история на фамилията, ако момчето император решише чрез него да даде урок на останалите. Но успее ли да победи монголските войски, щеше да спечели благодарността на императорското семейство. Щеше да бъде недосегаем. Сун Уин не смееше да мечтае как синовете му се издигат, за да станат императори, но действията му в този ден можеха да го поставят по-близо до драконовия трон, отколкото се бе намирал който и да било от предците му. Или пък щяха да го убият.

— Стигнах до заключението, че трябва да действаме. Именно затова свиквам съвета. Призовавам всички велможи на Сун да защитят империята. Днес тук са се събрали трийсет и три благородни фамилии. Ние и нашите васали разполагаме общо с над милион войници. Призовавам съвета да гласува.

Един от слугите му отиде до дървения сандък, разположен до отсрещната стена — великолепно древно изделие, инкрустирано със слонова кост. Слугата държеше железен лост, но в последния момент се поколеба и погледна назад към Сун Уин. Той кимна и човекът счупи катинара с лоста.

Залата ахна. Всички благородници гледаха с омая и ужас как слугата на Сун Уин вади дълбока стъклена купа, по-голяма от главата му. Държеше я високо вдигната, докато се връщаше към центъра на помещението. Други слуги отидоха до шкафа и извадиха черни и прозрачни стъклени топчета, подредени в спретнати редици. После тръгнаха през тълпата, като подаваха по едно черно и по едно прозрачно топче на главите на най-могъщите фамилии в империята. Благородниците заговориха на по-висок глас и Сун Уин напрегна очи и уши, за да почувства атмосферата в залата. Не можеше да определи общото настроение и това го тормозеше. Някои от присъстващите сигурно бяха твърде уплашени от неодобрението на императора, за да гласуват, и щяха да се въздържат от страх и слабост. Не знаеше как ще постъпи Дзин Фен. Армията на брат му беше разкъсана от монголския нашественик, но фамилията му бе древна и решението му имаше значение.

Сун Уин вдигна ръце да покаже двете топчета, черното и прозрачното.

— Нека неутралният цвят бъде за данък — обяви той, вдигайки черното топче. — Нека бистрата вода бъде за война.

Пусна прозрачното топче в стъклената сфера и звънът му се разнесе из залата, а топчето се завъртя в бавни кръгове и най-сетне спря.

— Това е моят глас и гласът на васалите ми. С това давам своите деветдесет и две хиляди войници, коне и цялото военно снаряжение, с което разполагам. Нека унищожим врага в името на господаря на вечната държава, на сина на небето. В името на император Хуайдзун и драконовия трон.

До този момент Сун Уин доминираше в залата. Когато топчето най-сетне спря, всички присъстващи осъзнаха, че от тях се очаква да реагират. Сун Уин усети как по челото му избива пот и остана напълно неподвижен, за да не я видят как се стича и да се досетят за напрежението, което изпитва.

Главата на най-древната фамилия в империята седеше на първия ред около централната площадка. Хун беше едър мъж, а официалните одежди го правеха още по-широк в раменете. Седеше сковано, поставил ръце на коленете си. Дясната въртеше топчетата и те звъняха в настъпилата тишина. Сун Уин го чакаше да предприеме нещо и се сепна, когато видя с периферното си зрение как Дзин Фен стана и пристъпи до слугата със стъклената купа. Хун наблюдаваше внимателно, като движеше единствено пръстите на ръката си.

— Днес е ден на нови начинания — каза Дзин Фен. — Брат ми Дзин Ан даде живота си, за да защити земите и честта ни. Сюан, синът на небето, умря с него и смъртта му сложи край на благородната дзинска династия. Нима мога да предложа нещо по-малко от собствения си живот в защита на империята?

Огледа събралите се благородници и кимна, сякаш ги разбираше.

— Наш дълг е да изгорим тръните и плевелите от полята си. Моите васали и аз гласуваме за война.

Пусна прозрачното топче в купата и то се затъркаля, приковавайки вниманието на всеки човек в залата. Дзин Фен се поклони леко на Сун Уин. Нито харесваше, нито имаше доверие на по-възрастния мъж и когато погледите им се срещнаха, не успя да прикрие пламналото в него подозрение. Но пък като никога досега, Сун Уин беше на правилната страна. Дзин Фен подаде черното топче на един слуга и се върна на мястото си, докато други двама благородници се изправяха на крака. И двамата пуснаха прозрачните топчета в купата и предадоха черните.

Сун Уин започна да се отпуска, след като други трима дойдоха и пуснаха своите топчета. Видя Хун да става от мястото си. Мъжът се движеше с лекота, грациозно и енергично. Бе един от малцината в залата, които не пренебрегваха ежедневните тренировки с меч и лъка.

Хун задържа двете топчета над купата.

— Не виждам императорския секретар — с дълбок глас рече той. — Не чух гонга да ни призовава на събрание.

От думите му Сун Уин отново плувна в пот. Макар и далечен братовчед на стария император, Хун си оставаше член на императорската фамилия. Все още можеше да повлияе на събранието, стига да пожелае.

Погледът на велможата обходи присъстващите.

— Сърцето ми се бунтува на идеята да плащаме данък на този неприятел, но това ще ни спечели време и ще позволи на император Хуайдзун да въведе ред. Бих искал да поведе армия, ако бъде гласувано за война, но без императорското одобрение не мога да реша съдбата на дома си с такъв избор. Ето защо гласувам за данък.

Пусна черното топче в купата и Сун Уин с мъка се сдържа да не се намръщи. Хун беше показал единствено слабост с речта си, сякаш може да се предпази от гнева на императора, като в същото време очаква да застане начело, ако резултатът от гласуването бъде против него. Постъпката бе вбесяваща, но типична за политиката в тази зала. Хун напомняше на присъстващите възможното императорско неодобрение й това не остана незабелязано. Сун Уин не реагира по никакъв начин, когато още четирима благородници пуснаха черни топчета в купата. Вътрешно кипеше.

Фенерите догаряха и жълтите им пламъчета едва трептяха, но нямаше императорски слуги, които да долеят масло. Сун Уин стоеше изправен, докато първенците на империята идваха един по един. Малцина се изказаха, макар че първите въздържали се обясниха решението си с думи, които според него само демонстрираха страхливостта им. Въпреки това седем други се въздържаха и предадоха и двете топчета на слугите.

Ударът бе нанесен от Хун, той подплаши слабите и накара силните да проявят предпазливост. Сун Уин усещаше как настроението в залата се променя и присъстващите избират по-сигурния път — данък вместо война. Зъбите му скърцаха, докато черните топчета падаха едно след друго в купата. Когато резултатът стана единайсет на седем срещу него, помисли да вземе отново думата, но това щеше да означава още едно престъпване на традицията. Беше рискувал и изгуби. Позволи си да изгледа кръвнишки въздържалите се, но запази мълчание, докато купата се пълнеше. Вътре се озоваха още две черни топчета, последвани от две прозрачни. В леденото съзнание на Сун Уин се зароди смътна надежда. Последва още един глас за данък, а

други двама се въздържаха и дори не го погледнаха в очите, а побързаха да се върнат на местата си.

Когато всички трийсет и три велики фамилии гласуваха или се въздържаха, купата беше почти пълна. Сун Уин беше водил сметките наум, но не показва никаква емоция, докато траеше преброяването.

— Десет въздържаха се. Четиринайсет гласа за данък и девет за война — обяви той с ясен и висок глас, който можеше да бъде и на императорски глашатай. Въздъхна с облекчение. — Гласувано е за война.

Усмихна се, замаян от напрежението. Четиринайсет беше най-лошото възможно число, звучащо като думите „Искам да умра“ както на кантонски, така и на мандарински. Девет бе числото на силата, свързано със самия император. Резултатът едва ли можеше да е по-ясен и мнозина в залата се отпуснаха видимо, щом видяха знака на небесното благоволение. Да се тръгне напред с деветка бе благословия. Никой не би посмял да предприеме нещо с четиринайсет от страх за пълна катастрофа.

Плътен звън проехтя в залата, прекъсвайки оживените разговори, започнали след обявяването на резултата. Сун Уин рязко завъртя глава и челюстта му леко увисна. Императорският секретар стоеше до гонга. Човекът бе зачервен, сякаш беше тичал дотук. Носеше туника и панталони от бяла коприна, а в дясната си ръка държеше жезъла на поста си. Боядисаната в жълто опашка на як покриваше юмрука му, а той стоеше и гледаше яростно събралите се благородници.

— Станете за император Хуайдзун, господар на вечната държава, владетел на Средното царство. Поклонете се на Сина на небето!

Вълната на шока пробяга през залата. Всички скочиха на крака, сякаш някой ги беше дръпнал рязко. Императорът не присъстваше на събранията на велможите. Макар да се събираха по негова заповед, волята му се предаваше от неговите представители. От стотината присъстващи само трима или четирима се бяха явявали пред него и чувството на благоговение обхвана всички, докато гонгът звънеше за втори път.

Нямаше ред в начина, по който коленичеха. Деликатната преценка на статус и йерархия изчезна, лица и умове замръзнаха от ужас. Сун Уин коленичи, сякаш някой го е спънал, и капачките на коленете му удариха болезнено пода. Останалите благородници

последваха примера му, като някои се мъчеха да коленичат в тълпата от слуги. Той зърна момче в бяла туника със златни дракони, преди да сведе глава и да долепи три пъти потното си чело в старите дъски. Всичките му планове и кроежи станаха на пух и прах, докато се надигаше за момент и коленичеше отново, за да удари още три пъти глава в пода. Преди да завърши последния ритуален поклон, император Хуайдзун вече беше между тях с гвардейците си и вървеше уверено към средата на залата.

Сун Уин с мъка се изправи на крака, но остана с наведена глава като другите. Беше объркан, мъчеше се да разбере какво означава появата на императора в залата. Хуайдзун изглеждаше дребен и крехък в сравнение с яките стражи около него. Не беше нужно да разчистват площадката. Появата на императора бе накарала всеки благородник да се дръпне назад, за да му направи място. Сун Уин не беше изключение.

Отново настъпи тишина и той с мъка потисна безумното си желание да се усмихне. Спомни си гнева на баща си, когато беше открил, че синът му е откраднал сушени ябълки. Беше нелепо да се чувства по същия начин в присъствието на едно малко момче, но виждаше, че мнозина други също са се изчервили от неудобство, забравили достойнството си.

Император Хуайдзун се изправи спокойно пред тях, без да изпитва никакъв страх; вероятно си даваше сметка, че може да отнеме живота им само с една дума. Никой не би се съпротивил на заповедта му. Послушанието бе дълбоко вкоренено у всички. Сун Уин мислеше трескаво, докато чакаше момчето да заговори. Императорът приличаше едва ли не на движеща се кукла, бръснатата му глава блестеше на светлината на фенерите. Сун Уин осъзна, че императорските слуги са додели масло и светлината в залата къпеше всички в злато. Той виждаше деветте жълти дракона, които се преплитаха по туниката на Хуайдзун, символи на неговата власт и потекло. Потисна въздишката си. Ако Хуайдзун отхвърлеше гласуването, с него беше свършено. Усети как трепери при мисълта, че домът му зависи от волята на някого, когото не познава.

Гласът на Хуайдзун беше висок и ясен:

— Кой свика това събрание?

Стомахът на Сун Уин се сви от ужас. Не беше нужно да се оглежда, за да знае, че всички погледи в залата са обърнати към него.

Главата му все още беше наведена, но той усети как устните му нервно потръпват. Мълчанието се проточи и Сун Уин кимна, събирайки кураж и достойнство. Момчето беше нарушило традициите с влизането си в залата. Това бе постъпка, която не беше предвидил, и той стисна юмруци зад гърба си, докато вдигаше глава. Естествено, не погледна момчето в очите, а продължи да се взира в пода.

— Сине на небето, събрахме се заради врага, който ни застрашава.

— Кой си ти? — попита момчето.

— Този смирен слуга е Сун Уин, Сине на небето, от дома...

— От името на тези другите ли говориш, Сун Уин? Поемаш ли отговорност за тях?

Вместо да се обрече с отговора си, Сун Уин отново падна на колене и удари чело в топлото дърво.

— Стани, Сун Уин. Беше ти зададен въпрос.

Сун Уин рискува да се озърне, уверен, че благородниците го гледат. Нямаше нито една вдигната глава. Всички до един бяха сковани от ужас в присъствието на императора. Въпреки че беше момче, Хуайдзун представляваше самото небе, божественото начало в тази зала с простосмъртни. Сун Уин тихо въздъхна. Искаше му се да види как в имението му се раждат жребчетата, резултат от грижлива и дълга кръстоска между внимателно подбирани кръвни линии. Вложил беше толкова време и усилия в това, колкото и във всичко друго в живота си. Изпита мъка при мисълта за жените и синовете си. Ако императорът решише да даде урок с него и дома му, смъртта им щеше да дойде със заповед, вързана с жълта копринена панделка. Дъщерите му щяха да бъдат екзекутирани, а семейното имение — опожарено.

— Говоря от тяхно име, Сине на небето. Аз свиках днешното събрание.

Стисна зъби, когато предателският страх едва не го накара да забърбори извинения.

— И с това изпълни дълга си, Сун Уин. Моите благородници гласуваха ли за развяване на знамената?

Сун Уин примигна и преглътна видимо, докато се мъчеше да проумее въпроса.

— Д-да, Сине на небето.

— Тогава се гордей, Сун Уин. Днес си действал в единодушие с императора.

Сащисаният Сун Уин изгуби дар слово, а момчето оглеждаше събралите се благородници.

— Преди смъртта си моят чичо ми каза, че сте гнездо на усойници — каза младият император. — Твърдеше, че сте готови по-скоро да видите Ханджоу в пламъци, отколкото да рискувате достойнството и честта си. Сега разбирам, че се е заблудил.

Сун Уин с огромно удоволствие видя как гласувалите за данък, сред които и Хун, се размърдаха смутено.

— Няма да започна управлението си под заплаха, благородници мои — с уверен глас продължи императорът. — Сега ще излезете оттук и ще свикате полковете си. Личните ви гвардейци ще тръгнат с тях. Вземам под свое покровителство домовете ви и обещавам, че няма да бъдат незащитени във ваше отсъствие. Ще унищожа всяка благородна фамилия, която се опита да извлече изгода от положението.

Обърна се отново към Сун Уин:

— Представи се добре, благороднико. Ако бяхме в мир, може би щях да намеря провинение в постъпката ти. Ние обаче не сме в мир. Когато се върнем, ще се погрижа да почета дома ти с някои назначения.

— Когато се върнем ли, Сине на небето? — облеци се Сун Уин.

— Разбира се. Не съм старец, Сун Уин. Искам да видя какво означава война.

За миг Сун Уин мярна блясък в очите на момчето. Потръпна, но скри реакцията си с дълбок поклон.

— Господарю Хун, ти ще водиш войската — каза император Хуайдзун. Едрият мъж коленичи и опря чело в пода. — Колко време ви трябва, преди да напуснем Ханджоу?

Хун вдигна глава, но остана на колене, а лицето му беше мъртвешки бледо. Сун Уин се усмихна, когато го видя така смутен. Командването на един милион души означаваше осигуряване на продоволствия, доспехи, оръжия и цял град обслужващ персонал и оборудване.

— Един месец, Сине на небето. Ако имам правомощията, мога да бъда готов до новата луна.

— Имаш всички правомощия, които ти потрябват — отвърна Хуайдзун и гласът му стана по-твърд. — Нека всички тук разберат, че той говори от мое име. А сега действайте, благородници.

Момчето се завъртя кръгом и тръгна към изхода. Другите бяха извърнали поглед и може би единствено Сун Уин видя, че слабата фигура трепери, докато се отдалечава.

33.

Силният дъжд плющеше по покрива на къщата, в която се бе настанил Кублай. Собственикът ѝ чакаше навън в полето със семейството си и с тълпа други селяни. Кублай беше минал покрай тях, докато влизаше в селото. Приличаха на полуудавени кутрета. Поне щяха да бъдат оставени живи. Кублай се нуждаеше от укрепеното селище само за тази нощ.

В огнището гореше буен огън и той го приближи, за да изсуши дрехите си. От тях започна да излиза пара. От време на време младият мъж се обръщаше с гръб към огъня, като жестикулираше яростно и говореше за бъдещето.

— Как мога да спра сега? — попита той.

Жена му Чаби се беше излегнала на старата кушетка, видяла множество поправки и кръпки. Новороденото момиче спеше в прегръдките ѝ, но вече помръдваше и вероятно щеше да се събуди всеки момент. Чаби погледна уморено съпруга си и забеляза как годините в Сун са го направили почти кожа и кости. Сигурно самият той не би се познал, ако се изправеше срещу онзи учен, който беше някога. Промяната не беше само физическа, макар да бе направил мускули и движенията му да бяха станали много по-уверени и грациозни. Истинската промяна бе дошла в спечелените сражения и в тактиките, които беше използвал, за да постигне победа. Чаби го обичаше безумно, но в същото време се страхуваше за него. Каквито и да са били намеренията му, Монгке беше успял да кали съпруга ѝ, да го промени. Макар предишният хан да бе мъртъв, тя все още можеше да го мрази най-малкото за това. Не си спомняше кога за последен път Кублай беше отворил книга. Сбирката му си стоеше в каруците под дебелото платно, твърде ценна, за да бъде изоставена, но и хващаща плесен в пролетните дъждове.

— Тя спи ли? — попита Кублай. Гласът му още бе дрезгав от гняв.

— Най-сетне заспа, но те слушам. Каза, че си взел решението. Защо още се тормозиш с това?

— Защото съм толкова *близо*, Чаби! Мога почти да докосна Ханджоу, разбираш ли? Всичко, което сторих през тези пет години, ме доведе до този момент, а после онзи никаквец брат ми се обявява за хан! Нима трябва да зарежа всичко постигнато и да се върна у дома, пълзящ по корем като куче? Как мога да си тръгна сега?

— Как можеш да не тръгнеш? Само по-тихо, моля те, че ще я събудиш отново.

Чаби беше изтощена от недоспиване. Зърната я боляха от кърменето, но не можеше да остави Кублай да изпадне в паника или да се напие до безсъзнание.

— Когато беше извикан в родината, Субодай така и не се върна обратно на запад — каза Кублай и отново закрачи напред-назад. — Не разбираш ли? Това е моят шанс, моето време. Ако изчезна, Сун няма да падне отново така лесно, дори да успея да се върна. Ще си вземат урок и ще трябва да се бием на всяка проклета крачка. Ако изобщо се върна. Ако не бъда убит на някое далечно бойно поле, сражавайки се срещу собствения си брат! Как може да ми стори това, Чаби? Безполезен, арогантен...

— Не ругай пред детето — предупреди го Чаби.

Кублай я изгледа намръщено.

— То не разбира нищо, жено.

— Не ми викай „жено“, съпруге. Искаше да те слушам и аз те слушам, но каза, че си взел решение да се върнеш у дома. Защо спяхме на това студено място? Защо нищо не е твърдо решено?

— Защото въпросът не е толкова лесен! — озъби се той. Жена му понечи да се изправи. — Къде отиваш?

— Лягам си.

Настроението му се промени и той отиде при нея и коленичи до кушетката.

— Съжалявам. Просто си мислех, че няма да ми се налага да си пазя гърба от собствения си брат. Не и от него. Мислех си, че Арик-Боке винаги ще ме подкрепя.

Чаби погали нежно лицето му.

— Знаеш ли колко си се променил, откакто напусна Каракорум? Може би той също е станал друг. Пет години са много време, Кублай. Може би той още те смята за учения си брат, който обича най-много

книгите и шантавите идеи. Не те познава такъв, какъвто си сега. А и ти не го познаваш.

— Имам писмо от него — уморено рече Кублай.

Жена му се надигна и го погледна внимателно в очите.

— Ето значи защо си ядосан. Какво пише?

Той въздъхна.

— Част от мен се надяваше да е грешка. Арик-Боке се е обявил за хан горе-долу по същото време, когато го направих и аз. Не е имал представа какво става тук. Надявах се да разбере, че имам по-голямо право от него, а вместо това той пише така, сякаш е решено веднъж завинаги.

Гневът му отново се разпали, когато си спомни думите на брат си, записани от ръката на някакъв писар на хиляди мили оттук.

— Заповядва ми да се върна, Чаби. Глупавият ми най-малък брат си позволява да ми пише така, сякаш ми е равен.

— Вече не сте момчета, Кублай — меко рече Чаби. — Вече няма значение кой се е родил пръв. Той е зрял мъж и е бил хан на родината, управлявана от собствената ви майка и подарена му от Монгке. Свикнал е да бъде начело. Не се съмнявам, че е обмислил решението си, но твоят опит е на бойното поле, срещу врага.

— Нещо, в което ще се убеди сам, ако се стигне до битка — отвърна Кублай и стисна юмрук. Пое дълбоко дъх, за да овладее кипналата в него ярост. — Да не би да ми казваш, че той има право? — остро попита той.

Тя поклати глава.

— Разбира се, че не, съпруже. Би трябвало да остави избора на принцовете и първенците. Трябвало е да има предвид, че можеш да оспориш властта му, преди да се провъзгласи за велик хан. Но това вече е минало. Безсмислено е да се говори какво е трябвало да се направи. Той се е обявил за хан. Вече трябва да гледаш на него като на мъж, а не като на момче, на което си помагал да стане след падане или си му разказвал приказки. И неговата майка е Сорхатани, а именно тя управлява години наред държавата. Има и същия баща, който е дал живота си за хана. И двамата сте внуци на Чингис. Ако продължаваш да мислиш за Арик-Боке като за слабак или малоумен, той може да те унищожи.

— Преди това ще го убия — отвърна Кублай. — Не очаквах да стана хан, Чаби. Монгке има куп синове. Ако беше живял само още няколко години, щеше да посочи наследник и властта щеше да се предаде гладко. Той обаче умря и го няма. И вместо, *вместо*...

Не можа да даде израз на яростта си и гневно разсече въздуха с ръка.

— Трябва да намериш покой — рече Чаби. — Трябва да загърбиш гнева и предателството и да мислиш като хан.

Тя поклати глава.

— И да вземеш решение. Или да гледаш на Арик-Боке като на враг, или да се откажеш от ханската титла и да му се закълнеш във вярност. Едното или другото. Няма смисъл да се докарваш до лудост с това. Така или иначе, не можеш да останеш в Сун.

Гневът на мига напусна съпруга ѝ и той отпусна рамене пред нея.

— Просто е такава загуба — тихо рече Кублай. — Изгубих добри мъже. Всички страдахме, за да изпълним заповедите, които ми даде Монгке. Не зная дали е очаквал от мен да успея или не. Може би наистина е предположил, че ще се проваля и че трябва да ми се притече на помощ. Но ето ме все още тук. Мога да превзема столицата им, Чаби.

— И ще изгубиш света, ако го направиш — уморено промърмори тя. — Вече сам каза всичко това. Дори да победиш Сун, дори да станеш император тук, пак ще трябва да се изправиш срещу Арик-Боке. Ще си спечелил ханство за по-голямата държава, но ще си останеш васал на брат си. Пак ще се наложи да идеш в Каракорум и да му се закълнеш във вярност.

Въздъхна, когато бебето се загърчи и изплака, и нежно пъхна кутрето си в устата му. То го засмука лакомо, без да се събужда.

— Не мога да направя това — каза той, загледан някъде в далечината, сякаш можеше да види чак до родината. — Аз съм хан, Чаби. Имам правото и няма да се откажа от него. Какво си е мислил, когато е решил да се обяви за хан? Разбираш ли какво ми стори? Той не е имал правото, Чаби. Не е имал никакво право.

Поклати глава и отново се загледа в огъня.

— Навремето мечтаех как следвам пътя, положен от Угедай, но това бе само фантазия. Синът му Гуюк щеше да го наследи. Знаех го. Разбирах го. Когато Гуюк умря, Монгке беше очевидният избор. Беше

по-голям, уважаваха го. Беше яздил със Субодай на запад. Той беше всичко, което аз не бях, Чаби. Тогава не бях готов. Той ми се присмиваше за това как се обличах и говорех, за книгите, които четях.

— Помня — тихо рече Чаби.

— Но беше прав, Чаби! Нещата, които видях... не, които направих...

Потръпна леко, когато споменът проблесна в съзнанието му.

— Бях невинен. Мислех си, че разбирам света, а всъщност не се различавах от малко дете.

Кублай взе железния ръжен и заръчка горящите дърва, при което в стаята се разлетяха искри. Чаби прикри с длан бебето от топлината.

— Но вече не съм дете — каза той с нисък и дрезгав глас. Остави ръжена и я погледна. — Тогава всички бяхме толкова млади, но бащата небе ми е свидетел, вече не съм онзи младеж, който не бе виждал подут мъртвец. Аз съм хан. Сторено е и не мога да го променя.

Сви юмрук, наслаждавайки се на собствената си сила.

— Няма да позволя друг да застане на мястото ми.

Двамата се обърнаха, когато някакъв мъж прочисти гърло пред външната врата. На прага стоеше един от гвардейците на Кублай. Дъждът се стичаше по промазаното му наметало и образуваше локвички около ботушите.

— Орлок Уриан-Хадай дойде да те види, господарю хан — с дълбок поклон каза той.

Никой не доближаваше Кублай, без да бъде проверен за оръжие и да мине най-малко през двама стражи. Дори ям ездачите бяха принудени да се събличат голи, преди да им позволят да се облекат и да застанат пред него. Малцината, които стигаха до Кублай, бяха принудени да останат с туманите му, вместо да се върнат с вестта, че се е обявил за хан. Последниците от смъртта на Монгке още вълнуваха държавата. Това обясняваше защо Уриан-Хадай бе зачервен от възмущение, когато дойде от дъжда.

— Поискал си да ме видиш, господарю хан — каза орлокът. Устата му беше тънка бледа линия. Забеляза Чаби със закъснение и й се поклони, като дори се усмихна на детето в ръцете й.

— Господарке, не те забелязах. Добре ли е дъщеря ти?

— Спи по цял ден и ме държи будна през нощта, но иначе, да, добре е. Време е да я събудя и да я нахраня.

Уриан-Хадай кимна почти дружелюбно. Кублай го гледаше изненадано. Досега не бе забелязвал тази му страна. Орлокът не бе взел жените и децата си в тази кампания и на Кублай изобщо не му бе минавало през ума, че суровият командир може би е и любящ баща.

Кублай прочисти гърлото си и Уриан-Хадай отново се поклони на Чаби, преди да отиде при съпруга ѝ до разгорелия се огън. Кублай му направи знак да се стопли и той протегна ръце напред, загледан в пламъците.

— Ти беше човек на брат ми Монгке, Уриан-Хадай. Зная го и това не ме притеснява.

Погледна към орлока, но той не каза нищо.

— Доказа се в битките срещу Сун... — продължи Кублай. — Но това вече е минало. Изглежда трябва да поведе туманите към родината. Ако се стигне до сражение, ще се изправим срещу монголски тумани на собствената ни земя. Ще се изправим срещу сънародници, срещу мъже, които може би познаваш и уважаваш.

Уриан-Хадай се обърна, очите му потънаха в сянка. Кимна отсечено.

— И искаш да знаеш дали може да ми се има доверие, господарю. Разбирам.

Замисли се за момент, като бършеше дъждовните капки от лицето си.

— Не виждам как мога да те накарам да бъдеш сигурен, господарю. Вярно е, че брат ти Монгке ме избра да водя войските ти, но съм изпълнявал всяка твоя заповед. Бях ти верен и ти се заклех заедно с останалите, когато се обяви за хан. Ако това не е достатъчно, не зная какво друго мога да ти предложа.

— Семейството ти е в Каракорум — тихо рече Кублай.

Уриан-Хадай кимна и мускулите на челюстта му се стегнаха.

— Така е. Същото важи за повечето воители, както от новите тумани, така и от старите. Ако брат ти Арик-Боке реши да използва близките ми като заложници, с нищо не мога да им помогна. От мен ще се очаква да отмъстя за тях.

За миг в очите му проблесна гняв и ханът получи внезапно просветление, от което малко се засрами. Семейството му беше манипулирало от години този човек. Кублай пръв отмести поглед. Той беше пратил жените и децата на туманите обратно към Каракорум и

сега бе готов да жертва дясната си ръка, ако можеше да отмени това невинно решение. С него беше дал на Арик-Боке коз, който бе като нож в сърцето за онези, които се сражаваха за Кублай. Още не знаеше дали Арик-Боке би се възползвал от тази заплаха, но както каза и Чаби, той вече не познаваше брат си.

— Трябва да планирам кампания срещу родината — каза Кублай, като почти се чудеше на думите си. — Ще ми помогнеш ли с това?

— Разбира се, господарю. Ти си ханът. Аз съм изцяло на твое разположение.

Уриан-Хадай изговори всяка дума с такава спокойна увереност, че всички съмнения на Кублай изчезнаха.

— Как би започнал? — попита той.

Орлокът се усмихна, разбирайки, че кризата е отминала.

— Бих се оттеглил незабавно от земите на Сун, господарю. Бих се установил на територията на Дзин, около Санаду. Там има достатъчно храна, за да бъдем във форма. Брат ти трябва да внася зърно и месо от ханството на Чагатай и от руските земи, така че бих прекъснал тези линии. Доставките ще играят важна роля в тази война.

Той закрачи, неволно повтаряйки поведението на Кублай, преди да дойде.

— Брат ти ще разполага с васалните принцове, които лично са положили клетва пред него. Трябва бързо да се справиш с най-силните от тях и така да отправиш послание към останалите. Отнеми силата на брат си, неговата подкрепа. И когато се изправиш срещу него в битка, той ще рухне.

— Обмислял си го — с усмивка отбеляза Кублай.

— Откакто пристигна новината, господарю. Трябва да се върнеш у дома и ако се налага, да разрушиш Каракорум. Ти си ханът. Не можеш да позволиш друг да си присвои титлата.

— Не те ли тревожи мисълта, че ще се изправиш срещу сънародници? — попита Кублай.

Уриан-Хадай сви рамене.

— Сражаваме се непрекъснато вече пет години, господарю. Твоите тумани бяха най-добрите, които можеше да ти даде Монгке, а сега са далеч по-силни. Не ги лаская, като казвам това. Никой от братята ти не може да се изправи срещу нас. Така че — не, не се

тревожа. Щом са решили да теглят черта на земята, ние ще я престъпим и ще ги изкормим.

Уриан-Хадай спря за момент, преценявайки следващите си думи.

— Не зная какво си намислил за брат си. Трябва да знаеш, че ако Арик-Боке заплашва семействата на туманите ни, може да не си в състояние да пощадиш живота му накрая. Виждал съм те да показваш великодушие пред цели градове, но в тези случаи твоите воители губеха само сребро и плячка. Ако по ръцете на брат ти има кръв, щом се изправим срещу него...

Млъкна, когато ханът се намръщи.

— Разбирам — каза Кублай. Орлокът го наблюдаваше внимателно. — Ако той започне, аз ще сложа край на това. Не искам да го убивам, орлок, но както сам казваш, някои неща не могат да бъдат подминати.

Уриан-Хадай кимна, удовлетворен от онова, което видя на лицето на Кублай.

— Добре. Важно е да разбираме какъв е залогът. Това не е игра или семейна вражда, която може да се уреди с убедителни спорове и здраво пиене. Ще се лее кръв, господарю. Да разбирам ли, че не си уведомил брат си за намеренията си? Видях, че задържаш ям ездачите.

Кублай поклати глава.

— Е, това е добре — каза Уриан-Хадай. — Ще бъдем в състояние да го изненадаме, а изненадата струва колкото половин дузина тумани. Съветвам те да направиш Санаду твоя твърдина, господарю. Градът се намира близо до брат ти и можем да оставим там следващите лагери. С бързи действия ще прекъснем продоволствените му линии и ще завземем земите на принцовете, които го подкрепят. Трябва ни информация за тях, но с малко късмет войната може да приключи, преди още брат ти да е разбрал какво става.

Увереността на Уриан-Хадай повдигна духа на Кублай. Помисли си отново за писмото на Арик-Боке. Брат му гръмко се хвалеше с принцовете, положили клетва пред него.

— Мисля, че разполагам със списък, орлок. Брат ми беше така добър да ми даде имената на най-видните си поддръжници.

Уриан-Хадай примигна и устните му бавно се разтеглиха в усмивка.

— Нямаше ям линии, когато се провъзгласи за хан, господарю. Той може да не чуе още месеци наред какво си направил. Можем да изпреварим вестта и да бъдем посрещнати радушно от принцовете, преди изобщо да имат представа какви са намеренията ни.

Кублай сви устни при тази мисъл. Не му харесваше идеята да отива при хора, които го мислят за съюзник, а той да ги унищожава, но брат му не му бе оставил много възможности за избор.

— Щом се налага — рече той. — Двамата най-големи синове на Монгке са признали брат ми. Асутай и Урун Таш. Познаваш ли ги?

— Не, господарю. Трябва да са получили владения в замяна на подкрепата си. Кой друг?

— Алгу, внукът на Чагатай. Синът на Джучи, Бату. Тези двамата са най-силните му нови съюзници.

— В такъв случай, първо ще се заемем с тях. Не се безпокоя за синовете на Монгке, господарю. Те ще бъдат незначителни играчи, още не са утвърдили имената си. Бату контролира доставките на храна и оборудване от север. Трябва да нападнем първо него, а после и Алгу.

Кублай се замисли за момент.

— Бату ми е... много задължен. Може би ще успеем да го привлечем на наша страна.

Уриан-Хадай го погледна въпросително, но Кублай поклати глава. Не му се искаше да обсъжда тази тема.

— Както и да е, това означава да заобиколим родината. И да изминем хиляди мили.

— Субодай успя да измине три пъти по-голямо разстояние, господарю. Изпрати малка войска за нападението, два или три тумана. Баяр ще преобърне целия свят, ако му предложиш възможност да действа от твое име. А ти и аз ще атакуваме територията на Чагатай на запад.

— Брат ми Хулегу си има ханство около Дамаск. Ще изпратя някого при него. А след това Каракорум — тихо рече Кублай. — Всеки от тях за един сезон, орлок. Няма да пропилявам години за това. Искam всичко да приключи бързо, за да се завърна в Сун.

— Твоя воля, господарю хан — с поклон отвърна Уриан-Хадай.

Арик-Боке отвори вратата и се облегна на касата ѝ, загледан в дворцовата зала. Помещението беше доста голямо и най-слабият звук отекваше в него, но множеството писари, насядали зад писалищата, почти не вдигаха шум. Чуваха се единствено скърцането на перата и тихите удари на печатите. Седяха с наведени глави, пишеха и четяха. От време на време някой от тях се надигаше от мястото си със свитък в ръка и прекосяваше залата, за да се консултира шепнешком с началника си.

Бату надникна през отворената врата. Беше много по-възрастен от Арик-Боке, макар че също бе внук на Чингис по линията на Джучи, първородния син на великия хан. В черната му коса тук-там се виждаше сребро и лицето му бе обрулено като на пастир, прекарал целия си живот на дъжд и вятър. Единствено по-светлата му кожа показваше, че земите му се намират в руския север. Повдигна вежда при вида на писарите и Арик-Боке се изкиска.

— Искаше да видиш биещото сърце на империята, Бату. Ето го. Признавам, че не е онова, което си представях, когато станах хан.

— Мисля, че ще се побъркам, ако ми се наложи да работя на подобно място — сериозно отвърна Бату и сви рамене. — Но е необходимо. Мога само да си представя масата сведения, които трябва да минат през Каракорум.

— Това е новият свят.

Арик-Боке тихо затвори вратата зад тях.

— Подозирам, че Чингис не би го разбрал.

Бату се ухили и за момент заприлича на хлапак.

— Би го намразил, в това поне съм сигурен.

— Не съм от хората, които се заравят за дълго в миналото, Бату. Именно затова те поканих в Каракорум. Ти си мой братовчед и хората говорят добри неща за теб. Не бива да оставаме непознати.

— Оказваш ми голяма чест — леко отвърна Бату. — Макар че се чувствам достатъчно удобно в земите си. Данъкът е бreme, разбира се, но досега не съм пропуснал плащане.

Намекът беше повече от ясен и Арик-Боке кимна.

— Ще ти пратя писар, за да преразгледа размера му. Може би ще могат да се измислят някакви промени. Всичко може да се преправи, Бату. Цели месеци просто изучавах размерите на влиянието и властта

си, но не всичко е работа. Не виждам защо да не награждавам тези, които са ми верни.

— По-добре да водиш, отколкото да следваш — рече Бату. — По-уморително е, но наградата...

Арик-Боке се усмихна лукаво.

— Нека ти покажа наградите — каза той и му направи знак да го последва. — Брат ми Хулегу ми описа някакъв харем в Багдад. Започнах нещо подобно и тук.

— Харем ли? — попита Бату, като изговаряше внимателно странната дума.

— Красиви млади жени, все мои. Имам свои хора на робските пазари, които търсят само най-младите и най-красивите. Ела, можеш да си избереш всяка, която ти хареса. Или повече от една, ако желаеш.

Поведе Бату по безкрайни коридори и накрая стигнаха една врата с двама яки стражи. Мъжете застанаха абсолютно неподвижно в присъствието на хана и Арик-Боке мина покрай тях и отвори вратата. Отвътре се чу смях и звук на течаща вода. Бату го последва с растящ интерес.

Зад вратата имаше малък двор с буйна зеленина и покрита алея около него. Бату видя шест или седем млади жени и забеляза как вълчатата усмивка на Арик-Боке стана по-широка. Около двора имаше помещения с легла и малко украса.

— Държа ги тук, докато забременеят, след което ги местя в други стаи в двореца, за да родят децата.

— Това... съпруги ли са? — попита Бату.

Жените вече се събираха пред хана и някои коленичиха върху полираните камъни. Арик-Боке се разсмя.

— Имам четири съпруги, братовчедо. Повече не ми трябват.

Посочи към една от жените и тя пристъпи напред със страх в очите. Арик-Боке вдигна брадичката ѝ и завъртя главата ѝ надясно и наляво, за да може Бату да види красотата ѝ. Тя стоеше абсолютно неподвижно, докато той плъзна ръка по шията и разтвори робата, оголвайки гърдите ѝ. Повдигна едната с грубите си пръсти и момичето се напегна. Когато заговори отново, гласът му бе станал дрезгав.

— Каква прекрасна тежест в ръката ми само. Не, Бату, тези са за удоволствие и деца. Ще имам хиляда наследници. Защо не! Един хан

трябва да има силен род. Избери си които пожелаеш. Ще те дарят с незабравима нощ.

Бату беше видял разширените зеници на момичето и се досети, че сладникавата миризма във въздуха е на опиум. Скри реакцията си от Арик-Боке и кимна любезно.

— Моите съпруги, не прощават лесно като твоите, господарю хан. Мисля, че ще клъцнат с нож мъжеството ми, ако приема предложението.

Арик-Боке изсумтя и отпрати останалите момичета с махване на ръка.

— Ама че глупост, братовчеде! Всеки мъж трябва да бъде хан в дома си.

Бату се усмихна печално, мъчейки се да намери начин да се измъкне, без да го обиди. Не искаше жените на Арик-Боке.

— Всеки мъж трябва и да спи, господарю. Предпочитам да се събудя с всичките си части по тялото.

Изкиска се и Арик-Боке също се засмя, част от напрежението му изчезна. Продължи разсеяно да милва гърдите на момичето.

— Брат ми Хулегу описва помещения, посветени на удоволствията на плътта — каза той. — С костюми, странни столове и инструменти, със стотици прекрасни жени, всички за шаха.

Бату се намръщи, без да го видят. Младата жена се взираше с безизразни очи, докато Арик-Боке я опипваше. Устните ѝ изглеждаха подути и честно казано, Бату я намираше за изключително привлекателна. Угедай хан обаче му беше казал веднъж, че всичко е свързано с властта. Бату не искаше да става длъжник на Арик-Боке. Усещаше възбудата на дребния мъж — идваше на вълни от него, почти като топлина. Той сумтеше и дишаше тежко през устата, обезобразеното му лице беше станало още по-противно от похотта. Бату се помъчи да потисне гаденето и задържа усмивката на лицето си.

— А Кублай, господарю? Не съм го виждал от години. Връща ли се в Каракорум?

Арик-Боке донякъде се изтръгна от унеса при споменаването на брат му. Сви показно рамене.

— С пълна скорост, братовчеде. Наредих му да се прибере у дома.

— Бих искал да го видя отново, господарю — невинно рече Бату.
— Двамата с него бяхме приятели навремето.

34.

— Замълчете за Сина на небето, императора на Сун, господаря на вечната държава — обяви императорският секретар.

Господарят му вдигна ръка за поздрав към Хун, и Сун Уин, докато приближаваше предните редици. Младото лице на Хуайдзун беше зачервено от вълнение, че препуска с такава войска. Яздеше възстар скопен кон с широк като маса гръб. Сметнаха, че кроткото животно е подходящо за единайсетгодишното момче, което *не биваше* да пада. Трябваше да бият коня безмилостно, за да го накарат да направи нещо друго освен да ходи, но това не намали ентусиазма на младия император.

— Вижте как бягат пред нас! — извика той на своите благородници. Хуайдзун беше дошъл от безопасния център при предните редици, за да се увери лично в новината, съобщена му от вестноосците. В далечината се виждаха монголските тумани, поели на север към границата с Дзин. Гледката го накара да се разсмее радостно. Първото му дело като император бе да ги прогони от земите си. Небето наистина се усмихваше на управление, започващо по такъв начин.

Нямаше значение, че велможите трябваше да наложат здраво темпо, та да доближат врага достатъчно, за да го виждат. Императорът вече знаеше, че монголите са започнали да се оттеглят пред огромната му армия.

— Отиват си у дома — каза той. Намиращите се наблизко благородници предпочетоха да не отговорят, тъй като това определено не беше въпрос.

Хуайдзун се покатери на седлото и застана прав на него с безгрижното равновесие на малките деца. Конят му вървеше бавно под него със скоростта на безбройните пехотинци и конници, простиращи се от двете му страни до хоризонта. Императорът погледна през рамо и поклати глава, възхитен от мощта на държавата, която бе наследил. Войниците напредваха в безупречни редици, разноцветни знамена се вееха на лекия ветреца. Намиращите се наблизко извърщаха очи от

императора, докато онези отзад маршируваха безстрастно твърде далеч, за да видят малката фигура, която се взира над главите им. Загледа се още по-нататък, където цветовете потъмняваха и маршируващите редици заприличваха на далечните вълни на някакво сиво-кафяво море, плискащо се навред под необятното синьо небе. Цяло войнство селяни се тътреха отзад пеша или в каруци, носейки нужната на войниците храна и екипировка. Хуайдзун не им обръщаше внимание. Градовете и селата преливаха от тях. Когато изобщо ги забелязваше, за него те бяха като товарни животни, които можеха да се използват и захвърлят във всеки удобен момент.

Обърна се напред и скочи в седлото с доволно изсумтяване. Сун Уин приближи коня си до неговия.

— Няма ли да се изправят срещу нас? — попита Хуайдзун, проточвайки врат да види монголските тумани отпред. Гласът му беше кисел.

Сун Уин поклати глава.

— Може би знаят, че днес с нас язди Синът на небето — рече той, без изобщо да се срамува, че ласкае момчето, което има власт над дома и фамилията му. — Вече дни наред не показват с нищо, че смятат да спрат.

— Само съм разочарован, че така и не видях битка, Сун Уин — каза Хуайдзун.

Сун Уин го изглежда остро. Тревожеше се момчето да не заповяда да пресекат границата само за да удовлетвори детското си желание да види кръв. Самият той имаше доста добра представа за разходите. Подобно на повечето мъже, участвали в сражения на младини, нямаше нищо против да види как врагът се оттегля и да го остави на мира. Заговори, преди момчето да е хвърлило на вятъра живота на хиляди хора.

— Управлението на император Хуайдзун започна добре — рече той. — Ти прогони врага и сега ще имаш време да укрепиш позицията си и да завършиш своето обучение.

Може би не биваше да се казват подобни неща на единайсетгодишно момче. Сун Уин се намръщи, когато устните на императора се изкривиха в презрителна усмивка.

— Мислиш, че трябва да се връщам при прашасалите си наставници ли? Те не са тук, Сун Уин. Свободен съм от тях! Армията

ми напредва. Нима трябва да спра сега? Мога да ги прогоня и от земите на Дзин. Мога да ги натирия чак в родината им.

— Синът на небето знае, че градовете зад нас са беззащитни — отвърна Сун Уин, мъчейки се да намери подходящите думи. — При нормални обстоятелства разполагаме със силни гарнизони, но сега те или са разбити от противника, или са тук с нас. Уверен съм, че Синът на небето знае историите за армии, които са навлезли твърде далеч в земите на враговете си, останали са без тил и са се изгубили.

Император Хуайдзун го погледна раздразнено, но замълча и се замисли, хапейки устни. Сун Уин се замоли наум момчето да не започне това управление с непланирана кампания. Отново заговори предпазливо:

— Синът на небето знае, че монголите получават добра поддръжка от собствената си земя, докато ние трябва да носим храна и екипировка от стотици мили. Подобна кампания е подходяща за втората или третата година от управлението, но не и за първата, не и без предварително планиране. Синът на небето знае това много по-добре, отколкото смирените му слуги.

Момчето изсумтя недоволно.

— Добре, Сун Уин. Започни да планираш кампанията. Сега ще ги преследваме до границата, но догодина ще започнеш войната. Аз не съм болен старец, Сун Уин. Ще си възвърна земите на моите предци.

Сун Уин се поклони дълбоко, доколкото му позволяваше седлото.

— Синът на небето ме удостоява с огромна чест, като споделя с мен безграничната си мъдрост — рече и по носа му се търкулна капка пот, която той избърса дискретно. Чувстваше се като селско момче, което си играе със змии и се смее диво на опасността, докато кобрата се хвърля към него. Една-единствена грешка означаваше смърт, но онези деца продължаваха да го правят и се събираха в кръг всеки път щом попаднеха на змия. И сега Сун Уин се чувстваше като едно от тях, докато се взираше в земята, без да смее да вдигне очи.

Вратът на Кублай го болеше от непрекъснатото виждане през рамо. Безсилието беше ясно изписано на лицето му. Усети погледа на Уриан-Хадай и престана да се мръщи.

— Не се безпокой, няма да обърна туманите и да ги нападна. Никога не съм виждал толкова много войници заедно. След заминаването на Баяр сме... колко, десет пъти по-малко от тях? Или дванайсет? Научих достатъчно, за да знам кога да атакувам и кога да подвия опашка и да се спасявам.

Говореше с приповдигнат тон, но Уриан-Хадай го виждаше как непрекъснато пресмята, как търси слаби места в сунските редици. Бяха твърде далеч, за да има точна преценка, но Кублай отдавна се изправяше тъкмо срещу тези войници. Познаваше силните и слабите им страни, както познаваше и своите.

— Виждаш ли как е защитен центърът им? — попита Кублай. — Този строй е новост. Виж само колко са много, орлок! Трябва да ги води императорът или най-малко някой от роднините му. А аз трябва да ги оставя, за да се бия със собствения си брат.

Наведе се настрани и се изплю, сякаш за да премахне противния вкус на думите.

— Въпреки всичко продължаваме напред — каза той. — Мислиш ли, че ще спрат на границата?

Зададе въпроса едва ли не с надежда, но Уриан-Хадай не закъсня с отговора си.

— Почти сигурно е, освен ако не ги води човек като дядо ти. Изкараха всичко налично за една кратка кампания на собствената си територия. Съмнявам се, че разполагат с достатъчно провизии, за да изхранят толкова хора повече от няколко седмици.

— Ако пресекат границата, ще бъда принуден да се изправя срещу тях — каза Кублай, като наблюдаваше внимателно по-възрастния мъж. Разсмя се, когато той се намръщи. — Е, това е така, нали? Мога да отстъпвам с бой към Санаду и да ги изтощя на своя територия. Ще опоскам земята пред себе си и ще ги държа гладни и в движение. Можем да го направим, орлок. Какво означава един десетократно по-многоброен враг за нас?

— Предполагам, че унищожение, господарю хан — отвърна Уриан-Хадай. Мислеше си, че Кублай само го дразни, но си личеше, че по-младият мъж гори от желание да действа. Беше посветил много от най-добрите си години на задачата да покори Сун. Прекратяването на кампанията го бе разочаровало дълбоко и въпреки всичките му закачки

орлокът подозираше, че ханът с радост ще посрещне всяка възможност да се разправи със самия император.

Щом прекосиха границата, белязана от редица малки бели светилища, много от войните започнаха да се оглеждат назад, за да видят дали преследващата ги армия ще ги последва. Кублай с горчивина видя как сунският авангард спира. Преди това нарочно бе намалил темпото, така че между противниците имаше само една миля. Виждаше неподвижните предни редици, гледащи отстъплението на монголите, и си представи ликуването им. Границата потъмня от пехотинци и конници, простиращи се на цели мили на изток и запад, ясно заявление на сила и самоувереност. Ние сме тук, казваха те. Не се страхуваме да се изправим срещу теб.

— Ще трябва да оставя тумани тук, щом наблизо има такава армия — каза Кублай на орлока.

— Няма смисъл — отвърна Уриан-Хадай. — Една част от силите ни не може да устои на подобно множество. Дзин си има свои тумани. Сега ти си техен хан, господарю. Можеш да ги използваш. Но ако Сун нападнат, докато действаме срещу брат ти, градовете ти могат да паднат. Възможно е да изгубиш Санаду и Йенкин.

— Твърде съм стар, за да започна всичко това отначало! Какво предлагаш?

— Направи Салсанан орлок на Дзин. Дай му заповед да защитава територията и власт да свиква и води войски от твое име. Имаш десет пъти повече земя от онзи сунски император. Няма да му е лесно, дори да направи глупостта да навлезе във владенията ти.

Кублай взе бързо решение и кимна.

— Добре. Ще оставя също един туман тук, който да патрулира границата и да създава впечатлението, че сме готови да ги посрещнем.

— Или да прати вест, ако нападението започне — добави Уриан-Хадай, отказвайки да зареже киселия си тон.

Кублай въздъхна и продължи да се отдалечава от границата. Това беше краят на кампанията срещу Сун. Замоли се на бащата небе да му позволи да види отново южните земи, преди да умре.

Знаеше, че с пресичането на границата преминава в територия, свързана пряко с Каракорум. Нямаше да може да води туманите си, без ям ездачите да забележат и да препуснат към следващата станция, за да се озоват накрая пред Арик-Боке. Този проблем имаше само едно

решение и то бе обсъдено с Баяр и Уриан-Хадай. Единствено Салсанан се обяви против идеята, но Кублай не му обърна внимание. Салсанан не се беше сражавал години наред срещу Сун и още не бе спечелил уважението на другите. Кублай беше доволен от идеята да му даде заповед да защитава Дзинското ханство.

Откриха първата ям станция на един кръстопът на десетина мили от границата. Беше ограбена, ездачите бяха взети като воители от Баяр, конюшните пустееха. Кублай мина покрай нея, обхванат от лоши предчувствия. Тази щеше да е първата от многото, тъй като военачалникът му прекъсваше ям линиите на територията на Дзин. Кублай знаеше, че само с това свое действие вече е обявил война на брат си. Нямаше връщане назад. Беше поел по път, който щеше да приключи със смъртта му или в Каракорум. Стисна зъби, препусна напред и усети как вълната на облекчението го залива. Санаду се намираше на север, където щеше да остави следващите лагера, Чаби и новородената си дъщеря. Синът му Джъндзин щеше да остане с него — най-сетне беше станал достатъчно силен, за да издържа дълги преходи. Кублай кимна замислено. От Санаду воините му щяха да продължат само с резервни коне и провизии за един месец. Щяха да препуснат почти като разбойнически отряд, движещ се със скоростта на войските, командвани от Чингис. Хубаво беше да поеме в ръце собствената съдба. Изборът беше направен. Съмненията бяха минало.

Арик-Боке опъна лъка и перата докоснаха устните му, преди да пусне тетивата. Стрелата полетя към целта си, прониза елена в шията и го повали на земята, а копитата му заритаха въздуха. Носачите нададоха ликуващи викове, смущаха конете си и скочиха да прережат гърлото на животното. Един вдигна елена за рогата, за да покаже ширината им, и дългата шия се изви в дъга назад. Беше чудесно животно, но Арик-Боке вече продължаваше напред. Кръговият лов, организиран от Алгу, бе в разгара си, животните бяха подгонени към центъра от десетки мили наоколо. Беше започнал преди изгрев, тъй като жегите в земите около Самарканд и Бухара превръщаха следобед във време за задължителна почивка. Слънцето се бе издигнало високо в небето и потта се лееше на потоци от Арик-Боке. Всякакви животни, от грухтящи дива прасета до многобройни като килим зайци, се

спасяваха от копитата на коня, но ханът забрави за тях, когато чу подобния на кашлица рев на леопард някъде наблизо. Завъртя се в седлото и тихо изруга, когато видя, че дъщерята на Алгу вече е препуснала към плячката, насочила копие си напред. Името ѝ Айгиарн означаваше прекрасна луна, но лично Арик-Боке мислеше за нея като за хайанг, мускулест раздразнителен як с гъста сплъстена козина. Беше шантава жена, толкова едра и яка в раменете, че гърдите ѝ представляваха плоски мускули.

Арик-Боке ѝ извика да се дръпне, когато зърна за миг тъмножълтото петно, летящо сред останалите животни. Единствено персийският леопард можеше да се движи така бързо и той усети как сърцето му подскача при гледката. Хвърли се напред и едва не се сблъска с Айгиарн, когато конят ѝ затанцува пред него и осуети стрелбата. Навсякъде около тях ревяха хора и животни и жената не бе реагирала на вика му. Викна ѝ отново, а тя свали пиката и се наведе да нанесе удар, когато петното от златни и черни петна се опита да се стрелне под копитата на коня ѝ. Леопардът изсъска, нададе писък и сякаш се нави на кълбо около дългото брезово копие, улучило го в гърдите. Айгиарн изкрещя ликуващо с глас, който за Арик-Боке беше грозен като всичко друго по нея.

Докато той ругаеше, тя скочи на земята и извади къс меч, приличащ по-скоро на сатър. Дори с копие в гърдите леопардът си оставаше опасен и Арик-Боке отново ѝ изкрещя да се дръпне, за да може да стреля. Тя или не му обърна внимание, или не го чу и той измърмори гневно и отпусна лъка. Страшно се изкушаваше да пусне стрела по младия женски як заради проявената безочливост, но вече беше отишъл далеч в ласкателствата към баща ѝ и се сдържа. Отвратен, видя как тя прерязва гърлото на леопарда и обърна коня си.

Изпепеляващото слънце приближаваше зенита и ловът беше почти към края си, макар да имаше още толкова много плячка в гъмжащата маса от козина и нокти навсякъде около ездачите. Арик-Боке повали един глиган с точно насочена зад рамото му стрела, която се заби в дробовете и животното запръска кървави капки с всяко издишване. Уби и още два елена, макар да нямаха разперените рога, които искаше. Настроението му още бе кисело, когато се разнесе вик и сред воините се появиха деца, които убиваха зайци и довършваха ранените животни.

Смехът им само го раздразни още повече и той предаде лъка на слугите, спеши се и поведе коня си извън кървавия кръг.

Алгу беше внимавал да не удари най-добрите животни. Слугите му вече се трудеха върху трупите на елените, които щяха да бъдат поднесени на вечерното угощение, но никой от тях не бе с толкова огромни рога. Единственият леопард стана улов на дъщеря му, отбеляза Арик-Боке. Тя беше отпратила слугите и се бе настанила на купчина седла, за да одере животното със собствения си нож. Арик-Боке спря, когато се изравни с нея.

— Мислех, че изстрелът по леопарда беше мой — рече той. — Извиках достатъчно силно.

— Господарю? — отвърна тя.

Вече беше в кръв до лактите и Арик-Боке отново остана поразен от размерите ѝ. По телосложение почти му напомняше за брат му Монгке.

— Не съм те чула, господарю хан — продължи тя. — Досега не съм драла леопард.

— Да, ами... — Арик-Боке млъкна, когато баща ѝ приближи по окървавената трева с разтревожено изражение.

— Хареса ли ти ловът, господарю? — попита Алгу. Стрелна с поглед дъщеря си, явно изнервен, че е успяла да оскърби госта му.

Арик-Боке подсмръкна.

— Да, Алгу. Тъкмо казвах на младата ти дъщеря, че попречи на стрелбата ми точно когато се бях прицелил в леопарда.

Алгу леко пребледня, макар че Арик-Боке не беше в състояние да определи дали от гняв или от страх.

— Трябва да вземеш кожата, господарю. Дъщеря ми направо ослепява и оглушава по време на лов. Уверен съм, че не е искала да те обиди.

Арик-Боке вдигна очи и осъзна, че мъжът пред него наистина се страхува, че ханът ще настоява за някакво наказание. Не за първи път усети тръпката от новата си власт. Видя как Айгиарн вдига ужасено очи и отваря уста да отговори, но острият поглед на баща ѝ я накара да сведе глава.

— Много щедро от твоя страна, Алгу. Изключително фина кожа. Може би след като дъщеря ти приключи с дрането, ще ми я пратите в покоите.

— Разбира се, господарю хан. Лично ще се погрижа.

Удовлетворен, Арик-Боке продължи нататък. До неотдавна и той бе един от многобройните принцове, всеки със своето малко ханство. Може би като брат на хана имаше малко по-високо положение от повечето, но тогава не се беше радвал на безпрекословно подчинение. Озърна се назад и видя, че дъщерята го гледа кръвнишки, но бързо извърща поглед. Арик-Боке се усмихна. Щеше да даде кожата за обработка и да ѝ я подари, преди да си тръгне. Баща ѝ му трябваше и малкият подарък можеше да му осигури много по-големи придобивки. Алгу несъмнено обичаше сляпо яката си дъщеря, а Арик-Боке се нуждаеше от храната, произвеждана в ханството му.

Разтри ръце, за да махне люспите засъхнала кръв. Денят беше хубав, приближаваше края на месеците обикаляне из малките владения, съставлящи голямото ханство. Навсякъде го посрещаха с почести и обозът му стенеше под тежестта на златни и сребърни дарове. Дори брат му Хулегу беше зарязал войните за нови земи, макар че Китбука бе изгубил живота си от ръцете на ислямските воители, докато господарят му беше в Каракорум за погребението на Монгке. Брат му си беше изградил трудно ханството, но организира парад в чест на Арик-Боке и го бе дарил с доспехи от безценен нефрит в знак на обич.

Съпровождан от приближените на Алгу, Арик-Боке мина през сянката на широката порта, водеща към двореца в Самарканд. Навсякъде имаше каруци, пълни с труповете на убитите днес животни. Жени излизаха да ги посрещнат от кухните, като се смееха и подмятаха шеги, докато точеха ножовете си.

Арик-Боке им кимна и се усмихна, но мислите му бяха надалеч. Кублай още не му бе отговорил. Отсъствието на по-големия му брат беше като трън, който не му даваше покой при всяко движение. Не беше достатъчно хора като Алгу да преклонят глава пред него. Арик-Боке знаеше, че проточилото се отсъствие на Кублай се обсъжда навсякъде из по-малките ханства. Той имаше войска, която не беше положила клетва пред новия хан. Докато не го стореше, положението на Арик-Боке оставаше несигурно. Ям линиите мълчаха. Помисли си дали да не прати нова заповед на брат си, но поклати глава и отхвърли идеята като признак на слабост. Нямаше намерение да умолява Кублай да се прибере у дома. Един хан не моли никого. А изисква — и

искането му се изпълнява. Запита се дали брат му не се е изгубил в някакви дзински руини, напълно забравил за тревогите на ханството. Подобно нещо изобщо не би изненадало Арик-Боке.

Кублай яздеше в проливния дъжд, понито му пръхтеше и с мъка газеше в лепкавата кал. При всяко спиране сменяше коня. Яките животни бяха тайната на силата на войската му и никога не бе завиждал на много по-големите арабски жребци или на руските тежковози, чиито рамене се издигаха над главата му. Монголските понита можеха да препускат до хоризонта, а на следващия ден да направят същото. Не беше толкова сигурен за себе си. Изтръпналите му ръце трепереха от студа, той кашляше непрекъснато и отпиваше айраг от мяха да облекчи гърлото си и да усети как топлината на напитката се разлива в гърдите му. Не беше нужно да е трезвен, за да язди, и това беше известна утеха.

Дванайсет тумана язدهа с него, в това число осемте, с които си бе пробил път на един хвърлей от Ханджоу. Нямаше достатъчно широк път за подобна орда и тя оставяше след себе си диря от изровени ниви с ширина половин миля. Далеч отпред препускаха съгледвачи без броня и екипировка, завземаха ям станциите и задържаха ездачите, докато дойдат туманите да ги погълнат. Можеше да определя изминатото за деня разстояние по броя станции — те бяха разположени на равни интервали, определени от законите на самия Чингис. Преминаването през две от тях означаваше, че са пропътували петдесет мили, но при добро време, когато земята беше твърда и слънцето грееше на небето, можеха да стигнат и до трета.

Това не се отнасяше за днешния ден. Предните части се справяха по-добре, но когато вторият или третият туман минаваше през същото място, земята вече представляваше дълбоко тресавище, а то уморяваше понитата и скъсяваше разстоянието, което можеха да изминат.

Кублай вдигна ръка, за да направи знак на един от личните си дружинници. Барабанчиците с техните камили не можеха да поддържат темпото от предишните петнайсет дни здраво препускане. Никоя камила не можеше да тича петдесет или седемдесет мили на ден по труден терен. Кублай се ухили при вида на мъжа. Дружинникът беше така оплескан с кал, че лицето, краката и гърдите му бяха почти

съвсем почернели, а очите приличаха на дупки с червени краища. Той видя знака, поднесе рога към устните си и изсвири нисък сигнал, който незабавно бе повторен нататък по редиците.

За да спре такова множество и дори само да чуе заповедта, се изискваше време. Кублай изчака търпеливо, докато редиците отпред и отзад постепенно намалят темпото; накрая успя да се спеша и изстена, когато уморените мускули запротестираха. Беше препускал бързо от сутринта и ако хората му се чувстваха дори наполовина така уморени, беше време за почивка и храна.

Триста хиляди коне трябваше да пасат часове наред всеки ден, за да поддържат темпото. Кублай винаги избираше да спрат край реки и добри пасища, но с напредването на запад подобни места се намираха все по-трудно. Санаду се намираше на повече от хиляда мили зад него и недостроеният град вече ясно показваше какво ще представлява след някоя и друга година. Широките пътища бяха застлани с чудесен гладък камък, готов да бъде излъскан от краката на жителите. Обширни части бяха завършени и той беше вдъхнал живот на смълчаните улици, като мина по тях с хората си. Радостната възбуда по лицата им го изпълни със задоволство, докато оглеждаха празните къщи и продължаваха нататък, оживено обсъждайки поредното чудо. Усмихна се, когато въображението му започна да създава паркове и булеварди там, където все още имаше само колчета и фиданки. Градът обаче беше истински и щеше да се разраства. Ако не оставеше друго след себе си, поне щеше да е издигнал град върху пуста дотогава земя.

Оттогава теренът се бе променил много пъти, от мочурливи речни долини до голи хълмове, по които растяха само бодливи храсти. Бяха минали край сто по-малки градчета, чиито жители се изпокриваха. Това беше едно от добрите неща на препускането с дванайсет тумана — Кублай нямаше защо да се страхува от разбойници и бандити. Минаваха през пусти земи, тъй като всеки потенциален враг гледаше да изчезне веднага щом ги види.

Във всяка група от десет воини имаше двама или трима, чиято работа бе да водят трийсет коне на водопой и паша. Животните носеха зърно, но проблемът с теглото му означаваше, че трябва да го използват само в краен случай. Кублай предаде поводите на един дружинник и се протегна със стон. Поради пороя не си беше направил труда да търси гора, в която да съберат дърва. Повечето воини щяха да

се задоволят със студен клисав хляб и парченца месо. Санаду беше осигурил достатъчно солено агнешко и козе, то щеше да им стигне за цял месец — количество, което остави цялото население на половин дажби, докато стадата не се попълнят. Все още не бяха стигнали дотам да пият кръв от понитата си, но и този момент не беше далеч.

Въздъхна, докато наблюдаваше доволно рутинните приготовления около себе си, и даде почивка на очите си, като ги фокусира върху нещо по-близо, а не върху хоризонта. Чаби и детето му липсваха, макар да се беше научил да не се привързва прекалено към бебе, докато не бъде сигурен, че то ще оцелее. Синът му Джъндзин яздеше с дружинниците, пребледнял от умора в края на деня, но твърдо решен да не разочарова баща си. Беше на границата на истинското възмъжаване, но тънък и жилав като Кублай. Имаше и по-лоши начини да стане мъж — и по-лоши другари от туманите около него.

Докато Кублай се протягаше, към него приближи Уриан-Хадай, като се мъчеше да изчисти калта от ботушите си. Всички бяха изпоцапани от калта, хвърчаща от копитата, и Кублай се ухили при вида на достолепния орлок, който изглеждаше така, сякаш се е търкалял по мокър хълм. Дъждът внезапно се засили и отми голяма част от мръсотията, докато двамата стояха и се взираха един в друг. Плющеше глухо и някъде наблизко небето бе разсечено от мълния зад тежките облаци. Кублай се разсмя.

— Мислех си, че ще прекосяваме пустини, орлок. Човек може да се удави на това място.

— Предпочитам го пред жегата, господарю, но в това време не мога да се оправя с картите. Днес минахме две ям станции. Предлагам да оставим конете и хората да починат до утре. Дъждът едва ли ще продължи дълго.

— Още колко ни остава до Самарканд? — попита Кублай. Видя как по-възрастният мъж вдига очи към небето и се сети, че е задавал този въпрос неведнъж.

— Около седемстотин мили, господарю. Около петдесет по-малко, отколкото сутринта.

Кублай не обърна внимание на киселия тон на орлока и започна да пресмята. Още дванайсет дни, може би десет, ако доведе хората до ръба на изтощението и сменя конете по-често. Дотук беше внимавал с

ресурсите, но може би беше време да продължат с най-високата възможна скорост.

Ханството на Чагатай беше добре уредено и несъмнено във всички посоки имаше множество ям станции. Въпреки че вземаше ездачите от всяка, той продължаваше да се тревожи, че някой ще успее да го изпревари. Трябваше да е превъзходен ездач, за да остане пред туманите, но на човек без броня и върху свеж кон му трябваше само да стигне до следващата станция, да смени понито и да продължи нататък. Това беше възможно и Кублай се ужасяваше при мисълта, че някой може би вече препуска напред.

Уриан-Хадай беше изчакал учтиво, докато ханът размишляваше. Познаваше добре Кублай.

— Какво можеш да ми кажеш за земите пред нас? — попита Кублай.

Орлокът сви рамене и погледна на юг. Ако не беше дъждът, щяха да видят белите планински върхове, зад които се простираше Индия. Движеха се по края на планинския масив почти право на югозапад и маршрутът им щеше да ги изведе в сърцето на ханството на Чагатай и най-богатите му градове.

— Картите показват проход през последната планинска верига. Не зная колко високо трябва да се изкачим, за да го преминем. След върховете земята е достатъчно равна, за да наваксаме изгубеното време.

Кублай затвори за момент очи. Хората му издържаха на студа по-добре, отколкото на жегата, а товарните коне носеха допълнителни делове. Основният проблем винаги бе изхранването на такова количество мъже и животни. Дажбите вече бяха намалени, а той не искаше да пристигнат в ханството на Чагатай като бегълци от някаква катастрофа. Трябваше да бъдат достатъчно свежи, за да се сражават и да постигнат бърза победа.

— Значи петнайсет дни. На петнайсетия искам да видя стените на Самарканд. Ще пренощуваме тук. Тревата е добра и конете ще могат да напълнят търбусите си. Кажи на хората да идат за дърва. Запасите ни са почти изчерпани.

Беше си създал практика при възможност да се запасява с достатъчно сухи дърва за огрев. Сега дори те привършваха. Запита се

дали Субодай се е сблъсквал със същите проблеми, докато е напредвал на север и запад отвъд границите на държавата на Чингис.

Протегна се отново, докато хората му издигаха прост навес. Щеше да го опази от дъжда достатъчно дълго, за да запалят огън със сухите дърва, които развиваха. Кой би си помислил, че няколко съчки и цепеници могат да се окажат толкова безценни? Устата му се напълни със слюнка при мисълта за топла храна. Повечето воители щяха да ядат каша със сирене, приготвена от твърдите като камък бучки, смесени с вода. Няколко парченца сухо месо щяха да им осигурят сила, макар и недостатъчно. Все пак щяха да продължат нататък. Щяха да изтърпят всичко, щом язدهа със своя хан.

Баяр обичаше студения север. От малък се чудеше какво ли е било да препускаш със Субодай сред бялата пустош, която нямаше край. А ето че остана изненадан колко зелени са руските степи през пролетта, поне в низините. Майка му го бе отгледала с истории за победите на Субодай, как превзел Москва и Киев, как разбил рицарите на Христа с техните блестящи доспехи. Да язди по следите му беше огромна радост. Баяр знаеше, че вярата изисква от християните и мюсюлманите да посещават свещени места. Развеселяваше го мисълта, че пътуването до земите на Бату са неговото лично поклонничество. Обривите и инфекциите, измъчвали хората му из влажните земи на Юга, бавно изчезнаха и оставиха след себе си белези, щом гнойта най-сетне изсъхна. Дори въшките и бълхите не бяха така досадни на студено и много от воините опушваха дрехите си на огън, за да се отърват поне за малко от досадните гадини.

Баяр разбираше, че се налага да се покаже като суров водач. Знаеше, че го очаква битка и воините от трите тумана разчитат на него. В същото време обаче му се искаше да закрепи като малко момче, докато конят му газеше в снега и навсякъде около него се издигаха бели хълмове.

На тази височина зимата никога не свършваше, макар че зелените и кафеникави степи долу се простираха чак до хоризонта. Теренът беше открит, без характерните черти на цивилизацията, която бе започнал да ненавижда в Сун. Нямаше пътища и туманите му сами си ги проправяха. Студът проникваше чак до костите и изгаряше

белите му дробове, но той се чувстваше жив, сякаш беше прекарал годините в земите на Сун под одеяло от топла влага, от която сега се пречистваше. Никога не се бе чувствал в по-добра форма и всяка сутрин ставаше зареден с енергия, скачаше на седлото и раздаваше на висок глас заповеди на командирите. Кублай зависеше от него и Баяр нямаше да го разочарова, докато е жив.

Туманите му не бяха от онези, които участваха в кампанията на Кублай на юг. И трите бяха съставени от воители, поведени от Монгке на юг. Хората му нямаха тънките тела на онези, които се бяха сражавали години наред, но Баяр беше доволен. Бяха положили клетва пред хана и той не се безпокоеше за верността им. Бяха под негово командване и той ликуваше вътрешно, че е начело на толкова много воители, способни да вселят ужас в сърцата на враговете на Кублай. Това беше държавата — пренебрегваща сила безжалостни воители, въоръжени с меч, пика и лък.

Ханството на Бату беше част от историята, разказвана хиляди пъти около огньовете вечер. Баща му Джучи бил единственият, осмелил се да се разбунтува срещу Чингис. Бунтът му струвал живота, но ханството му останало и било дадено на Бату от ръката на Угедай хан. Баяр с мъка сподави усмивката си при мисълта, че ще се срещне с внук на Чингис, с първородния син на първородния син. Бату бе един от многото, които можеха да застанат начело на държавата, и имаше най-много права на това. Но вместо у него, властта бе преминала у Угедай, Гуюк и после Монгке, потомци на други синове. Баяр се надяваше да види някаква следа от Чингис у мъжа, с когото предстоеше да се срещне. Надяваше се, че няма да се налага да го унищожава. Идваше да обяви провъзгласяването за хан на Кублай и да настоява за подчинение. Ако Бату откажеше, генералът знаеше какво трябва да направи. Щеше да остави своя знак в историята на народа като човека, сложил край на знатна линия, започваща от самия велик хан. Мисълта го изпълваше с горчивина и той побърза да я пропъди. Кублай беше хан, брат му — слаб претендент. Нямаше как да гледа на нещата по друг начин.

През студените месеци Бату не можеше да праща съгледвачи на седмици път — хората му рискуваха да изгубят пръсти на ръцете и краката си. Баяр се изненада, когато видя самотни каменни къщи, докато водеше хората си надолу от възвишенията. От голямо разстояние можеше да види пушека, издигащ се от постройки с дебели

стени и високи покриви, замислени така, че снегът да се свлича, вместо да се трупа, докато ги накара да рухнат под тежестта му. Виждаше също и как конници препускат в галоп при вида на туманите, несъмнено да предупредят Бату за заплахата. Баяр беше разбил последната ям станция няколко мили преди това, вземайки вбесените ездачи със себе си. Заповедите на Кублай вече не важаха, след като го бяха видели. Арик-Боке скоро щеше да научи, каквато и беше целта; искаха да знае, че северните му земи са отрязани. Баяр се надяваше Кублай и Уриан-Хадай да са стигнали Самарканд. Така можеха да изолират Каракорум и да отнемат основните доставчици на зърно и животни на столицата.

Под звука на бойните рогове той ускори темпото и неговите трийсет хиляди воители напредваха добре, следвани от морето резервни коне. Най-отзад беше поставил мъже с дълги пръчки, които да подкарват стадата всеки път, когато спираха да пасат. Щяха да почиват и да се хранят, след като приключеше с Бату.

Баяр можеше да съди за мъжа, срещу когото му предстоеше да се изправи, от скоростта на реакцията му при вестта за неканените гости. Трябваше да признае, че бе впечатлен от бързината, с която се появили туманите на Бату. Дори без предупреждението от ям станциите, в отдавна усвоена страна без непосредствени врагове Баяр успя да измине само десет мили през една заскрежена долина, преди да чуе далечните рогове и да види черните редици, препускащи в галоп към него. Военачалникът на Кублай гледаше като омагьосан как те се умножават и се изсипват в долината от две или три страни. Ханството на Бату бе на възраст едва едно поколение и Баяр нямаше представа колко мъже може да изкара той на бойното поле. Беше очаквал един-единствен туман, най-много два. Но когато те се строиха в плътни редици и препречиха пътя му, прецени, че са почти колкото неговата войска — около трийсет хиляди мъже, готови да защитават земите и хората на господаря си.

Кублай не се е връщал у дома от много време, осъзна Баяр. Когато той потегли към Сун, ханството на Бату едва се споменаваше в политиката на Каракорум. Хората му обаче се бяха умножили и бяха приели много други през годините. За първи път Баяр се замисли, че може и да не успее да разбие с един удар този човек. Беше видял как се движат туманите му, разпознавайки по-малките ягуни и мингхани в

множеството. Изправяше се не пред някаква дива орда, а пред обучени мъже с лъкове и мечове като тези на неговите воини.

Спря туманите с вдигнат юмрук. Беше получил свобода на действие от Кублай, но за първи път от години се почувства неопитен. Изправяше се срещу свои сънародници и не знаеше как да подходи към тях като евентуален противник. Изчака известно време в първата редица и въздъхна с облекчение, когато от отсрещната страна се отдели група и излезе в ивицата между двете войски. Носеха червените знамена на Златната орда, но също и чисто бели. Ханствата нямаха общ символ за примирие, но бялото постепенно беше започнало да се налага и Баяр можеше само да се надява, че за Бату цветът има същото значение, каквото имаше и за него. Обърна се към дружинниците си.

— Вдигнете бели знамена. Два ягуна след мен — нареди той и смушка коня си, без да ги чака. Съсредоточи се върху онези, към които яздеше, и се питаше дали вече може да мисли за тях като за врагове. В центъра им имаше по-възрастен мъж, заобиколен от воини в пълно снаряжение и с лъкове в ръце. Баяр се насочи към него; знаеше, че хората му ще се строят зад гърба му без допълнителни заповеди.

Напрежението сякаш набираше сила, докато неговите двеста души приближаваха отряда. Баяр установи, че леко трепери, докато минаваше линията, зад която вече се намираше в обхвата на лъковете. Носеше люспеста броня по дзински образец, но като всеки друг знаеше, че дългите монголски стрели могат да я пробият. Усети как потта избива под мишниците му и надяна студената физиономия. Кублай зависеше от него.

На сто крачки от Бату му се прииска да нареди на хората си да спрат, но беше твърде далеч, за да говори, и затова се принуди да продължи напред, сякаш пред него нямаше въоръжени мъже, способни да го проният в гърлото от това разстояние. Мъжете на Бату следяха безизразно приближаването му, макар че заопипваха нервно лъковете си, когато се озова само на двайсет крачки от тях. Във внезапно настъпилата тишина се чуваше плющенето на знамената. Баяр пое дълбоко дъх и се овладя, заповядвайки на гласа си да прозвучи силно и спокойно.

— Под знамето на примирието търся господаря Бату Борджигин — извика той.

— Намери го — отвърна мъжът в центъра. — Защо идваш с тумани в земите ми? Нима великият хан е обявил война на хората ми?

За момент Баяр потисна желанието да се усмихне. Беше се разминал на косъм със смъртта и физическата му реакция бе да се ухили.

— Не зная какво прави претендентът, господарю. Знам, че Кублай хан ти предлага мир в замяна на твоята върност.

Челюстта на Бату леко увисна. Запелтечи, забравил всякаква достолепност:

— Какво? Кублай хан ли? Кой си ти, че идваш тук и говориш за Кублай?

Баяр се разсмя на обърканата му физиономия и най-сетне си позволи донякъде да си отдъхне.

— Предложи ми гостоприемството си в твоя лагер, господарю. Изминах дълъг път и гърлото ми е пресъхнало.

Бату го изгледа за момент, който сякаш се проточи цяла вечност. Заплашителният смях на Баяр замря. Мъжът беше на около петдесет, прецени той, вече с тъмносива коса и дълбоки бръчки около устата и очите. Запита се дали прилича на Чингис, докато чакаше и запомняше лицето му.

— Добре, бъди мой гост, но само за тази вечер. Докато не чуя какво имаш да ми кажеш.

Баяр леко се отпусна. Нямаше да бъде в пълна безопасност дори след подобно предложение, но пък то никога не се даваше с лека ръка. До следващата сутрин Бату щеше да бъде негов домакин и дори щеше да го защитава, ако го нападнат. Спеша се и кимна на хората си да сторят същото. Бату последва примера му и тръгна по замръзналата трева, като го гледаше с любопитство.

— Кой си ти? — попита той.

— Генерал Баяр, господарю. На служба при Кублай хан.

Бату поклати объркано глава.

— Отпрати хората си и им кажи да се установят на лагер в долината на две мили на изток. Няма да позволя да плашат селата ми. Няма да има грабежи и какъвто и да било контакт с хората ми, генерале. Ясно ли е?

— Ще предам заповедите, господарю — отвърна Баяр. По-възрастният мъж като че ли го изучаваше, а на лицето му още бе

изписано изумление. Баяр гледаше как постилат плъст на тревата и приготвят чай. Прати заповед на туманите си и се настани. Надяваше се, че ще успее да намери подходящите думи, за да впечатли седящия срещу него.

Бату го изчака, докато вземе купичката чай в дясната си ръка и отпие от солената течност.

— А сега обясни, генерале. Знаеш ли, почти се надявам да си побъркан. Това ще е по-добро, отколкото новината, която май ми носиш.

Самарканд беше прекрасен град, с белите планини в далечината и с толкова дебелите си стени с цвят на пясък, че трима конници можеха да яздят един до друг по тях. Сини кули се издигаха високо над тях, но огромните порти бяха затворени. Туманите на Кублай бяха подгонили селяните пред себе си като стадо гъски и тълпата се увеличаваше, докато преодоляваха последните няколко мили. Без да могат да влязат в града, те седяха и плачеха пред него, протягайки ръце към онези вътре. Воините на Кублай не им обръщаха внимание.

От стените ги гледаха изумени монголи и перси в пълно бойно снаряжение. Самарканд не беше обсаждан от времето на Чингис. Имаше обаче мнозина, които още си спомняха ужасите на онова време. Стотици, хиляди жители се изкачваха по стълбите от вътрешната страна на стените, за да зяпат туманите.

Кублай гледаше към тях, яхнал удобно мършавия си кон, който душеше земята с надеждата да намери нещо за ядене. Лицето и пръстите още го боляха от студа, който бе търпял по планинските проходи. Слънцето грееше силно и той знаеше, че има проблем с кожата по бузите си — тя вече бе потъмняла и започваше да се пука и бели.

Джъндзин приближи коня си до него, но не каза нищо, а се загледа към страховитите стени. Кублай се усмихна, когато видя изражението му.

— Дядо ми навремето е превзел този град, Джъндзин — рече той.

— Но как? — попита изуменото момче. Почти не помнеше Каракорум, а Самарканд беше специално построен така, че да впечатлява точно войски като тази, която водеше Кублай.

— С катапулти и обсада — отвърна Кублай. — По онова време не е имало оръдия.

— Ние и сега нямаме оръдия, татко — отбеляза Джъндзин.

— Така е, но ако се наложи, ще заповядам на воините да построят тежки машини, с които да пробием стените. Няма да стане

веднага, но градът ще падне. Но не това е причината да дойда тук, Джъндзин. Нямам интерес да избивам собствените си хора, освен ако те не ме принудят. Има и по-бързи начини, стига да познават историята си.

Направи знак на Уриан-Хадай и той даде заповед на двама воители. Те скочиха от седлата си и започнаха да разтоварват вързопи от резервните коне. Джъндзин гледаше как нарамват топове плат и рейки, пъшкайки под тежестта им.

— Какво е това? — попита той.

— Ще видиш — със странна усмивка отвърна Кублай. В този момент ученият в него беше много далеч, макар че се наслаждаваше на историята на семейството и на този град. Историята е нещо повече от разкази, напосни си той, докато двамата мъже вървяха напред с товара си. Историята дава уроци.

Двамата воители заработиха бързо под зоркия поглед на хана, покриха с платно дървеното скеле, забиха клинове в каменистата земя и опънаха въжета. Намираха се в обхвата на стрелите на защитниците и скованите им движения показваха как се опитват да сподавят страха си, че някой ще ги пониже, докато се трудят.

Когато приключиха, туманите изреваха предизвикателно, макар това да не беше замислено; ревът им отекна в стените. Пред Самарканд се издигаше бяла шатра.

— Не разбирам! — изкрещя Джъндзин, за да бъде чуто през шума.

— Старците в града разбират — отвърна Кублай. — Бялата шатра е настояване да се предадат, знак, че туманите на хана са обявили война. Ако по залез-слънце портите останат затворени, ще бъде издигната червена шатра. Тя също ще остане един ден пред стените. Ако не обърнат внимание и на нея, ще издигна черна шатра.

— Какво означават червената и черната шатра? — попита Джъндзин.

— Смърт, синко, макар че няма да се стигне дотам.

Още докато отговаряше, огромните порти започнаха да се отварят. Тълпата ужасени бегълци пред града нададоха обнадежден вик. Хората вътре се втурнаха към изхода, подобно на вода от пробит бент, като се блъскаха отчаяно и се изпречваха на пътя на конниците, които се опитваха да излязат. Кублай се ухили на сина си.

— Още помнят Чингис, поне в Самарканд. Виж, синко. Идват.

Алгу се потеше обилно, макар да се бе изкъпал с хладка вода сутринта. Старейшините го бяха извикали от покоите му в двореца и го чакаха с побелели от страх лица. Още не можеше да повярва на очите си при вида на огромната войска пред Самарканд. За първи път в живота си разбра как са се чувствали враговете на държавата, когато са се събуждали и са виждали очакващите ги тумани. Искаше му се баща му Байдур да бе все още жив. Той щеше да знае какво да прави пред лицето на такава заплаха.

Беше се втурнал към стената и се бе облегнал на една каменна колона, вперил поглед в далечината. Нима беше обидил по някакъв начин Арик-Боке? Преглътна с мъка, гърлото му беше пресъхнало. Ако ханът беше решил чрез него да даде урок на останалите, любимите му градове щяха да бъдат опожарени, а хората му — изклани. Алгу нямаше илюзии относно унищожителната сила на монголската войска пред Самарканд. Тези тумани щяха да се изсипят върху ханството на Чагатай като чума, от която няма спасение. Видя собствената си смърт в разветите знамена.

Старейшините също се бяха изкачили по каменните стъпала и сега гледаха към него в очакване на заповеди. Алгу призова цялата си воля и си заповяда да мисли. Той беше начело и животът на всички бе в ръцете му. Не винеше дъщеря си. Айгиарн беше млада и твърдоглава, но колкото и обиден да се смяташе Арик-Боке, това не му даваше повод да прати такава войска. Трябваше да я отпрати от града, за да не я сполети злобата на хана. Потръпна при тази мисъл.

— Господарю, не виждам ханските знамена — неочаквано се обади един от хората му.

Алгу тъкмо се канеше да слезе от стената, но спря.

— Какво искаш да кажеш? — попита той и се върна да погледне отново. Денят беше ясен и от високите стени се виждаше надалеч. — Не разбирам — добави, когато се увери със собствените си очи.

Знамената на Арик-Боке наистина ги нямаше, но не познаваше и тези, които се развяваха. Върху тях като че ли имаше някакво животно, избродирано с жълта коприна. Беше твърде далеч, за да е сигурен, но знаеше, че никога досега не е виждал подобен символ.

— Може би е по-добре да изляза и да ги питам какво искат — каза той на хората си със скована усмивка.

От думите му на лицата им не се изписа облекчение. Те имаха семейства в Самарканд или в околните градове. Ханството на Чагатай не беше нападано от десетилетия, но всички знаеха историите за кланетата и унищожението по времето на Чингис. Беше невъзможно да живееш тук и да не си чувал за тях.

Неколцина воители се отделиха от туманите пред града му. Мъкнеха някакви топове плат. Алгу ги гледаше смутено как приближават стените. Един от войниците му наблизко опъна лъка си, но той рязко му заповяда да спре.

Хиляди гледаха с любопитство как бялата шатра постепенно приема форма, как мъжете долу забиват колчета и опъват задържащите я въжета. Не беше здрава като гер и стените ѝ трептяха на лекия вятрец. Когато я разпозна, Алгу направи крачка назад, клатейки глава.

— Не може да бъде — прошепна той.

Онези, които помнеха, се взираха потресени, докато приятелите им ги засипваха с въпроси какво означава всичко това.

— Портите! — неочаквано извика Алгу. — Ще изляза при тях.

Обърна се към хората си, пребледнял от безпокойство.

— Това трябва да е някаква грешка. Не разбирам, но ханът предлага да не унищожават Самарканд.

Едва не падна, докато тичаше надолу по стъпалата с омекнали крака. Конят му беше на главната улица, заедно с личната му стража. Воините нямаха представа какво е видял и той не ги осветли. Бялата шатра беше искане за безусловно предаване и трябваше да отговори, преди да бъде издигната червена. За момент Алгу си каза, че разполага с цял ден, но от страх почти не бе в състояние да мисли. Червената шатра означаваше смърт за всеки мъж в града, способен да носи оръжие. Черната пък обещаваше смърт за всяко живо същество, включително жените и децата. Град Херат не беше послушал Чингис, когато бе заплашен по такъв начин. След него там още живееха само гущери и скорпиони.

— Отворете портите! — изрева Алгу.

Трябваше да отговори незабавно на искането. Воините му махнаха огромното резе от дъб и желязо и забутаха тежките крила. Докато ивицата светлина се разширяваше, господарят им се обърна към един от най-доверените си хора.

— Иди при синовете и дъщеря ми. Отведи ги на сигурно място в... — поколеба се. Ако ханът бе решил да унищожи рода му, нямаше сигурно място на този свят. Арик-Боке щеше да ги преследва до последно и никой нямаше да се осмели да им даде подслон от страх да не си навлече гнева на хана.

— Господарю, село Харетм е на сто мили на северозапад — каза дружинникът. — Живял съм там, намира се на територията на ханството на Хулегу. Никой освен теб няма да знае, че са там. Ще ги защитавам с живота си.

— Добре — отвърна Алгу и въздъхна с облекчение. — А сега тръгвай, излезте през другата порта. Ще ви известя кога да се приберете, ако мога.

Когато портите се отвориха още, Алгу видя напиреща тълпа мъже и жени, протегнали ужасено ръце. Войниците му започнаха да ги изблъскват, за да може господарят да мине. Алгу не можеше да ги погледне, докато се тълпяха около хората му. В града не беше по-безопасно, отколкото извън него.

Загледа се към тъмните редици на чакащите тумани. Страхът се бе настанил като топка в стомаха му, когато подкара коня си в тръс. Докато минаваше под сянката на свода, видя знаменосците си да развиват знамената.

— Вдигнете бели! — рязко заповяда той. Още малко и щеше да изпадне в паника. — Излизаме под знака на примирието.

Хората му се взираха в него и виждаха страха му. Нямаха бели знамена, но един от бегълците носеше бяла роба. За миг нещастникът беше съборен на земята и съблечен, дрехата му бе вдигната на върха на копие и Алгу излезе от града.

— Искаш ли да дойдеш с мен? — попита Кублай сина си.

Джъндзин се ухили, показвайки белите си зъби. Вместо да отговори, смушка с пети коня си и препусна напред. Кублай кимна на Уриан-Хадай и орлокът свирна на най-близкия ягун. Стоте воители се отделиха от редиците и се построиха от двете страни на господарите. Знаменосците на Кублай ги настигнаха, вдигнали жълтите знамена с дзински дракони по тях, които блестяха на светлината на слънцето.

— Мълчи и слушай — промърмори Кублай на Джъндзин, когато приближиха отряда от града.

— Ще ги убием ли? — попита Джъндзин. Идеята като че ли не го безпокоеше особено и Кублай се усмихна. Беше видял бялото знаме, развяващо се над тях.

— Не, освен ако не се наложи. Искам това ханство на моя страна.

Спряха заедно, демонстрирайки дисциплина пред гледащите от стените. Хората на Алгу не спряха така прецизно, точно както можеше да се очаква от градски войници.

Алгу излезе напред с първенците си и Кублай направи същото, следван от Уриан-Хадай. Двете малки групи се изправиха една срещу друга под яркото слънце, хвърляйки дълги сенки върху песъчливата земя. Като никога, Кублай реши да държи на достойнството си и не каза нищо, принуждавайки другите да заговорят първи.

Мълчанието продължи само няколко мига, след което Алгу прочисти гърло.

— Кой си ти, че вдигаш бяла шатра пред града ми? — попита той.

— Аз съм Кублай Борджигин, внук на Чингис, великия хан на великата държава. Кажи ми името си, признай ме за свой господар и помежду ни няма да има вражда.

Алгу зяпна и се отпусна в седлото. Беше се срещал с Кублай като момче, но годините го бяха променили до неузнаваемост. Мъжът срещу него носеше дзинска копринена роба върху туниката си, с избродирани по нея дракони. На кръста му обаче имаше меч и той изглеждаше силен и опасен. Алгу се вгледа на яркото слънце и видя жълтите очи, така характерни за потомците на Чингис. Преглътна.

— Аз съм Алгу Борджигин — запелтечи той, — хан на територията на Чагатай. Ако ти си... — поколеба се, канеше се да каже думи, които предполагат, че се съмнява в твърдението на Кублай. Не можеше да си позволи да оскърби човек начело на дванайсет тумана. — Аз съм твой братовчед, син на Байдур, син на Чагатай, син на Чингис.

— Срещали сме се като момчета, нали? Когато Гуюк беше избран за хан в Каракорум?

Алгу кимна, като се мъчеше да напасне спомена за хилавото момче с мъжа пред себе си.

— Помня те. Значи се връщаш от земите на Сун?

— Рядко съм срещал толкова прозорливи хора. А сега предай града си, Алгу. Няма да те приканвам отново.

Алгу отвори уста, но от нея не излезе и звук. Поклати глава, неспособен да възприеме чутото.

— Арик-Боке е ханът — изтърси най-сетне той. За негов ужас физиономията на Кублай стана ледена и жълтите очи сякаш проблеснаха гневно.

— Не, Алгу. Не е хан. Аз се обявявам за хан на всички народи в ханството. Брат ми ще подгъне коляно пред мен или ще падне. Но това няма да стане днес. Дай ми отговора си или ще превзема този град и ще сложа друг на твоето място.

Кублай се обърна към Уриан-Хадай и подхвърли шеговито:

— Как ти се струва да управляваш Самарканд, орлок?

— Ако такава е волята ти, господарю хан — отвърна Уриан-Хадай. — Но лично аз бих предпочел да препусна с теб срещу узурпатора.

— Добре тогава. Ще намеря друг.

Кублай се обърна отново към Алгу, който още го зяпаше с увиснала челюст.

— Та какъв е отговорът ти?

— Аз... аз се заклех пред Арик-Боке. Пред твой брат, господарю. Не мога да си взема думите назад.

— Освобождавам те от клетвата ти — незабавно отвърна Кублай. — А сега...

— Не е толкова просто! — рязко каза Алгу. Гневът най-сетне го изтръгна от шока.

— Нима? Кой друг има властта да те освободи от клетвата ти, ако не твой хан?

— Господарю, това е... Трябва ми време да помисля. Ще влезеш ли в града с мир, за да пренощуваш? Давам гостоприемството си на теб и на хората ти.

За момент Кублай изпита съчувствие към човека, когото бе поставил в безизходна ситуация. Дванайсет тумана чакаха пред града му с обещанието за сигурен погром. Не можеше да престъпи клетвата си към Арик-Боке, а Кублай не му даваше избор. Решимостта му укрепна.

— Не, Алгу. Ще вземеш решението си тук и сега. Избрал си да се закълнеш пред узурпатора, но няма да те държа отговорен за неговите престъпления. Аз съм ханът по право. Аз съм гурхан. Думата ми е желязо и думата ми е закон. Казвам ти отново, че си освободен от клетвата, от обета си. Свършено е. В този момент никой не ти е господар. Разбираш ли какво ти казвам?

Алгу беше преbledнял като платно. Той кимна.

— Тогава трябва да вземеш решение като свободен човек. Мястото ми не е тук. Имам други грижи освен това ханство, но не мога да си позволя враг зад гърба си, докато издирвам глупавия си брат. Не мога да оставя продоволствена линия до Каракорум, щом смятам да го превзема с обсада. Разбираш ли това?

Алгу отново кимна, изгубил дар слово. Гласът на Кублай омекна и стана едва ли не приятелски.

— Тогава избирай, Алгу. Толкова рядко в живота ни се случва истински да избираме. Ако вземеш неправилното решение тук тази сутрин, ще ме принудиш да унищожа Самарканд, но не искам да те заплашвам. Държавата е допуснала грешка, Алгу. И аз просто съм се заел да я поправам.

Алгу си помисли за децата си, които вече бяха на път към тайното скривалище в селото. Не хранеше илюзии относно онова, което описваше Кублай. Арик-Боке имаше огромна войска и никога не би отстъпил пред брат си, особено след като стана хан. Никоя монголска войска не се бе сражавала срещу собствените си сънародници, но това щеше да стане и да повлече след себе си разруха в невъобразими мащаби.

Бавно, внимателно, под зоркия поглед на орлока на Кублай, Алгу се спеша и застана до коня си, като гледаше нагоре към мъжа, който се бе обявил за владетел на света. Ханството на Чагатай беше само малка част от него, каза си той. Но ако се закълнеше наново, Арик-Боке можеше да изпрати собствените си тумани за наказание. За клетвопрестъпника нямаше да има никаква милост. Алгу затвори за миг очи, хванат между чука и наковалнята.

Накрая заговори.

— Господарю — рече той, — градовете ми се намират в обсега на Каракорум. Ако положи клетва, това ще означава обявяване на война на великото ханство.

Примигна, когато си даде сметка какви думи е използвал, но Кублай само се разсмя.

— Не мога да ти обещаю сигурност, Алгу. Нищо на този свят не е сигурно. Мога да ти кажа, че това лято ще заема изцяло вниманието на брат си. След това ханството ще бъде възстановено и ще погледна благосклонно на градовете ти.

— Ако изгубиш, господарю...

— Ако изгубя? Не се страхувам от онзи никаквец брат ми, който си въобразява, че може да се изправи на пътя ми. Слънцето напича силно, Алгу, а аз бях търпелив с теб. Разбирам страховете ти, но ако бях на твоё място, щях да знам какво да направя.

Алгу се дръпна от коня си и коленичи в прахта.

— Предлагам ти гери, коне, сол и кръв, господарю хан — почти шепнешком произнесе той. — Имаш клетвата ми.

Напрежението в стойката на Кублай изчезна.

— Това беше правилното решение, Алгу. А сега ме посрещни с добре дошъл в града си, за да си починем и да промием гърлата си от прахта.

— Разбира се, господарю хан — отвърна Алгу, като се чудеше дали току-що не е пропилял честта си, наред с живота. Мислеше дали да не върне децата си в града, но един сезон на село нямаше да им се отрази зле; пък и в случай на гражданска война между ханствата там беше толкова безопасно, колкото и където и да било другаде.

Баяр гледаше кисело как Бату крачи напред-назад в дървената къща. Той не беше приел добре новината и генералът още търсеше подходящите думи, с които да го убеди. Знаеше в общи линии плана на Кублай, а част от него бе принципите да стоят настрана от борбата между братята. Искането бе трудно изпълнимо, засягаше в основите честта и клетвите им, но заръките на Кублай бяха недвусмислени.

— Никога досега не е имало гражданска война — беше му казал Кублай. — Погрижи се Бату да разбере, че нормалните правила не важат, докато не се изяснят отношенията в семейството ми. Неговата клетва е към поста велик хан. Докато нещата не се уредят, докато не остане само един хан, той не може да почете клетвата си. Кажи му да остане в земите си и помежду ни няма да има вражда.

Баяр за стотен път повтори наум тези думи, докато Бату седнаше на огромната си дъбова маса и кимаше на слугите, които внасяха димящи подноси с месо, хляб и масло.

— Седни с мен, генерале — каза Бату и придърпа една пейка. — Това е телешко от собственото ми стадо.

Баяр погледна кървавите късове месо и устата му се напълни със слюнка. Сви рамене и се настани на масата, взе едно парче с пръсти и задъвка, а по брадичката му потече сок.

— Много е добро — каза той, като с мъка потисна доволната си въздишка. Месото се топеше в устата му почти без да дъвче, и той придърпа още няколко парчета, оставяйки розова диря по старото дърво.

— Никога няма да попаднеш на по-добро — отвърна Бату. — Надявам се да продавам месото на ханските градове след няколко години, когато стадото стане достатъчно голямо.

— Ще натрупаш цяло състояние — рече Баяр. — Но не и докато междуособиците продължават. Още чакам отговора ти, господарю.

Бату дъвчеше бавно и се наслаждаваше на всяка хапка, но нито за миг не изпускаше от поглед мъжа срещу себе си. Без да бърза, проми гърло с дълга глътка бяло вино и се облегна назад.

— Добре тогава. Имам три възможности, генерале, или поне така виждам нещата. Мога да те пусна, да послушам Кублай и да стоя настрана от борбите, да се грижа за собствените си земи и за хората си, докато всичко не приключи. Ако той изгуби, ханът... — вдигна ръка, когато Баяр отвори устата си — Арик-Боке ще препусне вбесен насам да ме пита защо съм се спотайвал, когато законният ми господар е бил нападател. Ако резултатът излезе такъв, мога да изгубя всичко.

Баяр не отговори. Нито той, нито Бату можеха да кажат със сигурност какво ще се случи, ако Кублай изгуби. Арик-Боке можеше като нищо да прибегне до отмъщение. Един здравомислещ човек би обявил амнистия за по-малките ханства, но нищо в рода не предполагаше, че по-малкият брат ще се прояви като здравомислещ.

— Втората ми възможност е да събера туманите си и да изляза в подкрепа на законния си хан. Подозирам, че ще ми се противопоставиш, така че първата ми работа ще бъде да избия хората ти.

— Ако си мислиш... — започна Баяр.

Бату отново го спря с вдигната ръка.

— Ти си на моя земя, генерале. Хората ми всеки ден ти осигуряват чудесно месо и пиене. Достатъчно е да кажа само една дума и всичко ще е приключило още преди залез-слънце. Това е втората ми възможност.

— Просто ми кажи какво си решил — раздразнено рече Баяр.

Бату му се ухили.

— Не си от търпеливите, генерале. Третата ми възможност е да не правя нищо и да те задържа при мен. Ако Кублай спечели, няма да съм му навредил с нищо. Ако победител излезе Арик-Боке, ще съм попречил на три тумана да участват в междуособиците. Това ще ми позволи най-малкото да запазя живота и земите си.

Баяр леко пребледня, докато слушаше. Вече беше изгубил твърде много време в ханството на Бату. Кублай му бе наредил да поеме към Каракорум и той имаше известна представа за ролята си в плановите на хана. Ако бъдеше задържан тук като пленник за месеци, това щеше да се окаже решаващо за крайния резултат.

Бату наблюдаваше внимателно реакцията му.

— Виждам, че тази възможност не ти допада, генерале. Може би най-добрият избор за моите хора е най-лошият за теб.

Генералът впи гневен поглед в него. Всички замисли на Кублай се свеждаха до битката при Каракорум. Туманите на Баяр бяха последната кост в играта, резервът, който трябва да удари врага в тила в най-подходящия момент. Преглътна с мъка, чудесното месо изведнъж се превърна на камък в стомаха му. Кублай щеше да разчита на него, когато удари часът на битката. Ако Баяр не се появеше там, приятелят му щеше да бъде посечен. Изправи се бавно.

— Сега ще си тръгна — рече той. — Ти можеш да решаваеш каквото смяташ за най-добро, но няма да ме задържиш тук.

Обърна се рязко, когато чу как зад него вадят мечове. Двама от дружинниците на Бату го гледаха с мрачни физиономии и препречваха изхода към слънчевата светлина и чистия въздух.

— Сядай, генерале. Още не съм приключил с теб — каза Бату и се облегна назад.

Видя как погледът на Баяр се спира върху тежкия нож, с който бе рязал месото. Изкиска се, взе ножа и си отрязва още едно дебело парче.

— Казах ти да седнеш.

Арик-Боке опъна лъка и отново опита да овладее пулса и дишането си. Не можеше да го направи. Всеки път, когато усещаше началото на спокойствието, яростта пламваше, сърцето се разтуптяваше и ръцете му започваха да треперят.

Пусна тетивата с вик на безсилие и видя как стрелата се заби високо в сламената мишена. Отвратен, той захвърли лъка, без да обръща внимание на оръжейника си, който се намръщи на отношението към такова ценно оръжие. Телан беше прехвърлил шейсет и бе служил на трима ханове преди Арик-Боке, при един от които на бойното поле. Около стрелбището работеха три момчета с метли и всички те замръзнаха в ужас, че са видели нещо, което можеше да им струва здрав пердах.

Телан вдигна скъпоценния лък с безизразна физиономия и застана търпеливо, макар че ръцете му се плъзнаха по дължината на оръжието, търсейки някакви пукнатини или други повреди. Когато не установи такива, отново го поднесе на господаря си. Арик-Боке махна с ръка.

— Стига толкова. Не мога да прочистя ума си — каза той.

Недалеч орлокът на войските му опъваше собствения си лък. Аландар бе изправен пред деликатен избор. Сърцето му туптеше бавно, ръцете му бяха като от твърдо дърво. Можеше да пусне стрелата където си поиска, но реши да не стреля под кръвнишкия поглед на хана. Бавно отпусна тетивата, усещайки как мускулите на гърдите му потръпват неприятно.

Развърза колчана от рамото си и подаде екипировката на оръжейника на Каракорум. Беше решил, че малко изпотяване и упражнения тази сутрин ще се отразят добре на Арик-Боке, но гневът на хана само се увеличаваше с всеки несполучлив изстрел.

— Искаш ли да продължим с мечове, господарю хан? — попита той.

Арик-Боке изсумтя. Щеше му се да насече някого до смърт, а не да повтаря движения и пози, докато мускулите го заболят. Кимна

неохотно.

— Добре — рече той.

— Донеси на хана учебни мечове, Телан.

Докато оръжейникът се обръщаше, Арик-Боке вдигна глава, осенен от внезапно хрумване.

— Донеси и вълчия меч — промърмори той, — а също и тренировъчния костюм.

Телан забърза с лъковете към постройките около игрището. Върна се с два меча в ножници и костюм от твърда кожа. Арик-Боке взе мечовете и ги провери на тежест.

— Сложи си костюма, Телан. В настроение съм да съсека нещо.

Оръжейникът бе ветеран. Беше се сражавал рамо до рамо със Субодай и си бе заслужил мястото в ханския двор. Веждите му леко се свъсиха и изражението му стана сурово. За някой от учениците му това щеше да е признак на събиращи се буреносни облаци, но Арик-Боке изобщо не забеляза.

— Да наредя ли на някое от момчетата да го сложи, господарю хан? — попита Телан.

Арик-Боке едва го удостои с поглед.

— Да съм ти казвал да доведеш някое от момчетата? — остро попита той.

— Не, господарю.

— Тогава изпълнявай.

Телан започна да наглася кожените ремъци. Учебният костюм беше започнал съществуването си като ковашка престилка с дълги ръкави, чиито пластове кожа бяха толкова твърди, че едва позволяваха на човек да се огъне в кръста. Към него беше добавен подплатен шлем с предпазители за врата и тежки налакътници и наколенници. Телан нахлузи основната част през главата си и остана неподвижен, докато Аландар закопчаваше катарамите.

Арик-Боке извади учебен меч и замахна. Беше по-тежък от нормалното оръжие — нарочно се добавяше олово, за да се развият мускулите на китката и подлакътницата. Беше притъпен отстрани и отпред. Арик-Боке го изгледа намръщено и извади личното си оръжие, прибрано от тялото на Монгке.

Погледите на Аландар и Телан се насочиха към него, когато чуха тихото съскане на блестящата стомана, излизаща от ножницата. Не

само двамата мъже бяха ветерани. Мечът се предаваше в семейството на хана от поколения. Дръжката бе оформена като стилизирана вълча глава, един от най-силните символи на младата държава. Чингис го беше държал, както и баща му преди него. Мечът беше полиран и ужасно остър, без нито една грапавина или друг недостатък. Изглеждаше точно като това, което беше — дълго парче остър метал, предназначен да сече плът. Арик-Боке го развъртя и изпъшка.

Аландар погледна Телан в очите и се усмихна горчиво на изражението му. Харесваше Телан и двамата бяха прекарвали няколко вечери в пиене. Оръжейникът не беше от хората, които припадаха при вида на малко кръв или пред перспективата от здраво налагане, но не изглеждаше особено щастлив. Аландар закопча последната катарама и се дръпна.

— Да му дам ли меч? — попита той.

Арик-Боке кимна.

— Дай му твоя.

И тримата знаеха, че това няма да промени нещата. Костюмът бе пригоден да издържи много атаки, за да може младият воин да се опита да остане спокоен и съсредоточен, докато половин дузина негови другари го налагат. Нямаше да позволи на Телан да се движи достатъчно бързо, за да се защити.

Аландар подаде меча си на оръжейника и се ухили, докато стоеше с гръб към хана. В отговор Телан завъртя очи, но все пак взе оръжието.

След като Аландар се дръпна, Арик-Боке пристъпи напред и замахна с всички сили към врата на Телан. Усмивката на Аландар изчезна, когато оръжейникът залитна назад. Шлемът имаше тежки предпазители, защитаващи врата, но вълчий меч почти ги беше разсякъл и един от тях се държеше само на няколко нишки.

С огромно усилие Телан блокира следващия удар, като използва цялата си сила, за да накара кожените ръкави да се огънат достатъчно бързо. Арик-Боке изпъшка и на лицето му изби пот, но продължи да настъпва и да нанася удари горе и долу, към врата и слабините. Мечът оставяше ярки следи върху костюма и някои от разрезите зейнаха, разкривайки дрехите на Телан отдолу. Орлокът се канеше да се обади, но предпочете да замълчи. Арик-Боке беше ханът.

Телан явно осъзна, че участва в двубой, и когато Арик-Боке атакува, престана да отстъпва, използва тежестта на костюма и блъсна с бедро хана, като го извади от равновесие. В отговор последва удар с плоската страна на меча във врата, който откъсна кожения предпазител. Вратната артерия на Телан вече не беше защитена и той го разбра, тъй като незабавно усети полъха на хладния въздух. Опита се да отстъпи настрани и назад, но Арик-Боке го притискаше на всяка стъпка, размахвайки меча като сопа. Много от ударите му бяха отбити от кожата, изкълчиха пръстите му и го накараха да съска от болка.

Сякаш мина цяла вечност, преди той да спре. Коженият костюм беше целият в драскотини, едната му половина бе паднала в краката на Телан. По краката на оръжейника се стичаше кръв и бавно се събираше на локвичка, а Арик-Боке стоеше задъхан и дебнеше за някое рязко движение от страна на противника. За ужас на Телан и Аландар той опря върха на меча в земята и се облегна на него, сякаш беше някаква проста тояга, а не най-прочутото оръжие в историята на народа. Ханът бе плувнал в пот и дишаше тежко.

— Това е достатъчно — каза той, изправи се с усилие и подхвърли оръжието на Аландар, който го улови с лекота. — Кажи на шамана ми да се погрижи за раните ти, Телан. Аландар, след мен.

Без да каже нищо повече, той закрачи към изхода. Аландар прибра ножницата и едва успя да хвърли бърз извинителен поглед към Телан, след което забърза след хана.

Оръжейникът стоеше задъхан в центъра на игрището. Не помръдна дълго време и накрая едно от момчетата се осмели да го приближи.

— Добре ли си, господарю? — попита той, взирайки се в разкъсаните останки от шлема.

Устните на оръжейника бяха окървавени и той оголи зъби, докато се опитваше да пристъпи.

— Хвани ръката ми и ми помогни, момче. Не мога да вървя сам.

От признанието го болеше колкото и от раните, но гордостта не можеше да му позволи да падне. Момчето извика свой другар и двамата помогнаха на Телан да се махне от яркото слънце.

Арик-Боке крачеше бързо по коридорите на двореца. Яростта му сякаш бе поотпуснала хватката си и той разкърши рамене. Беше си представял Кублай, докато удряше оръжейника, и това бе уталожило гнева му за известно време. Но докато вървеше, той се надигна отново в гърдите като червена пружина, която го караше отново да нанесе удар.

Стигна лъскавите медни врати и ги бутна рязко, без да обръща внимание на стражите. Аландар го последва в залата за аудиенции и видя как най-старшите командири се изправят като кукли на конци. Ханът бе излязъл гневно преди часове и те бяха останали да го чакат, тъй като не можеха да напуснат без негово разрешение. Не показаха с нищо раздразнението си, докато се покланяха. Аландар забеляза, че единствената кана вино вече е пресушена, но нищо друго не показваше, че Арик-Боке е карал дузина мъже да го чакат почти цяла сутрин.

Той тръгна покрай тях към масата и изруга, когато видя празната кана. Грабна съда, отнесе го до вратата и го тикна в ръцете на единия страж.

— Донеси още вино — нареди, без да обръща внимание на мъжа, който се опитваше да задържи каната и да се поклони едновременно.

Когато се върна при командирите, в очите му блестяха яростни пламъчета и никой не посмя да посрещне погледа му.

— И така — процеди той. — Имахте време да помислите. Знаете какви са залозите.

Млъкна за миг, след което продължи:

— Съгледвачите ми са открили разбити ям станции. Заповедите ми остават неизпълнени. Доставките от север престанаха и ако шпионите ми не са се обърнали срещу мен, брат ми Кублай е обявил война на ханството. Човек от моята собствена кръв е насочил туманите си срещу законния си владетел.

Замълча и ги изгледа внимателно един по един.

— Светът се е смълчал като заек със змия в дупката си, а вие не можете да предложите нищо на своя хан? *Нищо?*

Изрева последната дума, пръскайки слюнки. Мъжете в залата бяха опитни воители, но се отдръпнаха от него. Сумтенето му изпълваше залата и белегът, минаващ през съсипания му нос, беше почервенял.

— Кажете ми как е възможно една войска да нахлуе в ханствата ми, без да разберем предварително за това. Нима дядо ми е основал ям линиите напразно? Месеци наред питам съветниците си защо спряха да пристигат писма, защо докладите закъсняват. Питам старшите си командири какво трябва да е станало, че Каракорум да се окаже откъснат от света по такъв начин. А сега вие ми кажете как може да се случи подобно нещо на хиляда мили около града, без изобщо да разберем.

Дневният страж беше решил да се презастрахова и се върна с две препълнени кани. Арик-Боке изчака да му напълнят чашата и я пресуши на бързи глътки. Когато изпи втората, изглеждаше малко по-спокоен, макар че вратът му се изчерви силно и вените му изпъкнаха.

— Това е минало. Когато всичко свърши, ще взема главите на онези, които твърдяха, че ям линиите никога не могат да бъдат прекъснати, че ми осигуряват сигурност и ранно предупреждение, за каквото никой друг хан не може и да мечтае. Ще взема главата на Алгу и ще дам дъщеря му на дружинниците ми, за да се позабавляват с нея.

Пое дълбоко дъх. Осъзнаваше, че само с гневни приказки няма да постигне нищо особено.

— Искам да бъдат възстановени. Орлок Аландар ще вземе най-добрите ви съгледвачи и ще ги разположи по линиите. Искам да знам къде са туманите на брат ми, за да мога да отговоря съкрушително на предателството им.

Обърна се към присъстващите, за да се увери, че виждат презрителната му физиономия.

— Аландар, кажи ми с какви сили разполагаме — най-сетне каза той.

— Без туманите в Русия и ханството на Чагатай... — започна орлокът.

— Кажи ми с какво разполагам, орлок, а не с какво не разполагам.

— С дващест тумана, господарю хан. Ако оставим единствено стражата да поддържа ред в града.

— А брат ми?

Аландар се поколеба. Знаеше, че отговорът му е в най-добрия случай груба преценка.

— Може да има до осемнайсет тумана, господарю, макар че години наред воюваше със Сун и сигурно е изгубил много, може би шест или седем.

— Или повече, орлок. Ученият ми брат като нищо може да е изгубил половината си войска, докато е чел дзинските си книжки и се е обличал като дзинска курва.

— Както кажеш, господарю. Не можем да знаем със сигурност, докато ям станциите не бъдат възстановени.

— Той така и не победи Сун, орлок Аландар. Просто седя там пет години и чакаше Монгке хан да му се притече на помощ. Ето с такъв човек си имаме работа. Ето това е лъжеханът, моят брат, който прекъсна продоволствените ни линии и се размотава по света с безгрижна самоувереност, докато ханът на държавата на Чингис може само да отвърща на действията му. Вече не, Аландар. До гуша ми дойде от онези парцаливи разбойници, дето ги е страх да ми кажат, че ханствата се разпадат. Ще излезем и ще се срещнем с онзи учен брат. И ще го накарам да пълзи в краката ми, преди да приключим с него.

— Твоя воля, господарю хан — с поклон отвърна Аландар.

— Преди два месеца предателят е бил в Самарканд.

Арик-Боке посочи един от дванайсетте военачалници, които чакаха нервно заповедите си.

— Донесете ми картите. Да видим колко далеч може да е избягал за това време.

Някои от присъстващите се спогледаха; знаеха от опит, че отпочинал монголски туман може да измине хиляда или повече мили за толкова време. Аландар реши да вземе думата, тъй като си даваше сметка, че от всички в залата той е най-неуязвим за гнева на Арик-Боке.

— Господарю, може да бъде почти навсякъде. Предполагаме, че е изпратил тумани срещу Бату на север, така че най-вероятно е разделил силите си. *Знаем* обаче, че ще се появи пред Каракорум.

— Това е просто град — отвърна Арик-Боке.

— Град, в който живеят жените и децата на воините му, господарю. Кублай ще дойде за тях. Нима има друг избор?

Арик-Боке замръзна умислен. Накрая кимна.

— Да, разполагаме поне с това. Знаем накъде ще се насочи и имаме нещо, което е скъпо за него. Това ще ни послужи за отправна

точка, орлок. Аз обаче не искам да водя отбранителни действия. Силата ни е в движението, в скоростта. Той няма да ме прикове на едно място. Разбирате ли? Враговете ни мислят по този начин. Искам да напуснете Каракорум и да го откриете, докато се движи. Искам да го подгоните като в кръгов лов и бавно да стеснявате кръга, докато не му остане накъде да бяга.

— Най-близките ям станции вече работят, господарю — отвърна Аландар. — Всеки ден възстановяваме около дузина, след като вече знаем какво се е случило с тях. Ще бъдем предупреждени веднага щом зърнат туманите му.

— Чувал съм това и преди, Аландар. Няма да разчитам отново на тях.

Арик-Боке си пое дълбоко дъх.

— Изпратете туманите към ханството на Чагатай, със съгледвачи между и пред тях. Пет бойни групи от по четирийсет хиляди, за да покрият цялата територия. Искам съгледвачите да са нащрек. Когато открият врага... — замълча, наслаждавайки се на тази дума, свързана с глупавия му брат. — Когато го видят, няма да влизат в бой, докато не се събере цялата сила. Тогава ще поразим онзи лъжехан. И ще бъде там, за да го видя с очите си.

— Твоя воля, господарю. Ще оставя хиляда мъже да патрулират в лагерите и Каракорум и първо ще възстановя ям станциите между града и земите на Чагатай.

Това беше интерпретация на заповедите, които беше получил, и Арик-Боке незабавно настръхна.

— Това е просто град, орлок. Вече го казах. Аз съм ханът. Един град не означава нищо за мен.

Аландар се поколеба. Арик-Боке не беше в настроение да слуша възражения, но орлокът трябваше да говори. Постът му изискваше да успокои с такт и разум справедливия гняв на хана.

— Господарю, ако брат ти е изпратил тумани на север, те ще се озоват зад нас, докато напредваме към основната му войска. Каракорум може да бъде унищожен...

— Имам заложници, които ще ги държат кротки, Аландар. Ще опра ножове в гърлата на жените и децата им, ако докоснат и едно камъче от Каракорум. Това удовлетворява ли те? Кой военачалник на

брат ми би дал *тази* заповед? Няма да предприемат действия срещу града заради страха от клането, което ще последва.

Аландар преглътна смутено. Не беше сигурен дали Арик-Боке наистина би изпълнил подобна заплаха и предпочиташе да не го подтиква натам. Никой хан не би и помислил да избива собствените си хора, но пък и никога не бе имало междуетносна война, откакто Джучи беше предал Чингис. Онова обаче изобщо не можеше да се сравнява със ситуацията, пред която беше изправен Арик-Боке. Орлокът не изказа опасенията си и предпочете да замълчи.

Арик-Боке кимна, сякаш е получил съгласието му.

— Ще оставя достатъчно мъже, които да изпълнят заповедта ми, орлок. Мъже, които разбират значението на клетвата си. До гуша ми дойде. Кръвта ми крещи да отвърне на тези оскърбления. Пратете вестоносци при Хулегу. Кажете му, че го призовавам да изпълни клетвата си. И съберете туманите ми в равнината. Ще потегля да намеря брат си Кублай и аз ще избира как да умре, щом го пипнем.

Аландар сведе глава. Не можеше да се отърси от чувството, че ханът подценява туманите на противника. Те бяха бързи като собствените му хора и покрай цялото си фучене Арик-Боке не можеше да бъде убеден, че не са водени от глупак или учен. Един глупак не би прекъснал линиите за доставки до Каракорум, преди да атакува. Един учен не би неутрализирал най-силните владетели, дали клетва на Арик-Боке, преди още да е започнала истинската борба. Въпреки това Аландар се беше научил от малък да се подчинява.

— Твоя воля, господарю хан — рече той.

Хулегу прокле паметта на генерала си, докато препускаше напред. Китбука бе загинал преди години, но бе оставил тежко наследство — мюсюлманите, които се бяха заклели никога да не приемат ханската власт. Отслужването на християнски литургии в джамииите се оказа ужасна пречка пред умиротворяването на района, макар че много от племената крещяха също името на Багдад, когато ги залавяше и наказваше.

Никога не бе и помислял, че ханството му ще се окаже такъв казан за проблеми. От унищожаването на града насам от хиляди мили бяха дошли мъже да се сражават за земята, която бе завладял. Ухили се, докато се носеше напред. Дядо му беше казал, че няма по-добър начин да изживееш живота си от този, а ханството никога не живееше в мир и спокойствие, всяка година бълваше нови врагове. Това бе добре за туманите му. Хората му се поддържаха в добра форма срещу тъмнокожите безумци, които умираха, крещейки името на града или на бога си.

Хулегу се сниши, когато покрай него избръмча стрела, и внимателно избра момента. Редицата вражески конници се огъна, докато атакуваше фланга ѝ. Разполагаше само с няколко мига, преди да реагират на неочакваната му маневра. Чуваше младите им гласове да крещят, слънцето печеше жестоко, а във въздуха се носеше миризма на прах, пот и чесън.

Той направи едва доловим знак и галопиращата редица обърна към вражеския фланг, вдигайки пиките си в последния момент. Вряза се в коне и хора и си проби път на сто крачки навътре, сякаш бяха потъващ в плътта нож. Персите рухваха пред напора и Хулегу сечеше наляво и надясно, като всеки удар трябваше да троши, ослепява и да оставя гърчещи се хора след себе си.

Чу остро свистене на стрели от арбалет и нещо го удари високо в гърдите, проби бронята и стигна до ключицата му. Изстена, надявайки се да не се е счупила отново. Докато си пробиваше път през редиците, усещаше мястото само като изтръпнало, но болката нямаше

да закъснее. Враговете превъзхождаха числено хората му, но туманите бяха все още бодри и силни, а денят едва бе започнал. Атаката беше откъснала голяма част от противниковите редици и той даде сигнал на мингхан командирите да я обкръжат и изолират от останалото множество. Беше като пастирската работа — да отделиш младите овнета от стадото и да ги хвърлиш под ножа. Основната войска от конници и пехотинци продължи напред, за да посрещне монголските стрели, и разполагаше с време.

С мокра длан Хулегу избърса потта от лицето си и примигна от солта, която ужили очите му. Беше жаден, но щом се огледа, не видя камиларче с мехове.

Някакво движение привлече вниманието му и той впери поглед в тъмната маса войници, появили се в тръс от хребета на близкото възвишение. Движеха се бързо и леко въпреки жегата и Хулегу виждаше, че са въоръжени с лъкове и мечове. Отдели се на два̀йсет-трѝйсет крачки от битката, за да прецени как най-добре да реагира. Всичките му тумани вече се сражаваха и не разполагаше с резерви. Започна да се мръщи, когато персийските войници продължаваха да прииждат, сякаш нямаха край. Броните им от месинг и желязо блестяха на слънцето. Изведнъж по фланговете им се появиха конници, които изпревариха пешаците.

Пропуснал беше цяла армия, крила се между хълмовете. Някой местен водач ги беше довел и скрил тук в очакване на удобния момент. Хулегу облиза пресъхналите си устни, като се оглеждаше в опит да усети как върви сражението. Трябваше да отдели цял туман, за да пресрещне новопристигналите и да им попречи да се присъединят към братята си.

Потта попадна в очите му, докато хората около него приключваха с избиването на стотиците, които бяха откъснали от основната войска. Воините познаваха добре работата си и бяха уверени в силата си, свикнали с битките след прекараните дълги години по бойните полета.

Потокът хора откъм хълма така и не спираше, прииждаха като разляло се земно масло. Хулегу се огледа за туман, който можеше да отдели, но всички се сражаваха усилено. Афганците се бяха уплашили. Хулегу пое дълбоко дъх и изрева нова заповед на единствения мингхан, който бе дошъл с него.

— Връщай се за подкрепа! — изрева той. — При Месинговия туман!

Повтори заповедта и смушка коня си. Врагът бе твърде многоброен, но Хулегу не беше готов да се оттегли, не и пред тези. Хората му още можеха да обърнат битката и да пречупят противника. Трябваше да изчака, да издебне удобния момент. Месинговият туман беше силно притиснат отпред и отстрани и бе на път да бъде прегазен. За първи път в този ден Хулегу усети червея на съмнението в стомаха си. Никога не бе губил сражение срещу дивите племена, които го посрещаха с писъци „Багдад“ и „Аллах акбар“, предизвикваха го всяка година и ставаха все по-многобройни. Озъби се и препусна да помогне на тумана си. Хората му нямаше да отстъпят пред тези селяни, които си лягаха с кучета. Воините можеха да бъдат победени, но не и обърнати в бягство.

Хилядата с него препуснаха в пълен галоп. Мнозина бяха изгубили пиките си и колчаните им бяха празни, но извадиха мечове и се врязаха във врага, пробиваха си път сред хаоса, надаваха бойни викове. Хулегу сечеше с цялата си сила, стоварваше меча си върху шлемовете, когато срещу него вдигаха щитовете. От гърба на коня още виждаше как бодрите войници посрещат тумана му на издигащия се терен. Хората му атакуваха в широка редица, но пред очите на Хулегу тя започна, да се огъва под натиска на огромната маса. Подобно на скъсана рибарска мрежа, редицата бе разделена на десетина места. Не можа да удържи натиска и крещящите перси се носеха около и през нея, губейки стотици, за да стигнат до основното сражение.

Хулегу изруга, превърна гнева си в бърз сечащ удар и сцепи черепа на някакъв брадат мъж, който му показваше червените си зъби и надаваше див писък. Длъжен беше да следи развоя на битката и никога да не се предава на болката и яростта. Редиците по склона продължаваха да прииждат и въпреки жегата го побиха ледени тръпки. Шейховете го бяха уловили здраво, принудили го бяха да хвърли в боя всичките си сили, след което му устрои засада с всичко, с което разполагаха.

Хулегу си беше разчистил място и събираше отново мингхана около себе си за нова атака в една слаба точка, когато видя съгледвачите си да препускат по окървавената трева. Те вече сочеха

към тънещата в сенки долина от дясната му страна и той изстена. Ако там се криеше още една войска, с битката беше свършено.

Мисълта още се оформяше в главата му, когато първите редици излязоха от сенките, буквално по петите на съгледвачите. Хулегу изтри потта от очите си и зяпна. Гледката бе невъзможна, но въпреки това сърцето му подскочи. Плътни редици монголски воители се носеха напред, вдигнали пики като гора от тръни. Позна ги по знамената и поклати в почуда глава, след което се обърна отново към врага. Устните му бавно се дръпнаха назад, разкривайки зъбите. Не беше усмивка.

Куманите бяха напредвали в колона между хълмовете, притиснати от тесните долини. Когато излязоха на открито, те се разгърнаха и Хулегу изкрещя от радост при вида на маневрите, които познаваше като собственото си тяло. Два пълни тумана излязоха на нова позиция и се насочиха към множеството, спускащо се от хълма. Други два ускориха ход на равното и се понесоха към него като чук, размазващ персийските редици.

Хулегу видя как в небето се понасят десетки хиляди стрели и се изсипват отново и отново с глухи удари върху щитовете. Двете сили приближаваха, персийските редици рухваха под новата атака, очуканите им щитове не спасиха почти никого. Той се изправи в стрепената, за да види как пиките се насочват напред. Редица от петстотин воители удари врага и премина през него, като мачкаше и сечеше. Хулегу изрева развълнувано и даде нови заповеди на командирите си. Персите бяха притиснати от две страни в капан, сякаш замислен от самия него. Един последен поглед към хълма му показва как новите тумани избиват персийските резерви, помитат кавалерията им и ги обсипват с порой черни стрели.

Битката бе приключила, но клането тепърва започваше. Мнозина перси захвърлиха оръжия и се опитаха да избягат или просто стояха с вдигнати ръце и изричаха последните си молитви. Биваха посичани или прострелвани от упор от туманите. Те не приемаха пленници.

Туманите на Хулегу надигнаха глави и загърбиха умората — гордостта ги караше да покажат всичко от себе си в присъствието на сънародници. Допреди малко бяха здравата притиснати и не показваха никаква милост, когато врагът започна да отстъпва. Избиването продължи през целия ден и когато слънцето започна да клони към

запад, противниците бяха разпокъсани и ги събираха като стада на малки групи. Ранени стояха сред мъртвите и докато минаваше покрай един от тях, Хулегу използва прекършена пика вместо сопа и счупи врата му, просвайки го върху купчината трупове.

Отделните мингхани препускаха през бойното поле като хапещи мравки, издирвайки нови жертви, докато последните врагове бягаха в ужас с надеждата да се скрият в сумрака. Жегата започна да намалява и Хулегу свали шлема и разтри потното си теме. Денят беше хубав. Подухна топъл ветреца, понесъл миризмата на кръв. Хулегу затвори с облекчение очи и обърна лице към него. Отправи благодарност на бащата небе за спасението си и после му хрумна да благодари и на християнския бог. Китбука би се насладил на сцената и Хулегу можеше само да съжалява, че приятелят му не е жив, за да я види.

Отвори очи, когато монголските рогове засвириха победоносно — плътен нисък тон, бързо подет от всеки туман. От звука кожата по ръцете му настръхна. Той изсвири остро през зъби, за да привлече вниманието на командирите си и загледа как се развяват знамената му, привиквайки старшите си военачалници. Монотонният звук на победата продължаваше, изпълвайки долини и отеквайки в околните хълмове. Хубав звук.

Туманите му започнаха да ограбват мъртвите и на доста места избухваха свади, когато неговите воители си оспорваха правата върху оръжия и доспехи с новодошлите. Хулегу се разсмя при вида на търкалящите се в прахта мъже, които само допреди малко се бяха сражавали като братя. Сънародниците му бяха свирепи като истински вълци.

Докато командирите се събираха, видя дузина конници да се отделят от един туман и да поемат в тръс към него с развети знамена, като внимателно водят понитата си между труповете.

Уриан-Хадай беше преценил битката, докато влизаше в нея. Когато погледите им се срещнаха, и двамата знаеха, че Хулегу му е длъжник. Макар да бе принц и хан на собствено ханство, Хулегу заговори пръв, за да почете по-възрастния мъж.

— Започвах да си мисля, че ще ми трябва цял ден, за да ги довърша, орлок — рече той. — Добре си дошъл. Имаш моето гостоприемство и се надявам тази вечер да споделиш храната ми.

— За мен е удоволствие да помогна, господарю. Не се съмнявам, че накрая щеше да постигнеш победа, но щом съм ти спестил половин ден, това е хубаво.

Двамата се усмихнаха и Хулегу изтри отново потта от лицето си.

— Къде е брат ми Кублай, орлок? С теб ли е?

— Не и днес, господарю, макар че съм негов човек. С радост ще обясня, докато се храним.

Когато туманите напуснаха бойното поле, слънцето вече беше залязло. Нагорещените през деня брони изстиваха с пукот и телата в тях потръпваха понякога часове след смъртта. Опитни ветерани разказваха какви ли не истории как са виждали мъртви воители да се оригват и дори да се надигат за момент в седнало положение, преди да паднат отново. Мястото не беше приятно за нощувка и Хулегу знаеше, че ще трябва да прати хората отново тук, за да довършат разграбването. Повече Уриан-Хадай и воините му към тревиста равнина на няколко мили на запад, почти в подножието на възвишенията. Там бе устроил лагер и преди луната да достигне зенита си, за всички имаше топла яхния и толкова твърд хляб, че можеха да го използват вместо лъжици, преди да омекне.

Хулегу беше в превъзходно настроение, докато хората на Уриан-Хадай сваляха снаряжението си и се грижеха за конете. Туниката му бе мокра от пот, но той изпита огромно облекчение да се отърве от бронята и да усети нощната прохлада по голите си ръце и лицето. Седна срещу орлока на Кублай; изгаряше от любопитство, но остави мъжа да яде и пие, преди да го засипе с въпроси. Нищо не уморява човек повече от сражение и туманите никога не изпускаха възможността да се нахранят добре след битка, стига да имаха тази възможност. Те бяха професионалисти, за разлика от мъртвите перси на бойното поле.

Когато приключи с храненето, Уриан-Хадай подаде купата си на слугата и избърса пръсти в гамашите си, добавяйки още малко мазнина към почернялата мръсотия по тях.

— Господарю, аз съм пряк човек, така че ми позволи да говоря направо — рече той. Хулегу кимна. — Брат ти Кублай те моли да стоиш настрана от битките, които предстоят. Обяви се за хан и ще се

бие с Арик-Боке. От теб иска единствено да останеш в ханството си и да не се намесваш.

Хулегу се опули, докато слушаше. Поклати невярващо глава.

— Арик-Боке е хан — дрезгаво рече той, мъчейки се да проумее чувството. — Аз бях там, орлок. Дадох клетва.

— Поръчано ми е да ти предам това, господарю. Брат ти Кублай те призовава да стоиш настрана, докато не се разбере с по-малкия си брат. Той няма вражда с теб, но не иска да избираш между братята си във време на война.

Уриан-Хадай наблюдаваше с тайна надежда събеседника си. Кублай не бе дал заповед да атакува, но туманите на орлока вече бяха сред воините на Хулегу. Само при един негов вик можеха да избият хиляди. Хората на Хулегу се смееха и разпускаха сред тях и орлокът знаеше, че може да победи.

Погледът на Хулегу се зарея към лагера и може би той също разбра заплахата. Поклати отново глава и изражението му стана сурово.

— Днес ми помогна, орлок. Благодарен съм ти за това. Посрещнах те като гост в лагера си, но това не ти дава право да ми казваш да погазя клетвата си. Когато слънцето изгрее...

Млъкна и гневът му започна да утихва, изтикан от объркването.

— Как изобщо е възможно това? Кублай не се е върнал в Каракорум. Щях да науча.

— Господарят ми е хан — сви рамене Уриан-Хадай. — Брат ти Арик-Боке не трябваше да се обявява за такъв. Въпросът ще се реши за един сезон и държавата ще продължи напред — водена от законния си владетел.

— Защо Кублай не дойде при мен лично? Защо е изпратил теб, Уриан-Хадай?

— Има да води война, господарю. Не мога да ти съобща всичките му планове. Говоря с неговия глас и всичко, което казвам, е истина. Той не иска от теб да нарушаваш клетвата си. От обич към теб само те моли да останеш настрана, докато въпросът се разреши.

Хулегу отпусна глава на ръцете си и се замисли. Арик-Боке и Кублай му бяха братя. Идеше му да ги хване за вратовете и хубаво да ги разтърси. За хиляден път му се прииска Монгке да беше все още жив и да му каже какво да прави. Беше се заклел, но ако Арик-Боке

наистина не бе прав да взема ханската власт? Още тогава се носеха приказки, някои се питаха защо не е изчакал завръщането на Кублай. И ето го резултата. Умът му почти не побираше размерите на разрухата, грозяща да се стовари върху държавата.

В най-добрия случай щеше да изгуби един брат и това щеше да е като удар с нож в гърдите, при това толкова скоро след загубата на Монгке. В най-лошия държавата щеше да се разпадне в конфликта и народът щеше да остане уязвим за заобикалящите го от всички страни врагове. Всичко създадено от Чингис щеше да бъде унищожено само за едно поколение. В това нямаше право и криво, нямаше претенция, която да стои по-високо от другите. Но Арик-Боке беше хан. Каквото и да казваше Кублай, това бе твърдо установено и непоклатимо. Хулегу оклюма още повече.

— Това е моето ханство — промърмори той сякаш на себе си и сведе глава.

— И ще си остане такова, господарю. Ти си го завоювал и то няма да ти бъде отнето. Господарят ми знаеше, че ще се разстроиш. Твоята болка е и негова, умножена хилядократно. Единственото, което желае Кублай, е бързо уреждане на проблема.

— Би могъл да остане настрана — едва чуто прошепна Хулегу.

— Не може, господарю. Той е хан.

— Какво значение има това за мен, орлок? — остро попита Хулегу и вдигна глава. — В живота няма правила. Каквото и да е писано или изречено от шамани, човек не е обвързан с нищо освен със самия себе си. Нищо освен веригите, които сам си е избрал. Законите и традициите не означават нищо, ако разполагаш със сила.

— Кублай разполага със сила, господарю. Докато ние двамата с теб говорим тук, той препуска към Каракорум. Въпросът ще се реши, преди да настъпи зимата, по един или друг начин.

Хулегу взе решение и устните му се свиха в тънка линия.

— Това е работа между братята ми, орлок. Не искам да имам нищо общо. На север има градове, които още са против мен. Ще прекарам сезона в обсади. Когато приключа, ще поема на изток към Каракорум и ще видя кой управлява.

— Мъдър избор, господарю. Съжалявам, че ти причиних болка.

Хулегу раздразнено изсумтя.

— Намери си друг огън, орлок. Уморих се да гледам лицето ти. Щом слънцето излезе, ще си тръгнеш оттук. Получи отговора ми. Ще изчакам.

Уриан-Хадай се надигна и се намръщи, когато коленете му прещракаха. Вече не беше млад и се запита дали може да се доверява на думата на човек, който не признава никаква сила на света освен собствената си способност да унищожава и води. Честният отговор беше, че не може.

За момент се замисли дали да не извика заповедта на хората си. Те бяха готови и само чакаха думата му. Така с един удар можеше да премахне важен играч от борбата.

Въздъхна. Другата възможност бе да приеме думата му и може би по-късно да съжалява. Кублай вече беше изгубил един брат. Уриан-Хадай се поклони и тръгна към друг огън. Знаеше, че тази нощ няма да може да мигне.

39.

Кублай не можеше да намери покой високо сред сиво-зелените хълмове. Стоеше и гледаше към широката долина, измамно неподвижна и спокойна от такава височина. Недалеч от дясната му страна ромонеше поток и можеше да се пресегне, да загребе ледена вода и да утоли жаждата си, ако тя се обади. Денят беше горещ и небето бе съвсем синьо, без нито едно облаче. Познаваше тази земя и след толкова години в териториите на Сун тя все още докосваше дълбоко душата му. Беше си у дома.

Някакъв воин зад него изруга, когато се подхлъзна на мократа скала. Кублай не се обърна, а продължи да се взира в топлата шир, пропита с усещане за простор и тишина. Беше уморен след дните и нощите здраво препускане, но трескавото очакване го беше държало в хватката си и ръцете му трепереха. Арик-Боке беше някъде там, отвъд погледа му. Кублай беше готов с плановете, хората му също бяха готови, но сега всичко се свеждаше до чакане. Ако Арик-Боке излезеше от Каракорум, те щяха да го посрещнат. Ако останеше в града, щяха да го смажат като бълха, хваната в шева на дрехата.

След толкова време заедно му беше странно, че най-приближените му не са наблизо. Баяр още беше в руския север, а Уриан-Хадай се бе разположил на отдалечените възвишения, след като се върна от мисията си при Хулегу. Липсваха му и двамата, но не толкова, колкото Яо Шъ. Старият монах бе станал твърде немошен да язди с туманите и най-сетне беше потеглил към своя манастир. Времето и възрастта угасят и най-големите пламъци, помисли си Кублай. Отправи мълчалива молитва отново да види приятеля си.

За първи път от години Кублай беше сам с воините си. Арик-Боке щеше да поведе срещу него туманите на Монгке, които бяха положили клетва. Кублай се намръщи при тази мисъл. Сама по себе си силата нямаше да накара брат му да се подчини.

Свързването с Хулегу беше рисковано. Брат му би могъл да изслуша Уриан-Хадай и незабавно да потегли, за да защити ханската власт на Арик-Боке. Орлокът беше предал на Хулегу думите му, но

Кублай знаеше, че не може да се довери на брат си. Ако Хулегу се притечеше на помощ на Арик-Боке, това щеше да означава още една година война и още един мъртъв брат. Кублай се беше простил с илюзиите. Докато туманите се разтъркваха, почиваха и се хранеха около него, той мълчаливо се помоли брат му да прояви малко здрав разум и да остане настрана.

Вдигна глава, когато чу гласа на звънчетата, понесъл се надалеч из притихналата планина. Този път не беше ям ездач, а малкото стадо, което беше пуснал на паша с двама съгледвачи без коне с надеждата, че ще успеят да приближат до Каракорум, без никой да ги предизвика. Очакваше да се върнат чак след месец и беше разположил лагера си сред възвишенията, далеч от града на брат си. Опита се да предположи какво може да означава преждевременното им завръщане, но накрая се отказа. Погледна надолу по стръмния склон и различи малките фигурки на мъже, гонещи кози и овце пред себе си. Щеше да мине време, преди да чуе онова, което имаха да му кажат.

Обърна се и видя сина си, опасно надвесен над скалите, за да пийне вода.

— Внимавай — каза му Кублай. — Хлъзгаво е.

Джъндзин се намръщи презрително при мисълта, че може да падне. Започна да пие от потока, но туниката му пое повече вода, отколкото гърлото. Кублай му се усмихна и продължи да наблюдава зорко като страж. Джъндзин остана на мястото си и се наведе назад, докато не успя криво-ляво да се облегне на камъните.

— Чух мъжете да си говорят за това, което ще правиш — рече той.

Кублай не го погледна.

— Сигурен съм, знаеш, че не бива да ми съобщаваш слухове — отвърна той.

Младежът се намести и сгъна единия си крак, за да може да опре лакти на коляното си.

— Не се оплакват — каза той. — Просто говорят, това е.

Кублай призова търпението си. Сякаш нямаше какво да прави, докато шпионите му не дойдат да докладват.

— И какво говорят? — попита той.

Джъндзин се ухили.

— Че ще станеш император, щом това приключи.

— Ако оживея, ще бъде... вярно — отвърна Кублай. — Ще бъда хан на народа, но император в Китай.

— Това означава ли, че аз ще бъда император след теб? — попита младежът.

Кублай го погледна и с мъка сдържа смеха си.

— Това ли искаш? Да управляваш света?

— Мисля... мисля, че би ми харесало, да — отвърна замечтано Джъндзин.

— В такъв случай ще направя всичко по силите си това да стане, синко. Ти си кръв от моята кръв, кост от моята кост. Ще основа династия и ти ще я продължиш.

— Значи ще се бием за това? За да станем императори?

Кублай се изкиска.

— Има и по-лоши неща, за които се бият хората.

Погледна през рамо към дружинниците, които си почиваха в пукнатините на планината. Огромното мнозинство от войните му оставаше невидимо в долините и деретата назад:

— Мисля, че ще бъда по-добър хан от Арик-Боке, Джъндзин. Това също е причина. Но един баща работи за синовете и дъщерите си. Посвещава цялата си сила и младост да ги отгледа, да им даде всичко, което има. Ще ме разбереш, когато и на теб ти се родят деца.

Джъндзин обмисли идеята много сериозно.

— Ще щадя градовете, когато стана император. Хората ще ме обичат, вместо да се страхуват от мен.

Кублай кимна.

— Или и двете, синко, ако си късметлия.

— Искам да променя света, както направи ти — каза Джъндзин.

Кублай се усмихна, но в усмивката му се долавяше и тъга.

— Навремето обсъждах подобни неща с майка си, Джъндзин. Тя беше жена с редки способности.

Погледът му се зарея за момент, докато беше унесен от спомена.

— Знаеш ли, веднъж й казах нещо подобно. Тя твърдеше, че всеки може да промени света. Но никой не може да го промени завинаги. След сто години никой от онези, които познаваш, няма да е сред живите. Какво значение ще има дали сме се сражавали, или просто сме прекарвали дните си в сън?

Джъндзин примигна към него, неспособен да разбере странното настроение на баща си.

— Ако няма значение, защо тогава ще се сражаваме с брат ти? — попита той.

— Може би не се изразих добре. Искам да кажа, че няма значение дали променяме света. Той продължава напред, а нашият живот започва и свършва. Самият Чингис твърдеше, че ще бъде забравен, а той остави дълга сянка, в това можеш да си сигурен. Важното е как живеем, Джъндзин! Важното е да използваме онова, което ни е дадено, пък макар и само за краткото време, което ни е отредено под слънцето.

Усмихна се, когато видя как синът му се мъчи да проумее думите му.

— Когато наближи краят, да можеш да кажеш, че не си пропилял времето си. Мисля, че това е от значение. И може би само то е от значение.

— Разбирам — рече Джъндзин.

Кублай се пресегна и го разроши енергично.

— Нищо не разбираш. Но може би ще започнеш след някоя и друга година.

Погледна надолу към бавно напредващите пастири.

— Наслаждавай се на мирните моменти, Джъндзин. Когато започне боят, те ще ти бъдат приятен спомен.

— Можеш ли да го победиш? — попита Джъндзин и погледна баща си в очите.

Кублай осъзна, че синът му се страхува, и си заповяда да се отпусне.

— Мисля, че да. Нищо не е сигурно.

— Той има повече тумани от нас — продължи Джъндзин, подтиквайки го да отговори.

Кублай сви рамене.

— Винаги сме били превъзхождани числено. Не мисля, че ще знам какво да правя, ако се изправя срещу по-малобройна войска от моята.

Видя, че изкуствената му приповдигнатост не вдъхва увереност у сина му, и тонът му стана сериозен.

— Не съм първият, който се мъчи да измисли как да отвърне на преимуществата на монголския туман в битка. Обаче съм първият от нас, който опитва. Познавам нашата тактика по-добре от всеки друг. Мисля, че мога да приложа няколко нови трика. Воините на брат ми са прекарвали последните няколко години в мързелуване около столицата. Моите тумани пък са свикнали да се бият всеки ден, на всяка крачка. И са свикнали да побеждават. Направо ще ги схрускаме живи.

Синът му се ухили на самоуверените думи и Кублай се изкиска с него.

— Започвай да упражняваш сериите, Джъндзин. Засега няма къде да ходим.

Джъндзин застана от досада, но под строгия поглед на баща си намери равно място на скалите и започна плавните серии от движения и пози, на които го бе научил Кублай. Яо Шъ му ги беше показвал преди години, всяка си имаше име и история.

Кублай гледаше с критично око и си спомняше как Яо Шъ никога не беше доволен. Нямаше такова нещо като съвършенство в сериите, целта бе просто всеки удар, блок и завъртане да се доближат максимално до съвършенството.

— Обърни главата си, преди да се завъртиш — каза Кублай.

Джъндзин се поколеба.

— Какво? — попита той, без да мърда главата си.

— Трябва да си представиш, че противниците идват от няколко посоки. Не забравяй, това не е танц. Целта е да трошиш кост с всеки удар или блок. Представи си ги навсякъде около теб и реагирай.

Изсумтя одобрително, когато синът му рязко завъртя глава и посрещна въображаем ритник с чудесен кръгъл блок. След това Джъндзин заби като нож изправените си и стегнати пръсти в невидимо гърло.

— Задръж така и виж задния си крак — извика баща му.

Джъндзин оправи стойката си и застана по-снишен, след което продължи. Кублай го погледна с обич. Би било чудесно да му даде империя.

Арик-Боке надушваше собствената си пот, докато препускаше — горчива миризма на здраво животно. Не си беше позволил да се

размекне след поемането на властта. Набитото му тяло никога не е било грациозно, но пък бе силно. Гордееше се, че е способен да изтощи по-младите мъже във всяко състезание. Още от малък беше научил голямата истина, че издръжливостта е колкото физическа, толкова и дело на волята. Изсумтя, докато се носеше напред, дъхът му свистеше в разбития нос. Имаше волята, способността да не забелязва болката и неудобствата, да продължава отвъд ограниченията на послабите. Справедливият гняв, който изпитваше, откакто научи за предателството на Кублай, не го бе напуснал нито за миг. Болежките и протестите на плътта не означаваха нищо за него, щом брат му препускаше из степите и го предизвикваше.

Туманите се бяха повлияли от настроението му и препускаха с мрачна решимост, претърсвайки страната за някакъв знак за предателя. Арик-Боке почти не познаваше мъжете около себе си, но това не беше важно; достатъчно му бе да се подчиняват на хана си. Старшите му командири бяха пръснати по огромната редица, всеки начело на своята част от четирийсет хиляди. Всеки двама от тях несъмнено се равняваха на всичко, което би могъл да извади Кублай срещу него, в това нямаше място за съмнение. Когато и петимата се съберяха подобно на свиващи се в юмрук пръсти, Арик-Боке щеше да смачка арогантния си брат.

Мисълта за това как ще си отмъсти му доставяше известно удоволствие, докато яздеше. В държавата имаше твърде много хора, които си въобразяваха, че могат да управляват. Дори синовете на Чингис бяха враждували помежду си. Гуюк беше убит по време на лов, макар Арик-Боке да подозираше, че Монгке има пръст в тази работа. Подобни неща вече бяха история, но той можеше да превърне смъртта на Кублай в нажежено желязо, запечатващо рана. Щеше да се погрижи тази смърт да всее страх у всички заговорници. Заслужаваше си Кублай да послужи за пример. Така щяха да помнят, че ханът е поразил собствения си брат и щяха да се боят. Арик-Боке кимна замислено, наслаждавайки се на усещането. Кублай имаше жена и деца. Те щяха да последват брат му в смъртта, когато въстанието бъде потушено.

Изправи се в седлото, щом видя препускащите от запад съгледвачи. Петте тумана, които яздеха на юг с хана, образуваха централната част от войската, а орлок Аландар командваше дясното крило. Арик-Боке усети как изведнъж се сгорещява и започва да диша

по-бързо. Аландар знаеше заповедите. Нямахте да изпрати съгледвачи, освен ако най-сетне не бе забелязал врага.

Галопиращите воители се понесоха покрай предните редици към мястото, където се развяваха знамената на Арик-Боке. Хиляди ги гледаха как стигат до хана и обръщат понитата си срещу редиците. С конете си дружинниците им попречиха да приближат твърде близо — знак за новия страх, който се бе вселил сред монголите след смъртта на Монгке.

Арик-Боке не можеше да чака да бъдат претърсени и да ги допуснат до него. Най-близкият се намирал само през два коня и ханът извика въпроса си.

Съгледвачът кимна.

— Забелязани са, господарю хан. На около четирийсет мили.

Друго не му трябваше и Арик-Боке махна с ръка на съгледвача да препусне обратно към командира си. Собствените му вестноосци чакаха в готовност. Веднага щом чула новината, те препуснаха в галоп. Така вестта щеше да стигне до всички тумани и да ги събере в истински чук от най-страховитите воители, виждани някога. Арик-Боке се ухили, докато насочваше коня си на запад и го подкарваше с пети.

Хвърли поглед към слънцето и пресметна времето, което щеше да му е нужно, за да се срещне с врага. Приливът на ентусиазъм отмина така бързо, както бе дошъл. Съгледвачът вече бе изминал четирийсет мили, което означаваше, че войските на Кублай разполагат с половин ден. Когато туманите на Арик-Боке стигнеха до тях, щеше да е вечер или нощ.

Отново започна да се поти, като се чудеше какви заповеди трябва да даде за атака срещу враг, който още не виждаше, срещу войска, която със сигурност се движи в същото време, през което той препуска към нея. Пропъди съмненията си. Планът беше добър, дори и да не изкараше брат си на бойното поле до утре, това в крайна сметка нямаше да има значение.

Кублай се взираше в далечната точка на хълма, очаквайки потвърждение. Ето го. Отново видя жълтия проблясък, който се появи и изчезна за миг. Издиша бавно. Най-сетне. Жребият беше хвърлен, трябваше да се види как ще паднат костите.

— Отговори с червен флаг — извика той на съгледвача.

Човекът, който бе сигнализирил на мили оттук, чакаше отговор. Кублай продължи да гледа към размазаната точка, докато съгледвачът разгъваше червения плат, дълъг колкото него, и го размахваше.

— Чакай, чакай..., а сега жълт — нареди Кублай.

Планът му най-сетне се бе задействал и напрежението донякъде намаля. Сигналните флагове не бяха нищо ново и съобщенията се предаваха от долина на долина от хората по върховете. Кублай обаче беше усъвършенствал тази практика, използвайки система от пет цвята, които можеха да се съчетават и да предадат изненадващо големи количества информация. Далечният наблюдател щеше да види сигнала и да го предаде нататък, покривайки огромните разстояния много по-бързо и от най-бързия кон.

— Добре — рече Кублай. Съгледвачът вдигна глава, но той говореше на себе си. — А сега да видим дали хората на брат ми имат куража да се бият за слаб хан.

Аландар изруга раздразнено под нос, когато съгледвачите му препуснаха към него, явно очаквайки незабавно да отиде при тях, за да чуе какви новини носят. Трябваше да балансира заповедите си с най-добрите тактически решения според терена. Позицията му не беше добра и той определено не се наслаждаваше на утрото. Каракорум се намираше на повече от двеста мили зад тях, а Аландар бе изгубил навика да спи под звездите и да се събужда скован и премръзнал. Неговият блок тумани се движеше с добра скорост, покриваше района и поддържаше връзка с Арик-Боке, но той не можеше да се отърси от безпокойството. Всичко, което знаеше за Кублай, показваше, че мъжът не е глупак, а Арик-Боке бе убеден, че може да го подгони като елен в кръгов лов. Хората на самия Аландар очакваха от него да изреве бойни заповеди още при първия контакт и докато съгледвачите докладваха, той чувстваше питащите погледи на воините върху себе си. Загледа се право напред и продължи да препуска.

Четиримата му генерали бяха наблизко и той им свирна да се съберат при него. Ферих беше стабилен командир, с бяла коса и двайсет години опит при управлението на три хана. Той препусна през редиците със сериозно изражение, когато чу сигнала.

— Нови заповеди ли има, орлок? — попита, щом се приближи.

— Още не. Мирише ми на капан, Ферих.

Генералът автоматично погледна в посоката, където бяха забелязани туманите на Кублай, препуснали през проход между две долини. Контактът бе съвсем кратък, само колкото да накара съгледвачите на Аландар да препуснат презглава с новината. След това вестта щеше да бъде предадена нататък по дългата редица.

— Не е нужно да отвръщаш, орлок — рече Ферих. Аландар леко се намръщи, когато видя изписаното разочарование на лицето на по-стария мъж. — Ханът решава кога да спре средните тумани.

— А това няма да стане до свечеряване — отвърна Аландар.

Ферих сви рамене.

— Един ден повече не е от значение.

— Мислиш ли, че е капан? — попита Аландар.

— Може би. Забелязана е малка група, от не повече от шест или седем хиляди воители. Може да искат да се втурнем след тях и да ни устроят засада. Аз бих постъпил точно така.

Аландар се надигна максимално в седлото и се загледа към възвишенията наоколо.

— Ако е засада, трябва да имат някъде наблизо голяма сила, готова да атакува при първото ни действие.

Намираше се в трудно положение и Ферих разбираше дилемата му. Воините очакваха от командирите си да покажат кураж и бърза мисъл. Бяха чули новината и чакаха заповед да препуснат бързо, но Аландар не бе наредил нищо. Ако се хванеше на някакъв номер, щеше да изложи на риск туманите си и да си навлече гнева на Арик-Боке. Ако пък бе попаднал на опашката на противниковата войска и не се възползваше от шанса, щеше да изглежда като глупак или страхливец. Беше изправен пред невъзможен избор и затова предпочете да не прави нищо и да остави времето да реши вместо него.

В далечината отляво нещо замъглено привлече вниманието му. Аландар се обърна натам и изражението му бавно се промени, когато осъзна какво вижда.

— Кажи ми, че съм прав и че виждам прах оттатък онези хълмове, Ферих.

Генералът присви очи. Зрението му отдавна не бе така остро като навремето, но той прибягна до стария номер на съгледвачите — направи тръба с длани и погледна през нея.

— Трябва да е много голяма сила, за да вдигне облак като този — рече той. — Ако се съди по това къде видяхме предишните, би трябвало да са в позиция да ни ударят по фланга.

Аландар въздъхна с облекчение. Все пак щеше да може да докладва на хана за постигната победа.

— В такъв случай днес май ще видим малко бой. Прати пет хиляди между хълмовете след онези, които видяхме най-напред. Нека си помислят, че сме се хванали на номера им. Основните тумани могат да минат... оттам.

Той посочи процеп между зелените хълмове, през който можеха да заобиколят и да атакуват войската, вдигаща облака прах.

— Напредвай бавно, генерале. Ако това е главната сила на Кублай, ще останем извън обхват, готови за оттегляне. Ще бъде достатъчно да ги задържим на място, докато ханът стигне при нас.

Аландар погледна на изток, зад себе си, откъдето би трябвало да приближава войската на Арик-Боке.

— Скоро ще разполагаме с още четири тумана, а после и с туманите на хана. Тези на хана трябва да са тук утре следобед. Ще дам нови заповеди, когато пристигнат.

Ферих усети облекчението на орлока, че все пак е успял да вземе решение. Кимна отсечено, като вече се наслаждаваше на мисълта да внесе смут у онези, които се бяха опитали да излъжат войската на самия хан.

Пет мингхана поеха към първата долина и Аландар даде заповед на основната си част да обърне и да препусне към процепа между хълмовете. Понесоха се в галоп и израженията на воините се ободриха и оживиха от очаквания сблъсък. Всички бяха видели облака прах в далечината и вече си представяха объркването на лъжехана, когато се появят от различна посока и се нахвърлят като вълци по фланговете му.

Аландар беше в първата редица, влязла в долината между хълмовете, а туманите се понесоха с грохот след него. Смяташе, че е разгадал уловката на Кублай, но все пак си даваше сметка, че противникът го превъзхожда числено. Въпреки това не успяваше да се отърси от чувството на задоволство, че може да хване в капан онези, които се мъчеха да го надхитрят. Не се беше издигнал във войската благодарение на грешките си. За момент си помисли за Серианх, орлока на Монгке. Той беше свален от поста заради смъртта на господаря си и се сражаваше някъде в редиците. Все пак беше извадил късмет, че е останал жив.

Аландар навлезе в сенчестата част между стръмните склонове. Някъде отпред и отдясно трябваше да се намират воините, тръгнали да изненадат туманите му. Наведе се напред в седлото и ръката му посегна към дългия меч, който удряше хълбока на коня му. Клисурата започна да се разширява и той вече виждаше обляната в слънце зелена долина от другата страна. Стори му се, че чува звуци на битка в далечината — мингханите явно се бяха сблъскали с подвеждащата група, която би трябвало сам да атакува. От двете му страни се опънаха лъкове и воините се приготвиха да пуснат първия си

смъртоносен залп. Можеха да яздят и без поводи, като управляват галопиращите понита само с колене. Аландар обичаше мига, в който и четирите конски копита се намират във въздуха. Този ден нямаше да използва лък, макар оръжието да бе привързано към седлото му. Чувстваше възбудата на мъжете наоколо, как бързо си поемаха дъх, как въздухът внезапно стана студен, когато възвишенията останаха назад и предната редица се озова на слънце. Туманите му не се бояха от нищо на света и той ги водеше. Чувстваше се невероятно, докато се взираше напред, за да види врага.

Изненада и разочарование обзе туманите на Аландар, когато заобиколиха подножието на хълма и пред тях се разкри долината, простираща се на изток. Всички започнаха да викат и да сочат напред, хиляди гърла изръмжаха недоволно и замлъкнаха.

В долината имаше коне. Хиляди коне. Човек не се нуждаеше от опита на Аландар, за да види, че върху тях нямаше монголски воители. Орлокт зяпна арабските момчета, които подкарваха с викове масата животни. Към опашката на всеки кон бе закрепена широка клонка, която се влачеше по прашната земя.

Стомахът на Аландар се сви от страх. Ако това беше ход за отклоняване на вниманието, къде се намираха туманите на Кублай? Почти без да се замисля, той намали темпото и туманите последваха примера му, като преминаха в лек галоп, последван от тръс. Бяха изнервени от капана — знаеха, че са попаднали в него, но още не виждаха опасността.

Аландар рязко се завъртя в седлото, когато чу виковете и предупредителния звук на рогове отзад. Туманите му още се намираха в теснината между хълмовете и се бяха разтеглили. Нещо се случваше на половин миля зад него и той изруга на висок глас и рязко дръпна поводите. Откъм началото на клисурата се чуваше стрелба с лъкове, която отекваше към него като бръмчене на пчели.

За момент не беше в състояние да мисли. Долината бе твърде тясна, за да обърне туманите си. Врагът атакуваше, а той не можеше да отговори. Вдигна ръка и даде заповед да продължат. Ако успееше да изкара всички от теснината, щяха да могат да маневрират. Воините се понесоха напред след него, без да обръщат внимание на момчетата и

подигравателните им викове. Редиците се разтеглиха и Аландар забеляза движение отляво. Едва не изкрещя от безсилие, когато разбра ситуацията. Отдели се от останалите с дузина от личната си охрана. Зад него туманите продължаваха напред и излизаха от долината, но сърцето му се сви.

Монголски воители препуснаха с пълна скорост надолу по склона право към фланга му. Аландар едва успя да изреве предупредително, но хората му бяха уязвими и вече се намираха под атака едновременно отзад и отстрани. Той оголи яростно зъби и извади меча си. Противникът го беше примамил на желаното място, но с игричките беше свършено, време беше за бой. Военачалниците на Аландар закрещяха заповеди и първите облаци стрели се понесоха във въздуха да посрещнат атакуващите. Това беше единственото преимущество на колоната му — можеше да използва повече лъкове срещу предната редица на противника.

Врагът вече бе разгърнал редицата си до петдесет души, когато първите стрели достигнаха целите си. Аландар загледа шокиран как противниците вдигат тромави щитове, с които сякаш улавяха стрелите във въздуха. Никога не беше виждал монголски воители да носят подобни тежки неща в бой. Те използваха лъкове, а лъкът задължително изисква две ръце. Военачалниците му вече обръщаха хората да ги посрещнат, заповедите бързо се предаваха на мингхан командирите и водачите на ягуни. Воините му се регрупираха от фланг в широк фронт, но това бе една от възможно най-трудните маневри — изискваше хиляди да спрат дисциплинирано. И все пак започваше да се получава.

Надежда изпълни гърдите на Аландар, но тогава противниците захвърлиха щитовете и вдигнаха лъкове. Стрелите полетяха през стесняващото се пространство между двете войски. Аландар разбра, че редиците му не могат да се построят навреме, и видя как вражеските стрелци пускат залп след залп към воините му. Черна ивица профуча пред него, нещо го перна по рамото и отлетя настрани, като го разлюля в седлото. Друга стрела улучи коня му, заби се до перата в шията му и животното започна да се дави и да пръска кръв от ноздрите си.

Аландар изпадна в паника и едва успя да скочи от седлото, когато конят му се строполи. Хората му трябваше да излязат от долината, но можеха да го направят само ако препуснаха с все сили,

отдалечавайки се от нападателите. В същото време трябваше да построи силна редица, с която да отговори на атаката по фланга. Заповедите се заблъскаха в ума му, не виждаше изход. Слънцето печеше лицето му и стрелите бръмчаха около него, ала той не трепна. Гвардейците му го гледаха, но докато яхваше механично новия кон, лицето му беше напълно безизразно. Известно време туманите се сражаваха както намерят за добре.

Военачалниците му бързо усетиха липсата на заповеди и запълниха празнината, като започнаха да работят заедно. На онези надолу по командирската стълбица почти не им остана време да се разтревожат, докато получат новите заповеди и се задействат отново. Ягуни се строиха в плътни блокове с единствената цел да отразят страничната атака, докато основната част успее да излезе от теснината.

Това можеше да бъде достатъчно, за да спаси положението, но туманите на противника бяха ветерани от Сун. Когато сражението бе от разстояние, те се придвижваха напред на припокриващи се редици, така че винаги насочваха максимални усилия срещу най-слабите точки. Когато се стигна до копия и пики, те не отстъпиха и туманите на Аландар бяха отхвърлени назад.

Онези в теснината най-сетне излязоха на открито и Аландар поклати невярващо глава, когато видя войската, притискаща ги отзад. Предполагаше, че са не повече от онези няколко хиляди, които бяха зърнали за миг сутринта. Вместо това хълмовете бълваха воители под знамената на Кублай. Бяха същински порой и Аландар осъзна, че е трябвало да ги задържи в теснините, където можеха да нанесат по-малко поражения. Противникът го превъзхождаше най-малко двукратно и арабските момчета, които гонеха конете, гледаха със зяпнали уста как той смазва и разбива на пух и прах туманите му.

Аландар виждаше само хаос, твърде много групи препускаха напред-назад. Разбра, че още от първия си ход е играл според замисъла на Кублай, и това го жегна дълбоко. Стрели летяха във всички посоки и навсякъде около него падаха воители. Едва можеше да различи кой, кой е в навалищата, макар че вражеските тумани сякаш разпознаваха своите. Гвардейците му отблъснаха един воин, който се понесе с кръсъци през тях, и с мечовете си отклониха пиката му настрани от своя командир. Докато мъжът падаше, Аландар откри, че отново може

да мисли ясно, макар стомахът му да бе свит от мъка. Нямаше изход от положението. Трябваше да заповяда отстъпление.

Беше изгубил рога си заедно с улучения кон и се наложи да крещи на един от командирите. На човека му призля, щом разбра заповедта, но изсвири неколkokратно сигнала. Отговорът като че ли се изгуби в масата сражаващи се мъже и само привлече вниманието към тази част от бойното поле. Във въздуха полетяха още стрели, които се издигнаха мъчително бавно, след което се изсипаха с бръмчене навсякъде около тях. Една улучи високо в гърдите офицера с рога и проби бронята му. Аландар изкрещя гневно, когато човекът се отпусна в седлото, обърна коня си и грабна рога.

Дишаше тежко, но въпреки това поднесе инструмента към устните си и повтори сигнала. Отговориха му бавно, тъй като воините бяха твърде притиснати, за да отстъпят с лекота. Започнаха да се изтеглят през труповете на приятели, като държаха хоризонтално мечове и пики, за да задържат противника на разстояние.

Образувалата се пролука внезапно се изпълни с вой. Още стотици изпопадаха на земята, давейки се от забилите се в гърдите и гърлата им стрели. Няколко редици се добраха до Аландар и се строиха около него, задъхани и с изцъклени очи. Задържаха позицията достатъчно дълго, за да се увеличи броят им до хиляда, след което отстъпиха. Към тях се присъединиха заблудени ездаци и накрая се получи отряд от около три хиляди, който се движеше сред поле, покрито с мъртъвци.

От генералите Аландар успя да види единствено Ферих, но разполагаше с около двайсетина мингхан командири. Всички бяха взели участие в сблъсъка и бяха здравата очукани, мнозина бяха получили рани. Аландар видя, че от вражеските тумани забелязаха отряда и започнаха да сочат към него. Лицето му побеля, когато хиляди свирепи погледи се обърнаха да видят бягството на орлока.

Малкият отряд продължаваше да подбира откъснали се воители, но междувременно врагът се строяваше, готов за нова атака. Аландар погледна към бойното поле. Загубите бяха толкова ужасяващи, че му призля — хиляди мъртви, изпочупени лъкове, ритаци коне и пищащи мъже, които напояваха с кръвта си земята. Един от враговете излезе при предната редица и каза нещо на онези около него. Всички изреваха предизвикателно и Аландар трепна в седлото.

Само пет хиляди очукани воители яздеха с него. Беше смятал да ги присъедини към останалата част от туманите си, но сражението в долината като че ли беше приключило. Между войските имаше осемстотин крачки, когато изтощените и уплашени воители намалиха темпото и погледнаха към него в очакване на заповеди. От другата страна долината беше изпълнена от тумани, които стояха неподвижно и ги гледаха в злокобно мълчание. Аландар преглътна нервно и без да получи команда, отрядът му спря. Той чуваше тежкото дишане и мърморенето. Хората му не можеха да повярват какво се бе случило. Бяха надхитрени и победени. Слънцето още беше високо в небето и Аландар се изуми колко бързо се бе развило всичко.

— Зад нас приближава ханът с достатъчно мъже, за да ги унищожи — каза той с възможно най-силен глас, за да го чуят. — Изгубихме само една битка. Не забравяйте, че се сражавахте храбро.

Докато изговаряше последната дума, вражеският водач изрева заповед и туманите се понесоха напред.

— Вървете! — изкрещя Аландар. — Ако падна, намерете хана!

Обърна коня си и го смушка с пети, препускайки в галоп.

Арабските момчета се пръснаха пред него, като крещяха обиди и подигравки.

Веднага щом Аландар излезе от долината, Кублай нареди да спрат. Не след дълго Уриан-Хадай се озова до него и двамата си кимнаха.

— Арик-Боке няма да поддържа същата формация, след като ни откри — каза Кублай. Не поздрави по-възрастния мъж, тъй като знаеше, че Уриан-Хадай ще го приеме като обида. С уменията и авторитета си орлокът не се нуждеше от похвали — те му казваха нещо, което и без това знаеше.

— Често ми се е искало да посоча на Аландар грешките в мисленето му — рече Уриан-Хадай. — Не реагира добре, когато е под напрежение, винаги съм му го казвал. Получи добър първи урок. А сега ще обърнеш ли към Каракорум?

Кублай се поколеба. Войската му беше все още сравнително свежа, победата държеше духа на хората му приповдигнат и сега те се спешаваха да проверят конете и оръжията си. Беше казал на орлока, че

ще опита бърза атака срещу авангарда на Арик-Боке точно когато редицата стане колона и се обърне към тях. Планът бе после да препуснат с все сили към столицата и да издирят семействата, които бяха оставили.

Уриан-Хадай видя колебанието му и приближи понито си до неговото, за да не ги подслушат.

— Искаш да продължиш — рече той; беше повече твърдение, отколкото въпрос.

Кублай кимна уморено. Жена му и дъщеря му бяха в безопасност в Санаду, на хиляди мили на изток. Не беше дребна работа да иска от хората си да продължат да се бият, като знаят каква участ заплашва близките им.

— Остава още малко време преди брат ми да събере туманите в една войска. Можем да го изненадаме, орлок. Ако около Каракорум не открием жените и децата, какво ще ме посъветваш тогава? Да ги ударим отново колкото се може по-бързо? Ако сега тръгна на север, ще пропиляе възможността да спечеля. Това може да е единственият ни шанс.

Уриан-Хадай го изслуша със студена физиономия, която не издаваше нищо.

— Ти си ханът — тихо рече той. — Ако заповядаш, ще продължим.

— В момента ми е нужно повече от това, Уриан-Хадай. Никога не сме се сражавали с враг, който държи жените и децата ни. Дали хората ще ме последват?

По-възрастният мъж мълча сякаш цяла вечност. Накрая кимна бавно.

— Разбира се, че ще го направят. Знаят не по-зле от теб, че плановите се променят. Може би наистина е най-добре да продължим да се сражаваме тук, докато разполагаме с преимуществото.

— Но въпреки това ти искаш да тръгнем на север.

Орлокът се чувстваше видимо неудобно. Беше положил клетва за вярност, но мисълта за жена му и децата му в ръцете на стражите на Арик-Боке го тормозеше непрекъснато.

— Аз ще... изпълнявам заповедите ти, господарю хан — официално отвърна той.

Кублай се извърна. Неведнъж със закъснение беше виждал вариантите, възможностите да насочи живота си в една или друга посока. Рядко се случва да получиш подобно прозрение в подходящия момент. Затвори очи и усети полъха на вятъра. Чувстваше смърт на север, но миризмата на кръв бе силна и той не знаеше дали това е истинска поличба или не. После се обърна на изток, където бяха войските на брат му, и усети същата студена тръпка. Изведнъж разбра със сигурност, че смъртта дебне навсякъде. Тръсна глава, сякаш за да махне паяжините от мислите си. Чингис не би изгубил нито миг. Хората му познаваха смъртта, живееха всеки ден с нея. Колеха животни със собствените си ръце и знаеха, че когато някое дете започне да кашля, не след дълго ще го намерят изстинало и неподвижно. Не можеше да се страхува от подобен постоянен спътник. Не можеше да позволи той да му влияе. Кублай беше ханът в този момент и той вземаше решенията.

— Заповядвам да продължим, орлок. Събери колкото се може повече стрели и подгони Аландар към приближаващите тумани. Ще ударим следващата част с всичко, с което разполагаме.

Без да каже нито дума, Уриан-Хадай обърна коня си и закреця заповеди на чакащите тумани. Воините се смутиха, но бързо яхнаха конете и се построиха, без да обръщат внимание на ранените и умиращите наоколо. Слънцето клонеше към залез, но през лятото вечерният здрач щеше да продължи дълго. Имаше достатъчно време за още една битка преди падането на нощта.

Кублай благодари на брат си за лошите му решения, когато видя туманите му, препускащи насреща. Великият Субодай бе използвал същата система навремето — пет пръста, простиращи се надалеч в търсене на врагове. Това беше много силна формация срещу бавно движещи се пехотинци. Срещу туманите под негово командване обаче бе слабост. Брат му беше формирал отделна колона с дължина сто мили, която да претърсва района. Кублай и Уриан-Хадай бяха ударили края ѝ и докато колоната се обръщаше да го посрещне, той можеше да мине покрай нея и да насочи почти дванайсет тумана срещу всяка отделна група. Арик-Боке още можеше да спре и да събере туманите си, но дотогава воините му бяха уязвими и като численост, и като сила.

Като цяло Кублай и Уриан-Хадай се изправяха срещу далеч многоброен противник дори след като избиха хората на Аландар. Този недостатък щеше да изчезне, докато разсичаха змията парче по парче. Кублай прехвърли за хиляден път плановите си наум, като търсеше нещо, с което допълнително да наклони везните в своя полза. Не беше нужно да проверява дали Уриан-Хадай е на позицията си. Орлокът беше по-опитен от всеки, когото би могъл да извади Арик-Боке, и туманите му го показваха с начина, по който се носеха като вода по земята. Вторият блок вражески тумани беше твърде далеч, за да чуе роговете им, но през огромната зелена шир виждаше как започват да се строят в бойни формации. Кублай се намръщи от вдигналия се вятър и погледна към слънцето. Мекият сив здрач продължаваше часове наред по това време на годината, но това можеше да не е достатъчно. Изобщо не му се искаше да се оттегля, преди битката да е свършила, но и не биваше да бъде хванат на едно място. Всяка маневра беше замислена така, че да намали способността на брат му да се движи, като в същото време самият той получаваше повече терен за действие. Не трябваше да бъде заварен от нощта, докато от всички страни приближават вражески войски.

Ако бе изправен срещу флегматичните сунски войници, щеше да даде заповедите си в последния момент и противникът нямаше да бъде

в състояние да реагира. Но монголските тумани отсреща можеха да отвърнат не по-бавно от него. Въпреки това численото превъзходство беше на негова страна. Уриан-Хадай поддържаше реда и Кублай изпрати хората си напред в колона, подобно на два втурнали се един срещу друг елена. На една миля разстояние вече копнееше да даде последната заповед и сърцето започна да бие лудешки в гърдите му. Туманите на Арик-Боке се движеха плавно и уверено. Кублай не знаеше кой ги води и дали Аландар е стигнал до привидно убежище в техните редици. Надяваше се да е успял — така щеше да го обърне в бягство за втори път през този ден.

До противника оставаше половин миля, или шейсет удара на сърцето. Кублай даде заповедта си и в същия момент видя как противниковите тумани обръщат, за да погълнат началото на колоната му. Ухили се срещу вятъра, когато Уриан-Хадай и генералите отвърнаха със същата формация. Двете ударни части се разгънаха, но Кублай разполагаше с повече тумани и можеше да си представи как изглеждат те на враговете, разпервайки се като криле зад него, все по-надалеч и по-надалеч.

В следващия миг от двете страни започна стрелбата. Широкият редици можеха да изкарат много лъкове и във въздуха се издигнаха десетки хиляди стрели, по една на всеки шест удара на сърцето, изстрелвани от хора, обучавани да боравят с лък едва ли не от прохождането си. За първи път през живота си Кублай почувства какво означава да попаднеш под подобен порой и трябваше да събере целия си кураж, за да не трепне от изпълнения с вой и бръмчене въздух. Залповете следваха като удари на бойни барабани и се разминаваха в небето. Чуваше тъпите удари на стрелите, улучващи плът и метал, стоновете и викове на мъжете от двете си страни и отпред. Самият той се намираше в четвъртата редица, но и тя не бе пощадена — стрелите профучаваха над главите им и падаха навсякъде около тях. Неговите по-широки редици обаче можеха да отговорят с много повече стрели и въздухът бе по-черен от неговата страна, докато воините му стреляха, като едва си правеха труда да се прицелват.

Първите залпове пробиха дупки в галопиращите предни редици; вторите и третите пометеха хора и коне и онези зад тях се сгромолясваха на купчини. Пороят стрели пробиваше броня и от двете страни. Тежките щитове, които Кублай беше взел от Самарканд,

отдавна бяха захвърлени да ръждясват в долината, където разбиха орлок Аландар. Тактиката си заслужаваше да бъде изпробвана, но истинската сила на туманите се криеше в стрелците, в смазващата мощ на лъковете от рог и бреза с тетиви, опънати с помощта на костния напръстник и пуснати в мига, когато и четирите копита на коня са във въздуха. Четвъртият залп беше особено жесток и въздухът така се изпълни със стрели, че сякаш стана трудно да се диша. Хиляди и от двете страни бяха улучени, препускащите с пълна скорост коне рухваха и се прекатурваха с такава сила, че убиваха ездачите си.

Туманите на Кублай поддържаха формацията си по-добре от противника. Бяха се сражавали години наред в Сун против цели гори от вражески арбалети и пики. Редиците се надипляха там, където дъждът от стрели беше най-силен, но останалите продължаваха напред, почти без да намаляват скоростта си. В последните мигове преди сблъсъка изпълниха машинално движенията, които им бяха станали втора природа — лъковете бяха окачени за седлата и хиляди мечове бяха извадени от ножниците, а в същото време воините леко забавяха ход, позволявайки на онези отзад да ги настигнат.

В първите редици на Кублай се намираха копиеносците, които насочиха напред дългите си оръжия. Беше нужна огромна сила в ръката и рамото, за да задържат пиките хоризонтално. Сваляха ги в последния миг, като насочваха върховете им право напред и се навеждаха, за да посрещнат удара. С тежката маса на коня, ездача и бронята, пиките пробиваха с лекота люспестите нагръдници, носени от туманите. Ездачите на Кублай нямаха ремъци, с които да държат дългите копия. След удара воините ги пускаха, за да не счупят ключиците или ръцете си. Въздухът се изпълни с хвърчащи трески, когато десетки хиляди копия удариха и много от тях се разцепиха или счупиха при дръжката. Противниците от първата редица рухнаха, като се давиха в кръв или умираха от вътрешни кръвоизливи.

Сблъсъкът на хиляди воители, носещи се с пълна скорост едни срещу други, избликна в глух грохот на копита и ревящи гърла. Двата фронта се смесиха и с безумна ярост започнаха да се секат с мечовете. Широка редица на Кублай бързо се плъзна покрай фланговете, изпълнявайки спокойните команди на Уриан-Хадай. Туманите му бяха запазили стрели и сега изстреляха още десетина залпа от двете страни, пронизвайки верните на Арик-Боке воители.

Отвърнаха им със също толкова свирепи залпове. Двете страни вече се бяха приближили, опъваха и пускаха тетивите с мрачна решимост и продължаваха да се бият, без да обръщат внимание на падащите около тях. Отпред туманите на Кублай продължаваха да натискат и да избиват, смазвайки главата на змията. Фланговете започнаха да се огъват и стрелците на Арик-Боке не можеха да се прицелят добре, когато онези отпред бяха принудени да отстъпят. Уриан-Хадай препускаше по редиците си само на двеста крачки от основната линия. Хората му продължаваха да стрелят, докато главата на чука продължаваше работата си. Ответният дъжд от стрели започна да отслабва, но воините продължаваха да стрелят, докато колчаните им не се изпразниха. В сблъсъка бяха изстреляни повече от милион стрели.

Вражите тумани не отстъпваха, не се предаваха, но силите на Кублай бяха неудържими. Ветераните му се възползваха от всяка възможност и продължиха напред, принудиха врага да отстъпи една крачка, после още една, а след нея и цяла дузина, докато първите две редици се разпаднаха. Вражите войници можеха да се насочат към фланговете си, където Уриан-Хадай наблюдаваше със студени очи. Туманите под негово командване извадиха мечове и съскащият звук накара фланговете да потръпнат. Противникът нямаше място да препусне в галоп. Уриан-Хадай изкрещя заповед и туманите се хвърлиха срещу фланговете, нанасяйки къси съсичащи удари.

Средната част на колоната рухна, онези отстрани усетиха промяната и изпаднаха в паника. Опитаха се да обърнат конете си и задърпаха яростно поводите, но се озоваха притиснати в навалицата от понита и спешени мъже. Краищата на фланговете бяха ударени отново и туманите на Уриан-Хадай ги разпръснаха, а онези в центъра обръщаха гръб на битката и шибяха отчаяно конете си. Дори тогава, след като взеха решение да се оттеглят, не можеха да го направят. Нямаше място за маневриране и пресата на онези зад тях ги задържаше на едно място, ревящи от страх и болка. Избиването продължи, фланговете бяха така силно притиснати, че хората едва успяваха да помръднат. Туманите на Кублай не даваха пет пари за онези, които се опитват да се предадат. Нямаше място за милост. Още бе прекалено рано за отбой и клането беше ужасно. Мъже с вдигнати

ръце биваха съсичани на място. Цвилеци коне получаваха още жестоки рани от профучаващите покрай тях воини.

Кублай беше взел участие само в първата атака. Чакаше отстрани с група дружинници, наблюдаваше внимателно и даваше заповеди за оправяне на редиците и за нови удари. Все едно гледаше как вълна удря скала, само че скалата се натроши и се разпадна на пясък пред очите му. Зърна за миг орлока на брат си, който се биеше, ревеше заповеди в центъра и вече се мъчеше да избяга. Аландар ще запомни този ден, със задоволство си помисли Кублай. Стига да го преживее.

Обърна се, когато чу рога на Уриан-Хадай. В сгъстяващия се здрач различи приближаващите нови тумани. Това би трябвало да е централната формация на Арик-Боке и Кублай предположи, че брат му е някъде в карето, препускащо към него. Междувременно слънцето беше залязло. Ако беше пладне, моментът щеше да е подходящ да продължи. Хората му бяха разбили туманите от втората група и отделни ездачи вече бягаха, търсейки закрилата на своя хан, появил се на бойното поле.

Уриан-Хадай отново наду рога си и Кублай измърмори под нос. Не беше нито глух, нито сляп. Планове и стратегии се блъскаха в ума му и той стоеше неподвижно, хипнотизиран от появилата се възможност. Напомни си, че хората му са уморени. Стрелите им бяха изчерпани, пиките — натрошени. Щеше да бъде лудост да ги хвърли отново в бой, при това в тъмното. Но пък можеше да сложи край на всичко още днес и мисълта го гризеше. Стисна в юмруци поводите и бронираните му ръкавици изскърцаха. Рогът прозвуча за трети път и го изтръгна от унеса му.

— Чувам те! — извика гневно Кублай и направи знак на дружинниците си. — Дайте сигнал за отбой. За днес достатъчно.

Продължи да се взира в далечината, докато зовът на рога се носеше към туманите му. Те очакваха командата и се оттеглиха бързо, построиха се в редици и отпуснаха ръце върху роговете на седлата, като се смееха и си подвикваха. Мъртъвците се търкаляха навсякъде и Кублай чу как някой пици с цяло гърло някъде в потръпващите купчини, покрай които минаваха. Сигурно си беше счупил краката, щом имаше толкова много останал дъх. Кублай не видя воина, който се спеша и тръгна към ранения, но викът изведнъж секна. Неочаквано си помисли за Джъндзин и изпита тревога. Беше ужасно трудно да бъде

хан и баща едновременно. Хората му разбираха, че се тревожи за петнайсетгодишния си син, но той не издаваше страха си, нито пък оставяше Джъндзин настрана от битките. Уриан-Хадай обикновено го поставяше в задните редици на всяка формация, без това да се набива на очи. Кублай затърси с очи сина си, но не можа да го види. Стисна зъби и мълчаливо се помоли на бащата небе Джъндзин да е добре. Уриан-Хадай със сигурност знаеше. Този човек не пропускаше нищо.

Хиляди воини на Арик-Боке се бяха спасили от смазващия удар, който им беше нанесъл. Продължаваха да бягат, докато хората му се строяваха и поемаха на север. Кублай погледна през рамо над полето, покрито с мъртви коне и хора, към облака прах, вдигнат от брат му. Туманите вече се сливаха с мрака на приближаващата нощ. Той кимна, отправяйки им присмехулен поздрав. Орлок Аландар се беше измъкнал в последния момент и на Кублай страшно му се искаше да го чуе как обяснява на Арик-Боке загубата на толкова много воини само за един ден.

Арик-Боке беснееше. Беше се навел напред в седлото, викаше „Ну!“ на коня си и го риташе жестоко в слабините, за да го накара да препусне още по-бързо. Потта течеше в очите му, той примигна, за да я изтръска, и впери поглед в далечината. Светлината почти се беше стопила и туманите отпред се движеха и смесваха като неясни сенки. Чуваше само галопиращите коне около себе си, така че битката отпред изглеждаше нереална, лишена от звъна на мечове и писъците на хора.

Предводителят на един от туманите му поведе коня си странично, за да настигне хана, главата на животното се вдигаше и спускаше с бясно темпо. Арик-Боке не му обърна внимание, беше се съсредоточил изцяло върху онези отпред. Знаеше, че е изгубил контакт с туманите отзад, че разтеглената му формация е била атакувана в единия край. Разбираше много добре, че с воините около себе си няма да успее да обърне в бягство брат си, че трябва да изчака и да се престрои. Във формацията му имаше само четири тумана, но отзад идваха още осем. Заедно трябваше да са достатъчно, независимо какво бе успял да направи Кублай. Арик-Боке се изплю, когато името на брат му прелетя през мислите му. Усещаше слюнката си като супа в устата и от горещината потта бликаше от всяка пора на тялото му, но той

продължи да препуска напред, по-бързо и по-надалеч, отколкото го бе правил от години. Със сигурност атаката е била организирана от Уриан-Хадай. Арик-Боке знаеше, че брат му е проявил достатъчно разум да предаде командването на по-опитен военачалник. Изкрещя дълга ругатня, която накара хората около него да се извърнат, за да не стават свидетели на яростта му. Трябваше да направи хиляди неща по различен начин. Кублай беше слаб учен и Арик-Боке си мислеше, че брат му е превърнал добрите тумани в безредна тълпа. А ето че бяха ударили точно на подходящото място и в подходящия момент. Бяха разбили орлок Аландар, а това просто не беше за вярване. Дясното крило на войската му би трябвало да е най-силната му част, но вече беше прегазено. А сега се спускаше нощ и щяха да избегнат отмъщението му.

Равнината беше дълга и плоска, но от битката все още се виждаше мънищък облак прах, когато се стъмни. В последните мигове преди да я изгуби от поглед, Арик-Боке бе готов да се закълне, че вижда тумани, насочващи се на север. Стисна зъби, горещината на тялото му беше като гориво за пламтящия в гърдите му гняв. Каракорум имаше съвсем малко защитници, цялата войска беше излязла с него. Призля му при мисълта, че брат му може с един бърз удар да превземе столицата. Беше отхвърлил кекавите теории на Аландар с убеждението, че брат му никога няма да успее да доближи града. Самият Каракорум не би трябвало да означава нищо, но въпреки това на Арик-Боке му идеше да изреве от ярост и безсилие. Който държеше Каракорум, можеше да вземе и властта. Столицата имаше значение в очите на принцовете и малките ханства.

Генералът го беше настигнал, препускаше до него и викаше някакви въпроси. Отначало Арик-Боке не му обърна внимание, но когато мракът се спусна, се принуди да премине в лек галоп и после в тръс. Конете пръхтяха и дишаха тежко, пламтящата енергия сякаш изтече от него, оставяйки в тялото му студ, какъвто не бе чувствал досега. До този момент нито веднъж не беше помислял, че Кублай може да го победи в сражение. Умът му се изпълни с картини как се изправя срещу учения с меч в ръка. Образите бяха приятни, но вече безсмислени, и Арик-Боке тръсна глава, за да ги пропъди. Продължи да язди напред в нощта.

Навсякъде около него прииждаха воители, навели засрамено глави пред другарите си. Появяваха се от мрака и се присъединяваха с десетки и стотици към последните редици на туманите му. Арик-Боке видя как един от тях смущва коня си и продължава напред, като се обръща да провери темпото на предната редица. Намираше се на един кон разстояние, но едва когато се обади, ханът го разпозна като Аландар. Кокалчетата му бяха побелели от стискане на поводите, когато орлокът стигна до него, донасяйки със себе си воня на пот и кръв, която се вееше около него като наметало.

— Господарю хан — поздрави Аландар.

Не беше нужно да вика, за да бъде чуто през тропота на конете. Вече се движеха в тръс и черната трева се носеше невидима под копитата. Арик-Боке едва не извика да донесат факли, но от бойното поле продължаваха да пристигат стотици воители и той не знаеше дали всички са от неговите хора. Не беше разумно да издава къде се намира.

— Орлок, лишавам те от поста ти. Вече няма да водиш войските ми.

Опитваше се да говори спокойно, но яростта заплашваше да го пръсне. Искаше да види лицето на мъжа, но мракът бе пълен.

— Твоя воля, господарю — с изтощен глас отвърна Аландар.

— Няма ли да докладваш? Или трябва да ти вадя думите с ченгел от устата?

Гласът на Арик-Боке постепенно се засилваше, докато накрая почти крещеше. Усети как Аландар трепна.

— Съжалявам, господарю. Заложиха ни капан и подлъгаха воините ми с втора позиция, за да ме накарат да си помисля, че съм разгадал уловката им.

Аландар вече бе проумял какво беше станало, но след събитията през деня бе толкова замаян и капнал от умора, че едва говореше. Не биваше да хвали врага, но в гласа му въпреки това се долавяше уважение.

— Устроиха ни засада, след като ги последвахме в една теснина. Видях около дванайсет тумана общо, под командването на Кублай и Уриан-Хадай.

— Не бях ли заповядал да изчакаш основната войска да дойде при теб, ако видиш врага? — попита Арик-Боке. — Нима не бях взел предвид точно това, което се случи днес?

— Съжалявам, господарю. Стори ми се, че съм разгадал плана им и мога да им нанеса удар вместо теб. Видях шанс да ги разбия и се възползвах. Сгреших, господарю хан.

— *Сгреши* — повтори Арик-Боке.

Не можеше да слуша извиненията му. Обърна се към военачалника от другата си страна.

— Ойрах, вземи оръжието на този човек и го завържи. Ще се разправа с него, щом се съмне.

Не обърна внимание на звука на борбата, когато воините наобиколиха Аландар. Нима наистина очакваше, че ще остане жив? Ама че глупак.

Когато лунният сърп се издигна в небето, хвърляйки немощна светлина, туманите му стигнаха краищата на бойното поле, изоставено от Кублай. Някои от падналите хора и коне бяха все още живи и молеха окаяно за помощ минаващите покрай тях. Арик-Боке си проправяше внимателно път и поведе понито съвсем бавно. Мъртвите бяха осеяли земята и той чуваше как ранените хлипат от болка. Яростта се превърна в толкова твърда буца в гърдите и стомаха му, че едва можеше да изправи гърба си. Орлокът на Кублай беше сторил това.

В центъра на мъртвите Арик-Боке се спеша и нареди да донесат фенери. Вонята беше ужасна, мухите вече се бяха насъбрали въпреки мрака и бръмчаха в лицата на хората му, така че трябваше непрекъснато да ги пъдят. Той дишаше дълбоко със затворени очи, докато палеха фенери и ги окачваха на стълбове. Те хвърляха златиста светлина, разкривайки навсякъде зяпнали мъртвешки очи и студена плът. Арик-Боке леко потрепери, докато се обръщаше на място и оглеждаше пораженията. Устните му се свиха в тънка линия от отвращение и гневът го заслепи. Брат му беше отговорен за всичко това.

— Доведете ми Аландар — каза той.

Не си направи труда да се обърне конкретно към някого, но въпреки това заповедта бе изпълнена бързо. Аландар беше домъкнат и проснат по очи в краката му.

— Накрая на север ли потеглиха? — попита Арик-Боке.

Мъжът, който доскоро беше негов орлок, се изправи с мъка на колене и кимна, държейки главата си колкото можеше по-сведена.

— Така мисля, господарю.

— Значи целта му е Каракорум — промърмори Арик-Боке. —
Още мога да го настигна.

Знаеше защо Кублай иска града. Десетки хиляди жени и деца
бяха образували свой бедняшки квартал в равнината около столицата и
чакаха завръщането на мъжете и бащите си. Арик-Боке извади дълъг
нож от ножницата на бедрото си. Навсякъде около него се въргалияше
разкъсаната плът на хората му и трябваше да има отмъщение, цена,
която да се плати за всичко това. Знаеше какво трябва да направи.

Аландар чу съскането на оръжието и вдигна уплашено глава.

— Господарю хан, аз...

Гласът му премина в гъргорене, когато Арик-Боке го хвана за
косата и преряза гърлото му с енергични движения, сякаш режеше с
трион.

— Достатъчно от теб — каза в ухото му Арик-Боке. — А сега
млъквай.

Аландар се гърчеше в конвулсии и се бореше, урината му
изпълни с острата си миризма въздуха и се вдигна на пара от скута му.
Арик-Боке го изблъска настрани.

— Съгледвачи! При мен! — изрева той в нощта.

Двама от най-близко намиращите се скочиха от конете си и се
втурнаха към него. Погледнаха изстиващото тяло на Аландар и
побързаха да отместят очи.

— Днес препускахте здраво — каза Арик-Боке. — Но тази нощ
няма да почивате.

И двамата съгледвачи бяха млади, нямаха осемнайсет години.
Кимнаха мълчаливо, изпълнени със страхопочитание, че се намират
пред хана.

— Вземете свежи понита и тръгнете към Каракорум. Сменяйте
конете на ям станциите.

Махна пръстен от пръста си и го подхвърли на единия младеж.

— Ще трябва да изпреварите войската на брат ми, така че
препускайте бързо и без да спирате. Искам да стигнете града преди
него. Намерете капитана на дворцовата стража и му предайте, че е
време. Разбрахте ли? Точно тези думи. Повторете заповедта.

Двамата съгледвачи изрекоха думите машинално и той кимна
доволно. За всяко нещо трябва да се плати. Когато Кублай стигнеше
града, щеше да научи каква е цената на неговото предателство. Арик-

Боке се усмихна при тази мисъл. Може би хората на Кублай ще се разбунтуват, когато разберат какво им е струвал той. Може би щом се върне в столицата, ще намери брат си вече мъртъв от техните ръце.

Кублай препускаше към Каракорум в студената тиха нощ. Делеше с хората си парчета черно месо и го прокарваше с прокиснало мляко или бистър айраг, за да разкваси гърло. Нямаха време да спират и да се радват на победите, особено когато туманите на Арик-Боке бяха толкова близо зад тях. Кублай беше видял сина си съвсем за кратко, когато Джъндзин препусна покрай него, натоварен с някаква задача от мингхан командира си, който несъмнено го бе посъветвал да мине покрай хана. Хората му правеха подобни дискретни жестове и Кублай знаеше, че се гордеят, задето синът му язди с тях и заради цялото доверие, което предполагаше това. Можеше само да съжалява врага, който реши да нападне точно този мингхан. Щяха да избият всички, които се опитат да доближат наследника на хана.

Макар мислите му да се влачеха мудно, продължаваше да крои планове. Трябваше да се отдалечи достатъчно преди зазоряване, но хората му се бяха сражавали, бяха препускали цял ден и бяха капнали от умора. Без почивка щеше да ги лиши от силата им и да съсипе войската си точно когато му трябваше в най-добрата си форма. Вече беше дал заповед да яздят на двойки, като единият дреме, а другият води коня му за поводите, но се налагаше да спрат и да поспят поне няколко часа.

Уриан-Хадай беше може би най-възрастният мъж под негово командване, но на слабата лунна светлина изглеждаше бодър и строг, както винаги. Кублай се ухили уморено към него, като се мъчеше да се съпротивлява на равномерното люлеене, което го караше да се унася и да се събужда внезапно със стряскане. Едно от предимствата на седлото с високи лъкове бе, че поддържа спящия човек по-добре от някои други модели, но въпреки това Кублай чувстваше, че ще падне, ако сънят надделее. Прозяваше се широко всяка минута.

— Вече знаем ли какви са ни загубите?

Зададе въпроса не защото му се искаше да научава, а за да остане буден.

— Не мога да кажа със сигурност, докато не се съмне — отвърна Уриан-Хадай. — Мисля, че около два тумана или малко повече.

— За един ден? — слисано изтърси Кублай.

Уриан-Хадай не извърна поглед.

— Ние избихме повече. Те имат същите лъкове, същите умения. Загубите така или иначе щяха да са големи.

Кублай се намръщи и погледна към звездите. Броят на жертвите бе ужасяващ — колкото всичките му загуби срещу сунските армии, взети заедно. Мнозина сигурно бяха все още живи, премръзнали и сами сред мъртвите, чакащи войните на Арик-Боке да ги открият и да забият нож в гърлата им. Потръпна при мисълта за подобен край. След години под негово командване в Сун всеки отделен човек беше тежка загуба. Арик-Боке нямаше представа за този вид лоялност, която бе изградил с туманите си през годините. Кублай пропъди мисълта — знаеше, че тя само ще разпали отново яростта към глупавия му брат. Дълбините на гнева още го изненадваха, но да му се отдаде щеше да бъде проява на слабост.

— Четири дни до Каракорум — каза на глас. — И хората на брат ми през цялото време ще бъдат зад нас.

Уриан-Хадай не му отговори и той си даде сметка, че не е задал въпрос. Усмихна се при мисълта, че старецът може да бъде толкова мълчалив след всичко, което бяха преживели заедно.

— Имам да хвърля още една кост, орлок. Щом стигнем Каракорум, трябва да организираме отбраната на града и на нашите хора. Ще направя така, че Арик-Боке да изглежда враг в очите на народа. И когато битката бъде в разгара си, Баяр ще го удари.

Мълчанието продължи и Кублай въздъхна.

— Какво мислиш за това?

— Мисля, че имаш десет или по-малко тумана срещу дванайсетте или повече на брат ти — най-сетне отвърна Уриан-Хадай. — Мисля, че стрелите и пиките са на привършване. Не мога да кроя планове, основаващи се на резерви, които трябва да изминат най-малко две хиляди мили.

— Ти се върна от Хулегу. Баяр също ще дойде — рече Кублай.

— И ще се радвам да го видя, но трябва да се подготвим за най-лошото. Нуждаем се от оръжия.

Кублай изсумтя. Знаеше си, че не бива да очаква окуражаващи думи. Ханството на Чагатай беше осигурило много от продоволствията за кампанията му. Алгу беше изпратил арабските момчета да вдигнат облака прах, който изигра такава важна роля в първата битка, храната и напитките, с които още разполагаха, също бяха от неговите градове. Уриан-Хадай обаче бе прав, стрелите и пиките бяха най-важният им запас, а остатъкът от него щеше да свърши в една атака.

— Ако успееш да намериш стрели и пики през следващите няколко дни, ще ти благодаря на колене, орлок. Дотогава няма смисъл да обсъждаме въпроса.

Уриан-Хадай се умисли и дълго време не продума.

— В Каракорум има достатъчно запаси, за да напълнят всеки колчан — каза той накрая.

Кублай съдържа желанието си да се подиграе на идеята. Старецът беше наясно с шансовете им не по-зле от него.

— Мислиш, че можем да се доберем до тях ли? — попита той.

— Не, но Арик-Боке хан би могъл.

Кублай се намръщи от думите му, но кимна.

— Градът още не знае нищичко за битките тук. Мога да пратя хора от негово име със заповед да вземат още стрели и пики от каруците. Мисля, че идеята е добра. Може и да проработи.

— С твое позволение, ще изпратя няколко съгледвачи със заповедта. Хора, за които вярвам, че ще се справят.

— Имаш моето позволение — отвърна Кублай.

Благодари мислено на мъжа до себе си. В тъмното му беше някак по-лесно да разговаря с него, отколкото обикновено. Не можеха да се виждат добре и Кублай се замисли дали да не сподели тайната, която беше научил преди години в архивите на Каракорум. Заваляше думите от умора, но нещо го подтикна да заговори.

— Навремето намерих запис за баща ти — рече той. Мълчанието между тях сякаш стана по-плътено и накрая Кублай се зачуди дали Уриан-Хадай изобщо го е чул. — Буден ли си още?

— Да. Зная кой е бил той. Не съм свикнал да...

Гласът на Уриан-Хадай замря.

Кублай се опита да подреди мислите си, да намери подходящите думи. Знаеше от години, че Уриан-Хадай е син на Субодай, но така и

не бе намерил подходящия момент да го разкрие. Да научи, че орлокът вече знае, беше странно разочароващо.

— Знаеш ли, харесвах го. Беше невероятен човек.

— Аз... слушал съм много истории за него, господарю. Той не ме познаваше.

— Изживял е последните си години като прост пастир, знаеше ли това?

— Да.

Уриан-Хадай се унесе в мисли и Кублай го изчака.

— Ти помниш дядо си Чингис, господарю. Предполагам, че знаеш за дългата му сянка.

— Приличат на великани — промълви Кублай. — Чувството ми е добре познато.

Не беше очаквал да опознае Уриан-Хадай по този начин. Орлокът се бе издигнал сам, без помощта на ничие име. За първи път Кублай почувства, че разбира нещо от онова, което караше този човек да продължава напред.

— Мисля, че би се гордял с теб — рече той.

Уриан-Хадай се изкиска в мрака.

— А Чингис би се гордял с теб, господарю. Но сега да оставим сенките в нощта. Трябва да намерим река за конете и мисля, че ще падна от седлото, ако не спра скоро за почивка.

Кублай се разсмя и отново се прозя срещу самата идея за сън.

— Твоя воля, орлок. Двамата с теб ще накараме бащите и дядовците ни да се гордеят с нас.

— Или ще идем при тях — отвърна Уриан-Хадай.

— Да, или ще идем при тях, по един или друг начин.

Кублай млъкна за миг и разтърка уморените си очи.

— Арик-Боке няма да спре, щом сме тръгнали към столицата. Ще гони хората си до пълно изтощение.

— Искаше го отчаян, изцяло съсредоточен върху града. Ако Баяр не дойде...

— Ще дойде, орлок.

Последвалите три дни бяха едни от най-странните в живота на Кублай. Оказа се прав, че Арик-Боке ще изстиска всичко от туманите

си. На втория ден войските минаха през четири ям станции, което означаваше, че са покрили сто мили от изгрев до залез. Съгледвачи приближаваха и двете сили, понякога се стигаше до размяна на удари или навлизаха в обхвата на стрелите и биваха поваляни от конете си за огромна радост на най-близките до тях воини. По залез-слънце на третия ден двете войски бяха само на десет мили една от друга и нито едната, нито другата не бе в състояние да увеличи или скъси дистанцията. Кублай вече не знаеше колко пъти е сменил коня си; двамата с Уриан-Хадай правеха всичко възможно да държат понитата в добро състояние, но те така и нямаха достатъчно време да пасат и се налагаше да ги изоставят, щом останат без дъх или окуцаят. През цялото време Кублай чувстваше дъха на брат си във врата си и непрекъснато се взираше в далечината с надеждата да види Каракорум.

По залез беше най-тежкото време. Кублай не заповядваше да спрат, докато не се увери, че брат му няма да продължи напред.

Поради малкото разстояние между войските не смееше да почива на място, където Арик-Боке може да устрои внезапна атака. Съгледвачите му предаваха непрекъснато по веригата какво е разположението на неприятеля, докато най-сетне не съобщяха, че преследвачите им са спрели. Дори тогава Кублай настояваше да продължат напред, изстисквайки още някоя миля с цената на много пот и издръжливост. Хората му спяха като мъртви под открито небе и трябваше да бъдат будени с ритници, за да сменят другарите си на стража. Мъжете викаха в тревожния си сън, изтощени от постоянната заплаха да бъдат настигнати. Зле се отразяваше на родени ловци да бъдат преследвани, докато онези зад тях ставаха все по-уверени като глутница вълци, знаейки, че рано или късно ще се доберат до жертвата си.

Кублай научи добрата новина от съгледвачите си много преди туманите, но не я разгласи; знаеше, че хората му ще се зарадват страшно при вида на каруците, натоварени с оръжия от Каракорум. Те пристигнаха в лагера, когато слънцето се скриваше зад планините на третия ден, и бяха посрещнати с ликуващи викове от воините. Във всяка каруца се качваше по един и започваше да хвърля пълни колчани и пики към протегнатите ръце, всички се смееха при мисълта, че не друг, а врагът им е осигурил подобен дар. Каруцарите бяха оставени на мира и предпочетоха да не протестират, когато ги избутаха и ги

пратиха обратно в града. До Каракорум имаше само четирийсет мили и Кублай знаеше, че ще пристигне по пладне на следващия ден. Искаше му се да се беше сетил да поръча и айраг покрай стрелите и копията, но му беше достатъчно да види ликуващите лица на хората си от успешната измама.

Усети как огромното напрежение отслабва, докато си лягаше да спи. Отпъка тревата под себе си, когато някаква буца се заби в хълбока му. Хората му щяха да се сражават пред самия Каракорум срещу враг, който беше уморен точно колкото тях, и щяха да се представят чудесно, сигурен беше. Въпреки това се страхуваше за тях.

Дванайсет души срещу десет бяха горе-долу равностилни, но двата допълнителни тумана, с които разполагаше брат му, представляваха нещо съвсем друго. Двайсет хиляди мъже щяха да пускат стрели по фланговете му или да атакуват, докато хората му се сражават с основните сили. Ако воюваше срещу сунска армия, Кублай би се изсмял на подобно числено превъзходство, но мисълта, че ще се изправи срещу сънародници, почти го отчайваше. Беше направил всичко по силите си и отново си помисли за последната кост, която му оставаше да хвърли, когато Каракорум се появи на хоризонта. Някъде отвъд онези хълмове Баяр трябваше да приближава града. Трите му тумана със сигурност щяха да са достатъчни, за да преобърнат хода на битката.

Още мислеше за това, когато сънят го грабна като черна вълна. Дойде на себе си едва когато синът му го побутна по рамото и му пхна в ръката твърд хляб и студено месо. До зазоряване имаше още време, но съгледвачите сигнализираха с роговете си, че в лагера на Арик-Боке има раздвижване.

Кублай седна, прозя се в юмрук и си помисли, че последният ден най-сетне е настъпил. Каквото и да се случеше, щеше да види края, преди слънцето да се е скрило зад планините. Странна мисъл след толкова много време.

Сънливостта му изчезна и той с мъка се изправи на крака, отхапа залък и трепна, когато храната засегна един разклатен зъб. Спомни си, че в Каракорум има майстори във ваденето на зъби, и се намръщи. Мехурът му беше пълен и той пхна хляба в устата си, разтвори дела и се изпика, като сумтеше от удоволствие.

— Пази се днес — каза той на Джъндзин, който се ухили едва-едва.

Младежът бе станал съвсем тънък и жилав през дните на сражения и препускане, кожата му беше по-тъмна, отколкото я помнеше Кублай. Той също дъвчеше твърдия като камък и почти толкова вкусен хляб. Гъстата овча мас беше като паста в устата и Кублай почти се задави, но Джъндзин му подаде малък мях вода и той отпи глътка.

— Говоря сериозно. Ако нещата се развият зле, не идвай за мен. Махни се. Предпочитам да те видя как бягаш и оставаш жив, отколкото да се биеш докрай и да умреш. Ясно ли е?

Джъндзин го дари с най-добрия от начумерените си погледи, но кимна. Роговете на съгледвачите пропяха отново и в импровизирания стан започна трескава дейност, воините яхваха конете и проверяваха за последен път оръжията си. Туманите на Арик-Боке бяха потеглили.

— Хайде, бързо. Връщай се при ягуна си — грубо нареди Кублай.

За негова изненада Джъндзин го прегърна кратко и силно, а в следващия миг тичаше презглава към коня си.

Препускаха здравата в дългата утрин, изминавайки мили в лек галоп или тръс, а съгледвачите не изпускаха от поглед силите на Арик-Боке и докладваха непрекъснато. Четирийсет мили не представляваха нищо за свежи коне и мъже, но след толкова дни на седлото всички бяха схванати и уморени. Кублай се терзаше, че изтощават измъчените коне с всяка миля и ги зарязват, щом окуцят или рухнат. Яките малки понита издържаха също като мъжете, които ги яздеха, без да обръщат внимание на болезките в гърба и краката.

Беше почти свръхестествен момент, когато започна да разпознава хълмовете около Каракорум. Сиво-зелените склонове разбудиха спомените му. Беше израснал в града и познаваше земята около него като петте си пръста. Дъхът му замря от силата на чувството, когато осъзна, че се е върнал у дома. При всичките си планирания и маневри не беше взел предвид силата на това дребно нещо. Беше у дома. Градът, построен от чичо му, се намираше само на няколко мили, беше време да се изправи срещу брат си, да изпита хората, които бе обучавал и от които се бе учил, докато изминаваха всички хиляди мили

от земите на Сун. Очите на Кублай се напълниха със сълзи и той се разсмя.

Първоначално Каракорум беше построен с ограда, висока колкото човешки ръст. Това се бе променило, когато малкият град бе застрашен, и оградата се превърна в подсилена стена със стражеви кули и яки порти. Кублай вече не знаеше колко хора живеят вътре, нито колко са онези в герите около града. На младини беше вървял неведнъж сред тях и спомените му бяха живи и в същото време тъжни. Народът му не вирееше добре на едно място. Макар да бяха дошли в Каракорум в търсене на работа и богатство, хората нямаха канализация и герите бяха скупчени толкова нагъсто, че вонята на урина и екскременти можеше да задави и най-здравия мъж. Когато живееха като номади, всеки лагер бе чист и зелен, но щом бедността ги хванеше в капана си, жилищата се превръщаха в бедняшки коптори, от които никоя жена и малцина мъже се осмеляваха да излязат навън по тъмно.

Видя белите стени в далечината и най-сетне даде заповед да спрат. Избягваше всякакви мисли за бъдещето, докато брат му Арик-Боке е срещу него. Приличаше твърде много на опасна гордост да кроиш планове за идващите години, когато можеш да бъдеш убит така лесно. Но все пак, докато се взираше в маранята пред себе си, Кублай си помисли за обширните земи в Дзин около Санаду. Там можеше да намери място за тези хора. Можеше да им позволи да се простират на воля и да живеят като хора, а не като животни, натикани в твърде тясно пространство, в твърде малък град. Сънародниците му се разболяваха, когато не можеха да се движат, при това не само от болестите, които опустошаваха града всяко лято. Потръпна под палещите лъчи на слънцето при мисълта, че някакъв мор върлува из Каракорум, който се печеше в собствената си мръсотия. Сигурен беше, че ако остане жив, ще поправи всичко това.

Този следобед Уриан-Хадай беше като оса, яздеше навсякъде, даваше заповеди и строяваше туманите. Знамената на Кублай бяха вдигнати далеч от мястото, където се намираше той с дружинниците си. Кублай погледна с крива усмивка към трептящите стени от жълта коприна, украсена с дракон, който изглеждаше като жив. Стрелите

щяха да се изсипят най-свирепо върху онези мъже там, всички до един доброволци. Те бяха единствените, които продължаваха да носят тежките щитове, а конете им бяха защитени с люспести брони. Самият Кублай щеше да язди далеч от тях в четвъртата редица и да дава заповеди, като в същото време остава напълно невидим.

Въпреки загубите девет тумана и около шест мингхана се изправяха срещу войската на Арик-Боке. Повечето се бяха сражавали години наред заедно срещу враг, който ги превъзхождаше многократно. Всеки командир се бе срещал и се бе напивал безпаметно хиляди пъти с другите командири. Познаваха си хората и бяха готови като всеки друг път. Градът на хана беше пред тях и те трябваше да го спечелят за него. Самият хан щеше да се сражава заедно с тях. Този ден щеше да се реши всичко.

На Арик-Боке му оставаха още десет мили, когато Кублай нареди да спрат. Имаха достатъчно време да изпразнят мехурите си и да пийнат глътка вода от подаваните по редиците мехове. Сто хиляди лъка бяха проверени за пукнатини, проверяваха се тетиви и се изхвърляха, ако бяха прекалено разтеглени или изхабени. Мъжете мажеха мечовете си с мас, за да могат да ги извадят по-лесно от ножниците, и мнозина се спешиха, за да проверят седлата и поводите за слаби места, където можеха да се скъсат при натоварване. Почти не се чуваше смях и само малцина подвикваха на приятелите си. Всички бяха калени в дългия преход към града и бяха готови.

Кублай изправи гръб като стрела, щом видя първите конници от туманите на Арик-Боке. Появиха се в далечината като черни мухи, замъглени от маранята. Зад съгледвачите следваха огромни черни блокове конници, препускащи под облак оранжева прах, който се виеше в спирала нагоре към небето.

Кублай опипа отново дръжката на меча, като вадеше оръжието от ножницата и го прибираще отново със звън. Противното чувство, което свиваше стомаха му на топка, беше познато и той се помъчи да го изпепели с гнева си. Тялото се страхуваше, но Кублай нямаше да позволи на слабата плът да му заповядва.

Приближаващата войска накара сърцето му да забие по-бързо и кръвта му кипна от яростта, призована от волята и по-силна от страха. На челото му изби пот, докато седеше като статуя на седлото и гледаше противника. Надушваше миризмата на коне около себе си, смесена с

вонята на воини, които не се бяха къпали от месеци. *Неговите* воини, свързани с него със своите клетви и всичко, което бяха преживели заедно. Мнозина от тях щяха да умрат днес и Арик-Боке трябваше да плати за смъртта им. Кублай си напомни, че познава брат си, независимо колко се е променил през годините на раздяла. Фалшивата позиция със знамената се дължеше точно на това, че го познава.

Арик-Боке нямаше да иска просто да спечели битката. Поражението на орлока му го бе унизило. Ако изобщо беше такъв, за какъвто го смяташе Кублай, щеше да е заслепен от наранената си гордост и от яростта и щеше да заповяда на стрелците да се прицелят натам. Знаменосците щяха да оберат стрелите. Мисълта не беше приятна и Кублай си спомни за миг младите им лица, но днес беше готов да се възползва от всичко, от всяка слабост на противника. Мислено отправи молитва за прошка към майка си и баща си. Надяваше се, че няма да видят битката, която щеше да води днес.

Погледна наляво и надясно по смълчаните редици. Не носеше никакви отличителни знаци и дружинниците му го гледаха със сдържана гордост. Бяха готови. Кублай отправи още една молитва към духовете на предците си Баяр да пристигне навреме.

Видя Уриан-Хадай да вдига ръка и повтори жеста му. Време беше. Погледна напред към приближаващата огромна войска, докато орлокът даваше заповед. По редиците зареваха рогове — протяжен нисък тон, от който ръцете на Кублай се разтрепериха и той стисна здраво поводите. Сто хиляди воини смущаха конете си и ги поведоха в тръс напред към врага, по-малкия му брат.

43.

Арик-Боке се наведе напред в седлото, загледан през прахоляка към мястото, където го чакаше брат му. Съгледвачите отдавна бяха съобщили за позицията на Кублай, но той искаше да се увери с очите си. Макар да бяха боядисани в бяло, стените на Каракорум се виждаха само като бледо петно зад тъмните редици на туманите на Кублай, подобно на отражение в метал. Кимна на себе си и стисна здраво дръжката на меч.

Дванайсетте му генерали яздеха от двете му страни и вече се оглеждаха към туманите си и чакаха разрешение да отидат при тях. Арик-Боке мълчеше. Орлокът му се бе провалил и той не беше назначил друг само за да види как и другият се проваля. Той беше ханът и щеше да командва битката. Усещаше безпокойството на старшите командири; глупаците сякаш си мислеха, че ще ги държи при себе си чак докато не полетят първите стрели.

Този ден туманите му бяха изминали петдесет мили, без да спират. Бяха уморени, но гледката на изправения пред тях враг щеше да пропъди умората. Самият Арик-Боке не бе уморен. Гневът и възбудата бушуваха в него, когато разстоянието се скъси на две мили, а после стана още по-малко. Вече виждаше силите на Кублай, все още неподвижни, сякаш бяха пуснали корени и го чакаха. Изпълни се с колосална ярост при мисълта, че му препречват пътя към собствения му град, че са застанали на пътя на самия хан. Обеща си, че брат му ще си плати за тази нечувана наглост.

Туманите следваха темпото му, макар да не яздеха, без да правят нищо друго. Отзад докарваха хиляди резервни коне, така че войните да се прекачват на тях, без да забавят ход. Понитата, които ги бяха носили цяла сутрин, вече свободни, бързо изоставаха, без да е нужно да бъдат подканяни с ритници и удари. Арик-Боке беше достатъчно близко, за да различи ярките жълти знамена на брат си, развяващи се на високи копия като настръхнали шипове. От това разстояние не можеше да различи символите, но поне знаеше къде се намира лъжеханът.

Представи си как Кублай гледа към него и потръпна, сякаш погледите им се срещнаха на сред равнината.

— Онова там е целта ви — извика той на генералите си. — Давам ханство на онзи, който ми донесе главата му. Кой от вас ще стане хан след днешния ден?

Видя изуменията им изражения и изпита задоволство. Бяха го разбрали и щяха да гонят безмилостно хората си за подобна награда, щяха да се изсипят върху Кублай като планина от небето. Мисълта му хареса.

Прати генералите при туманите им и малко по-късно усети промяната, когато те започнаха да крещят заповеди. Скоростта се увеличи и войните се понесоха напред, като всеки туман неусетно се опитваше да се разположи така, че да е в най-удобната позиция да удари малката група знамена.

Арик-Боке се ухили срещу вятъра. Войските бяха на по-малко от миля една от друга, а той бе хвърлил кърваво месо на вълците. Имаше повече хора и те се биеха за великия хан. Да препуска в такава битка бе най-близкото до радостта чувство, което някога беше изпитвал.

Съгледвачът беше изтощен и едва се държеше в седлото, когато конят му стигна последната ям станция в сърцето на Каракорум. Не беше лесно да заобиколи туманите на Кублай. Трябваше да се отклони много, за да излезе извън обхвата на съгледвачите, и да препуска в тъмното, когато откриеше пътека или път. Не беше спал три дни — пък и не можеше, щом вражеските съгледвачи проверяваха всяка диря. Беше прекарал част от предишната нощ със забит в бицепса си нож, като разчиташе на болката да го държи буден, докато се криеше в едни шубраци и чакаше някаква група воители да отминат. Почеса превръзката и насочи изтощения си кон по улицата към ям станцията. Умът му въртеше номера, караше го да чува шепот и да вижда странни, неизвестни цветове всеки път, щом успееше да отвори очи. Нямаше представа какво е станало с другаря му. Може би не беше извадил късмет и бе получил стрела в гърба.

Съгледвачът беше осемнайсетгодишен и си мислеше, че е наясно със силата и недостатъците си, докато това препускане не му показва истината. Всичко го болеше и той чувстваше мозъка си като твърда

буца в черепната кутия, прекалено тъп и със забавени реакции. Може би затова не изпита почти никакво тържество, когато едва не падна от седлото в ръцете на чакащите ям ездачи. Те не се изсмяха на състоянието и вонята му — седлото беше още мокро, тъй като бе уринирал многократно, без да спира. Бяха видимо разтревожени от войската, заемаща позиция пред града. Един от тях взе мокър парцал от някаква кофа и грубо разтри лицето на съгледвача, за да го събуди донякъде и да изчисти спеклата се мръсотия.

— Няма чанта със съобщения — каза друг и сви устни.

Никой не очакваше от подобен пратеник добри новини, които можеха да се запишат. Шляпнаха го леко по бузата.

— Събуди се, момче. Тук си, пристигна. Кой те праща? С кого трябва да говориш?

Съгледвачът размахва раздразнено ръце да престанат да се държат така грубо с него и успя да се изправи.

— Ханът. С капитана на стражата — изграчи той.

Един от мъжете му подаде мях чиста вода и момчето загълта с благодарност и се изплю, за да изплакне устата си. Думите му си свършиха работата и всички заработиха с обичайната си експедитивност.

— Заведи го, Лев — каза началникът на станцията. — Аз ще се погрижа за коня.

Животното беше останало без дъх, съсипано, горе-долу в същото състояние като ездача. Началникът взе с мрачно изражение поводите и го поведе към двора. Не искаше кръв по пода.

— Очаквам да ми запазиш малко месо за довечера — обади се един от другите зад гърба му.

Началникът не обърна внимание на коментара и съгледвачът се запрепъва към изхода, воден от посрещналия го мъж.

Ям ездачът много добре знаеше, че не бива да разпитва пратеника, и двамата вървяха мълчаливо по улиците към ханския дворец. Той се виждаше отдалеч с извисяващата се кула с позлатен покрив. Съгледвачът я погледна с благодарност и закуцука напред; всяка крачка бе съпроводена с пронизваща болка нагоре по краката му.

Портите на двореца се охраняваха от дневни стражи в излъскани брони. Те кимнаха на ям ездача и погледнаха въпросително към мръсния му спътник.

— По заповед на хана. Капитанът на стражата, спешно е — казаям ездачът, като се наслаждаваше на възможността да ги накара да се разбързат. Един от стражите изсвири и друг се втурна през глава навътре, тракането на ботушите му отекваше по каменните коридори и постепенно заглъхваше.

— Някакви новини за онази войска? — попита стражът.

Съгледвачът сви рамене. Гласът му още бе дрезгав.

— Когато ги видях за последно, обръщаха се да посрещнат хана. Днес всичко ще свърши.

Стражът като че ли искаше да попита още нещо, но всички отново чуха забързаните стъпки, този път на двама души. Капитанът бе зарязал всякакви официалности — беше дошло съобщение от хана, а пред Каракорум имаше вражеска войска. Пристигна тичешком, едва успя да спре и се облегна на портата.

— На четири очи ли трябва да ми съобщиш посланието? — попита той, като дишаше тежко.

— Не ми е поръчвано. Ханът ми нареди да ти предам, че е време.

За изненада на съгледвача капитанът пребледня, пое дълбоко и бавно въздух и се опита да се успокои.

— Нищо друго?

— Само това. „Време е“.

Капитанът кимна и се отдалечи, без да каже нито дума, оставяйки четиримата да се взират след него.

— Май някой ще си изпати — промърмори ям ездачът.

Кублай местеше поглед от тумана си към онези, които препускаха срещу него. И двете страни се движеха плавно като вода, като непрекъснато правеха маневри, за да намерят слабите места на противника и да го принудят да реагира. На външен човек би му се сторило, че двете войски препускат безумно една срещу друга, но всъщност помежду им се водеше постоянна бърза схватка. Генералите на Арик-Боке подсилваха едното или другото крило и Уриан-Хадай или Кублай реагираха. Преместваха туман на нова позиция, за да накарат врага да се дръпне назад, вместо да рискува масирана атака на някое слабо място във формацията. Всичко се случваше в галоп, като

всеки командир дебнеше и за най-малкото преимущество, докато не се озоваха в обхвата на лъковете.

Първите стрели полетяха, когато между войските имаше триста крачки разстояние. Максималният обхват и високата скорост означаваха, че ще улучат задни редици. Кублай видя как гъстият облак се насочва най-вече към знаменосците му и изрева последна заповед на най-близкия генерал. Разполагаха само с мигове, но се дръпнаха наляво, за да подсилят собствените му редици и да отслабят лъжливата позиция.

Беше твърде късно Арик-Боке да реагира отново. Кублай и Уриан-Хадай четяха мислите му, видяха струпването на мощ на лявото му крило. Беше добре прикрито, хиляди мъже прикриваха маневрата, но Арик-Боке беше наляпал въдицата. Щеше да удари лъжливата позиция, където според него го чакаше Кублай.

Кублай почти не обръщаше внимание на залповете от двете страни, по един на всеки шест удара на сърцето, сеещи ужасна смърт и унищожение. Следеше единствено движението на противника, който хвърляше почти всичките си сили да достигне лъжливата позиция, като изкривяваше формацията си, за да насочи максимален брой хора в онази точка и да я помете.

В последните мигове между войските забръмчаха десетки хиляди стрели. Коне и хора се сгромолясваха тежко на земята и Кублай трябваше рязко да отклони понито си, за да не се удари в един паднал ездач, след което го изрита, за да прескочи тромаво друг. Озова се във втората редица, когато от двете страни свалиха пиките. Извади мечата си.

От дясната му страна туманите на Арик-Боке бяха свалили пиките си по-рано и поемаха пороя стрели, докато се опитваха да си пробият път до жълтите знамена. Кублай разчете яростта на брат си по действията им и закрепя без думи, но ревът му бе погълнат от писъците и трясъка навсякъде наоколо.

Насочена право в гърдите му пика полетя към него. Отначало всичко ставаше много бавно, но след това умът му отново се върна в реалността и копието го перна като подплашена птица, летяща със скоростта на два коня, препуснали презглава един към друг. Кублай изпъшка и отклони върха, така че копиеносецът профуча от дясната му

страна. Докато се разминаваха, Кублай нанесе удар с меч и усети как кръвта изпръска бузата му.

Собствените му копиеносци се възползваха от по-слабите редици пред тях. Арик-Боке бе насочил основната си сила към едното крило и туманите му бяха образували нещо като копие. Кублай се озъби. Не можеше да спаси знаменосците си, но пък можеше да удари внезапно уязвимите флангове, които брат му щеше да оголи.

Само за няколко мига двете войски се разминаха като танцьори. Подобна маневреност бе достижима единствено за елитните монголски конници, но въпреки това Арик-Боке допусна грешка. Докато туманите му се забиваха все по-дълбоко и по-дълбоко, чупейки и захвърляйки пиките си, флангът им се оголи за основните сили на Кублай. Уриан-Хадай изрева новите заповеди в мига, в който го направи и Кублай, изпращайки нови залпове в препускащата маса и поваляйки стотици воители от конете им.

Обръщането на туманите отнемаше време и всеки миг беше агония, докато флангът все така продължаваше да се изнизва покрай него. Кублай дръпна жестоко поводите и използва цялата си сила, за да накара понито си да завие надясно. То отново се препъна в нечие тяло, но успя да се задържи, като пръхтеше от страх. Кублай посочи с меч туманите на брат си и хората му пришпориха конете и им изреваха оглушително „Ну!“.

За това кратко разстояние едва успяха да препуснат в лек галоп — и настигнаха врага. На туманите на Арик-Боке се бяха съсредоточили напред и воините на Кублай проникнаха дълбоко в редиците им, като нанасяха удари с огромната сила на мъже, обучени да боравят с лък.

Кублай атакува с тях през първата редица, препускаща покрай него, после продължи напред, докато строят не започна да се разпада. Мингханите му продължаваха да атакуват редиците по широк фронт, така че никоя част не можеше да изпревари останалите и да оголи собствените си флангове. Мъже умираха и от двете страни, но командирите на Кублай запазваха спокойствие и даваха заповеди една след друга. Командването на хана премина у тях, а всички те бяха ветерани, които приемаха работата си сериозно.

Флангът на Арик-Боке рухна и туманите на Кублай започнаха да кълцат войниците на парчета. Хората му бяха отворили огромен

процеп в силите на врага и въпреки усилията на мингхан командирите, започнаха да се излагат на опасността да навлязат твърде дълбоко в навалищата. Преди Кублай да успее да даде нови заповеди, Уриан-Хадай изпрати още два тумана, като разшири линията на атака и обсипа фланга със стрели, след което последва нападение с пики. Този път имаха време да наберат скорост и се врязаха в пълен галоп с насочени напред копия, смазвайки и помитайки коне и хора.

Кублай видя с крайчеца на окото си, че жълтите му знамена падат. Туманите на Арик-Боке нададоха мощен рев и започнаха да се бият с подновена ожесточеност. Устремът, с който бяха съсипали формацията си заради една-единствена цел, спря. Кублай усети моментално разликата, когато противникът се оттегли и започна да се построява наново. Изруга. Стрелите още летяха и той знаеше, че ще се превърне в мишена, ако даде заповедта.

Два от туманите на Арик-Боке се бяха отделили от битката, за да намерят добра позиция. Докато Кублай чакаше, те препуснаха обратно, като пуснаха още стрели, после окачиха лъковете за седлата и извадиха мечове. Мислеха, че Кублай вече е мъртъв, и това им даваше сили да продължат да се бият. Кублай се намръщи, но после кимна и се обърна към дружинниците.

— Вдигнете ги! — извика той. — Нека да видят как са се излъгали.

Хората му се ухилиха диво и развиха огромните жълти знамена, като нанизваха с отработени движения металните пръстени през върховете на прътите. Шестима от хората му си кимнаха и вдигнаха прътите едновременно. Знамената на Кублай се развиха на вятъра.

Щом ги видяха, туманите му вдигнаха мечове и лъкове, като крещяха с пълно гърло. Мощният рев сякаш блъсна туманите на Арик-Боке назад, но в действителност хората на Кублай се бяха втурнали напред. За монголите нямаше по-любимо нещо от добър номер на бойното поле. Не само че Кублай беше жив, но Арик-Боке бе пропилял живота на хиляди само за да разбие една лъжлива позиция. За миг воините на Кублай се разсмяха, докато опъваха лъкове и удряха с мечове, но краткотрайната им еуфория се стопи и те отново се превърнаха в мрачни убийци.

Над хилядите глави Кублай виждаше знамената на Арик-Боке на половин миля разстояние. Досега не им бе обръщал внимание, тъй

като нямаше желание да види брат си мъртъв. Искаше при възможност да го залови жив, макар че ако бащата небе решише да го прибере със стрела или удар от меч, нямаше да съжалява за загубата. Дружинниците му се строиха плътно около него, когато намиращите се в обхват стрелци на Арик-Боке пуснаха стрелите си високо с надеждата за щастливо попадение. Кублай стисна зъби, щом небето над него потъмня. Прииска му се да има щит, но не можеше да носи подобна защита и да поддържа измамата. Един от знаменосците му беше улучен и друг подхвана падащото знаме, докато се изплъзваше от ръцете на умирация. Кублай изръмжа, когато установи, че ще се наложи да отстъпи. Атаката срещу оголения фланг го бе откарала дълбоко сред вражите редици и сега беше уязвим за контраатака, която със сигурност нямаше да закъснее, след като брат му бе открил истинската му позиция.

За момент погледна към хоризонта, търсейки някакъв знак от Баяр. Хората му се сражаваха добре и командирите му се бяха доказали като истински елит. Може би четири от туманите на брат му бяха избити, докато той бе изгубил не повече от два, но битката далеч не беше приключила и той се намираше в огромна опасност.

Още докато си мислеше това, Уриан-Хадай насочи туманите си към него, като принуди врага да отстъпи, и му даде възможност да се прегрупира.

Кублай извика на хората си да му намерят позиция извън предните редици и дружинниците започнаха да се придвижват между воините. Мъжете го поздравяваха с викове, все още доволни от измамата, която им бе позволила да унижат Арик-Боке. Хора, които познаваше от годините в Сун, вдигаха мечове за поздрав, докато минаваше покрай тях, след което продължаваха напред с туманите си.

Бойното поле се бе разпростряло почти на миля от мястото на първоначалния сблъсък, тъй като туманите непрекъснато маневрираха и удряха, оттегляха се и отново атакуваха. Докато хората на Арик-Боке нападаха яростно, Уриан-Хадай изтегли своите, неочаквано оставяйки празнина между двете части. Воините на врага се втурнаха след него, обезумели от желанието си да съсекат конниците, които отстъпваха с подигравателни викове.

Уриан-Хадай ги подлъга да влязат в обхвата на нови залпове от спрелите вече воини, които изпразниха колчаните си, изстрелвайки по

десет хиляди стрели едновременно. Неравните редици срещу тях се разкъсаха, образувайки купчини мъртъвци. Стрелците на врага отвърнаха с не толкова масирани залпове и бързо бяха повалени от седлата си. Уриан-Хадай вдигаше и спускаше ръка, давайки заповед за стрелба, после изтегляше предните редици, за да могат онези, които все още имат стрели, да се втурнат напред. В разгара на битката съвършеното маневриране разби центъра на силите на Арик-Боке. Оцелелите изоставиха безумната си атака и се оттеглиха, за да се построят около хана си, готови да нападнат отново.

Кублай се беше оттеглил триста крачки назад, предизвиквайки безсилния гняв на вражеските стрелци, които се мъчеха да го улучат. От новата си позиция видя как Уриан-Хадай поема командването и чу как хилядите тетиви избръмчаха още веднъж. Обърна глава и видя как огромен блок нови воители се отделя от позицията на брат му. Те се отдалечиха от огъналия се център, за да обърнат, и Кублай преглътна с мъка, когато видя, че Уриан-Хадай може да бъде ударен по фланга и в тила. Огледа наличните си части и трескаво даде заповеди на вестоносците, за да ги предадат колкото може по-бързо на командирите.

Отново потърси Баяр на хоризонта. Още от завръщането си от Сун се ужасяваше от мисълта за равностойна битка, в която войските на държавата се унищожават една друга. Вече беше изгубил представа за броя на падналите и ако касапницата продължеше, империята на Чингис щеше да остане беззащитна, заобиколена отвсякъде от вълци. Нуждаеше се от хората, които умираха под ударите на воините му. Нуждаеше се от всички. Отново погледна към хоризонта и замръзна, дясната му ръка се вкопчи в дръжката на меч. В далечината се бяха появили тумани, тъмни редици препускащи конници.

Първоначалният прилив на радост изчезна, когато видя колко са. Твърде много. Задиша често и усети как страхът отново го завладява. Твърде много! Беше изпратил само три тумана с Баяр в Русия. Войската, която препускаше в галоп към него, бе далеч по-голяма.

Затвори очи и сведе глава, като дишаше толкова бързо и тежко, че кръвта му пламна и лицето му ставаше все по-червено с всеки удар на сърцето. Можеше да се предаде или да се бие до последния човек, което бе най-лошото от всички решения. Избърса гневно кръвта от бузата си, но хората на Арик-Боке крещяха и формациите им се

движеха отново, сякаш да отговорят на нова заплаха. Кублай рязко вдигна глава, затаил дъх.

Значи това не беше резерва! Знамената на Арик-Боке вече се движеха и се отдалечаваха под щита на туманите. На Кублай му призля, туптенето в ушите му заглъхна. Познал бе агонията на поражението и го беше приел. Дори сега не беше сигурен какво би направил, но докато хората около него крещяха и ликуваха, той крещеше с тях и размахваше меч към приближаващите с пълна скорост тумани.

— Хвърлете мечовете! — извика той на врага.

Генералите му подеха вика, после мингхан командирите, после онези, които ръководеха ягуните. Само миг по-късно хиляди гласове крещяха на хората на Арик-Боке да се предадат, а през цялото време седемте нови тумана приближаваха, бодри и смъртоносни, с пълни колчани и здрави пики. Кублай повтори заповедта и туманите му я повториха в един глас. Уриан-Хадай ги изтегли още по-назад, отваряйки пространство между войските. Никой не се втурна да запълни празнината; туманите на Арик-Боке мълчаха като зашеметени и гледаха как седемдесет хиляди мъже препускат към тях.

Кублай не видя първия воин на Арик-Боке, който хвърли меча си на земята, последван от празния колчан. Човекът бе командир на мингхан и хората му последваха неговия пример. Мнозина се спешиха и застанаха до конете си, като дишаха тежко. Последваха туманите, един след друг, започвайки с онези, които се намираха най-далеч от своя хан. Когато Кублай вече можеше да различи знамената на Баяр и Бату хан, само туманът на Арик-Боке беше останал въоръжен и готов, заобиколен от собствените си другари, които му викаха да се предаде.

Последният туман на Арик-Боке чакаше в мрачно мълчание, докато Уриан-Хадай строяваше хората си, а Баяр и Бату навлязоха в обхват с готови за стрелба лъкове.

Пред тази заплаха, изправени срещу нов враг, воините от последния туман захвърлиха извадените си мечове и се отдръпнаха от малката групичка знаменосци около Арик-Боке. Той ревеше след мъжете, но те не му обръщаха внимание.

Кублай потегли напред с чувството, че никога досега не се е излагал на по-голяма опасност. Не се наложи да нарежда на генералите си да се строят около него. Една-единствена стрела можеше да отнеме

живота му и Арик-Боке отново да окуражи туманите си. Не се съмняваше, че брат му ще се сражава докрай и ще остави държавата слаба и ранена. Поведе коня си през бойното поле, без да поглежда наляво или надясно, а хората му изблъскваха воините, които се бяха опитвали да убият само допреди малко.

Сякаш мина цяла вечност, преди да открие Арик-Боке. Брат му изглеждаше състарен, съсипаният му нос беше яркочервен от прилива на емоции. Още държеше меч в ръката си и Кублай измърмори команда на онези зад него. Чу се скърцане на опънати лъкове и дузина стрели се насочиха към човека, който се взираше кръвнишки в Кублай.

— Предай се, братко — извика му Кублай. — Всичко свърши.

Арик-Боке изгледа хората му с блеснали от ярост очи. Лицето му сякаш бе създадено, за да изразява презрение. Той се изхрачи и плю на земята. За миг Кублай си помисли, че брат му ще препусне към него и ще умре, но Арик-Боке поклати глава, сякаш беше прочел мисълта му. Бавно разтвори длан и остави меч с вълчата глава да падне в тревата.

Кублай стоеше сам в тронната зала на двореца в Каракорум и гледаше през отворения прозорец над покривите на града. Не беше забелязал собствената си мръсотия и воня, преди да влезе вътре. Чистите стаи с излъскани каменни подове го караха да се чувства странно не на място, подобно на маймуна в градина. Усмихна се и си представи как изглежда. Бронята нямаше нищо общо с робата на учен, която бе носил през по-голямата част от младостта си. Дланите, някога омазани с мастило, сега бяха покрити с мазоли от меч. С иронична физиономия вдигна дясната си ръка и заразглежда бледите белези по кожата. Мръсотията се беше забила във всяка линийка на дланта, а чернилката под ноктите му бе смес от кръв, кал и мас.

От много години не беше виждал града на своята младост и още при първите стъпки през вратата остана поразен от това колко познат и в същото време различен изглежда той. Краткият преход по улиците до двореца бе нереално изживяване. През годините беше влизал в много сунски градове — твърде много, за да запомни колко. Каракорум навремето му изглеждаше голям и открит, място с широки улици и яки къщи. За завърналия се у дома днес обаче изглеждаше някак малък и занемарен. Никой от живеещите между стените му не беше виждал изящните градини и потоци на сунските градове, нито огромните ловни паркове в Санаду. Дори дворцовата библиотека, в която бе прекарал безброй часове, се беше смалила в негово отсъствие; някогашните ѝ съкровища не успяваха да събудят спомени у него. Тръгна сам по коридорите и посети много места от младостта си. В стаята, в която беше спал навремето, намери дъбовата дъска, където бе издълбал името си. Остана там за известно време, унесен в спомени, като проследяваше с пръсти примитивния почерк.

Дори дворцовите градини бяха различни, подредените в редици дървета бяха станали огромни. Те променяха изгледа и усещането за градината, сенките им се преплитаха така, че нищо вече не изглеждаше същото като някога. Кублай седна в перголата, построена след смъртта на Угедай. Там усети покой, бледите цветчета на черешата се

полюшваха от ветреца. Войната бе свършила. Осъзна го наистина едва когато се отпусна на пейката и се потопи в тишината. Оставаше му само да управлява.

Мисълта би трябвало да го изпълни с радост, но не можеше да се отърси от налегналото го разочарование, сякаш всички години на битки му бяха спечелили единствено отгласи на спомени. Реши, че това е носталгия, и се опита да я пропъди, но реалността изпълваше плътния летен въздух, в който вече се носеше сладникавата миризма на горящи билки; твърдеше се, че пропъждали болести.

С усилие се извърна от прозореца, гледащ към улиците долу. Макар и с недостатъци, Каракорум си оставаше първият град на народа му, граничният камък, издигнат от Угедай хан, за да отбележи края на номадските племена и началото на уседналия народ. Каракорум беше една грандиозна мечта, но Кублай щеше да се справи по-добре в Санаду. Щеше да се справи по-добре като император на Китай, с цялото богатство на онези огромни земи, с които разполагаше. Осъзна, че ще трябва да назначи управител в Каракорум, някой, който ще успее да направи града отново блестящ и чист. Името на Уриан-Хадай изскочи в ума му и той обмисли внимателно идеята, като накрая кимна.

Онова, за което Кублай мислеше като за свой дом, се бе превърнало в град на непознати. Мястото му беше в Санаду, моста между земите на Дзин и сърцевината на Монголия, точно както го беше замислил. Оттам можеше да изпраща тумани и да завладее Сун. Стисна юмрук в тишината. Сун почти беше паднал пред един монголски генерал. И *щеше* да падне пред великия хан.

Чу стъпки, приближаващи лъскавите медни врати, които отделяха помещението от останалата част на двореца. Отново призова цялата си воля, обръщайки гръб на умората, наляла ръцете и краката му с олово. Целия ден бе препускал и се бе сражавал. Вонеше на кон и кръв, лятното слънце най-сетне залязваше, но оставаше още едно нещо, което трябваше да направи, преди да може да се изкъпе, да се нахрани и да заспи.

Нямаше слуги, които да отговорят на блъскащите по вратата юмруци. Несъмнено всички бяха изчезнали, очаквайки кланета и разруха от влезлия в града завоевател. Сякаш можеше да нарани някого от собствените си хора, от сънародниците си. Кублай пресече

бързо залата и отвори медните врати. Изобщо не си даде сметка как дясната му ръка посегна към дръжката на меча; действието се беше превърнало в част от него.

На прага стояха Уриан-Хадай и Баяр, а помежду им беше брат му. Израженията им бяха мрачни и Кублай мълчаливо им направи знак да влязат. Арик-Боке беше избутан вътре; краката му бяха оковани и можеше да прави съвсем малки стъпки. Едва не падна и Баяр го сграбчи за рамото, за да го задържи.

— Изчакайте отвън — меко рече Кублай на двамата мъже.

Те се поклониха отсечено, без да възразяват, и тръгнаха към изхода, прибирайки мечовете в ножниците. Уриан-Хадай затвори вратите и Кублай видя как студените очи на орлока изчезват зад стесняващия се отвор.

Беше сам с брат си, за първи път от много години. Арик-Боке стоеше с вързани отзад ръце и оглеждаше залата, изправен и силен. Единственият звук вътре бе свистенето през носа му заради стария белег. Кублай потърси у него някакъв знак от момчето, което беше познавал, но лицето на брат му бе загрубяло, беше станало масивно и яко. Очите на Арик-Боке проблеснаха.

Трудно бе да не си помисли за последния път, когато се бяха срещнали в това помещение — с Монгке, изпълнен с живот и планове, а целият свят беше пред тях. Много неща се бяха променили оттогава и това късаше сърцето на Кублай.

— Е, кажи ми, братко — рече той, — след като всичко приключи, на твоя страна ли беше правото или на моя?

Арик-Боке бавно завъртя глава и на лицето му избиха яростни червени петна.

— На моя... — процеди той. — А сега на твоя.

Кублай поклати глава. За брат му нямаше друг морал освен правото на силата. Думите му и всичко, което разкриваха те, го вбесиха. Отново му се наложи да събере сили, за да се овладее. Все още виждаше в очите на Арик-Боке някакво тържествуване.

— Дал си заповед, братко — рече Кублай. — Да избият жените и децата на хората ми в лагерите около града.

Арик-Боке сви рамене.

— Всяко нещо си има цена — каза той. — Нима трябваше да ти позволя да унищожиш туманите ми, без да си го върна? Аз съм ханът,

Кублай. Ако заемеш мястото ми, ще се запознаеш отблизо с тежките решения.

— Не мисля, че решението е било тежко за теб — тихо рече Кублай. — Още ли си мислиш, че заповедта ти е била изпълнена? Наистина ли вярваш, че капитанът на стражата би убил беззащитни жени, докато децата им са се вкопчили в полите им?

Презрителното изражение на Арик-Боке се изпари. Раменете му леко се отпуснаха и част от злобата и гнева му като че ли се стопи, карайки го да изглежда уморен и разочарован.

— Значи съм се доверил на неподходящия човек.

— Не, братко. Ти беше неподходящият човек. Въпреки това ми е трудно да те гледам в това положение. Искане ми се нещата да се бяха развили по друг начин.

— Ти не си ханът! — озъби се Арик-Боке. — Наричай се както си искаш, но и двамата знаем истината. Спечели своята победа, Кублай. А сега ми кажи какво си намислил и не ми губи времето с наставленията си. От теб, учена главо, нямам какво да науча. Само не забравяй, че майка ни удържа този град и баща ни даде живота си за страната. Те виждат как надяваш лъжливата физиономия на съжалението. Никой друг не те познава по-добре от мен, така че не ме поучавай. Ти би сторил същото на мое място.

— Грещиш, братко, но това вече няма значение — отвърна Кублай. Отиде до вратите и ги удари с юмрук. — Имам да управлявам империя, която отслабна заради теб. Няма да се проваля в сила или воля. Намери утеха в това, Арик-Боке, ако изобщо те е грижа за държавата. Ще бъда добър господар за хората.

— И ще ме показваш всеки месец на парадите си по случай поражението ми? — попита Арик-Боке и отново се изчерви. — Или ще бъда пратен в изгнание, за да покажеш на селяците прословутата си милост? Познавам те, братко. Навремето се обръщах за съвет към теб, но вече не. Ти си слаб и въпреки всичките си изискани приказки, въпреки цялата си ученост, ще се провалиш във всичко, което опиташ да направиш.

Пред лицето на злобата на брат си Кублай затвори за момент очи. Решението предизвика болка, сякаш обелваше кора от рана. Семейството беше странно нещо и макар да чувстваше омразата на Арик-Боке, продължаваше да си спомня малкото момче, което бе

скачало във водопада, гледайки го с чисто обожание. Хиляди пъти се бяха смели заедно, бяха се напивали и споделяли безценни спомени за родителите си. Гърлото на Кублай се стегна от мъка.

Уриан-Хадай и Баяр отново влязоха в залата.

— Отведи го навън, генерале — каза Кублай. — Орлок, остани за малко.

Баяр отведе брат му коридора. Тътренето на краката му звучеше някак жалко.

Кублай се обърна към Уриан-Хадай и бавно пое дъх.

— Ако не беше дал заповед да избият семействата, можех да го пощадя — рече той.

Уриан-Хадай кимна. Очите му бяха като бездънни черни езера. Собствената му жена и деца бяха в града, в дома му.

— Туманите очакват смъртта му, орлок. Чакат думата ми.

— Но решението е твое, господарю. В крайна сметка, ти имаш думата.

Кублай извърна поглед от възрастния мъж. Не можеше да очаква утеха от него, нито опит да облекчи положението. Уриан-Хадай никога не бе проявявал слабост и Кублай го уважаваше за това, колкото и болезнено да беше. Кимна.

— Да. Но не го правете публично, Уриан-Хадай. Не за брат ми. Забрави за момент гнева си и заради мен направи смъртта му чиста и бърза, доколкото е възможно това.

Гласът му беше дрезгав, докато изговаряше последните думи.

— А тялото, господарю?

— Той беше хан, орлок. Направи му погребална клада, която да освети небето. Нека народът скърби за него, ако желае. Това няма значение. Той е мой брат, Уриан-Хадай. Просто... се постарай да свърши бързо.

Лятното слънце грееше приятно тила на Кублай, който седеше в градината на двореца заедно с Джъндзин. В далечината в небето се издигаше черен пушек, но ханът не искаше да стане и да гледа погребението на брат си. Вместо това предпочете да затвори очи и да се наслади на простото удоволствие от компанията на сина си.

— След няколко дни заминавам за Санаду — рече той. — Там отново ще видиш майка си.

— Радвам се, че преди това имах възможността да видя този град — отвърна Джъндзин. — Толкова много история има в него.

Кублай се усмихна.

— За мен не е история, момче. Това е семейството ми и всички те ми липсват. Яздих с Чингис, когато бях по-малък от теб и едва се държах в седлото.

— Какво представляваше той? — попита Джъндзин.

Кублай отвори очи и видя, че синът му го наблюдава с интерес.

— Беше човек, който обичаше децата си и хората си, Джъндзин. Той принуди Дзин да махне крака си от врата на народа и сложи край на враждата между племената. Той промени света.

Джъндзин сведе глава и се заигра с някаква черешова клонка, като я огъваше ту на една, ту на друга страна.

— И на мен ми се иска да променя света — рече той.

Кублай се усмихна и в ъгълчетата на очите му се прокрадна тъга.

— Ще го направиш, синко. Ще го направиш. Но никой не може да промени света завинаги.

ИСТОРИЧЕСКИ БЕЛЕЖКИ

Малко са запазените сведения за управлението на Гуюк. Вярно е, че е събрал войска да нападне Бату в неговите земи, след като синът на Джучи не се явил да се закълне на курултая — събора. Знаем, че Бату е бил предупреден от Сорхатани и че след това Гуюк умрял при неясни обстоятелства, когато двете войски били съвсем близо една до друга. Естествено, хората умират, но както и в случая със сина на Чингис — Джучи, понякога смъртта идва прекалено навреме, за да ни даде повод да се усъмним в официалните хроники. Трябва да добавя също, че няма данни Гуюк да е бил хомосексуалист. Трябваше да обясня как си е развалил отношенията с Бату — подробност, която липсва в историческите сведения. Тъй като е бил хан само две години и е умрял удобно рано, лично на мен Гуюк ми заприлича донякъде на английския крал Едуард II, който е бил хомосексуалист. Нещата станаха естествено. През управлението си Гуюк не постигнал нищо, което си заслужава да бъде отбелязано.

Смъртта на Гуюк разчистила пътя на Монгке към ханската власт. Управлението му започнало с вътрешен конфликт между силите на модернизацията, представени от китайското влияние, и традиционната монголска култура. Монгке бил подкрепен от Бату, който дължал живота си на Сорхатани.

Монгке бил на около трийсет и шест, когато станал хан, бил силен и в чудесна форма и пред него имало още много години живот. Вярно е, че започнал управлението си със събор при Аврага, след което направил „основно почистване“ и избил опозицията, в това число съпругата на Гуюк Огул Хаймиш. Тя била обвинена в магьосничество.

Монгке предприел активно разширяване на империята, като възстановил монголската военна машина във всички посоки. Управлявал от 1251 до 1259 г. и това били осем години на експанзия и кланета. Брат му Хулегу поел на запад срещу ислямския свят, а Кублай бил изпратен от Монгке на изток и юг срещу Сун. Майка им

Сорхатани умряла през 1252 г., прехвърлила седемдесетте. Тя лично управлявала Монголия и видяла най-големия си син на престола. Макар да била несторианска християнка, синовете ѝ учили будизъм и издигали джамии и медресета в ислямските райони. Широтата на въображението ѝ и силното ѝ влияние я правят най-необичайната жена на нейната епоха. Едно от удоволствията в писането на исторически романи е срещата с личности, които заслужават отделни книги за себе си — като например Марий, чичото на Юлий Цезар. Сорхатани е една от тези личности. Определено постъпих несправедливо с нея, като ѝ обърнах толкова малко внимание.

Ако не беше исторически факт, една измислена от автора кампания на Кублай срещу Сун би била смешна и нелепа. Той нямал никакъв военен опит и прекарвал живота си предимно сред книги. По онова време населението само на един сунски град било по-многобройно от всички монголи, взети заедно. Меко казано, тази кампания била невероятно тежка задача дори за внук на Чингис. Между другото, онези салове с овчи кожи, които приписах на Кублай, се използват и до днес за прекосяване на реки в Китай.

Монгке наистина дал на Кублай опитни военачалници. В предишните книги заради сюжета описях Субодай като бездетен. Всъщност Уриан-Хадай е бил син на Субодай и самият той станал известен генерал. Монгке дал на Кублай най-доброто за първата му кампания, както и незначителна цел, която можела да бъде постигната с лекота. Пътят обаче бил посочен още от Чингис. Подобно на Чингис, който атакувал първо Си Ся, за да си осигури задна вратичка към територията на Дзин, Монгке разглеждал района Юнан с неговия единствен град Та-ли като предмостие към Сун. Войската на Кублай била по-малобройна, но това не било особена причина за тревоги. Монголите винаги са били превъзхождани числено. Интересно е да се отбележи, че популярната представа за монголската орда, смазваща по-малките армии, е почти във всички случаи погрешна.

Монгке предложил на Кублай да избира между две владения в Китай. В действителност Кублай имал време да се посъветва с Яо Шъ и старецът му препоръчал Дзин-дзао на север, тъй като имал плодородна почва. По-късно Кублай основал там хиляди стопанства, произвеждащи огромни богатства, което довело до проблеми с брат му заради доходите. Именно в тези земи той започнал изграждането на

своята „Горна столица“, известна като Шан-ду или Санаду, както е позната на Запад. Там може и да не е имало „купол на удоволствията“, както е в поемата на Самюъл Колридж, но между стените му наистина е съществувал огромен парк, в който Кублай можел да ловува.

Крепостта на хашишините Аламут била атакувана от войските на Хулегу някъде около 1256 г. Водачът на мюсюлманската секта, държаща твърдината, се казвал всъщност Ала ад Дин. Промених истинското му име поради сходството му с „Аладин“ и защото използвах едно подобно име в предишна книга. Поради това се спрях на Сюлейман. Хашишините исмаилити са шиитска секта, която била изключително силна в района по онова време и разполагала най-малко с четири крепости, от които най-мощна била Аламут — непристъпно орлово гнездо в планините южно от Каспийско море. Интересно е да се отбележи, че историята около Хасан и водача на хашишините идва от монголски източник, написан от Ата ал Мулк Джувайни, персийски писател и историк, който пътувал с Хулегу до Аламут и Багдад и по-късно станал управител на покорения град. Не знаем дали именно Хасан е убил господаря си, но той е най-вероятният кандидат. Бил измъчван години наред просто за удоволствие и се стигало дотам да бъде малтретиран с жена си в спалнята. Тук отново сме свидетели на един от онези интересни моменти в историята — водачът на хашишините бил убит във възможно най-неподходящия за тях момент, което направило задачата на Хулегу съвсем лесна. Хашишините били принудени да се предадат и новият им водач Рух ал Дин бил ритан до смърт по заповед на Хулегу — огромна чест от гледна точка на монголите, тъй като по този начин не се проливала кръв и следователно се признавал статутът му на водач на сектата.

Падането на Багдад довело до едно от най-шокиращите кланета, извършвано някога от рода на Чингис. Хулегу наистина настоял градът да предаде оръжията, след което избил най-малко 800 000 души от милионното му население. Казват, че Тигър почервенияла от кръвта на жертвите. На халифа било позволено да спаси сто от седемстотинте си жени в харема, след което Хулегу заповядал той да бъде убит, а жените отишли в собствените му гери.

Опитах се да противопоставя Хулегу на Кублай, тъй като двамата са много различни персонажи. В много отношения първият се опитвал да бъде като Монгке и Чингис, докато вторият сякаш бил истински свързан с традициите дзински благородник — че и повече. Багдад бил разграбен и опожарен, а Хулегу като че ли е ламтял за злато — нещо, което самият Чингис никога не би разбрал. За разлика от него Кублай наистина е пощадявал градовете, ако се предавали, и това станало основна черта на стила му. Той забранил на хората си да избиват без повод местното население, като онези, които не се подчинявали на заповедта му, ги грозяло смъртно наказание. Образът на Кублай трябва да бъде разгледан на фона на традиционната жестокост на неговата култура, за да се разбере що за необикновен човек е бил. В това отношение той със сигурност е бил повлиян от Яо Шъ, който и до днес се почита в Китай заради будистките си убеждения и многото хора, чийто живот е спасил.

Накрая Монгке сметнал, че е нужно да се включи в атаката срещу Сун на втори фронт. Един източник споменава, че войската му възлизала на шейсет тумана — истинска орда от 600 000 души, макар че броят им най-вероятно е бил далеч по-малък. Противниците на хановите винаги са имали проблем с преценяването на размера на монголската войска поради огромното стадо резервни коне, което я следвало. Не знаем дали Кублай се е бавил, или Монгке винаги е бил съгласен с брат си, че за обединяването на китайските империи е нужен удар от две страни.

Обстоятелствата около смъртта на Монгке по време на похода срещу Сун са спорни. Може да е умрял от инфектирана рана от стрела, от дизентерия или от холера; подобно разнообразие на възможности ми позволи да предположа, че атаката на Хулегу срещу хашишините може да е довела до подобно отмъщение. Кублай знаел, че трябва да се оттегли, когато научил за смъртта на Монгке. Това вече било установена традиция и дори завладяването на Западна Европа от Субодай било изоставено заради смъртта на Угедай. Сунските генерали са научили новината едновременно с Кублай и можем само да си представим облекчението им. Кублай обаче отказал да напусне Китай. Той бил започнал да се откъсва от политиката у дома. Китай вече бил неговото ханство, неговата империя.

Войската на Монгке не страдала от подобно нежелание и незабавно изоставила напредването си в земите на Сун. Когато научил новината, Хулегу, който бил верен докрай, също се върнал от Средния изток. Оставил само около двацет хиляди воини под командването на Китбука (който наистина отслужвал християнски литургии в джамиите). Без други тумани, които да им се притекат на помощ, те били унищожени от разбунтувалите се мюсюлмани, които използвали любимата на монголите тактика на лъжливото отстъпление. Хулегу обаче вече си бил спечелил ханство, което в крайна сметка ще се превърне в съвременен Иран. Единствено Кублай не се отзовал на призива.

Намиращият се в Каракорум Арик-Боке взел решение, което щяло да се отрази върху всички по-късни поколения на рода му. Той управлявал столицата в отсъствието на Монгке и вече бил хан на централните монголски територии. След завръщането на войската на Монгке Арик-Боке успял да убеди сам себе си, че няма по-добър кандидат от него, и се обявил за велик хан. Така на престола се възкачил най-малкият син на Сорхатани и Толуй.

През същата 1260 г. брат му Кублай също се обявил за хан, докато се намирал на чужда територия. Той не е знаел, че с това свое действие е посял семената на гражданската война между двама братя, която щяла да постави на колене империята на Чингис.

Промених реда на императорите на Сун, за да не пропусна сцените с момчето император Хуайдзун, управлявал малко по-късно през този период. Император Лидзун заемал престола близо четирийсет години и накрая умрял бездетен през 1264 г. Бил наследен от племенника си, император Дудзун, който е известен с огромния си апетит. Той управлявал само десет години, до 1274 г., и бил наследен от осемгодишния си брат, който пък останал на власт само четири години и станал свидетел на триумфа на Кублай над династията му.

По темата за числата: в китайската култура числото четиринайсет се смята за носещо много лош късмет, тъй като по звучене прилича на „искам да умра“ на кантонски и мандарински. Девет, като най-голямото едноцифрено число, е едно от най-щастливите и се асоциира с императора.

По онова време монголските принцове вече са били твърде много, за да включа всички. Алгу бил син на Байдур, внук на Чагатай и правнук на Чингис. Той управлявал ханството на Чагатай и първоначално подкрепял Арик-Боке в гражданската война, но след това се обърнал против него. Вярно е, че бил първият от рода, който приел исляма — доста разумен тактически ход предвид хората, които управлявал в ханството си около Самарканд и Бухара на територията на съвременен Узбекистан. Един век след тези събития Самарканд ще стане столица на великия завоевател Тамерлан.

Отговорът на Арик-Боке: „Правото беше на моя страна, а сега е на твоя“, е документиран и е особено интересен, тъй като ни разкрива какво е представлявал малкият брат на Кублай. Подобно на смъртта на Гуюк, краят на Арик-Боке остава една от онези странно удобни случки в историята. Той бил в разцвета на силите си, здрав и силен, но умира малко след като бил победен от Кублай. Не е трудно да си представим какво е станало.

Когато започнах тази серия, смятах да пиша за целия живот на Кублай хан. Най-прочутите събития — срещата с Марко Поло, двете нападения срещу Япония — изглеждаха като жизненоважни части от разказа. Вярно е обаче, че всички герои, за които пиша, са отдавна мъртви; всички истории са приключили като правило зле. Малцина са завършили живота си славно и вече писах за смъртта на Юлий Цезар и Чингис хан. Затова реших да завърша серията с герой, който още е жив и има мечти и надежди, които тепърва ще се стреми да осъществява. Аз може и да знам, че жената и синът на Кублай са умрели преди него и това го превръща в съкрушен човек, който прекалява с пиенето и яденето, но в този момент от живота си *той* не го знае — и исках да го оставя точно такъв.

Подобно решение винаги съдържа в себе си неясни моменти. Кублай най-сетне победил Сун и положил началото на династия Юан на обединен Китай — име, което днес се използва като название на

китайската парична единица. Потомците му управлявали почти сто години, преди да избледнеят в историята, макар че потомците на Чингис управлявали ханствата далеч по-дълго.

Тази история започна с едно изоставено, гладуващо семейство, преследвано и самотно в степите на Монголия, и завършва с Кублай хан, управляващ империя, по-голяма от онези на Александър Велики или Юлий Цезар. Това е просто най-нечуваната история за издигане от дъното до върха, позната на човечеството — при това само за три поколения.

Кон Игълдън Лондон, 2011 г.

ПРИЛОЖЕНИЕ

СПИСЪК НА ТЕРМИНИ

Айраг/черен айраг — бистър алкохол, дестилиран от кобилешко мляко.

Арбан — малък отряд, обикновено от десет души.

Бащата небе — наричан понякога Тенгри. Монголско божество, партньор на майката земя.

Гери — кръгли домове от плът и плетено скеле, понякога погрешно наричани юрти.

Гостоприемство — предлагане на временна закрила или примирие в нечий дом.

Гурхан/Велик хан — хан на хановете, владетел на империята.

Дел — ватирана дълга роба с широки ръкави, стягана с пояс.

Дружинници — воини, обвързани с клетва, лична стража на хана.

Курултай — събор на принцове за избиране на нов хан.

Майката земя — дух на земята, партньор на бащата небе.

Мингхан — военно подразделение от хиляда души.

Нохой хор! — буквално: „Дръж кучето!“ — поздрав, когато приближаваш непознат.

Орлок — командващ монголска войска.

Туман — военно подразделение от десет хиляди души.

Хан — племенен вожд.

Чу! — монголска версия на „дий!“

Шаман — знахар в племето, лечител и човек, говорещ с духовете.

Ягун — военно подразделение от сто души.

Ям станции — пощенски пунктове за смяна на коне, разположени на всеки двайсет и пет мили.

ИНДЕКС НА ГЕРОИТЕ

Ала уд Дин Мохамед — шах на Хорезъм. Умира от изтощение на остров в Каспийско море.

Алхун — старши командир на ханската гвардия в Каракорум.

Арслан — майстор на меча, някогашен оръжейник на племето наймани. Баща на Джелме. Умира в Самарканд по време на епидемия.

Баабгай — Мечката. Дзински наборник, известен борец.

Байдур — син на Чагатай. Управлява ханството на баща си на територията на съвременен Афганистан.

Барчук — хан на уйгурите.

Басан — от племето на вълците. Дружинник на Есугей в „Степният вълк“.

Бату — син на Джучи и внук на Чингис хан. Командир на туман в похода на Субодай, по-късно господар на огромни владения в Русия.

Баяр — генерал на Кублай.

Бела IV — крал на Унгария по време на похода на Субодай.

Бехтер — най-големият син на Есугей и Хулун. Убит от братята си.

Бьорте — от племето на олхунутите. Дъщеря на Шолой и Шрия. Съпруга на Темуджин/Чингис и майка на четирима синове — Джучи, Чагатай, Угедай и Толуй.

Вей — император на Дзин. Баща на Сюан, син на небето.

Вен Чсю — посланик на Дзин в земите на монголите.

Гуюк — син на Угедай хан и Торогене.

Джебе (истинско име Зургадай) — посочен приемник на Арслан. Един от най-доверените и способни военачалници на Чингис. Водач на тумана Мечите кожи. Приятел на Джучи, сина на Чингис.

Джелауддин — син и наследник на шах Ала уд Дин Мохамед.

Джелме — син на Арслан, по-късно един от най-доверените военачалници на Чингис.

Джи Джонг — генерал на армиите на дзинския император Вей. Става регент на Сюан, след като убива господаря си.

Джучи — първороден син на Чингис и Бьорте. Има съмнения около бащинството му. Става командир на тумана Железните вълци. Единственият военачалник, разбунтувал се срещу Чингис. Убит в „Кости по хълмовете“.

Елук — дружинник на Есугей хан. Става хан на Вълците след смъртта на Есугей.

Енк — от племето на олхунутите. Баща на Коке. Брат на Хулун. Чичо на Темуджин/Чингис.

Есугей — хан на вълците. Съпруг на Хулун. Баща на Темуджин, Хаджиун, Хазар, Темуге и Темулун.

Илугей — командир на туман от похода на Субодай.

Иналчук — управител на град Отрар. Умира, когато Чингис налива разтопено сребро в устата му.

Йозеф Ландау — магистър на рицарския орден на Ливонските братя.

Коке — от племето на олхунутите. Братовчед на Темуджин.

Кокчу — шаман на хана на найманите, а по-късно и на Чингис. Убит в „Кости по хълмовете“.

Конрад фон Тюринген — велик магистър на тевтонските рицари.

Котен — водач на куманите, потърсили убежище в Унгария и приели християнството.

Кублай — втори син на Сорхатани и Толуй. Внук на Чингис хан.

Лиан — майстор зидар и строител от Баотоу, изработва обсадни машини за Чингис.

Монгке — първороден син на Толуй и Сорхатани.

Морол — шаман на Угедай хан.

Огул Хаймиш — жена на Гуюк хан. Убита при чистките на Монгке хан.

Планинският старец — традиционна титла на водача на сектата на хашишините. Баща на Сюлейман, който наследява поста му.

Рай Чианг — владетел на автономното кралство Си Ся в Северен Китай.

Ру хал Дин — син на Сюлейман, за кратко владетел на Аламут.

Самука — заместник-командир на Хо Са в тумана му. Умира в „Кости по хълмовете“.

Сансар — хан на олхунутите. Убит от Чингис в „Степният вълк“.

Сорхатани — съпруга на Толуй, най-младия син на Чингис. Майка на Монгке, Кублай, Хулегу и Арик-Боке. За известно време управлявала земята на предците и била съуправител в столицата. Трима от четиримата ѝ синове станали ханове.

Субодай — от племето на урианхаите. Най-великият военачалник на Чингис и негов орлок — командващ армиите.

Сюан, син на небето — император на Дзин след смъртта на Вей.

Темуге — най-малкият син на Есугей и Хулун, брат на Чингис. Шаман и администратор.

Темуджин (също Чингис) — първият велик хан. Втори син на Есугей и Хулун.

Темулун — тдинствена дъщеря на Есугей и Хулун. Жена на Палчук. Убита от Кокчу в „Кости по хълмовете“.

Толуй — дружинник от племето на вълците.

Толуй — едноименник на дружинника. Четвърти син на Чингис и Бьорте. Съпруг на Сорхатани и баща на Монгке, Кублай, Хулегу и Арик-Боке.

Тогрул — хан на кераитите. Умира в „Степният вълк“.

Торогене — съпруга на Угедай, майка на Гуюк. Управлява като регент.

Угедай — трети син на Чингис и Бьорте. Съпруг на Торогене, баща на Гуюк.

Уриан-Хадай — орлок на Кублай.

Хаджиун — четвърти син на Есугей и Хулун. Един от военачалниците на Чингис.

Хазар — трети син на Есугей и Хулун. Един от военачалниците на Чингис.

Халифа ал Найхан — командир на елитната арабска конница на шах Мохамед.

Хасан — тормозен слуга в крепостта на хашишините Аламут.

Хо Са — офицер от Си Ся. Става пратеник и офицер на Чингис. Умира в „Кости по хълмовете“.

Хулегу — трети син на Сорхатани и Толуй. Внук на Чингис хан.

Хулун — жена на Есугей. Майка на Бехтер, Темуджин, Хаджиун, Хазар, Темуге и Темулун.

Чагатай — стар разказвач от вълчето племе.

Чагатай — едноименник на разказвача. Втори син на Чингис и Бьорте. Баща на Байдур.

Чакахай — дъщеря на Рай Чианг, владетел на Си Ся. Принцеса, дадена като данък. Втора жена на Чингис.

Чен Юй — престъпен лидер в дзинския град Баотоу.

Чингис хан (вж. също Темуджин) — първият хан на монголите. Съпруг на Бьорте. Баща на Джучи, Чагатай, Угедай и Толуй. Умира в „Кости по хълмовете“.

Чулгетай — командир на туман от похода на Субодай.

Шолой — от племето на олхунутите. Баща на Бьорте. Съпруг на Шрия.

Шрия — от племето на олхунутите. Майка на Бьорте. Жена на Шолой.

Юан — майстор на меча и страж на Вен Чао, дзински дипломат в земите на монголите.

Яо Шъ — будистки монах, взет от Китай от Хазар и Темуге. Става пръв съветник на хановете.

Ярослав — велик княз на Москва по време на нападението на Субодай.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.